XENOPHONTIS

IV

INSTITVTIO CYRI

XENOPHONTIS

OPERA OMNIA

RECOGNOVIT
BREVIQVE ADNOTATIONE CRITICA INSTRVXIT

E. C. MARCHANT
COLLEGII LINCOLNIENSIS APVD OXONIENSES SOCIVS ET SUBRECTOR

TOMVS IV
INSTITVTIO CYRI

OXONII
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

OXONII
Excudebat Horatius Hart
Typographus academicus

PRAEFATIO

Si quis hodie indagare conatur quam ad rationem constituenda sit nova Cyropaediae editio, vix fieri potest quin in vasta variarum lectionum voragine fere submersus diu ac multum laboret. Quod si pensitat cum ipsas verborum discrepantias paene innumerabiles quas offendimus in codicibus Xenophonteis eorumque qui verba eius excerpserunt, tum qualis fuerit primo alterove nostri aevi saeculo Cyropaediae conditio quoad id nunc cognosci possit, id paulatim fit perspicuum, cui praesto sint Parisinus 1640 (C), Escorialensis T, iii, 14 (H), Bodleianus Canon. 39 (D), Erlangensis 88 (quem F propter Bodleianum nominavi), eum omnia fere possidere quae sint necessaria, non dico ad ipsam semper Xenophontis manum restituendam, quae nescio an saepe inter correctorum interpretumve antiquorum labores ex parte evanuerit, sed ut examinet ea quorum utrumlibet ille scribere potuerit. Quae vero huiusce editionis in apparatum criticum relegata sunt, saepe non minus videntur esse probabilia quam quae in textu leguntur: neque lege formulave ulla stabiliri potest utrum utri sit anteponendum. Nam quod Hugius demonstrare studuit hic Parisini C et Erlangensis consensum, illic Parisinorum C A et Guelferbytani maximi esse momenti, id quam fallax sit et lubricum praeceptum gravissimus est omnium testis,

Papyrus illa saeculi secundi quam anno 1897 iuris publici fecit K. Wessely,[1] unde oritur suspicio rariorem illum dissimilium alioqui codicum consensum ex iudicio scribarum archetyporum pendere quibus, cum inter duas vel etiam tres quas praeberet editio critica varias lectiones iudicandum esset, forte eadem placuerit.

Sub finem libri quinti in manum Vaticani 1335 (V) vetustissimam illam offendimus quae saeculi est duodecimi. Praeclarum illum codicem piget me serius contulisse quam ut in apparatu constanter adhiberem. Quem autem exhibet textum eundem maximam in partem dat Escorialensis prima vel altera manus. Sed nonnulla quae in Vaticano integra habemus in Escorialensi corrupta sunt; quo in numero eminent *κοινῶνας* VII v 35; *αὕτη* VIII i 35; *ἴδω* ii 22; *τότε* iv 28; *παγκάλης* v 28. Tum nonnulla solus offert Vaticanus vera aut verisimilia, quae sunt haec: *τοῦτ'* VI i 3, recte opinor; *τῷ* om. ante *πελάγει* 16, recte; *ὄντων* del. post *ἑαυτῶν* 18; *τὸν* del. ante *'Αρτάβαζον* 34; *ὁ* om. ante *'Αρτάβαζος* 35; *ἔκπλεω* ii 7 l. 2; *θαρροῦμεν* 22; *ὑμῖν* iii 21; *ἀπὸ τοῦ ἵππου* om. VII i 38; *αὐτόν ποτε* ii 19; *καὶ* del. ante *ὑμᾶς* v 85; *ἐσημάνατε* VIII vii 3. Deinde eorum quae in V perperam erant scripta multa correcta sunt e codice qui quamvis Erlangensis Bodleianique similis interdum Parisinum, interdum ignotum quemdam sequitur. Nescimus unde oriantur correctoris *πειράσεσθαι* VI i 21; *καὶ οὕτως* 26, ubi *ὡς δ'* V cum C H; *οὔτ' εἴ τις ἵππον* ib.; *οἷος εἶ* 38, ubi *οἷός τ' εἶ* D F; *προσπλεῖν* additum post *στράτευμα* ii 10; *ἐπιπίνοιμεν*, ut cum *εἰ* quadret 28; *χρὴ* additum post *ἀκοντιστῶν* 36; *ἐμφαγεῖν καὶ πιεῖν* (coni. Cobet) VII i 1; *ἴῃ* (coni.

[1] Vide Corpus Papyrorum Raineri eius anni.

Cobet) v 80; δύνηται VIII ii 16; δὸς additum post *δορυφόρων* iii 6; *πολὺ γὰρ μάλιστα* 25; *εἴσιν ἔτι* vi 5; *στρατιὰν* (coni. Sturz) viii 6. Denique saepius *αὑτοῦ* etc. recte scribit V ubi alii *αὐτοῦ* etc., alii *ἑαυτοῦ* etc., habent.

Codicum tria sunt genera, quarum unum diducitur in C et E, alterum in H A G (V), tertium in D et F. Sed, ne tres potius quam duas esse familias arbitremur, in primis duobus libris rursusque a libri quarti cap. ii, s. 21 usque ad finem operis C E cum H A G plerumque consentiunt; nec raro tamen D F sequuntur; ubi C E sibi aliquid proprium habent, quod persaepe fit, consentiunt saepius inter se quam dissentiunt H A G et D F. In media parte operis, h. e. in tertio libro et in quarto usque ad cap. ii, s. 21 C multo propius abesse a F quam in ceteris ab H A G demonstravit Hugius. Lacuna quidem inde a IV ii 20 usque ad V ii 27 est in F, quo de loco nihil nunc superest praeter pauca illa quae ex integro adhuc codice notaverat Camerarius. Sed Hugii iudicium optime confirmat Bodleianus, codex corruptissimus ille quidem, sed saepe veri unicus testis ubi vitium est in Erlangensi. Duos passus est correctores, quorum alter et recentior (d) multa intulit modo in ipsum textum modo in marginem e codice Escorialensi consimili, et prima capita usque ad folium vicesimum creberrimis lituris ita immutavit ut iam in speciem illius recensionis confirmata sint.

Parisinum 1640 (C) ad bibliothecam Bodleianam in usum meum insigni sed solita benignitate mittendum curavit vir clarissimus H. Omont. Huius codicis et Escorialensis omnes in apparatu dedi varietates: ex silentio igitur concludi licet quae sit huius illiusve

lectio. Bodleiani contra neglexi nequissima quaeque, et omnia fere quae intulit d. Neque operae fuit pretium Etonensis nisi raro habere rationem. Proxime vero ad C accedit, sed editio critica est scioli cuiusdam minime critici. Ne omnia tamen quae propria habet temere opinemur aevi esse recentioris, πολεμίους dat solus cum P(apyro) V, ii, 25, et ἀντιλάβοιτο cum P mg. ib. 12.

Tandem explorato Escorialensi sperni posthac potest Parisinus A: Guelferbytani (G) manum recentiorem inutilem reddidit Bodleianus. G initio operis cum D F congruere animadvertit Hugius; neque prorsus neglegendus est hic codex, cum saepe careat minoribus A H vitiis, nonnumquam proprium sibi aliquid haud magnum illud quidem sed lucrosum praebeat, quale est ξυν- pro συν- ceterorum.

Iam decimo aevi Christiani saeculo exstitisse geminam Cyropaediae recensionem facile cognoscimus si Constantini Porphyrogennetae Encyclopaediae relliquias cum Excerptis περὶ δημηγοριῶν, thesauro illi aequalibus, comparamus. Eorum enim textus quae ex Cyropaedia descripta continent Excerpta Peiresciana[1] plerumque cum Escorialensi consentit easdemque habet lacunas (I iv 3 ἢ . . . ὤν, V ii 11 ἢ καὶ . . . δίδως, VIII viii 3 οὐδ' . . . ἐπίστευεν). Sed I ii 1 περσέως habet cum C D F; ii 1 μητρὸς δὲ μανδάνης omissis ὁμολογεῖται et γενέσθαι, sic ut apud Suidam locus recurrit; iii δὲ cum C E; iv 1 κατέμενεν αὐτοῦ καὶ ἐτρέφετο solus; 2 δὲ post ἀστυάγης cum D F; ὅτι om. cum D F; 3 γὰρ om. cum Stobaeo; 4 ἢ διαναπηδᾶν cum C G D; ib. μάλιστα om.

[1] Codicis Turonensis sive Peiresciani, in quo exstant Ἐκλογαὶ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, discrepantias scripturae mecum communicavit A. G. Roos.

solus; v 12 γὰρ κτῆμα, ubi τὸ κτῆμα D, κτῆμα cet.; III i 4 ἀπῆλθον solus; V ii 12 τὸ cum C D; 27 κατηγόρεις solus; VIII viii 1 τοῦ pro τῇ cum C; 12 ἀρταξέρξης cum C E D F; 19 ἦν om.; 25 ἄκοντες solus et πολεμίους cum D. Eiusdem sunt recensionis quae in Excerptis περὶ γνωμῶν sunt Cyropaediae particulae. Omissa igitur sunt in Vaticano 72[1] cum H VII v 75 ὄντας ἀγαθούς et VIII iii 41 πολλοὶ δὲ πιεῖν. Sed VII v 81 τῶν ante ἡδίστων et 82 γε omissum post οὕτω cum D F alterius recensionis vestigia sunt. Ad VIII iii 39 γε post ὅτι add. Vat. 72 solus: quocum conferendus H, ubi ἐ vocabuli ἐκ in rasura est. At contra loci Xenophontei in Excerptis περὶ δημηγοριῶν descripti textum Cyropaediae exhibent plane cum D F congruentem. Ambrosianus B 119, qui ipse decimo saeculo scriptus est, in lib. I cap. v §§ 7–14 haec tantum cum C H habet communia: 9 τῇ om. ante πόλει, 10 ἔπειπερ, 11 εἰσὶ om.; in III iii 44 ubi ἀγὼν, quod omittit C, cum c E H, non cum D F ὁ ἀγὼν habet, notabilis est quattuor illorum C E D F dissensus.

Multo tamen altiorem ad vetustatem referre licet duplicem illam recensionem. Priscianus, qui quinquiens Cyropaediam citat, cum D F scribit τῶν Ἀσσυρίων ἦσαν IV ii 1 contra H, et πυνθάνωνται VII iii 7 contra C H, sed nusquam dissentit a D F. Et quinto, ut videtur, saeculo, Stobaeus, qui eclogarum ethicarum thesaurum quemdam ignotum expilasse creditur, illum nobis tradit textum qui in D F legitur, vel, quod multo rarius fit, in D aut F solo.[2]

[1] Cf. K. Schenkl, *Bursian's Jahresbericht*, 1888, p. 28.

[2] Perraro aliquid frugis bonae habet Stob. quod in neutro horum est: adnotationem sapit πρᾳότης τις ubi ἁπλότης τις F, ἁπλότης cet. I iv 3. Nunquam cum C H contra D F facit.

At qui saeculo tertio et alia et ex I iii 4–5, vi 39; V i 1; VIII viii 15–20 aliqua mutuatus est Athenaeus modo hanc modo illam eius testificatur recensionem. Eius enim codex cum C H habet I iii 4 *προσῆγεν*, omittit VIII viii 19 *πόνον*: cum H VIII viii 16 *ὑποστόρνυσθαι* habet: cum D F I iii 5 *κατάπλεά*, VIII viii 16 *μὲν οὐκέτι τὰς εὐνὰς μόνον*, 17 *περὶ* et *σκιάδας*: cum D VIII viii 18 *ὡς*. Nec minus quam Athenaeus variat Papyrus saeculi eiusdem quam in volumine quinto Oxyrhynchearum papyrorum iuris publici fecerunt Grenfell et Hunt. Cum C H habet lectiones 22: cum D F 36: cum C D F contra H 4: cum H D F contra C 4: cum C, qui noviens hic ab H D F abhorret, 0: cum H contra C D F 1, cui addendum est fortasse *οὐ δεήσει* ubi *σοὶ δεήσει* H, *δεήσει* C D F. Quibus commodissime duabus subiungam tabulis eas quae superscriptae sunt correctiones:

Π	Π cor.
μεμνοιτο D	*μεμνωτο* C H
προς φιλους C H	*προσφιλεις* D F
σου ταυτα ακουσας	*ταυτα ακουσας σου*: *τοιαῦτα ἀκούσας σου* codd.
αυτοις C H D	*αυτοις σιτον* F Stob.
υποπτηξαι (?) H	*υποπτηξαι αυτους οντας* (?) C D F
προσγιγνομενον C H	*προσγενομενον* D F
ων μεν νυν C H	*α μεν νυν* F: *ἃ μὲν ὧν νῦν* G: *ἃ μὲν αὖ* (sed *αὖ* in ras.) D
ποριζεσθαι C H F	*ποριζειν* D

Sed iam tunc exstitisse qualem in D F habemus recensionem testis est Papyrus altera saeculi tertii in eiusdem operis volumine septimo descripta. Con-

tinet lib. I cap. vi §§ 27 s. f.–29; et nisi τ εισι haberet cum C H ubi in D F τινες est, expressa esset horum codicum effigies.

Tempus est adire celeberrimam illam saeculi secundi Papyrum cuius supra mentionem feci. Sunt quidem in XIII illis fragmentis non nulla minus certa, sed quae nemo in dubium vocet sic fere disponi possunt. Lectiones

P cum C H	contra D (F post V ii 27)	habet	*sanas*	18	27
			pravas	2[1]	
			dubias	7	
„ D (F)	„ C A E G H	„	*sanas*	3[2]	30
			pravas	9	
			dubias	18	
„ C E	„ H A G D (F)	„	? ἐπεὶ V ii 7		
			ὅποι 24		
			κελεύσαντες iii, 4		
„ H A G D (F)	C E	„	*sanas*		11
„ C E D (F)	H A G	„	*sanas*	6	7
			dubiam	1	
„ H A (G)	C E D (F)	„	*sanam*	1	5
			pravas	4	
„ C E H	„ A G D F (V iii 20)	„	*sanam*		1
P dissentit ab omnibus			*duodeviciens*		

Ordo verborum semper fere ut in D F.

In margine Papyri variae sunt adscriptae lectiones, quarum quinque diserte confirmantur viri cuiusdam docti auctoritate cuius nomen per litteram H incipit.[3]

[1] ὦ pro ὧδε V iii 2 et ἐξαγγέλλων D pr. 16.
[2] ἱκανὰ ἐξελόντες 4 et ἦν . . . γαδάτας 15.
[3] Heronem Athenaeum fuisse conicit Wessely. Vide Suidam s. v.

Sunt autem πη cum D V ii 4; ηει την iii 5, unde apparet εὐθὺ τὴν ἐπὶ βαβυλῶνος V ii 37 ex εὐθὺ βαβυλῶνος et τὴν ἐπὶ βαβυλῶνος conflata esse; στρατευμα γε iii 12; εκτησω cum D F 19; καλεσαιμεν (?) cum H pr. D F 19. Alia autem supplet margo adespota quorum nonnulla in uno alterove codice nobis obviam fiunt: τα νυν παροντα enim est in D V ii 24; παλλαντις (?) in D F 28; αντιλαβοιτο in E iii 12; προαγγειλαι in C A E G H ib.; εφησε (?) in D F 16. Postremo superscripta illa εχειν V iii 15, ελεξεν 19, του γεγενημενου 20 etiam in D F, καταλιπειν autem 19 in F habemus.

Fuerint igitur a διορθωτοῦ H . . . antiqui manu profecta magna lectionum pars in D F repertarum. Sed multa etiam in ipso textu antiquitus legebantur quae a C H plane absunt, in D F superfuerunt. Et eorum quae C E habent singularia neminem fugit quam exilia fuerint et incerta superiori memoria indicia, ita ut conicere liceat nostro aevo ineunte textus translaticii qui nondum in duas abiisset familias, partem fuisse maximam C H et D F, sed magnam quoque C D F et H D F; deinde aliqua sane sed multo pauciora codicis H futuri signa, codicis C autem fere nulla. Neque illud quamvis tenue praetereundum est, et scriptorem libri qui περὶ ὕψους inscribitur et ipsum Ciceronem eiusmodi textum legisse videri. Ille enim I v 2 citans πάντων καὶ exscripsit cum C H, πολεμικώτατον autem cum C D F: hic lib. VIII cap. vii 17–22 loco Catonis maioris notissimo vertens *nusquam aut nullum fore* scripsit ubi οὐδὲν ἔτι ἐγὼ ἔσομαι D F, sed οὐδέν εἰμι ἐγὼ ἔτι C H; agnoscit γὰρ quod D F omittunt; non reddit διεπέπρακτο (C), sed διεπράττετο (H D F); non διανέμειν neque

οὕτω (DF), sed διαμένειν et οὗτοι (C H). Eodem aevo adhuc superfuisse videtur simplex πτύειν ad I ii 16 (cf. VIII viii 8), quod tradit scholiasta ad Aristoph. *Thesm.* 616: nam Varro (Sat. Menip. 250, Riese) sic locum reddit *Persae propter exercitationes puerilis modicas eo sunt consecuti siccitatem ut neque spuerent neque emungerentur.*

E. C. M.

Scribebam Oxonii
mense Ianuario a. M.DCCCCX

XENOPHONTIS OPERA

SIGLA

P = fragmenta papyracea saec. ii (V ii 3 s.)
Π = fragmenta papyracea saec. iii (I vi 3–11)
C = Parisinus 1640, saec. xiv (cont. editor)
E = Etonensis, saec. xv (cont. editor)
H = Escorialensis T iii 14, saec. xii (cont. editor)
A = Parisinus 1635, saec. xiv (cont. Dindorf)
G = Guelferbytanus 71, 19 saec. xv (cont. Dindorf)
B = Bremensis, lib. i continens, saec. xv (cont. Dindorf)
D = Bodleianus (lib. Canon. 39), saec. xv (cont. editor)
F = Erlangensis, saec. xv (cont. Dindorf)
C cor. c etc. = manus altera, tertia

m = cod. Ambros. B 119, saec. x exeuntis, qui I v 7–14 et III iii 44–5 continet (cont. F. Bolla, *Riv. di fil.* 1893, 366)

de Vaticano 1335 (V) et novo fragmento papyraceo et excerptis in cod. Peiresciano exstantibus vide Praef.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α

Ἔννοιά ποθ' ἡμῖν ἐγένετο ὅσαι δημοκρατίαι κατελύθησαν I
ὑπὸ τῶν ἄλλως πως βουλομένων πολιτεύεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν δημοκρατίᾳ, ὅσαι τ' αὖ μοναρχίαι, ὅσαι τε ὀλιγαρχίαι ἀνῄρηνται ἤδη ὑπὸ δήμων, καὶ ὅσοι τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντες οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ταχὺ πάμπαν κατελύθησαν, οἱ δὲ κἂν ὁποσονοῦν χρόνον ἄρχοντες διαγένωνται, θαυμάζονται ὡς σοφοί τε καὶ εὐτυχεῖς ἄνδρες γεγενημένοι. πολλοὺς δ' ἐδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι καὶ ἐν ἰδίοις οἴκοις τοὺς μὲν ἔχοντας καὶ πλείονας οἰκέτας, τοὺς δὲ καὶ πάνυ ὀλίγους, καὶ ὅμως οὐδὲ τοῖς ὀλίγοις τούτοις πάνυ τι δυναμένους χρῆσθαι πειθομένοις τοὺς δεσπότας. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις 2
ἐνενοοῦμεν ὅτι ἄρχοντες μέν εἰσι καὶ οἱ βουκόλοι τῶν βοῶν καὶ οἱ ἱπποφορβοὶ τῶν ἵππων, καὶ πάντες δὲ οἱ καλούμενοι νομεῖς ὧν ἂν ἐπιστατῶσι ζῴων εἰκότως ἂν ἄρχοντες τούτων νομίζοιντο· πάσας τοίνυν ταύτας τὰς ἀγέλας ἐδοκοῦμεν ὁρᾶν μᾶλλον ἐθελούσας πείθεσθαι τοῖς νομεῦσιν ἢ τοὺς ἀνθρώπους τοῖς ἄρχουσι. πορεύονταί τε γὰρ αἱ ἀγέλαι ᾗ ἂν αὐτὰς εὐθύνωσιν οἱ νομεῖς, νέμονταί τε χωρία ἐφ' ὁποῖα ἂν αὐτὰς ἐπάγωσιν, ἀπέχονταί τε ὧν ἂν αὐτὰς ἀπείργωσι· καὶ τοῖς καρποῖς τοίνυν τοῖς γιγνομένοις ἐξ αὐτῶν ἐῶσι

5 ταχὺ πάμπαν καὶ CE: καὶ om. *Vat.* 987 6 ὁποσοῦν CE διεγένοντο CE 9 καὶ ante πλείονας del. Hartman 10 πάνυ τι DFG: πάντη CAERH 11 πειθομένοις FG: om. cet. 14 ἐπιστατοῦσι CAEH 17 τε om. A et F 18 ἂν αὐτὰς εὐθύνωσιν D: αὐτὰς εὐθύνουσιν CE: αὐτὰς εὐθύνωσιν HA et G: ἂν αὐτὰς εὐθύνουσιν F ἐφ' om. CAERH

τοὺς νομέας χρῆσθαι οὕτως ὅπως ἂν αὐτοὶ βούλωνται. ἔτι τοίνυν οὐδεμίαν πώποτε ἀγέλην ᾐσθήμεθα συστᾶσαν ἐπὶ τὸν νομέα οὔτε ὡς μὴ πείθεσθαι οὔτε ὡς μὴ ἐπιτρέπειν τῷ καρπῷ χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ χαλεπώτεραί εἰσιν αἱ ἀγέλαι πᾶσι τοῖς ἀλλοφύλοις ἢ τοῖς ἄρχουσί τε καὶ ὠφελουμένοις ἀπ' αὐτῶν· ἄνθρωποι δὲ ἐπ' οὐδένας μᾶλλον συνίστανται ἢ ἐπὶ τούτους οὓς ἂν αἴσθωνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας.

3 ὅτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμούμεθα, οὕτως ἐγιγνώσκομεν περὶ αὐτῶν, ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι πάντων τῶν ἄλλων ῥᾷον εἴη ζῴων ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν. ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσαμεν ὅτι Κῦρος ἐγένετο Πέρσης, ὃς παμπόλλους μὲν ἀνθρώπους ἐκτήσατο πειθομένους αὐτῷ, παμπόλλας δὲ πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη, ἐκ τούτου δὴ ἠναγκαζόμεθα μετανοεῖν μὴ οὔτε τῶν ἀδυνάτων οὔτε τῶν χαλεπῶν ἔργων ᾖ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἤν τις ἐπισταμένως τοῦτο πράττῃ. Κύρῳ γοῦν ἴσμεν ἐθελήσαντας πείθεσθαι τοὺς μὲν ἀπέχοντας παμπόλλων ἡμερῶν ὁδόν, τοὺς δὲ καὶ μηνῶν, τοὺς δὲ οὐδ' ἑωρακότας πώποτ' αὐτόν, τοὺς δὲ καὶ εὖ εἰδότας ὅτι οὐδ' ἂν
4 ἴδοιεν, καὶ ὅμως ἤθελον αὐτῷ ὑπακούειν. καὶ γάρ τοι τοσοῦτον διήνεγκε τῶν ἄλλων βασιλέων, καὶ τῶν πατρίους ἀρχὰς παρειληφότων καὶ τῶν δι' ἑαυτῶν κτησαμένων, ὥσθ' ὁ μὲν Σκύθης καίπερ παμπόλλων ὄντων Σκυθῶν ἄλλου μὲν οὐδενὸς δύναιτ' ἂν ἔθνους ἐπάρξαι, ἀγαπῴη δ' ἂν εἰ τοῦ ἑαυτοῦ ἔθνους ἄρχων διαγένοιτο, καὶ ὁ Θρᾷξ Θρᾳκῶν καὶ ὁ Ἰλλυριὸς Ἰλλυριῶν, καὶ τἆλλα δὲ ὡσαύτως ἔθνη ἀκούομεν· τὰ γοῦν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἔτι καὶ νῦν αὐτόνομα εἶναι [λέγεται] καὶ λελύσθαι ἀπ' ἀλλήλων· Κῦρος δὲ παραλαβὼν ὡσαύτως

2 ἀγέλην om. C E 3 τοὺς νομέας C A E R H 5 ἀλλοφύλοις] ἄλλοις c D G : ἄλλοισι F ἄρχουσί τε αὐτῶν c D F G 6 ἀπ'] ὑπ' D G 7 αὐτῶν D : ἑαυτῶν C A E H : αὐτῶν c F G 8 ἐνενοούμεθα c F 9 ζῴων εἴη ῥᾷον D F G : εἴη ζῴων om. A H 12 ἑαυτῷ H : αὐτῷ cet. πάμπολλα D F G : πολλὰ C A E R H 15 ἤν] ἄν D F G 21 ἑαυτῶν] αὐτῶν C 22 παμπόλλων D F G : πολλῶν C A E R H 25 ὡσαύτως ἔθνη C A E R H et D mg. : ἔθνη ὡσαύτως ὅσα D F G 26 λέγεται del. Dind.

οὕτω καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα ὁρμηθεὶς σὺν
ὀλίγῃ Περσῶν στρατιᾷ ἑκόντων μὲν ἡγήσατο Μήδων, ἑκόν-
των δὲ Ὑρκανίων, κατεστρέψατο δὲ Σύρους, Ἀσσυρίους,
Ἀραβίους, Καππαδόκας, Φρύγας ἀμφοτέρους, Λυδούς, Κᾶρας,
Φοίνικας, Βαβυλωνίους, ἦρξε δὲ Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν καὶ
Κιλίκων, ὡσαύτως δὲ Σακῶν καὶ Παφλαγόνων καὶ Μαγα-
διδῶν, καὶ ἄλλων δὲ παμπόλλων ἐθνῶν, ὧν οὐδ᾽ ἂν τὰ
ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν, ἐπῆρξε δὲ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν
τῇ Ἀσίᾳ, καταβὰς δ᾽ ἐπὶ θάλατταν καὶ Κυπρίων καὶ Αἰγυ-
πτίων. καὶ τοίνυν τούτων τῶν ἐθνῶν ἦρξεν οὔτε αὐτῷ 5
ὁμογλώττων ὄντων οὔτε ἀλλήλοις, καὶ ὅμως ἐδυνάσθη ἐφι-
κέσθαι μὲν ἐπὶ τοσαύτην γῆν τῷ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ φόβῳ, ὥστε
καταπλῆξαι πάντας καὶ μηδένα ἐπιχειρεῖν αὐτῷ, ἐδυνάσθη
δὲ ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν τοσαύτην τοῦ [πάντας] αὐτῷ χαρί-
ζεσθαι ὥστε ἀεὶ τῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἀξιοῦν κυβερνᾶσθαι, ἀνηρτή-
σατο δὲ τοσαῦτα φῦλα ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστίν, ὅποι
ἂν ἄρξηταί τις πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἤν τε πρὸς
ἕω ἤν τε πρὸς ἑσπέραν ἤν τε πρὸς ἄρκτον ἤν τε πρὸς μεσημ-
βρίαν. ἡμεῖς μὲν δὴ ὡς ἄξιον ὄντα θαυμάζεσθαι τοῦτον 6
τὸν ἄνδρα ἐσκεψάμεθα τίς ποτ᾽ ὢν γενεὰν καὶ ποίαν τινὰ
φύσιν ἔχων καὶ ποίᾳ τινὶ παιδευθεὶς παιδείᾳ τοσοῦτον διή-
νεγκεν εἰς τὸ ἄρχειν ἀνθρώπων. ὅσα οὖν καὶ ἐπυθόμεθα
καὶ ᾐσθῆσθαι δοκοῦμεν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα πειρασόμεθα
διηγήσασθαι.

Πατρὸς μὲν δὴ ὁ Κῦρος λέγεται γενέσθαι Καμβύσου **II**

1 οὕτω om. C E : οὕτως A R H et D F αὐτόνομα ἔθνη C A E R H
4 ἀραβίους A H : ἄρ(ρ)αβας cet. κᾶρας] κίλικας C A E R H
5 ἦρξε δὲ καὶ D F G 6 μεγαδίγων C A E R H 10 οὐθ᾽ ἑαυτῷ
D F G 11 ἐδυνήθη R et c D F G 12 ἀφ᾽ om. D F G : ἀμφ᾽
A H 13 ἐδυνήθη R et c D F G 14 ἐπιθυμίαν] ἔρωτα
D F g ἐμβάλλειν A H τοσαύτην τοῦ πάντας R et d G : εἰς τοσαύτην
γε πάντας C A E H : εἰς τοσαύτην γένναν τοῦ F : τοσαύτην inter duas
lacunas D ἑαυτῷ D F G 15 ἀεὶ om. C A E R H ἑαυτοῦ D G
16 ὅσα] ὥστε C A E R H ὅπη C A E H 17 ἄν τις ἄρξηται D F G
20 γένναν A H et D F G 21 τινὶ] ποτὲ A H et F παιδείᾳ
παιδευθεὶς D F G 25 λέγεται κῦρος D F G καμβύσου D G :
καμβύσεως A : καμβύσεω cet.

Περσῶν βασιλέως· ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσειδῶν γένους ἦν· οἱ δὲ Περσεῖδαι ἀπὸ Περσέως κλῄζονται· μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη Ἀστυάγους ἦν θυγάτηρ τοῦ Μήδων γενομένου βασιλέως. φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται καὶ ᾄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος καὶ φιλομαθέστατος καὶ φιλοτιμότατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλῆναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομεῖναι τοῦ ἐπαι-
2 νεῖσθαι ἕνεκα. φύσιν μὲν δὴ τῆς μορφῆς καὶ τῆς ψυχῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται· ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις· οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι οὐκ ἔνθενπερ ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται πόλεις ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλει τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι διάγειν, ἔπειτα προστάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν μηδὲ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἢν
3 δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν. οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι προλαβόντες ἐπιμέλονται ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται οἷοι πονηροῦ τινος ἢ αἰσχροῦ ἔργου ἐφίεσθαι. ἐπιμέλονται δὲ ὧδε. ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τἆλλα ἀρχεῖα πεποίηται. ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὤνια καὶ οἱ ἀγοραῖοι καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς

2 ἦν om. C A E R H et Suidas περσέων A H 4 γενομένου om. D F G 5 φῦναι] εἶναι A H ὁ om. D F G 7 καὶ φιλοτιμότατος om. A H 8 ἂν τλῆναι C E 9 τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μορφῆς D F G 12 οὐκ ἔνθενπερ ἐν Hertlein: οὐκ ἔνθεν ὅθενπερ ἐν D G: οὐκ ἔνθεν ὅθεν ἐν F: οὐχ ὁμοίως γὰρ C A E R H et d 14 τὸ παιδεύειν D F ἑαυτῶν C A R H 15 ἔπειτα προστάττουσιν D F G: ἐπιτάσσουσιν C A E R H 16 μηδὲ] μὴ D F G 18 μηδὲ ἀπειθεῖν D F τὰ om. C 19 τούτων] τῶν τοιούτων C E ζημίας αὐτοῖς ἐπανέθεσαν C A E R H 21 οἷοι D F G: ὥστε C A E R H 22 δε C E: δὴ H A G: δὲ δὴ D F 25 αἱ ἀπειροκαλίαι C A E R H et F

ἄλλον τόπον, ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν
πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. διῄρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ [ἡ περὶ 4
τὰ ἀρχεῖα] τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν παισίν, ἓν
δὲ ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ
στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. νόμῳ δ' εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας
ἕκαστοι τούτων πάρεισιν, οἱ μὲν παῖδες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καὶ
οἱ τέλειοι ἄνδρες, οἱ δὲ γεραίτεροι ἡνίκ' ἂν ἑκάστῳ προ-
χωρῇ, πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς αὐτοὺς δεῖ
παρεῖναι. οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν
τοῖς γυμνητικοῖς ὅπλοις πλὴν τῶν γεγαμηκότων· οὗτοι δὲ
οὔτε ἐπιζητοῦνται, ἢν μὴ προρρηθῇ παρεῖναι, οὔτε πολλάκις
ἀπεῖναι καλόν. ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν 5
εἰσὶ δώδεκα· δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται. καὶ
ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ᾑρημένοι εἰσὶν οἳ
ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἀποδεικνύναι· ἐπὶ δὲ
τοῖς ἐφήβοις ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἳ ἂν αὖ τοὺς ἐφήβους
βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν
οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποι-
οῦντας καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς·
εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ᾑρημένοι, οἳ προστα-
τεύουσιν ὅπως καὶ οὗτοι τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν. ἃ δὲ
ἑκάστῃ ἡλικίᾳ προστέτακται ποιεῖν διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον
δῆλον γένηται ᾗ ἐπιμέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πο-
λῖται. οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες 6
διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ

2 ἡ ante περὶ om. C A E R H   ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα del. Herwerden
3 τὰ om. A H   τέτταρα A H et D; cf. etiam *Hell.* i. 7. 23: εἰς τέττ(σσ)αρα C E R et F G   4 τὰ om. A H   8 ἐν αἷς C E R et D F G: αἷς A H   δεῖ αὐτοὺς D F G   10 γυμνικοῖς D F G
12 τούτῳ C E   13 καὶ ante περσῶν om. H: περσῶν καὶ περσῶν D G R   14 ἐκ] οἱ ἐκ A H   εἰσὶν om. C   15 βελτίους C E ante ἀποδεικνύναι add. ἂν C A E R H   16 αὖ τοὺς D: αὐτοὺς A H: αὐτοὺς τοὺς cet.   17 βελτίους C A E R H   παρέξειν δοκῶσι C A E R H   20 οἳ προστατεύουσιν R et D F G: προστατεύουσι δὲ C A E H: del. Dind.   21 οὗτοι] αὐτοὶ D F G   24 εἰς] οἱ εἰς D F

τοῦτο ἔρχονται ὥσπερ παρ' ἡμῖν ὅτι γράμματα μαθησόμενοι. οἱ δ' ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἀνδράσιν ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς καὶ ἁρπαγῆς καὶ βίας καὶ ἀπάτης καὶ κακολογίας καὶ ἄλλων οἵων δὴ εἰκός.
7 οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται. κολάζουσι δὲ καὶ ὃν ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντα εὑρίσκωσι. δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ ἥκιστα, ἀχαριστίας, καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους. ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι
8 ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτοὺς ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἰσχυρῶς. διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκράτειαν γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες, καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν ἄρτον, ὄψον δὲ κάρδαμον, πιεῖν δέ, ἤν τις διψῇ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποτα-

1 τοῦτο] τούτῳ C   ὅτι Cobet: οἱ τὰ codd.   2 τὸ πλεῖστον μέρος C Λ E R H   5 δὴ om. C Λ E R H   6 κολάζονται C Λ E R H   7 οὓς . . . ἐγκαλοῦντας D F G   8 οὗ ἕνεκα] οὕνεκα Λ H   9 ἥκιστα Λ H et F: οὐχ ἥκιστα C E R et D G   11 καὶ om. D F G   13 περὶ πατρίδα καὶ περὶ φίλους D F   μάλιστα δοκεῖ C Λ E R H   14 καὶ ἡ C E R   γὰρ del. Sauppe, ut αὕτη ad ἀναισχυντία referatur   δοκεῖ εἶναι μεγίστη C E   18 διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς . . . ἰσχυρῶς om. C Λ E R H   21 ἐγκράτειαν] ἐγκρατεῖς εἶναι D F G   26 σῖτα D G   ἄρτους D F G

μοῦ ἀρύσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν, ἐκ τούτου δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. οὗτοι δ' αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε. 9
δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προειρήκαμεν, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης· δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι· παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι ἤν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς· ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα καὶ παρὰ τὴν φαρέτραν ἐν κολεῷ κοπίδα ἢ σάγαριν, ἔτι δὲ γέρρον καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφεῖναι, τῷ δ', ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ 10
τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ ἡγεμών ἐστιν αὐτοῖς καὶ αὐτός τε θηρᾷ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν θηρῶσιν, ὅτι ἀληθεστάτη αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ γὰρ πρῲ ἀνίστασθαι ἐθίζει καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι, γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις, ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον καὶ ἀκοντίσαι ὅπου ἂν παραπίπτῃ. καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀνθιστῆται· παίειν μὲν γὰρ δήπου δεῖ τὸ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον· ὥστε οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν τί ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ 11
τὴν θήραν ἄριστον ἔχοντες πλέον μέν, ὡς τὸ εἰκός, τῶν

1 πρὸς δὲ τούτοις] πρὸ δὲ τούτων CAERH καὶ om. CER et DG 3 αὐτὰ DG 4 ἔρχονται CAERH 6 προείρηται DFG 10 δέῃ] δέῃ τι DF 11 ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς CAERH: τὰς ἡμισείας φυλακὰς καταλείπει DFG 13 καὶ om. DF καὶ ἐν Df κοπίδια AH 14 μὲν ἓν DF 16 ἐπιμέλλονται AH 17 αὐτοῖς ἐστι DFG 18 θηρῷεν DFG αὐτοῖς om. DG 19 εἶναι post δοκεῖ om., post πόλεμον add. DFG 20 θάλπεσθαι CARH 23 θήγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ c DFG 24 δήπου om. DG 25 ἐν τῇ θήρᾳ τί DFG 26 ἐν τῷ πολέμῳ CAERH 27 πλέον Stob.: πλεῖον codd. μέν om. ERH τὸ om. c DFG

παίδων, τἆλλα δὲ ὅμοιον. καὶ θηρῶντες μὲν οὐκ ἂν ἀριστήσαιεν, ἢν δέ τι δεήσῃ ἢ θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι ἢ ἄλλως ἐθελήσωσι διατρῖψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ οὖν ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες τὴν ὑστεραίαν αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου, καὶ μίαν ἄμφω τούτω τὼ ἡμέρα λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα, ἵν' ἐάν τι καὶ ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνται ταὐτὸ ποιεῖν. καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι ὅ τι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μή, τὸ κάρδαμον. εἰ δέ τις αὐτοὺς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχωσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω πῶς μὲν ἡδὺ μᾶζα καὶ ἄρτος
12 πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ πιεῖν διψῶντι. αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶσαι τά τε ἄλλα ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν, καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες καὶ ἆθλα προτίθεται· ἐν ᾗ δ' ἂν τῶν φυλῶν πλεῖστοι ὦσι δαημονέστατοι καὶ ἀνδρικώτατοι καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις αὐτοὺς παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε. χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαί, ἤν τι ἢ φρουρῆσαι δεήσῃ ἢ κακούργους ἐρευνῆσαι ἢ λῃστὰς ὑποδραμεῖν ἢ καὶ ἄλλο τι ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἐστί. ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν. ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη
13 διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διά-

2 δέ τι] μή τι C A E R H δέῃ D F G: δεήσειεν C E ἢ post δεήσῃ om. D F G θηρίων C E 3 ἐθελήσωσι] βουληθῶσι D F G οὖν C A E H: γοῦν R: om. D F G; cf. i. 6. 5 4 ὑστέραν A H αὖ om. C A E R H 5 ταύτας τὰς ἡμέρας A E H 6 ἕνεκεν C E H ἵνα καὶ ἐάν τι ἐν D F G 7 ταὐτὸ Herwerden: τοῦτο codd. 11 ἐπιμνησθήτω C ἡδὺ μὲν D F G μάζα codd. 12 διψῶντι πιεῖν D F G 16 τῶν φυλῶν] φυλῇ D F G 17 καὶ εὐπιστότατοι om. D G 18 νῦν om. D G 21 ἢ post τι om. C A E R H 22 ἰσχύος ἢ τάχους C A E R H: ἰσχύος τε καὶ τάχους D F G: τάχους καὶ ἰσχύος Stob. ἄλλα ἔργα C A E R H 24 τελέσωσιν A et G τοὺς om. C 25 post χρόνου add. ἐκ τῶν ἐφήβων D F G εἴκοσι H

γουσιν ὧδε. πρῶτον μὲν ὥσπερ οἱ ἔφηβοι παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἥν τι δέῃ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, ὅσα φρονούντων τε ἤδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἔτι δυναμένων. ἢν δέ ποι δέῃ στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ παλτὰ στρατεύονται, τὰ δὲ ἀγχέμαχα ὅπλα καλούμενα, θώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷόνπερ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι. ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν ἂν οὗτοι πλέον τι γεγονότες ἢ τὰ πεντήκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους. 14 οἱ δ' αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρατεύονται μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια πάντα. καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἱροῦνται· καὶ ἤν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστοι καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος, οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκκριθεὶς ἄτιμος διατελεῖ τὸν λοιπὸν βίον.

15 Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθείη διὰ τὰ προειρημένα. λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι· τούτων δ' οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργοῦντας

1 ὧδε διάγουσι(ν) DFG 2 ὑπὲρ] περὶ DFG 3 ἤδη om. AH που codd.: corr. Dind. δεήσῃ DFG 6 τε om. CAERH 8 καὶ αἱ om. DF 10 εἴκοσι AH et DF ἂν om. ARH et D 11 πλέον Stob.: πλεῖον codd. τι om. DFG γεγονότες post ἔτη DFG τὰ om. DFG 15 τὰ ἴδια] ῥάδια AH πάντα post κοινὰ DFG 16 prius ἢ om. DFG 17 ἐλλίπῃ] ἐλ in ras. D: ἐκλείπῃ CAH: ἐκλίπῃ Eh et G: ἐλλείπῃ R: ἐπιλείπῃ F 18 ἕκαστον DFG 20 τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ DFG 21 ἡ om. CAERH 23 μὲν om. AH

πέμπουσιν, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι οὐ πέμπουσιν. οἳ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι, τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναλίζεσθαι καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν, οἳ δ' ἂν μὴ διαγένωνται ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους. οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίγνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐληλυθότες καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ᾗ οἴονται χρώμενοι βέλτιστοι ἂν εἶναι.

16 καὶ νῦν δὲ ἔτι ἐμμένει μαρτύρια καὶ τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν καὶ τοῦ ἐκπονεῖσθαι τὴν δίαιταν. αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστι Πέρσαις καὶ τὸ πτύειν καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι, αἰσχρὸν δέ ἐστι καὶ τὸ ἰόντα ποι φανερὸν γενέσθαι ἢ τοῦ οὐρῆσαι ἕνεκα ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. ταῦτα δὲ οὐκ ἂν ἐδύναντο ποιεῖν, εἰ μὴ καὶ διαίτῃ μετρίᾳ ἐχρῶντο καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονοῦντες ἀνήλισκον, ὥστε ἄλλῃ πῃ ἀποχωρεῖν. ταῦτα μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν· οὗ δ' ἕνεκα ὁ λόγος ὡρμήθη, νῦν λέξομεν τὰς Κύρου πράξεις ἀρξάμενοι ἀπὸ παιδός.

III Κῦρος γὰρ μέχρι μὲν δώδεκα ἐτῶν ἢ ὀλίγῳ πλέον ταύτῃ τῇ παιδείᾳ ἐπαιδεύθη, καὶ πάντων τῶν ἡλίκων διαφέρων ἐφαίνετο καὶ εἰς τὸ ταχὺ μανθάνειν ἃ δέοι καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιεῖν. ἐκ δὲ τούτου τοῦ

1 οἱ δὲ . . . πέμπουσιν om. C et F 4 αὖ om. C 6 συναλίζεσθαι H et DF: συναυλίζεσθαι CAER et G 7 ἂν μὴ διαγένωνται ἐν E et DFG: ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ (quod om. C) διατελέσωσιν ἢ ἐν CARH ἔρχονται DFG 9 οὕτως CAH 11 post αὕτη add. ἐστὶν ἡ περσῶν καὶ ἡ ἐπιμέλεια αὕτη DF εἶναι] εἶεν CE 14 ἀποπτύειν codd. : corr. Cobet τὸ ante ἀπομύττεσθαι om. AH 15 ἐστι] ἔτι DF 16 ποι Heindorf: που codd. 19 πῃ] ποι ER et dG: om. D 20 πάντων τῶν C ἔχω DF 22 γὰρ μέχρι μὲν AH et DF: μὲν γὰρ μέχρι μὲν C: μὲν γὰρ μέχρι E: μὲν γὰρ δὴ μέχρι μὲν R: γὰρ μέχρι G πλεῖον CAERH: πλειόνων DFG

χρόνου μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ
τὸν παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν καλὸν
κἀγαθὸν εἶναι. ἔρχεται δὲ αὐτή τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν
πατέρα καὶ τὸν Κῦρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. ὡς δὲ ἀφίκετο 2
τάχιστα καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα
ὄντα, εὐθὺς οἷα δὴ παῖς φύσει φιλόστοργος ὢν ἠσπάζετό
τε αὐτὸν ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συντεθραμμένος καὶ πάλαι
φιλῶν ἀσπάζοιτο, καὶ ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ
ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ καὶ χρώματος ἐντρίψει καὶ κόμαις
προσθέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις· ταῦτα γὰρ πάντα
Μηδικά ἐστι, καὶ οἱ πορφυροῖ χιτῶνες καὶ οἱ κάνδυες καὶ
οἱ στρεπτοὶ οἱ περὶ τῇ δέρῃ καὶ τὰ ψέλια τὰ περὶ
ταῖς χερσίν, ἐν Πέρσαις δὲ τοῖς οἴκοι καὶ νῦν ἔτι πολὺ
καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι καὶ δίαιται εὐτελέστεραι· ὁρῶν δὴ
τὸν κόσμον τοῦ πάππου, ἐμβλέπων αὐτῷ ἔλεγεν· Ὦ μῆτερ,
ὡς καλός μοι ὁ πάππος. ἐρωτώσης δὲ αὐτὸν τῆς μητρὸς
πότερος καλλίων αὐτῷ δοκεῖ εἶναι, ὁ πατὴρ ἢ οὗτος, ἀπεκρί-
νατο ἄρα ὁ Κῦρος· Ὦ μῆτερ, Περσῶν μὲν πολὺ κάλλιστος
ὁ ἐμὸς πατήρ, Μήδων μέντοι ὅσων ἑώρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς
ὁδοῖς καὶ ἐπὶ ταῖς θύραις πολὺ οὗτος ὁ ἐμὸς πάππος κάλλι-
στος. ἀντασπαζόμενος δὲ ὁ πάππος αὐτὸν καὶ στολὴν καλὴν 3
ἐνέδυσε καὶ στρεπτοῖς καὶ ψελίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμει, καὶ
εἴ ποι ἐξελαύνοι, ἐφ᾽ ἵππου χρυσοχαλίνου περιῆγεν, ὥσπερ
καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. ὁ δὲ Κῦρος ἅτε παῖς ὢν καὶ
φιλόκαλος καὶ φιλότιμος ἥδετο τῇ στολῇ, καὶ ἱππεύειν
μανθάνων ὑπερέχαιρεν· ἐν Πέρσαις γὰρ διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι
καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἱππεύειν ἐν ὀρεινῇ οὔσῃ τῇ χώρᾳ καὶ

2 παῖδα ἑαυτῆς C A H : ἑαυτῆς παῖδα E αὐτὸν post κἀγαθὸν D F G
3 καὶ ἀγαθὸν C A E R H 4 τὸν Κῦρον del. Hartman 6 φύσει
φιλόστοργος ὢν C A E R H : φιλόστοργος φύσει D F G 10 προσθέταις
D F γὰρ δὴ D F 12 οἱ post στρεπτοὶ om. D F G δέρρῃ C A E R H
ψέλια A H et F : ψέλλια cet. : item § 3 τὰ ante περὶ E: om. cet.
14 δὴ] δὲ C E H 15 καὶ ἐμβλέπων D F 16 ἐρωτησάσης D F
τῆς μητρὸς αὐτὸν D F G 20 ταῖς om. C A E R H 21 ὁ πάππος
αὐτὸν] αὐτὸν ὁ ἀστυάγης D F G 27 καὶ ante ἰδεῖν om. A H

4 ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν. δειπνῶν δὲ δὴ ὁ Ἀστυάγης σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, βουλόμενος τὸν παῖδα ὡς ἥδιστα δειπνεῖν, ἵνα ἧττον τὰ οἴκαδε ποθοίη, προσῆγεν αὐτῷ καὶ παροψίδας καὶ παντοδαπὰ ἐμβάμματα καὶ βρώματα. τὸν δὲ Κῦρόν φασι λέγειν· Ὦ πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δείπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοι ἐπὶ πάντα τὰ λεκάρια ταῦτα διατείνειν τὰς χεῖρας καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων. Τί δέ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐ γὰρ πολύ σοι δοκεῖ εἶναι κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον τοῦ ἐν Πέρσαις; τὸν δὲ Κῦρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι [λέγεται]· Οὔκ, ὦ πάππε, ἀλλὰ πολὺ ἁπλουστέρα καὶ εὐθυτέρα παρ' ἡμῖν ἡ ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι ἢ παρ' ὑμῖν· ἡμᾶς μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέα εἰς τοῦτο ἄγει, ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν σπεύδετε, πολλοὺς δέ τινας ἑλιγμοὺς ἄνω καὶ κάτω πλανώ-
5 μενοι μόλις ἀφικνεῖσθε ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἥκομεν. Ἀλλ', ὦ παῖ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐκ ἀχθόμενοι ταῦτα περιπλανώμεθα· γευόμενος δὲ καὶ σύ, ἔφη, γνώσῃ ὅτι ἡδέα ἐστίν. Ἀλλὰ καὶ σέ, φάναι τὸν Κῦρον, ὁρῶ, ὦ πάππε, μυσαττόμενον ταῦτα τὰ βρώματα. καὶ τὸν Ἀστυάγην ἐπερέσθαι· Καὶ τίνι δὴ σὺ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ, λέγεις; Ὅτι σε, φάναι, ὁρῶ, ὅταν μὲν τοῦ ἄρτου ἅψῃ, εἰς οὐδὲν τὴν χεῖρα ἀποψώμενον, ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρει τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος ὅτι πλέα
6 σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο. πρὸς ταῦτα δὲ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν· Εἰ τοίνυν οὕτω γιγνώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ, ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλθῃς. ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολλὰ

1 πάνυ σπάνιον ἦν C A E H: σπάνιον ἦν R: πάνυ σπάνιον D F: σπάνιον G δὴ om. D G 2 ante τῷ add. σὺν A H et F 3 ἧττον] ὡς ἥκιστα D F: ὡς ἧσσον G τὰ om. A H προσῆγεν C A E R H et Athenaeus: προσήγαγεν D F G 5 φασι Herwerden: ἔφασαν codd. ὅσα τε A H 6 τὰ om. A H λεκάνια C E R et D g 9 εἶναι post δεῖπνον D F G 10 λέγεται del. Cobet οὔκ C A E R H: οὐχὶ D F G 12 ἡμᾶς c D F G: παρ' ἡμῖν C A E R H 13 κρέας D F G ἀπάγει C A E R H 15 ὅποι R et D F: ὅπῃ C A E H et G 17 ἔφη καὶ σὺ D F G post ἡδέα add. ταῦτα c D F g 18 ὁρῶ post βρώματα D F 19 ἐπέρεσθαι codd.: corr. d: item § 8 20 ταῦτα λέγεις οὕτως D F 22 ἀποκαθαίρεις C A H et D F: ἀποκαθαίρῃ G 23 καταπλέα D F

αὐτῷ παραφέρειν καὶ θήρεια καὶ τῶν ἡμέρων. καὶ τὸν Κῦρον, ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν· Ἦ καὶ δίδως, φάναι, ὦ πάππε, πάντα ταῦτά μοι τὰ κρέα ὅ τι ἂν βούλωμαι αὐτοῖς χρῆσθαι; Νὴ Δία, φάναι, ὦ παῖ, ἔγωγέ σοι. ἐνταῦθα δὴ 7 τὸν Κῦρον λαβόντα τῶν κρεῶν διαδιδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευταῖς, ἐπιλέγοντα ἑκάστῳ· Σοὶ μὲν τοῦτο ὅτι προθύμως με ἱππεύειν διδάσκεις, σοὶ δ' ὅτι μοι παλτὸν ἔδωκας· νῦν γὰρ τοῦτ' ἔχω· σοὶ δ' ὅτι τὸν πάππον καλῶς θεραπεύεις, σοὶ δ' ὅτι μου τὴν μητέρα τιμᾷς· τοιαῦτα ἐποίει, ἕως διεδίδου πάντα ἃ ἔλαβε κρέα. Σάκᾳ δέ, φάναι 8 τὸν Ἀστυάγην, τῷ οἰνοχόῳ, ὃν ἐγὼ μάλιστα τιμῶ, οὐδὲν δίδως; ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλός τε ὢν ἐτύγχανε καὶ τιμὴν ἔχων προσάγειν τοὺς δεομένους Ἀστυάγους καὶ ἀποκωλύειν οὓς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι προσάγειν. καὶ τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι προπετῶς ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑποπτήσσων· Διὰ τί δή, ὦ πάππε, τοῦτον οὕτω τιμᾷς; καὶ τὸν Ἀστυάγην σκώψαντα εἰπεῖν· Οὐχ ὁρᾷς, φάναι, ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ καὶ εὐσχημόνως; οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομψῶς τε οἰνοχοοῦσι καὶ καθαρείως ἐγχέουσι καὶ διδόασι τοῖς τρισὶ δακτύλοις ὀχοῦντες τὴν φιάλην καὶ προσφέρουσιν ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὐληπτότατα τῷ μέλλοντι πίνειν. Κέλευσον δή, φάναι, ὦ πάππε, τὸν Σάκαν καὶ ἐμοὶ δοῦναι 9 τὸ ἔκπωμα, ἵνα κἀγὼ καλῶς σοι πιεῖν ἐγχέας ἀνακτήσωμαι σε, ἢν δύνωμαι. καὶ τὸν κελεῦσαι δοῦναι. λαβόντα δὲ τὸν Κῦρον οὕτω μὲν δὴ εὖ κλύσαι τὸ ἔκπωμα ὥσπερ τὸν Σάκαν ἑώρα, οὕτω δὲ στήσαντα τὸ πρόσωπον σπουδαίως καὶ εὐσχημόνως πως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν φιάλην

1 θήρεια c: θηρία cet. 2 δίδως μοι φάναι D F 3 πάντα ταῦτα c A E G H: ταῦτα C R: ταῦτα πάντα D F μοι om. D F ἂν βούλωμαι] βούλομαι C A E G R H 6 τοῦτο δίδωμι D F 8 ἔδωκας τοῦτο D F 10 ποιεῖν D F διαδοῦναι D F 11 ὃν] τὸν C A E G R H 12 τε] γε C A E G R H 16 δή om. E et D 19 καθαρείως D: καθαρίως vel καθαρῶς cet. 20 τὰς φιάλας D F 21 εὐληπτότατον A G 22 ὦ om. C A E G R H 23 ἐκχέας H A G 24 δὲ C E et F: δὴ cet. 25 δὴ om. D F τὸν σάκαν C R et D F: σάκαν cet.

τῷ πάππῳ ὥστε τῇ μητρὶ καὶ τῷ Ἀστυάγει πολὺν γέλωτα παρασχεῖν. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπηδῆσαι πρὸς τὸν πάππον καὶ φιλοῦντα ἅμα εἰπεῖν· Ὦ Σάκα, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε ἐκ τῆς τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, φάναι, σοῦ κάλλιον οἰνοχοήσω καὶ οὐκ ἐκπίομαι αὐτὸς τὸν οἶνον. οἱ δ' ἄρα τῶν βασιλέων οἰνοχόοι, ἐπειδὰν διδῶσι τὴν φιάλην, ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγχεάμενοι καταρροφοῦσι, τοῦ δὴ εἰ φάρμακα

10 ἐγχέοιεν μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς. ἐκ τούτου δὴ ὁ Ἀστυάγης ἐπισκώπτων, Καὶ τί δή, ἔφη, ὦ Κῦρε, τἆλλα μιμούμενος τὸν Σάκαν οὐ κατερρόφησας τοῦ οἴνου; Ὅτι, ἔφη, νὴ Δία ἐδεδοίκειν μὴ ἐν τῷ κρατῆρι φάρμακα μεμιγμένα εἴη. καὶ γὰρ ὅτε εἱστίασας σὺ τοὺς φίλους ἐν τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα ὑμῖν αὐτὸν ἐγχέαντα. Καὶ πῶς δὴ σὺ τοῦτο, ἔφη, ὦ παῖ, κατέγνως; Ὅτι νὴ Δί' ὑμᾶς ἑώρων καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένους. πρῶτον μὲν γὰρ ἃ οὐκ ἐᾶτε ἡμᾶς τοὺς παῖδας ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖτε. πάντες μὲν γὰρ ἅμα ἐκεκράγειτε, ἐμανθάνετε δὲ οὐδὲν ἀλλήλων, ᾔδετε δὲ καὶ μάλα γελοίως, οὐκ ἀκροώμενοι δὲ τοῦ ᾄδοντος ὠμνύετε ἄριστα ᾄδειν· λέγων δὲ ἕκαστος ὑμῶν τὴν ἑαυτοῦ ῥώμην, ἔπειτ' εἰ ἀνασταίητε ὀρχησόμενοι, μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι ἐδύνασθε. ἐπελέλησθε δὲ παντάπασι σύ τε ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἵ τε ἄλλοι ὅτι σὺ ἄρχων. τότε γὰρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶτον κατέμαθον ὅτι τοῦτ' ἄρ' ἦν ἡ ἰσηγορία ὃ ὑμεῖς τότ' ἐποιεῖτε· οὐδέποτε γοῦν

11 ἐσιωπᾶτε. καὶ ὁ Ἀστυάγης λέγει· Ὁ δὲ σὸς πατήρ, ὦ παῖ, πίνων οὐ μεθύσκεται; Οὐ μὰ Δί', ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ποιεῖ;

1 ἀστυάγῃ C E R et F 6 δ' ἄρα] γὰρ D F δίδωσι C A E G H : ἐνδιδῶσι D F 8 ἐκχεάμενοι H A G καταρροφῶσι C E et D 9 ἐκχέοιεν C A G H 10 ἔφη ante καὶ D F 11 οὐ κατερρόφησας Hude : οὐκ ἀπερρόφησας codd. νὴ δί' ἔφη D F 13 εἱστίας D F 14 ἐγχέοντα D F 15 ὑμᾶς ἔφη R et D F 17 εἰᾶτε C A E G r H ἃ post ταῦτα H A G ποιεῖτε H A G 20 post ὠμνύετε add. δὲ A R H σαυτοῦ H A G 21 ἔπειτ' εἰ R : ἐπεί τε C A E G H : ἐπεὶ D F 22 ἐπιλέλησθε C 23 τε post σύ om. C E 24 καὶ om. C E 26 εἶπεν D F πατὴρ ἔφη H A G 27 ἔφη om. D F

διψῶν παύεται, ἄλλο δὲ κακὸν οὐδὲν πάσχει· οὐ γάρ, οἶμαι, ὦ πάππε, Σάκας αὐτῷ οἰνοχοεῖ. καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν· Ἀλλὰ τί ποτε σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκᾳ οὕτω πολεμεῖς; τὸν δὲ Κῦρον εἰπεῖν· Ὅτι νὴ Δία, φάναι, μισῶ αὐτόν· πολλάκις γάρ με πρὸς τὸν πάππον ἐπιθυμοῦντα προσδραμεῖν οὗτος ὁ μιαρώτατος ἀποκωλύει. ἀλλ' ἱκετεύω, φάναι, ὦ πάππε, δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτοῦ. καὶ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν· Καὶ πῶς ἂν ἄρξαις αὐτοῦ; καὶ τὸν Κῦρον φάναι· Στὰς ἂν ὥσπερ οὗτος ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα ὁπότε βούλοιτο παριέναι ἐπ' ἄριστον, λέγοιμ' ἂν ὅτι οὔπω δυνατὸν τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν· σπουδάζει γὰρ πρός τινας· εἶθ' ὁπότε ἥκοι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ' ἂν ὅτι λοῦται· εἰ δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἴποιμ' ἂν ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν· ἕως παρατείναιμι τοῦτον ὥσπερ οὗτος ἐμὲ παρατείνει ἀπὸ σοῦ κωλύων. τοσαύτας μὲν 12
αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ· τὰς δ' ἡμέρας, εἴ τινος αἴσθοιτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον ἢ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφόν, χαλεπὸν ἦν ἄλλον φθάσαι τοῦτο ποιήσαντα· ὅ τι γὰρ δύναιτο ὁ Κῦρος ὑπερέχαιρεν αὐτοῖς χαριζόμενος.

Ἐπεὶ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιοῦσα πάλιν 13
πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐδεῖτο αὐτῆς ὁ Ἀστυάγης καταλιπεῖν τὸν Κῦρον. ἡ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι βούλοιτο μὲν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκοντα μέντοι τὸν παῖδα χαλεπὸν εἶναι νομίζειν καταλιπεῖν. ἔνθα δὴ ὁ Ἀστυάγης λέγει πρὸς τὸν Κῦρον·
Ὦ παῖ, ἢν μένῃς παρ' ἐμοί, πρῶτον μὲν τῆς παρ' ἐμὲ 14
εἰσόδου σοι οὐ Σάκας ἄρξει, ἀλλ' ὁπόταν βούλῃ εἰσιέναι ὡς ἐμέ, ἐπὶ σοὶ ἔσται· καὶ χάριν σοι εἴσομαι ὅσῳ ἂν πλεονάκις εἰσίῃς ὡς ἐμέ. ἔπειτα δὲ ἵπποις τοῖς ἐμοῖς χρήσῃ καὶ ἄλλοις ὁπόσοις ἂν βούλῃ, καὶ ὁπόταν ἀπίῃς, ἔχων ἄπει οὓς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς. ἔπειτα δὲ ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ μετρίως σοι

3 οὕτως C E et D 4 μισεῖ C E: μισοῖ A H 8 δὴ ἂν D F 9 εἰσιέναι D F 10 τῷ ἀρίστῳ] αὐτῷ (i.q. τῷ βασιλεῖ) Hartman 11 εἶθ' ὁπόταν A G R H: εἶτα ὁπόταν C E: εἰ δὲ πάλιν D F ἥκῃ D γρ. 12 λοῦται R et D: λούεται cet. εἰ] ἐπειδὰν C A E G R H σπουδάζῃ Cr 16 τινος d g: τινα cet. 19 ἐπειδὴ D F 28 ὅταν D F ἄπει] ἀπίοις A E H: ἀπίῃς G (om. C) 29 δὲ ἐν] μὲν H A G

δοκοῦν ἔχειν ὁποίαν βούλει ὁδὸν πορεύσῃ. ἔπειτα τά τε νῦν ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία δίδωμί σοι καὶ ἄλλα παντοδαπὰ συλλέξω, ἃ σὺ ἐπειδὰν τάχιστα ἱππεύειν μάθῃς, διώξῃ, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίζων καταβαλεῖς ὥσπερ οἱ μεγάλοι ἄνδρες. καὶ παῖδας δέ σοι ἐγὼ συμπαίστορας παρέξω, καὶ ἄλλα
15 ὁπόσα ἂν βούλῃ λέγων πρὸς ἐμὲ οὐκ ἀτυχήσεις. ἐπεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀστυάγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον βούλοιτο μένειν ἢ ἀπιέναι. ὁ δὲ οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν ὅτι μένειν βούλοιτο. ἐπερωτηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς μητρὸς διὰ τί εἰπεῖν λέγεται· Ὅτι οἴκοι μὲν τῶν ἡλίκων καὶ εἰμὶ καὶ δοκῶ κράτιστος εἶναι, ὦ μῆτερ, καὶ ἀκοντίζων καὶ τοξεύων, ἐνταῦθα δὲ οἶδ᾽ ὅτι ἱππεύων ἥττων εἰμὶ τῶν ἡλίκων· καὶ τοῦτο εὖ ἴσθι, ὦ μῆτερ, ἔφη, ὅτι ἐμὲ πάνυ ἀνιᾷ. ἢν δέ με καταλίπῃς ἐνθάδε καὶ μάθω ἱππεύειν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσαις ὦ, οἶμαί σοι ἐκείνους τοὺς ἀγαθοὺς τὰ πεζικὰ ῥᾳδίως νικήσειν, ὅταν δ᾽ εἰς Μήδους ἔλθω, ἐνθάδε πειράσομαι τῷ πάππῳ ἀγαθῶν ἱππέων κράτιστος ὢν ἱππεὺς συμμαχεῖν αὐτῷ. τὴν
16 δὲ μητέρα εἰπεῖν· Τὴν δὲ δικαιοσύνην, ὦ παῖ, πῶς μαθήσῃ ἐνθάδε ἐκεῖ ὄντων σοι τῶν διδασκάλων; καὶ τὸν Κῦρον φάναι· Ἀλλ᾽, ὦ μῆτερ, ἀκριβῶς ταῦτά γε οἶδα. Πῶς σὺ οἶσθα; τὴν Μανδάνην εἰπεῖν. Ὅτι, φάναι, ὁ διδάσκαλός με ὡς ἤδη ἀκριβοῦντα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἄλλοις καθίστη δικάζειν. καὶ τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μιᾷ ποτε δίκῃ πληγὰς
17 ἔλαβον ὡς οὐκ ὀρθῶς δικάσας. ἦν δὲ ἡ δίκη τοιαύτη. παῖς μέγας μικρὸν ἔχων χιτῶνα παῖδα μικρὸν μέγαν ἔχοντα χιτῶνα ἐκδύσας αὐτὸν τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκεῖνον ἠμφίεσε, τὸν δ᾽ ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδυ. ἐγὼ οὖν τούτοις δικάζων ἔγνων

1 βούλῃ A H νῦν ὄντα D F 3 διώξεις R 5 συμπαί(vel έ)κτορας C A E R H 6 ὅσα D F G βούλει C E ἐπεὶ δὲ D F 7 κῦρον] παῖδα C E πότερα D F pr. 12 ἐνθάδε D F εὖ οἶδ(α) D F G 13 ὅτι om. C E 14 ἐνθάδε] ἐνταῦθα C E 17 ἀγαθῶς ἱππεύων C A E g H : ἀγαθὸς ἱππεύων G 20 ἀκριβῶς ταῦτά γε οἶδα C E : ἀκριβῶς ταῦτά γε ἤδη h A G : ἀκριβῶ ταῦτά γε ἤδη H R : ἀκριβῶς ταύτην γε οἶδα D F 21 εἰπεῖν ante τὴν D F 22 ἤδη] ἤδει C E H et D 25 ἕτερον παῖδα D F 26 αὐτὸν del. Hartman ἠμφίε[illegible]α F : [illegible]σεν C E 27 γοῦν E R et D

βέλτιον εἶναι ἀμφοτέροις τὸν ἁρμόττοντα ἑκάτερον χιτῶνα ἔχειν. ἐν τούτῳ δή με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος, λέξας ὅτι ὁπότε μὲν τοῦ ἁρμόττοντος εἴην κριτής, οὕτω δέοι ποιεῖν, ὁπότε δὲ κρῖναι δέοι ποτέρου ὁ χιτὼν εἴη, τοῦτ' ἔφη σκεπτέον εἶναι τίς κτῆσις δικαία ἐστί, πότερα τὸ βίᾳ ἀφελόμενον ἔχειν ἢ τὸ ποιησάμενον ἢ πριάμενον κεκτῆσθαι· ἐπεὶ δὲ [ἔφη] τὸ μὲν νόμιμον δίκαιον εἶναι, τὸ δὲ ἄνομον βίαιον, σὺν τῷ νόμῳ ἐκέλευεν ἀεὶ τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι. οὕτως ἐγώ σοι, ὦ μῆτερ, τά γε δίκαια παντάπασιν ἤδη ἀκριβῶ· ἢν δέ τι ἄρα προσδέωμαι, ὁ πάππος με, ἔφη, οὗτος ἐπιδιδάξει.

Ἀλλ' οὐ ταὐτά, ἔφη, ὦ παῖ, παρὰ τῷ πάππῳ καὶ ἐν Πέρσαις 18
δίκαια ὁμολογεῖται. οὗτος μὲν γὰρ τῶν ἐν Μήδοις πάντων ἑαυτὸν δεσπότην πεποίηκεν, ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν δίκαιον νομίζεται. καὶ ὁ σὸς πρῶτος πατὴρ τὰ τεταγμένα μὲν ποιεῖ τῇ πόλει, τὰ τεταγμένα δὲ λαμβάνει, μέτρον δὲ αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχὴ ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν. ὅπως οὖν μὴ ἀπολῇ μαστιγούμενος, ἐπειδὰν οἴκοι ᾖς, ἂν παρὰ τούτου μαθὼν ἥκῃς ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικόν, ἐν ᾧ ἔστι τὸ πλέον οἴεσθαι χρῆναι πάντων ἔχειν. Ἀλλ' ὅ γε σὸς πατήρ, εἶπεν ὁ Κῦρος, δεινότερός ἐστιν, ὦ μῆτερ, διδάσκειν μεῖον ἢ πλέον ἔχειν· ἢ οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ Μήδους ἅπαντας δεδίδαχεν

1 ἁρμόζοντα codd. 2 ἐν τούτῳ αὖ A E G H, unde ἐν τούτῳ δή scripsi: ἐν τούτῳ δ' αὖ C R: ἐν δὲ τούτῳ c D F: ἐπὶ δὲ τούτῳ Weiske λέγων c D F 3 ἁρμότοντος F: ἁρμόζοντος cet. εἴην c: εἴης C E: εἴη A G R H: κατασταθείην post ὁπότε μὲν D F 4 ποτέρου C A E R H: ὁποτέρου D F G 5 τὸ H: τὸν cet. μίᾳ A H rescripti 6 τὸ A H: τὸν cet. ποιησάμενον] ποιῆσαι μόνον A H 6-8 ἔπειτα δ' ἔφη . . . σὺν τῷ νόμῳ οὖν D F: ἐπεὶ δ' ἔφη . . . σὺν τῷ νόμῳ οὖν R, unde ἐπεὶ δ', ἔφη, . . . σὺν τῷ νόμῳ (om. οὖν) Dind., sed vix ferri potest ea verbi ἔφη structura (cf. quae praecedunt): ἐπειδὰν δ' ἔγνω c H A G (sine οὖν): ἔφη del. Hartman 8 ἐκέλευεν ἀεὶ δεῖν c: ἐκέλευε δεῖν D F τὴν om. c A E G R H 9 σοι ἔφη D F 10 προσδέομαι C E 11 παρά τε R et D F 12 τὰ δίκαια C et D F 13 πεποίηκε καὶ D F 14 ὁ πρῶτος πατὴρ C: ὁ σὸς πρῶτος πατὴρ cet.: ὁ σὸς πατὴρ πρῶτος Schneider τὰ om. R et D F 15 ποιεῖ ἃ ποιεῖ E mg. R et D F τὰ om. A H 16 ψυχὴ] τύχη C γρ. E γρ. R et D F 17 ᾖς fort. H pr.: ἴῃς vel εἴης codd. 18 πλέον R et D F: πλεῖον cet. 20 πλέον] πλεῖον codd. 21 ἢ οὐχ . . . ἔχειν om. C A E G H

αὐτοῦ μεῖον ἔχειν; ὥστε θάρρει, ὡς ὅ γε σὸς πατὴρ οὔτ' ἄλλον οὐδένα οὔτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαθόντα ἀποπέμψει.

IV Τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλει ὁ Κῦρος· τέλος δὲ ἡ μὲν μήτηρ ἀπῆλθε, Κῦρος δὲ κατέμεινε καὶ αὐτοῦ ἐτρέφετο. καὶ ταχὺ μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέκρατο ὥστε οἰκείως διακεῖσθαι, ταχὺ δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν ἀνήρτητο, προσιὼν καὶ ἔνδηλος ὢν ὅτι ἠσπάζετο αὐτῶν τοὺς υἱεῖς, ὥστε εἴ τι τοῦ βασιλέως δέοιντο, τοὺς παῖδας ἐκέλευον τοῦ Κύρου δεῖσθαι διαπράξασθαι σφίσιν, ὁ δὲ Κῦρος, ὅ τι δέοιντο αὐτοῦ οἱ παῖδες, διὰ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ φιλοτιμίαν περὶ παντὸς ἐποιεῖτο
2 διαπράττεσθαι, καὶ ὁ Ἀστυάγης δὲ ὅ τι δέοιτο αὐτοῦ ὁ Κῦρος οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι. καὶ γὰρ ἀσθενήσαντος αὐτοῦ οὐδέποτε ἀπέλειπε τὸν πάππον οὐδὲ κλαίων ποτὲ ἐπαύετο, ἀλλὰ δῆλος ἦν πᾶσιν ὅτι ὑπερεφοβεῖτο μή οἱ ὁ πάππος ἀποθάνῃ· καὶ γὰρ ἐκ νυκτὸς εἴ τινος δέοιτο Ἀστυάγης, πρῶτος ᾐσθάνετο Κῦρος καὶ πάντων ἀοκνότατα ἀνεπήδα ὑπηρετήσων ὅ τι οἴοιτο χαριεῖσθαι, ὥστε παντάπασιν ἀνεκτήσατο τὸν Ἀστυάγην.

3 Καὶ ἦν μὲν ἴσως πολυλογώτερος, ἅμα μὲν διὰ τὴν παιδείαν, ὅτι ἠναγκάζετο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ διδόναι λόγον ὧν ἐποίει καὶ λαμβάνειν παρ' ἄλλων, ὁπότε δικάζοι, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλομαθὴς εἶναι πολλὰ μὲν αὐτὸς ἀεὶ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα πῶς ἔχοντα τυγχάνοι, καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῷτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι ταχὺ ἀπεκρίνετο, ὥστ' ἐκ πάντων τούτων ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ· ἀλλ' ὥσπερ γὰρ ἐν σώματι, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὅμως ἐμφαίνεται τὸ νεαρὸν αὐτοῖς ὃ κατηγορεῖ τὴν ὀλιγοετίαν,

1 αὐτοῦ R : ἑαυτοῦ D F 2 ἐμὲ μὴ διδάξας D F ἀποπέμψεται D F 4 κατέμεινε C: κατέμενε cet. 6 ἀνήρτητο R et D : ἀνεκτήσατο C A E G H et F 7 εἴ τι R : ἐπεὶ C A E G H : καὶ εἴ τι D F 8 τοῦ om. R et D F . 9 ὅτι D F : εἰ cet. 11 δὲ om. C A E G R H 12 ἀντιλέγειν R et D F G mg. 13 ἀπέλειπε Stephanus: ἀπέλιπε codd. 14 ἀλλὰ om. D F δῆλός τε C H et D : δῆλος δὲ F μή] ὅτι μὴ C A E G H 15 οἱ om. A E et G ἀποθάνοι D F 16 ὁ κῦρος D F 19 ἴσως ὁ κῦρος c R et D F post πολυλογώτερος add. ἢ ὡς παιδίσκος ἔτι ἄνηβος ὢν D F G mg. 24 ἀπεκρίνατο C A E G H 26 σώμασιν D F

οὕτω καὶ Κύρου ἐκ τῆς πολυλογίας οὐ θράσος διεφαίνετο, ἀλλ' ἁπλότης καὶ φιλοστοργία, ὥστ' ἐπεθύμει ἄν τις ἔτι πλείω αὐτοῦ ἀκούειν ἢ σιωπῶντι παρεῖναι.

Ὡς δὲ προῆγεν αὐτὸν ὁ χρόνος σὺν τῷ μεγέθει εἰς ὥραν 4
τοῦ πρόσηβον γενέσθαι, ἐν τούτῳ δὴ τοῖς μὲν λόγοις μανοτέροις ἐχρῆτο καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχαιτέρᾳ, αἰδοῦς δ' ἐνεπίμπλατο ὥστε καὶ ἐρυθραίνεσθαι ὁπότε συντυγχάνοι τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ τὸ σκυλακῶδες τὸ πᾶσιν ὁμοίως προσπίπτειν οὐκέθ' ὁμοίως προπετὲς εἶχεν. οὕτω δὴ ἡσυχαίτερος μὲν ἦν, ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις πάμπαν ἐπίχαρις. καὶ γὰρ ὅσα διαγωνίζονται πολλάκις ἥλικες πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἃ κρείττων ᾔδει ὤν, ταῦτα προυκαλεῖτο τοὺς συνόντας, ἀλλ' ἅπερ εὖ ᾔδει ἑαυτὸν ἥττονα ὄντα, ἐξῆρχε, φάσκων κάλλιον αὐτῶν ποιήσειν, καὶ κατῆρχεν ἤδη ἀναπηδῶν ἐπὶ τοὺς ἵππους ἢ διατοξευσόμενος ἢ διακοντιούμενος ἀπὸ τῶν ἵππων οὔπω πάνυ ἔποχος ὤν, ἡττώμενος δὲ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ μάλιστα ἐγέλα. ὡς δ' 5
οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τοῦ ἡττᾶσθαι εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ὃ ἡττῷτο, ἀλλ' ἐκαλινδεῖτο ἐν τῷ πειρᾶσθαι αὖθις βέλτιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον ἀφίκετο τῇ ἱππικῇ τοῖς ἥλιξι, ταχὺ δὲ παρῄει διὰ τὸ ἐρᾶν τοῦ ἔργου, ταχὺ δὲ τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἀνηλώκει διώκων καὶ βάλλων καὶ κατακαίνων, ὥστε ὁ Ἀστυάγης οὐκέτ' εἶχεν αὐτῷ συλλέγειν θηρία. καὶ ὁ Κῦρος αἰσθόμενος ὅτι βουλόμενος οὐ δύναιτό οἱ ζῶντα πολλὰ παρέχειν, ἔλεγε πρὸς αὐτόν· Ὦ πάππε, τί σε δεῖ θηρία ζητοῦντα πράγματ' ἔχειν; ἀλλ' ἐὰν ἐμὲ ἐκπέμπῃς ἐπὶ θήραν

2 *ὥστε καὶ* D F *ἐπεθύμει ἄν τις* D F: *ἐπιθυμίαν τις εἶχεν* cet. 3 *ἢ σιωπῶντι παρεῖναι* del. Hartman 4 *προσῆγεν* C A E H 5 *γίγνεσθαι* D F *μανο(ω* D)*τέροις* D F: *βραχυτέροις* cet. 6 *ἡσυχεστέρᾳ* C E G et D 7 *ἐρυθαίνεσθαι* A H 8 *ἐς τὸ σκυλακῶδες . . . προπετῶς* H. J. Müller *τὸ πᾶσι προσπίπτειν προπετῶς* Leonclavius *ὁμοίως* om. D F 9 *προπετὲς* del. Cobet: *προπετῶς* D F *δὲ* D F 12 *ᾔδει ὤν*] *ἤδη ἦν* C A E G H 13 *ταῦτα ἐξῆρχε* R et D F 14 *ἤδη ἀναπηδῶν* H et c F: *ἢ διαναπηδῶν* C A E G h et D *διατοξευόμενος ἢ διακοντιούμενος* C E: *διακοντιζόμενος ἢ διατοξευόμενος* D F 16 *αὐτῷ* C E 17 *ὃ* om. C: *ἃ* D F: *ὡς* E 18 *ἐκυλινδεῖτο* R et Stob.: cf. ad *Exped.* iv. 8. 28 *βελτίων* D F 20 *δὲ καὶ* D F 22 *οὐκέτ' εἶχεν*] *οὐκ ἐπεῖχεν* C A E H: *οὐκ ἐπεῖγεν* G 23 *δύναται* G et D F *οἱ* om. C A E H

σὺν τῷ θείῳ, νομιῶ ὅσα ἂν ἴδω θηρία, ἐμοὶ ταῦτα τρέφεσθαι.

6 ἐπιθυμῶν δὲ σφόδρα ἐξιέναι ἐπὶ τὴν θήραν οὐκέτι ὁμοίως λιπαρεῖν ἐδύνατο ὥσπερ παῖς ὤν, ἀλλ' ὀκνηρότερον προσῄει. καὶ ἃ πρόσθεν τῷ Σάκᾳ ἐμέμφετο ὅτι οὐ παρίει αὐτὸν πρὸς τὸν πάππον, αὐτὸς ἤδη Σάκας ἑαυτῷ ἐγίγνετο· οὐ γὰρ προσῄει, εἰ μὴ ἴδοι εἰ καιρὸς εἴη, καὶ τοῦ Σάκα ἐδεῖτο πάντως σημαίνειν αὐτῷ ὁπότε ἐγχωροίη [καὶ ὁπότε καιρὸς εἴη]· ὥστε ὁ Σάκας ὑπερεφίλει ἤδη καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

7 Ἐπεὶ δ' οὖν ἔγνω ὁ Ἀστυάγης σφόδρα αὐτὸν ἐπιθυμοῦντα ἔξω θηρᾶν, ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ θείῳ καὶ φύλακας συμπέμπει ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως ἀπὸ τῶν δυσχωριῶν φυλάττοιεν αὐτὸν καὶ εἴ τῶν ἀγρίων τι φανείη θηρίων. ὁ οὖν Κῦρος τῶν ἑπομένων προθύμως ἐπυνθάνετο ποίοις οὐ χρὴ θηρίοις πελάζειν καὶ ποῖα χρὴ θαρροῦντα διώκειν. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἄρκτοι τε πολλοὺς ἤδη πλησιάσαντας διέφθειραν καὶ κάπροι καὶ λέοντες καὶ παρδάλεις, αἱ δὲ ἔλαφοι καὶ δορκάδες καὶ οἱ ἄγριοι οἶες καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι ἀσινεῖς εἰσιν. ἔλεγον δὲ καὶ τοῦτο, τὰς δυσχωρίας ὅτι δέοι φυλάττεσθαι οὐδὲν ἧττον ἢ τὰ θηρία·

8 πολλοὺς γὰρ ἤδη αὐτοῖς τοῖς ἵπποις κατακρημνισθῆναι. καὶ ὁ Κῦρος πάντα ταῦτα ἐμάνθανε προθύμως· ὡς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδήσασαν, πάντων ἐπιλαθόμενος ὧν ἤκουσεν ἐδίωκεν οὐδὲν ἄλλο ὁρῶν ἢ ὅπῃ ἔφευγε. καί πως διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα, καὶ μικροῦ κἀκεῖνον ἐξετραχήλισεν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος μόλις πως, καὶ ὁ ἵππος ἐξανέστη. ὡς δ' εἰς τὸ πεδίον ἦλθεν, ἀκοντίσας

1 νομιῶ om. C E G ἐμοὶ] σέ μοι D F τρέφειν D F 6 προίδοι D F 7 ἐγχωροίη] ἐν καιρῷ εἴη εἰσιέναι R et D F καὶ ὁπότε καιρὸς εἴη] καὶ ὁπότε οὐκ ἐν καιρῷ R et D F: del. Zeune: ὁπότε μὴ καιρὸς εἴη cit. Richards 8 καὶ] ὥσπερ καὶ D F οἱ om. C Λ E G H 10 τῆς ἔξω θήρας D F 12 δυσχωριῶν Stephanus: δυσχερειῶν C Λ E G H et F: δυσχερῶν D 13 θηρίον Λ H 14 ὁποίοις . . . ὁποῖα D F 15 τε om. C Λ E G H 16 διέφθειρον H λέοντες καὶ κάπροι D F 18 οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι D F: οἱ ἄγριοι ὄνοι c E G R: om. C: οἱ ὄνοι ἄγριοι Λ H ἀσινεῖς εἰσιν G R et D F: ἐῶσιν Λ E H: ἀσινεῖς C 21 ταῦτα πάντα D F 22 ἐκπηδήσαντα C Λ E G H ἤκουεν D (F?) 23 ὅπῃ Λ E et D: ὅποι C G R H et F 25 ἐπέμενεν R et D F

καταβάλλει τὴν ἔλαφον, καλόν τι χρῆμα καὶ μέγα. καὶ ὁ
μὲν δὴ ὑπερέχαιρεν· οἱ δὲ φύλακες προσελάσαντες ἐλοιδόρουν
αὐτὸν [καὶ ἔλεγον] εἰς οἷον κίνδυνον ἔλθοι, καὶ ἔφασαν
κατερεῖν αὐτοῦ. ὁ οὖν Κῦρος εἱστήκει καταβεβηκώς, καὶ
ἀκούων ταῦτα ἠνιᾶτο. ὡς δ' ᾔσθετο κραυγῆς, ἀνεπήδησεν
ἐπὶ τὸν ἵππον ὥσπερ ἐνθουσιῶν, καὶ ὡς εἶδεν ἐκ τοῦ ἀντίου
κάπρον προσφερόμενον, ἀντίος ἐλαύνει καὶ διατεινάμενος
εὐστόχως βάλλει εἰς τὸ μέτωπον καὶ κατέσχε τὸν κάπρον.
ἐνταῦθα μέντοι ἤδη καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο, τὴν θρασύ- 9
τητα ὁρῶν. ὁ δ' αὐτοῦ λοιδορουμένου ὅμως ἐδεῖτο ὅσα
αὐτὸς ἔλαβε, ταῦτα ἐᾶσαι εἰσκομίσαντα δοῦναι τῷ πάππῳ.
τὸν δὲ θεῖον εἰπεῖν φασιν· Ἀλλ' ἢν αἴσθηται ὅτι ἐδίωκες,
οὐ σοὶ μόνον λοιδορήσεται, ἀλλὰ καὶ ἐμοί, ὅτι σε εἴων. Καὶ
ἢν βούληται, φάναι αὐτόν, μαστιγωσάτω, ἐπειδάν γε ἐγὼ δῶ
αὐτῷ. καὶ σύγε, ὅ τι βούλει, ἔφη, ὦ θεῖε, τιμωρησάμενος
τοῦτο ὅμως χάρισαί μοι. καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι τελευτῶν
εἶπε· Ποίει ὅπως βούλει· σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἔοικας βασι-
λεὺς εἶναι. οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἰσκομίσας τὰ θηρία ἐδίδου τε 10
τῷ πάππῳ καὶ ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκείνῳ. καὶ
τὰ ἀκόντια ἐπεδείκνυ μὲν οὔ, κατέθηκε δὲ ᾑματωμένα ὅπου
ᾤετο τὸν πάππον ὄψεσθαι. ὁ δὲ Ἀστυάγης ἄρα εἶπεν· Ἀλλ',
ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἔγωγε ἡδέως ὅσα σὺ δίδως, οὐ μέντοι
δέομαί γε τούτων οὐδενός, ὥστε σε κινδυνεύειν. καὶ ὁ Κῦρος
ἔφη· Εἰ τοίνυν μὴ σὺ δέῃ, ἱκετεύω, ὦ πάππε, ἐμοὶ δὸς αὐτά,
ὅπως τοῖς ἡλικιώταις ἐγὼ διαδῶ. Ἀλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ
Ἀστυάγης, καὶ ταῦτα λαβὼν διαδίδου ὅτῳ σὺ βούλει καὶ τῶν

1 καὶ ante ὁ om. D F 3 καὶ ἔλεγον del. Cobet 6 ἐναντίου D F 8 εὐστόχως R et D F: εὐτυχῶς C A E G H 11 ἐᾶσαι αὐτὸν D F 12 ἔδωκας A H: ἔδωκά σοι C E 13 καὶ ἢν] κἂν D F 15 ὅ τι βούλει] εἰ βούλει codd., sed post τιμωρησάμενος add. ὅ τι βούλει R et c D F ἔφη om. E et D F 16 τοῦτο R et c D F: ταῦτα cet. ὅπως H A G χάρισαί μοι] χαρίσαιμι C A E G: χαρίσαι μοι H 18 εἰσκομισάμενος C E 20 ἐπεδείκνυ μὲν οὔ] ἐπιδεικνύμενος C A E H: ἐπιδεικνυμένου G: ἐδείκνυε μὲν οὔ D F κατέθηκε δὲ] κατέθηκεν C A E G H 22 σὺ] μοι D F 23 γε om. D 25 τοῖς ἡλικιώταις post διαδῶ D F 26 δίδου C E

11 ἄλλων ὁπόσα θέλεις. καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν ἐδίδου τε ἄρας τοῖς παισὶ καὶ ἅμα ἔλεγεν· Ὦ παῖδες, ὡς ἄρα ἐφλυαροῦμεν ὅτε τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθηρῶμεν· ὅμοιον ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι οἷόνπερ εἴ τις δεδεμένα ζῷα θηρῴη. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν, ἔπειτα λεπτὰ καὶ ψωραλέα, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν χωλὸν ἦν, τὸ δὲ κολοβόν· τὰ δ' ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λειμῶσι θηρία ὡς μὲν καλά, ὡς δὲ μεγάλα, ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο. καὶ αἱ μὲν ἔλαφοι ὥσπερ πτηναὶ ἥλλοντο πρὸς τὸν οὐρανόν, οἱ δὲ κάπροι ὥσπερ τοὺς ἄνδρας φασὶ τοὺς ἀνδρείους ὁμόσε ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τῆς πλατύτητος οὐδὲ ἁμαρτεῖν οἷόν τ' ἦν αὐτῶν· καλλίω δή, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθνηκότα εἶναι ταῦτα ἢ ζῶντα ἐκεῖνα τὰ περιῳκοδομημένα. ἀλλ' ἆρα ἄν, ἔφη, ἀφεῖεν καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ἐπὶ θήραν; Καὶ ῥᾳδίως γ' ἄν, ἔφασαν, εἰ Ἀστυάγης κελεύοι.

12 καὶ ὁ Κῦρος εἶπε· Τίς οὖν ἂν ἡμῖν Ἀστυάγει μνησθείη; Τίς γὰρ ἄν, ἔφασαν, σοῦ γε ἱκανώτερος πεῖσαι; Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅστις ἄνθρωπος γεγένημαι· οὐδὲ γὰρ οἷός τ' εἰμὶ λέγειν ἔγωγε οὐδ' ἀναβλέπειν πρὸς τὸν πάππον ἐκ τοῦ ἴσου ἔτι δύναμαι. ἢν δὲ τοσοῦτον ἐπιδιδῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ παντάπασι βλάξ τις καὶ ἠλίθιος γένωμαι· παιδάριον δ' ὢν δεινότατος λαλεῖν ἐδόκουν εἶναι. καὶ οἱ παῖδες εἶπον· Πονηρὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα, εἰ μηδ' ὑπὲρ ἡμῶν ἄν τι δέῃ δυνήσῃ πράττειν, ἀλλ' ἄλλου τινὸς τὸ ἐπὶ σὲ

13 ἀνάγκη ἔσται δεῖσθαι ἡμᾶς. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος ἐδήχθη, καὶ σιγῇ ἀπελθὼν διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾶν εἰσῆλθεν, ἐπιβουλεύσας ὅπως ἂν ἀλυπότατα εἴποι πρὸς τὸν

1 ἐθέλεις R et D F   ἄρας] ἄρα D F   2 ὅτε] ὅτι C A E R H   3 ὅμοιον γὰρ R et D F   ἐδόκει C A E G R H   5 ὑπὸ δὲ (10) . . . αὐτῶν (11) post χωρίῳ ἦν transpos. Herwerden   11 δὲ D F   13 ἄρα A H   14 τὴν θήραν D F   γ'] τ' vel τε C A E G in ras. R H   κελεύει C A E R   15 εἶπεν C et D : ἔφη E   ἂν οὖν D F   ὑμῖν D F   πρὸς ἀστυάγην R et D F   16 ἂν om. C E   τὸν δία] τὴν ἥραν D F   18 λέγειν ante οἷος D F   21 δεινότατον codd. : corr. Leonclavius   22 post πρᾶγμα add. εἶναι D F   23 ἂν om. C A E G H   σὲ] σοὶ R et c D F   26 εἰσῆλθε καὶ ἐπιβουλεύσας D F   πῶς D F

πάππον καὶ διαπράξειεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶν ὧν ἐδέοντο. ἤρξατο οὖν ὧδε.

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἤν τις ἀποδρᾷ σε τῶν οἰκετῶν καὶ λάβῃς αὐτόν, τί αὐτῷ χρήσῃ; Τί ἄλλο, ἔφη, ἢ δήσας ἐργάζεσθαι ἀναγκάσω; Ἢν δὲ αὐτόματος πάλιν ἔλθῃ, πῶς ποιήσεις; Τί δέ, ἔφη, εἰ μὴ μαστιγώσας γε, ἵνα μὴ αὖθις τοῦτο ποιῇ, ἐξ ἀρχῆς χρήσομαι; Ὥρα ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, σοὶ παρασκευάζεσθαι εἴη ὅτῳ μαστιγώσεις με, ὡς βουλεύομαί γε ὅπως σε ἀποδρῶ λαβὼν τοὺς ἡλικιώτας ἐπὶ θήραν. καὶ ὁ Ἀστυάγης, Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπών· ἔνδοθεν γάρ, ἔφη, ἀπαγορεύω σοι μὴ κινεῖσθαι. χαρίεν γάρ, ἔφη, εἰ ἕνεκα κρεαδίων τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποβουκολήσαιμι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐπείθετο μὲν καὶ ἔμεινεν, ἀνιαρὸς δὲ 14
καὶ σκυθρωπὸς ὢν σιωπῇ διῆγεν. ὁ μέντοι Ἀστυάγης ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν λυπούμενον ἰσχυρῶς, βουλόμενος αὐτῷ χαρίζεσθαι ἐξάγει ἐπὶ θήραν, καὶ πεζοὺς πολλοὺς καὶ ἱππέας συναλίσας καὶ τοὺς παῖδας καὶ συνελάσας εἰς τὰ ἱππάσιμα χωρία τὰ θηρία ἐποίησε μεγάλην θήραν. καὶ βασιλικῶς δὴ παρὼν αὐτὸς ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη θηρῶν. ὁ δὲ Κῦρος οὐκ εἴα κωλύειν, ἀλλ', Εἰ βούλει, ἔφη, ὦ πάππε, ἡδέως με θηρᾶν, ἄφες τοὺς κατ' ἐμὲ πάντας διώκειν καὶ διαγωνίζεσθαι ὅπως ⟨ἂν⟩ ἕκαστος κράτιστα δύναιτο. ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἀστυάγης ἀφίησι, καὶ στὰς ἐθεᾶτο ἁμιλλω- 15
μένους ἐπὶ τὰ θηρία καὶ φιλονικοῦντας καὶ διώκοντας καὶ ἀκοντίζοντας. καὶ Κύρῳ ἥδετο οὐ δυναμένῳ σιγᾶν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ἀλλ' ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ ἀνακλάζοντι, ὁπότε

1 αὐτῷ C E H et D F   2 οὖν om. D F   3 ἀποδράσῃ τῶν R et D F   4 χρῇ D F   τί δή D : τί δ' F   δήσας αὐτὸν D F   5 ἀναγκάζω D F   αὐτόματός σοι R et D F   ἐπέλθῃ D F   6 ποιεῖς D F   7 ποιοῖ H A G et F : ποιεῖ R   ἔπειτα ἐξ ἀρχῆς R et e D F g   παρασκευάζεσθαί σοι D F   8 με post ὅτῳ F : om. D   9 πῶς D F   11 pr. ἔφη om. D F   εἶναι εἰ C E G R H   13 ἀκούσας δὲ D : ἀκούσας δὴ F   ἔμενεν F   14 ὢν] ὢν καὶ D F   15 χαρίσασθαι D F   16 πολλοὺς πεζοὺς C E G   18 δὴ] δὲ D F   21 ἔφη om. D F   πάντας τοὺς κατ' ἐμὲ D F   22 διαγωνίζεσθαι D F : ἀγωνίζεσθαι cet.   ἂν om. codd.   τὰ κράτιστα D F   25 τῷ κύρῳ D F

πλησιάζοι θηρίῳ, καὶ παρακαλοῦντι ὀνομαστὶ ἕκαστον. καὶ τοῦ μὲν καταγελῶντα αὐτὸν ὁρῶν ηὐφραίνετο, τὸν δέ τινα καὶ ἐπαινοῦντα [αὐτὸν ᾐσθάνετο] οὐδ' ὁπωστιοῦν φθονερῶς. τέλος δ' οὖν πολλὰ θηρία ἔχων ὁ Ἀστυάγης ἀπῄει. καὶ τὸ λοιπὸν οὕτως ἥσθη τῇ τότε θήρᾳ ὥστε ἀεὶ ὁπότε οἷόν τ' εἴη συνεξῄει τῷ Κύρῳ καὶ ἄλλους τε πολλοὺς παρελάμβανε καὶ τοὺς παῖδας, Κύρου ἕνεκα. τὸν μὲν δὴ πλεῖστον χρόνον οὕτω διῆγεν ὁ Κῦρος, πᾶσιν ἡδονῆς μὲν καὶ ἀγαθοῦ τινος συναίτιος ὤν, κακοῦ δὲ οὐδενός.

16 Ἀμφὶ δὲ τὰ πέντε ἢ ἑκκαίδεκα ἔτη γενομένου αὐτοῦ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως γαμεῖν μέλλων ἐπεθύμησε ⟨καὶ⟩ αὐτὸς θηρᾶσαι ἐς τοῦτον τὸν χρόνον. ἀκούων οὖν ἐν τοῖς μεθορίοις τοῖς τε αὑτῶν καὶ τοῖς Μήδων πολλὰ θηρία εἶναι ἀθήρευτα διὰ τὸν πόλεμον, ἐνταῦθα ἐπεθύμησεν ἐξελθεῖν. ὅπως οὖν ἀσφαλῶς θηρῴη, ἱππέας τε προσέλαβε πολλοὺς καὶ πελταστάς, οἵτινες ἔμελλον αὐτῷ ἐκ τῶν λασίων τὰ θηρία ἐξελᾶν ἐς τὰ ἐργάσιμά τε καὶ εὐήλατα. ἀφικόμενος δὲ ὅπου ἦν αὐτοῖς τὰ φρούρια καὶ ἡ φυλακή, ἐνταῦθα ἐδειπνο-
17 ποιεῖτο, ὡς πρῲ τῇ ὑστεραίᾳ θηράσων. ἤδη δὲ ἑσπέρας γενομένης ἡ διαδοχὴ τῇ πρόσθεν φυλακῇ ἔρχεται ἐκ πόλεως καὶ ἱππεῖς καὶ πεζοί. ἔδοξεν οὖν αὐτῷ πολλὴ στρατιὰ παρεῖναι· δύο γὰρ ὁμοῦ ἦσαν φυλακαί, πολλούς τε αὐτὸς ἧκεν ἔχων ἱππέας καὶ πεζούς. ἐβουλεύσατο οὖν κράτιστον εἶναι λεηλατῆσαι ἐκ τῆς Μηδικῆς, καὶ λαμπρότερόν τ' ἂν φανῆναι τὸ ἔργον τῆς θήρας καὶ ἱερείων ἂν πολλὴν ἀφθονίαν ἐνόμιζε γενέσθαι. οὕτω δὴ πρῲ ἀναστὰς ἦγε τὸ στράτευμα,

2 καταγελῶντος HAG 3 αὐτὸν ᾐσθάνετο del. Herwerden ὁπωστιοῦν] ὅπως γοῦν CAEGH: ὁπωσοῦν R 9 οὐδενί DF 10 γινομένου HAG αὐτοῦ γενομένου D: αὐτοῦ γιγνομένου F 11 post τοῦ add. τῶν DF ἐπεθύμησεν αὐτὸς codd.: corr. Weiske 13 αὐτῶν CAERH 14 ἅτε ἀθήρευτα DF 17 ἐς CAGRH: εἰς E et DF 18 ἡ om. CAERH 19 πρῲ] πρὸς AERH 20 γιγνομένης DF 22 γὰρ ὁμοῦ ἦσαν φυλάξαι CAEGH: μὲν φυλακαὶ ὁμοῦ οὖσαι R et c DF post φυλακαὶ add. καὶ CAEGRH πολλούς τε] πολλοὶ δὲ οὓς DF 23 κράτιστον εἶναι del. Dind. 25 ἂν πολλὴν] παμπόλλην CAEGRH 26 γενήσεσθαι DF τὸ στράτευμα] τὸν στρατὸν DF

καὶ τοὺς μὲν πεζοὺς κατέλιπεν ἀθρόους ἐν τοῖς μεθορίοις, αὐτὸς δὲ τοῖς ἵπποις προσελάσας πρὸς τὰ τῶν Μήδων φρούρια, τοὺς μὲν βελτίστους καὶ πλείστους ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἐνταῦθα κατέμεινεν, ὡς μὴ βοηθοῖεν οἱ φρουροὶ τῶν Μήδων ἐπὶ τοὺς καταθέοντας, τοὺς δ' ἐπιτηδείους ἀφῆκε κατὰ φυλὰς ἄλλους ἄλλοσε καταθεῖν, καὶ ἐκέλευε περιβαλλομένους ὅτῳ τις ἐπιτυγχάνοι ἐλαύνειν πρὸς ἑαυτόν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον.

Σημανθέντων δὲ τῷ Ἀστυάγει ὅτι πολέμιοί εἰσιν ἐν τῇ 18
χώρᾳ, ἐξεβοήθει καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ ὅρια σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν
καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὡσαύτως σὺν τοῖς παρατυχοῦσιν ἱππόταις,
καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἐσήμαινε πᾶσιν ἐκβοηθεῖν. ὡς δὲ εἶδον
πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν Ἀσσυρίων συντεταγμένους καὶ τοὺς
ἱππέας ἡσυχίαν ἔχοντας, ἔστησαν καὶ οἱ Μῆδοι. ὁ δὲ Κῦρος
ὁρῶν ἐκβοηθοῦντας καὶ τοὺς ἄλλους πασσυδί, ἐκβοηθεῖ καὶ
αὐτὸς πρῶτον τότε ὅπλα ἐνδύς, οὔποτε οἰόμενος· οὕτως
ἐπεθύμει αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι· μάλα δὲ καλὰ ἦν καὶ
ἁρμόττοντα αὐτῷ ἃ ὁ πάππος περὶ τὸ σῶμα ἐπεποίητο.
οὕτω δὴ ἐξοπλισάμενος προσήλασε τῷ ἵππῳ. καὶ ὁ
Ἀστυάγης ἐθαύμασε μὲν τίνος κελεύσαντος ἥκοι, ὅμως δὲ
εἶπεν αὐτῷ μένειν παρ' ἑαυτόν. ὁ δὲ Κῦρος ὡς εἶδε πολλοὺς 19
ἱππέας ἀντίους, ἤρετο· Ἦ οὗτοι, ἔφη, ὦ πάππε, πολέμιοί
εἰσιν, οἳ ἐφεστήκασι τοῖς ἵπποις ἠρέμα; Πολέμιοι μέντοι,
ἔφη. Ἦ καὶ ἐκεῖνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύνοντες; Κἀκεῖνοι μέντοι.
Νὴ τὸν Δί', ἔφη, ὦ πάππε, ἀλλ' οὖν πονηροί γε φαινόμενοι
καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων ἄγουσιν ἡμῶν τὰ χρήματα·
οὐκοῦν χρὴ ἐλαύνειν τινὰς ἡμῶν ἐπ' αὐτούς. Ἀλλ' οὐχ

1 καταλείπει D F 6 ἐκέλευσε A E περιβαλομένους A 7 ὅτῳ D F: ὅπως C A E G R H ἐπιτυγχάνοι C E R H: ἐπιτυγχάνει A G: ἐντυγχάνοι c D F ἑαυτόν] τοῦτον C A E G H 10 ἐκβοηθεῖ D F 13 ἀνθρώπων R et D 14 ἄγοντας D 15 πασσυδὶ H A G: πασιδὶ C: πανσυδία F, cf. *Hell.* iv. 4. 9: πανσυδὶ D f: πασσυδεὶ R E 17 μάλα δὲ] καὶ γὰρ μάλα D 18 εὖ ἁρμόττοντα D F: ἁρμόζοντα C A E G R H περὶ] fort. πρὸς 20 ante ἐθαύμασε add. ἰδὼν D F 22 ἐναντίους D F 24 ἔφη (post μέντοι) . . . μέντοι om. C 26 χρήματα] κτήματα D F 27 post χρὴ add. ἔφη D F

ὁρᾷς, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσον τὸ στῖφος τῶν ἱππέων ἕστηκε συντεταγμένον; οἳ ἢν ἐπ᾽ ἐκείνους ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποτεμοῦνται ἡμᾶς πάλιν [ἐκεῖνοι]· ἡμῖν δὲ οὔπω ἡ ἰσχὺς πάρεστιν. Ἀλλ᾽ ἢν σὺ μένῃς, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀναλαμβάνῃς τοὺς προσβοηθοῦντας, φοβήσονται οὗτοι καὶ οὐ κινήσονται, οἱ δ᾽ ἄγοντες εὐθὺς ἀφήσουσι τὴν λείαν, ἐπειδὰν ἴδωσί τινας ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐλαύνοντας.

20 Ταῦτ᾽ εἰπόντος αὐτοῦ ἔδοξέ τι λέγειν τῷ Ἀστυάγει.
καὶ ἅμα θαυμάζων ὡς καὶ ἐφρόνει καὶ ἐγρηγόρει κελεύει τὸν
υἱὸν λαβόντα τάξιν ἱππέων ἐλαύνειν ἐπὶ τοὺς ἄγοντας τὴν
λείαν. ἐγὼ δέ, ἔφη, ἐπὶ τούσδε, ἢν ἐπὶ σὲ κινῶνται, ἐλῶ,
ὥστε ἀναγκασθήσονται ἡμῖν προσέχειν τὸν νοῦν. οὕτω δὴ
ὁ Κυαξάρης λαβὼν τῶν ἐρρωμένων ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν
προσελαύνει. καὶ ὁ Κῦρος ὡς εἶδεν ὁρμωμένους, ἐξορμᾷ,
καὶ αὐτὸς πρῶτος ἡγεῖτο ταχέως, καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι
ἐφείπετο, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οὐκ ἀπελείποντο. ὡς δὲ εἶδον
αὐτοὺς πελάζοντας οἱ λεηλατοῦντες, εὐθὺς ἀφέντες τὰ χρή-
21 ματα ἔφευγον. οἱ δ᾽ ἀμφὶ τὸν Κῦρον ὑπετέμνοντο, καὶ οὓς
μὲν κατελάμβανον εὐθὺς ἔπαιον, πρῶτος δὲ ὁ Κῦρος, ὅσοι
δὲ παραλλάξαντες αὐτῶν ἔφθασαν, κατόπιν τούτους ἐδίωκον,
καὶ οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ᾽ ᾕρουν τινὰς αὐτῶν. ὥσπερ δὲ κύων
γενναῖος ἄπειρος ἀπρονοήτως φέρεται πρὸς κάπρον, οὕτω
καὶ ὁ Κῦρος ἐφέρετο, μόνον ὁρῶν τὸ παίειν τὸν ἁλισκόμενον,
ἄλλο δ᾽ οὐδὲν προνοῶν. οἱ δὲ πολέμιοι ὡς ἑώρων πονοῦν-
τας τοὺς σφετέρους, προυκίνησαν τὸ στῖφος, ὡς παυσομέ-
22 νους τοῦ διωγμοῦ, ἐπεὶ σφᾶς ἴδοιεν προορμήσαντας. ὁ δὲ

1 συντεταγμένον DF: σὺν τοῖς ἵπποις CAEGRH 3 ἐκεῖνοι del. Hug οὔπω ἡ] οὐδέπω DF 4 ἐὰν DF 6 ἀφήσουσιν εὐθὺς DF 8 εἰπόντος αὐτοῦ] εἰπὼν R et DF 10 ἐλαύνειν] ἐλάσαι DF 11 ἐλῶ] ἐλάσω CAEGRH 12 ἀναγκασθήσονται DF: ἀναγκασθῆναι ER: ἂν ἀναγκασθῆναι CAGH post ἀναγκασθῆναι lacunam septem fere litt. habet H οὔτως AEH 13 ἱππέων CAEGH et D 14 ἐξορμᾷ] συνεξορμᾷ εὐθὺς DF 21 ἀλλ᾽] ἀλλὰ καὶ DF 25 προυκίνησαν R et cD: προεκίνησαν G et F: προκινῆσαν CAH: προυκινήσαντες, punctis sub τες additis E

Κῦρος οὐδὲν μᾶλλον ἀνίει, ἀλλ’ ὑπὸ τῆς χαρμονῆς ἀνακαλῶν τὸν θεῖον ἐδίωκε καὶ ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις κατέχων ἐποίει, καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι ἐφείπετο, ἴσως καὶ αἰσχυνόμενος τὸν πατέρα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ εἵποντο, προθυμότεροι ὄντες ἐν τῷ τοιούτῳ εἰς τὸ διώκειν καὶ οἱ μὴ πάνυ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἄλκιμοι ὄντες. ὁ δὲ Ἀστυάγης ὡς ἑώρα τοὺς μὲν ἀπρονοήτως διώκοντας, τοὺς δὲ πολεμίους ἀθρόους τε καὶ τεταγμένους ὑπαντῶντας, δείσας περί τε τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ Κύρου μὴ εἰς παρεσκευασμένους ἀτάκτως ἐμπεσόντες πάθοιέν τι, ἡγεῖτο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους. οἱ δ’ 23
αὖ πολέμιοι ὡς εἶδον τοὺς Μήδους προκινηθέντας, διατεινάμενοι οἱ μὲν τὰ παλτὰ οἱ δὲ τὰ τόξα εἱστήκεσαν, ὡς δή, ἐπειδὴ εἰς τόξευμα ἀφίκοιντο, στησομένους, ὥσπερ τὰ πλεῖστα εἰώθεσαν ποιεῖν. μέχρι γὰρ τοσούτου, ὁπότε ἐγγύτατα γένοιντο, προσήλαυνον ἀλλήλοις καὶ ἠκροβολίζοντο πολλάκις μέχρι ἑσπέρας. ἐπεὶ δὲ ἑώρων τοὺς μὲν σφετέρους φυγῇ εἰς ἑαυτοὺς φερομένους, τοὺς δ’ ἀμφὶ τὸν Κῦρον ἐπ’ αὐτοὺς ὁμοῦ ἀγομένους, τὸν δὲ Ἀστυάγην σὺν τοῖς ἵπποις ἐντὸς γιγνόμενον ἤδη τοξεύματος, ἐκκλίνουσι καὶ φεύγουσιν ὁμόθεν διώκοντας ἀνὰ κράτος· ᾕρουν δὲ πολλούς· καὶ τοὺς μὲν ἁλισκομένους ἔπαιον καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας, τοὺς δὲ πίπτοντας κατέκαινον· καὶ οὐ πρόσθεν ἔστησαν πρὶν ἢ πρὸς τοῖς πεζοῖς τῶν Ἀσσυρίων ἐγένοντο. ἐνταῦθα μέντοι δείσαντες μὴ καὶ ἐνέδρα τις μείζων ὑπείη, ἐπέσχον. ἐκ τούτου 24

1 ἀνιεῖς C : ἀνιεὶς AEGRH 2 τὴν om. CAEGRH 3 κατέχων ἐποίει] ἰσχυρῶς κατεῖχεν ἐποίει CAEH : ἰσχυρῶς καθὼς εἶχεν ἐποίει G : ἐποίει R : ἐποίησε κατέχων c : ἐποίει κατέχων DF post κατεῖχεν lacunam octo fere litt. habet H, qui εποίει (sic) ἴσως μὲν DF 12 ἔστησαν DF ὡς δή, ἐπειδὴ scripsi : ὡς αὖ ἐπειδὴ Hug : ὡς ἂν ἐπειδὴ R et c DF : ἀλλ’ CAEGH 13 τόξευμά γε DF ἀφίκοντο CAGH (ἀφίκεσαν E) 14 εἰώθασι DF 15 γίγνοιντο DF 16 μέχρι R : μέχρις HAG et DF : ἕως CE 17 τὸν om. DF ὁμοῦ ἐπ’ αὐτοὺς DF 18 ἀγομένους cF : ἑπομένους D : φερομένους CAEGR 19 post φεύγουσιν add. οἱ δὲ ἅτε R et ceDF 20 διώκοντες ᾕρουν πολλοὺς κατὰ κράτος DF 22 κατέκαινον] ἔκαινον DF πρὶν ἢ codd. ; cf. *Exped.* iv. 5. 1

δὴ ἀνῆγεν ὁ Ἀστυάγης, μάλα χαίρων καὶ τῇ ἱπποκρατίᾳ, καὶ τὸν Κῦρον οὐκ ἔχων ὅ τι χρὴ λέγειν, αἴτιον μὲν ὄντα εἰδὼς τοῦ ἔργου, μαινόμενον δὲ γιγνώσκων τῇ τόλμῃ. καὶ γὰρ τότε ἀπιόντων οἴκαδε μόνος τῶν ἄλλων ἐκεῖνος οὐδὲν ἄλλο ἢ τοὺς πεπτωκότας περιελαύνων ἐθεᾶτο, καὶ μόλις αὐτὸν ἀφελκύσαντες οἱ ἐπὶ τοῦτο ταχθέντες προσήγαγον τῷ Ἀστυάγει, μάλα ἐπίπροσθεν ποιούμενον τοὺς προσάγοντας, ὅτι ἑώρα τὸ πρόσωπον τοῦ πάππου ἠγριωμένον ἐπὶ τῇ θέᾳ τῇ αὐτοῦ.

25 Ἐν μὲν δὴ Μήδοις ταῦτα ἐγεγένητο, καὶ οἵ τε ἄλλοι πάντες τὸν Κῦρον διὰ στόματος εἶχον καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν ᾠδαῖς, ὅ τε Ἀστυάγης καὶ πρόσθεν τιμῶν αὐτὸν τότε ὑπερεξεπέπληκτο ἐπ᾽ αὐτῷ. Καμβύσης δὲ ὁ τοῦ Κύρου πατὴρ ἥδετο μὲν πυνθανόμενος ταῦτα, ἐπεὶ δ᾽ ἤκουσεν ἔργα ἀνδρὸς ἤδη διαχειριζόμενον τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει δή, ὅπως τὰ ἐν Πέρσαις ἐπιχώρια ἐπιτελοίη. καὶ ὁ Κῦρος δὲ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν ὅτι ἀπιέναι βούλοιτο, μὴ ὁ πατήρ τι ἄχθοιτο καὶ ἡ πόλις μέμφοιτο. καὶ τῷ Ἀστυάγει δὲ ἐδόκει εἶναι ἀναγκαῖον ἀποπέμπειν αὐτόν. ἔνθα δὴ ἵππους τε αὐτῷ δοὺς οὓς αὐτὸς ἐπεθύμει λαβεῖν καὶ ἄλλα συσκευάσας πολλὰ ἔπεμπε καὶ διὰ τὸ φιλεῖν αὐτὸν καὶ ἅμα ἐλπίδας ἔχων μεγάλας ἐν αὐτῷ ἄνδρα ἔσεσθαι ἱκανὸν καὶ φίλους ὠφελεῖν καὶ ἐχθροὺς ἀνιᾶν. ἀπιόντα δὲ τὸν Κῦρον προύπεμπον πάντες [καὶ παῖδες] καὶ ἥλικες καὶ ἄνδρες καὶ γέροντες ἐφ᾽ ἵππων καὶ Ἀστυάγης αὐτός, καὶ οὐδένα ἔφασαν ὅντιν᾽ οὐ

1 ἀνήγαγεν D F μάλα] μᾶλλον C E G καὶ ante τῇ om. R et c D 2 λέγειν ὅ τι χρὴ D F εἰδὼς ὄντα D F 4 τῶν ἄλλων μόνος D F κεῖνος C Λ H 5, 6 ἐθεᾶτο . . . αὐτὸν om. C H (qui lacunam habet) Λ G 7 ἐπίπροσθε H Λ G ποιούμενος A pr. H pr. προάγοντας D F 9 αὐτοῦ C Λ E G R H : ἑαυτοῦ D F 12 πρόσθε Λ H 14 πατὴρ om. C E G ἐπεὶ] ἐπειδὴ D F 15 ἀνδρὸς ἤδη ἔργα διαπραττόμενον D F δὴ om. D F 16 ἐπίχειρα Λ E G H ἀποτελοίη R et D F ὁ κῦρος δὲ] τὸν κῦρον δὴ D F 18 τῷ οὖν ἀστυάγῃ ἐδόκει ἀναγκαῖον εἶναι D F 20 πολλὰ ἔπεμπε] παντοδαπὰ ἀπέπεμπε D F 21 ἔχειν D F 24 ἅπαντες D F καὶ παῖδες *seclusi* καὶ ἥλικες del. Hug 25 ὅστις οὐ δακρύων ἀπετρέπετο D F

δακρύοντ' ἀποστρέφεσθαι. καὶ Κῦρον δὲ αὐτὸν λέγεται 26
σὺν πολλοῖς δακρύοις ἀποχωρῆσαι. πολλὰ δὲ δῶρα διαδοῦναί φασιν αὐτὸν τοῖς ἡλικιώταις ὧν Ἀστυάγης αὐτῷ ἐδεδώκει, τέλος δὲ καὶ ἣν εἶχε στολὴν τὴν Μηδικὴν ἐκδύντα δοῦναί τινι, δηλοῦνθ' ὅτι τοῦτον μάλιστα ἠσπάζετο. τοὺς μέντοι λαβόντας καὶ δεξαμένους τὰ δῶρα λέγεται Ἀστυάγει ἀπενεγκεῖν, Ἀστυάγην δὲ δεξάμενον Κύρῳ ἀποπέμψαι, τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μήδους καὶ εἰπεῖν· Εἰ βούλει, ὦ πάππε, ἐμὲ καὶ πάλιν ἰέναι ὡς σὲ μὴ αἰσχυνόμενον, ἔα ἔχειν εἴ τῳ τι ἐγὼ δέδωκα· Ἀστυάγην δὲ ταῦτα ἀκούσαντα ποιῆσαι ὥσπερ Κῦρος ἐπέστειλεν.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ παιδικοῦ λόγου ἐπιμνησθῆναι, λέγεται, ὅτε 27
Κῦρος ἀπῄει καὶ ἀπηλλάττοντο ἀπ' ἀλλήλων, τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας τῷ στόματι ἀποπέμπεσθαι αὐτὸν νόμῳ Περσικῷ· καὶ γὰρ νῦν ἔτι τοῦτο ποιοῦσι Πέρσαι· ἄνδρα δέ τινα τῶν Μήδων μάλα καλὸν κἀγαθὸν ὄντα ἐκπεπλῆχθαι πολύν τινα χρόνον ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ Κύρου, ἡνίκα δὲ ἑώρα τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας αὐτόν, ὑπολειφθῆναι· ἐπεὶ δ' οἱ ἄλλοι ἀπῆλθον, προσελθεῖν τῷ Κύρῳ καὶ εἰπεῖν· Ἐμὲ μόνον οὐ γιγνώσκεις τῶν συγγενῶν, ὦ Κῦρε; Τί δέ, εἰπεῖν τὸν Κῦρον, ἦ καὶ σὺ συγγενὴς εἶ; Μάλιστα, φάναι. Ταῦτ' ἄρα, εἰπεῖν τὸν Κῦρον, καὶ ἐνεώρας μοι· πολλάκις γὰρ δοκῶ σε γιγνώσκειν τοῦτο ποιοῦντα. Προσελθεῖν γάρ σοι, ἔφη, ἀεὶ βουλόμενος ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς ᾐσχυνόμην. Ἀλλ' οὐκ ἔδει, φάναι τὸν Κῦρον, συγγενῆ γε ὄντα· ἅμα δὲ προσελθόντα φιλῆσαι

1 λέγεται post δακρύοις D F 3 φασιν . . . δοῦναί om. C αὐτόν φασι D F 4 τὴν om. D F 5 δηλοῦνθ' ὅτι τοῦτον H. J. Müller: δηλῶν ὅτι τοῦτον C A E G H: δῆλον ὅτι τούτῳ ὂν F: δῆλον ὅτι τοῦτον ὂν D 8 ὦ πάππε, εἰ βούλει με D F 9 σὲ] σε ἡδέως καὶ D F αἰσχυνάμενον C A H 11 ὁ κῦρος E et D ἀπέστειλεν H pr. G R et D 14 φιλοῦντας τὸν κῦρον D F νόμῳ . . . πέρσαι del. Lincke coll. § 28 15 δέ R et d: δή C A E G H et D F 16 μάλα] ἄνδρα C A E G H κἀγαθὸν] ἀγαθὸν C E τινα] δὴ D: δή τινα F 20 ὦ κῦρε τῶν συγγενῶν R et D F τί D F: τῷ C A E G R H 22 ἐνορᾷς C A E G R H μοι πολλάκις· δοκῶ γὰρ D F 24 ναὶ μὰ] νὴ D F οὐκ ἔδει] οὐ δοκεῖ C A E G H

28 αὐτόν. καὶ τὸν Μῆδον φιληθέντα ἐρέσθαι· Ἦ καὶ ἐν Πέρσαις νόμος ἐστὶν οὗτος συγγενεῖς φιλεῖν; Μάλιστα, φάναι, ὅταν γε ἴδωσιν ἀλλήλους διὰ χρόνου ἢ ἀπίωσί ποι ἀπ' ἀλλήλων. Ὥρα ἂν εἴη, ἔφη ὁ Μῆδος, μάλα πάλιν σε φιλεῖν ἐμέ· ἀπέρχομαι γάρ, ὡς ὁρᾷς, ἤδη. οὕτω καὶ τὸν Κῦρον φιλήσαντα πάλιν ἀποπέμπειν καὶ ἀπιέναι. καὶ ὁδόν τε οὔπω πολλὴν διηνύσθαι αὐτοῖς καὶ τὸν Μῆδον ἥκειν πάλιν ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ· καὶ τὸν Κῦρον ἰδόντα, Ἀλλ' ἦ, φάναι, ἐπελάθου τι ὧν ἐβούλου εἰπεῖν; Μὰ Δία, φάναι, ἀλλ' ἥκω διὰ χρόνου. καὶ τὸν Κῦρον εἰπεῖν· Νὴ Δί', ὦ σύγγενες, δι' ὀλίγου γε. Ποίου ὀλίγου; εἰπεῖν τὸν Μῆδον. οὐκ οἶσθα, φάναι, ὦ Κῦρε, ὅτι καὶ ὅσον σκαρδαμύττω χρόνον, πάνυ πολύς μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι οὐχ ὁρῶ σε τότε τοιοῦτον ὄντα; ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον γελάσαι τε ἐκ τῶν ἔμπροσθεν δακρύων καὶ εἰπεῖν αὐτῷ θαρρεῖν ἀπιόντι, ὅτι παρέσται αὐτοῖς ὀλίγου χρόνου, ὥστε ὁρᾶν ἐξέσται κἂν βούληται ἀσκαρδαμυκτί.

V Ὁ μὲν δὴ Κῦρος οὕτως ἀπελθὼν ἐν Πέρσαις ἐνιαυτὸν λέγεται ἐν τοῖς παισὶν ἔτι γενέσθαι. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ παῖδες ἔσκωπτον αὐτὸν ὡς ἡδυπαθεῖν ἐν Μήδοις μεμαθηκὼς ἥκοι· ἐπεὶ δὲ καὶ ἐσθίοντα αὐτὸν ἑώρων ὥσπερ καὶ αὐτοὶ ἡδέως καὶ πίνοντα, καὶ εἴ ποτε ἐν ἑορτῇ εὐωχία γένοιτο, ἐπιδιδόντα μᾶλλον αὐτὸν τοῦ ἑαυτοῦ μέρους ᾐσθάνοντο ἢ προσδεόμενον, καὶ πρὸς τούτοις δὲ τἆλλα κρατιστεύοντα αὐτὸν ἑώρων ἑαυτῶν, ἐνταῦθα δὴ πάλιν ὑπέπτησσον αὐτῷ οἱ ἥλικες. ἐπεὶ δὲ διελθὼν τὴν παιδείαν ταύτην ἤδη εἰσῆλ-

4 ἂν ἔφη εἴη σοι D F μάλα et σε om. D F 5 ἤδη οὕτως· καὶ C A E R H: οὕτω om. D F 6 πάλιν φιλήσαντα D F 7 διερύσθαι C A E G H: διεληλύσθαι D F αὐτοὺς H A G: αὐτῷ R 8 ἱδρῶντι D F 9 ἠβούλου H A G 13 χρόνου C E 15 πρόσθε(ν) D F ἀπιόντα D F 16 ὁρᾶν σοι ἐξέσται κἂν βούλῃ D 17 ἀσκαρδαμυκτει A H: ἀσκαρδαμυκτεί G et D F 18 εἰς πέρσας D F ἐνιαυτὸν μὲν D F 20 μεμαθηκὼς ἐν μήδοις D F 21 καὶ post ὥσπερ om. D F 22 γένοιτο] προσγένοιτ' ἂν D F 23 αὐτὸν] ἑαυτὸν C A E H 25 ἑαυτῶν] περὶ ἅπαντα R et F: περὶ πάντα D οἱ ἥλικες αὐτῷ D F 26 διελθὼν] διῆλθε D F ἤδη] καὶ D F

θεν εἰς τοὺς ἐφήβους, ἐν τούτοις αὖ ἐδόκει κρατιστεύειν καὶ μελετῶν ἃ χρῆν καὶ καρτερῶν καὶ αἰδούμενος τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πειθόμενος τοῖς ἄρχουσι.

Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ὁ μὲν Ἀστυάγης ἐν τοῖς 2 Μήδοις ἀποθνήσκει, ὁ δὲ Κυαξάρης ὁ τοῦ Ἀστυάγους παῖς, τῆς δὲ Κύρου μητρὸς ἀδελφός, τὴν βασιλείαν ἔσχε τὴν Μήδων. ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς κατεστραμμένος μὲν πάντας Σύρους, φῦλον πάμπολυ, ὑπήκοον δὲ πεποιημένος τὸν Ἀραβίων βασιλέα, ὑπηκόους δὲ ἔχων ἤδη καὶ Ὑρκανίους, πολιορκῶν δὲ καὶ Βακτρίους, ἐνόμιζεν, εἰ τοὺς Μήδους ἀσθενεῖς ποιήσειε, πάντων γε τῶν πέριξ ῥᾳδίως ἄρξειν· ἰσχυρότατον γὰρ τῶν ἐγγὺς φύλων τοῦτο ἐδόκει εἶναι. οὕτω δὴ διαπέμπει πρός τε τοὺς ὑπ' αὐτὸν πάντας 3 καὶ πρὸς Κροῖσον τὸν Λυδῶν βασιλέα καὶ πρὸς τὸν Καππαδοκῶν καὶ πρὸς Φρύγας ἀμφοτέρους καὶ πρὸς Παφλαγόνας καὶ Ἰνδοὺς καὶ πρὸς Κᾶρας καὶ Κίλικας, τὰ μὲν καὶ διαβάλλων τοὺς Μήδους καὶ Πέρσας, λέγων ὡς μεγάλα τ' εἴη ταῦτα ἔθνη καὶ ἰσχυρὰ καὶ συνεστηκότα εἰς ταὐτό, καὶ ἐπιγαμίας ἀλλήλοις πεποιημένοι εἶεν, καὶ κινδυνεύσοιεν, εἰ μή τις αὐτοὺς φθάσας ἀσθενώσοι, ἐπὶ ἓν ἕκαστον τῶν ἐθνῶν ἰόντες καταστρέψασθαι. οἱ μὲν δὴ καὶ τοῖς λόγοις τούτοις πειθόμενοι συμμαχίαν αὐτῷ ἐποιοῦντο, οἱ δὲ καὶ δώροις καὶ χρήμασιν ἀναπειθόμενοι· πολλὰ γὰρ καὶ τοιαῦτα ἦν αὐτῷ.

1 αὖ] ἂν C : δὴ E 2 χρῆν Zeune : χρὴ codd. post καρτερῶν add. ἃ ἔδει R et DF 5 ἀστυαγέω DF 6 βασιλείαν ἔσχε] ἀρχὴν ἔλαβε DF ἔσχε] εἶχε CHAG τὴν HAG : om. E : τῶν cet. 7 κατεστραμμένος F : καταστρατευσάμενος R : καταστρεψάμενος CAEGH et D 8 ἀσ(σ)υρίους CAEGRH πάμπολυ] οὐ μικρὸν DF 9 τὸν dF : τῶν cet. 10 καὶ om. DF 11 γε τῶν] αὐτῶν DF : γε ἂν τῶν R et d 12 φυλῶν CAEGRH ἐδόκει τοῦτο DF 13 διαπέμπεται R et DF ὑφ' ἑαυτὸν DF 14 pr. τὸν] τῶν CGR καὶ πρὸς τὸν καππαδόκων om. CAEGH 15 τοὺς φρύγας CAEGH 16 καὶ ἰνδοὺς δὲ DF κᾶρας καὶ ante παφλαγόνας DF 17 τοὺς] πρὸς αὐτοὺς DF 18 ταῦτα τὰ DF τὸ αὐτὸ R et DF : τοῦτο CAEGH 19 post εἶεν add. καὶ συνεστήκοιεν εἰς ἓν R et DF κινδυνεύοιεν R et DF 21 ἰόντας CAEGH : om. D 22 ποιοῦνται DF 23 ἀπειθόμενοι C unde οὐ πειθόμενοι E τοιαῦτα] ταῦτα R et DF

4 Κυαξάρης δὲ [ὁ τοῦ Ἀστυάγους παῖς] ἐπεὶ ᾐσθάνετο τήν τ'
ἐπιβουλὴν καὶ τὴν παρασκευὴν τῶν συνισταμένων ἐφ'
ἑαυτόν, αὐτός τε εὐθέως ὅσα ἐδύνατο ἀντιπαρεσκευάζετο καὶ
εἰς Πέρσας ἔπεμπε πρός τε τὸ κοινὸν καὶ πρὸς Καμβύσην
τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα καὶ βασιλεύοντα ἐν Πέρσαις.
ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς Κῦρον, δεόμενος αὐτοῦ πειρᾶσθαι ἄρχοντα
ἐλθεῖν τῶν ἀνδρῶν, εἴ τινας πέμποι στρατιώτας τὸ Περσῶν
κοινόν. ἤδη γὰρ καὶ ὁ Κῦρος διατετελεκὼς τὰ ἐν τοῖς
5 ἐφήβοις δέκα ἔτη ἐν τοῖς τελείοις ἀνδράσιν ἦν. οὕτω δὴ
δεξαμένου τοῦ Κύρου οἱ βουλεύοντες γεραίτεροι αἱροῦνται
αὐτὸν ἄρχοντα τῆς εἰς Μήδους στρατιᾶς. ἔδοσαν δὲ αὐτῷ
καὶ προσελέσθαι διακοσίους τῶν ὁμοτίμων, τῶν δ' αὖ δια-
κοσίων ἑκάστῳ τέτταρας ἔδωκαν προσελέσθαι καὶ τούτους
ἐκ τῶν ὁμοτίμων· γίγνονται μὲν δὴ οὗτοι χίλιοι· τῶν δ' αὖ
χιλίων τούτων ἑκάστῳ ἔταξαν ἐκ τοῦ δήμου τῶν Περσῶν
δέκα μὲν πελταστὰς προσελέσθαι, δέκα δὲ σφενδονήτας,
δέκα δὲ τοξότας· καὶ οὕτως ἐγένοντο μύριοι μὲν τοξόται,
μύριοι δὲ πελτασταί, μύριοι δὲ σφενδονῆται· χωρὶς δὲ
τούτων οἱ χίλιοι ὑπῆρχον. τοσαύτη μὲν δὴ στρατιὰ τῷ
6 Κύρῳ ἐδόθη. ἐπεὶ δὲ ᾑρέθη τάχιστα, ἤρχετο πρῶτον ἀπὸ τῶν
θεῶν· καλλιερησάμενος δὲ τότε προσῃρεῖτο τοὺς διακοσίους·
ἐπεὶ δὲ προσείλοντο καὶ οὗτοι δὴ τοὺς τέτταρας ἕκαστοι,
συνέλεξεν αὐτοὺς καὶ εἶπε τότε πρῶτον ἐν αὐτοῖς τάδε.
7 Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προσειλόμην μὲν ὑμᾶς, οὐ νῦν πρῶ-
τον δοκιμάσας, ἀλλ' ἐκ παίδων ὁρῶν ὑμᾶς ἃ μὲν καλὰ ἡ
πόλις νομίζει, προθύμως ταῦτα ἐκπονοῦντας, ἃ δὲ αἰσχρὰ

1 ὁ...παῖς del. Hug; cf. § 2 ἀστυαγέω C A E G H et D F τ' om. D F 2 τῶν συνισταμένων] αὐτῶν συνισταμένην D F 4 post πέρσας add. δὲ D F τε] γε C A E G H 6 ante κῦρον add. τὸν D F 7 πέμπει C E G 8 γὰρ om. C 10 δοξαζομένου H A G et D (sed δεξαμένου D γρ.) 11 δὲ οὖν C E 12 καὶ om. D F 13 τέτταρας ἔδωκαν] τέτταρας ἄνδρας ἐκ τῶν ὁμοίων ἔδοσαν D F καὶ . . . ὁμοτίμων om. D F 15 ἑκάστῳ ἔταξαν] ἔδοσαν προσελέσθαι ἑκάστῳ D F 16 προσελέσθαι om. D F 19 τῷ om. D F 20 ἐπειδὴ δὲ D F ἤρξατο μὲν D F : ἤρξατο E 21 προῄρητο C A E G H 24 προειλόμην C A E G H μὲν μᾶλλον D F

ἡγεῖται, παντελῶς τούτων ἀπεχομένους. ὧν δ' ἕνεκα αὐτός
τε οὐκ ἄκων εἰς τόδε τὸ τέλος κατέστην καὶ ὑμᾶς παρεκά-
λεσα δηλῶσαι ὑμῖν βούλομαι. ἐγὼ γὰρ κατενόησα ὅτι οἱ 8
πρόγονοι χείρονες μὲν ἡμῶν οὐδὲν ἐγένοντο· ἀσκοῦντες
γοῦν κἀκεῖνοι διετέλεσαν ἅπερ ἔργα ἀρετῆς νομίζεται· ὅ τι
μέντοι προσεκτήσαντο τοιοῦτοι ὄντες ἢ τῷ τῶν Περσῶν
κοινῷ ἀγαθὸν ἢ αὑτοῖς, τοῦτ' οὐκέτι δύναμαι ἰδεῖν. καίτοι 9
ἐγὼ οἶμαι οὐδεμίαν ἀρετὴν ἀσκεῖσθαι ὑπ' ἀνθρώπων ὡς
μηδὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἐσθλοὶ γενόμενοι τῶν πονηρῶν, ἀλλ'
οἵ τε τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἀπεχόμενοι οὐχ ἵνα μηδέποτε εὐ-
φρανθῶσι, τοῦτο πράττουσιν, ἀλλ' ὡς διὰ ταύτην τὴν ἐγκρά-
τειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφρανούμενοι
οὕτω παρασκευάζονται· οἵ τε λέγειν προθυμούμενοι δεινοὶ
γενέσθαι οὐχ ἵνα εὖ λέγοντες μηδέποτε παύσωνται, τοῦτο
μελετῶσιν, ἀλλ' ἐλπίζοντες τῷ λέγειν εὖ πείθοντες ἀνθρώ-
πους πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ διαπράξεσθαι· οἵ τε αὖ τὰ
πολεμικὰ ἀσκοῦντες οὐχ ὡς μαχόμενοι μηδέποτε παύσωνται,
τοῦτ' ἐκπονοῦσιν, ἀλλὰ νομίζοντες καὶ οὗτοι τὰ πολεμικὰ
ἀγαθοὶ γενόμενοι πολὺν μὲν ὄλβον, πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν,
μεγάλας δὲ τιμὰς καὶ ἑαυτοῖς καὶ πόλει περιάψειν. εἰ δέ 10
τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες πρίν τινα καρπὸν ἀπ' αὐτῶν κομί-
σασθαι περιεῖδον αὑτοὺς γήρᾳ ἀδυνάτους γενομένους, ὅμοιον
ἔμοιγε δοκοῦσι πεπονθέναι οἷον εἴ τις γεωργὸς ἀγαθὸς προ-
θυμηθεὶς γενέσθαι καὶ εὖ σπείρων καὶ εὖ φυτεύων, ὁπότε
καρποῦσθαι ταῦτα δέοι, ἐῴη τὸν καρπὸν ἀσυγκόμιστον εἰς
τὴν γῆν πάλιν καταρρεῖν. καὶ εἴ τίς γε ἀσκητὴς πολλὰ

1 ἡγεῖται εἶναι D: εἶναι ἡγεῖται F 4 χείρονες . . . οὐδὲν] οὐδὲν χείρους ἡμῶν D F 6 τῶν om. D F 7 αὑτοῖς H et d r : αὐτοῖς cet. κατιδεῖν D F : εἰδεῖν A H : συνιδεῖν R pr. 8 ἔγωγε D F 9 πλεῖον C A H ἐσθλοὶ] ἀγαθοὶ D F 10 οἵ τε D F : οἵ γε C A E G R H 11 ὡς] ὅπως D F : om. E 12 εὐφρανούμενοι] εὐφραίνωνται D F 15 ἐλπίζουσι(ν) C A E G R H πολλοὺς ἀνθρώπους μεγάλα ἀγαθὰ D F 16 διαπράξεσθαι m d f g r : διαπράξασθαι C A E G R H et D F οἵ τε αὖ D F : καὶ οἱ ταῦτα C A E G R H 18 ἐκπονοῦνται D F 20 αὐτοῖς D F τῇ πόλει E et D F 22 αὐτοὺς C E et D 24 post ὁπότε add. αὐτὸν D F 26 γε om. D ἀσκητὴς] ἀθλητὴς D F

πονήσας καὶ ἀξιόνικος γενόμενος ἀναγώνιστος διατελέσειεν,
οὐδ᾿ ἂν οὗτός μοι δοκεῖ δικαίως ἀναίτιος εἶναι ἀφροσύνης.
11 ἀλλ᾿ ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, μὴ πάθωμεν ταῦτα, ἀλλ᾿ ἐπείπερ
σύνισμεν ἡμῖν αὐτοῖς ἀπὸ παίδων ἀρξάμενοι ἀσκηταὶ ὄντες
τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἔργων, ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὓς
ἐγὼ σαφῶς ἐπίσταμαι ἰδιώτας ὄντας ὡς πρὸς ἡμᾶς ἀγωνί-
ζεσθαι. οὐ γάρ πω οὗτοι ἱκανοί εἰσιν ἀγωνισταί, οἳ ἂν
τοξεύωσι καὶ ἀκοντίζωσι καὶ ἱππεύωσιν ἐπιστημόνως, ἢν
δέ που πονῆσαι δέῃ, τούτῳ λείπωνται, ἀλλ᾿ οὗτοι ἰδιῶταί
εἰσι κατὰ τοὺς πόνους· οὐδέ γε οἵτινες ἀγρυπνῆσαι δέον
ἡττῶνται τούτου, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἰδιῶται κατὰ τὸν ὕπνον·
οὐδέ γε οἱ ταῦτα μὲν ἱκανοί, ἀπαίδευτοι δὲ ὡς χρὴ καὶ
συμμάχοις καὶ πολεμίοις χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ οὗτοι δῆλον
12 ὡς τῶν μεγίστων παιδευμάτων ἀπείρως ἔχουσιν. ὑμεῖς δὲ
νυκτὶ μὲν δήπου ὅσαπερ οἱ ἄλλοι ἡμέρᾳ δύναισθ᾿ ἂν χρῆ-
σθαι, πόνους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας νομίζετε, λιμῷ δὲ
ὅσαπερ ὄψῳ διαχρῆσθε, ὑδροποσίαν δὲ ῥᾷον τῶν λεόντων
φέρετε, κάλλιστον δὲ πάντων καὶ πολεμικώτατον κτῆμα εἰς
τὰς ψυχὰς συγκεκόμισθε· ἐπαινούμενοι γὰρ μᾶλλον ἢ τοῖς
ἄλλοις ἅπασι χαίρετε. τοὺς δ᾿ ἐπαίνου ἐραστὰς ἀνάγκη
διὰ τοῦτο πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ἡδέως ὑπο-
13 δύεσθαι. εἰ δὲ ταῦτα ἐγὼ λέγω περὶ ὑμῶν ἄλλῃ γιγνώ-
σκων, ἐμαυτὸν ἐξαπατῶ. ὅ τι γὰρ μὴ τοιοῦτον ἀποβήσεται
παρ᾿ ὑμῶν, εἰς ἐμὲ τὸ ἐλλεῖπον ἥξει. ἀλλὰ πιστεύω τοι

2 μοι] ἔμοιγε D F 3 εἴπερ D F 5 καὶ τῶν ἀγαθῶν D F 6 post ἐπίσταμαι add. αὐτὸς ἰδὼν D, αὐτοὺς ἰδὼν F ὑμᾶς A R H et c D F 7 γάρ τί πω D F 8 καὶ . . . καὶ] ἢ . . . ἢ D F 9 δέοι H A G τούτῳ] τοῦτο C E R λείπονται C E G 10 γε οἵτινες d : γε εἴτινες D F : εἴ γε οἵτινες C : οἵ γε εἴτινες A R H : οἵ γε οἵτινες E G 11 post ἰδιῶται add. εἰσι D F 12 γε οἱ D F : εἴ γε οἱ C : οἵ γε οἱ A E G R H 14 ὡς] ὅτι D F 15 δύναισθ᾿ ἂν] δύνασθε D F 18 πάντων καὶ] καὶ πάντων D F πολιτικώτατον A G R H τὸ κτῆμα D 20 δ᾿ ἐπαίνου C E R H pr. : δ᾿ ἐπαίνων H corr. A G : δὲ τοῦ ἐπαίνου D F post ἀνάγκη add. κτᾶσθαι τὰ αἴτια A E G h mg. 21 διὰ] ἐπὶ D F ὑποδύεσθε A E s.v. G H 22 ἄλλῃ] ἄλλως D : ἄλλως ἢ F 23 παρ᾿ ὑμῶν ἀποβήσεται D F 24 τοι eras. c, om. E et D

τῇ πείρᾳ καὶ τῇ ὑμῶν εἰς ἐμὲ εὐνοίᾳ καὶ τῇ τῶν πολεμίων
ἀνοίᾳ μὴ ψεύσειν με ταύτας τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας. ἀλλὰ
θαρροῦντες ὁρμώμεθα, ἐπειδὴ καὶ ἐκποδὼν ἡμῖν γεγένηται
τὸ δόξαι τῶν ἀλλοτρίων ἀδίκως ἐφίεσθαι. νῦν γὰρ ἔρχονται
μὲν οἱ πολέμιοι ἄρχοντες ἀδίκων χειρῶν, καλοῦσι δὲ ἡμᾶς
ἐπικούρους οἱ φίλοι· τί οὖν ἐστιν ἢ τοῦ ἀλέξασθαι δικαιό-
τερον ἢ τοῦ τοῖς φίλοις ἀρήγειν κάλλιον; ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο 14
οἶμαι ὑμᾶς θαρρεῖν, τὸ μὴ παρημεληκότα με τῶν θεῶν τὴν
ἔξοδον ποιεῖσθαι· πολλὰ γάρ μοι συνόντες ἐπίστασθε οὐ
μόνον τὰ μεγάλα ἀλλὰ καὶ τὰ μικρὰ πειρώμενον ἀεὶ ἀπὸ
θεῶν ὁρμᾶσθαι. τέλος εἶπε· Τί δεῖ ἔτι λέγειν; ἀλλ' ὑμεῖς
μὲν τοὺς ἄνδρας ἑλόμενοι καὶ ἀναλαβόντες καὶ τἆλλα παρα-
σκευασάμενοι ἴτε ἐς Μήδους· ἐγὼ δ' ἐπανελθὼν πρὸς τὸν
πατέρα πρόειμι δή, ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ὡς τάχιστα
μαθὼν οἷά ἐστι παρασκευάζωμαι ὅ τι ἂν δέωμαι, ὅπως
ὡς κάλλιστα σὺν θεῷ ἀγωνιζώμεθα. οἱ μὲν δὴ ταῦτα
ἔπραττον.

Κῦρος δὲ ἐλθὼν οἴκαδε καὶ προσευξάμενος Ἑστίᾳ πατρῴᾳ VI
καὶ Διὶ πατρῴῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ὡρμᾶτο ἐπὶ τὴν στρα-
τείαν, συμπρούπεμπε δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πατήρ. ἐπεὶ δὲ ἔξω
τῆς οἰκίας ἐγένοντο, λέγονται ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ αὐτῷ
αἴσιοι γενέσθαι. τούτων δὲ φανέντων οὐδὲν ἄλλο ἔτι
οἰωνιζόμενοι ἐπορεύοντο, ὡς οὐδένα ἂν λύσαντα τὰ τοῦ
μεγίστου θεοῦ σημεῖα.

1 ὑμῶν εἰς ἐμὲ εὐνοίᾳ] ὑμετέρᾳ D F 2 ἀνοίᾳ om. D F 3 ἐκποδῶν H A G 4 δοκεῖν D 6 οἱ φίλοι ἐπικούρους D F 7 καὶ ἐκεῖνο οἴομαι ὑμᾶς C A E G H : (καὶ F) διὰ τοῦτο ὑμᾶς οὐχ ἥκιστα οἶμαι D F 8 με] μετὰ H A G 10 καὶ] τὸ καὶ C A H corr. : καὶ τὸν G H pr. 11 εἶπε] ἔφη D F λέγειν ἔτι D F 12 καὶ ἀναλαβόντες] τε ἅμα D F ἀναλαμβάνοντες C τἆλλα om. D F παρεσκευασμένοι ἴτε A G R H : παρασκευαζόμενοι ἴτε C E : παρασκευασάμενοί τε D F 13 εἰς D F 15 παρασκευάσω ὑμῖν D F δέωμαι C A E G R H : δύνωμαι D F 16 ἀγωνιζοίμεθα R et D F 19 στρατίαν A G R H 20 καὶ om. E G R H ἐπεὶ] ἐπειδὴ H A G 22 αἴσιαι C R ἄλλο om. D F 23 οὐδένα ἂν λύσαντα G R : οὐδένα ἂν λήσαντα C A E H : οὐθὲν ἄλλο αὔσαντα D : οὐθένα ἂν ἄλλο οὐ ἀήσαντα F (teste Dind.)

2 Προϊόντι δὲ τῷ Κύρῳ ὁ πατὴρ ἤρχετο λόγου τοιοῦδε.
Ὦ παῖ, ὅτι μὲν οἱ θεοὶ ἵλεῴ τε καὶ εὐμενεῖς πέμπουσί σε
καὶ ἐν ἱεροῖς δῆλον καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις· γιγνώσκεις
δὲ καὶ αὐτός. ἐγὼ γάρ σε ταῦτα ἐπίτηδες ἐδιδαξάμην,
ὅπως μὴ δι᾽ ἄλλων ἑρμηνέων τὰς τῶν θεῶν συμβουλίας
συνιείης, ἀλλ᾽ αὐτὸς καὶ ὁρῶν τὰ ὁρατὰ καὶ ἀκούων τὰ
ἀκουστὰ γιγνώσκοις καὶ μὴ ἐπὶ μάντεσιν εἴης, εἰ βούλοιντό
σε ἐξαπατᾶν ἕτερα λέγοντες ἢ τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαινό-
μενα, μηδ᾽ αὖ, εἴ ποτε ἄρα ἄνευ μάντεως γένοιο, ἀποροῖο
θείοις σημείοις ὅ τι χρῷο, ἀλλὰ γιγνώσκων διὰ τῆς μαν-
τικῆς τὰ παρὰ τῶν θεῶν συμβουλευόμενα, τούτοις πείθοιο.
3 Καὶ μὲν δή, ὦ πάτερ, ἔφη ὁ Κῦρος, ὡς ἂν ἵλεῳ οἱ θεοὶ
ὄντες ἡμῖν συμβουλεύειν θέλωσιν, ὅσον δύναμαι κατὰ τὸν
σὸν λόγον διατελῶ ἐπιμελούμενος. μέμνημαι γάρ, ἔφη,
ἀκούσας ποτέ σου ὅτι εἰκότως ἂν καὶ παρὰ θεῶν πρακτικώ-
τερος εἴη ὥσπερ καὶ παρ᾽ ἀνθρώπων ὅστις μὴ ὁπότε ἐν
ἀπόροις εἴη, τότε κολακεύοι, ἀλλ᾽ ὅτε τὰ ἄριστα πράττοι,
τότε μάλιστα τῶν θεῶν μεμνῇτο· καὶ τῶν φίλων δ᾽ ἔφησθα
4 χρῆναι ὡσαύτως οὕτως ἐπιμελεῖσθαι. Οὐκοῦν νῦν, ἔφη, ὦ
παῖ, διά γ᾽ ἐκείνας τὰς ἐπιμελείας ἥδιον μὲν ἔρχῃ πρὸς
τοὺς θεοὺς δεησόμενος, ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον τεύξεσθαι ὧν ἂν
δέῃ, ὅτι συνειδέναι σαυτῷ δοκεῖς οὐπώποτ᾽ ἀμελήσας αὐτῶν;
Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς πρὸς φίλους μοι ὄντας
5 τοὺς θεοὺς οὕτω διάκειμαι. Τί γάρ, ἔφη, ὦ παῖ, μέμνησαι

2 ὅτι μὲν ὦ παῖ θεοὶ D F post θεοὶ add. εἰσὶ D, σε d F σε om. D F 4 καὶ om. A G 6 συνείης F : συνίης cet. : corr. Pantazides 7 γινώσκης C R (?) H et D : γινώσκεις A G et F ἴῃς C A G H : ἧς D F εἰ] οἱ (sic) C E 8 ἀπατᾶν D F ἢ om. A E R H 9 ἄρα om. C A E G R H 10 ὅ τι] ὅπως D F post χρῷο add. γε C A E G R H 11 βουλευόμενα C A E G R H 12 ἔφη ὦ πάτερ D F ὡς ἂν C *Vat.* 1335 : ὧν ἂν c A E G H : ὁπόταν R : ὅπως γ᾽ ἂν D F : ὅπως ἂν Stob. 14 διατελέσω R et D F γὰρ] incipit Π ἔφη om. D F 15 ποτέ σου ἀκούσας C τῶν θεῶν E et D F πραγματικώτερος C 17 τὰ om. Π et A et D 18 μεμνῇτο d g : μεμνῷτο Π corr. C A E G R H : μεμνοῖτο Π pr. D : μεμνοίῳτο F 19 οὕτως om. Π R et D F 20 δι᾽ ἐκείνας Π D F 23 πρὸς φίλους] προσφιλεῖς Π corr. D F τοὺς θεοὺς ὄντας Π D F 24 ὦ παῖ Π R et D F : ὁ πατὴρ H A G : ὦ παῖ ὁ πατὴρ C E ἐκεῖνα μέμνησαι Π D F

ἐκεῖνα ἅ ποτε ἐδόκει ἡμῖν, ὡς ἅπερ δεδώκασιν οἱ θεοὶ
μαθόντας ἀνθρώπους βέλτιον πράττειν ἢ ἀνεπιστήμονας
αὐτῶν ὄντας καὶ ἐργαζομένους μᾶλλον ἀνύτειν ἢ ἀργοῦντας
καὶ ἐπιμελουμένους ἀσφαλέστερον [ἂν] διάγειν ἢ ἀφυλα-
κτοῦντας τούτων,—παρέχοντας οὖν τοιούτους ἑαυτοὺς οἵους
δεῖ, οὕτως ἡμῖν ἐδόκει δεῖν καὶ αἰτεῖσθαι τἀγαθὰ παρὰ τῶν
θεῶν; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, μέμνημαι μέντοι τοιαῦτα 6
ἀκούσας σου· καὶ γὰρ ἀνάγκη με πείθεσθαι τῷ λόγῳ· καὶ
γὰρ οἶδά σε λέγοντα ἀεὶ ὡς οὐδὲ θέμις εἴη αἰτεῖσθαι παρὰ
τῶν θεῶν οὔτε ἱππεύειν μὴ μαθόντας ἱππομαχοῦντας νικᾶν,
οὔτε μὴ ἐπισταμένους τοξεύειν τοξεύοντας κρατεῖν τῶν ἐπι-
σταμένων, οὔτε μὴ ἐπισταμένους κυβερνᾶν σῴζειν εὔχεσθαι
ναῦς κυβερνῶντας, οὐδὲ μὴ σπείροντάς γε σῖτον εὔχεσθαι
καλὸν αὐτοῖς φύεσθαι, οὐδὲ μὴ φυλαττομένους γε ἐν πολέμῳ
σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· παρὰ γὰρ τοὺς τῶν θεῶν θεσμοὺς
πάντα τὰ τοιαῦτα εἶναι· τοὺς δὲ ἀθέμιτα εὐχομένους ὁμοίως
ἔφησθα εἰκὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν ὥσπερ καὶ παρὰ
ἀνθρώπων ἀπρακτεῖν τοὺς παράνομα δεομένους.

Ἐκείνων δέ, ὦ παῖ, ἐπελάθου ἅ ποτε ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογι- 7
ζόμεθα ὡς ἱκανὸν εἴη καὶ καλὸν ἀνδρὶ ἔργον, εἴ τις δύναιτο
ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἂν αὐτός τε καλὸς κἀγαθὸς δοκίμως
γένοιτο καὶ τὰ ἐπιτήδεια αὐτός τε καὶ οἱ οἰκέται ἱκανῶς
ἔχοιεν; τὸ δέ, τούτου μεγάλου ἔργου ὄντος, οὕτως ἐπίστα-
σθαι ἀνθρώπων ἄλλων προστατεύειν ὅπως ἕξουσι πάντα

1 ὡς ἅπερ] ὁπόσα γὰρ δήπου Π D : ὁπόσαπερ δήπου F 3 ἀνύειν D F 4 ἐπιμελομένους Π R D F ἂν del. Stephanus (habent Π et codd. et Stob.) ἀφυλακτοῦντας, τούτων ⟨πέρι⟩ παρέχοντας οὖν Madvig 5 οὖν τοιούτους om. Π D F : δ' οὖν τοιούτους C E 7 σου post μέντοι Π pr. τοιαῦτα] ταῦτα Π D F 8 με] ἦν Π D F post λόγῳ add. τούτῳ Π D F καὶ γὰρ οἶδά σε λέγοντα ἀεὶ C A E G R H : καὶ οἶδά σε ἐπιτιθέντα αὐτῷ Π D F 14 post αὐτοῖς add. σῖτον D F 16 πάντα τὰ τοιαῦτα C A E G R H : ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα Π D : ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα F 19 post δὲ add. ἔφη Π D F 20 post ἱκανὸν add. ἂν ut vid. Π 21 ἂν om. Π D F αὐτὸς καλός τε Π : αὐτὸς καλὸς C 22 post ἐπιτήδεια add. ὅπως Π D F 23 οὕτως ante ὄντος Π D F ὑφίστασθαι Π (?) R D F 24 ἕξουσιν ἅπαντα D F [Π]

τὰ ἐπιτήδεια ἔκπλεω καὶ ὅπως ἔσονται πάντες οἵους δεῖ,
8 τοῦτο θαυμαστὸν δήπου ἡμῖν τότε ἐφαίνετο εἶναι. Ναὶ
μὰ Δί', ἔφη, ὦ πάτερ, μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος·
συνεδόκει οὖν καὶ ἐμοὶ ὑπερμέγεθες εἶναι ἔργον τὸ καλῶς
ἄρχειν· καὶ νῦν γ', ἔφη, ταὐτά μοι δοκεῖ ταῦτα, ὅταν πρὸς
αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν λογίζωμαι. ὅταν μέντοι γε πρὸς
ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν κατανοήσω οἷοι ὄντες διαγίγνονται
ἄρχοντες καὶ οἷοι ὄντες ἀνταγωνισταὶ ἡμῖν ἔσονται, πάνυ
μοι δοκεῖ αἰσχρὸν εἶναι τὸ τοιούτους ὑποπτῆξαι καὶ μὴ
θέλειν ἰέναι αὐτοῖς ἀνταγωνιουμένους· οὕς, ἔφη, ἐγὼ αἰσθά-
νομαι ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἡμετέρων φίλων τούτων ἡγου-
μένους δεῖν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ καὶ
πολυτελέστερον δειπνεῖν καὶ πλέον ἔχειν ἔνδον χρυσίον
καὶ πλείονα χρόνον καθεύδειν καὶ πάντα ἀπονώτερον τῶν
ἀρχομένων διάγειν. ἐγὼ δὲ οἶμαι, ἔφη, τὸν ἄρχοντα οὐ
τῷ ῥᾳδιουργεῖν χρῆναι διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ
9 προνοεῖν καὶ φιλοπονεῖν. Ἀλλά τοι, ἔφη, ὦ παῖ, ἐνιά
ἐστιν ἃ οὐ πρὸς ἀνθρώπους ἀγωνιστέον, ἀλλὰ πρὸς αὐτὰ
τὰ πράγματα, ὧν οὐ ῥᾴδιον εὐπόρως περιγενέσθαι. αὐτίκα
δήπου οἶσθα ὅτι εἰ μὴ ἕξει τὰ ἐπιτήδεια ἡ στρατιά, καταλε-
λύσεταί σου ἡ ἀρχή. Οὐκοῦν ταῦτα μέν, ἔφη, ὦ πάτερ,
Κυαξάρης φησὶ παρέξειν τοῖς ἐντεῦθεν ἰοῦσι πᾶσιν ὁπόσοι
ἂν ὦσι. Τούτοις δὴ σύ, ἔφη, ὦ παῖ, πιστεύων ἔρχῃ, τοῖς

1 ἅπαντες Π 2 τότε Π : om. cet. εἶναι om. Π 3 post τοῦτο add. ὅτε F, ὅτι D, om. Π ut vid. 4 οὖν om. Π D F 5 γ' om. E R et Stob. : habuit Π ut vid. ταὐτά μοι δοκεῖ ταῦτα D F : ταῦτά μοι τὰ αὐτὰ δοκεῖ C E R : ταῦτά μοι τὰ αὐτὰ H Λ G : ταῦτά μοι δοκεῖ Π ut vid. cum Stob. 6 λογίζομαι Λ H [Π] γε om. D F [Π] 7 οἷοί τε D F et ut vid. Π διαγίγνονται . . . ὄντες om. C Λ E G H 8 ἡμῶν D F [Π] 9 τὸ om. D F et ut vid. Π post τοιούτους add. αὐτοὺς ὄντας C E R et D F : om. Π H Λ G : ὄντας add. Π corr. καὶ μὴ] deficit Π 10 ἐθέλειν R et D F 11 ἀρξαμένους Hertlein τούτων] τοῦτο D F 12 καὶ om. D F 13 πλεῖστον D F 17 post προνοεῖν add. τε D F post φιλοπονεῖν add. προθυμούμενον C Λ E G R H et d f ἐνιά om. D F 20 post οἶσθα add. ἔφη D F ἡ στρατιὰ τὰ ἐπιτήδεια D F καταλύσεται codd. : corr. Cobet 21 σου εὐθὺς D F 22 πᾶσιν ἰοῦσιν D F 23 δὴ Λ G R H : δὲ C E et D F ἔφη ὦ παῖ σὺ D F : ἔφη om. Λ E G H ἔρχῃ] redit Π

παρὰ Κυαξάρου χρήμασιν; Ἔγωγ', ἔφη ὁ Κῦρος. Τί δέ, ἔφη, οἶσθα ὁπόσα αὐτῷ ἔστι; Μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ μὲν δή. Ὅμως δὲ τούτοις πιστεύεις τοῖς ἀδήλοις; ὅτι δὲ πολλῶν μὲν σοὶ δεήσει, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα νῦν ἀνάγκη δαπανᾶν ἐκεῖνον, οὐ γιγνώσκεις; Γιγνώσκω, ἔφη ὁ Κῦρος. Ἢν οὖν, ἔφη, ἐπιλίπῃ αὐτὸν ἡ δαπάνη ἢ καὶ ἑκὼν ψεύσηται, πῶς σοι ἕξει τὰ τῆς στρατιᾶς; Δῆλον ὅτι οὐ καλῶς. ἀτάρ, ἔφη, ὦ πάτερ, σὺ εἰ ἐνορᾷς τινα πόρον καὶ ἀπ' ἐμοῦ ἂν προσγενόμενον, ἕως ἔτι ἐν φιλίᾳ ἐσμέν, λέγε. Ἐρωτᾷς, 10
ἔφη, ὦ παῖ, ποῦ ἂν ἀπὸ σοῦ πόρος προσγένοιτο; ἀπὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκός ἐστι πόρον γενέσθαι ἢ ἀπὸ τοῦ δύναμιν ἔχοντος; σὺ δὲ πεζὴν μὲν δύναμιν ἐνθένδε ἔχων ἔρχῃ ἀνθ' ἧς οἶδ' ὅτι πολλαπλασίαν ἄλλην οὐκ ἂν δέξαιο, ἱππικὸν δέ σοι, ὅπερ κράτιστον, τὸ Μήδων σύμμαχον ἔσται. ποῖον οὖν ἔθνος τῶν πέριξ οὐ δοκεῖ σοι καὶ χαρίζεσθαι βουλόμενον ὑμῖν ὑπηρετήσειν καὶ φοβούμενον μή τι πάθῃ; ἃ χρή σε κοινῇ σὺν Κυαξάρῃ σκοπεῖσθαι μήποτε ἐπιλίπῃ τι ὑμᾶς ὧν δεῖ ὑπάρχειν, καὶ ἔθους δὲ ἕνεκα μηχανᾶσθαι προσόδου πόρον. τόδε δὲ πάντων μάλιστά μοι μέμνησο μηδέποτε ἀναμένειν τὸ πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἔστ' ἂν ἡ χρεία σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ' ὅταν μάλιστα εὐπορῇς, τότε πρὸ τῆς ἀπο-

1 *κυαξάρεω* Π et C A E G R H: *κυαξάρῃ* D: *κυαξάρει* Π corr. et F: corr. Sauppe *ὁ . . . οἶσθα* om. H A G *τί δέ, ἔφη, οἶσθα*] *οἶσθα δὲ ἔφη* Π 3 *δὲ*] *δὴ* Π pr. 4 *σοὶ* om. H A G *Vat.* 1335: *οὐ* Π *δεήσῃ* D F *καὶ ἄλλα* om. D F *νῦν ἀνάγκη δαπανᾶν αὐτὸν* Π: *ἀνάγκη αὐτὸν νῦν δαπανᾶν* D F 5 *ἐκεῖνον* H pr.: *ἐκεῖνο* C A E G R *ἐκεῖνον οὐ* om. Π: *ἐκεῖνον οὐ γιγνώσκεις* om. D F 6 *ἐὰν* Π D F *αὐτὸν ἐπιλίπῃ* Π *ἀπολείπῃ* D, *ὑπολείπῃ* F, post *δαπάνη* *ψεύσεται* D: *ψεύδηται* F: *ψευδῆ ὦ παῖ* A H: *ψεύσεται ὦ παῖ* G 7 *σοι ἕξει*] *ὀρέξῃ* A H: *ἆρ' ἕξει* G *οὐ καλῶς δῆλον ὅτι* D F 8 *ὦ πάτερ ἔφη* D F 9 *προσγιγνόμενον* Π pr.: *προσγινόμενον* C A E G H 10 *ὦ παῖ τοῦτο* Π: *τοῦτο ὦ παῖ* D F *ποῦ*] *εἴ τις* Π D F: *τίς* E: *πῶς* R *προσγένοιτο* Π R D F: *γένοιτο* C A E G H 11 *εἰκός ἐστι πόρον* om. D: *ἐστι* om. Π F *γενέσθαι* Π R D F: *προσγενέσθαι* C A E G H 12 *δύναμιν μὲν* C E *ἔχων ἐνθένδε* (*ν* E) Π E et D F 13 ante *οἶδ'* add. *εὖ* D F 15 *δοκεῖ σοι*] *δοκεῖς* Π D F 17 *κυαξάρῃ* R et D: *κυαξάρει* Π cet. *κοινῇ* post *κυαξάρει* Π *ὑπολείπῃ* D F 18 *δὲ* om. Π *μηχανώμενον* Π D F 19 *τόδε*] *τὸ* H A G 21 *ὅτε* et *εὐπορεῖς* D F

ρίας μηχανῶ. καὶ γὰρ τεύξῃ μᾶλλον παρ' ὧν ἂν δέῃ μὴ ἄπορος δοκῶν εἶναι, καὶ ἔτι ἀναίτιος ἔσῃ παρὰ τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις· ἐκ τούτου δὲ μᾶλλον καὶ ὑπ' ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ, καὶ ἤν τινας βούλῃ ἢ εὖ ποιῆσαι τῇ δυνάμει ἢ κακῶς, μᾶλλον ἕως ἂν ἔχωσι τὰ δέοντα οἱ στρατιῶται ὑπηρετήσουσί σοι, καὶ πειστικωτέρους, σάφ' ἴσθι, λόγους δυνήσῃ τότε λέγειν ὅτανπερ καὶ ἐνδείκνυσθαι μάλιστα δύνῃ καὶ εὖ
11 ποιεῖν ἱκανὸς ὢν καὶ κακῶς. Ἀλλ', ἔφη, ὦ πάτερ, ἄλλως τέ μοι καλῶς δοκεῖς ταῦτα λέγειν πάντα, καὶ ὅτι ὧν μὲν νῦν λέγονται λήψεσθαι οἱ στρατιῶται, οὐδεὶς αὐτῶν ἐμοὶ τούτων χάριν εἴσεται· ἴσασι γὰρ ἐφ' οἷς αὐτοὺς Κυαξάρης ἐπάγεται συμμάχους· ὅ τι δ' ἂν πρὸς τοῖς εἰρημένοις λαμβάνῃ τις, ταῦτα καὶ τιμὴν νομιοῦσι καὶ χάριν τούτων εἰκὸς εἰδέναι τῷ διδόντι. τὸ δ' ἔχοντα δύναμιν ᾗ ἔστι μὲν φίλους εὖ ποιοῦντα ἀντωφελεῖσθαι, ἔστι δὲ ἐχθροὺς [ἔχοντα] πειρᾶσθαι τείσασθαι, ἔπειτ' ἀμελεῖν τοῦ πορίζεσθαι, οἴει τι, ἔφη, ἧττόν τι τοῦτο εἶναι αἰσχρὸν ἢ εἴ τις ἔχων μὲν ἀγρούς, ἔχων δὲ ἐργάτας οἷς ἂν ἐργάζοιτο, ἔπειτ' ἐῴη τὴν ἀργοῦσαν ἀνωφέλητον εἶναι; Ὥς γ' ἐμοῦ, ἔφη, μηδέποτε ἀμελήσοντος τοῦ τὰ ἐπιτήδεια τοῖς στρατιώταις συμμη-

1 ante μηχανῶ add. μᾶλλον Π D F 2 ἄπορος δοκῶν εἶναι] ἀπορεῖν δοκῶν Π D F ἔτι om. Π D F ἑαυτοῦ F : αὐτοῦ A 3 ὑπὸ τῶν ἄλλων D F 4 ἄν τινα D F ἢ post βούλῃ om. Π D F τῇ δυνάμει post βούλῃ D F 5 ἔχωσι] ἔχῃς Π ἔχωσιν ὑπηρετήσουσί σοι οἱ στρατιῶται ἔχοντες τὰ δέοντα D F 6 πιστοτέρους C E : πιστικωτέρους cet. καὶ πιστικωτάτους δὲ λόγους σάφ' ἴσθι Π D F τότε δυνήσῃ (ει Π) Π D F 7 ὅτανπερ Π C R et D F : ὅθενπερ A H : ὅσαπερ G : ὅσονπερ E 8 ποιεῖν ἱκανὸς ὢν καὶ εὖ καὶ κακῶς Π D F 9 δοκεῖς ταῦτα πάντα καλῶς Π F : καλῶς δοκεῖς ταῦτα in ras. d, om. πάντα ὧν] ἃ Π D F 10 λέγονται λήψεσθαι] λήψονται Π D F 11 ἄγεται κυαξάρης D F 12 ἐπάγεται Cobet : ἄγεται Π codd. 13 post εἰκὸς add. πλείστην D F 14 τὸ] τὸν D F 15 ποιοῦντας Π C A E G H ἔχοντα del. Madvig 16 πειρᾶσθαι mihi suspectum : natum videtur ex τείσασθαι τ(ε)ίσασθαι] τι κτᾶσθαι R et D F ἔπειτ'] ἀπ' αὐτῶν R et D F πορίζειν Π corr. R D 17 τι post ἧττον om. D F τοῦτο αἰσχρὸν ἧττον εἶναι Π D F τις μὲν ἀγροὺς ἔχων C E 18 ἐῴη δὴ Π D 19 ἀργοῦσαν] ἀργὸ(ἢ D)ν οὖσαν D F [Π] ὥς γ' ἐμοῦ Dind. : ὥστε μου C A E G H : ὡς ἐμοῦ R D F [Π] 20 στρατιώταις] desinit Π

χαρᾶσθαι μήτ' ἐν φιλίᾳ μήτ' ἐν πολεμίᾳ οὕτως ἔχε τὴν
γνώμην.

Τί γάρ, ἔφη, ὦ παῖ, τῶν ἄλλων, ὧν ἐδόκει ποθ' ἡμῖν 12
ἀναγκαῖον εἶναι μὴ παραμελεῖν, ἦ μέμνησαι; Οὐ γάρ, ἔφη,
μέμνημαι ὅτε ἐγὼ μὲν πρὸς σὲ ἦλθον ἐπ' ἀργύριον, ὅπως
ἀποδοίην τῷ φάσκοντι στρατηγεῖν με πεπαιδευκέναι, σὺ δὲ
ἅμα διδούς μοι ἐπηρώτας ὧδέ πως· Ἆρά γε, εἶπας, ὦ παῖ,
ἐν τοῖς στρατηγικοῖς καὶ οἰκονομίας τί σοι ἐπεμνήσθη ὁ
ἀνὴρ ᾧ τὸν μισθὸν φέρεις; οὐδὲν μέντοι ἧττον οἱ στρατιῶ-
ται τῶν ἐπιτηδείων δέονται ἢ οἱ ἐν οἴκῳ οἰκέται. ἐπεὶ δ'
ἐγώ σοι λέγων τἀληθῆ εἶπον ὅτι οὐδ' ὁτιοῦν περὶ τούτου
ἐπεμνήσθη, ἐπήρου με πάλιν εἴ τί μοι ὑγιείας πέρι ἢ
ῥώμης ἔλεξεν, ὡς δεῆσον τούτων ὥσπερ καὶ τῆς στρατη-
γίας τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι. ὡς δὲ καὶ ταῦτ' ἀπέφησα, 13
ἐπήρου με αὖ πάλιν εἴ τινας τέχνας ἐδίδαξεν, αἳ τῶν πολε-
μικῶν ἔργων κράτισται ἂν σύμμαχοι γένοιντο. ἀποφήσαντος
δέ μου καὶ τοῦτο ἀνέκρινας αὖ σὺ καὶ τόδε εἴ τί μ' ἐπαίδευ-
σεν ὡς ἂν δυναίμην στρατιᾷ προθυμίαν ἐμβαλεῖν, λέγων
ὅτι τὸ πᾶν διαφέρει ἐν παντὶ ἔργῳ προθυμία ἀθυμίας. ἐπεὶ
δὲ καὶ τοῦτο ἀνένευον, ἤλεγχες αὖ σὺ εἴ τινα λόγον ποιή-
σαιτο διδάσκων περὶ τοῦ πείθεσθαι τὴν στρατιάν, ὡς ἄν τις
μάλιστα μηχανῷτο. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο παντάπασιν ἄρρητον 14
ἐφαίνετο, τέλος δή μ' ἐπήρου ὅ τι ποτὲ διδάσκων στρατη-

3 τῶν ἄλλων ὦ παῖ DF   παῖ] πάτερ CE   4 παραμελεῖν C γρ. E γρ. et DF: παραμένειν CAEGRH   μεμνῆσθαι AGRH   οὐ] εὖ Iacob   5 ὅτι AEH et DF   ἄργυρον HAG   6 με στρατηγεῖν DF   7 διδούς DF: διαδούς CAEH: διαδιδούς GR   ἐπερωτᾷς CAEGRH   γε om. CARH   εἶπας om. DF: εἶπες HAG   10 οἱ om. CG et D   11 ὅτι om. HAG   12 πέρι ἔλεξε καὶ ῥώμης DF   13 δεῆσον RHe et F: δὲ ἦσσον C: δεῆσσον E: δεῖσον Ah: δεήσοι G et D   ante τούτων add. καὶ DF, om. ὥσπερ καὶ   ante τῆς add. πρὸ DF, ὑπὲρ HAG   στρατείας DF   14 ἀπέφην HAG   15 εἴ τινα ἐπιμέλειαν ἐδίδαξέ με ὡς ἂν ἕκαστα τῶν πολεμίων ἔργων κράτιστοι οἱ σύμμαχοι γίγνοιντο DF et qui κράτιστοι ἂν σύμμαχοι γένοιντο R   αἳ Pantazides: αἷς CAEGRH   16 κράτισται Hertlein: κράτιστοι codd.   19 τὸ πᾶν] ποτ' ἂν CAEGH   διαφέρῃ C   ἐπεὶ] ἐπειδὴ DF   22 ἐπεὶ] ἐπειδὴ DF   23 δή μ'] δήπου CE   ὅ τι] τί DF

γίαν φαίη με διδάσκειν. κἀγὼ δὴ ἐνταῦθα ἀποκρίνομαι ὅτι τὰ τακτικά. καὶ σὺ γελάσας διῆλθές μοι παρατιθεὶς ἕκαστον τί εἴη ὄφελος στρατιᾷ τακτικῶν ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων, τί δ' ἄνευ τοῦ ὑγιαίνειν, τί δ' ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τὰς ηὑρημένας εἰς πόλεμον τέχνας, . . τί δ' ἄνευ τοῦ πείθεσθαι. ὡς δέ μοι καταφανὲς ἐποίησας ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη στρατηγίας τὰ τακτικά, ἐπερομένου μου εἴ τι τούτων σύ με διδάξαι ἱκανὸς εἴης, ἀπιόντα με ἐκέλευσας τοῖς στρατηγικοῖς νομιζομένοις ἀνδράσι διαλέγεσθαι καὶ πυθέσθαι πῇ ἕκαστα
15 τούτων γίγνεται. ἐκ τούτου δ' ἐγὼ συνῆν τούτοις, οὓς μάλιστα φρονίμους περὶ τούτων ἤκουον εἶναι. καὶ περὶ μὲν τροφῆς ἐπείσθην ἱκανὸν εἶναι ὑπάρχον ὅ τι Κυαξάρης ἔμελλε παρέξειν ἡμῖν, περὶ δὲ ὑγιείας, ἀκούων καὶ ὁρῶν ὅτι καὶ πόλεις αἱ χρῄζουσαι ὑγιαίνειν ἰατροὺς αἱροῦνται καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν στρατιωτῶν ἕνεκεν ἰατροὺς ἐξάγουσιν, οὕτω καὶ ἐγὼ ἐπεὶ ἐν τῷ τέλει τούτῳ ἐγενόμην, εὐθὺς τούτου ἐπεμελήθην, καὶ οἶμαι, ἔφη, ὦ πάτερ, πάνυ ἱκανοὺς τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἕξειν μετ' ἐμαυτοῦ ἄνδρας. πρὸς
16 ταῦτα δὴ ὁ πατὴρ εἶπεν· Ἀλλ', ὦ παῖ, ἔφη, οὗτοι μὲν οὓς λέγεις, ὥσπερ ἱματίων ῥαγέντων εἰσί τινες ἀκεσταί, οὕτω καὶ οἱ ἰατροί, ὅταν τινὲς νοσήσωσι, τότε ἰῶνται τούτους· σοὶ δὲ τούτου μεγαλοπρεπεστέρα ἔσται ἡ τῆς ὑγιείας ἐπιμέλεια· τὸ γὰρ ἀρχὴν μὴ κάμνειν τὸ στράτευμα, τούτου σοι δεῖ μέλειν. Καὶ τίνα δὴ ἐγώ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁδὸν ἰὼν τοῦτο πράττειν ἱκανὸς ἔσομαι; Ἢν μὲν δήπου χρόνον τινὰ

1 ἀπεκρινάμην DF 3 τί εἴη ὄφελος DF: ὅτι οὐδὲν ὄφελος εἴη CAEGRH στρατηγίᾳ R et DF 5 εὑρημένας DF: εἰρημένας CAEGRH lac. stat. Poppo coll. § 13, 19, 26; desideratur προθυμίας mentio 6 ὅτι om. AH ante μικρόν add. κατὰ CAE 7 ante μου add. δέ DF 9 ἀνδράσι νομιζομένοις εἶναι DF πυνθάνεσθαι DF ποῖ CE 10 δ' ἐγὼ συνῆν τούτοις CAEGRH: δὴ συνῆν τούτοις ἐγὼ DF 14 ante πόλεις add. αἱ DF 15 συνεξάγουσιν Nitsche 18 ἔχειν ἄνδρας μετ' ἐμαυτοῦ DF 19 τοῦτο DF εἶπεν] ἔφη CAEGH 20 ἀκεσταὶ DF: ἠπηταὶ CAEGRH 21 νοσῶσι CR post τότε add. καὶ C 23 τὸ] τοῦ R: ὥστε DF ante ἀρχὴν add. τὴν CER 24 δὴ DF: δ' CAEGRH ἐγώ om. DF 25 ἦν] ἂν DF

μέλλῃς ἐν τῷ αὐτῷ μένειν, ὑγιεινοῦ πρῶτον δεῖ στρατοπέδου μὴ ἀμελῆσαι· τούτου δὲ οὐκ ἂν ἁμάρτοις, ἄνπερ μελήσῃ σοι. καὶ γὰρ λέγοντες οὐδὲν παύονται ἄνθρωποι περί τε τῶν νοσηρῶν χωρίων καὶ περὶ τῶν ὑγιεινῶν· μάρτυρες δὲ σαφεῖς ἑκατέροις αὐτῶν παρίστανται τά τε σώματα καὶ τὰ χρώματα. ἔπειτα δὲ οὐ τὰ χωρία μόνον ἀρκέσει σκέψασθαι, ἀλλὰ μνήσθητι σὺ πῶς πειρᾷ σαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ὑγιαίνῃς. καὶ ὁ Κῦρος εἶπε· Πρῶτον μὲν νὴ Δία 17
πειρῶμαι μηδέποτε ὑπερπίμπλασθαι· δύσφορον γάρ· ἔπειτα δὲ ἐκπονῶ τὰ εἰσιόντα· οὕτω γάρ μοι δοκεῖ ἥ τε ὑγίεια μᾶλλον παραμένειν καὶ ἰσχὺς προσγενέσθαι. Οὕτω τοίνυν, ἔφη, ὦ παῖ, καὶ τῶν ἄλλων δεῖ ἐπιμελεῖσθαι. Ἦ καὶ σχολή, ἔφη, ὦ πάτερ, ἔσται, σωμασκεῖν τοῖς στρατιώταις; Οὐ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ πατήρ, οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. δεῖ γὰρ δήπου στρατιάν, εἰ μέλλει πράξειν τὰ δέοντα, μηδέποτε παύεσθαι ἢ τοῖς πολεμίοις κακὰ πορσύνουσαν ἢ ἑαυτῇ ἀγαθά· ὡς χαλεπὸν μὲν καὶ ἕνα ἄνθρωπον ἀργὸν τρέφεσθαι, πολὺ δ᾽ ἔτι χαλεπώτερον, ὦ παῖ, οἶκον ὅλον, πάντων δὲ χαλεπώτατον στρατιὰν ἀργὸν τρέφειν. πλεῖστά τε γὰρ τὰ ἐσθίοντα ἐν στρατιᾷ καὶ ἀπ᾽ ἐλαχίστων ὁρμώμενα καὶ οἷς ἂν λάβῃ δαψιλέστατα χρώμενα, ὥστε οὔποτε ἀργεῖν δεήσει στρατιάν. Λέγεις σύ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, 18

1 post δεῖ add. πρῶτον D F 2 μὴ ἀμελῆσαι] ἐπιμελεῖσθαι C E (ἄνπερ codd.) μέλῃ σοι F : μελήσοι G et D 3 ἄνθρωποι C A E G R H: οἱ ἄνθρωποι R et D F 4 καὶ μάρτυρες δὲ D F μάρτυρας Hartman 5 τά τε χρώματα καὶ τὰ σώματα C E 6 οὐ] οὐδὲ C E ἀρκέσει D F : ἀρκεῖ C A E G R H 7 μνήσθητι σὺ g mg. : μνήσθητι D F : μνησθῆναί τινος C E : μνησθῆναι ἔτι σοι A H corr. : μνησθῆναί τί σοι H pr. : μνησθῆναι τό σοι G : μνησθῆναι R πειρᾷ σὺ D ἐπιμελεῖσθαι σεαυτοῦ D F 8 νὴ δία πρῶτον μὲν C E : πειρῶμαι νὴ δία D F 9 ὑπερεμπί(μ)πλασθαι R et D F 10 ἥ τε] εἴτε A H 11 ἰσχὺς] ἰσχυρῶς C E : ἰσχυρὸς H A G προσγίνεσθαι D F post τοίνυν add. δὴ D F 13 ἔσται ἔφη ὦ πάτερ H A G : ἔσται ὦ πάτερ ἔφη R : ἔφη ἔσται ὦ πάτερ D 16 ἑαυτῇ] ἑαυτοῖς D F 19 ἀργὴν C E R et F Stob. τε om. D F 21 δαψιλέστερα C E οὐδέποτε προσήκει στρατιὰν ἀργεῖν D F : ἀργεῖν post στρατιὰν G et Stob. : ἀργὴν δεήσοι C E

ὥσπερ οὐδὲ γεωργοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος, οὕτως οὐδὲ στρατηγοῦ ἀργοῦντος οὐδὲν ὄφελος εἶναι. Τὸν δέ γε ἐργάτην στρατηγὸν ἐγώ, ἔφη, ἀναδέχομαι, ἤν μή τις θεὸς βλάπτῃ, ἅμα καὶ τὰ ἐπιτήδεια μάλιστα ἔχοντας τοὺς στρατιώτας ἀποδείξειν καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντας παρασκευάσειν. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη, τό γε μελετᾶσθαι ἕκαστα τῶν πολεμικῶν ἔργων, ἀγῶνας ἄν τίς μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ πάτερ, προειπὼν ἑκάστοις καὶ ἆθλα προτιθεὶς μάλιστ᾽ ἂν ποιεῖν εὖ ἀσκεῖσθαι ἕκαστα, ὥστε ὁπότε δέοιτο ἔχειν ἂν παρεσκευασμένοις χρῆσθαι. Κάλλιστα λέγεις, ἔφη, ὦ παῖ· τοῦτο γὰρ ποιήσας, σάφ᾽ ἴσθι, ὥσπερ χοροὺς τὰς τάξεις ἀεὶ τὰ προσήκοντα μελετώσας θεάσῃ.

19 Ἀλλὰ μήν, ὁ Κῦρος ἔφη, εἴς γε τὸ προθυμίαν ἐμβαλεῖν στρατιώταις οὐδέν μοι δοκεῖ ἱκανώτερον εἶναι ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἐμποιεῖν ἀνθρώποις. Ἀλλ᾽, ἔφη, ὦ παῖ, τοῦτό γε τοιοῦτόν ἐστιν οἷόνπερ εἴ τις κύνας ἐν θήρᾳ ἀνακαλοῖτο ἀεὶ τῇ κλήσει ᾗπερ ὅταν τὸ θηρίον ὁρᾷ. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον προθύμως εὖ οἶδ᾽ ὅτι ἔχει ὑπακουούσας· ἢν δὲ πολλάκις ψεύδηται αὐτάς, τελευτῶσαι οὐδ᾽ ὁπόταν ἀληθῶς ὁρῶν καλῇ πείθονται αὐτῷ. οὕτω καὶ τὸ περὶ τῶν ἐλπίδων ἔχει· ἢν πολλάκις προσδοκίας ἀγαθῶν ἐμβαλὼν ψεύδηταί τις, οὐδ᾽ ὁπόταν ἀληθεῖς ἐλπίδας λέγῃ ὁ τοιοῦτος πείθειν δύναται. ἀλλὰ τοῦ μὲν αὐτὸν λέγειν ἃ μὴ σαφῶς εἰδείη εἴργεσθαι δεῖ,

1 ὥσπερ D F : ὅτι ὡς C E : ὅτιπερ ὡς G : ὅτι περὶ A : ὅτιπερ ὡς H corr., sed ὡς per compend. ita incertum ut ι videri esse posset : ὅτιπερ H pr. R ἀργοῦ om. C A E G R H 2 ἀργοῦντος] ἀργοῦ D F τὸν δὲ στρατηγὸν ἐργάτην ἔγωγε D F 6 ἔφη ante ἕκαστα D F 7 ἀγῶνα C A H : ἀγὼν E τινα R : τινας D F ἔφη om. D F post ἔφη add. εἶναι C E 8 ἂν om. H A G εὖ om. D F 9 ἕκαστα ὥστε D F : ὥστε ἕκαστα C A E G R H 13 ἔφη ὁ κῦρος E et D F εἴς γε τὸ Stephanus : εἴς τε τὸ C A E G R H : τό τε D F 15 post ἐλπίδας add. ἀγαθὰς D F ἀλλ᾽] ἀλλὰ μὴν D F 16 θήραις D F 17 ᾗπερ] οἷᾳπερ D Stob. : ᾗ in ras. F 18 εὖ om. D F ὑπακουούσας D F : ὑπακοῦσαι C A E G R H 19 τελευτώσας C A E G H 20 τὸ om. A G et D 21 ἐμβάλλων H A G ante οὐδὲ add. τελευτῶν D F 23 εἰδείη] οἶδεν C : οἶδε λέγειν E εἴργεσθαι] φείδεσθαι D F

ὦ παῖ, ἄλλοι δ' ἐνετοὶ λέγοντες ταῦτ' ἂν διαπράττοιεν· τὴν δ' αὐτοῦ παρακέλευσιν εἰς τοὺς μεγίστους κινδύνους δεῖ ὡς μάλιστα ἐν πίστει διασῴζειν. Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ πάτερ, καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν, καὶ ἐμοὶ οὕτως ἥδιον. τό γε μὴν πειθομένους παρέχεσθαι τοὺς στρατιώτας, 20 οὐκ ἀπείρως μοι δοκῶ αὐτοῦ ἔχειν, ὦ πάτερ· σύ τε γάρ με εὐθὺς τοῦτο ἐκ παιδίου ἐπαίδευες, σαυτῷ πείθεσθαι ἀναγκάζων· ἔπειτα τοῖς διδασκάλοις παρέδωκας, καὶ ἐκεῖνοι αὖ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔπραττον· ἐπεὶ δ' ἐν τοῖς ἐφήβοις ἦμεν, ὁ ἄρχων τοῦ αὐτοῦ τούτου ἰσχυρῶς ἐπεμελεῖτο· καὶ οἱ νόμοι δέ μοι δοκοῦσιν οἱ πολλοὶ ταῦτα δύο μάλιστα διδάσκειν, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. καὶ τοίνυν κατανοῶν περὶ τούτων ἐν πᾶσιν ὁρᾶν μοι δοκῶ τὸ προτρέπον πείθεσθαι μάλιστα ὂν τὸ τὸν πειθόμενον ἐπαινεῖν τε καὶ τιμᾶν, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα ἀτιμάζειν τε καὶ κολάζειν. Καὶ ἐπὶ μέν γε τὸ ἀνάγκῃ ἕπεσθαι αὕτη, 21 ὦ παῖ, ἡ ὁδός ἐστιν· ἐπὶ δὲ τὸ κρεῖττον τούτου πολύ, τὸ ἑκόντας πείθεσθαι, ἄλλη ἐστὶ συντομωτέρα. ὃν γὰρ ἂν ἡγήσωνται περὶ τοῦ συμφέροντος ἑαυτοῖς φρονιμώτερον ἑαυτῶν εἶναι, τούτῳ οἱ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται. γνοίης δ' ἂν ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν, ὡς προθύμως τοὺς ἐπιτάξοντας ὅ τι χρὴ ποιεῖν καλοῦσι· καὶ ἐν θαλάττῃ δὲ ὡς προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται· καὶ οὕς γ' ἂν νομίσωσί τινες βέλτιον αὑτῶν ὁδοὺς εἰδέναι, ὡς ἰσχυρῶς τούτων

1 ἐνετοὶ Dind.: ἐνίοτε C E et D F: αἴνεται H A G: om. R ταῦτα C E: ταῦτ' H A G R: ταυτὸ D: τοῦτο F διαπράττοιεν ἂν D F 2 αὐτοῦ C A E G H et D: αὑτοῦ R: ἑαυτοῦ F παρόρμησιν D F 4 καλῶς μοι ὦ πάτερ G 6 αὐτοῦ om. D F σύ τε C E R et F: σύ γε D: σὺ H A G 7 σαυτῷ] αὐτὸν D F 8 αὖ om. H A G 9 ἐπεὶ δ'] ἔπειτα ὡς D F 10 τοῦ] ἡμῶν D F 11 οἱ πολλοὶ δοκοῦσί μοι D F 12 ἅπασιν D F 13 πρέπον C E τὸ τὸν μὲν D F 14 τε om. C A E G R H 15 ἕπεσθαι] πείθεσθαι ἔφη D F 16 ante κρεῖττον add. πολὺ D F 17 ἑκόντα D F post συντομωτέρα add. ὁδὸς D F 18 τὰ συμφέροντα αὐτοῖς D F 23 νομίζωσι D F 24 ἑαυτῶν D F: αὐτῶν C A E G R H τούτου H A G

οὐδ' ἀπολείπεσθαι θέλουσιν. ὅταν δὲ οἴωνται πειθόμενοι
κακόν τι λήψεσθαι, οὔτε ζημίαις πάνυ τι θέλουσιν εἴκειν οὔτε
δώροις ἐπαίρεσθαι. οὐδὲ γὰρ δῶρα ἐπὶ τῷ αὑτοῦ κακῷ ἑκὼν
22 οὐδεὶς λαμβάνει. Λέγεις σύ, ὦ πάτερ, εἰς τὸ πειθομένους
ἔχειν οὐδὲν εἶναι ἀνυσιμώτερον τοῦ φρονιμώτερον δοκεῖν
εἶναι τῶν ἀρχομένων. Λέγω γὰρ οὖν, ἔφη. Καὶ πῶς δή
τις ἄν, ὦ πάτερ, τοιαύτην δόξαν τάχιστα περὶ αὑτοῦ παρα-
σχέσθαι δύναιτο; Οὐκ ἔστιν ἔφη, ὦ παῖ, συντομωτέρα ὁδὸς
⟨ἐπὶ τό,⟩ περὶ ὧν βούλει, δοκεῖν φρόνιμος εἶναι ἢ τὸ γενέσθαι
περὶ τούτων φρόνιμον. καθ' ἓν δ' ἕκαστον σκοπῶν γνώσῃ
ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. ἢν γὰρ βούλῃ μὴ ὢν ἀγαθὸς γεωργὸς
δοκεῖν εἶναι ἀγαθός, ἢ ἱππεὺς ἢ ἰατρὸς ἢ αὐλητὴς ἢ ἄλλ'
ὁτιοῦν, ἐννόει πόσα σε δέοι ἂν μηχανᾶσθαι τοῦ δοκεῖν ἕνεκα.
καὶ εἰ δὴ πείσαις ἐπαινεῖν τέ σε πολλούς, ὅπως δόξαν λάβοις,
καὶ κατασκευὰς καλὰς ἐφ' ἑκάστῳ αὐτῶν κτήσαιο, ἄρτι τε
ἐξηπατηκὼς εἴης ἂν καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, ὅπου πεῖραν δοίης,
23 ἐξεληλεγμένος ἂν προσέτι καὶ ἀλαζὼν φαίνοιο. Φρόνιμος
δὲ περὶ τοῦ συνοίσειν μέλλοντος πῶς ἄν τις τῷ ὄντι γένοιτο;
Δῆλον, ἔφη, ὦ παῖ, ὅτι ὅσα μὲν ἔστι μαθόντα εἰδέναι, μαθὼν
ἄν, ὥσπερ τὰ τακτικὰ ἔμαθες· ὅσα δὲ ἀνθρώποις οὔτε μαθητὰ
οὔτε προορατὰ ἀνθρωπίνῃ προνοίᾳ, διὰ μαντικῆς ἂν παρὰ
θεῶν πυνθανόμενος φρονιμώτερος ἄλλων εἴης· ὅ τι δὲ γνοίης
βέλτιον ὂν πραχθῆναι, ἐπιμελόμενος ἂν τούτου ὡς ἂν
πραχθείη. καὶ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι οὗ ἂν δέῃ φρονιμωτέρου
24 ἀνδρὸς ἢ τὸ ἀμελεῖν. Ἀλλὰ μέντοι ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ

1 ἐθέλουσιν D F ὅταν A G R H : ὅτε C E : ὁπόταν F : ὁπότε D οἴωνται G H : οἴονται C A E R et D F 2 τι post πάνυ om. C E 3 τὰ δῶρα D F ἑαυτοῦ D F : αὐτοῦ H A G : αὐτῷ C E 4 ὦ πάτερ H A G : ὦ πάτερ ἔφη C E R : ἔφη ὦ πάτερ D F 5 ἀνυτικώτερον D F 7 αὐτοῦ A H 8 ἔφη om. H A G 9 ἐπὶ τὸ add. Hug περὶ ὧν ἂν βούλῃ D 11 ἐγὼ om. H A G 13 σε δέοι ἂν G R : σοὶ δέοι ἂν C A E H : γε ἂν δέοι σε D F 14 δὴ om. C λάβῃς C E R et D F 16 ὀλίγον A H ὅπου ἂν A G R H 17 ἐξεληλεγμένος τ' ἂν εἴης καὶ προσέτι ἀλαζών D F 19 ὅτι post δῆλον D F 22 ante εἴης add. ἂν D F 23 ὂν om. C A E G R H ἂν post ὡς om. D F 24 τούτου οὗ D F 25 ἐπί γε τὸ D F

τῶν ἀρχομένων, ὅπερ ἔμοιγε ἐν τοῖς μεγίστοις δοκεῖ εἶναι, δῆλον ὅτι ἡ αὐτὴ ὁδὸς ἥπερ εἴ τις ὑπὸ τῶν φίλων στέργεσθαι ἐπιθυμοίη· εὖ γὰρ οἶμαι δεῖν ποιοῦντα φανερὸν εἶναι. Ἀλλὰ τοῦτο μέν, ἔφη, ὦ παῖ, χαλεπὸν τὸ ἀεὶ δύνασθαι εὖ ποιεῖν οὓς ἄν τις ἐθέλῃ· τὸ δὲ συνηδόμενόν τε φαίνεσθαι, ἤν τι ἀγαθὸν αὐτοῖς συμβαίνῃ, καὶ συναχθόμενον, ἤν τι κακόν, καὶ συνεπικουρεῖν προθυμούμενον ταῖς ἀπορίαις αὐτῶν, καὶ φοβούμενον μή τι σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν πειρώμενον ὡς μὴ σφάλλωνται, ταῦτά πως δεῖ μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν. καὶ 25
ἐπὶ τῶν πράξεων δέ, ἢν μὲν ἐν θέρει ὦσι, τὸν ἄρχοντα δεῖ τοῦ ἡλίου πλεονεκτοῦντα φανερὸν εἶναι· ἢν δὲ ἐν χειμῶνι, τοῦ ψύχους· ἢν δὲ διὰ μόχθων, τῶν πόνων· πάντα γὰρ ταῦτα εἰς τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων συλλαμβάνει. Λέγεις σύ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτερώτερον δεῖ πρὸς πάντα τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων εἶναι. Λέγω γὰρ οὖν, ἔφη. θάρρει μέντοι τοῦτο, ὦ παῖ· εὖ γὰρ ἴσθι ὅτι τῶν ὁμοίων σωμάτων οἱ αὐτοὶ πόνοι οὐχ ὁμοίως ἅπτονται ἄρχοντός τε ἀνδρὸς καὶ ἰδιώτου, ἀλλ᾿ ἐπικουφίζει τι ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι καὶ αὐτὸ τὸ εἰδέναι ὅτι οὐ λανθάνει ὅ τι ἂν ποιῇ.

Ὁπότε δέ, ὦ πάτερ, σοι ἤδη ἔχοιεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια οἱ 26
στρατιῶται, ὑγιαίνοιεν δέ, πονεῖν δὲ δύναιντο, τὰς δὲ πολεμικὰς τέχνας ἠσκηκότες εἶεν, φιλοτίμως δ᾿ ἔχοιεν πρὸς τὸ ἀγαθοὶ φαίνεσθαι, τὸ δὲ πείθεσθαι αὐτοῖς ἥδιον εἴη τοῦ ἀπειθεῖν, οὐκ ἂν τηνικαῦτα σωφρονεῖν ἄν τίς σοι δοκοίη διαγωνίζεσθαι βουλόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους ὡς τάχιστα;

4 ἔφη om. C τὸ ἀεὶ δύνασθαι εὖ ποιεῖν R et DF: τὸ ἀεὶ ποιεῖν δύνασθαι εὖ ποιεῖν C: τὸ ἀεὶ εὖ ποιεῖν δύνασθαι E: ποιεῖν δύνασθαι εὖ ποιεῖν HAG 5 θέλῃ HAG 7 προφοβούμενον DF 8 σφαλῶνται AH 9 ante ταῦτα add. ἐπὶ codd.: om. Stob. 10 ἐπὶ] τὸ DF 12 διὰ μόχθων HAG: δέῃ μοχθεῖν CER et DF(?) Stob. 13 ὑπὸ] παρὰ CE 14 καρτερικώτερον Camerarius; cf. *de Re Equest.* 3. 11 15 εἶναι om. D: μᾶλλον εἶναι F 16 τοῦτο post ἴσθι DF 19 αὐτὸ τὸ] τὸ αὐτὸν DF 20 ποιοίη DF 21 σοι om. DF 22 ὑγιαίνοιέν τε πονεῖν τε CAEGRH 24 εἴη] ᾖ CAEGH 25 post οὐκ ἂν add. ἤδη DF

Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλλοι γε πλέον ἕξειν· εἰ δὲ μή, ἔγωγ' ἂν ὅσῳ οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι καὶ τοὺς ἑπομένους βελτίονας ἔχειν, τόσῳ ἂν μᾶλλον φυλαττοίμην, ὥσπερ καὶ τἆλλα ἃ ἂν οἰώμεθα πλείστου ἡμῖν ἄξια εἶναι, ταῦτα πειρώ-
27 μεθα ὡς ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιεῖσθαι. Πλέον δ' ἔχειν, ὦ πάτερ, πολεμίων πῶς ἄν τις δύναιτο μάλιστα; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι τοῦτο φαῦλον, ὦ παῖ, οὐδ' ἁπλοῦν ἔργον ἐρωτᾷς· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι δεῖ τὸν μέλλοντα τοῦτο ποιήσειν καὶ ἐπίβουλον εἶναι καὶ κρυψίνουν καὶ δολερὸν καὶ ἀπατεῶνα καὶ κλέπτην καὶ ἅρπαγα καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην τῶν πολεμίων. καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπεν· Ὦ Ἡράκλεις, οἷον σὺ λέγεις, ὦ πάτερ, δεῖν ἄνδρα με γενέσθαι. Οἷος ἂν ⟨ὤν⟩, ἔφη, ὦ παῖ,
28 δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος ἀνὴρ εἴης. Πῶς μήν, ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμᾶς καὶ ἐφήβους τἀναντία τούτων ἐδιδάσκετε; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ νῦν πρὸς τοὺς φίλους τε καὶ πολίτας· ὅπως δέ γε τοὺς πολεμίους δύναισθε κακῶς ποιεῖν οὐκ οἶσθα μανθάνοντας ὑμᾶς πολλὰς κακουργίας; Οὐ δῆτα, ἔφη, ἔγωγε, ὦ πάτερ. Τίνος μὴν ἕνεκα, ἔφη, ἐμανθάνετε τοξεύειν; τίνος δ' ἕνεκα ἀκοντίζειν; τίνος δ' ἕνεκα δολοῦν ὗς ἀγρίους καὶ πλέγμασι καὶ ὀρύγμασι; τί δ' ἐλάφους ποδάγραις καὶ ἁρπεδόναις; τί δὲ λέουσι καὶ ἄρκτοις καὶ παρδάλεσιν οὐκ εἰς τὸ ἴσον καθιστάμενοι ἐμάχεσθε, ἀλλὰ μετὰ πλεονεξίας τινὸς αἰεὶ ἐπειρᾶσθε ἀγωνίζεσθαι πρὸς αὐτά; ἢ οὐ πάντα γιγνώσκεις ταῦτα ὅτι κακουργίαι τέ εἰσι καὶ ἀπάται καὶ δολώσεις

1 μέλλει C E R πλέον R : πλεῖον cet. 2 ἂν om. H A G 3 post τόσῳ add. δ' D F Stob. 4 ἃ ἂν C E R et D : ἃ δ' ἂν H A G : ἂν F, unde ἂν Dind. ἄξια ἡμῖν D F 5 πλεῖον C A E G R H 7 οὐδ' ἁπλοῦν] οὐδαμῶς H A G 12 ὢν add. Hertlein 13 εἴη D F 15 νῦν γε πρὸς D F unde πρός γε cit. Schneider ante πολίτας add. πρὸς τοὺς D F 16 δύνασθε C A et F : δύνασθαι D 17 ἔγωγ' ἔφη D F 18 ἔφη ἕνεκα D F μανθάνετε H A G 19 ἕνεκα ante ἀκοντίζειν om. C E δολοῦν R H pr. et fort. F pr. : δουλοῦν cet. καὶ om. D F 22 μάχεσθε C A E G H 23 αἰεὶ C A G H : ἀεὶ cet. ἐπειρῶσθε C : ἐπαίρεσθαι H corr. A G ἀγωνίζεσθε H A G αὐτά] ταῦτα D F γιγνώσκεις ὅτι ταῦτα πάντα D F 24 τέ εἰσι] τινὲς D F

καὶ πλεονεξίαι; Ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη, θηρίων γε· ἀνθρώπων δὲ 29
εἰ καὶ δόξαιμι βούλεσθαι ἐξαπατῆσαί τινα, πολλὰς πληγὰς
οἶδα λαμβάνων. Οὐδὲ γὰρ τοξεύειν, οἶμαι, οὐδ᾽ ἀκοντίζειν
ἄνθρωπον ἐπετρέπομεν ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐπὶ σκοπὸν βάλλειν
ἐδιδάσκομεν, ἵνα γε νῦν μὲν μὴ κακουργοίητε τοὺς φίλους,
εἰ δέ ποτε πόλεμος γένοιτο, δύναισθε καὶ ἀνθρώπων στο-
χάζεσθαι· καὶ ἐξαπατᾶν δὲ καὶ πλεονεκτεῖν οὐκ ἐν ἀνθρώποις
ἐπαιδεύομεν ὑμᾶς, ἀλλ᾽ ἐν θηρίοις, ἵνα μηδ᾽ ἐν τούτοις τοὺς
φίλους βλάπτοιτε, εἰ δέ ποτε πόλεμος γένοιτο, μηδὲ τούτων
ἀγύμναστοι εἴητε. Οὐκοῦν, ἔφη, ὦ πάτερ, εἴπερ χρήσιμά 30
ἐστιν ἀμφότερα ἐπίστασθαι, εὖ τε ποιεῖν καὶ κακῶς ἀνθρώ-
πους, καὶ διδάσκειν ἀμφότερα ταῦτα ἔδει ἐν ἀνθρώποις.
Ἀλλὰ λέγεται, ἔφη, ὦ παῖ, ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων 31
γενέσθαι ποτὲ ἀνὴρ διδάσκαλος τῶν παίδων, ὃς ἐδίδασκεν
ἄρα τοὺς παῖδας τὴν δικαιοσύνην, ὥσπερ σὺ κελεύεις, μὴ
ψεύδεσθαι καὶ ψεύδεσθαι, καὶ μὴ ἐξαπατᾶν καὶ ἐξαπατᾶν,
καὶ μὴ διαβάλλειν καὶ διαβάλλειν, καὶ μὴ πλεονεκτεῖν καὶ
πλεονεκτεῖν. διώριζε δὲ τούτων ἅ τε πρὸς τοὺς φίλους
ποιητέον καὶ ἃ πρὸς ἐχθρούς. καὶ ἔτι γε ταῦτα ἐδίδασκεν
ὡς καὶ τοὺς φίλους δίκαιον εἴη ἐξαπατᾶν ἐπί γε ἀγαθῷ, καὶ
κλέπτειν τὰ τῶν φίλων ἐπὶ ἀγαθῷ. ταῦτα δὲ διδάσκοντα 32
ἀνάγκη καὶ γυμνάζειν ἦν πρὸς ἀλλήλους τοὺς παῖδας ταῦτα
ποιεῖν, ὥσπερ καὶ ἐν πάλῃ φασὶ τοὺς Ἕλληνας διδάσκειν
ἐξαπατᾶν, καὶ γυμνάζειν δὲ τοὺς παῖδας πρὸς ἀλλήλους
τοῦτο δύνασθαι ποιεῖν. γενόμενοι οὖν τινες οὕτως εὐφυεῖς
καὶ πρὸς τὸ εὖ ἐξαπατᾶν καὶ πρὸς τὸ εὖ πλεονεκτεῖν, ἴσως
δὲ καὶ πρὸς τὸ φιλοκερδεῖν οὐκ ἀφυεῖς ὄντες, οὐκ ἀπείχοντο

1 ἔφη ὁ κῦρος D F 3 ἔφη οἶμαι D: οἶμαι ἔφη F 4 ἐπὶ σκοποῦ ἐδιδάξαμεν D F 6 δύναισθε . . . γένοιτο l. 9 om. E 7 δὲ om. C A G R H 9 μηδὲ] μηδέποτε H A G 12 ἐν C mg. et D F: ἐπ᾽ cet. 19 ποιητέον ἦν D F ante ἐχθρούς add. τοὺς E et D F ἔτι γε Dind.: ἐπί γε C E G: ἐπί γε καὶ c A H: ἔτι R: ἔτι δὲ προβὰς D F 21 ἐπί γε ἀγαθῷ D F ταῦτα δὲ C A R H: ταῦτα D F: καὶ ταῦτα δὲ c A E: καὶ τάδε G 25 οὕτω A E H 26 εὖ bis om. D F 27 ἀπέσχοντο A E H

οὐδ' ἀπὸ τῶν φίλων τὸ μὴ οὐ πλεονεκτεῖν αὐτῶν πειρᾶσθαι.
33 ἐγένετο οὖν ἐκ τούτων ῥήτρα, ᾗ καὶ νῦν χρώμεθα ἔτι, ἁπλῶς
διδάσκειν τοὺς παῖδας ὥσπερ τοὺς οἰκέτας πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς
διδάσκομεν ἀληθεύειν καὶ μὴ ἐξαπατᾶν καὶ μὴ πλεονεκτεῖν·
εἰ δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῖεν, κολάζειν, ὅπως σὺν τοιούτῳ ἔθει
34 [ἐθισθέντες] πρᾳότεροι πολῖται γένοιντο. ἐπεὶ δὲ ἔχοιεν τὴν
ἡλικίαν ἣν σὺ νῦν ἔχεις, ἤδη καὶ τὰ πρὸς τοὺς πολεμίους
νόμιμα ἐδόκει ἀσφαλὲς εἶναι διδάσκειν. οὐ γὰρ ἂν ἔτι
ἐξενεχθῆναι δοκεῖτε πρὸς τὸ ἄγριοι πολῖται γενέσθαι ἐν τῷ
αἰδεῖσθαι ἀλλήλους συντεθραμμένοι· ὥσπερ γε καὶ περὶ
ἀφροδισίων οὐ διελεγόμεθα πρὸς τοὺς ἄγαν νέους, ἵνα μὴ
πρὸς τὴν ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν αὐτοῖς ῥᾳδιουργίας προσγενο-
35 μένης ἀμέτρως αὐτῇ χρῷντο οἱ νέοι. Νὴ Δί', ἔφη· ὡς τοίνυν
ὀψιμαθῆ ὄντα ἐμὲ τούτων τῶν πλεονεξιῶν, ὦ πάτερ, μὴ
φείδου εἴ τι ἔχεις διδάσκειν ὅπως πλεονεκτήσω ἐγὼ τῶν
πολεμίων. Μηχανῶ τοίνυν, ἔφη, ὅπως ἐς τὴν δύναμιν
τεταγμένοις τε τοῖς σαυτοῦ ἀτάκτους λαμβάνῃς τοὺς πολε-
μίους καὶ ὡπλισμένοις ἀόπλους καὶ ἐγρηγορόσι καθεύδοντας,
καὶ φανερούς σοι ὄντας ἀφανὴς αὐτὸς ὢν ἐκείνοις καὶ ἐν
δυσχωρίᾳ αὐτοὺς γιγνομένους ἐν ἐρυμνῷ αὐτὸς ὢν ὑπο-
36 δέξῃ. Καὶ πῶς ἄν, ἔφη, τις τοιαῦτα, ὦ πάτερ, ἁμαρτάνοντας
δύναιτ' ἂν τοὺς πολεμίους λαμβάνειν; Ὅτι, ἔφη, ὦ παῖ,
πολλὰ μὲν τούτων ἀνάγκη ἐστὶ καὶ ὑμᾶς καὶ τοὺς πολε-
μίους παρασχεῖν· σιτοποιεῖσθαί τε γὰρ ἀνάγκη ἀμφοτέρους,
κοιμᾶσθαί τε ἀνάγκη ἀμφοτέρους καὶ ἕωθεν ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα

1 οὐ] οὐχὶ C E R et D F ante αὐτῶν add. παρ' c E R et D F 2 φρήτρα C A E G H ἔτι om. H A G 4 post ἐξαπατᾶν add. μηδὲ κλέπτειν D F καὶ μὴ] μηδὲ E et D F 5 τὸν δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντα D F 6 ἐθισθέντες del. Lincke 7 ἣν καὶ C E R : ἥνπερ καὶ D F 8 ἐδόκει post διδάσκειν D F οὐδὲ γὰρ ἔτι ἂν D F 10 ἀλλήλοις H A G 11 διαλεγόμεθα codd. : corr. G. Sauppe 12 πρὸς τῇ ἰσχυρᾷ ἐπιθυμίᾳ D F γενομένης C A H : ἐμπεσούσης E 13 ἔφη om. A H 14 με ὄντα D F ὦ om. H A G 15 εἴ] ὅ H pr. E 16 ὅπως εἰς τὴν δύναμιν D F : ὁπόση ἐστὶ δύναμις cet. 17 τε D : om. cet. σαυτοῦ] αὑτοῦ H A G λαμβάνῃς D : λαμβάνειν cet. 19 ὢν αὐτὸς R et D : ὢν αὐτοῖς F 20 δυσχωρίαις D F γενομένους A E G H ὢν om. E et D 22 δύναιτ' ἂν] δύναιτο D F 24 παρασχεῖν] πάσχειν D F 25 ἀνάγκη om. R et D F καὶ ἕωθεν . . . τοιαύταις add. in mg. C

σχεδὸν ἅμα πάντας ἴεσθαι, καὶ ταῖς ὁδοῖς ὁποῖαι ἂν ὦσι τοιαύταις ἀνάγκη χρῆσθαι. ἃ χρή σε πάντα κατανοοῦντα, ἐν ᾧ μὲν ἂν ὑμᾶς γιγνώσκῃς ἀσθενεστάτους γιγνομένους, ἐν τούτῳ μάλιστα φυλάττεσθαι· ἐν ᾧ δ' ἂν τοὺς πολεμίους αἰσθάνῃ εὐχειρωτοτάτους γιγνομένους, ἐν τούτῳ μάλιστα ἐπιτίθεσθαι. 37 Πότερον δ', ἔφη ὁ Κῦρος, ἐν τούτοις μόνον ἔστι πλεονεκτεῖν ἢ καὶ ἐν ἄλλοις τισί; Καὶ πολύ γε μᾶλλον, ἔφη, ὦ παῖ· ἐν τούτοις μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντες ἰσχυρὰς φυλακὰς ποιοῦνται εἰδότες ὅτι δέονται. οἱ δ' ἐξαπατῶντες τοὺς πολεμίους δύνανται καὶ θαρρῆσαι ποιήσαντες ἀφυλάκτους λαμβάνειν καὶ διῶξαι παραδόντες ἑαυτοὺς ἀτάκτους ποιῆσαι καὶ εἰς δυσχωρίαν φυγῇ ὑπαγαγόντες ἐνταῦθα ἐπιτίθεσθαι. 38 δεῖ δή, ἔφη, φιλομαθῆ σε τούτων ἁπάντων ὄντα οὐχ οἷς ἂν μάθῃς τούτοις μόνοις χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποιητὴν εἶναι τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους μηχανημάτων, ὥσπερ καὶ οἱ μουσικοὶ οὐχ οἷς ἂν μάθωσι τούτοις μόνον χρῶνται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα νέα πειρῶνται ποιεῖν. καὶ σφόδρα μὲν καὶ ἐν τοῖς μουσικοῖς τὰ νέα καὶ ἀνθηρὰ εὐδοκιμεῖ, πολὺ δὲ καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς μᾶλλον τὰ καινὰ μηχανήματα εὐδοκιμεῖ· ταῦτα γὰρ μᾶλλον καὶ ἐξαπατᾶν δύναται τοὺς ὑπεναντίους. 39 εἰ δὲ σύ γε, ἔφη, ὦ παῖ, μηδὲν ἄλλο ἢ μετενέγκοις ἐπ' ἀνθρώπους τὰς μηχανὰς ἃς καὶ πάνυ ἐπὶ τοῖς μικροῖς θηρίοις ἐμηχανῶ, οὐκ οἴει ἄν, ἔφη, πρόσω πάνυ ἐλάσαι τῆς πρὸς τοὺς πολεμίους πλεονεξίας; σὺ γὰρ ἐπὶ μὲν τὰς ὄρνιθας ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ χειμῶνι ἀνιστάμενος ἐπορεύου νυκτός, καὶ πρὶν κινεῖσθαι τὰς ὄρνιθας ἐπεποίητό σοι αἱ πάγαι αὐταῖς καὶ τὸ κεκινημένον χωρίον ἐξείκαστο

1 ἴεσθαι C E : δὲ ἴεσθαι A G R H : ἀποχωρεῖν δεῖσθαι D F   5 εὐχειροτάτους codd. : corr. Stephanus   6 πότερα D F   7 γ' ἔφη μᾶλλον D F   10 θαρρῆσαί τι D F   11 παριδόντες C A E G R H   12 ὑπάγοντες C A E G R H   13 ἔφη ὦ παῖ D F   σε om. H A G   14 πάντων D F   17 μόνον om. C E   18 νέα μέλη C E : μέλη D F   τὰ ἀνθηρὰ C A E G H   20 εὐδοκιμεῖν A H et Suidas   21 δύνανται A H   22 ἢ post ἀνθρώπους H A G   μετενέγκῃς C E   22–23 πάνυ post τοῖς c D F   ἐμηχανῶ θηρίοις D F   ἂν πάνυ πρόσω D F, om. ἔφη   25 ἀνθιστάμενος H A G

τῷ ἀκινήτῳ· ὄρνιθες δ' ἐπεπαίδευντό σοι ὥστε σοὶ μὲν τὰ συμφέροντα ὑπηρετεῖν, τὰς δὲ ὁμοφύλους ὄρνιθας ἐξαπατᾶν· αὐτὸς δὲ ἐνήδρευες, ὥστε ὁρᾶν μὲν αὐτάς, μὴ ὁρᾶσθαι δὲ ὑπ' αὐτῶν· ἠσκήκεις δὲ φθάνων ἕλκειν ἢ τὰ πτηνὰ φεύγειν.

40 πρὸς δ' αὖ τὸν λαγῶ, ὅτι μὲν ἐν σκότει νέμεται, τὴν δ' ἡμέραν ἀποδιδράσκει, κύνας ἔτρεφες αἳ τῇ ὀσμῇ αὐτὸν ἀνηύρισκον. ὅτι δὲ ταχὺ ἔφευγεν, ἐπεὶ εὑρεθείη, ἄλλας κύνας εἶχες ἐπιτετηδευμένας πρὸς τὸ κατὰ πόδας αἱρεῖν. εἰ δὲ καὶ ταύτας ἀποφύγοι, τοὺς πόρους αὐτῶν ἐκμανθάνων καὶ πρὸς οἷα χωρία φεύγοντες ἀφικνοῦνται οἱ λαγῴ, ἐν τούτοις δίκτυα δυσόρατα ἐνεπετάννυες ἄν, καὶ τῷ σφόδρα φεύγειν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμπεσὼν συνέδει. τοῦ δὲ μηδ' ἐντεῦθεν διαφεύγειν σκοποὺς τοῦ γιγνομένου καθίστης, οἳ ἐγγύθεν ταχὺ ἔμελλον ἐπιγενήσεσθαι· καὶ αὐτὸς μὲν σὺ ὄπισθεν κραυγῇ οὐδὲν ὑστεριζούσῃ τοῦ λαγῶ βοῶν ἐξέπληττες αὐτὸν ὥστε ἄφρονα ἁλίσκεσθαι, τοὺς δ' ἔμπροσθεν σιγᾶν διδάξας ἐνεδρεύοντας

41 λανθάνειν ἐποίεις. ὥσπερ οὖν προεῖπον, εἰ τοιαῦτα ἐθελήσαις καὶ ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις μηχανᾶσθαι, οὐκ οἶδ' ἔγωγε εἴ τινος λείποιο ἂν τῶν πολεμίων. ἢν δέ ποτε ἄρα ἀνάγκη γένηται καὶ ἐν τῷ ἰσοπέδῳ καὶ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καὶ ὡπλισμένους ἀμφοτέρους μάχην συνάπτειν, ἐν τῷ τοιούτῳ δή, ὦ παῖ,

1 ἐπεπαίδευντο c et D (ν in ras.): ἐπεπαιδεύοντο F: ἐπαιδεύοντο C: ἐξεπαιδεύοντο A E G R H 3 ὥστε R et D F: ὡς C A G H: om. E 4 ἠσκήκεις . . . φεύγειν] εἶχες δὲ ἐπιμέλειαν τοῦ φθάνειν ἑκὼν τὰ πετεινὰ πρὸ τοῦ φεύγειν D F (eadem fere ante ἠσκήκεις add. E) 7 εὕρισκον C A E G R H 8 αἵρειν H A G 9 ἀποφύγοιεν C A E H: ἀποφεύγοι R πρὸς del. Hug, ut αἱρεῖσθαι *eligere* significet; sed αἱροῦνται vix sanum 10 φεύγειν D F ἀφικνοῦνται scripsi coll. *Cyneg.* viii. 8: αἱροῦνται codd. λαγωοὶ A E G r H 11 ἂν καὶ H A G: ἵνα ἐν R et D F: ἂν ἵνα ἐν C E 12 ἐμπίπτων D F ἐνέδυ D: ἐνέδει F δὲ om. G et D F 13 σκοπὸς H A G καθίστη σοι H A G ἤμελλον G: ἠμέλλων A H 14 σὺ] οὖν H A G post κραυγῇ add. δ' H A G 15 τὸν λαγὼν H A G ἄφρονα Hertlein: ἀφρόνως C E R et D F: ἀφθόνως H A G 16 ἔμπροσθε A H 17 τοιαῦτα ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐθελήσαις D F 19 τινος λείποιο Hertlein: τινα λίποις C E: τινας λίποις H A G: τινα λείποις R et D F ἐὰν D F 20 καὶ ante ἐκ om. D F καὶ post ἐμφανοῦς om. D F 21 συνάπτειν μάχην C E δὴ D F: om. C: δὲ c A E G R H

αἱ ἐκ πολλοῦ παρεσκευασμέναι πλεονεξίαι μέγα δύνανται. ταύτας δὲ ἐγὼ λέγω εἶναι, ἢν τῶν στρατιωτῶν εὖ μὲν τὰ σώματα ἠσκημένα ᾖ, εὖ δὲ αἱ ψυχαὶ τεθηγμέναι, εὖ δὲ αἱ πολεμικαὶ τέχναι μεμελετημέναι ὦσιν. εὖ δὲ χρὴ καὶ τοῦτο 42
εἰδέναι ὅτι ὁπόσους ἂν ἀξιοῖς σοι πείθεσθαι, καὶ ἐκεῖνοι πάντες ἀξιώσουσι σὲ πρὸ ἑαυτῶν βουλεύεσθαι. μηδέποτ᾽ οὖν ἀφροντίστως ἔχε, ἀλλὰ τῆς μὲν νυκτὸς προσκόπει τί σοι ποιήσουσιν οἱ ἀρχόμενοι, ἐπειδὰν ἡμέρα γένηται, τῆς δ᾽ ἡμέρας ὅπως τὰ εἰς νύκτα κάλλιστα ἕξει. ὅπως δὲ χρὴ 43
τάττειν εἰς μάχην στρατιὰν ἢ ὅπως ἄγειν ἡμέρας ἢ νυκτὸς ἢ στενὰς ἢ πλατείας ὁδοὺς ἢ ὀρεινὰς ἢ πεδινάς, ἢ ὅπως στρατοπεδεύεσθαι, ἢ ὅπως φυλακὰς νυκτερινὰς καὶ ἡμερινὰς καθιστάναι, ἢ ὅπως προσάγειν πρὸς πολεμίους ἢ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἢ ὅπως παρὰ πόλιν πολεμίαν ἄγειν ἢ ὅπως πρὸς τεῖχος ἄγειν ἢ ἀπάγειν, ἢ ὅπως νάπη ἢ ποταμοὺς διαβαίνειν, ἢ ὅπως ἱππικὸν φυλάττεσθαι ἢ ὅπως ἀκοντιστὰς ἢ τοξότας, καὶ εἴ γε δή σοι κατὰ κέρας ἄγοντι οἱ πολέμιοι ἐπιφανεῖεν, πῶς χρὴ ἀντικαθιστάναι, καὶ εἴ σοι ἐπὶ φάλαγγος ἄγοντι ἄλλοθέν ποθεν οἱ πολέμιοι φαίνοιντο ἢ κατὰ πρόσωπον, ὅπως χρὴ ἀντιπαράγειν, ἢ ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ἄν τις μάλιστα αἰσθάνοιτο, ἢ ὅπως τὰ σὰ οἱ πολέμιοι ἥκιστα εἰδεῖεν, ταῦτα δὲ πάντα τί ἂν ἐγὼ λέγοιμί σοι; ὅσα τε γὰρ ἔγωγε ᾔδειν, πολλάκις ἀκήκοας, ἄλλος τε ὅστις ἐδόκει τι τούτων ἐπίστασθαι, οὐδενὸς αὐτῶν ἠμέληκας οὐδ᾽ ἀδαὴς

1 αἱ] ἀεὶ H, sed ει ita erasum ut σ videri possit: ἃς A: ante αἱ add. ἀεὶ C R 2 ἢν] ὅταν D F 3 αἱ ante ψυχαὶ om. C E ψυχὴ τεθηγμένη E 6 βουλεύειν D F: βασιλεύεσθαι C E μὴ οὖν ποτε D F 8 τῇ θ᾽ ἡμέρᾳ C A E G H: τῇ δ᾽ ἡμέρᾳ R 9 δὲ] τε C A E G R H 13 ἢ post καθιστάναι om. C A E G H πρὸς πολεμίους προσάγειν D F 14 ἀπὸ . . . ἀπάγειν om. H A G παρὰ] περὶ C E 15 ante νάπη add. ἢ C E et D νάπην A H: νάπας D 17 δή om. D F οἱ om. C A E G H 18 ἂν ἀντικαθιστάναι A H 19 ποθεν] που C E R φαίνοιντο] φανεῖεν D F 20 ἀντιπεριάγειν D F ἢ ὅπως . . . αἰσθάνοιτο om. H A G: post εἰδεῖεν collocant C E R 21 ἥκιστα οἱ πολέμιοι D F 22 πάντα om. C A E G H 23 ἔγωγε] ἐγὼ E et D F ἄλλως C E G R et D εἴ τις D F

γεγένηται. δεῖ οὖν πρὸς τὰ συμβαίνοντα, οἶμαι, τούτοις χρῆσθαι ὁποῖον ἂν συμφέρειν σοι τούτων δοκῇ.

44 Μάθε δέ μου καὶ τάδε, ἔφη, ὦ παῖ, τὰ μέγιστα· παρὰ γὰρ ἱερὰ καὶ οἰωνοὺς μήτε σαυτῷ μηδέποτε μήτε στρατιᾷ κινδυνεύσῃς, κατανοῶν ὡς ἄνθρωποι μὲν αἱροῦνται πράξεις εἰκάζοντες, εἰδότες δὲ οὐδὲν ἀπὸ ποίας ἔσται αὐτοῖς τὰ

45 ἀγαθά. γνοίης δ' ἂν ἐξ αὐτῶν τῶν γιγνομένων· πολλοὶ μὲν γὰρ ἤδη πόλεις ἔπεισαν καὶ ταῦτα οἱ δοκοῦντες σοφώτατοι εἶναι πόλεμον ἄρασθαι πρὸς τούτους ὑφ' ὧν οἱ πεισθέντες ἐπιθέσθαι ἀπώλοντο, πολλοὶ δὲ πολλοὺς ηὔξησαν καὶ ἰδιώτας καὶ πόλεις ὑφ' ὧν αὐξηθέντων τὰ μέγιστα κακὰ ἔπαθον, πολλοὶ δὲ οἷς ἐξῆν φίλοις χρῆσθαι καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν, τούτοις δούλοις μᾶλλον βουληθέντες ἢ φίλοις χρῆσθαι, ὑπ' αὐτῶν τούτων δίκην ἔδοσαν· πολλοῖς δ' οὐκ ἤρκεσεν αὐτοῖς τὸ μέρος ἔχουσι ζῆν ἡδέως, ἐπιθυμήσαντες δὲ πάντων κύριοι εἶναι, διὰ ταῦτα καὶ ὧν εἶχον ἀπέτυχον· πολλοὶ δὲ τὸν πολύευκτον πλοῦτον κατακτησάμενοι, διὰ

46 τοῦτον ἀπώλοντο. οὕτως ἡ ἀνθρωπίνη σοφία οὐδὲν μᾶλλον οἶδε τὸ ἄριστον αἱρεῖσθαι ἢ εἰ κληρούμενος ὅ τι λάχοι τοῦτό τις πράττοι. θεοὶ δέ, ὦ παῖ, αἰεὶ ὄντες πάντα ἴσασι τά τε γεγενημένα καὶ τὰ ὄντα καὶ ὅ τι ἐξ ἑκάστου αὐτῶν ἀποβήσεται, καὶ τῶν συμβουλευομένων ἀνθρώπων οἷς ἂν ἵλεῳ ὦσι, προσημαίνουσιν ἅ τε χρὴ ποιεῖν καὶ ἃ οὐ χρή. εἰ δὲ μὴ πᾶσιν ἐθέλουσι συμβουλεύειν, οὐδὲν θαυμαστόν· οὐ γὰρ ἀνάγκη αὐτοῖς ἐστιν ὧν ἂν μὴ θέλωσιν ἐπιμελεῖσθαι.

2 ὁποίοις ἄν σοι ἀεὶ συμφέρειν τούτων D F 3 ὦ παῖ post ἔφη C E R H : post τάδε A G : post μου D F 4 prius μήτε A H : μήτ' ἐν cet. σαυτῷ r D F : σεαυτῷ R : ἑαυτῷ C A E G H posterius μήτε C A G H: μήτ' ἐν R et F : μήτε ἐν E : μηδ' ἐν τῇ D 6 αὐτῶν A G τἀγαθόν D F 8 ἤδη D F : αὖ C R H pr. : om. A E G H cor. 10 post ηὔξησαν add. ἤδη D F 15 ἤρκεσε sine αὐτοῖς D F 17 πλοῦτον] χρυσὸν D F κτησάμενοι D F 18 ἥ γε D F 20 ἀεὶ D F τε om. D F 23 προσημαίνουσί τε ἃ χρὴ D F

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β

Τοιαῦτα μὲν δὴ ἀφίκοντο διαλεγόμενοι μέχρι τῶν ὁρίων 1
τῆς Περσίδος· ἐπεὶ δ' αὐτοῖς ἀετὸς δεξιὸς φανεὶς προηγεῖτο,
προσευξάμενοι θεοῖς καὶ ἥρωσι τοῖς Περσίδα γῆν κατέχουσιν
ἵλεως καὶ εὐμενεῖς πέμπειν σφᾶς, οὕτω διέβαινον τὰ ὅρια.
ἐπειδὴ δὲ διέβησαν, προσηύχοντο αὖθις θεοῖς τοῖς Μηδίαν
γῆν κατέχουσιν ἵλεως καὶ εὐμενεῖς δέχεσθαι αὐτούς. ταῦτα
δὲ ποιήσαντες, ἀσπασάμενοι ἀλλήλους ὥσπερ εἰκός, ὁ μὲν
πατὴρ πάλιν εἰς Πέρσας ἀπῄει, Κῦρος δὲ εἰς Μήδους πρὸς
Κυαξάρην ἐπορεύετο. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ὁ Κῦρος εἰς Μήδους 2
πρὸς τὸν Κυαξάρην, πρῶτον μὲν ὥσπερ εἰκὸς ἠσπάσαντο
ἀλλήλους, ἔπειτα δὲ ἤρετο τὸν Κῦρον ὁ Κυαξάρης πόσον τι
ἄγοι τὸ στράτευμα. ὁ δὲ ἔφη· Τρισμυρίους μέν γε οἷοι καὶ
πρόσθεν ἐφοίτων πρὸς ὑμᾶς μισθοφόροι· ἄλλοι δὲ καὶ τῶν
οὐδεπώποτε ἐξελθόντων προσέρχονται τῶν ὁμοτίμων. Πόσοι
τινές; ἔφη ὁ Κυαξάρης. Οὐκ ἂν ὁ ἀριθμός σε, ἔφη ὁ Κῦρος, 3
ἀκούσαντα εὐφράνειεν· ἀλλ' ἐκεῖνο ἐννόησον ὅτι ὀλίγοι
ὄντες οὗτοι οἱ ὁμότιμοι καλούμενοι πολλῶν ὄντων τῶν ἄλλων
Περσῶν ῥᾳδίως ἄρχουσιν. ἀτάρ, ἔφη, δέει τι αὐτῶν ἢ
μάτην ἐφοβήθης, οἱ δὲ πολέμιοι οὐκ ἔρχονται; Ναὶ μὰ Δί',
ἔφη, καὶ πολλοί γε. Πῶς τοῦτο σαφές; Ὅτι, ἔφη, πολλοὶ 4
ἥκοντες αὐτόθεν ἄλλος ἄλλον τρόπον πάντες ταὐτὸ λέγουσιν.
Ἀγωνιστέον μὲν ἄρα ἡμῖν πρὸς τοὺς ἄνδρας. Ἀνάγκη γάρ,

1 δὴ om. CAEGH 3 κατέχουσιν CAEGH: ἔχουσιν DF 5 ἐπειδὴ] ἐπεὶ CE 6 ἔχουσιν DF 8 πέρσας CE et DF: πόλιν HAG 10 τὸν om. DF 11 πόσον τι DF: εἰ CAEGH 12 τὸ del. H: om. CAE τρισμυρίους Aldina: δισμυρίους codd. nostri; cf. i. v. 5 οἷοι DF: γε οἱ CAEGH 13 ante ἄλλοι add. καὶ DF 14 οὐδεπώποτε DF: οὐδέποτε CAEGH 15 σε om. CAEGH 16 εὐφρανεῖ CAEGH 17 οἱ om. E et D 18 post ἔφη add. δὴ DF 21 ταυτὰ πάντα D: ταῦτα πάντες F 22 γὰρ om. DF

ἔφη. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ καὶ τὴν δύναμιν ἔλεξάς μοι, εἰ οἶσθα, πόση τις ἡ προσιοῦσα, καὶ πάλιν τὴν ἡμετέραν, ὅπως εἰδότες ἀμφοτέρας πρὸς ταῦτα βουλευώμεθα ὅπως ἂν ἄριστα ἀγωνιζοίμεθα; Ἄκουε δή, ἔφη ὁ Κυαξάρης.

5 Κροῖσος μὲν ὁ Λυδὸς ἄγειν λέγεται μυρίους μὲν ἱππέας, πελταστὰς δὲ καὶ τοξότας πλείους ἢ τετρακισμυρίους. Ἀρτακάμαν δὲ τὸν τῆς μεγάλης Φρυγίας ἄρχοντα λέγουσιν ἱππέας μὲν εἰς ὀκτακισχιλίους ἄγειν, λογχοφόρους δὲ σὺν πελτασταῖς οὐ μείους τετρακισμυρίων, Ἀρίβαιον δὲ τὸν τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα ἱππέας μὲν ἑξακισχιλίους, τοξότας δὲ καὶ πελταστὰς οὐ μείους τρισμυρίων, τὸν Ἀράβιον δὲ Ἄραγδον ἱππέας τε εἰς μυρίους καὶ ἅρματα εἰς ἑκατὸν καὶ σφενδονητῶν πάμπολύ τι χρῆμα. τοὺς μέντοι Ἕλληνας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ οἰκοῦντας οὐδέν πω σαφὲς λέγεται εἰ ἕπονται. τοὺς δὲ ἀπὸ Φρυγίας τῆς πρὸς Ἑλλησπόντῳ συμβαλεῖν φασι Γάβαιδον ἔχοντα εἰς Καΰστρου πεδίον ἑξακισχιλίους μὲν ἱππέας, πελταστὰς δὲ εἰς μυρίους. Κᾶρας μέντοι καὶ Κίλικας καὶ Παφλαγόνας παρακληθέντας οὔ φασιν ἕπεσθαι. ὁ δὲ Ἀσσύριος ὁ Βαβυλῶνά τε ἔχων καὶ τὴν ἄλλην Ἀσσυρίαν ἐγὼ μὲν οἶμαι ἱππέας μὲν ἄξει οὐκ ἐλάττους δισμυρίων, ἅρματα δ' εὖ οἶδ' οὐ μεῖον διακοσίων, πεζοὺς δὲ οἶμαι παμπόλλους· εἰώθει γοῦν ὁπότε δεῦρ' ἐμβάλλοι.

6 Σύ, ἔφη ὁ Κῦρος, πολεμίους λέγεις ἱππέας μὲν ἑξακισμυρίους εἶναι, πελταστὰς δὲ καὶ τοξότας πλέον ἢ εἴκοσι μυριάδας.

2 τις om. A E G H προιοῦσα H A G 3 βουλευσόμεθα H A G 4 ἀγωνιζώμεθα C E 5 μὲν γὰρ ὁ D F ἱππεῖς C A E G H 6 πλεῖον D F 7 ἀρτάμαν C A E G H 9 τὸν τῶν] καὶ τὸν A H 10 ante ἑξακισχιλίους add. εἰς D F 11 μείους] πλείους C A E H ἀράβιον] ἀραβαῖον A H: γαβαῖδον C: γαβδαῖον E: γαβαῖον D F 12 μάραγδον D F εἰς ante ἑκατὸν om. C E 13 post τι add. τὸ H pr. 14 τοὺς om. C E ἐποικοῦντας D F πως A H 15 παρ' ἑλλήσποντον D F 16 ἐμβαλεῖν H. Richards καΰστριον C A E G H; cf. *Exped.* i. 2. 11 17 ἱππεῖς C A E G H δισμυρίους H A G 19 post ἀσσύριος add. αὐτὸς D F 20 ἱππεῖς C A E G H οὐκ ἐλάττους C A E G H: οὐ μεῖον D F 21 εὖ οἶδ' om. D F μεῖον D F: πλείω C A E G H 22 ἐμβάλοι C E et F 23 λέγεις πολεμίους D F ἱππεῖς C A E G H post μὲν add. εἰς D F 24 πλεῖον C A E G H

ἄγε δὴ τῆς σῆς δυνάμεως τί φῂς πλῆθος εἶναι; Εἰσίν, ἔφη, Μήδων μὲν ἱππεῖς πλείους τῶν μυρίων· πελτασταὶ δὲ καὶ τοξόται γένοιντ᾽ ἄν πως ἐκ τῆς ἡμετέρας κἂν ἑξακισμύριοι. Ἀρμενίων δ᾽, ἔφη, τῶν ὁμόρων ἡμῖν παρέσονται ἱππεῖς μὲν τετρακισχίλιοι, πεζοὶ δὲ δισμύριοι. Λέγεις σύ, ἔφη ὁ Κῦρος, ἱππέας μὲν ἡμῖν εἶναι μεῖον ἢ τέταρτον μέρος τοῦ τῶν πολεμίων ἱππικοῦ, πεζοὺς δὲ ἀμφὶ τοὺς ἡμίσεις. Τί οὖν, 7
ἔφη ὁ Κυαξάρης, οὐκ ὀλίγους νομίζεις Περσῶν εἶναι οὓς σὺ φῂς ἄγειν; Ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἀνδρῶν προσδεῖ ἡμῖν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴτε καὶ μή, αὖθις συμβουλευσόμεθα· τὴν δὲ μάχην μοι, ἔφη, λέξον ἑκάστων ἥτις ἐστί. Σχεδόν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, πάντων ἡ αὐτή· τοξόται γάρ εἰσι καὶ ἀκοντισταὶ οἵ τ᾽ ἐκείνων καὶ οἱ ἡμέτεροι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀκροβολίζεσθαι ἀνάγκη ἐστὶ τοιούτων γε τῶν ὅπλων ὄντων. Ἀνάγκη γὰρ οὖν, ἔφη 8
ὁ Κυαξάρης· οὐκοῦν ἐν τούτῳ μὲν τῶν πλειόνων ἡ νίκη· πολὺ γὰρ ἂν θᾶττον οἱ ὀλίγοι ὑπὸ τῶν πολλῶν τιτρωσκόμενοι ἀναλωθείησαν ἢ οἱ πολλοὶ ὑπὸ τῶν ὀλίγων· εἰ οὖν οὕτως ἔχει, ὦ Κῦρε, τί ἂν ἄλλο τις κρεῖττον εὕροι ἢ πέμπειν ἐς Πέρσας, καὶ ἅμα μὲν διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι εἴ τι πείσονται Μῆδοι, εἰς Πέρσας τὸ δεινὸν ἥξει, ἅμα δὲ αἰτεῖν πλέον στράτευμα; Ἀλλὰ τοῦτο μέν, ἔφη ὁ Κῦρος, εὖ ἴσθι ὅτι, οὐδ᾽ εἰ πάντες ἔλθοιεν Πέρσαι, πλήθει γε οὐχ ὑπερβαλοίμεθ᾽ ἂν τοὺς πολεμίους. Τί μὴν ἄλλο ἐνορᾷς ἄμεινον 9

1 πλῆθος φῂς D F 2 ἱππεῖς μὲν D F 3 post τοξόται add. ἐγὼ μὲν οἴομαι D F πως ἐκ Breitenbach : ὡς ἐπὶ codd., nisi quod ὡς om. E κἂν] καὶ D F 5 πεζοὶ δὲ καὶ D F 6 ἡμῖν om. E et D τέταρτον Hug : τρίτον C A E G H : τὸ τρίτον D F 7 ante ἀμφὶ add. σχεδὸν D F 8 οὐκ om. H A G 9 ἀνδρῶν προσδεῖ] ἄνθρωπος δεῖ A H ἔφη ὁ κῦρος εἴτε καὶ μὴ D F : εἴτε (εἴγε C) καὶ μὴ ὁ κῦρος εἶπε C E : ὁ κῦρος εἶπε A H : ὁ κῦρος εἴτε G 10 καὶ αὖθις C A E G H βουλευσόμεθα D F μοι ἔφη λέξον H A G : μοι λέξον C E : λέξον ἔφη μοι D F 15 ὁ κυαξάρης om. H A G post μὲν add. ἔφη ὁ κῦρος D F 18 post ἔχει add. ἔφη D F 19 ἐς H A G : εἰς cet. 20 πέρσας] πέρσαις D F πλεῖον codd. 21 ὅτι om. C A E G H 22 γε om. C A E G H οὐκ ἂν ὑπερβαλοίμεθα D F : οὐχ ὑπερβαλοίμεθα C E 23 ἐνορᾷς] τι σὺ ὁρᾷς D F

τούτου· Ἐγὼ μὲν ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰ σὺ εἴην, ὡς τάχιστα ὅπλα ποιοίμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς προσιοῦσιν οἷάπερ ἔχοντες ἔρχονται παρ' ἡμῶν οἱ τῶν ὁμοτίμων καλούμενοι· ταῦτα δ' ἐστὶ θώραξ μὲν περὶ τὰ στέρνα, γέρρον δὲ εἰς τὴν ἀριστεράν, κοπὶς δὲ ἢ σάγαρις εἰς τὴν δεξιάν· κἂν ταῦτα παρασκευάσῃς, ἡμῖν μὲν ποιήσεις τὸ ὁμόσε τοῖς ἐναντίοις ἰέναι ἀσφαλέστατον, τοῖς πολεμίοις δὲ τὸ φεύγειν ἢ τὸ μένειν αἱρετώτερον. τάττομεν δέ, ἔφη, ἡμᾶς μὲν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς μένοντας· οἵ γε μένταν αὐτῶν φεύγωσι, τούτους ὑμῖν καὶ τοῖς ἵπποις νέμομεν, ὡς μὴ σχολάζωσι μήτε μένειν
10 μήτε ἀναστρέφεσθαι. Κῦρος μὲν οὕτως ἔλεξε· τῷ δὲ Κυαξάρῃ ἔδοξέ τε εὖ λέγειν, καὶ τοῦ μὲν πλείους μεταπέμπεσθαι οὐκέτι ἐμέμνητο, παρεσκευάζετο δὲ ὅπλα τὰ προειρημένα. καὶ σχεδόν τε ἕτοιμα ἦν καὶ τῶν Περσῶν οἱ ὁμότι-
11 μοι παρῆσαν ἔχοντες τὸ ἀπὸ Περσῶν στράτευμα. ἐνταῦθα δὴ εἰπεῖν λέγεται ὁ Κῦρος συναγαγὼν αὐτούς· Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ ὑμᾶς ὁρῶν αὐτοὺς μὲν καθωπλισμένους οὕτω καὶ ταῖς ψυχαῖς παρεσκευασμένους ὡς εἰς χεῖρας συμμείξοντας τοῖς πολεμίοις, τοὺς δὲ ἑπομένους ὑμῖν Πέρσας γιγνώσκων ὅτι οὕτως ὡπλισμένοι εἰσὶν ὡς ὅτι προσωτάτω ταχθέντες μάχεσθαι, ἔδεισα μὴ ὀλίγοι καὶ ἔρημοι συμμάχων συμπίπτοντες πολεμίοις πολλοῖς πάθοιτέ τι. νῦν οὖν, ἔφη, σώματα μὲν ἔχοντες ἀνδρῶν ἥκετε οὐ μεμπτά· ὅπλα δὲ ἔσται αὐτοῖς

1 σὺ εἴην] ἔχοιμι HAG ὡς τάχιστα] τάχιστ' ἂν D 2 ποιοίμην DF : ἐποιούμην HAG : ἐποιησάμην CE 3 ἔχοντες ἔρχονται παρ' CE : ἔχοντες ἔρχονται οἵπερ H (οἵ περ' A) : ἔρχονται ἔχοντες οἱ ὑπὲρ G : ἔχοντες προσέρχονται παρ' DF 4 μὲν om. AH 6 παρασκευάσῃ AH 7 ἀσφαλέστερον CE ἐναντίοις CE δὲ πολεμίοις DF 10 μένειν] φεύγειν CAEGH 12 κυαξάρει CE et DF 13 παρεσκεύαζε DF 14 τε om. CE τῶν ... τὸ om. HAG 15 ἀπὸ] τῷ AH : τῶν CE στρατεύματι HAG ἔνθα δὴ DF 16 εἰπεῖν λέγεται CAEGH : λέγει DF 17 οὕτως DF τῇ ψυχῇ CAEH : τὴν ψυχὴν G 18 εἰς om. HAG 20 ταχθέντες CE et D : σταθέντες HAG : om. F 21 post ὀλίγοι add. στάντες DF 22 πάθητέ CE post νῦν add. μὲν CAEGH 23 μεμπτά· ὅπλα δὲ] μεμπτὰ δ' ὅπλα AH et F

ὅμοια τοῖς ἡμετέροις· τάς γε μέντοι ψυχὰς θήγειν αὐτῶν
ὑμέτερον ἔργον. ἄρχοντος γάρ ἐστιν οὐχ ἑαυτὸν μόνον
ἀγαθὸν παρέχειν, ἀλλὰ δεῖ καὶ τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖσθαι
ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται.

Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· οἱ δ' ἥσθησαν μὲν πάντες, νομί- 12
ζοντες μετὰ πλειόνων ἀγωνιεῖσθαι· εἷς δ' αὐτῶν καὶ ἔλεξε
τοιάδε. Ἀλλὰ θαυμαστά, ἔφη, ἴσως δόξω λέγειν, εἰ Κύρῳ 13
συμβουλεύσω τι εἰπεῖν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅταν τὰ ὅπλα λαμβάνω-
σιν οἱ ἡμῖν μέλλοντες συμμάχεσθαι· ἀλλὰ γιγνώσκω γάρ,
ἔφη, ὅτι οἱ τῶν ἱκανωτάτων καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν λόγοι
οὗτοι καὶ μάλιστα ἐνδύονται ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων·
καὶ δῶρά γε ἣν διδῶσιν οἱ τοιοῦτοι, κἂν μείω τυγχάνῃ ὄντα
ἢ τὰ παρὰ τῶν ὁμοίων, ὅμως μείζονος αὐτὰ τιμῶνται οἱ
λαμβάνοντες. καὶ νῦν, ἔφη, οἱ Πέρσαι παραστάται ὑπὸ
Κύρου πολὺ μᾶλλον ἡσθήσονται ἢ ὑφ' ἡμῶν παρακαλού-
μενοι, εἴς τε τοὺς ὁμοτίμους καθιστάμενοι βεβαιοτέρως
σφίσιν ἡγήσονται ἔχειν τοῦτο ὑπὸ βασιλέως τε παιδὸς καὶ
ὑπὸ στρατηγοῦ γενόμενον ἢ εἰ ὑφ' ἡμῶν τὸ αὐτὸ τοῦτο
γίγνοιτο. ἀπεῖναι μέντοι οὐδὲ τὰ ἡμέτερα χρή, ἀλλὰ παντὶ
τρόπῳ δεῖ τῶν ἀνδρῶν θήγειν πάντως τὸ φρόνημα. ἡμῖν
γὰρ ἔσται τοῦτο χρήσιμον ὅ τι ἂν οὗτοι βελτίονες γένωνται.

Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος καταθεὶς τὰ ὅπλα εἰς τὸ μέσον καὶ 14
συγκαλέσας πάντας τοὺς Περσῶν στρατιώτας ἔλεξε τοιάδε.
Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ ἔφυτε ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῖν καὶ 15
ἐτράφητε, καὶ τὰ σώματά τε οὐδὲν ἡμῶν χείρονα ἔχετε,

1 αὐτῶν θήγειν D F 2 ὑμέτερον C E et D : ἡμέτερον H A G et F; cf. l. 19–20 τὸ ἔργον C A E G H οὐκ αὐτὸν μόνον ἀγαθὸν εἶναι D F 3 δεῖ om. D F 7 post θαυμαστὰ add. μὲν D F κῦρον C E A G H 8 τι om. D F 9 συμμαχεῖσθαι D F 12 καὶ δῶρά γε ἣν D F : καὶ δῶρα ἣν C E : κἂν δῶρα H A G 13 μειζόνως A H τιμῶνται] σι super ῶν A H 14 παραστάται] παρακληθέντες D F 18 ὑπὸ del. Hartman γιγνόμενον D F εἰς τὸ αὐτὸ τοῦτο D F 19 γίγνοιτο] ἄγοιντο D F 20 τὰ φρονήματα D F 22 καθεὶς H A G εἰς τὸ μέσον om. C A E G H 23 ἔλεγε C A E G H 24 πέρσαι om. D F post ἡμῖν add. χώρᾳ D F 25 τε] γε C A E G H ἡμῶν οὐδὲν D F χεῖρον H A G

ψυχάς τε οὐδὲν κακίονας ὑμῖν προσήκει ἡμῶν ἔχειν. τοιοῦτοι δ' ὄντες ἐν μὲν τῇ πατρίδι οὐ μετείχετε τῶν ἴσων ἡμῖν, οὐχ ὑφ' ἡμῶν ἀπελαθέντες ἀλλ' ὑπὸ τοῦ τὰ ἐπιτήδεια ἀνάγκην ὑμῖν εἶναι πορίζεσθαι. νῦν δὲ ὅπως μὲν ταῦτα ἕξετε ἐμοὶ μελήσει σὺν τοῖς θεοῖς· ἔξεστι δ' ὑμῖν, εἰ βούλεσθε, λαβόντας ὅπλα οἷάπερ ἡμεῖς ἔχομεν εἰς τὸν αὐτὸν ἡμῖν κίνδυνον ἐμβαίνειν, καὶ ἄν τι ἐκ τούτων καλὸν κἀγαθὸν γίγνηται,
16 γίγνηται, τῶν ὁμοίων ἡμῖν ἀξιοῦσθαι. τὸν μὲν οὖν πρόσθεν χρόνον ὑμεῖς τε τοξόται καὶ ἀκοντισταὶ ἦτε καὶ ἡμεῖς, καὶ εἴ τι χείρους ἡμῶν ταῦτα ποιεῖν ἦτε, οὐδὲν θαυμαστόν· οὐ γὰρ ἦν ὑμῖν σχολὴ ὥσπερ ἡμῖν τούτων ἐπιμελεῖσθαι· ἐν δὲ ταύτῃ τῇ ὁπλίσει οὐδὲν ἡμεῖς ὑμῶν προέξομεν. θώραξ μέν γε περὶ τὰ στέρνα ἁρμόττων ἑκάστῳ ἔσται, γέρρον δὲ ἐν τῇ ἀριστερᾷ, ὃ πάντες εἰθίσμεθα φορεῖν, μάχαιρα δὲ ἢ σάγαρις ἐν τῇ δεξιᾷ, ᾗ δὴ παίειν τοὺς ἐναντίους δεήσει οὐδὲν
17 φυλαττομένους μή τι παίοντες ἐξαμάρτωμεν. τί οὖν ἂν ἐν τούτοις ἕτερος ἑτέρου διαφέροι ἡμῶν πλὴν τόλμῃ; ἣν οὐδὲν ὑμῖν ἧττον προσήκει ἢ ἡμῖν ὑποτρέφεσθαι. νίκης τε γὰρ ἐπιθυμεῖν, ἣ τὰ καλὰ πάντα καὶ τἀγαθὰ κτᾶταί τε καὶ σῴζει, τί μᾶλλον ἡμῖν ἢ ὑμῖν προσήκει; κράτους τε, ὃ πάντα τὰ τῶν ἡττόνων τοῖς κρείττοσι δωρεῖται, τί εἰκὸς ἡμᾶς μᾶλλον
18 ἢ καὶ ὑμᾶς τούτου δεῖσθαι; τέλος εἶπεν· Ἀκηκόατε πάντα· ὁρᾶτε τὰ ὅπλα· ὁ μὲν χρῄζων λαμβανέτω ταῦτα καὶ ἀπογραφέσθω πρὸς τὸν ταξίαρχον εἰς τὴν ὁμοίαν τάξιν ἡμῖν· ὅτῳ δ' ἀρκεῖ ἐν μισθοφόρου χώρᾳ εἶναι, καταμενέτω ἐν τοῖς

1 ὑμῖν] ὑμᾶς DF 2 ἡμῖν] ἐμοὶ CE 3 τοῦ om. CE 5 βούλεσθε E et DF: βούλοισθε CAGH 6 λαβοῦσιν DF post ἔχομεν add. καὶ εἴ τι χείρονες ἡμῶν ἐστὲ CΛEGH 7 τις ἐκ τούτων καλὸς κἀγαθὸς DF 10 χείρονες DF ἡμῖν CE 11 ὥσπερ DF: ὡς CΛEGH 12 ταύτῃ CΛEGH: τῇδε DF ὑμῶν om. HΛG μέν γε] μὲν γὰρ DF 13 ἁρμόζων codd. 14 ὃ . . . φορεῖν del. Lincke 15 δὴ om. DF: δεῖ E δεήσει om. CE 16 παίσαντες DF 17 ἡμῶν διαφέροι DF πλὴν εἰ CΛEGH τόλμης DF 18 προσήκει ἧττονα ἡμῶν παρέχεσθαι DF ὑποστρέφεσθαι CE 19 πάντα om. DF 21 μᾶλλον post ὑμᾶς CE 23 ἀπογραφέτω CE 25 ἰέναι CΛEGH

ὑπηρετικοῖς ὅπλοις. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ 19 Πέρσαι ἐνόμισαν, εἰ παρακαλούμενοι ὥστε τὰ ὅμοια πονοῦντες τῶν αὐτῶν τυγχάνειν μὴ ἐθελήσουσι ταῦτα ποιεῖν, δικαίως ἂν διὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος ἀμηχανοῦντες βιοτεύειν. οὕτω δὴ ἀπογράφονται πάντες ἀνέλαβόν τε τὰ ὅπλα πάντες.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ πολέμιοι ἐλέγοντο μὲν προσιέναι, παρῆσαν 20 δὲ οὐδέπω, ἐν τούτῳ ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος ἀσκεῖν μὲν τὰ σώματα τῶν μεθ' ἑαυτοῦ εἰς ἰσχύν, διδάσκειν δὲ τὰ τακτικά, θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς εἰς τὰ πολεμικά. καὶ πρῶτον μὲν 21 λαβὼν παρὰ Κυαξάρου ὑπηρέτας προσέταξεν ἑκάστοις τῶν στρατιωτῶν ἱκανῶς ὧν ἐδέοντο πάντα πεποιημένα παρασχεῖν· τοῦτο δὲ παρασκευάσας οὐδὲν αὐτοῖς ἐλελοίπει ἄλλο ἢ ἀσκεῖν τὰ ἀμφὶ τὸν πόλεμον, ἐκεῖνο δοκῶν καταμεμαθηκέναι ὅτι οὗτοι κράτιστοι ἕκαστα γίγνονται οἳ ἂν ἀφέμενοι τοῦ πολλοῖς προσέχειν τὸν νοῦν ἐπὶ ἓν ἔργον τράπωνται. καὶ αὐτῶν δὲ τῶν πολεμικῶν περιελὼν καὶ τὸ τόξῳ μελετᾶν καὶ ἀκοντίῳ κατέλιπε τοῦτο μόνον αὐτοῖς τὸ σὺν μαχαίρᾳ καὶ γέρρῳ καὶ θώρακι μάχεσθαι· ὥστε εὐθὺς αὐτῶν παρεσκεύασε τὰς γνώμας ὡς ὁμόσε ἰτέον εἴη τοῖς πολεμίοις, ἢ ὁμολογητέον μηδενὸς εἶναι ἀξίους συμμάχους· τοῦτο δὲ χαλεπὸν ὁμολογῆσαι οἵτινες ἂν εἰδῶσιν ὅτι οὐδὲ δι' ἓν ἄλλο τρέφονται ἢ ὅπως μαχοῦνται ὑπὲρ τῶν τρεφόντων. ἔτι δὲ πρὸς 22 τούτοις ἐννοήσας ὅτι περὶ ὁπόσων ἂν ἐγγένωνται ἀνθρώποις φιλονικίαι, πολὺ μᾶλλον ἐθέλουσι ταῦτ' ἀσκεῖν, ἀγῶνάς τε αὐτοῖς προεῖπεν ἁπάντων ὁπόσα ἐγίγνωσκεν ἀσκεῖσθαι ἀγαθὸν εἶναι ὑπὸ στρατιωτῶν καὶ προεῖπε τάδε, ἰδιώτῃ μὲν

3 τῶν αὐτῶν . . . ποιεῖν DF : ὁμοίως βιοτεύειν τυγχάνοιεν μὴ ἐθέλοντες ταῦτα CAEGH 5 ante οὕτω add. καὶ cAEGh ἔλαβόν DF : ἀνελάβοντό CE 8 οὔπω DF 9 διδάσκειν τε HAG 10 θήγειν τε CE 11 κυαξάρους DF 12 ἱκανῶς Castalio ex Philelpho : ἱκανοὺς codd. nostri παρέχειν DF 13 ἄλλο ἐλελοίπει DF 20 εἴη] ἐπὶ DF 21 μηθενὸς CAEGH ἀξίους εἶναι DF 23 μάχωνται DF 24 γένωνται . . . φιλονεικίαι CAEGH : ἐγγένηται . . . φιλονεικία DF : corr. Hug 27 καὶ προεῖπε τάδε] ἃ δὲ προεῖπε τάδε ἦν DF post μὲν add. ἀγαθὸν CE

ἑαυτὸν παρέχειν εὐπειθῆ τοῖς ἄρχουσι καὶ ἐθελόπονον καὶ φιλοκίνδυνον μετ᾽ εὐταξίας καὶ ἐπιστήμονα τῶν στρατιωτικῶν καὶ φιλόκαλον περὶ ὅπλα καὶ φιλότιμον ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πεμπαδάρχῳ δ᾽ αὐτὸν ὄντα οἷόνπερ τὸν ἀγαθὸν ἰδιώτην καὶ τὴν πεμπάδα εἰς τὸ δυνατὸν τοιαύτην παρέχειν, δεκαδάρχῳ δὲ τὴν δεκάδα ὡσαύτως, λοχαγῷ δὲ τὸν λόχον, καὶ ταξιάρχῳ ἀνεπίκλητον αὐτὸν ὄντα ἐπιμελεῖσθαι καὶ τῶν ὑφ᾽ αὐτῷ ἀρχόντων ὅπως ἐκεῖνοι αὖ ὧν ἂν ἄρχωσι παρέξουσι τὰ
23 δέοντα ποιοῦντας. ἆθλα δὲ προύφηνε τοῖς μὲν ταξιάρχοις ὡς τοὺς κρατίστας δόξαντας τὰς τάξεις παρεσκευάσθαι χιλιάρχους ἔσεσθαι, τῶν δὲ λοχαγῶν οἳ κρατίστους δόξειαν τοὺς λόχους ἀποδεικνύναι, εἰς τὰς τῶν ταξιάρχων χώρας ἐπαναβήσεσθαι, τῶν δ᾽ αὖ δεκαδάρχων τοὺς κρατίστους εἰς τὰς τῶν λοχαγῶν χώρας καταστήσεσθαι, τῶν δ᾽ αὖ πεμπαδάρχων ὡσαύτως εἰς τὰς τῶν δεκαδάρχων, τῶν γε μὴν ἰδιωτῶν τοὺς κρατιστεύοντας εἰς τὰς τῶν πεμπαδάρχων. ὑπῆρχε δὲ πᾶσι τούτοις τοῖς ἄρχουσι πρῶτον μὲν θεραπεύεσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλαι τιμαὶ αἱ πρέπουσαι ἑκάστοις συμπαρείποντο. ἐπανετείνοντο δὲ καὶ μείζονες ἐλπίδες τοῖς ἀξίοις ἐπαίνου, εἴ τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἀγαθὸν μεῖζον φανοῖτο·
24 προεῖπε δὲ νικητήρια καὶ ὅλαις ταῖς τάξεσι καὶ ὅλοις τοῖς λόχοις, καὶ ταῖς δεκάσιν ὡσαύτως καὶ ταῖς πεμπάσιν, αἳ ἂν φαίνωνται εὐπιστόταται τοῖς ἄρχουσιν οὖσαι καὶ προθυμό-

1 παρέχειν ἑαυτὸν E et F 4 πενταδάρχῳ A H cor. δ᾽ αὐτὸν D F : δὲ ἑαυτὸν C E : δ᾽ ἑαυτὸν A H : δ᾽ ἑαυτῷ G 5 πεντάδα A H cor. 6 ὡσαύτως δὲ λοχαγῷ τὸν λόχον, ὡς δ᾽ αὕτως ταξιάρχῳ, ὡς δ᾽ αὕτως ἑκάστῳ τῶν ἄλλων ἀρχόντων (τῶν ἄλλων ἀρχόντων ἑκάστῳ F) ἀνεπίκλητον D F λοχαγῷ] λόχῳ A H 8 αὐτῷ D F : αὐτὸν C E : αὐτῶν H A G αὖ ὧν] αὐτῶν H A G ἂν ἄρχωσι C : ἄρχωσι E G H : ἄρχουσι A et D F 9 προύφαινε C A G H μὲν om. C A E G H ὡς . . . παρεσκευάσθαι] οἳ κρατίστας δόξαιεν (-ειαν F) τὰς τάξεις παρασκευάσαι D F 10 δόξοντας H A G 11 κράτιστα C A E G H δόξαιεν H A G 12 ταξιαρχῶν H A G 15 δεκαδαρχῶν bis H A G : δεκαρχῶν bis C E : δεκάρχων bis D 16 πενταδαρχῶν C A E G H 19 ἐπανέτεινε . . . μείζονας ἐλπίδας D F 20 ἐπαίνου] ἔπαινοί τε C A E G H post ἀγαθὸν add. εἶναι A E G H φανοῖτο Cobet : φαίνοιτο codd. 22 πεντάσιν A H cor. αἳ ἂν Dind. : ἐὰν codd. 23 οὖσαι C et D F : εἶναι A E G H

τατα ἀσκοῦσαι τὰ προειρημένα. ἦν δὲ ταύταις τὰ νικητήρια οἷα δὴ εἰς πλῆθος πρέπει. ταῦτα μὲν δὴ προείρητό τε
καὶ ἠσκεῖτο ἡ στρατιά. σκηνὰς δ' αὐτοῖς κατεσκεύασε, 25
πλῆθος μὲν ὅσοι ταξίαρχοι ἦσαν, μέγεθος δὲ ὥστε ἱκανὰς εἶναι τῇ τάξει ἑκάστῃ· ἡ δὲ τάξις ἦν ἑκατὸν ἄνδρες. ἐσκήνουν μὲν δὴ οὕτω κατὰ τάξεις· ἐν δὲ τῷ ὁμοῦ σκηνοῦν ἐδόκουν μὲν αὐτῷ ὠφελεῖσθαι πρὸς τὸν μέλλοντα ἀγῶνα τοῦτο ὅτι ἑώρων ἀλλήλους ὁμοίως τρεφομένους καὶ οὐκ ἐνῆν πρόφασις μειονεξίας ὥστε ὑφίεσθαί τινας κακίω ἕτερον ἑτέρου εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. ὠφελεῖσθαι δ' ἐδόκουν αὐτῷ καὶ πρὸς τὸ γιγνώσκειν ἀλλήλους ὁμοῦ σκηνοῦντες. ἐν δὲ τῷ γιγνώσκεσθαι καὶ τὸ αἰσχύνεσθαι πᾶσι δοκεῖ μᾶλλον ἐγγίγνεσθαι, οἱ δ' ἀγνοούμενοι ῥᾳδιουργεῖν πως
μᾶλλον δοκοῦσιν, ὥσπερ ἐν σκότει ὄντες. ἐδόκουν δ' αὐτῷ 26
καὶ εἰς τὸ τὰς τάξεις ἀκριβοῦν μεγάλα ὠφελεῖσθαι διὰ τὴν συσκηνίαν. εἶχον γὰρ οἱ μὲν ταξίαρχοι ὑφ' ἑαυτοῖς τὰς τάξεις κεκοσμημένας ὥσπερ ὁπότε εἰς ἕνα πορεύοιτο ἡ τάξις, οἱ δὲ λοχαγοὶ τοὺς λόχους ὡσαύτως, οἱ δὲ δεκάδαρχοι
δεκάδας, πεμπάδαρχοι πεμπάδας. τὸ δὲ διακριβοῦν τὰς 27
τάξεις σφόδρα ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι καὶ εἰς τὸ μὴ ταράττεσθαι καὶ εἰ ταραχθεῖεν θᾶττον καταστῆναι, ὥσπερ γε καὶ λίθων καὶ ξύλων ἂν δέῃ συναρμοσθῆναι, ἔστι, κἂν ὁπωσοῦν καταβεβλημένα τύχῃ, συναρμόσαι αὐτὰ εὐπετῶς, ἢν ἔχῃ γνωρίσματα ὥστ' εὔδηλον εἶναι ἐξ ὁποίας ἕκαστον χώρας

1 *ταύταις τὰ* C E et D F: *ταῦτα* H A G 3 *ἡ στρατιά*] *ὑπὸ τῆς στρατιᾶς* D F 5 *ἑκάστῃ· ἡ δὲ* D F: *ἑκάστη δὲ* C E: *ἑκάστη δ' ἡ* H A G 6 *οὕτως* C A E H et D *ὁμοσκηνοῦν* D F 9 *τινα* codd.: corr. Hug *κακίω ἕτερον ἑτέρου* C E et D F: *κακίω τε ἕτερον ἑτέρου* Didot: *κακιώτερον ἑτέρου* A H et Suidas: *κακίω ἑτέρου* G 11 *γινώσκεσθαι ἀλλήλοις ὁμοσκηνοῦντες* D F 12 *δὲ*] *γὰρ* D F *πᾶσιν ἐδόκει* C E et D F 14 *ἐν*] *οἱ ἐν* D F *αὐτῷ εἰς τὸ καὶ τάξεις* C A E G H 15 *μέγα* D F 16 *ὁμοσκηνίαν* D F 17 *κεκοσμημένας* g F: *κοιμωμένας* cet. 18 *λόχους, ὡσαύτως οἱ δεκάδαρχοι τὰς δεκάδας καὶ οἱ πεμπάδαρχοι τὰς πεμπάδας* D F 19 *πεντάδαρχοι πεντάδας* A H cor. *ἀκριβοῦν* D F 21 ante *εἰ* add. *εἰς τὸ* D F 22 *ἃ ἂν* C E et D F: *ἂν* H A G: corr. Dind. 23 *αὐτὰ*] *ταῦτα* D F *ἂν* C A E G H 24 *χώρας ἕκαστον* D F

28 αὐτῶν ἐστιν. ἐδόκουν δ' ὠφελεῖσθαι αὐτῷ ὁμοῦ τρεφόμενοι
καὶ πρὸς τὸ ἧττον ἀλλήλους θέλειν ἀπολιπεῖν, ὅτι ἑώρα καὶ
τὰ θηρία τὰ συντρεφόμενα δεινὸν ἔχοντα πόθον, ἤν τις αὐτὰ
29 διασπᾷ ἀπ' ἀλλήλων. ἐπεμέλετο δὲ καὶ τούτου ὁ Κῦρος
ὅπως μήποτε ἀνίδρωτοι γενόμενοι ἐπὶ τὸ ἄριστον καὶ τὸ
δεῖπνον εἰσίοιεν. ἢ γὰρ ἐπὶ θήραν ἐξάγων ἱδρῶτα αὐτοῖς
παρεῖχεν, ἢ παιδιὰς τοιαύτας ἐξηύρισκεν αἳ ἱδρῶτα ἔμελλον
παρέχειν, ἢ καὶ πρᾶξαι εἴ τι δεόμενος τύχοι, οὕτως ἐξηγεῖτο
τῆς πράξεως ὡς μὴ ἐπανίοιεν ἀνιδρωτί. τοῦτο γὰρ ἡγεῖτο
καὶ πρὸς τὸ ἡδέως ἐσθίειν ἀγαθὸν εἶναι καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν
καὶ πρὸς τὸ δύνασθαι πονεῖν, καὶ πρὸς τὸ ἀλλήλοις δὲ
πρᾳοτέρους εἶναι ἀγαθὸν ἡγεῖτο τοὺς πόνους εἶναι, ὅτι καὶ
οἱ ἵπποι συμπονοῦντες ἀλλήλοις πρᾳότεροι συνεστήκασι.
πρός γε μὴν τοὺς πολεμίους μεγαλοφρονέστεροι γίγνονται
οἳ ἂν συνειδῶσιν ἑαυτοῖς εὖ ἠσκηκότες.

30 Κῦρος δ' ἑαυτῷ σκηνὴν μὲν κατεσκευάσατο ὥστε ἱκανὴν ἔχειν οἷς καλοίη ἐπὶ δεῖπνον. ἐκάλει δὲ ὡς τὰ πολλὰ τῶν ταξιάρχων οὓς καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι, ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν δεκαδάρχων τινὰς καὶ τῶν πεμπαδάρχων ἐκάλει, ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν στρατιωτῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ πεμπάδα ὅλην καὶ δεκάδα ὅλην καὶ λόχον ὅλον καὶ τάξιν ὅλην. ἐκάλει δὲ καὶ ἐτίμα ὁπότε τινὰς ἴδοι τοιοῦτόν τι ποιήσαντας ὃ αὐτὸς ἐβούλετο ποιεῖν. ἦν δὲ τὰ παρατιθέμενα ἀεὶ ἴσα αὐτῷ

2 ἂν ἐθέλειν D F ἀπολιπεῖν C E H et F: ἀπολείπειν A G et D 3 τὰ ὁμοῦ τρεφόμενα D F 4 τούτου] τοῦδε D F 5 ἐπὶ τὸ δεῖπνον D F 6 ante ἐξάγων add. αὐτοὺς D F 7 ἤμελλον C A E G H 8 παρασχήσειν D F πράξας C A E G H εἴ τι ἄλλο D F 9 ἡγεῖτο D F: ᾔδει C A E G H 11 δύνασθαί τι D F 13 οἱ συμπονοῦντες Lincke (οἱ ante ἵπποι om. E) πραότερον C A E H et F 15 ξυνείδωσιν D F 16 δὲ αὐτῷ C E G: δὲ αὐτὸς D F ὡς ἱκανὴ εἴη D F 17 οἷς D: οὓς cet. ἐπὶ τὸ D F 18 ταξιαρχῶν C A E G H αὐτοῖς H A G καὶ τῶν λοχαγῶν om. C A E G H 19 δεκαδαρχῶν et πενταδαρχῶν C A E G H 20 ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν στρατιωτῶν add. in mg. H: post πεμπαδα ὅλην collocant C E prius ἔστι δ' ὅτε] ἔστιν ὅτε D F ante πεντάδα (sic) add. τὴν C A E G H post πεμπάδα ὅλην add. ἐκάλει δὲ D F 21 καὶ δεκάδα . . . τάξιν ὅλην om. C A E G H 22 post ἐτίμα add. καὶ C E et D τοιοῦτό.A H et D F: καὶ τοῦτο Π (frag. minutum) 23 αὐτὸς] πάντας D F τὰ μὲν D F

τε καὶ τοῖς καλουμένοις ἐπὶ δεῖπνον. καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸ 31
στράτευμα δὲ ὑπηρέτας ἰσομοίρους πάντων ἀεὶ ἐποίει· οὐδὲν
γὰρ ἧττον τιμᾶν ἄξιον ἐδόκει αὐτῷ εἶναι τοὺς ἀμφὶ τὰ
στρατιωτικὰ ὑπηρέτας οὔτε κηρύκων οὔτε πρέσβεων. καὶ
γὰρ πιστοὺς ἡγεῖτο δεῖν εἶναι τούτους καὶ ἐπιστήμονας τῶν
στρατιωτικῶν καὶ συνετούς, προσέτι δὲ καὶ σφοδροὺς καὶ
ταχεῖς καὶ ἀόκνους καὶ ἀταράκτους. πρὸς δ' ἔτι ἃ οἱ βέλτιστοι
νομιζόμενοι ἔχουσιν ἐγίγνωσκεν ὁ Κῦρος δεῖν τοὺς ὑπηρέτας
ἔχειν, καὶ τοῦτο ἀσκεῖν ὡς μηδὲν ἀναίνοιντο ἔργον, ἀλλὰ πάντα
νομίζοιεν πρέπειν αὐτοῖς πράττειν ὅσα ἄρχων προστάττοι.

Ἀεὶ μὲν οὖν ἐπεμέλετο ὁ Κῦρος, ὁπότε συσκηνοῖεν, ὅπως II
εὐχαριστότατοί τε ἅμα λόγοι ἐμβληθήσονται καὶ παρορμῶντες
εἰς τἀγαθόν. ἀφίκετο δὲ καὶ εἰς τόνδε ποτὲ τὸν λόγον·
Ἆρά γε, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἐνδεέστεροί τι ἡμῶν διὰ τοῦτο
φαίνονται εἶναι οἱ ἑταῖροι ὅτι οὐ πεπαίδευνται τὸν αὐτὸν
τρόπον ἡμῖν, ἢ οὐδὲν ἄρα διοίσειν ἡμῶν οὔτ' ἐν ταῖς συνου-
σίαις οὔτε ὅταν ἀγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους δέῃ; καὶ 2
[ὁ] Ὑστάσπας ὑπολαβὼν εἶπεν· Ἀλλ' ὁποῖοι μέν τινες ἔσονται
εἰς τοὺς πολεμίους οὔπω ἔγωγε ἐπίσταμαι· ἐν μέντοι τῇ
συνουσίᾳ δύσκολοι ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς ἔνιοι αὐτῶν φαίνονται.
πρῴην μέν γε, ἔφη, ὁ Κυαξάρης ἔπεμψεν εἰς τὴν τάξιν ἑκάστην
ἱερεῖα, καὶ ἐγένοντο κρέα ἑκάστῳ ἡμῶν τρία [ἢ] καὶ πλείω τὰ
περιφερόμενα. καὶ ἤρξατο μὲν ἀπ' ἐμοῦ τὴν πρώτην περίοδον
περιφέρων· ὅτε δὲ τὸ δεύτερον εἰσῄει περιοίσων, ἐκέλευσα

2 πάντων ἀεὶ ἐποιεῖτο C A E G H (ἀεὶ om. E) : ἀεὶ πάντων ἐποίει D F 6 προσέτι] ἔτι D F. 7 ἀταράχους D F δ' ἔτι] δὲ τούτοις D F ἃ] ὅσα D F 10 αὐτοῖς H A G et D F ὅσα περ C E : ὅσα ἂν D F ἄρχων H A G : ὁ ἄρχων C E et D F : corr. Dind. 11 ἐπεμελεῖτο D F 12 εὐχαριτώτατοι Stephanus; cf. *Oec.* vii. 37 13 τὸ ἀγαθόν D F δὲ F : om. C : οὖν E : δ' οὖν c A G H et D 15 εἶναι om. D F οἱ ante ἑταῖροι om. C E ἕτεροι C A E G H 16 διοίσουσιν D F 18 ὁ om. H A G ὑστάσπης C A E G H 20 αὐτῶν ἤδη D : ἤδη αὐτῶν F 21 ὁ Κυαξάρης] τότε κυαξάρης A H : κυαξάρης τότε G : ὅτε κυαξάρης D F ἔπεμψεν ὁ κυαξάρης C E 22 ἐγένοντο H A G : ἐγένετο cet. κρέα post τρία D F ἢ om. H A G 23 post μὲν add. δὴ D F ὁ μάγειρος ἀπ' ἐμοῦ C E : ἀπ' ἐμοῦ ὁ μάγειρος D F 24 περιῄει εἰσοίσων C A E G H

ἐγὼ ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἄρχεσθαι καὶ ἀνάπαλιν φέρειν.
3 ἀνακραγὼν οὖν τις τῶν κατὰ μέσον τὸν κύκλον κατακειμένων στρατιωτῶν, Μὰ Δί', ἔφη, τῶνδε μὲν οὐδὲν ἴσον ἐστίν, εἴγε ἀφ' ἡμῶν γε τῶν ἐν μέσῳ οὐδεὶς οὐδέποτε ἄρξεται. καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἠχθέσθην, εἴ τι μεῖον δοκοῖεν ἔχειν, καὶ ἐκάλεσα εὐθὺς αὐτὸν πρὸς ἐμέ. ὁ δὲ μάλα γε τοῦτο εὐτάκτως ὑπήκουσεν. ὡς δὲ τὰ περιφερόμενα ἧκε πρὸς ἡμᾶς, ἅτε οἶμαι ὑστάτους λαμβάνοντας, τὰ μικρότατα λελειμμένα ἦν. ἐνταῦθα δὴ ἐκεῖνος πάνυ ἀνιαθεὶς δῆλος ἦν καὶ εἶπε πρὸς
4 αὑτόν· Τῆς τύχης, τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν. καὶ ἐγὼ εἶπον· Ἀλλὰ μὴ φρόντιζε· αὐτίκα γὰρ ἀφ' ἡμῶν ἄρξεται καὶ σὺ πρῶτος λήψῃ τὸ μέγιστον. καὶ ἐν τούτῳ περιέφερε τὸ τρίτον, ὅπερ δὴ λοιπὸν ἦν τῆς περιφορᾶς· κἀκεῖνος ἔλαβε, κᾆτ' ἔδοξεν αὑτῷ μεῖον λαβεῖν· κατέβαλεν οὖν ὃ ἔλαβεν ὡς ἕτερον ληψόμενος. καὶ ὁ ἄρταμος οἰόμενος αὐτὸν οὐδὲν ἔτι δεῖσθαι ὄψου, ᾤχετο παραφέρων πρὶν λαβεῖν αὐτὸν ἕτερον.
5 ἐνταῦθα δὴ οὕτω βαρέως ἤνεγκε τὸ πάθος ὥστε ἀνήλωτο μὲν αὐτῷ ὃ εἰλήφει ὄψον, ὃ δ' ἔτι αὐτῷ λοιπὸν ἦν τοῦ ἐμβάπτεσθαι, τοῦτό πως ὑπὸ τοῦ ἐκπεπλῆχθαί τε καὶ τῇ τύχῃ ὀργίζεσθαι δυσθετούμενος ἀνέτρεψεν. ὁ μὲν δὴ λοχαγὸς ὁ ἐγγύτατα ἡμῶν ἰδὼν συνεκρότησε τὼ χεῖρε καὶ τῷ γέλωτι ηὐφραίνετο. ἐγὼ μέντοι, ἔφη, προσεποιούμην βήττειν· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἐδυνάμην τὸν γέλωτα κατασχεῖν. τοιοῦτον μὲν

1 πάλιν H A G 2 ἀνακειμένων C E et D F 4 εἴγε] εἰ D F οὐθεὶς A H 5 ἠχθέσθην τε D F δοκοίη D F ἐκέλευσα C E G 6 ὑπήκουεν C E 7 οἴομαι C A E G H 8 σμικρότατα D F 9 δῆλος ἐγένετο D F 10 αὐτόν C A E G H : ἑαυτόν D F δεῦρο τυχεῖν D F : δευτεροτυχεῖν C A E G H 11 post ἡμῶν add. αὖ H A G, αὐτὸς E 12 λήψῃ τὸ μέγιστον πρῶτος C E τοσούτῳ D F 13 ἔλαβε μετ' ἐμὲ δεύτερος· ὡς δ' ὁ τρίτος ἔλαβε καὶ ἔδοξεν αὐτὸν μεῖζον ἑαυτοῦ λαβεῖν, καταβάλλει ὃ ἔλαβεν D F 14 αὐτῷ C A E G H 15 ἄρταμος] μάγειρος D F οὐδὲν ante οἰόμενος D F οὐθὲν A H ἔτι D F : τι C A E G H 17 οὕτως A H et D F 18 pr. αὐτῷ om. H A G ὃ ante δ' om. H A G δ' ἔτι C : δὲ ἔτι D F : δέ τι A E G H 19 ἐμβάψασθαι C E ὀργίζεσθαι τῇ τύχῃ D F 20 δυσφορούμενος D F ἀνέστρεφεν C E : ἀνέστρεψεν H A G 21 γέλωτι . . . τὸν om. H A G 23 καταχεῖν A H : κατέχειν τὸν γέλωτα D F τοιοῦτον μέντοι σοι ἓν λέγω ὦ D F

δή σοι ἕνα, ὦ Κῦρε, τῶν ἑταίρων ἐπιδεικνύω. ἐπὶ μὲν δὴ
τούτῳ ὥσπερ εἰκὸς ἐγέλασαν. ἄλλος δέ τις ἔλεξε τῶν 6
ταξιάρχων· Οὗτος μὲν δή, ὦ Κῦρε, ὡς ἔοικεν, οὕτω δυσκόλῳ
ἐπέτυχεν. ἐγὼ δέ, ὡς σὺ διδάξας ἡμᾶς τὰς τάξεις ἀπέ-
πεμψας καὶ ἐκέλευσας διδάσκειν τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστον τάξιν
ἃ παρὰ σοῦ ἐμάθομεν, οὕτω δὴ καὶ ἐγώ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι
ἐποίουν, ἐλθὼν ἐδίδασκον ἕνα λόχον. καὶ στήσας τὸν
λοχαγὸν πρῶτον καὶ τάξας δὴ ἐπ' αὐτῷ ἄνδρα νεανίαν καὶ
τοὺς ἄλλους ᾗ ᾤμην δεῖν, ἔπειτα στὰς ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν
βλέπων εἰς τὸν λόχον, ἡνίκα μοι ἐδόκει καιρὸς εἶναι, προϊέναι
ἐκέλευσα. καὶ ἁνήρ σοι ὁ νεανίας ἐκεῖνος προελθὼν τοῦ 7
λοχαγοῦ πρότερος ἐπορεύετο. κἀγὼ ἰδὼν εἶπον· Ἄνθρωπε,
τί ποιεῖς; καὶ ὃς ἔφη· Προέρχομαι ὥσπερ σὺ κελεύεις.
κἀγὼ εἶπον· Ἀλλ' οὐκ ἐγὼ σὲ μόνον ἐκέλευον ἀλλὰ πάντας
προϊέναι. καὶ ὃς ἀκούσας τοῦτο μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς
λοχίτας εἶπεν· Οὐκ ἀκούετε, ἔφη, λοιδορουμένου; προϊέναι
πάντας κελεύει. καὶ ἅνδρες πάντες παρελθόντες τὸν λοχαγὸν
ᾖσαν πρὸς ἐμέ. ἐπεὶ δὲ ὁ λοχαγὸς αὐτοὺς ἀνεχώριζεν, 8
ἐδυσφόρουν καὶ ἔλεγον· Ποτέρῳ δὴ πείθεσθαι χρή; νῦν γὰρ
ὁ μὲν κελεύει προϊέναι, ὁ δ' οὐκ ἐᾷ. ἐγὼ μέντοι ἐνεγκὼν
ταῦτα πρᾴως ἐξ ἀρχῆς αὖ καταχωρίσας εἶπον μηδένα τῶν
ὄπισθεν κινεῖσθαι πρὶν ἂν ὁ πρόσθεν ἡγῆται, ἀλλὰ τοῦτο
μόνον ὁρᾶν πάντας, τῷ πρόσθεν ἕπεσθαι. ὡς δ' εἰς Πέρσας 9

1 ἐπιδεικνύω ἔφη H cor. A G 2 τοῦτο H A G et F 3 ταξιαρχῶν C E et D F post δὴ add. ἔφη D, post κῦρε F δυσκόλως C A E G H 4 ἐνέτυχεν D G ἔπεμψας C A E G H 6 ἃ] τὰ H A G 8 δὴ] δῆτα D F αὐτὸν C A E G H 9 ᾗ] ἃ H A G ᾠόμην C A E G H 10 λόχον] λοχαγὸν H A G καιρὸς εἶναι ἐδόκει C E προσιέναι D F 11 ἁνὴρ Dind. : ἀνὴρ C A E G H : ὁ ἀνὴρ D F κεῖνος H προσελθὼν D F 12 ὦ ἄνθρωπε D F; fort. ὤνθρωπε 13 ἔρχομαι H A G 14 ἐγὼ οὐ D F 16 λοιδορουμένου . . . κελεύει] προστάττοντος προιέναι πάντας D F post προιέναι add. ἔφη H A G 17 ἅνδρες Dind. : ἄνδρες C A E G H : οἱ ἄνδρες D F πάντες παρελθόντες D F : προιιόντες πάντες C E : περιιόντες πάντες G H : περιιόντες A 19 ἐδυσφοροῦντο D F δὴ om. D F χρὴ πείθεσθαι D F 20 οὐκ ἐᾷ] οὐ καὶ C A E G H 21 αὖ καταχωρίσας D F : αὐτίκα χωρίσας C A E G H μηθένα A H

τις ἀπιὼν ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ ἐκέλευσέ με τὴν ἐπιστολὴν ἣν
ἔγραψα οἴκαδε δοῦναι, κἀγώ, ὁ γὰρ λοχαγὸς ᾔδει ὅπου ἔκειτο
ἡ ἐπιστολή, ἐκέλευσα αὐτὸν δραμόντα ἐνεγκεῖν τὴν ἐπιστο-
λήν, ὁ μὲν δὴ ἔτρεχεν, ὁ δὲ νεανίας ἐκεῖνος εἵπετο τῷ
λοχαγῷ σὺν αὐτῷ τῷ θώρακι καὶ τῇ κοπίδι, καὶ ὁ ἄλλος δὲ
πᾶς λόχος ἰδὼν ἐκεῖνον συνέτρεχον· καὶ ἧκον οἱ ἄνδρες
φέροντες τὴν ἐπιστολήν. οὕτως, ἔφη, ὅ γ' ἐμὸς λόχος σοι
10 ἀκριβοῖ πάντα τὰ παρὰ σοῦ. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ὡς εἰκὸς
ἐγέλων ἐπὶ τῇ δορυφορίᾳ τῆς ἐπιστολῆς· ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν·
Ὦ Ζεῦ καὶ πάντες θεοί, οἵους ἄρα ἡμεῖς ἔχομεν ἄνδρας
ἑταίρους, οἵ γε εὐθεράπευτοι μὲν οὕτως εἰσὶν ὥστ' εἶναι
αὐτῶν καὶ μικρῷ ὄψῳ παμπόλλους φίλους ἀνακτήσασθαι,
πιθανοὶ δ' οὕτως εἰσί τινες ὥστε πρὶν εἰδέναι τὸ προσταττό-
μενον πρότερον πείθονται. ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα ποίους τινὰς
11 χρὴ μᾶλλον εὔξασθαι ἢ τοιούτους στρατιώτας ἔχειν. ὁ μὲν
δὴ Κῦρος ἅμα γελῶν οὕτως ἐπῄνεσε τοὺς στρατιώτας. ἐν δὲ
τῇ σκηνῇ ἐτύγχανέ τις ὢν τῶν ταξιάρχων Ἀγλαϊτάδας ὄνομα,
ἀνὴρ τὸν τρόπον τῶν στρυφνοτέρων ἀνθρώπων, ὃς οὑτωσί
πως εἶπεν· Ἦ γὰρ οἴει, ἔφη, ὦ Κῦρε, τούτους ἀληθῆ λέγειν
ταῦτα; Ἀλλὰ τί μὴν βουλόμενοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ψεύδονται;
Τί δ' ἄλλο γ', ἔφη, εἰ μὴ γέλωτα ποιεῖν ἐθέλοντες ὑπὲρ οὗ
12 λέγουσι ταῦτα καὶ ἀλαζονεύονται; καὶ ὁ Κῦρος, Εὐφήμει,
ἔφη, μηδὲ λέγε ἀλαζόνας εἶναι τούτους. ὁ μὲν γὰρ ἀλαζὼν
ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κεῖσθαι ἐπὶ τοῖς προσποιουμένοις καὶ
πλουσιωτέροις εἶναι ἢ εἰσὶ καὶ ἀνδρειοτέροις καὶ ποιήσειν ἃ
μὴ ἱκανοί εἰσιν ὑπισχνουμένοις, καὶ ταῦτα φανεροῖς γιγνο-

4 νεανίας ἐκεῖνος εἵπετο C A E G H: τοι μετ' ἐκεῖνον ἕπεται D F
5 δὲ D F: δὴ C A E G H 6 συνέτρεχε D F 7 σοι λόχος D F
λόγος C E H 10 ἄνδρας ἔχομεν D F 11 οἵ γε] εἰ γὰρ
D F ὥστ' εἶναι αὐτῶν] ὥστε τινὰς αὐτῶν ἐστι D F 12 παμπόλλους
C A E G H: πάνυ D F ἀνακτήσασθαι φίλους D F 13 ὥστε D F:
ὡς C A E G H ταττ(σσ)όμενον C A E G H 15 εὔχεσθαι D F
ἔχειν . . . στρατιώτας om. C A E G H 17 ταξιαρχῶν C E et D
τοὔνομα C E 18 ὃς οὑτωσί] οὗτος ὧδε D F 19 εἶπεν· ἦ D F:
εἶπε τί C A E G H ἀληθῶς C A E G H 21 γ' om. C A E H
22 λέγουσί τε D F 23 μηδὲ] μὴ D F

μένοις ὅτι τοῦ λαβεῖν τι ἕνεκα καὶ κερδᾶναι ποιοῦσιν. οἱ δὲ μηχανώμενοι γέλωτα τοῖς συνοῦσι μήτε ἐπὶ τῷ αὑτῶν κέρδει μήτ᾽ ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀκουόντων μήτε ἐπὶ βλάβῃ μηδεμιᾷ, πῶς οὐχ οὗτοι ἀστεῖοι ἂν καὶ εὐχάριτες δικαιότερον ὀνομάζοιντο μᾶλλον ἢ ἀλαζόνες; ὁ μὲν δὴ Κῦρος οὕτως ἀπελογήσατο περὶ 13
τῶν τὸν γέλωτα παρασχόντων· αὐτὸς δὲ [ὁ λοχαγὸς] ὁ τὴν τοῦ λόχου χαριτίαν διηγησάμενος ἔφη· Ἦπου ἄν, ἔφη, ὦ Ἀγλαϊτάδα, εἴ γε κλαίειν ἐπειρώμεθά σε ποιεῖν, σφόδρ᾽ ἂν ἡμῖν ἐμέμφου, ὥσπερ ἔνιοι καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν λόγοις οἰκτρὰ ἄττα λογοποιοῦντες εἰς δάκρυα πειρῶνται ἄγειν, ὁπότε γε νῦν καὶ αὐτὸς εἰδὼς ὅτι εὐφραίνειν μέν τί σε βουλόμεθα, βλάψαι δ᾽ οὐδέν, ὅμως οὕτως ἐν πολλῇ ἀτιμίᾳ ἡμᾶς ἔχεις. Ναὶ μὰ 14
Δί᾽, ἔφη ὁ Ἀγλαϊτάδας, καὶ δικαίως γε, ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ τοῦ κλαίοντας καθίζοντος τοὺς φίλους πολλαχοῦ ἔμοιγε δοκεῖ ἐλάττονος ἄξια διαπράττεσθαι ὁ γέλωτα αὐτοῖς μηχανώμενος. εὑρήσεις δὲ καὶ σύ, ἢν ὀρθῶς λογίζῃ, ἐμὲ ἀληθῆ λέγοντα. κλαύμασι μέν γε καὶ πατέρες υἱοῖς σωφροσύνην μηχανῶνται καὶ διδάσκαλοι παισὶν ἀγαθὰ μαθήματα, καὶ νόμοι γε πολίτας διὰ τοῦ κλαίοντας καθίζειν ἐς δικαιοσύνην προτρέπονται· τοὺς δὲ γέλωτα μηχανωμένους ἔχοις ἂν εἰπεῖν ἢ σώματα ὠφελοῦντας ἢ ψυχὰς οἰκονομικωτέρας τι ποιοῦντας ἢ πολιτικωτέρας; ἐκ τούτου ὁ Ὑστάσπας ὧδέ πως εἶπε· Σύ, ἔφη, ὦ 15
Ἀγλαϊτάδα, ἢν ἐμοὶ πείθῃ, εἰς μὲν τοὺς πολεμίους θαρρῶν δαπανήσεις τοῦτο τὸ πολλοῦ ἄξιον, καὶ κλαίοντας ἐκείνους

2 *αὐτῶν* C A E H : *αὐτῷ* G et F : *ἑαυτῶν* D 3 *μὴ δὲ μιᾷ* A H 4 *εὐχάριτοι* Stob. 6 *αὐτὸς*] *αὖθις* G et D F *ὁ λοχαγὸς* del. Bornemann : *ὁ ταξίαρχος* Zeune coll. § 6 7 *λόγου* C A E G H *ἔφη* post *ἄν* om. D F 8 *σφόδρ᾽ ἂν ἡμῖν ἐμέμφου* post *ἄγειν* Weckherlin 9 *καὶ ἐν ᾠδαῖς* om. A G 10 *ἄττα* D F ; cf. iii. 3. 8 : *τινα* C A E G H *εἰς* om. C A E G H 11 *βλάπτειν* D F 12 *καὶ ναὶ* C A E G H 14 *κλαίειν* codd. : corr. Cobet *πολλαχῇ* D F 16 *εὑρήσεις δὲ καὶ σὺ ἢν* D F : *διὸ ἔφη καὶ σὺ νῦν ἂν* C A E G H qui post *λέγοντα* addunt *εὑρήσεις* 19 *ἐς* A H : *εἰς* cet. *τρέπονται* C E 21 *τι* om. D F 22 *ὑστάσπης* codd. *εἰπεῖν* A et H cor. *σὺ δὲ* C E 23 *ἐς* A : *εἰς* cet. : *ὡς* F 24 *δαπανήσεις* D F : *ποιήσεις* C A E G H

πειράσῃ καθίζειν· ἡμῖν δὲ πάντως, ἔφη, τοῖσδε [τοῖς φίλοις] τούτου τοῦ ὀλίγου ἀξίου, τοῦ γέλωτος ἐπιδαψιλεύσῃ. καὶ γὰρ οἶδ' ὅτι πολύς σοί ἐστιν ἀποκείμενος· οὔτε γὰρ αὐτὸς χρώμενος ἀνησίμωκας αὐτόν, οὐδὲ μὴν φίλοις οὐδὲ ξένοις ἑκὼν εἶναι γέλωτα παρέχεις· ὥστε οὐδεμία σοι πρόφασίς ἐστιν ὡς οὐ παρεκτέον σοι ἡμῖν γέλωτα. καὶ ὁ Ἀγλαϊτάδας εἶπε· Καὶ οἴει γε, ὦ Ὑστάσπα, γέλωτα περιποιεῖν ἐξ ἐμοῦ; καὶ ὁ ταξίαρχος εἶπε· Ναὶ μὰ Δί', ἀνόητος ἄρ' ἐστίν· ἐπεὶ ἔκ γε σοῦ πῦρ, οἶμαι, ῥᾷον ἄν τις ἐκτρίψειεν ἢ γέλωτα

16 ἐξαγάγοιτο. ἐπὶ τούτῳ μὲν δὴ οἵ τε ἄλλοι ἐγέλασαν, τὸν τρόπον εἰδότες αὐτοῦ, ὅ τ' Ἀγλαϊτάδας ἐπεμειδίασε. καὶ ὁ Κῦρος ἰδὼν αὐτὸν φαιδρωθέντα, Ἀδικεῖς, ἔφη, ὦ ταξίαρχε, ὅτι ἄνδρα ἡμῖν τὸν σπουδαιότατον διαφθείρεις γελᾶν ἀναπείθων, καὶ ταῦτα, ἔφη, οὕτω πολέμιον ὄντα τῷ γέλωτι.

17 ταῦτα μὲν δὴ ἐνταῦθα ἔληξεν. ἐκ δὲ τούτου Χρυσάντας ὧδ' ἔλεξεν.

18 Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, ὦ Κῦρε καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐννοῶ ὅτι συνεξεληλύθασι μὲν ἡμῖν οἱ μὲν καὶ βελτίονες, οἱ δὲ καὶ μείονος ἄξιοι· ἢν δέ τι γένηται ἀγαθόν, ἀξιώσουσιν οὗτοι πάντες ἰσομοιρεῖν. καίτοι ἔγωγε οὐδὲν ἀνισώτερον νομίζω ἐν ἀνθρώποις εἶναι τοῦ τῶν ἴσων τόν τε κακὸν καὶ τὸν ἀγαθὸν ἀξιοῦσθαι. καὶ ὁ Κῦρος εἶπε πρὸς τοῦτο· Ἆρ' οὖν, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ ἄνδρες, κράτιστον ἡμῖν ἐμβαλεῖν περὶ τούτου βουλὴν

1 τοῖσδε τοῖς φίλοις] ἐν τοῖς τοιοῖσδε DF : τοῖς φίλοις cum Hartmano seclusi 2 τοῦ ante γέλωτος om. DF : τοῦ γέλωτος del. Naber ἐπιδαψιλῇ DF 4 ἀναισίμωκας HΛG : ἀνήλωκας CE et DF φίλοις γε DF 7 καὶ . . . περιποιεῖν] καὶ σὺ δ' αὖ γέλωτα πειρᾷ ποιεῖν DF ὑστάσπη codd. 8 ταξίαρχος Philelphus : λοχαγὸς codd. nostri 10 ἐξάγοι C : ἐξαγάγοι DF δὴ om. CΛEGH 11 εἰδόντες ΛEH εἰδότες τοῦ ἀγλαιτάδα καὶ αὐτὸς ὁ ἀγλαιτάδας DF 12 ταξίαρχε Philelphus : λοχαγὲ codd. nostri 14 οὕτως ἔφη CE : ἔφη οὕτως DF 15 ἐνταῦθα ἔληξεν DF : τοιαῦτα ἐλέγετο CE : τοιαῦτα ἐλέγοντο HΛG 17 ἔγωγ' DF 18 συνεξεληλύθασι μὲν CE : ἐξεληλύθασι μὲν HΛG : ἐξεληλύθασι μὲν σὺν DF 19 γίγνηται HΛG 21 ante ἐν add. τῶν DF τοῦ τῶν ἴσων G et DF ; cf. § 20 : ἢ τοῦ ἴσου CΛEH 22 post οὖν add. ἔφη ΛH, post θεῶν CE 23 κράτιστον ἡμῖν ὦ ἄνδρες DF (ὦ om. D ; fort. ὦνδρες)

εἰς τὸ στράτευμα, πότερα δοκεῖ, ἤν τι ἐκ τῶν πόνων δῷ ὁ θεὸς
ἀγαθόν, ἰσομοίρους πάντας ποιεῖν, ἢ σκοποῦντας τὰ ἔργα
ἑκάστου πρὸς ταῦτα καὶ τὰς τιμὰς ἑκάστῳ προστιθέναι; Καὶ 19
τί δεῖ, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ἐμβαλεῖν λόγον περὶ τούτου, ἀλλ᾽
οὐχὶ προειπεῖν ὅτι οὕτω ποιήσεις; οὐ καὶ τοὺς ἀγῶνας οὕτω
προεῖπας καὶ τὰ ἆθλα; Ἀλλὰ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐχ
ὅμοια ταῦτα ἐκείνοις· ἃ μὲν γὰρ ἂν στρατευόμενοι κτήσωνται,
κοινὰ οἶμαι ἑαυτῶν ἡγήσονται εἶναι· τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς
στρατιᾶς ἐμὴν ἴσως ἔτι οἴκοθεν νομίζουσιν εἶναι, ὥστε
διατάττοντα ἐμὲ τοὺς ἐπιστάτας οὐδὲν οἶμαι ἀδικεῖν νομί-
ζουσιν. Ἦ καὶ οἴει, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ψηφίσασθαι ἂν τὸ 20
πλῆθος συνελθὸν ὥστε μὴ ἴσων ἕκαστον τυγχάνειν, ἀλλὰ
τοὺς κρατίστους καὶ τιμαῖς καὶ δώροις πλεονεκτεῖν; Ἔγωγ᾽,
ἔφη ὁ Κῦρος, οἶμαι, ἅμα μὲν ἡμῶν συναγορευόντων, ἅμα δὲ
καὶ αἰσχρὸν ὂν ἀντιλέγειν τὸ μὴ οὐχὶ τὸν πλεῖστα καὶ
πονοῦντα καὶ ὠφελοῦντα τὸ κοινὸν τοῦτον καὶ μεγίστων
ἀξιοῦσθαι. οἶμαι δ᾽, ἔφη, καὶ τοῖς κακίστοις συμφέρον
φανεῖσθαι τοὺς ἀγαθοὺς πλεονεκτεῖν. ὁ δὲ Κῦρος ἐβού- 21
λετο καὶ αὐτῶν ἕνεκα τῶν ὁμοτίμων γενέσθαι τοῦτο τὸ
ψήφισμα· βελτίους γὰρ ἂν καὶ αὐτοὺς ἡγεῖτο τούτους
εἶναι, εἰ εἰδεῖεν ὅτι ἐκ τῶν ἔργων καὶ αὐτοὶ κρινόμενοι
τῶν ἀξίων τεύξονται. καιρὸς οὖν ἐδόκει αὐτῷ εἶναι νῦν
ἐμβαλεῖν περὶ τούτου ψῆφον, ἐν ᾧ καὶ οἱ ὁμότιμοι
ὤκνουν τὴν τοῦ ὄχλου ἰσομοιρίαν. οὕτω δὴ συνεδόκει
τοῖς ἐν τῇ σκηνῇ συμβαλέσθαι περὶ τούτου λόγους καὶ

1 τὸν στρατὸν D F 2 ἢ . . . προστιθέναι om. H A G 3 προτιθέναι C et F 4 δεῖ] δὴ D F ἐμβάλλειν C A G H λόγους C E 5 οὐ] ἢ οὐ σὺ D F οὕτως C : ἔφη οὕτως A E H : om. G : ἔφη D F 8 ἑαυτοῖς D F 9 στρατείας D F 10 οὐθὲν A H 12 ἴσον C et D 14 οἴομαι D F συναγορευόντων ἡμῶν E G 15 ὂν om. H A G ἀντιλέγειν τὸ Bornemann : τὸ ἀντιλέγειν C A E G H : ἀντιλέγειν D F 16 τὸ κοινὸν] τοι A H : τι G 17 σύμφορον D F 20 τούτους om. D : τούτους ἡγεῖτο E et F 21 εἶναι] γενέσθαι C E 22 τεύξοιντο D F νῦν εἶναι A G : εἶναι om. H 23 τούτων D F τὴν ψῆφον H A G : λόγον Hartman 25 ἐμβαλέσθαι περὶ τούτων λόγον D F

συναγορεύειν ταῦτα ἔφασαν χρῆναι ὅστισπερ ἀνὴρ οἴοιτο
εἶναι.
22 Ἐπιγελάσας δὲ τῶν ταξιάρχων τις εἶπεν· Ἀλλ' ἐγώ,
ἔφη, ἄνδρα οἶδα καὶ τοῦ δήμου ὃς συνερεῖ ὥστε μὴ εἰκῇ
οὕτως ἰσομοιρίαν εἶναι. ἄλλος δ' ἀντήρετο τοῦτον τίνα
λέγοι. ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Ἔστι νὴ Δί' ἀνὴρ ἡμῖν σύσκηνος,
ὃς ἐν παντὶ μαστεύει πλέον ἔχειν. ἄλλος δ' ἐπήρετο αὐτόν·
Ἦ καὶ τῶν πόνων; Μὰ Δί', ἔφη, οὐ μὲν δή· ἀλλὰ τοῦτό γε
ψευδόμενος ἑάλωκα. καὶ γὰρ πόνων καὶ τῶν ἄλλων τῶν
τοιούτων ὁρῶ πάνυ θαρραλέως βουλόμενον μεῖον ἔχειν παρ'
23 ὁντιναοῦν. Ἀλλ' ἐγὼ μέν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ ἄνδρες, γιγνώσκω
τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους οἷον καὶ οὗτος νῦν λέγει, εἴπερ δεῖ
ἐνεργὸν καὶ πειθόμενον ἔχειν τὸ στράτευμα, ἐξαιρετέους εἶναι
ἐκ τῆς στρατιᾶς. δοκεῖ γάρ μοι τὸ μὲν πολὺ τῶν στρατιωτῶν
εἶναι οἷον ἕπεσθαι ᾗ ἄν τις ἡγῆται· ἄγειν δ' οἶμαι ἐπι-
χειροῦσιν οἱ μὲν καλοὶ κἀγαθοὶ ἐπὶ τὰ καλὰ κἀγαθά, οἱ δὲ
24 πονηροὶ ἐπὶ τὰ πονηρά. καὶ πολλάκις τοίνυν πλείονας
ὁμογνώμονας λαμβάνουσιν οἱ φαῦλοι ἢ οἱ σπουδαῖοι. ἡ γὰρ
πονηρία διὰ τῶν παραυτίκα ἡδονῶν πορευομένη ταύτας ἔχει
συμπειθούσας πολλοὺς αὐτῇ ὁμογνωμονεῖν· ἡ δ' ἀρετὴ πρὸς
ὄρθιον ἄγουσα οὐ πάνυ δεινή ἐστιν ἐν τῷ παραυτίκα εἰκῇ
συνεπισπᾶσθαι, ἄλλως τε καὶ ἢν ἄλλοι ὦσιν ἐπὶ τὸ πρανὲς
25 καὶ τὸ μαλακὸν ἀντιπαρακαλοῦντες. καὶ τοίνυν ὅταν μέν
τινες βλακείᾳ καὶ ἀπονίᾳ μόνον κακοὶ ὦσι, τούτους ἐγὼ
νομίζω ὥσπερ κηφῆνας δαπάνῃ μόνον ζημιοῦν τοὺς κοινῶνας·

3 ταξιαρχῶν codd. 6 ἡμῖν σύσκηνος C A E G H : σύσκηνος ἐμὸς D F 7 ἄλλος δ' αὖ D F 8 οὐ μὲν δὴ om. C A E G H τοῦτό γε D F : καὶ τοῦτο C A E G H 10 ὁρῶ . . . ὁντιναοῦν] πάνυ πράως ἀεὶ ἐᾷ τὸν βουλόμενον πλέον ἔχειν D F μεῖον Schneider : αὐτὸν C A G H : om. E 11 ὦ om. H A G ; fort. ὤνδρες γιγνώσκω ὦ ἄνδρες C E 12 νῦν οὗτος C E : νῦν ὅδε D F 13 ἐξαιρέτους codd. : corr. Stephanus 14 στρατιωτῶν] ἀνθρώπων D F 15 ἡγῆται . . . κἀγαθά D F : ἡγῆται ἄγειν· ὅλον δ' . . . κἀγαθὰ ἄγειν C A E G H 19 ταύτας] ταύτῃ H A G 20 συναναπειθούσας D F αὐτοῖς D F 21 εἰκῇ del. Herwerden 23 ὅταν] ἢν D F 25 ζημιοῦντας G et F τοὺς κοινῶνας Hertlein : τοὺς κοινωνοὺς C E et D F : τῆς κοινωνίας H A G

οἱ δ' ἂν τῶν μὲν πόνων κακοὶ ὦσι κοινωνοί, πρὸς δὲ τὸ πλεονεκτεῖν σφοδροὶ καὶ ἀναίσχυντοι, οὗτοι καὶ ἡγεμονικοί εἰσι πρὸς τὰ πονηρά· πολλάκις γὰρ δύνανται τὴν πονηρίαν πλεονεκτοῦσαν ἀποδεικνύναι· ὥστε παντάπασιν ἐξαιρετέοι ἡμῖν οἱ τοιοῦτοί εἰσι. καὶ μὴ μέντοι σκοπεῖτε ὅπως ἐκ τῶν 26
πολιτῶν ἀντιπληρώσετε τὰς τάξεις, ἀλλ' ὥσπερ ἵπποι οἳ ἂν ἄριστοι ὦσιν, οὐχ οἳ ἂν πατριῶται, τούτους ζητεῖτε, οὕτω καὶ ἀνθρώπους ἐκ πάντων οἳ ἂν ὑμῖν δοκῶσι μάλιστα συνισχυριεῖν τε ὑμᾶς καὶ συγκοσμήσειν, τούτους λαμβάνετε. μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ τόδε πρὸς τὸ ἀγαθόν· οὔτε γὰρ ἅρμα δήπου ταχὺ γένοιτ' ἂν βραδέων ἵππων ἐνόντων οὔτε δίκαιον ἀδίκων συνεζευγμένων, οὐδὲ οἶκος δύναιτ' ἂν εὖ οἰκεῖσθαι πονηροῖς οἰκέταις χρώμενος, ἀλλὰ καὶ ἐνδεόμενος οἰκετῶν ἧττον σφάλλεται ἢ ὑπὸ ἀδίκων ταραττόμενος. εὖ δ' ἴστε, 27
ἔφη, ὦ ἄνδρες, φίλοι, ὅτι οὐδὲ τοῦτο μόνον ὠφελήσουσιν οἱ κακοὶ ἀφαιρεθέντες ὅτι κακοὶ ἀπέσονται, ἀλλὰ καὶ τῶν καταμενόντων οἳ μὲν ἀνεπίμπλαντο ἤδη κακίας, ἀποκαθαροῦνται πάλιν ταύτης, οἱ δὲ ἀγαθοὶ τοὺς κακοὺς ἰδόντες ἀτιμασθέντας πολὺ εὐθυμότερον τῆς ἀρετῆς ἀνθέξονται. 28
ὁ μὲν οὕτως εἶπε· τοῖς δὲ φίλοις πᾶσι συνέδοξε ταῦτα, καὶ οὕτως ἐποίουν.

Ἐκ δὲ τούτου πάλιν αὐτοῖς σκώμματος ἤρχετο ὁ Κῦρος. κατανοήσας γάρ τινα τῶν λοχαγῶν σύνδειπνον καὶ παρακλίτην πεποιημένον ἄνδρα ὑπέρδασύν τε καὶ ὑπεραισχρον, ἀνακαλέσας τὸν λοχαγὸν ὀνομαστὶ εἶπεν ὧδε· Ὦ Σαμβαύλα,

1 πλεονεκτεῖν] πλεῖον ἔχειν D F 2 οὗτοι καὶ om. H A G 4 ἐξαίρετοι D F 5 οἱ τοιοῦτοι ἡμῖν D F καὶ μὴ μέντοι Hug: καὶ μηδὲ μέντοι C et D F: καὶ μέντοι μηδὲ E: μηδὲ μέντοι H A G 6 ἵππους D F 7 ὦσι καὶ οὐχὶ πατριῶται C A E G H 8 post πάντων add. ἀνθρώπων C A E G H μάλιστα δοκῶσι D F 9 συνισχύσειν D F 10 τὸ om. H A G 12 οὐδέ γε οἶκος δύναται εὖ D F 15 ἔφη post ἄνδρες G et D F: om. C E οὐδὲ] οὐ C E 16 καὶ om. D F 17 οἳ] ὅσοι D F ἂν ἐπίμπλαντο D F: δὴ ἀνεπίμπλαντο C A E G H 18 ταύτης] αὐτὴν D F 19 εὐφημότερον G H: εὐφυμότερον A 22 αὐτοῖς] αὖ καὶ D F ἦρχεν D F 23 λοχαγῶν] ταξιαρχῶν D F 25 λοχαγὸν] ταξίαρχον D F

ἔφη, ἀλλ' ἦ καὶ σὺ κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον, ὅτι καλόν ἐστι, περιάγει τοῦτο τὸ μειράκιον τὸ παρακατακείμενόν σοι; Νὴ τὸν Δί', ἔφη ὁ Σαμβαύλας, ἥδομαι γοῦν καὶ ἐγὼ συνὼν
29 τε καὶ θεώμενος τοῦτον. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ σύσκηνοι προσέβλεψαν· ὡς δὲ εἶδον τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνδρὸς ὑπερβάλλον αἴσχει, ἐγέλασαν πάντες. καί τις εἶπε· Πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Σαμβαύλα, ποίῳ ποτέ σε ἔργῳ ἀνὴρ οὗτος ἀνήρ-
30 τηται; καὶ ὃς εἶπεν· Ἐγὼ ὑμῖν νὴ τὸν Δία, ὦ ἄνδρες, ἐρῶ. ὁποσάκις γὰρ αὐτὸν ἐκάλεσα εἴτε νυκτὸς εἴτε ἡμέρας, οὐπώποτέ μοι οὔτ' ἀσχολίαν προυφασίσατο οὔτε βάδην ὑπήκουσεν, ἀλλ' ἀεὶ τρέχων· ὁποσάκις τε αὐτῷ πρᾶξαί τι προσέταξα, οὐδὲν ἀνιδρωτί ποτε αὐτὸν εἶδον ποιοῦντα. πεποίηκε δὲ καὶ τοὺς δεκαδέας πάντας τοιούτους, οὐ λόγῳ
31 ἀλλ' ἔργῳ ἀποδεικνὺς οἵους δεῖ εἶναι. καί τις εἶπε· Κἄπειτα τοιοῦτον ὄντα οὐ φιλεῖς αὐτὸν ὥσπερ τοὺς συγγενεῖς; καὶ ὁ αἰσχρὸς ἐκεῖνος πρὸς τοῦτο ἔφη· Μὰ Δία· οὐ γὰρ φιλόπονός ἐστιν· ἐπεὶ ἤρκει ἂν αὐτῷ, εἰ ἐμὲ ἤθελε φιλεῖν, τοῦτο ἀντὶ πάντων τῶν γυμνασίων.

III Τοιαῦτα μὲν δὴ καὶ γελοῖα καὶ σπουδαῖα καὶ ἐλέγετο καὶ ἐπράττετο ἐν τῇ σκηνῇ. τέλος δὲ τὰς τρίτας σπονδὰς ποιήσαντες καὶ εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς τἀγαθὰ τὴν σκηνὴν εἰς κοίτην διέλυον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κῦρος συνέλεξε πάντας τοὺς στρατιώτας καὶ ἔλεξε τοιάδε.

2 Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἐγγὺς ἡμῖν· προσέρχονται γὰρ οἱ πολέμιοι. τὰ δ' ἆθλα τῆς νίκης, ἢν μὲν ἡμεῖς

1 ἀλλ' ἦ om. C A E G H 2 περιάγει Juntina: περιάγη F: περιάγεις cet. 3 γε οὖν A E G H 4 post τε add. τούτῳ D F τοῦτον] αὐτὸν D F post ἀκούσαντες add. δὲ D F 5 ὑπερβάλλον αἴσχει D F: ὑπέραισχρον C A E G H 7 ὁ ἀνὴρ οὗτος C A E G H: οὗτος ἀνὴρ D: ἀνὴρ οὗτος F ἀν(προ- E)ήρηται codd.: corr. Muretus 8 ὦ om. H A G 10 οὔτε] οὐδὲ C A E H 11 πρᾶξαί τι αὐτῷ D F 12 πώποτε εἶδον αὐτὸν D F 13 δεκαδέας H A G: δεκάδας D F: δώδεκα C E 14 οἵους δεῖ] μείους δεῖ A: μείους δὲ H 16 πρὸς τοῦτο ἔφη μὰ δία C E: μὰ δία οὐ πρὸς τοῦτο ἔφη H A G: πρὸς τοῦτο εἶπε μὰ δία ἔφη D F 18 τῶν om. A 20 τὰς om. A E H 22 τοὺς στρατιώτας πάντας D F 24 ἄνδρες φίλοι] πέρσαι D F ἡμῖν ἐγγὺς D F προέρχονται C A E G H 25 τὰ ἆθλα δὲ C E

νικῶμεν (τοῦτο γὰρ ἀεὶ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν δεῖ), δῆλον
ὅτι οἵ τε πολέμιοι ἡμέτεροι καὶ τὰ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ
πάντα· ἢν δὲ ἡμεῖς αὖ νικώμεθα—καὶ οὕτω τὰ τῶν νικω-
μένων πάντα τοῖς νικῶσιν ἀεὶ ἆθλα πρόκειται. οὕτω δή, 3
ἔφη, δεῖ ὑμᾶς γιγνώσκειν ὡς ὅταν μὲν ἄνθρωποι κοινωνοὶ
πολέμου γενόμενοι ἐν ἑαυτοῖς ἕκαστοι ἔχωσιν, ὡς, εἰ μὴ
αὐτός τις προθυμήσεται, οὐδὲν ἐσόμενον τῶν δεόντων, ταχὺ
πολλὰ καὶ καλὰ διαπράττονται· οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς ἀργεῖται
τῶν πράττεσθαι δεομένων· ὅταν δ' ἕκαστος διανοηθῇ ὡς
ἄλλος ἔσται ὁ πράττων καὶ μαχόμενος, κἂν αὐτὸς μαλακί-
ζηται, τούτοις, ἔφη, εὖ ἴστε ὅτι πᾶσιν ἅμα πάντα ἥκει τὰ
χαλεπὰ φερόμενα. καὶ ὁ θεὸς οὕτω πως ἐποίησε· τοῖς μὴ 4
θέλουσιν ἑαυτοῖς προστάττειν ἐκπονεῖν τἀγαθὰ ἄλλους αὐ-
τοῖς ἐπιτακτῆρας δίδωσι. νῦν οὖν τις, ἔφη, λεγέτω ἐνθάδε
ἀναστὰς περὶ αὐτοῦ τούτου ποτέρως ἂν τὴν ἀρετὴν μᾶλλον
οἴεται ἀσκεῖσθαι παρ' ἡμῖν, εἰ μέλλοι ὁ πλεῖστα καὶ πονεῖν
καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων πλείστης καὶ τιμῆς τεύξεσθαι, ἢ ἂν
εἰδῶμεν ὅτι οὐδὲν διαφέρει κακὸν εἶναι· ὁμοίως γὰρ πάντες
τῶν ἴσων τευξόμεθα. ἐνταῦθα δὴ ἀναστὰς Χρυσάντας, εἷς 5
τῶν ὁμοτίμων, ἀνὴρ οὔτε μέγας οὔτε ἰσχυρὸς ἰδεῖν, φρονή-
σει δὲ διαφέρων, ἔλεξεν· Ἀλλ' οἶμαι μέν, ἔφη, ὦ Κῦρε,
οὐδὲ διανοούμενόν σε ὡς δεῖ ἴσον ἔχειν τοὺς κακοὺς τοῖς
ἀγαθοῖς ἐμβαλεῖν τοῦτον τὸν λόγον, ἀλλ' ἀποπειρώμενον

1 *τοῦτο . . . ποιεῖν* post *νικώμεθα* D F : *τοῦτο γὰρ δεῖ(ν* E) *λέγειν ἔφη καὶ ποιεῖν* C E H : *τοῦτο γὰρ ἔφη δεῖ λέγειν καὶ ποιεῖν* A : *τοῦτο γὰρ δὴ* (ut vid.) *λέγειν ἔφη καὶ ποιεῖν* G *δῆλον . . . νικώμεθα* om. C A E G H 2 post *πολέμιοι* add. *ἂν* G et D F 3 *οὕτως* D F : *οὐ* C A G H (om. E) *ἡττωμένων* D F 4 *προσεῖται* A H *δὴ ἔφη δεῖ*] *δεῖ ἔφη* C E : *δεῖ* G 6 *ἕκαστοι ἔχωσιν* H A G : *ἔχωσιν ἕκαστοι* D F : *ἕκαστοι διανοῶνται* C E : post *ἕκαστοι* fort. excidit *τοῦτ'*; cf. iii. 3. 51 *ὡς* om. H A G *εἰ μὲν αὐτός τις οὐ* C E 7 *ὡς οὐδὲν* H A G 8 *πολλά τε καὶ* D F *οὐθὲν* A H 9 *ὁπόταν* D F 10 ante *μαχόμενος* add. *ὁ* C et D F (*πράττων καὶ* om. E) *μαχούμενος* D F 11 *τούτοις*] *τοῖς τοιούτοις* D F *ἥξει* D F 12 *πως οὕτως* D F *τοὺς μὴ θέλοντας* H A G 14 *τις* post *λεγέτω* D F 19 *ὁ χρύσαντας* C A E G H 20 *φρονήσει δὲ διαφέρων* om. H A G 21 *ἔλεξεν ὧδε* D F *ἔφη* om. D F 22 *σε*] *γε* C A E G H *ὡς δεῖ* om. C A E G H *ἴσον τοὺς ἀγαθοὺς τοῖς κακοῖς ἔχειν* D F 23 *ἀλλ' ἀπειρόμενον* A : *ἀλλὰ πειρώμενον* G H

εἴ τις ἄρα ἔσται ἀνὴρ ὅστις ἐθελήσει ἐπιδεῖξαι ἑαυτὸν ὡς διανοεῖται μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ποιῶν, ἃ ἂν ἄλλοι τῇ ἀρετῇ

6 καταπράξωσι, τούτων ἰσομοιρεῖν. ἐγὼ δ', ἔφη, οὔτε ποσίν εἰμι ταχὺς οὔτε χερσὶν ἰσχυρός, γιγνώσκω τε ὅτι ἐξ ὧν ἂν ἐγὼ τῷ ἐμῷ σώματι ποιήσω, οὐ κριθείην οὔτε ἂν πρῶτος οὔτε ἂν δεύτερος, οἶμαι δ' οὐδ' ἂν χιλιοστός, ἴσως δ' οὐδ' ἂν μυριοστός· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο, ἔφη, σαφῶς ἐπίσταμαι ὅτι εἰ μὲν οἱ δυνατοὶ ἐρρωμένως ἀντιλήψονται τῶν πραγμάτων, ἀγαθοῦ τινός μοι μετέσται τοσοῦτον μέρος ὅσον ἂν δίκαιον ᾖ· εἰ δ' οἱ μὲν κακοὶ μηδὲν ποιήσουσιν, οἱ δ' ἀγαθοὶ καὶ δυνατοὶ ἀθύμως ἕξουσι, δέδοικα, ἔφη, μὴ ἄλλου τινὸς μᾶλλον

7 ἢ τοῦ ἀγαθοῦ μεθέξω πλέον μέρος ἢ ἐγὼ βούλομαι. Χρυσάντας μὲν δὴ οὕτως εἶπεν. ἀνέστη δ' ἐπ' αὐτῷ Φεραύλας Πέρσης τῶν δημοτῶν, Κύρῳ πως ἔτι οἴκοθεν συνήθης καὶ ἀρεστὸς ἀνήρ, καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν οὐκ ἀγεννεῖ ἀνδρὶ ἐοικώς, καὶ ἔλεξε τοιάδε.

8 Ἐγώ, ἔφη, ὦ Κῦρε καὶ πάντες οἱ παρόντες Πέρσαι, ἡγοῦμαι μὲν ἡμᾶς πάντας ἐκ τοῦ ἴσου νῦν ὁρμᾶσθαι εἰς τὸ ἀγωνίζεσθαι περὶ ἀρετῆς· ὁρῶ γὰρ ὁμοίᾳ μὲν τροφῇ πάντας ἡμᾶς τὸ σῶμα ἀσκοῦντας, ὁμοίας δὲ συνουσίας πάντας ἀξιουμένους, ταὐτὰ δὲ πᾶσιν ἡμῖν πρόκειται. τό τε γὰρ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι πᾶσιν ἐν κοινῷ κεῖται, καὶ ὃς ἂν φανῇ τοῦτο ἀπροφασίστως ποιῶν, τοῦτον ὁρῶ παρὰ Κύρου τιμῆς τυγχάνοντα· τό τε πρὸς τοὺς πολεμίους ἄλκιμον εἶναι οὐ

1 ἄρα om. C E ἀποδεῖξαι C Λ E G H 2 μηθὲν Λ H hic et 10 infra 3 εἰμὶ μὲν οὔτε ποσὶ ταχὺς D F 4 τε] δὲ D F 5 οὐ] οὐκ ἂν D F ἂν quater om. D F 6 οἴομαι D F 7 καὶ om. H A G ἔφη om. D F 9 μέρος τοσοῦτον D F 11 δυνάμενοι D F 12 πλεῖον C Λ E G H ἐγὼ om. H A G 14 πως ἔτι] προσέτι H A G συνήθης καὶ om. H A G 15 post σῶμα add. οὐκ ἀφυὴς D F ἀγενεῖ C E H 18 ὑμᾶς D F πάντας post ὁρμᾶσθαι D F 19 μὲν] τε C Λ E G H πάντας ἡμᾶς τὸ σῶμα ἀσκοῦντας D F : τὰ πάντα ἀσκοῦντας πάντας (quod om. E) ἡμᾶς C E : πάντας ἡμᾶς τὰ πάντα ἀσκοῦντας H A G 20 δὲ om. C Λ E G H 21 τὰ δὲ αὐτὰ καλὰ πᾶσιν ἡμῖν προκείμενα D F ταῦτα H A G τε om. C Λ E G H 22 πᾶσιν om. D F 23 ὁρῶν H A G κύρῳ D F 24 τό τε C : τό τε τὰ c Λ E H : τό τ' αὖ G et D F τοὺς πολεμίους] τούτους Λ H : τούτοις G ἀλκίμους H A G

τῷ μὲν προσῆκον τῷ δ' οὔ, ἀλλὰ πᾶσι καὶ τοῦτο προκέκριται
κάλλιστον εἶναι. νῦν δ', ἔφη, ἡμῖν καὶ δείκνυται μάχη, 9
ἣν ἐγὼ ὁρῶ πάντας ἀνθρώπους φύσει ἐπισταμένους, ὥσπερ
γε καὶ τἆλλα ζῷα ἐπίστανταί τινα μάχην ἕκαστα οὐδὲ παρ'
ἑνὸς ἄλλου μαθόντα ἢ παρὰ τῆς φύσεως, οἷον ὁ βοῦς κέρατι
παίειν, ὁ ἵππος ὁπλῇ, [ὁ κύων στόματι,] ὁ κάπρος ὀδόντι.
καὶ φυλάττεσθαί γ', ἔφη, ἅπαντα ταῦτα ἐπίστανται ἀφ' ὧν
μάλιστα δεῖ, καὶ ταῦτα εἰς οὐδενὸς διδασκάλου πώποτε φοι-
τήσαντα. καὶ ἐγώ, ἔφη, ἐκ παιδίου εὐθὺς προβάλλεσθαι 10
ἠπιστάμην πρὸ τούτων ὅ τι ᾤμην πληγήσεσθαι· εἰ δὲ μὴ
ἄλλο μηδὲν ἔχοιμι, τὼ χεῖρε προέχων ἐνεπόδιζον ὅ τι ἐδυνά-
μην τὸν παίοντα· καὶ τοῦτο ἐποίουν οὐ διδασκόμενος, ἀλλὰ
καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ παιόμενος, εἰ προβαλοίμην. μάχαιράν
γε μὴν εὐθὺς παιδίον ὢν ἥρπαζον ὅπου ἴδοιμι, οὐδὲ παρ'
ἑνὸς οὐδὲ τοῦτο μαθὼν ὅπως δεῖ λαμβάνειν ἢ παρὰ τῆς
φύσεως, ὡς ἐγώ φημι. ἐποίουν γοῦν καὶ τοῦτο κωλυόμενος,
οὐ διδασκόμενος· ὥσπερ καὶ ἄλλα ἔστιν ἃ εἰργόμενος καὶ
ὑπὸ μητρὸς καὶ ὑπὸ πατρὸς ὑπὸ τῆς φύσεως πράττειν ἠναγ-
καζόμην. καὶ ναὶ μὰ Δία ἔπαιόν γε τῇ μαχαίρᾳ πᾶν ὅ τι
δυναίμην λανθάνειν. οὐ γὰρ μόνον φύσει ἦν, ὥσπερ τὸ
βαδίζειν καὶ τρέχειν, ἀλλὰ καὶ ἡδὺ πρὸς τῷ πεφυκέναι
τοῦτο ἐδόκει μοι εἶναι. ἐπεὶ δ' οὖν, ἔφη, αὕτη ἡ μάχη 11
καταλείπεται, ἐν ᾗ προθυμίας μᾶλλον ἢ τέχνης ἔργον ἐστί,
πῶς ἡμῖν οὐχ ἡδέως πρὸς τούσδε τοὺς ὁμοτίμους ἀγωνιστέον;

1 *προσῆκον* om. DF 2 *δέ φημι* DF *δείκνυται* CE: *δέδεικται* cet. 3 *φύσει πάντας* (sed *φύσαι γίγαντας* D) *ἀνθρώπους* DF 4 *ἐπίστανται* CAEGH: *ἐπίσταται* DF 6 *ὁ κύων στόματι* del. Cobet 7 *γ'* om. C: *δὲ* DF *ταῦτα πάντα* DF *ἐπίστανται* CAEGH: *ἐπίσταται* DF 9 *ἔφη* om. DF *εὐθὺς μὲν* DF 10 *τούτου* CE et D *ὅ τι* Bornemann: *ὅτῳ* CE et D: *ὅτ'* HAG et F *ᾠόμην* D: *οἰοίμην* F *εἰ δὲ*] *καὶ εἰ* DF 11 *μηθὲν* AH 13 *προ-βαλλοίμην* DF 14 *ὢν* D: *ὃν* cet. *ἀφήρπαζον* CE 15 *δέοι* DF *ἄλλου ἢ* DF 16 *ὡς* om. CAEGH *κωλυόμενος* om. CAEGH 18 *ὑπὸ πατρὸς καὶ ὑπὸ μητρὸς* E et DF *ἠναγκαζόμην πράττειν* CE: *ἠναγκαζόμην ἀπαιτεῖν* HAG 19 post *δία* add. *ἔφη* CE *γε τῇ* om. CAEGH *πᾶν ὅ τι*] *ὅ τι πᾶν* CAGH: *ὅ τι ἂν* E 21 *τῷ* HAG: *τὸ* CE et DF 22 post *τοῦτο* add. *ποιεῖν* DF *δ'* om. DF *αὕτη ἔφη* F

ὅπου γε τὰ μὲν ἆθλα τῆς ἀρετῆς ἴσα πρόκειται, παραβαλλόμενοι δὲ οὐκ ἴσα εἰς τὸν κίνδυνον ἴμεν, ἀλλ' οὗτοι μὲν ἔντιμον, ὅσπερ μόνος ἥδιστος, βίον, ἡμεῖς δὲ ἐπίπονον
12 μέν, ἄτιμον δέ, ὅσπερ οἶμαι χαλεπώτατος. μάλιστα δέ, ὦ ἄνδρες, τοῦτό με [εὐθύμως] εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πρὸς τούσδε παρορμᾷ ὅτι Κῦρος ὁ κρίνων ἔσται, ὃς οὐ φθόνῳ κρίνει, ἀλλὰ σὺν θεῶν ὅρκῳ λέγω ἦ μὴν ἐμοὶ δοκεῖ Κῦρος οὕστινας ἂν ὁρᾷ ἀγαθοὺς φιλεῖν οὐδὲν ἧττον ἑαυτοῦ· τούτοις γοῦν ὁρῶ αὐτὸν ὅ τι ἂν ἔχῃ ἥδιον διδόντα μᾶλλον ἢ αὐτὸν ἔχοντα.
13 καίτοι, ἔφη, οἶδα ὅτι οὗτοι μέγα φρονοῦσιν ὅτι πεπαίδευνται δὴ καὶ πρὸς λιμὸν καὶ δίψαν καὶ πρὸς ῥῖγος καρτερεῖν, κακῶς εἰδότες ὅτι καὶ ταῦτα ἡμεῖς ὑπὸ κρείττονος διδασκάλου πεπαιδεύμεθα ἢ οὗτοι. οὐ γὰρ ἔστι διδάσκαλος οὐδεὶς τούτων κρείττων τῆς ἀνάγκης, ἣ ἡμᾶς καὶ λίαν ταῦτ' ἀκρι-
14 βοῦν ἐδίδαξε. καὶ πονεῖν οὗτοι μὲν τὰ ὅπλα φέροντες ἐμελέτων, ἅ ἐστιν ἅπασιν ἀνθρώποις ηὑρημένα ὡς ἂν εὐφορώτατα εἴη, ἡμεῖς δέ γ', ἔφη, ἐν μεγάλοις φορτίοις καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν ἠναγκαζόμεθα, ὥστε νῦν ἐμοὶ δοκεῖν τὸ τῶν ὅπλων φόρημα πτεροῖς μᾶλλον ἐοικέναι ἢ φορτίῳ.
15 ὡς οὖν ἐμοῦ γε καὶ ἀγωνιουμένου καὶ ὁποῖος ἄν τις ὦ κατὰ τὴν ἀξίαν με τιμᾶν ἀξιώσοντος, οὕτως, ἔφη, ὦ Κῦρε, γίγνωσκε. καὶ ὑμῖν γ', ἔφη, ὦ ἄνδρες δημόται, παραινῶ εἰς ἔριν ὁρμᾶσθαι ταύτης τῆς μάχης πρὸς τοὺς πεπαιδευ-

1 *προβαλλόμενοι* C E 2 *ισμεν* (sic) H : *ἴομεν* A E G 3 *ὃς μόνος ἥδιστος βίων* C : *ὃς μόνος περ ἥδιστος βίων* H A G : *ὃς μόνος βίων* (os s. v.) *ἥδιστος* E : *βίον ὅσπερ ἥδιστος* D F 4 *χαλεπώτερος* H A G 5 *εὐθύμως* del. Schneider *τὸν* ante *πρὸς* om. H A G 6 *ἔσται ὁ κρίνων* D F *κρίνει*] *κρίνων* H A G 7 *θεῷ* H A G et D F *δοκεῖ κῦρος* C E et F : *δοκεῖ κῦρον* D : *δοκεῖν κυροῦν* H A G 8 *ἂν* om. C A E G H *ἑαυτοῦ*] *ἢ ἑαυτὸν* D F 9 *ἥδιον* om. C A E G H 11 *δίψαν*] *πρὸς δίψος* D F *ῥίγον* H A G 12 *ταῦτα καὶ* C : *ταῦτα* om. A E G H 13 *τούτων οὐδεὶς* D F 14 *κρείσσων ὢν* C A E G H *ἀκριβοῦν ταῦτα* D F 15 post *μὲν* add. *δὴ* D F 16 *εὐφόρως* H A G 17 *γ' ἔφη* om. C E 18 *δοκεῖ* D F 19 *τὰ . . . φορήματα* D F 20 *οὖν* om. C E *γε* om. C E *τις ἂν* D F 21 *με* om. E et D *οὕτω* C A E H 22 *γ'*] *δὲ* D F 23 *ὁρμᾶσθαι εἰς ἔριν* D F

μένους τούσδε· νῦν γὰρ ἄνδρες εἰλημμένοι εἰσὶν ἐν δημοτικῇ
ἀγωνίᾳ. Φεραύλας μὲν δὴ οὕτως εἶπεν. ἀνίσταντο δὲ καὶ 16
ἄλλοι πολλοὶ ἑκατέρων συναγορεύοντες. ἔδοξε κατὰ τὴν
ἀξίαν τιμᾶσθαι ἕκαστον, Κῦρον δὲ τὸν κρίνοντα εἶναι.
ταῦτα μὲν δὴ οὕτω προυκεχωρήκεσαν.

Ἐκάλεσε δ᾽ ἐπὶ δεῖπνον ὁ Κῦρος καὶ ὅλην ποτὲ τάξιν 17
σὺν τῷ ταξιάρχῳ, ἰδὼν αὐτὸν τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν ἀνδρῶν
τῆς τάξεως ἀντιτάξαντα ἑκατέρωθεν εἰς ἐμβολήν, θώρακας
μὲν ἀμφοτέρους ἔχοντας καὶ γέρρα ἐν ταῖς ἀριστεραῖς, εἰς
δὲ τὰς δεξιὰς νάρθηκας παχεῖς τοῖς ἡμίσεσιν ἔδωκε, τοῖς δ᾽ ἑτέ-
ροις εἶπεν ὅτι βάλλειν δεήσοι †ἀναιρουμένους† ταῖς βώλοις.
ἐπεὶ δὲ παρεσκευασμένοι οὕτως ἔστησαν, ἐσήμηνεν αὐτοῖς 18
μάχεσθαι. ἐνταῦθα δὴ οἱ μὲν ἔβαλλον ταῖς βώλοις καὶ
ἔστιν οἳ ἐτύγχανον καὶ θωράκων καὶ γέρρων, οἱ δὲ καὶ
μηροῦ καὶ κνημῖδος. ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, οἱ τοὺς νάρθη-
κας ἔχοντες ἔπαιον τῶν μὲν μηρούς, τῶν δὲ χεῖρας, τῶν δὲ
κνήμας, τῶν δὲ καὶ ἐπικυπτόντων ἐπὶ βώλους ἔπαιον τοὺς
τραχήλους καὶ τὰ νῶτα. τέλος δὲ τρεψάμενοι ἐδίωκον οἱ
ναρθηκοφόροι παίοντες σὺν πολλῷ γέλωτι καὶ παιδιᾷ. ἐν
μέρει γε μὴν οἱ ἕτεροι λαβόντες πάλιν τοὺς νάρθηκας ταὐτὰ
ἐποίησαν τοὺς ταῖς βώλοις βάλλοντας· ταῦτα δ᾽ ἀγασθεὶς 19
ὁ Κῦρος, τοῦ μὲν ταξιάρχου τὴν ἐπίνοιαν, τῶν δὲ τὴν πειθώ,
ὅτι ἅμα μὲν ἐγυμνάζοντο, ἅμα δ᾽ ηὐθυμοῦντο, ἅμα δ᾽ ἐνίκων

1 post γὰρ add. ἔφη C A E G ἄνδρες Schneider: ἄνδρες codd. 3 ἑκατέρων D: ἑκατέρῳ C E et F: om. H A G: ἑκατέροις g συνε-ροῦντες Herwerden: συναγορευόντων δὲ A H post ἔδοξε add. γοῦν C, οὖν E, δ᾽ οὖν D F 5 προκεχωρήκεσαν C A E G H: προκεχωρήκει D F 6 ὁ κῦρος om. H A G ποτὲ om. H A G 7 post ἰδὼν add. δὲ C A E G H μὲν om. D F 8 θώρακας μὲν δὴ D F 9 ἐν om. D F 11 ἀναιρουμένους] ενηγμένους (sic) H, spiritu dubio A G 12 παρασκευασάμενοι C A E G H οὕτως om. H A G ἐσήμηναν C A E G H: ἐσήμαινεν D F 13 ἔβαλλον ταῖς βώλοις ἔστιν οἳ (ᾗ E) καὶ C E: βάλλοντες ἔστιν οἳ καὶ H A G 15 μηροὺς καὶ κνημῖδας H A G ὅπου δὲ ὁμόσε γένοιντο H A G 16 τῶν δὲ κνήμας om. H A G 17 τῶν δὲ om. D F ἐπὶ βώλους om. H A G 19 παιδιᾷ D F: παιγνίῳ C E: παιγνίᾳ H A G 20 πάλιν λαβόντες D F 23 ἐθυμοῦντο C A E G H

οἱ εἰκασθέντες τῇ τῶν Περσῶν ὁπλίσει, τούτοις δὴ ἡσθεὶς ἐκάλεσέ τε ἐπὶ δεῖπνον αὐτοὺς καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ἰδών τινας αὐτῶν ἐπιδεδεμένους, τὸν μέν τινα ἀντικνήμιον, τὸν δὲ
20 χεῖρα, ἠρώτα τί πάθοιεν. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι πληγεῖεν ταῖς βώλοις. ὁ δὲ πάλιν ἐπηρώτα πότερον ἐπεὶ ὁμοῦ ἐγένοντο ἢ ὅτε πρόσω ἦσαν. οἱ δ' ἔλεγον ὅτε πρόσω ἦσαν. ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, παιδιὰν ἔφασαν εἶναι καλλίστην οἱ ναρθηκοφόροι· οἱ δὲ συγκεκομμένοι τοῖς νάρθηξιν ἀνέκραγον ὅτι οὐ σφίσι δοκοίη παιδιὰ εἶναι τὸ ὁμόθεν παίεσθαι· ἅμα δὲ ἐπεδείκνυσαν τῶν ναρθήκων τὰς πληγὰς καὶ ἐν χερσὶ καὶ ἐν τραχήλοις, ἔνιοι δὲ καὶ ἐν προσώποις. καὶ τότε μὲν ὥσπερ εἰκὸς ἐγέλων ἐπ' ἀλλήλοις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μεστὸν ἦν τὸ πεδίον πᾶν τῶν τούτους μιμουμένων· καὶ εἰ μὴ ἄλλο τι σπουδαιότερον πράττοιεν, ταύτῃ τῇ παιδιᾷ ἐχρῶντο.

21 Ἄλλον δέ ποτε ἰδὼν ταξίαρχον ἄγοντα τὴν τάξιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν ἐφ' ἑνός, καὶ ὁπότε δοκοίη αὐτῷ καιρὸς εἶναι, παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον λόχον παράγειν, καὶ τὸν τρίτον καὶ τὸν τέταρτον, εἰς μέτωπον, ἐπεὶ δ' ἐν μετώπῳ οἱ λοχαγοὶ ἐγένοντο, παρηγγύησεν εἰς δύο ἄγειν τὸν λόχον· ἐκ τούτου δὴ παρῆγον οἱ δεκάδαρχοι εἰς μέτωπον· ὁπότε δ' αὖ ἐδόκει αὐτῷ καιρὸς εἶναι, παρήγγειλεν εἰς τέτταρας τὸν λόχον· οὕτω δὴ οἱ πεμπάδαρχοι αὖ παρῆγον εἰς τέτταρας· ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις τῆς σκηνῆς ἐγένοντο, παραγγείλας αὖ εἰς ἕνα [ἰόντων] εἰσῆγε τὸν πρῶτον λόχον, καὶ τὸν δεύτερον τούτου κατ' οὐρὰν ἐκέλευσεν ἕπεσθαι, καὶ

1 δὴ] δ' C Λ E G H 3 ἀντικνήμιον D F: αὐτὸν ἐπὶ κνήμιον C: αὐτῶν ἐπὶ κνήμιον E: αὐτῶν ἐπικνήμιον H Λ G 5 ἐγένοντο d F (om. D g): γένοιντο C E 6 ἢ ὅτε . . . ἐγένοντο om. H Λ G 8 οἱ δ' αὖ D F 9 σφίσι(ν F) γε D F 13 πᾶν τῶν Stephanus: πάντων codd. 14 εἰ] ἀεὶ ὁπότε D F ἔπρασσον C E 16 ποτε] τινα C E 17 ἀριστερὸν C et D F: ἄριστον cet. 21 δεκαδάρχαι C Λ E G H: δεκαδάρχοι D 23 πεντάδαρχοι E h παρῆγον ὡς εἰς τέσσαρας ἴοι ὁ λόχος D F 24 post τέτταρας add. ἄγειν Stephanus ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῇ θύρᾳ D F 25 αὖ F: δυο C Λ E G: δύω H: om. D ante εἰς add. ὡς D F ἰόντων del. Breitenbach: οὕτως Weiske 26 ἕπεσθαι ἐκέλευσεν D F

τὸν τρίτον καὶ τὸν τέταρτον ὡσαύτως παραγγείλας ἡγεῖτο ἔσω· οὕτω δ' εἰσαγαγὼν κατέκλινεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον ὥσπερ εἰσεπορεύοντο· τοῦτον οὖν ὁ Κῦρος ἀγασθεὶς τῆς τε πρᾳότητος τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐπιμελείας ἐκάλεσε ταύτην τὴν τάξιν ἐπὶ τὸ δεῖπνον σὺν τῷ ταξιάρχῳ.

Παρὼν δέ τις ἐπὶ τῷ δείπνῳ κεκλημένος ἄλλος ταξίαρ- 22
χος, Τὴν δ' ἐμήν, ἔφη, τάξιν, ὦ Κῦρε, οὐ καλεῖς εἰς τὴν σκηνήν; καὶ μὴν ὅταν γε παρίῃ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, πάντα ταὐτὰ ποιεῖ· καὶ ὅταν τέλος ἡ σκηνὴ ἔχῃ, ἐξάγει μὲν ὁ οὐραγός, ἔφη, ὁ τοῦ τελευταίου λόχου τὸν λόχον, ὑστάτους ἔχων τοὺς πρώτους τεταγμένους εἰς μάχην· ἔπειτα ὁ δεύτερος τοὺς τοῦ ἑτέρου λόχου ἐπὶ τούτοις, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος ὡσαύτως, ὅπως, ἔφη, καὶ ὅταν ἀπάγειν δέῃ ἀπὸ πολεμίων, ἐπίστωνται ὡς δεῖ ἀπιέναι. ἐπειδὰν δέ, ἔφη, καταστῶμεν ἐπὶ τὸν δρόμον ἔνθα περιπατοῦμεν, ὅταν μὲν πρὸς ἕω ἴωμεν, ἐγὼ μὲν ἡγοῦμαι, καὶ ὁ πρῶτος λόχος πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος ὡς δεῖ, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος, καὶ αἱ τῶν λόχων δεκάδες καὶ πεμπάδες, ἕως ἂν παραγγέλλω ἐγώ· ὅταν δ', ἔφη, πρὸς ἑσπέραν ἴωμεν, ὁ οὐραγός τε καὶ οἱ τελευταῖοι πρῶτοι ἀφηγοῦνται· ἐμοὶ μέντοι οὕτω πείθονται ὑστέρῳ ἰόντι, ἵνα ἐθίζωνται καὶ ἕπεσθαι καὶ ἡγεῖσθαι

2 εἴσω DF δ'] δὴ DF εἰσάγων Pantazides 3 εἰσεπορεύετο CAGH τοῦτον DF: ταῦτα CE: ταῦτ' HAG οὖν om. DF (teste Schneider) post πρᾳότητος add. καὶ CEGH 4 τῆς ante διδασκαλίας om. GH ἐκάλεσεν αὖ καὶ ταύτην DF 7 ὦ κῦρε τάξιν DF καλέσεις CAEGH 8 γε om. CAEGH παρῇ DF 9 ταὐτὰ Dind.: ταῦτα codd. ἡ σκηνὴ DF: τὴν σκηνὴν CE: om. HAG 10 ἔφη om. DF ὁ om. CE et DF τὸν λόχον om. HAG 11 εἰς μάχην τεταγμένους DF ἔπειτα δὲ ὁ οὐραγὸς ὁ τοῦ ἑτέρου λόχου DF 12 ἐπὶ τούτοις] ὅπως CAEGH 13 ἔφη om. DF δέῃ ἀπάγειν DF 14 ἐπίστανται CE: ἐπιστῶνται HAG et D ἔφη om. DF 15 ἐπὶ] εἰς DF 16 πρὸς ἕω ἴωμεν DF: προσίωμεν CAH: προίωμεν EG 17 δεῖ] δὲ CAEGH ὁ ante τέταρτος om. CAGH 18 λόχων] λοχαγῶν DF πεντάδες AEh ἕως DF: ὡς E: ᾧ CAGH παραγγέλω HAG: παραγγελῶ CE et D 19 ἐγὼ om. DF ὁ om. CAEGH 20 οὕτω] ὅμως DF: καὶ οὕτω Nitsche: fort. ὁμοίως 21 ὄντι CAEGH ἀφηγεῖσθαι DF

23 ὁμοίως πειθόμενοι. καὶ ὁ Κῦρος ἔφη· Ἦ καὶ ἀεὶ τοῦτο ποιεῖτε; Ὁποσάκις γε, ἔφη, καὶ δειπνοποιούμεθα νὴ Δία. Καλῶ τοίνυν, ἔφη, ὑμᾶς, ἅμα μὲν ὅτι τὰς τάξεις μελετᾶτε καὶ προσιόντες καὶ ἀπιόντες, ἅμα δ' ὅτι καὶ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἅμα δ' ὅτι τά τε σώματα περιπατοῦντες ἀσκεῖτε καὶ τὰς ψυχὰς ὠφελεῖτε διδάσκοντες. ἐπεὶ οὖν πάντα διπλᾶ ποιεῖτε, διπλῆν ὑμῖν δίκαιον καὶ τὴν εὐωχίαν παρέ-
24 χειν. Μὰ Δί', ἔφη ὁ ταξίαρχος, μήτοι γ' ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, εἰ μὴ καὶ διπλᾶς ἡμῖν τὰς γαστέρας παρέξεις. καὶ τότε μὲν δὴ οὕτω τὸ τέλος τῆς σκηνῆς ἐποιήσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κῦρος ἐκάλεσεν ἐκείνην τὴν τάξιν, ὥσπερ ἔφη, καὶ τῇ ἄλλῃ. αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι τὸ λοιπὸν πάντες αὐτοὺς ἐμιμοῦντο.

IV Ἐξέτασιν δέ ποτε πάντων τοῦ Κύρου ποιουμένου ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ σύνταξιν ἦλθε παρὰ Κυαξάρου ἄγγελος λέγων ὅτι Ἰνδῶν παρείη πρεσβεία· κελεύει οὖν σε ἐλθεῖν ὡς τάχιστα. φέρω δέ σοι, ἔφη ὁ ἄγγελος, καὶ στολὴν τὴν καλλίστην παρὰ Κυαξάρου· ἐβούλετο γάρ σε ὡς λαμπρότατα καὶ εὐκοσμότατα προσάγειν, ὡς ὀψομένων τῶν Ἰνδῶν
2 ὅπως ἂν προσίῃς. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος παρήγγειλε τῷ πρώτῳ τεταγμένῳ ταξιάρχῳ εἰς μέτωπον στῆναι, ἐφ' ἑνὸς ἄγοντα τὴν τάξιν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντα ἑαυτόν, καὶ τῷ δευτέρῳ ἐκέλευσε ταὐτὸ τοῦτο παραγγεῖλαι, καὶ διὰ πάντων οὕτω παραδιδόναι ἐκέλευσεν. οἱ δὲ πειθόμενοι ταχὺ μὲν

2 καὶ om. C A E G H 3 ἅμα μὲν ὅτι D F : ὅτι ἅμα μὲν C A E G H 4 προιόντες C E καὶ ἡμέρας . . . ὅτι om. A E 7 καὶ om. C A E G H 8 ταξίαρχος] λοχαγὸς C A G H μήτοι C E : μήτι cet. γ' ἐν] γε ἔφη C : γε E : γ' ἔφη H A G μιᾷ γε D F 10 οὕτως τέλος τῆς σκηνῆς ἕως ἐποιήσατο D F 11 ἐκάλεσε ταύτην D F 14 τοῦ κύρου πάντων D F 15 κυαξάρους hic et infra D F 16 σε ἐλθεῖν] εἰσελθεῖν C : σε ἐσελθεῖν E ὡς τάχιστα om. C A E G H 17 ὁ ἄγγελος ἔφη C E τῶν καλλίστων D F 18 ἐβούλετο C H pr. et D F : βούλεται cet. λαμπρότατα καὶ εὐσώματα C A E G H : εὐκοσμότατα καὶ λαμπρότατα D F 19 προσάγειν C A E G H : προσελθεῖν D F 20 προσίοις H A G δὲ om. D F 22 ἔχοντα Dind. : ἔχοντι C A E G H : ἄγοντα D F 23 ταυτὸ τοῦτο H A G cor. : ταυτὸν τοῦτο C E G pr. : ταυτὰ τοῦτον D : ταῦτα τοῦτον F 24 οἱ] ὡς C A G H μὲν] μέντοι D : μέν τι F

παρήγγελλον, ταχὺ δὲ τὰ παραγγελλόμενα ἐποίουν, ἐν ὀλίγῳ
δὲ χρόνῳ ἐγένοντο τὸ μὲν μέτωπον ἐπὶ τριακοσίων (τοσοῦτοι
γὰρ ἦσαν οἱ ταξίαρχοι), τὸ δὲ βάθος ἐφ᾽ ἑκατόν. ἐπεὶ δὲ 3
κατέστησαν, ἕπεσθαι ἐκέλευσεν ὡς ἂν αὐτὸς ἡγῆται· καὶ
εὐθὺς τροχάζων ἡγεῖτο. ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν ἀγυιὰν
τὴν πρὸς τὸ βασίλειον φέρουσαν στενοτέραν οὖσαν ἢ ὡς
ἐπὶ μετώπου πάντας διιέναι, παραγγείλας τὴν πρώτην χιλιο-
στὺν ἕπεσθαι κατὰ χώραν, τὴν δὲ δευτέραν κατ᾽ οὐρὰν
ταύτης ἀκολουθεῖν, καὶ διὰ παντὸς οὕτως, αὐτὸς μὲν ἡγεῖτο
οὐκ ἀναπαυόμενος, αἱ δ᾽ ἄλλαι χιλιοστύες κατ᾽ οὐρὰν ἑκάστη
τῆς ἔμπροσθεν εἵποντο. ἔπεμψε δὲ καὶ ὑπηρέτας δύο ἐπὶ 4
[τὸ] στόμα τῆς ἀγυιᾶς, ὅπως εἴ τις ἀγνοοίη, σημαίνοιεν τὸ
δέον ποιεῖν. ὡς δ᾽ ἀφίκοντο ἐπὶ τὰς Κυαξάρου θύρας,
παρήγγειλε τῷ πρώτῳ ταξιάρχῳ τὴν τάξιν εἰς δώδεκα
τάττειν βάθος, τοὺς δὲ δωδεκάρχους ἐν μετώπῳ καθιστάναι
περὶ τὸ βασίλειον, καὶ τῷ δευτέρῳ ταὐτὰ ἐκέλευσε παραγ-
γεῖλαι, καὶ διὰ παντὸς οὕτως. οἱ μὲν δὴ ταῦτ᾽ ἐποίουν· 5
ὁ δ᾽ εἰσῄει πρὸς τὸν Κυαξάρην ἐν τῇ Περσικῇ στολῇ οὐδέν
τι ὑβρισμένῃ. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Κυαξάρης τῷ μὲν τάχει
ἥσθη, τῇ δὲ φαυλότητι τῆς στολῆς ἠχθέσθη, καὶ εἶπε· Τί
τοῦτο, ὦ Κῦρε; οἷον πεποίηκας οὕτω φανεὶς τοῖς Ἰνδοῖς;
ἐγὼ δ᾽, ἔφη, ἐβουλόμην σε ὡς λαμπρότατον φανῆναι· καὶ
γὰρ ἐμοὶ ἂν κόσμος ἦν τοῦτο, ἐμῆς ὄντα ἀδελφῆς υἱὸν ὅτι
μεγαλοπρεπέστατον φαίνεσθαι. καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα 6
εἶπε· Καὶ ποτέρως ἄν, ὦ Κυαξάρη, μᾶλλόν σε ἐκόσμουν,
εἴπερ πορφυρίδα ἐνδὺς καὶ ψέλια λαβὼν καὶ στρεπτὸν περι-

1 τὰ om. A G (habet H) 2 ἐγένετο D F τριακοσίων Muretus coll. i. 5. 5 et ii. 1. 2: διακοσίων codd. 6 στενωτέραν C A E G H 7 ἰέναι D F 8 δὲ om. H A G 9 ταύτῃ ἀκολουθεῖν ἔταξε C A E G H 10 ἀναπαυόμεναι H 11 τῆς] τοῖς E et D: τῇ A H εἵπετο C F 12 τὸ ante στόμα om. C A E G H et D ἀγνοεῖ C E σημαίνῃ C A G H 14 πρώτῳ om. H A G 15 τάττειν om. H A G; cf. ii. 3. 21 τοὺς δὲ δωδεκάρχους om. H A G δωδεκάρχας D: δωδεκαδάρχας F 19 τι om. C A E G H 22 ἠβουλόμην C A E G H 23 κόσμος ἂν D F post ὄντα add. σε F 26 ψέλλια C A E G H et D

θέμενος σχολῇ κελεύοντι ὑπήκοόν σοι, ἢ νῦν ὅτε σὺν τοιαύτῃ καὶ τοσαύτῃ δυνάμει οὕτω σοι ὀξέως ὑπακούω διὰ τὸ σὲ τιμᾶν ἱδρῶτι καὶ σπουδῇ καὶ αὐτὸς κεκοσμημένος καὶ τοὺς ἄλλους ἐπιδεικνύς σοι οὕτω πειθομένους; Κῦρος μὲν οὖν ταῦτα εἶπεν. ὁ δὲ Κυαξάρης νομίσας αὐτὸν ὀρθῶς
7 λέγειν ἐκάλεσε τοὺς Ἰνδούς. οἱ δὲ Ἰνδοὶ εἰσελθόντες ἔλεξαν ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς κελεύων ἐρωτᾶν ἐξ ὅτου ὁ πόλεμος εἴη Μήδοις τε καὶ τῷ Ἀσσυρίῳ· ἐπεὶ δὲ σοῦ ἀκούσαιμεν, ἐκέλευσεν ἐλθόντας αὖ πρὸς τὸν Ἀσσύριον κἀκείνου ταὐτὰ πυθέσθαι· τέλος δ' ἀμφοτέροις εἰπεῖν ὑμῖν ὅτι ὁ Ἰνδῶν βασιλεύς, τὸ δίκαιον σκεψάμενος, φαίη μετὰ
8 τοῦ ἠδικημένου ἔσεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Κυαξάρης εἶπεν· Ἐμοῦ μὲν τοίνυν ἀκούετε ὅτι οὐκ ἀδικοῦμεν τὸν Ἀσσύριον οὐδέν· ἐκείνου δ', εἰ δεῖσθε, ἐλθόντες νῦν πύθεσθε ὅ τι λέγει. παρὼν δὲ ὁ Κῦρος ἤρετο τὸν Κυαξάρην, Ἦ καὶ ἐγώ, ἔφη, εἴπω ὅ τι γιγνώσκω; καὶ ὁ Κυαξάρης ἐκέλευσεν. Ὑμεῖς τοίνυν, ἔφη, ἀπαγγείλατε τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ τάδε, εἰ μή τι ἄλλο Κυαξάρῃ δοκεῖ, ὅτι φαμὲν ἡμεῖς, εἴ τί φησιν ὑφ' ἡμῶν ἀδικεῖσθαι ὁ Ἀσσύριος, αἱρεῖσθαι αὐτὸν τὸν Ἰνδῶν βασιλέα δικαστήν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσαντες ᾤχοντο.

9 Ἐπεὶ δὲ ἐξῆλθον οἱ Ἰνδοί, ὁ Κῦρος πρὸς τὸν Κυαξάρην ἤρξατο λόγου τοιοῦδε.

Ὦ Κυαξάρη, ἐγὼ μὲν ἦλθον οὐδέν τι πολλὰ ἔχων ἴδια χρήματα οἴκοθεν· ὁπόσα δ' ἦν, τούτων πάνυ ὀλίγα λοιπὰ ἔχω· ἀνήλωκα δέ, ἔφη, εἰς τοὺς στρατιώτας· καὶ τοῦτο

1 κελεύοντι] σαλεύων D F 2 τοσαύτῃ καὶ τοιαύτῃ D F οὕτως C A E H οὕτως ὀξέως σοι D F 3 καὶ τοὺς] καί σε κοσμῶν τοὺς D F 4 σοι] οἱ A G : σοι, sed σ s.v., H οὕτως A H et D 6 ἐκάλεσε] ἐκέλευσεν ἄγειν D F 7 πέμψοιεν C E (πέμψειεν A H) 8 ὅτου D F : οὗ C A E G H 9 αὖ ἐλθόντας D F 10 ταὐτὰ C A E G H : τὰ αὐτὰ ταῦτα D F δ' ἂν D : δ' αὖ F ὑμῖν εἰπεῖν D F 11 φαίη σκεψάμενος τὸ δίκαιον D F 12 ἀδικουμένου D F 13 ἐμὲ D F 14 εἰ δεῖσθε (αἰδεῖσθαι C) om. D F νῦν om. D F πυνθάνεσθε (-αι F) D F 16 post ὑμεῖς add. μὲν D F 18 κυαξάρει D F 19 αἱρούμεθα D F 21 ἐπειδὴ δὲ οἱ ἰνδοὶ ἐξῆλθον D F ὁ om. C A E G H 22 ἤρχετο D F 23 μὲν] μέντοι D F τι] τοι C E πολλῷ H A G 25 ἔφη om. D F

ἴσως, ἔφη, θαυμάζεις σὺ πῶς ἐγὼ ἀνήλωκα σοῦ αὐτοὺς τρέ-
φοντος· εὖ δ' ἴσθι, ἔφη, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιῶν ἢ τιμῶν καὶ
χαριζόμενος, ὅταν τινὶ ἀγασθῶ τῶν στρατιωτῶν. δοκεῖ 10
γάρ μοι, ἔφη, πάντας μὲν οὓς ἄν τις βούληται ἀγαθοὺς
συνεργοὺς ποιεῖσθαι ὁποίου τινὸς οὖν πράγματος, ἥδιον
εἶναι εὖ τε λέγοντα καὶ εὖ ποιοῦντα παρορμᾶν μᾶλλον ἢ
λυποῦντα καὶ ἀναγκάζοντα· οὓς δὲ δὴ τῶν εἰς τὸν πόλεμον
ἔργων ποιήσασθαί τις βούλοιτο συνεργοὺς προθύμους, τού-
τους παντάπασιν ἔμοιγε δοκεῖ ἀγαθοῖς θηρατέον εἶναι καὶ
λόγοις καὶ ἔργοις. φίλους γάρ, οὐκ ἐχθρούς, δεῖ εἶναι τοὺς
μέλλοντας ἀπροφασίστους συμμάχους ἔσεσθαι καὶ μήτε τοῖς
ἀγαθοῖς τοῦ ἄρχοντος φθονήσοντας μήτ' ἐν τοῖς κακοῖς προ-
δώσοντας. ταῦτ' οὖν ἐγὼ οὕτω προγιγνώσκων χρημάτων 11
δοκῶ προσδεῖσθαι. πρὸς μὲν οὖν σὲ πάντας ὁρᾶν οὓν αἰσθά-
νομαι πολλὰ δαπανῶντα ἄτοπόν μοι δοκεῖ εἶναι· σκοπεῖν
δ' ἀξιῶ κοινῇ καὶ σὲ καὶ ἐμὲ ὅπως σὲ μὴ ἐπιλείψει χρήματα.
ἐὰν γὰρ σὺ ἄφθονα ἔχῃς, οἶδα ὅτι καὶ ἐμοὶ ἂν εἴη λαμ-
βάνειν ὁπότε δεοίμην, ἄλλως τε καὶ εἰ [εἰς] τοιοῦτόν τι
λαμβάνοιμι ὃ μέλλοι καὶ σοὶ δαπανηθὲν βέλτιον εἶναι.
ἔναγχος οὖν ποτέ σου μέμνημαι ἀκούσας ὡς ὁ Ἀρμένιος 12
καταφρονοίη σου νῦν, ὅτι ἀκούει τοὺς πολεμίους προσιόντας
ἡμῖν, καὶ οὔτε ⟨τὸ⟩ στράτευμα πέμποι οὔτε τὸν δασμὸν ὃν
ἔδει ἀπάγοι. Ποιεῖ γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐκεῖνος·
ὥστε ἔγωγε ἀπορῶ πότερόν μοι κρεῖττον στρατεύεσθαι καὶ

1 ἴσως ἔφη] ὡς D (cf. τούτοις ὡς fort. F pr.) θαυμάζεις σὺ HAG et D : θαυμάζεις CE et F ἀνήλωκα ἐγὼ DF αὐτοῦ C : om. E 2 δ' om. DF 3 τινα CAGH 11 ante τοῖς add. ἐπὶ DF 12 προδώσοντας] ὀρρωδήσοντας DF 13 γιγνώσκων DF 14 πάντας scripsi : πάντα codd. ὁρᾶν ὃν] ὁρῶν HAG 15 post δαπανῶντα add. σε HAG ἄτοπόν . . . εἶναι om. HAG 16 ἐπιλείψει F (σκοπεῖν . . . χρήματα om. D) : ἐπιλείψῃ CE : ὑπολείψῃ HAG 17 ἦν DF ἂν om. DF 18 εἰς del. Herwerden 19 μέλλει CE et F δαπανηθὲν suspectum Weiskio : ὃ pro εἰς ὃ hic ferri non potest 20 ποτέ σου μέμνημαι CE et DF : μέμνημαί σου HAG 22 ἡμῖν HAG : ἐφ' ἡμῖν CE : ἐφ' ἡμᾶς DF τὸ add. Schneider πέμπει CAEGH τὸν om. HAG 23 ἀπάγειν CE : ἀπάγει HAG αὐτὰ HAG 24 ἔγωγε] ἐγώ τε DF

πειρᾶσθαι ἀνάγκην αὐτῷ προσθεῖναι ἢ ἐᾶσαι ἐν τῷ παρόντι,
13 μὴ καὶ τοῦτον πολέμιον πρὸς τοῖς ἄλλοις προσθώμεθα. καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο· Αἱ δ᾽ οἰκήσεις αὐτῷ πότερον ἐν ἐχυροῖς χωρίοις εἰσὶν ἢ καί που ἐν εὐεφόδοις; καὶ ὁ Κυαξάρης εἶπεν· Αἱ μὲν οἰκήσεις οὐ πάνυ ἐν ἐχυροῖς· ἐγὼ γὰρ τούτου οὐκ ἠμέλουν· ὄρη μέντοι ἔστιν ἔνθα δύναιτ᾽ ἂν ἀπελθὼν ἐν τῷ παραχρῆμα ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι τοῦ μὴ αὐτός γε ὑποχείριος γενέσθαι, μηδὲ ὅσα ἐνταῦθα δύναιτο ὑπεκκομίσασθαι, εἰ μή τις πολιορκοίη προσκαθήμενος, ὥσπερ καὶ ὁ ἐμὸς
14 πατήρ ποτε ἐποίησεν. ἐκ τούτου δὴ ὁ Κῦρος λέγει τάδε· Ἀλλ᾽ εἰ θέλοις, ἔφη, ἐμὲ πέμψαι, ἱππέας μοι προσθεὶς ὁπόσοι δοκοῦσι μέτριοι εἶναι, οἶμαι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ποιῆσαι αὐτὸν καὶ τὸ στράτευμα πέμψαι καὶ ἀποδοῦναι τὸν δασμόν σοι· ἔτι δ᾽ ἐλπίζω καὶ φίλον αὐτὸν μᾶλλον ἡμῖν
15 γενήσεσθαι ἢ νῦν ἐστι. καὶ ὁ Κυαξάρης εἶπε· Καὶ ἐγώ, ἔφη, ἐλπίζω ἐκείνους ἐλθεῖν ἂν πρὸς σὲ μᾶλλον ἢ πρὸς ἐμέ· ἀκούω γὰρ καὶ συνθηρευτάς τινας τῶν παίδων σοι γενέσθαι αὐτοῦ· ὥστ᾽ ἴσως ἂν καὶ πάλιν ἔλθοιεν πρὸς σέ· ὑποχειρίων δὲ γενομένων αὐτῶν πάντα πραχθείη ἂν ᾗ ἡμεῖς βουλόμεθα. Οὐκοῦν σοι δοκεῖ, ἔφη ὁ Κῦρος, σύμφορον εἶναι τὸ λεληθέναι ἡμᾶς ταῦτα βουλεύοντας; Μᾶλλον γὰρ ἄν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, καὶ ἔλθοι τις αὐτῶν εἰς χεῖρας, καὶ εἴ τις ὁρμῷτο ἐπ᾽ αὐτούς, ἀπαρασκεύαστοι ἂν λαμβάνοιντο.

1 post ἢ add. λυσιτελεῖ (-ῇ E) C E et F, λυσιτελεῖν D, νῦν H A G: del. Hug 3 ἐπείρετο A H cor. αἱ διοικήσεις G H αὐτῶν H A G et D 4 καί που om. D F ἐν om. H A G 5 τούτου οὐκ ἠμέλουν D F: τοῦτο οἶδα C A E G H 8 γενέσθαι] εἶναι D F ὑποκομίσασθαι H A G 9 καὶ C E: om. cet. 10 ποτε D F: τοῦτο C A E G H δὴ] δὲ D F 11 θέλεις C E G et D F ἐμὲ ἔφη C E 12 δοκοῦσιν ἱκανοὶ εἶναι οἴομαι D F post οἶμαι add. γὰρ C E ἂν] γὰρ F 13 πέμπειν D F 15 γενήσεσθαι C A G H: ποιήσεσθαι E: ἔσεσθαι D F 16 ἔφη om. D F ἂν om. H A G et D 17 post γὰρ add. ὅτι C A E G H συνθήρους D F σοι τῶν παίδων τινὰς C E αὐτοῦ σοι γενέσθαι D F 19 τινῶν αὐτῶν D F πάντ᾽ ἂν πραχθείη ἣν ἡμεῖς D F et βουλώμεθα D 20 δοκεῖ σοι D F συμφέρον C E 21 γὰρ ἂν H A G: γὰρ ἂν οὖν C E: γ᾽ ἂν οὖν D: γὰρ οὖν F 22 καὶ ante ἔλθοι om. C A E G H 23 ἀπαρασκευαστότεροι D F: ἀπαράσκευοι Dind.

Ἄκουε τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἤν τί σοι δόξω λέγειν. ἐγὼ 16
πολλάκις δὴ σὺν πᾶσι τοῖς μετ' ἐμοῦ τεθήρακα ἀμφὶ τὰ
ὅρια τῆς τε σῆς χώρας καὶ τῆς τῶν Ἀρμενίων, καὶ ἱππέας
τινὰς ἤδη προσλαβὼν τῶν ἐνθένδε ἑταίρων ἀφικόμην. Τὰ
μὲν τοίνυν ὅμοια ποιῶν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, οὐκ ἂν ὑπο-
πτεύοιο· εἰ δὲ πολὺ πλείων ἡ δύναμις φαίνοιτο ἧς ἔχων
εἴωθας θηρᾶν, τοῦτο ἤδη ὕποπτον ἂν γένοιτο. Ἀλλ' ἔστιν, 17
ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ πρόφασιν κατασκευάσαι καὶ ἐνθάδε οὐκ
ἄπιστον, καὶ ἤν τις ἐκεῖσε ἐξαγγείλῃ, ὡς ἐγὼ βουλοίμην
μεγάλην θήραν ποιῆσαι· καὶ ἱππέας, ἔφη, αἰτοίην ἄν σε ἐκ
τοῦ φανεροῦ. Κάλλιστα λέγεις, ἔφη ὁ Κυαξάρης· ἐγὼ δέ
σοι οὐκ ἐθελήσω διδόναι πλὴν μετρίους τινάς, ὡς βουλό-
μενος πρὸς τὰ φρούρια ἐλθεῖν τὰ πρὸς τῇ Ἀσσυρίᾳ. καὶ
γὰρ τῷ ὄντι, ἔφη, βούλομαι ἐλθὼν κατασκευάσαι αὐτὰ ὡς
ἐχυρώτατα. ὁπότε δὲ σὺ προεληλυθοίης σὺν ᾗ ἔχοις δυνά-
μει καὶ θηρῴης καὶ δὴ δύο ἡμέρας, πέμψαιμι ἄν σοι ἱκανοὺς
ἱππέας καὶ πεζοὺς τῶν παρ' ἐμοὶ ἡθροισμένων, οὓς σὺ λα-
βὼν εὐθὺς ἂν ἴοις, καὶ αὐτὸς δ' ἂν ἔχων τὴν ἄλλην δύναμιν
πειρῴμην μὴ πρόσω ὑμῶν εἶναι, ἵνα, εἴ που καιρὸς εἴη,
ἐπιφανείην.

Οὕτω δὴ ὁ μὲν Κυαξάρης εὐθέως πρὸς τὰ φρούρια 18
ἤθροιζεν ἱππέας καὶ πεζούς, καὶ ἁμάξας δὲ σίτου προέπεμπε
τὴν ἐπὶ τὰ φρούρια ὁδόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ,

1 ἤν D F : ἄν C A E G H σοι om. D F 2 post ἐμοῦ add. πέρσαις D F 3 τε om. D F ἱππέας δὲ ἤδη τινας D F 4 προσλαμβάνων C : προλαμβάνων H A G 5 ὅμοια ποιῶν] ὁρῶν H A G ἔφη ὁ κυαξάρης ὅμοια ποιῶν C E 6 πλείω D F ἧς] τῆς σῆς A : τῆς H, sed ἧς s. v. 7 εἰώθει(η F)ς ἔχων D F τοῦτο om. H A G γίγνοιτο D F 8 καὶ ante ἐνθάδε om. C E 9 ἤν D F : ἄν C A E G H ἐξαγγέλλῃ ἐκεῖσε C E ἐξαγγείλῃ D F : ἐξαιτῇ δὴ H A G βουλοίμην ἂν Heindorf 10 ἄν om. C A E G H 11 ἔφη λέγεις D F 12 σοι om. C A E G H 13 συρίᾳ H A G 15 ἰσχυρότατα G H cor. : ἰσχυρώτατα A H pr. προεληλυθοίης (-ειης c) D F : προεληλύθεις C E : προεληλύθοις H A G ἔχοις A H, qui οι in ras. : ἔχεις cet. 16 ἄν om. C A E G H 18 ἀνίοις εὐθὺς C E : εὐθὺς ἀνίοις cet. : corr. Stephanus δ' ἂν D F : δὲ C A E G H 19 που D : ποι C A E H : πῃ G 20 ἐπιφανοίμην C E 21 εὐθὺς E G 22 post ἱππέας add. τε D F 23 ante ἐθύετο add. εὐθέως C E, εὐθὺς H A G

καὶ ἅμα πέμπων ἐπὶ τὸν Κυαξάρην ᾔτει τῶν νεωτέρων ἱππέων. ὁ δὲ πάνυ πολλῶν βουλομένων ἕπεσθαι οὐ πολλοὺς ἔδωκεν αὐτῷ. προεληλυθότος δ' ἤδη τοῦ Κυαξάρου σὺν δυνάμει πεζῇ καὶ ἱππικῇ τὴν πρὸς τὰ φρούρια [ὁδὸν] γίγνεται τῷ Κύρῳ τὰ ἱερὰ ἐπὶ τὸν Ἀρμένιον [ἰέναι] καλά·
19 καὶ οὕτως ἐξάγει δὴ ὡς εἰς θήραν παρεσκευασμένος. πορευομένῳ δ' αὐτῷ εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ὑπανίσταται λαγῶς· ἀετὸς δ' ἐπιπτόμενος αἴσιος, κατιδὼν τὸν λαγῶ φεύγοντα, ἐπιφερόμενος ἔπαισέ τε αὐτὸν καὶ συναρπάσας ἐξῆρε, κἀπενεγκὼν ἐπὶ λόφον τινὰ οὐ πρόσω ἐχρῆτο τῇ ἄγρᾳ ὅ τι ἤθελεν. ἰδὼν οὖν ὁ Κῦρος τὸ σημεῖον ἥσθη τε καὶ προσεκύνησε Δία βασιλέα, καὶ εἶπε πρὸς τοὺς παρόντας·
20 Ἡ μὲν θήρα καλὴ ἔσται, ὦ ἄνδρες, ἢν ὁ θεὸς θελήσῃ. ὡς δὲ πρὸς τοῖς ὁρίοις ἐγένετο, εὐθὺς ὥσπερ εἰώθει ἐθήρα· καὶ τὸ μὲν πλῆθος τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων ᾤγμενον αὐτῷ, ὡς ἐπιόντες τὰ θηρία ἐξανισταῖεν· οἱ δὲ ἄριστοι καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς διέστασαν καὶ τἀνιστάμενα ὑπεδέχοντο καὶ ἐδίωκον· καὶ ᾕρουν πολλοὺς καὶ σῦς καὶ ἐλάφους καὶ δορκάδας καὶ ὄνους ἀγρίους· πολλοὶ γὰρ ἐν τούτοις τοῖς
21 τόποις ὄνοι καὶ νῦν ἔτι γίγνονται. ἐπεὶ δ' ἔληξε τῆς θήρας, προσμείξας πρὸς τὰ ὅρια τῶν Ἀρμενίων ἐδειπνοποιήσατο· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ αὖθις ἐθήρα προσελθὼν πρὸς τὰ ὄρη ὧν ὠρέγετο. ἐπεὶ δ' αὖ ἔληξεν, ἐδειπνοποιεῖτο. τὸ δὲ παρὰ Κυαξάρου στράτευμα ὡς ᾔσθετο προσιόν, ὑποπέμψας πρὸς

2 ἕπεσθαι D F: ἀπέρχεσθαι C Λ E G H 3 κυαξάρους D F 4 post δυνάμει add. καὶ E et D F πεζικῇ D F ὁδὸν om. H Λ G 5 ἰέναι om. H Λ G: del. Dind., coll. *Exped.* vii. 8. 21 καλά del. Dind.; cf. ad *Exped.* vi. 4. 13, 22; 5. 2 6 δὴ om. H Λ G 8 λαγώς C Λ E G et F δ'] δέ γε C E: δέ γ' H Λ G ἐπιπτάμενος codd.: corr. Cobet κατιδὼν Dind.: ὃς κατιδὼν C Λ E G H: ὡς κατεῖδε D f: ὡς κατειδὼν F ut vid. (Dind.) λαγὼ C Λ E H: λαγὼν G et F 10 καὶ ἀπενεγκὼν C E et D F 11 ὅ τι ἂν C E 13 θέλῃ D F 14 ἐγένοντο C E et D F εὐθὺς om. H Λ G 15 ᾤγμενον αὐτῷ D F: ὥρμησεν C Λ E G H 16 ἐξανίστοιεν C Λ E H cor.: ἐξανίσταιεν G H pr. 17 διέστησαν C E et D F τὰ ἀνιστάμενα C et D F (om. E) 20 ὄνοι om. Λ E G H ἔληξαν C E et D F 23 ἐπεὶ δ' αὖ] ἐπειδὴ οὖν H Λ G 24 κυαξάρους D F

αὐτοὺς εἶπεν ἀπέχοντας αὐτοῦ δειπνοποιεῖσθαι ὡς δύο παρασάγγας, τοῦτο προϊδὼν ὡς συμβαλεῖται πρὸς τὸ λανθάνειν· ἐπεὶ δὲ δειπνήσαιεν, εἶπε τῷ ἄρχοντι αὐτῶν παρεῖναι πρὸς αὐτόν. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον τοὺς ταξιάρχους παρεκάλει· ἐπεὶ δὲ παρῆσαν, ἔλεξεν ὧδε.

Ἄνδρες φίλοι, ὁ Ἀρμένιος πρόσθεν μὲν καὶ σύμμαχος 22
*ἦν καὶ ὑπήκοος Κυαξάρῃ· νῦν δὲ ὡς ᾔσθετο τοὺς πολεμίους
ἐπιόντας, καταφρονεῖ καὶ οὔτε τὸ στράτευμα πέμπει ἡμῖν
οὔτε τὸν δασμὸν ἀποδίδωσι. νῦν οὖν τοῦτον θηρᾶσαι, ἢν
δυνώμεθα, ἤλθομεν. ὧδε οὖν, ἔφη, δοκεῖ ποιεῖν. σὺ μέν,
ὦ Χρυσάντα, ἐπειδὰν ἀποκοιμηθῇς ὅσον μέτριον, λαβὼν
τοὺς ἡμίσεις Περσῶν τῶν σὺν ἡμῖν ἴθι τὴν ὀρεινὴν καὶ
κατάλαβε τὰ ὄρη, εἰς ἅ φασιν αὐτόν, ὅταν τι φοβηθῇ,
καταφεύγειν· ἡγεμόνας δέ σοι ἐγὼ δώσω. φασὶ μὲν οὖν* 23
*καὶ δασέα τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι, ὥστ' ἐλπὶς ὑμᾶς μὴ ὀφθῆναι·
ὅμως δὲ εἰ προπέμποις πρὸ τοῦ στρατεύματος εὐζώνους ἄνδρας
λῃσταῖς ἐοικότας καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὰς στολάς, οὗτοι ἄν
σοι, εἴ τινι ἐντυγχάνοιεν τῶν Ἀρμενίων, τοὺς μὲν ἂν συλλαμβάνοντες αὐτῶν κωλύοιεν τῶν ἐξαγγελιῶν, οὓς δὲ μὴ
δύναιντο λαμβάνειν, ἀποσοβοῦντες ἂν ἐμποδὼν γίγνοιντο
τοῦ μὴ ὁρᾶν αὐτοὺς τὸ ὅλον στράτευμά σου, ἀλλ' ὡς περὶ
κλωπῶν βουλεύεσθαι. καὶ σὺ μέν, ἔφη, οὕτω ποίει· ἐγὼ* 24
*δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τοὺς ἡμίσεις μὲν τῶν πεζῶν ἔχων, πάντας
δὲ τοὺς ἱππέας, πορεύσομαι διὰ τοῦ πεδίου εὐθὺς πρὸς τὰ*

2 ante *τοῦτο* add. *καὶ* HAG 4 *μετὰ τὸ δεῖπνον δὲ* DF *ἐκάλει* DF 6 *ἄνδρες φίλοι* om. HAG *μὲν πρόσθεν σύμμαχος* CE 7 *κυαξάρει* HAG et DF *τοὺς* om. DF 8 *τὸ* om. DF 9 ante *θηρᾶσαι* add. *δεῖ* D, *δὴ* F *ἂν* CAEGH 10 *ἤλθομεν* om. DF *ὧδέ μοι οὖν δοκεῖ ἔφη* DF 11 *ἀποκομισθῇς* CAEG : *ἀποκομιθῇς* H *ὅσον μέτριον* DF : *εἰς τὸ ὄριον* CAG : *εἰς τὸ ὅριον* EH 12 *ἴοι* AH 13 *τι*] *τινα* DF 14 *οὖν* om. CAEGH 15 *ταῦτα τὰ ὄρη* DF *ἡμᾶς* CAGH et D 16 *προπέμπεις* A, qui *ο* s. v., EG *εὐζώνους* DF : *τοὺς σεαυτοῦ* CE : *τοὺς ἑαυτοῦ* HAG 17 *λῃστὰς* AH 18 *τινι*] *τισιν* DF *τοὺς*] *οὓς* CE et DF 20 *ἐμποδῶν* AH 21 *τοῦ*] *τὸ* Dind., coll. *Exped.* iv. 8. 14 *σου* om. DF 23 *τῶν πεζῶν μὲν* (*μὲν πεζῶν* E) *τοὺς ἡμίσεις ἔχων* CE *μὲν* om. HAG *ἅπαντας* DF 24 *εὐθὺς . . . ἀνθιστῆται* om. AG (in AH sequitur *δῆλον ὅτι μάχεσθαι δὲ ἢν δέῃ ἐπὶ τοῦ πεδίου δῆλον ὅτι*)

βασίλεια. καὶ ἢν μὲν ἀνθιστῆται, δῆλον ὅτι μάχεσθαι
δεήσει· ἢν δ' αὖ ὑποχωρῇ τοῦ πεδίου, δῆλον ὅτι μεταθεῖν
δεήσει· ἢν δ' εἰς τὰ ὄρη φεύγῃ, ἐνταῦθα δή, ἔφη, σὸν ἔργον
25 μηδένα ἀφιέναι τῶν πρὸς σὲ ἀφικνουμένων. νόμιζε δὲ
ὥσπερ ἐν θήρᾳ ἡμᾶς μὲν τοὺς ἐπιζητοῦντας ἔσεσθαι, σὲ δὲ
τὸν ἐπὶ ταῖς ἄρκυσι· μέμνησο οὖν ἐκεῖνο ὅτι φθάνειν δεῖ
πεφραγμένους τοὺς πόρους πρὶν κινεῖσθαι τὴν θήραν. καὶ
λεληθέναι δὲ δεῖ τοὺς ἐπὶ τοῖς στόμασιν, εἰ μέλλουσι μὴ
26 ἀποτρέψειν τὰ προσφερόμενα. μὴ μέντοι, ἔφη, ὦ Χρυσάντα,
οὕτως αὖ ποίει ὥσπερ ἐνίοτε διὰ τὴν φιλοθηρίαν· πολλάκις
γὰρ ὅλην τὴν νύκτα ἄυπνος πραγματεύῃ· ἀλλὰ νῦν ἐᾶσαι
χρὴ τοὺς ἄνδρας τὸ μέτριον ἀποκοιμηθῆναι, ὡς ἂν δύνωνται
27 ὑπνομαχεῖν· μηδέ γε, ὅτι οὐχ ἡγεμόνας ἔχων ἀνθρώπους
πλανᾷ ἀνὰ τὰ ὄρη, ἀλλ' ὅπῃ ἂν τὰ θηρία ὑφηγῆται, ταύτῃ
μεταθεῖς, μήτι καὶ νῦν οὕτω τὰ δύσβατα πορεύου, ἀλλὰ
κέλευέ σοι τοὺς ἡγεμόνας, ἐὰν μὴ πολὺ μάσσων ἡ ὁδὸς ᾖ,
28 τὴν ῥᾴστην ἡγεῖσθαι· στρατιᾷ γὰρ ἡ ῥᾴστη ταχίστη. μηδέ
γε, ὅτι σὺ εἴθισαι τρέχειν ἀνὰ τὰ ὄρη, μήτι δρόμῳ ἡγήσῃ,
ἀλλ' ὡς ἂν δύνηταί σοι ὁ στρατὸς ἕπεσθαι, τῷ μέσῳ τῆς
29 σπουδῆς ἡγοῦ. ἀγαθὸν δὲ καὶ τῶν δυνατωτάτων καὶ
προθύμων ὑπομένοντάς τινας ἐνίοτε παρακελεύεσθαι· ἐπειδὰν
δὲ παρέλθῃ τὸ κέρας, παροξυντικὸν εἰς τὸ σπεύδειν πάντας
παρὰ τοὺς βαδίζοντας τρέχοντας ὁρᾶσθαι.

1 εἰ μὲν ἀνθίσταται C E 2 αὖ C E: ἂν G et D: αὐ F 4 πρὸς] εἰς D F 5 ἐπιζητοῦντας Stephanus: ἐπιζητήσοντας codd. σὺ D F 6 τὸν om. H A G: τῶν D 7 τὸν θῆρα D F 8 δὲ om. C A E G: in H erasum post δεῖ add. αὐτὸν C A E G H τοὺς] τοῖς C A E G H τοῖς στόμασιν] τούτοις τεταγμένους D F 9 ἀποστρέφειν D F 10 αὖ ποίει] λυποίης H A G 11 ἄγρυπνος C E πραγματεύει F 13 ὕπνου τυχεῖν C A E G H post γε add. σὺ D F ἔχων ἀνθρώπους πλανᾷ H A G et F: ἔχων ἀνθρώπους πλανῶ D: ἔχεις πλανῶ C E 14 ἀφηγῆται C E 15 μεταθεῖς A: μεταθεὶς G: μεταθεὶς μεμάθηκας μετιέναι C E: μεμάθηκας μετιέναι D F 16 ἐὰν] ἂν H A G post μὴ add. πάνυ C E et D F ἐλάσσων C E et D F 17 ῥᾴστην] ἀρίστην H A G τάχιστα H A G 18 ὅτι σὺ εἴθισαι C E et D F: σὺ ὅτι δύνασαι H A G 19 δύναιτό C E στρατιώτης H A G 20 ἡγοῦ] ἢ τὸ sequentibus iungentes H A G δὲ] γὰρ C E 21 ὑπομένοντα H A G 23 ante παρὰ add. τὸ D F

Χρυσάντας μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσας καὶ ἐπιγαυρωθεὶς τῇ 30
ἐντολῇ τῇ Κύρου, λαβὼν τοὺς ἡγεμόνας, ἀπελθὼν καὶ
παραγγείλας ἃ ἔδει τοῖς ἅμα αὐτῷ μέλλουσι πορεύεσθαι,
ἀνεπαύετο. ἐπεὶ δὲ ἀπεκοιμήθησαν ὅσον ἐδόκει μέτριον
εἶναι, ἐπορεύετο ἐπὶ τὰ ὄρη. Κῦρος δέ, ἐπειδὴ ἡμέρα 31
ἐγένετο, ἄγγελον μὲν προέπεμπε πρὸς τὸν Ἀρμένιον, εἰπὼν
αὐτῷ λέγειν ὧδε· Κῦρος, ὦ Ἀρμένιε, κελεύει οὕτω ποιεῖν
σε ὅπως ὡς τάχιστα ἔχων ἀπίῃ καὶ τὸν δασμὸν καὶ τὸ
στράτευμα. ἢν δ' ἐρωτᾷ ὅπου εἰμί, λέγε τἀληθῆ ὅτι ἐπὶ
τοῖς ὁρίοις. ἢν δ' ἐρωτᾷ εἰ καὶ αὐτὸς ἔρχομαι, λέγε κἀν-
ταῦθα τἀληθῆ ὅτι οὐκ οἶσθα. ἐὰν δ' ὁπόσοι ἐσμὲν πυν-
θάνηται, συμπέμπειν τινὰ κέλευε καὶ μαθεῖν. τὸν μὲν δὴ 32
ἄγγελον ἐπιστείλας ταῦτα ἔπεμψε, νομίζων φιλικώτερον
οὕτως εἶναι ἢ μὴ προειπόντα πορεύεσθαι. αὐτὸς δὲ συν-
ταξάμενος ᾗ ἄριστον καὶ πρὸς τὸ ἀνύτειν τὴν ὁδὸν καὶ πρὸς
τὸ μάχεσθαι, εἴ τι δέοι, ἐπορεύετο. προεῖπε δὲ τοῖς στρατιώ-
ταις μηδένα ἀδικεῖν, καὶ εἴ τις Ἀρμενίων τῳ ἐντυγχάνοι,
θαρρεῖν τε παραγγέλλειν καὶ ἀγορὰν τὸν θέλοντα ἄγειν ὅπου
ἂν ὦσιν, εἴτε σῖτα εἴτε ποτὰ τυγχάνοι πωλεῖν βουλόμενος.

1 μὲν om. C E 2 τῇ κύρου H : κύρου A : τοῦ κύρου cet. 3 ἅμα H A G : σὺν C E et D F 4 ἀνεπαύοντο H A G ἐπεὶ D F : ἐπειδὰν C A E G H 5 ἐπειδὴ H A G : ἐπεὶ C E et D F 6 προειπὼν C A G H (om. E) 7 ὦ om. C E 8 ἀπίῃς D F : ἀπύῃς καὶ οἴσῃς C : ἀπίῃς καὶ οἴσεις c E : οἴσοις A H : οἴσεις G : corr. Dind. 10 εἰ] ὅτι C E : ἢ G H κἀνταῦθα τἀληθῆ C E et D F : καὶ τἀληθῆ A : καὶ ταῦτ' ἀληθῆ G H 11 ἢν δὲ C E et D F 12 κελεύειν C A E G H 14 εἶναι οὕτως D F 15 ἀνύτειν H et F : ἀνύττειν C A E G : ἀνύειν D 17 μηδὲν H A G τῳ D : τῷ F : om. H A G : αὐτῷ C E 18 θέλοντα H A G : βουλόμενον C E et D F 19 εἴ τις σιτία ἢ ποτὰ D F pr. post βουλόμενος add. ὁ μὲν . . . ἐξεπλάγη ex initio lib. tert. D F, eadem illic ponentes

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ

Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐν τούτοις ἦν· ὁ δὲ Ἀρμένιος ὡς 1
ἤκουσε τοῦ ἀγγέλου τὰ παρὰ Κύρου, ἐξεπλάγη, ἐννοήσας
ὅτι ἀδικοίη καὶ τὸν δασμὸν λείπων καὶ τὸ στράτευμα οὐ
πέμπων, καὶ τὸ μέγιστον, ἐφοβεῖτο, ὅτι ὀφθήσεσθαι ἔμελλε
τὰ βασίλεια οἰκοδομεῖν ἀρχόμενος ὡς ἂν ἱκανὰ ἀπομάχεσθαι
εἴη. διὰ ταῦτα δὴ πάντα ὀκνῶν ἅμα μὲν διέπεμπεν ἀθροί- 2
ζων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἅμα δ' ἔπεμπεν εἰς τὰ ὄρη τὸν
νεώτερον υἱὸν Σάβαριν καὶ τὰς γυναῖκας, τήν τε ἑαυτοῦ καὶ
τὴν τοῦ υἱοῦ, καὶ τὰς θυγατέρας· καὶ κόσμον δὲ καὶ κατα-
σκευὴν τὴν πλείστου ἀξίαν συναπέπεμπε προπομποὺς δοὺς
αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ ἅμα μὲν κατασκεψομένους ἔπεμπε τί
πράττοι Κῦρος, ἅμα δὲ συνέταττε τοὺς παραγιγνομένους
τῶν Ἀρμενίων· καὶ ταχὺ παρῆσαν ἄλλοι λέγοντες ὅτι καὶ
δὴ αὐτὸς ὁμοῦ. ἐνταῦθα δὴ οὐκέτι ἔτλη εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, 3
ἀλλ' ὑπεχώρει. ὡς δὲ τοῦτ' εἶδον ποιήσαντα αὐτὸν οἱ
Ἀρμένιοι, διεδίδρασκον ἤδη ἕκαστος ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ, βουλό-
μενοι τὰ ὄντα ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. ὁ δὲ Κῦρος ὡς ἑώρα
διαθεόντων καὶ ἐλαυνόντων τὸ πεδίον μεστόν, ὑποπέμπων
ἔλεγεν ὅτι οὐδενὶ πολέμιος εἴη τῶν μενόντων. εἰ δέ τινα
φεύγοντα λήψοιτο, προηγόρευεν ὅτι ὡς πολεμίῳ χρήσοιτο.
οὕτω δὴ οἱ μὲν πολλοὶ κατέμενον, ἦσαν δ' οἳ ὑπεχώρουν
σὺν τῷ βασιλεῖ. ἐπεὶ δ' οἱ σὺν ταῖς γυναιξὶ προϊόντες 4
ἐνέπεσον εἰς τοὺς ἐν τῷ ὄρει, κραυγήν τε εὐθὺς ἐποίουν καὶ

3 λείπων D F : λειπὼν C : λιπὼν A E G H 6 διὰ πάντα δὴ ταῦτα C E D : δι' ἅπαντα δὴ ταῦτα F 7 αὐτοῦ D F 9 δὲ] τε H A G 10 συνέπεμπε A G 11 κατασκεψόμενος D post ἔπεμπε add. μαθεῖν C E 14 αὐτὸς H A G : οὗτος D F : αὐτὸς οὗτος C E 15 τοῦτο εἶδον αὐτὸν ποιήσαντα C E D F 16 βουλόμενος C E F 17 ἐκποδῶν A H et F ποιήσασθαι C E ὡς om. C E F 19 πόλεμος H A G 22 alt. σὺν] ἐν C E 23 εἰς τοὺς] τοῖς C E κραυγήν τε εὐθὺς C E D F : εὐθὺς κραυγήν τε H A G

φεύγοντες ἡλίσκοντο πολλοὶ [γε] αὐτῶν. τέλος δὲ καὶ ὁ παῖς καὶ αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες ἑάλωσαν, καὶ χρήματα ὅσα σὺν αὐτοῖς ἀγόμενα ἔτυχεν. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτός, ὡς ᾔσθετο τὰ γιγνόμενα, ἀπορῶν ποῖ τράποιτο ἐπὶ λόφον τινὰ
5 καταφεύγει. ὁ δ' αὖ Κῦρος ταῦτα ἰδὼν περιίσταται τὸν λόφον τῷ παρόντι στρατεύματι, καὶ πρὸς Χρυσάνταν πέμψας ἐκέλευε φυλακὴν τοῦ ὄρους καταλιπόντα ἥκειν. τὸ μὲν δὴ στράτευμα ἠθροίζετο τῷ Κύρῳ· ὁ δὲ πέμψας πρὸς τὸν Ἀρμένιον κήρυκα ἤρετο ὧδε· Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, πότερα βούλει αὐτοῦ μένων τῷ λιμῷ καὶ τῷ δίψει μάχεσθαι ἢ εἰς τὸ ἰσόπεδον καταβὰς ἡμῖν διαμάχεσθαι; ἀπεκρίνατο ὁ
6 Ἀρμένιος ὅτι οὐδετέροις βούλοιτο μάχεσθαι. πάλιν ὁ Κῦρος πέμψας ἠρώτα Τί οὖν κάθησαι ἐνταῦθα καὶ οὐ καταβαίνεις; Ἀπορῶν, ἔφη, ὅ τι χρὴ ποιεῖν. Ἀλλ' οὐδέν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀπορεῖν σε δεῖ· ἔξεστι γάρ σοι ἐπὶ δίκην καταβαίνειν. Τίς δ', ἔφη, ἔσται ὁ δικάζων; Δῆλον ὅτι ᾧ ὁ θεὸς ἔδωκε καὶ ἄνευ δίκης χρῆσθαί σοι ὅ τι βούλοιτο. ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἀρμένιος γιγνώσκων τὴν ἀνάγκην καταβαίνει· καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν εἰς τὸ μέσον κἀκεῖνον καὶ τὰ ἄλλα πάντα περιεστρατοπεδεύσατο, ὁμοῦ ἤδη πᾶσαν ἔχων τὴν δύναμιν.
7 Ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ ὁ πρεσβύτερος παῖς τοῦ Ἀρμενίου Τιγράνης ἐξ ἀποδημίας τινὸς προσῄει, ὃς καὶ σύνθηρός ποτε ἐγένετο τῷ Κύρῳ· καὶ ὡς ἤκουσε τὰ γεγενημένα, εὐθὺς πορεύεται ὥσπερ εἶχε πρὸς τὸν Κῦρον. ὡς δ' εἶδε πατέρα τε καὶ μητέρα καὶ ἀδελφοὺς καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα

1 γε om. CEDF καὶ ὁ παῖς] οἱ παῖδες CE 2 τὰ χρήματα DF 3 ἔτυχεν HAG: ἐτύγχανεν CE: ἔτυχον DF αὐτὸς Pantazides: αὐτῶν codd. 4 τράποι HAG 6 πρὸς χρυσάνταν HAG et D: χρυσάντα CEF 7 ἐκέλευσε CE 8 τῷ om. CE πρὸς] εἰς CE 9 ἤρετο κήρυκα HAG 10 τῇ δίψῃ CEDF 12 οὐδετέροις] οὐδενὶ CE μάχεσθαι] διαμάχεσθαι GH 13 κάθισαι HAG οὐκ ἀποβαίνεις AG: οὐ καποβαίνεις (sic) H 15 δίκῃ DF 16 ἔσται om. CDF post θεὸς add. σοι CE 17 χρήσασθαι CE: σοι χρήσασθαι DF 20 ἐστρατοπεδεύσατο HAG: περιεστρατεύσατο CE 21 δὲ HAG: δὴ CEDF πρεσβύτατος CEDF 23 ἐγεγένητο CEDF 24 ᾗπερ D: ὡς F 25 τε om. CEDF ἀδελφὰς codd.: corr. Weiske αὐτοῦ CEDF

αἰχμαλώτους γεγενημένους, ἐδάκρυσεν, ὥσπερ εἰκός. ὁ δὲ 8
Κῦρος ἰδὼν αὐτὸν ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐφιλοφρονήσατο αὐτῷ,
εἶπε δ' ὅτι Εἰς καιρὸν ἥκεις, ἔφη, ὅπως τῆς δίκης ἀκούσῃς
παρὼν τῆς ἀμφὶ τοῦ πατρός. καὶ εὐθὺς συνεκάλει τοὺς
ἡγεμόνας τούς τε τῶν Περσῶν καὶ τοὺς τῶν Μήδων·
προσεκάλει δὲ καὶ εἴ τις Ἀρμενίων τῶν ἐντίμων παρῆν. καὶ
τὰς γυναῖκας ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις παρούσας οὐκ ἀπήλασεν,
ἀλλ' εἴα ἀκούειν. ὁπότε δὲ καλῶς εἶχεν, ἤρχετο τοῦ λόγου· 9
Ὦ Ἀρμένιε, ἔφη, πρῶτον μέν σοι συμβουλεύω ἐν τῇ δίκῃ
τἀληθῆ λέγειν, ἵνα σοι ἕν γε ἀπῇ τὸ εὐμισητότατον· τὸ γὰρ
ψευδόμενον φαίνεσθαι εὖ ἴσθι ὅτι καὶ τοῦ συγγνώμης τινὸς
τυγχάνειν ἐμποδὼν μάλιστα ἀνθρώποις γίγνεται· ἔπειτα δ',
ἔφη, συνίσασι μέν σοι καὶ οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες αὗται
πάντα ὅσα ἔπραξας, καὶ Ἀρμενίων οἱ παρόντες· ἢν δὲ
αἰσθάνωνταί σε ἄλλα ἢ τὰ γενόμενα λέγοντα, νομιοῦσί σε
καὶ αὐτὸν καταδικάζειν σεαυτοῦ πάντα τὰ ἔσχατα παθεῖν,
ἢν ἐγὼ τἀληθῆ πύθωμαι. Ἀλλ' ἐρώτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅ τι
βούλει, ὡς τἀληθῆ ἐροῦντος. τούτου ἕνεκα καὶ γενέσθω
ὅ τι βούλεται. Λέγε δή μοι, ἔφη, ἐπολέμησάς ποτε 10
Ἀστυάγει τῷ τῆς ἐμῆς μητρὸς πατρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις
Μήδοις; Ἔγωγ', ἔφη. Κρατηθεὶς δ' ὑπ' αὐτοῦ συνωμολόγησας
δασμὸν οἴσειν καὶ συστρατεύσεσθαι ὅποι ἐπαγγέλλοι,
καὶ ἐρύματα μὴ ἕξειν; Ἦν ταῦτα. Νῦν οὖν διὰ τί οὔτε τὸν
δασμὸν ἀπῆγες οὔτε τὸ στράτευμα ἔπεμπες, ἐτείχιζές τε τὰ
ἐρύματα; Ἐλευθερίας ἐπεθύμουν· καλὸν γάρ μοι ἐδόκει εἶναι

3 ἔφη om. C E D F   post ὅπως add. σὺ C E D F   4 συγκαλεῖ H A G   6 παρεκάλει C E   8 post λόγου add. καὶ C E D   9 συμβουλεύσω G H   ἐν τῇ δίκῃ om. C E   12 ἐμποδῶν H et F   μάλιστα ἀνθρώποις γίγνεται H A G et D F : καθίσταται μάλιστα ἀνθρώποις C E   13 καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ παῖδες C E   αὗται om. C E   16 σαυτοῦ C E D F   17 post ἢν add. μὴ G H   18 εἵνεκα H A G   καὶ om. C E D F   20 τῆς] τε H A G   22 συστρατεύεσθαι C E D F : συστρατεύσασθαι H A G : corr. Stephanus   ὅπου codd. : corr. Dind. post ὅπου add. καὶ C E   παραγγέλοι (sic) C : παραγγελεῖ F   24 ἀπήγαγες C E D F   τὸ om. C E D F   ἔπεμπες C E H pr. et F : ἀπέπεμπες H cor. A G : ἔπεμψας D   25 καὶ ὃς ἔφη ἐλευθερίας D : ἐλευθερίαν ἐπεθύμουν ἔφη C E   δοκεῖ C E D F

καὶ αὐτὸν ἐλεύθερον εἶναι καὶ παισὶν ἐλευθερίαν καταλιπεῖν.
11 *Καὶ γάρ ἐστιν, ἔφη ὁ Κῦρος, καλὸν μάχεσθαι, ὅπως μήποτέ*
τις δοῦλος μέλλοι γενήσεσθαι· ἢν δὲ δὴ ἢ πολέμῳ κρατηθεὶς
ἢ καὶ ἄλλον τινὰ τρόπον δουλωθεὶς ἐπιχειρῶν τις φαίνηται
τοὺς δεσπότας ἀποστερεῖν ἑαυτοῦ, τοῦτον σὺ πρῶτος πότερον
ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ καλὰ πράττοντα τιμᾷς ἢ ὡς ἀδικοῦντα,
ἢν λάβῃς, κολάζεις; Κολάζω, ἔφη· οὐ γὰρ ἐᾷς σὺ ψεύδε-
12 *σθαι. Λέγε δὴ σαφῶς, ἔφη ὁ Κῦρος, καθ' ἓν ἕκαστον· ἢν*
ἄρχων τις τύχῃ σοι καὶ ἁμάρτῃ, πότερον ἐᾷς ἄρχειν ἢ ἄλλον
καθίστης ἀντ' αὐτοῦ; Ἄλλον καθίστημι. Τί δέ, ἢν χρή-
ματα πολλὰ ἔχῃ, ἐᾷς πλουτεῖν ἢ πένητα ποιεῖς; Ἀφαιροῦμαι,
ἔφη, ἃ ἂν ἔχων τυγχάνῃ. Ἢν δὲ καὶ πρὸς πολεμίους γι-
γνώσκῃς αὐτὸν ἀφιστάμενον, τί ποιεῖς; Κατακαίνω, ἔφη· τί
γὰρ δεῖ ἐλεγχθέντα ὅτι ψεύδομαι ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ
13 *τἀληθῆ λέγοντα; ἔνθα δὴ ὁ μὲν παῖς αὐτοῦ ὡς ἤκουσε ταῦτα,*
περιεσπάσατο τὴν τιάραν καὶ τοὺς πέπλους κατερρήξατο, αἱ
δὲ γυναῖκες ἀναβοήσασαι ἐδρύπτοντο, ὡς οἰχομένου τοῦ
πατρὸς καὶ ἀπολωλότων σφῶν ἤδη. καὶ ὁ Κῦρος σιωπῆσαι
κελεύσας εἶπεν· Εἶεν· τὰ μὲν δὴ σὰ δίκαια ταῦτα, ὦ
Ἀρμένιε· ἡμῖν δὲ τί συμβουλεύεις ἐκ τούτων ποιεῖν; ὁ μὲν
δὴ Ἀρμένιος ἐσιώπα ἀπορῶν πότερα συμβουλεύοι τῷ Κύρῳ
κατακαίνειν αὐτὸν ἢ τἀναντία διδάσκοι ὧν αὐτὸς ἔφη ποιεῖν.
14 *ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Τιγράνης ἐπήρετο τὸν Κῦρον· Εἰπέ μοι,*
ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐπεὶ ὁ πατὴρ ἀποροῦντι ἔοικεν, ἦ συμβουλεύσω
περὶ αὐτοῦ ἃ οἶμαί σοι βέλτιστα εἶναι; καὶ ὁ Κῦρος, ᾐσθη-
μένος, ὅτε συνεθήρα αὐτῷ ὁ Τιγράνης, σοφιστήν τινα αὐτῷ
συνόντα καὶ θαυμαζόμενον ὑπὸ τοῦ Τιγράνου, πάνυ ἐπεθύμει

3 *μέλλοιτο* C E: *μέλλῃ* Herwerden   *ἢ* om. H A G   4 *δου-λωθεὶς*] *χειρωθεὶς* C E   6 *τιμήσαις* H A G   7 post *σὺ* add. *ἔφη* C E   10 *καθιστᾶς* C E   12 *ἃ* om. D F, unde *ἂν* Dind.   *ἢν*] *ἂν* C E   13 *κατακαίνω*] *ἀναιρῶ* A mg. H mg.   15 *ἔνθα* H A G: *ἐνταῦθα* C E D F   17 *κατεδρύπτοντο* C E: *ἐκόπτοντο* A mg. H mg.   18 post *πατρὸς* add. *αὐτῶν* C E   ante *σφῶν* add. *πάντων* c A E g H D f   19 ante *εἶπεν* add. *πάλιν* C E D F   21 *ἀπορῶν ἐσιώπα* H A G   *συμβουλεύει* H A G et E   22 *ἑαυτὸν* C E D F   24 *ὦ κῦρε ἔφη* D F   25 *ἃ*] *οἷα* C E   *οἴομαι* H A G

αὐτοῦ ἀκοῦσαι ὅ τι ποτ᾽ ἐροίη· καὶ προθύμως ἐκέλευσε λέγειν ὅ τι γιγνώσκοι.

Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη ὁ Τιγράνης, εἰ μὲν ἄγασαι τοῦ πατρὸς 15
ἢ ὅσα βεβούλευται ἢ ὅσα πέπραχε, πάνυ σοι συμβουλεύω τοῦτον μιμεῖσθαι· εἰ μέντοι σοι δοκεῖ πάντα ἡμαρτηκέναι, συμβουλεύω τοῦτον μὴ μιμεῖσθαι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, τὰ δίκαια ποιῶν ἥκιστ᾽ ἂν τὸν ἁμαρτάνοντα μιμοίμην. Ἔστιν, ἔφη, ταῦτα. Κολαστέον ἄρ᾽ ἂν εἴη κατά γε τὸν σὸν λόγον τὸν πατέρα, εἴπερ τὸν ἀδικοῦντα δίκαιον κολάζειν. Πότερα δ᾽ ἡγῇ, ὦ Κῦρε, ἄμεινον εἶναι σὺν τῷ σῷ ἀγαθῷ τὰς τιμωρίας ποιεῖσθαι ἢ σὺν τῇ σῇ ζημίᾳ; Ἐμαυτὸν ἄρα, ἔφη, οὕτω γ᾽ ἂν τιμωροίμην. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Τιγράνης, 16
μεγάλα γ᾽ ἂν ζημιοῖο, εἰ τοὺς σεαυτοῦ κατακαίνοις τότε ὁπότε σοι πλείστου ἄξιοι εἶεν κεκτῆσθαι. Πῶς δ᾽ ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, τότε πλείστου ἄξιοι γίγνοιντο ἄνθρωποι ὁπότε ἀδικοῦντες ἁλίσκοιντο; Εἰ τότε, οἶμαι, σώφρονες γίγνοιντο. δοκεῖ γάρ μοι, ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχειν, ἄνευ μὲν σωφροσύνης οὐδ᾽ ἄλλης ἀρετῆς οὐδὲν ὄφελος εἶναι· τί γὰρ ἄν, ἔφη, χρήσαιτ᾽ ἄν τις ἰσχυρῷ ἢ ἀνδρείῳ μὴ σώφρονι, [ἢ ἱππικῷ], τί δὲ πλουσίῳ, τί δὲ δυνάστῃ ἐν πόλει; σὺν δὲ σωφροσύνῃ καὶ φίλος πᾶς χρήσιμος καὶ θεράπων πᾶς ἀγαθός. Τοῦτ᾽ 17
οὖν, ἔφη, λέγεις ὡς καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἐν τῇδε τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ ἐξ ἄφρονος σώφρων γεγένηται; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πάθημα ἄρα τῆς ψυχῆς σὺ λέγεις εἶναι τὴν σωφροσύνην, ὥσπερ λύπην, οὐ μάθημα· οὐ γὰρ ἂν δήπου, εἴγε φρόνιμον δεῖ γενέσθαι τὸν μέλλοντα σώφρονα ἔσεσθαι, παραχρῆμα ἐξ

4 συμβουλεύσω H A G 5 εἰ . . . μιμεῖσθαι om. H A G et E 6 τοῦτον g et F : σοι αὐτὸν C e D 9 σὸν om. H A G 11 ἄρα om. H A G 13 γ᾽ ἂν D F : κἂν H A G : ἂν C E ἑαυτοῦ C E D F τότε om. C et G 14 ἂν om. C E D F 15 τότε om. C E D ἄνθρωποι H A G et D : οἱ ἄνθρωποι C E F 16 εἰ] ἢ C E : ἣ D οἶμαι om. C 17 οὕτως ἔχειν ὦ κῦρε C E 19 ἰσχυρῷ ἢ ἀνδρείῳ μὴ σώφρονι c et H A G (μὴ σώφρονι om. E) : ἐχυρῷ ἀνδρείῳ μὴ σώφρονι μὴ ἰσχυρῷ C : ἐχυρῷ (-ῶς D) ἀνδρείῳ μὴ σώφρονι μηδ᾽ ἰσχυρῷ D F ἢ ἱππικῷ del. Schneider 24 σὺ λέγεις τῆς ψυχῆς C E D F 25 λύγην A H 26 παραχρῆμα om. H A G

18 *ἄφρονος σώφρων ἄν τις γένοιτο. Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, οὔπω ᾔσθου καὶ ἕνα ἄνδρα δι' ἀφροσύνην μὲν ἐπιχειροῦντα κρείττονι ἑαυτοῦ μάχεσθαι, ἐπειδὰν δὲ ἡττηθῇ, εὐθὺς πεπαυμένον τῆς πρὸς τοῦτον ἀφροσύνης; πάλιν δ', ἔφη, οὔπω ἑώρακας πόλιν ἀντιταττομένην πρὸς πόλιν ἑτέραν, ἧς ἐπειδὰν ἡττηθῇ παραχρῆμα ταύτῃ ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι πείθεσθαι*
19 *ἐθέλει; Ποίαν δ', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ σὺ τοῦ πατρὸς ἧτταν λέγων οὕτως ἰσχυρίζει σεσωφρονίσθαι αὐτόν; Ἧι νὴ Δί', ἔφη, σύνοιδεν ἑαυτῷ ἐλευθερίας μὲν ἐπιθυμήσας, δοῦλος δ' ὡς οὐδεπώποτε γενόμενος, ἃ δὲ ᾠήθη χρῆναι λαθεῖν ἢ φθάσαι ἢ ἀποβιάσασθαι, οὐδὲν τούτων ἱκανὸς γενόμενος διαπράξασθαι. σὲ δὲ οἶδεν, ἃ μὲν ἐβουλήθης ἐξαπατῆσαι αὐτόν, οὕτως ἐξαπατήσαντα ὥσπερ ἄν τις τυφλοὺς καὶ κωφοὺς καὶ μηδ' ὁτιοῦν φρονοῦντας ἐξαπατήσειεν· ἃ δὲ ᾠήθης λαθεῖν χρῆναι, οὕτω σὲ οἶδε λαθόντα ὥστε ἃ ἐνόμιζεν ἑαυτῷ ἐχυρὰ χωρία ἀποκεῖσθαι, σὺ εἱρκτὰς ταῦτα ἔλαθες προκατασκευάσας· τάχει δὲ τοσοῦτον περιεγένου αὐτοῦ ὥστε πρόσωθεν ἔφθασας ἐλθὼν σὺν πολλῷ στόλῳ πρὶν τοῦτον τὴν παρ' ἑαυτῷ δύναμιν ἀθροίσασθαι.*
20 *Ἔπειτα δοκεῖ σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἡ τοιαύτη ἧττα σωφρονίζειν ἱκανὴ εἶναι ἀνθρώπους, τὸ γνῶναι ἄλλους ἑαυτῶν βελτίονας ὄντας; Πολύ γε μᾶλλον, ἔφη ὁ Τιγράνης, ἢ ὅταν μάχῃ τις ἡττηθῇ. ὁ μὲν γὰρ ἰσχύι κρατηθεὶς ἔστιν ὅτε ᾠήθη σωμασκήσας ἀναμαχεῖσθαι· καὶ πόλεις γε ἁλοῦσαι*

1 *τις ἂν* D F 2 *ἀφροσύνης* D F 4 *πρὸ τούτου* C E F *πάλιν* C E D F : *πόλιν* H A G 5 prius *πόλιν* om. H A G *ἧς* H A G : *ἥτις* C E D F 7 *θέλει* C E D F *λέγων ἧτταν* C E 8 *ἰσχυρίζῃ* C E D F : *ἰσχυρίζεις* H A G *ᾗ* scripsi : *ἣν* H A G : *ἐν ᾗ* C E D F 11 *ἢ* ante *ἀποβιάσασθαι* om. H A G 12 *διατάξασθαι* H A G *ἃ μὲν* C E D F : *ἐπεὶ* H A G 15 *οὕτως* C E D F et A H *σὲ οἶδε* del. Herwerden 16 *αὐτῷ* C E F *σοὶ εἱρκτὰς ταῦτα* H A G (in quo *σοὶ* punctis notatum est) : *ταῦτα σὺ εἱρκτὰς αὐτῷ* C E F : *ταῦτα εἱρκτὰς ἑαυτῷ* D pr. (*αὐτῷ* D corr.) : *ταῦτα σὺ εἱρκτὰς σαυτῷ* Hug 17 *ἔλαθε* H A G 18 *πρόσωθεν* C E : *πρόσθεν* H A G et D : *πρόσωπον* F 19 *ἑαυτοῦ* C E F *ἀθροῖσαι* C E 21 *τὸ* H A G : *τοῦ* C E D F *ἑαυτῶν ἄλλους* C E : *ἀλλήλους ἑαυτῶν* H A G : *ἑαυτοῦ* D F 22 *γε* om. H A G 24 *σωμασκήσας* H A G : *τὸ σῶμα ἀσκήσας* C D F : *σῶμα ἀσκήσας* E *γε*] *δὲ* C E

συμμάχους προσλαβοῦσαι οἴονται ἀναμαχέσασθαι ἄν· οὓς
δ' ἂν βελτίους τινὲς ἑαυτῶν ἡγήσωνται, τούτοις πολλάκις
καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἐθέλουσι πείθεσθαι. Σύ, ἔφη, ἔοικας 21
οὐκ οἴεσθαι τοὺς ὑβριστὰς γιγνώσκειν τοὺς ἑαυτῶν σωφρονε-
στέρους, οὐδὲ τοὺς κλέπτας τοὺς μὴ κλέπτοντας, οὐδὲ τοὺς
ψευδομένους τοὺς τἀληθῆ λέγοντας, οὐδὲ τοὺς ἀδικοῦντας
τοὺς τὰ δίκαια ποιοῦντας· οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι καὶ νῦν ὁ
σὸς πατὴρ ἐψεύσατο καὶ οὐκέτ' ἠμπέδου τὰς πρὸς ἡμᾶς
συνθήκας, εἰδὼς ὅτι ἡμεῖς οὐδ' ὁτιοῦν ὧν Ἀστυάγης συνέθετο
παραβαίνομεν; Ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ τοῦτο λέγω ὡς τὸ γνῶναι 22
μόνον τοὺς βελτίονας σωφρονίζει ἄνευ τοῦ δίκην διδόναι
ὑπὸ τῶν βελτιόνων, ὥσπερ ὁ ἐμὸς πατὴρ νῦν δίδωσιν.
Ἀλλ', ἔφη ὁ Κῦρος, ὅ γε σὸς πατὴρ πέπονθε μὲν οὐδ'
ὁτιοῦν πω κακόν· φοβεῖταί γε μέντοι εὖ οἶδ' ὅτι μὴ πάντα
τὰ ἔσχατα πάθῃ. Οἴει οὖν τι, ἔφη ὁ Τιγράνης, μᾶλλον 23
καταδουλοῦσθαι ἀνθρώπους τοῦ ἰσχυροῦ φόβου; οὐκ οἶσθ'
ὅτι οἱ μὲν τῷ ἰσχυροτάτῳ κολάσματι νομιζομένῳ σιδήρῳ
παιόμενοι ὅμως ἐθέλουσι καὶ πάλιν μάχεσθαι τοῖς αὐτοῖς;
οὓς δ' ἂν σφόδρα φοβηθῶσιν ἄνθρωποι, τούτοις οὐδὲ παρα-
μυθουμένοις ἔτι ἀντιβλέπειν δύνανται; Λέγεις σύ, ἔφη, ὡς
ὁ φόβος τοῦ ἔργῳ κακοῦσθαι μᾶλλον κολάζει τοὺς ἀνθρώ-
πους. Καὶ σύ γε, ἔφη, οἶσθα ὅτι ἀληθῆ λέγω· ἐπίστασαι 24
γὰρ ὅτι οἱ μὲν φοβούμενοι μὴ φύγωσι πατρίδα καὶ οἱ μέλ-
λοντες μάχεσθαι δεδιότες μὴ ἡττηθῶσιν [ἀθύμως διάγουσι,
καὶ οἱ πλέοντες μὴ ναυαγήσωσι,] καὶ οἱ δουλείαν καὶ δεσμὸν
φοβούμενοι, οὗτοι μὲν οὔτε σίτου οὔθ' ὕπνου δύνανται
λαγχάνειν διὰ τὸν φόβον· οἱ δὲ ἤδη μὲν φυγάδες, ἤδη δ'

1 ἀναμάχεσθαι C E 2 τινὲς post ἡγήσωνται C E 3 θέλουσιν H A G 6 ἀληθῆ H A G et D 8 ἐψεύσατο καὶ οὐκ om. D F οὐκ ἐξημπέδου codd. : corr. Cobet 9 οὐδ' om. C E 10 ταῦτα H A G 13 γε om. C E D 15 τι οὖν C E D F 19 οἱ ἄνθρωποι C E παραμυθουμένοις D : παραμυθούμενοι H A G et C E : παραμυθουμένων F 20 ἔτι om. D 22 ἔφη om. H A G 24 ἡττηθῶσι ῥαθύμως C E D F ἀθύμως . . . ναυαγήσωσι del. Madvig 25 δασμὸν C E D F

ἡττημένοι, ἤδη δὲ δουλεύοντες, ἔστιν ὅτε δύνανται καὶ
25 μᾶλλον τῶν εὐδαιμόνων ἐσθίειν τε καὶ καθεύδειν. ἔτι δὲ
φανερώτερον καὶ ἐν τοῖσδε οἷον φόρημα ὁ φόβος· ἔνιοι γὰρ
φοβούμενοι μὴ ληφθέντες ἀποθάνωσι προαποθνῄσκουσιν
ὑπὸ τοῦ φόβου, οἱ μὲν ῥιπτοῦντες ἑαυτούς, οἱ δ' ἀπαγχό-
μενοι, οἱ δ' ἀποσφαττόμενοι· οὕτω πάντων τῶν δεινῶν ὁ
φόβος μάλιστα καταπλήττει τὰς ψυχάς. τὸν δ' ἐμὸν
πατέρα, ἔφη, νῦν πῶς δοκεῖς διακεῖσθαι τὴν ψυχήν, ὃς οὐ
μόνον περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ περὶ ἐμοῦ καὶ περὶ γυναικὸς
καὶ περὶ πάντων τῶν τέκνων [δουλείας] φοβεῖται; καὶ ὁ
26 Κῦρος εἶπεν· Ἀλλὰ νῦν μὲν ἔμοιγε οὐδὲν ἄπιστον τοῦτον
οὕτω διακεῖσθαι· δοκεῖ μέντοι μοι τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς εἶναι
καὶ εὐτυχοῦντα ἐξυβρίσαι καὶ πταίσαντα ταχὺ πτῆξαι, καὶ
ἀνεθέντα γε πάλιν αὖ μέγα φρονῆσαι καὶ πάλιν αὖ πράγματα
27 παρασχεῖν. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔχει μὲν
προφάσεις τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα ὥστ' ἀπιστεῖν ἡμῖν·
ἔξεστι δέ σοι καὶ φρούρια ἐντειχίζειν καὶ τὰ ἐχυρὰ κατέχειν
καὶ ἄλλο ὅ τι ἂν βούλῃ πιστὸν λαμβάνειν. καὶ μέντοι,
ἔφη, ἡμᾶς μὲν ἕξεις οὐδέν τι τούτοις μέγα λυπουμένους·
μεμνησόμεθα γὰρ ὅτι ἡμεῖς αὐτῶν αἴτιοί ἐσμεν· εἰ δέ τινι
τῶν ἀναμαρτήτων παραδοὺς τὴν ἀρχὴν ἀπιστῶν αὐτοῖς φανεῖ,
ὅρα μὴ ἅμα τε εὖ ποιήσεις καὶ ἅμα οὐ φίλον νομιοῦσί σε·
εἰ δ' αὖ φυλαττόμενος τὸ ἀπεχθάνεσθαι μὴ ἐπιθήσεις αὐτοῖς
ζυγὰ τοῦ μὴ ὑβρίσαι, ὅρα μὴ ἐκείνους αὖ δεήσει σε σωφρονί-
28 ζειν ἔτι μᾶλλον ἢ ἡμᾶς νῦν ἐδέησεν. Ἀλλὰ ναὶ μὰ τοὺς

1 ὅταν C D F (om. E) καὶ om. H Λ G 2 ante καθεύδειν add. πίνειν καὶ C E δὲ om. C D F 6 ὁ om. H Λ G 8 ἔφη om. C E πῶς νῦν C E αἰκίζεσθαι D F 9 περὶ ante γυναικὸς om. H et F 10 τέκνων] παίδων C δουλείας om. *Vat.* 987 11 οὕτω τοῦτον C D F 12 οὕτως Λ H 13 καὶ εὐτυχοῦντα C E D F : εὐτυχοῦντα H Λ G πτήξαντα H Λ G 14 μέγα . . . αὖ om. H Λ G 15 παρέχειν H Λ G 16 ὥστ' ἂν H Λ G 18 βούλει H cor. Λ G 21 παραδοὺς C E D : παρεδίδους H Λ G : παραδιδοὺς d F ἀπιστῶ. sed ος s.v. Λ H (qui accentum quoque super ἀ addit) : ἄπιστος G αὐτὸς D F φανῇς C E : φανεὶς H cor. Λ G 22 ποιήσῃς H Λ G et F νομίσουσι H Λ G 24 δεήσῃ H Λ G et C D

θεούς, ἔφη, τοιούτοις μὲν ἔγωγε ὑπηρέταις, οὓς εἰδείην ἀνάγκῃ ὑπηρετοῦντας, ἀηδῶς ἄν μοι δοκῶ χρῆσθαι· οὓς δὲ γιγνώσκειν δοκοίην ὅτι εὐνοίᾳ καὶ φιλίᾳ τῇ ἐμῇ τὸ δέον συλλαμβάνοιεν, τούτους ἄν μοι δοκῶ καὶ ἁμαρτάνοντας ῥᾷον φέρειν ἢ τοὺς μισοῦντας μέν, ἔκπλεω δὲ πάντα ἀνάγκῃ διαπονουμένους. καὶ ὁ Τιγράνης εἶπε πρὸς ταῦτα· Φιλίαν δὲ παρὰ τίνων ἄν ποτε λάβοις τοσαύτην ὅσην σοι παρ' ἡμῶν ἔξεστι κτήσασθαι νῦν; Παρ' ἐκείνων οἶμαι, ἔφη, [παρὰ] τῶν μηδέποτε πολεμίων γεγενημένων, εἰ ἐθέλοιμι εὐεργετεῖν αὐτοὺς ὥσπερ σὺ νῦν με κελεύεις εὐεργετεῖν ὑμᾶς. Ἦ καὶ δύναιο ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐν τῷ παρόντι νῦν 29
εὑρεῖν ὅτῳ ἂν χαρίσαιο ὅσαπερ τῷ ἐμῷ πατρί; αὐτίκα, ἔφη, ἤν τινα ἐᾷς ζῆν τῶν σε μηδὲν ἠδικηκότων, τίνα σοι τούτου χάριν οἴει αὐτὸν εἴσεσθαι; τί δ', ἢν αὐτοῦ τέκνα καὶ γυναῖκα μὴ ἀφαιρῇ, τίς σε τούτου ἕνεκα φιλήσει μᾶλλον ἢ ὁ νομίζων προσήκειν αὐτῷ ἀφαιρεθῆναι; τὴν δ' Ἀρμενίων βασιλείαν εἰ μὴ ἕξει, οἶσθά τινα, ἔφη, λυπούμενον μᾶλλον ἢ ἡμᾶς; οὐκοῦν καὶ τοῦτ', ἔφη, δῆλον ὅτι ὁ μάλιστα λυπούμενος εἰ μὴ βασιλεὺς εἴη οὗτος καὶ λαβὼν τὴν ἀρχὴν μεγίστην ἂν σοι χάριν εἰδείη. εἰ δέ τί σοι, ἔφη, μέλει καὶ τοῦ ὡς 30
ἥκιστα τεταραγμένα τάδε καταλιπεῖν, ὅταν ἀπίῃς, σκόπει, ἔφη, πότερον ἂν οἴει ἠρεμεστέρως ἔχειν τὰ ἐνθάδε καινῆς γενομένης ἀρχῆς ἢ τῆς εἰωθυίας καταμενούσης· εἰ δέ τί σοι μέλει καὶ τοῦ ὡς πλείστην στρατιὰν ἐξάγειν, τίν' ἂν οἴει μᾶλλον ἐξετάσαι ταύτην ὀρθῶς τοῦ πολλάκις αὐτῇ κεχρημένου; εἰ δὲ καὶ χρημάτων δεήσει, τίν' ἂν ταῦτα νομίζεις

6 εἶπε om. C D F φιλίαν δ' (δὲ) ἔφη C E D F 8 οἴομαι C E D F 9 παρὰ del. Cobet μηδέποτε οὕτως C E: μηδεπώποτε D F 10 κελεύεις με C E D F 12 ἂν om. D 13 χάριν τούτου C E F 14 δ' ἣν H A G: δὲ ἂν C E D F αὐτῷ H A G: ἑαυτῷ C E D F 17 τινα ἔφη λυπούμενον μᾶλλον ἢ F: τινα λυπούμενον μᾶλλον ἢ D: τινα ἔφη νῦν λυπούμενον ἄλλον ἢ H A G: τινα ἄλλον λυπούμενον ἢ C E τίν' ἂν et 18 μάλιστ' ἂν Nitsche 18 τοῦτ' H A G: τοῦτο c E: τούτου C D F 19 βασιλεὺς εἴη H A G et C E: βασιλεύσει D F ἀρχὴν om. H A G 21 καταλείπειν H pr. 23 γενομένης C E D F: ἀρχομένης H A G 26 δεήσῃ C E s.v. D

κρεῖττον ἐκπορίσαι τοῦ καὶ εἰδότος καὶ ἔχοντος πάντα τὰ ὄντα; ὠγαθέ, ἔφη, Κῦρε, φύλαξαι μὴ ἡμᾶς ἀποβαλὼν σαυτὸν ζημιώσῃς πλείω ἢ ὁ πατὴρ ἐδυνήθη σε βλάψαι. ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν.

31 Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούων ὑπερήδετο, ὅτι ἐνόμιζε περαίνεσθαι πάντα αὐτῷ ὅσαπερ ὑπέσχετο τῷ Κυαξάρῃ πράξειν· ἐμέμνητο γὰρ εἰπὼν ὅτι καὶ φίλον οἴοιτο μᾶλλον ἢ πρόσθεν ποιήσειν. καὶ ἐκ τούτου δὴ τὸν Ἀρμένιον ἐρωτᾷ· Ἢν δὲ δὴ ταῦτα πείθωμαι ὑμῖν, λέγε μοι, ἔφη, σύ, ὦ Ἀρμένιε, πόσην μὲν στρατιάν μοι συμπέμψεις, πόσα δὲ χρήματα συμβαλῇ εἰς τὸν

32 πόλεμον; πρὸς ταῦτα δὴ λέγει ὁ Ἀρμένιος· Οὐδὲν ἔχω, ὦ Κῦρε, ἔφη, ἁπλούστερον εἰπεῖν οὐδὲ δικαιότερον ἢ δεῖξαι μὲν ἐμὲ πᾶσαν τὴν οὖσαν δύναμιν, σὲ δὲ ἰδόντα ὅσην μὲν ἄν σοι δοκῇ στρατιὰν ἄγειν, τὴν δὲ καταλιπεῖν τῆς χώρας φυλακήν. ὡς δ' αὔτως περὶ χρημάτων δηλῶσαι μὲν ἐμὲ δίκαιόν σοι πάντα τὰ ὄντα, σὲ δὲ τούτων αὐτὸν γνόντα ὁπόσα τε ἂν

33 βούλῃ φέρεσθαι καὶ ὁπόσα ἂν βούλῃ καταλιπεῖν. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ἴθι δὴ λέξον μοι πόση σοι δύναμίς ἐστι, λέξον δὲ καὶ πόσα χρήματα. ἐνταῦθα δὴ λέγει ὁ Ἀρμένιος· Ἱππεῖς μὲν τοίνυν εἰσὶν [Ἀρμενίων] εἰς ὀκτακισχιλίους, πεζοὶ δὲ εἰς τέτταρας μυριάδας· χρήματα δ', ἔφη, σὺν τοῖς θησαυροῖς οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπεν ἔστιν εἰς ἀργύριον λογισθέντα τάλαντα

34 πλείω τῶν τρισχιλίων. καὶ ὁ Κῦρος οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλ' εἶπε· Τῆς μὲν τοίνυν στρατιᾶς, ἐπεί σοι, ἔφη, οἱ ὅμοροι Χαλδαῖοι πολεμοῦσι, τοὺς ἡμίσεις μοι σύμπεμπε· τῶν δὲ

2 ὦ ἀγαθὲ C E D F   3 ἠδυνήθη H A G   6 τῷ om. C D F   κυαξάρει A H et C E D F   7 μᾶλλον H A G : μᾶλλον αὐτοῦ C E F : μᾶλλον αὐτὸν D   8 καὶ om. E D F   9 σὺ ἔφη D F   μὲν στρατιάν μοι H A G : μὲν στρατιὰν C : μοὶ στρατιὰν E et D : στρατιὰν F   10 συμπέμψῃς H   11 ἔφη ὦ κῦρε ἔχω C E D F   13 τὴν δύναμιν τὴν οὖσαν C E D F   16 αὐτῶν D f   τε om. H A G   17 βούλει bis H cor. A G et c F   18 δὴ λέξον C E g H : δὴ δεῖξον G : δὲ λέξον A : δεῖξον D : λέξον F   ὁπόση C E D F   20 εἰσὶν ἀρμενίων H A G : ἀρμενίων εἰσὶν C E D F   ἀρμενίων del. Hug ; praeter Armenios nullos equites habebat rex   21 σὺν τοῖς G et C D F : ἐν τοῖς c E H : αὐτοῖς A   23 ἐμέλησεν E et G : ἠμέλησεν D   24 σοι D F : τε H A G : σοί τοι C E   25 συμπέμπετε D F

χρημάτων ἀντὶ μὲν τῶν πεντήκοντα ταλάντων ὧν ἔφερες
δασμὸν διπλάσια Κυαξάρῃ ἀπόδος, ὅτι ἔλιπες τὴν φοράν·
ἐμοὶ δ', ἔφη, ἄλλα ἑκατὸν δάνεισον· ἐγὼ δέ σοι ὑπισχνοῦμαι,
ἢν ὁ θεὸς εὖ διδῷ, ἀνθ' ὧν ἂν ἐμοὶ δανείσῃς ἢ ἄλλα πλείονος
ἄξια εὐεργετήσειν ἢ τὰ χρήματα ἀπαριθμήσειν, ἢν δύνωμαι·
ἢν δὲ μὴ δύνωμαι, ἀδύνατος ἂν φαινοίμην, οἶμαι, ἄδικος δ'
οὐκ ἂν δικαίως κρινοίμην. καὶ ὁ Ἀρμένιος, Πρὸς τῶν θεῶν, 35
ἔφη, ὦ Κῦρε, μὴ οὕτω λέγε· εἰ δὲ μή, οὐ θαρροῦντά με
ἕξεις· ἀλλὰ νόμιζε, ἔφη, ἃ ἂν καταλίπῃς μηδὲν ἧττον σὰ
εἶναι ὧν ἂν ἔχων ἀπίῃς. Εἶεν, ἔφη ὁ Κῦρος· ὥστε δὲ τὴν
γυναῖκα ἀπολαβεῖν, ἔφη, πόσα ἄν μοι χρήματα δοίης; Ὁπόσα
ἂν δυναίμην, ἔφη. Τί δέ, ὥστε τοὺς παῖδας; Καὶ τούτων,
ἔφη, ὁπόσα ἂν δυναίμην. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ταῦτα μὲν
ἤδη διπλάσια τῶν ὄντων. σὺ δέ, ἔφη, ὦ Τιγράνη, λέξον 36
μοι πόσου ἂν πρίαιο ὥστε τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν. ὁ δὲ
ἐτύγχανε νεόγαμός τε ὢν καὶ ὑπερφιλῶν τὴν γυναῖκα. Ἐγὼ
μέν, ἔφη, ὦ Κῦρε, κἂν τῆς ψυχῆς πριαίμην ὥστε μήποτε
λατρεῦσαι ταύτην. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπάγου τὴν σήν· 37
οὐδὲ γὰρ εἰλῆφθαι ἔγωγε αἰχμάλωτον ταύτην νομίζω σοῦ γε
μηπώποτε φυγόντος ἡμᾶς. καὶ σὺ δέ, ὦ Ἀρμένιε, ἀπάγου
τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας μηδὲν αὐτῶν καταθείς, ἵν'
εἰδῶσιν ὅτι ἐλεύθεροι πρὸς σὲ ἀπέρχονται. καὶ νῦν μέν,
ἔφη, δειπνεῖτε παρ' ἡμῖν· δειπνήσαντες δὲ ἀπελαύνετε ὅποι
ὑμῖν θυμός. οὕτω δὴ κατέμειναν.

Διασκηνούντων δὲ μετὰ δεῖπνον ἐπήρετο ὁ Κῦρος· Εἰπέ 38
μοι, ἔφη, ὦ Τιγράνη, ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ ὃς συνε-
θήρα ἡμῖν καὶ σύ μοι μάλα ἐδόκεις θαυμάζειν αὐτόν. Οὐ

2 διπλασίονα CEDF κυαξάρῃ G: κυαξάρει cet. 4 ἢν ὁ HAG: ἂν CEDF ἢ om. HAG et D 6 φανοίμην CE 11 ἔφη om. CEF 12 τί δαὶ G et DF ὥστε HAG: ὡς CEDF 13 ὁπόσα] ὅσα HAG 15 πόσου HAG: ὁπόσου CDF: ὁπόσων E 16 τε om. HAG 19 ἔγωγε ταύτην ὡς αἰχμάλωτον CE 20 μήποτε φεύγοντος HAG 21 τήν τε DF 22 μὲν om. HAG 23 ὅπου CEDF 24 ἡμῖν CD 25 post μετὰ add. τὸ CE μετὰ δεῖπνον del. Cobet ἐπείρετο AH 26 ἔφη om. HAG

γάρ, ἔφη, ἀπέκτεινεν αὐτὸν οὑτοσὶ ὁ ἐμὸς πατήρ; Τί λαβὼν
ἀδικοῦντα; Διαφθείρειν αὐτὸν ἔφη ἐμέ. καίτοι [γ', ἔφη], ὦ
Κῦρε, οὕτω καλὸς κἀγαθὸς ἐκεῖνος ἦν ὡς καὶ ὅτε ἀποθνήσκειν
ἔμελλε προσκαλέσας με εἶπε· Μήτι σύ, ἔφη, ὦ Τιγράνη, ὅτι
ἀποκτείνει με, χαλεπανθῇς τῷ πατρί· οὐ γὰρ κακονοίᾳ τῇ
σῇ τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ἀγνοίᾳ· ὁπόσα δὲ ἀγνοίᾳ ἄνθρωποι
39 ἐξαμαρτάνουσι, πάντ' ἀκούσια ταῦτ' ἔγωγε νομίζω. ὁ μὲν
δὴ Κῦρος ἐπὶ τούτοις εἶπε· Φεῦ τοῦ ἀνδρός. ὁ δ' Ἀρμένιος
ἔλεξεν· Οὔτοι, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδ' οἱ ταῖς ἑαυτῶν γυναιξὶ
λαμβάνοντες συνόντας ἀλλοτρίους ἄνδρας οὐ τοῦτο αἰτιώ-
μενοι αὐτοὺς κατακαίνουσιν ὡς †ἀμαθεστέρας† ποιοῦντας τὰς
γυναῖκας, ἀλλὰ νομίζοντες ἀφαιρεῖσθαι αὐτοὺς τὴν πρὸς αὑ-
τοὺς φιλίαν, διὰ τοῦτο ὡς πολεμίοις αὐτοῖς χρῶνται. καὶ
ἐγὼ ἐκείνῳ, ἔφη, ἐφθόνουν, ὅτι μοι ἐδόκει τοῦτον ποιεῖν αὐτὸν
40 μᾶλλον θαυμάζειν ἢ ἐμέ. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ἀλλὰ ναὶ μὰ
τοὺς θεούς, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, ἀνθρώπινά μοι δοκεῖς ἁμαρτεῖν·
καὶ σύ, ὦ Τιγράνη, συγγίγνωσκε τῷ πατρί. τότε μὲν δὴ
τοιαῦτα διαλεχθέντες καὶ φιλοφρονηθέντες ὥσπερ εἰκὸς ἐκ
συναλλαγῆς, ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ἁρμαμάξας σὺν ταῖς γυναιξὶν
ἀπήλαυνον εὐφραινόμενοι.
41 Ἐπεὶ δ' ἦλθον οἴκαδε, ἔλεγον τοῦ Κύρου ὁ μέν τις τὴν
σοφίαν, ὁ δὲ τὴν καρτερίαν, ὁ δὲ τὴν πρᾳότητα, ὁ δέ τις καὶ

1 οὑτοσὶ om. HAG 2 γ' ἔφη om. CEDF 3 ἦν ἐκεῖνος CDF 4 μήτοι CE ὦ τιγράνη ἔφη CEDF 5 τῇ σῇ F: τῷ πρὶ videtur habuisse C (quod ait Hug C τῇ σῇ γε habuisse id non verum est; nec γε scribitur γὲ in hac parte codicis neque ultima littera fuit ἐ): τινὶ c cet. 6 ὁπόσα . . . ἄνθρωποι om. HAG 7 ἁμαρτάνουσι CE πάντ'] ταῦτ' E ταῦτ' ἔγωγε CF: ἐγὼ E: ταῦτ' ἐγὼ D: ταῦτα ἐγὼ HAG 8 τούτοις CEDF: τοῦτ' HAG 9 οὔτοι] οὗτοι HAG et F: οὕτως D ἔφη om. CEDF 10 ὄντας HAG 11 κατακτείνουσιν codd.: corr. Cobet ἀμαθεστέρας CDF et fort. H pr. (σωφρον in ras.): σωφρονεστέρας c cet.: ἀφρονεστέρας Stephanus ποιοῦντας CDF: ποιοῦντες c cet. 12 αὐτὰς D αὑτοὺς] αὐτοὺς HAG: ἑαυτοὺς CEDF 14 ἐκεῖνο C ἔφη om. HAG ἐφθόνησα CEDF τοῦτον Schneider: τοῦτο HAG (pro τοῦτὸ): τὸν ἐμὸν υἱὸν CEDF 15 θαυμάζειν] ὀνομάζειν AG et H qui ὀνο in ras. post ὀνομάζειν lac. septem fere litt. H 16 ἔφη om. AG: del. H 19 ταῖς ἁρμαμάξαις HAG 20 εὐηνόμενοι H cor. AG: εὐινόμενοι H pr.

τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος. ἔνθα δὴ ὁ Τιγράνης ἐπήρετο τὴν γυναῖκα· Ἦ καὶ σοί, ἔφη, ὦ Ἀρμενία, καλὸς ἐδόκει ὁ Κῦρος εἶναι; Ἀλλὰ μὰ Δί᾽, ἔφη, οὐκ ἐκεῖνον ἐθεώμην. Ἀλλὰ τίνα μήν; ἔφη ὁ Τιγράνης. Τὸν εἰπόντα νὴ Δία ὡς τῆς αὑτοῦ ψυχῆς ἂν πρίαιτο ὥστε μή με δουλεύειν. τότε μὲν δὴ ὥσπερ εἰκὸς ἐκ τοιούτων ἀνεπαύοντο σὺν ἀλλήλοις.

Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ὁ Ἀρμένιος Κύρῳ μὲν καὶ τῇ στρατιᾷ 42
ἁπάσῃ ξένια ἔπεμπε, προεῖπε δὲ τοῖς ἑαυτοῦ, οὓς δεήσοι στρατεύεσθαι, εἰς τρίτην ἡμέραν παρεῖναι· τὰ δὲ χρήματα ὧν εἶπεν ὁ Κῦρος διπλάσια ἀπηρίθμησεν. ὁ δὲ Κῦρος ὅσα εἶπε λαβὼν τἆλλα ἀπέπεμψεν· ἤρετο δὲ πότερος ἔσται ὁ τὸ στράτευμα ἄγων, ὁ παῖς ἢ αὐτός. εἰπέτην δὲ ἅμα ὁ μὲν πατὴρ οὕτως· Ὁπότερον ἂν σὺ κελεύῃς· ὁ δὲ παῖς οὕτως· Ἐγὼ μὲν οὐκ ἀπολείψομαί σου, ὦ Κῦρε, οὐδ᾽ ἂν σκευοφόρον ἐμὲ δέῃ σοι συνακολουθεῖν. καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπε· 43
Καὶ ἐπὶ πόσῳ ἄν, ἔφη, ἐθέλοις τὴν γυναῖκά σου ἀκοῦσαι ὅτι σκευοφορεῖς; Ἀλλ᾽ οὐδέν, ἔφη, ἀκούειν δεήσει αὐτήν· ἄξω γάρ, ὥστε ὁρᾶν ἐξέσται αὐτῇ ὅ τι ἂν ἐγὼ πράττω. Ὥρα ἄν, ἔφη, συσκευάζεσθαι ὑμῖν εἴη. Νόμιζ᾽, ἔφη, συνεσκευασμένους παρέσεσθαι ὅ τι ἂν ὁ πατὴρ δῷ. τότε μὲν δὴ ξενισθέντες οἱ στρατιῶται ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἀναλαβὼν ὁ Κῦρος τὸν Τιγράνην καὶ τῶν II
Μήδων ἱππέων τοὺς κρατίστους καὶ τῶν ἑαυτοῦ φίλων ὁπόσους καιρὸς ἐδόκει εἶναι, περιελαύνων τὴν χώραν κατεθεᾶτο, σκοπῶν ποῦ τειχίσειε φρούριον. καὶ ἐπ᾽ ἄκρον τι ἐλθὼν ἐπηρώτα τὸν Τιγράνην ποῖα εἴη τῶν ὀρέων ὁπόθεν οἱ Χαλδαῖοι καταθέοντες λῄζονται. καὶ ὁ Τιγράνης ἐδείκνυεν.

2 ἢ om. D F σὺ H A G et E καλός σοι E 4 αὐτοῦ codd. 5 ἂν om. H A G 8 πάσῃ C E F : πᾶσι D οὓς] οὐ A G : οὗ H δεήσει C E 11 ἔπεμψεν C D F 13 κελεύεις E et G 14 ἀπολήψομαι H 15 με C E D F δεήσοι H A G et D F : δεήσῃ C : δεήσει E : corr. Stephanus 16 πόσῳ ἐθέλεις (vel -οις) ἂν ἔφη C E D F 18 αὐτῇ om. H A G 19 νόμιζ᾽ C E F : νομίζω D : νόμιζε δ᾽ H A G 20 παρέσται C E 22 λαβὼν C E D F 25 ποῦ τειχίσειε H A G : οὗ τειχισθείη C E D : οὗ τειχισθεῖεν F φρούριον om. H A G ἄκρων H pr. : ἄκρων διελθὼν C E 26 ὀρῶν H A G

ὁ δὲ πάλιν ἤρετο· Νῦν δὲ ταῦτα τὰ ὄρη ἔρημά ἐστιν; Οὐ μὰ
Δί', ἔφη, ἀλλ' ἀεὶ σκοποὶ εἰσὶν ἐκείνων οἳ σημαίνουσι τοῖς
ἄλλοις ὅ τι ἂν ὁρῶσι. Τί οὖν, ἔφη, ποιοῦσιν, ἐπὴν αἴ-
σθωνται; Βοηθοῦσιν, ἔφη, ἐπὶ τὰ ἄκρα, ὡς ἂν ἕκαστος
2 δύνηται. ταῦτα μὲν δὴ ὁ Κῦρος ἠκηκόει· σκοπῶν δὲ
κατενόει πολλὴν τῆς χώρας τοῖς Ἀρμενίοις ἔρημον καὶ
ἀργὸν οὖσαν διὰ τὸν πόλεμον. καὶ τότε μὲν ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ
3 στρατόπεδον καὶ δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ
αὐτός τε ὁ Τιγράνης παρῆν συνεσκευασμένος καὶ ἱππεῖς εἰς
τοὺς τετρακισχιλίους συνελέγοντο αὐτῷ καὶ τοξόται εἰς τοὺς
μυρίους, καὶ πελτασταὶ ἄλλοι τοσοῦτοι. ὁ δὲ Κῦρος ἐν
ᾧ συνελέγοντο ἐθύετο· ἐπεὶ δὲ καλὰ τὰ ἱερὰ ἦν αὐτῷ,
συνεκάλεσε τούς τε τῶν Περσῶν ἡγεμόνας καὶ τοὺς τῶν
4 Μήδων. ἐπεὶ δ' ὁμοῦ ἦσαν, ἔλεξε τοιάδε.
Ἄνδρες φίλοι, ἔστι μὲν τὰ ὄρη ταῦτα ἃ ὁρῶμεν Χαλδαίων·
εἰ δὲ ταῦτα καταλάβοιμεν καὶ ἐπ' ἄκρου γένοιτο ἡμέτερον
φρούριον, σωφρονεῖν ἀνάγκη ἂν εἴη πρὸς ἡμᾶς ἀμφοτέροις,
τοῖς τε Ἀρμενίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις. τὰ μὲν οὖν ἱερὰ καλὰ
ἡμῖν· ἀνθρωπίνῃ δὲ προθυμίᾳ εἰς τὸ πραχθῆναι ταῦτα οὐδὲν
οὕτω μέγα σύμμαχον ἂν γένοιτο ὡς τάχος. ἢν γὰρ φθάσωμεν
πρὶν τοὺς πολεμίους συλλεγῆναι ἀναβάντες, ἢ παντάπασιν
ἀμαχεὶ λάβοιμεν ἂν τὸ ἄκρον ἢ ὀλίγοις τε καὶ ἀσθενέσι
5 χρησαίμεθ' ἂν πολεμίοις. τῶν οὖν πόνων οὐδεὶς ῥᾴων οὐδ'
ἀκινδυνότερος, ἔφη, ἐστὶ τοῦ νῦν καρτερῆσαι σπεύδοντας.
ἴτε οὖν ἐπὶ τὰ ὅπλα. καὶ . . . Ὑμεῖς μέν, ὦ Μῆδοι, ἐν
ἀριστερᾷ ἡμῶν πορεύεσθε· ὑμεῖς δέ, ὦ Ἀρμένιοι, οἱ μὲν
ἡμίσεις ἐν δεξιᾷ, οἱ δ' ἡμίσεις ἔμπροσθεν ἡμῶν ἡγεῖσθε·
ὑμεῖς δ', ὦ ἱππεῖς, ὄπισθεν ἕπεσθε παρακελευόμενοι καὶ

2 ἀλλ' ἀεὶ] ἀλλὰ D F 3 ἐπὴν C et H A G: ἐπεὶ ἂν E: ἐπὰν D: ἐπεὶ F 5 ηκησθεὶς (sic) A H 9 τε om. H A G 10 prius τοὺς om. C E D F 12 ἦν τὰ ἱερὰ C E D F 13 καὶ τοὺς μήδους C 16 post γένοιτο add. τὸ C E D F 19 ἡμῖν] ἡμῶν D F προθυμίᾳ] προνοίᾳ Nitsche 23 χρησαίμεθα C E D F ἂν om. C E οὐδὲν H A G ῥᾷον H A G et E 24 τοῦ] τοὺς H A G σπουδάζοντας H A G 25 post καὶ lac. stat. Hug 28 ὄπισθ' H A G διακελευόμενοι C E D F

ὠθοῦντες ἄνω ἡμᾶς, ἢν δέ τις μαλακύνηται, μὴ ἐπιτρέπετε.
ταῦτ' εἰπὼν ὁ Κῦρος ἡγεῖτο ὀρθίους ποιησάμενος τοὺς λόχους. 6
οἱ δὲ Χαλδαῖοι ὡς ἔγνωσαν τὴν ὁρμὴν ἄνω οὖσαν, εὐθὺς
ἐσήμαινόν τε τοῖς ἑαυτῶν καὶ συνεβόων ἀλλήλους καὶ συνη-
θροίζοντο. ὁ δὲ Κῦρος παρηγγύα, Ἄνδρες Πέρσαι, ἡμῖν
σημαίνουσι σπεύδειν. ἢν γὰρ φθάσωμεν ἄνω γενόμενοι,
οὐδὲν τὰ τῶν πολεμίων δυνήσεται.

Εἶχον δ' οἱ Χαλδαῖοι γέρρα τε καὶ παλτὰ δύο· καὶ 7
πολεμικώτατοι δὲ λέγονται οὗτοι τῶν περὶ ἐκείνην τὴν
χώραν εἶναι· καὶ μισθοῦ στρατεύονται, ὁπόταν τις αὐτῶν
δέηται, διὰ τὸ πολεμικοί τε καὶ πένητες εἶναι· καὶ γὰρ ἡ
χώρα αὐτοῖς ὀρεινή τέ ἐστι καὶ ὀλίγη ἡ τὰ χρήματα ἔχουσα.
ὡς δὲ μᾶλλον ἐπλησίαζον οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον τῶν ἄκρων, ὁ 8
Τιγράνης σὺν τῷ Κύρῳ πορευόμενος εἶπεν· Ὦ Κῦρε, ἆρ'
οἶσθ', ἔφη, ὅτι αὐτοὺς ἡμᾶς αὐτίκα μάλα δεήσει μάχεσθαι;
ὡς οἵ γε Ἀρμένιοι οὐ μὴ δέξονται τοὺς πολεμίους. καὶ ὁ
Κῦρος εἰπὼν ὅτι εἰδείη τοῦτο, εὐθὺς παρηγγύησε τοῖς Πέρσαις
παρασκευάζεσθαι, ὡς αὐτίκα δεῆσον διώκειν, ἐπειδὰν ὑπα-
γάγωσι τοὺς πολεμίους ὑποφεύγοντες οἱ Ἀρμένιοι ὥστ'
ἐγγὺς ἡμῖν γενέσθαι. οὕτω δὴ ἡγοῦντο μὲν οἱ Ἀρμένιοι· 9
τῶν δὲ Χαλδαίων οἱ παρόντες, ὡς ἐπλησίαζον οἱ Ἀρμένιοι,
ἀλαλάξαντες ἔθεον, ὥσπερ εἰώθεσαν, εἰς αὐτούς· οἱ δὲ
Ἀρμένιοι, ὥσπερ εἰώθεσαν, οὐκ ἐδέχοντο. ὡς δὲ διώκοντες 10
οἱ Χαλδαῖοι εἶδον ἐναντίους μαχαιροφόρους ἱεμένους ἄνω, οἱ
μέν τινες αὐτοῖς πελάσαντες ταχὺ ἀπέθνῃσκον, οἱ δ' ἔφευγον,
οἱ δέ τινες καὶ ἑάλωσαν αὐτῶν, ταχὺ δὲ εἴχετο τὰ ἄκρα.
ἐπεὶ δὲ τὰ ἄκρα εἶχον οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον, καθεώρων τε τῶν
Χαλδαίων τὰς οἰκήσεις καὶ ᾐσθάνοντο φεύγοντας αὐτοὺς ἐκ
τῶν ἐγγὺς οἰκήσεων. ὁ δὲ Κῦρος, ὡς πάντες οἱ στρατιῶται 11

4 ἀλλήλοις codd.: corr. Schneider ἠθροίζοντο HAG 11 πολεμικοί] πολεμικώτατοι CEDF 16 δέξωνται AH et DF 17 εὐθὺς om. DF 18 ὑπάγωσι CEDF 22 ante ἀλαλάξαντες add. ταχὺ CEDF εἰς HAG: ἐπ' CEDF 24 ἱεμένους AH 26 αὐτῶν καὶ ἑάλωσαν CE 27 εἶχον CEDF τὸν om. CEF

ὁμοῦ ἐγένοντο, ἀριστοποιεῖσθαι παρήγγειλεν. ἐπεὶ δὲ ἠρι-
στήκεσαν, καταμαθὼν ἔνθα αἱ σκοπαὶ ἦσαν αἱ τῶν Χαλδαίων
ἐρυμνόν τε ὂν καὶ ἔνυδρον, εὐθὺς ἐτείχιζε φρούριον· καὶ τὸν
Τιγράνην ἐκέλευε πέμπειν ἐπὶ τὸν πατέρα καὶ κελεύειν
παραγενέσθαι ἔχοντα ὁπόσοι εἶεν τέκτονές τε καὶ λιθοτόμοι.
ἐπὶ μὲν δὴ τὸν Ἀρμένιον ᾤχετο ἄγγελος· ὁ δὲ Κῦρος τοῖς
παροῦσιν ἐτείχιζεν.

12 Ἐν δὲ τούτῳ προσάγουσι τῷ Κύρῳ τοὺς αἰχμαλώτους
δεδεμένους, τοὺς δέ τινας καὶ τετρωμένους. ὡς δὲ εἶδεν, εὐθὺς
λύειν μὲν ἐκέλευσε τοὺς δεδεμένους, τοὺς δὲ τετρωμένους
ἰατροὺς καλέσας θεραπεύειν ἐκέλευσεν· ἔπειτα δὲ ἔλεξε τοῖς
Χαλδαίοις ὅτι ἥκοι οὔτε ἀπολέσαι ἐπιθυμῶν ἐκείνους οὔτε
πολεμεῖν δεόμενος, ἀλλ' εἰρήνην βουλόμενος ποιῆσαι Ἀρμε-
νίοις καὶ Χαλδαίοις. Πρὶν μὲν οὖν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα οἶδ' ὅτι
οὐδὲν ἐδεῖσθε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλῶς εἶχε,
τὰ δὲ τῶν Ἀρμενίων ἤγετε καὶ ἐφέρετε· νῦν δὲ ὁρᾶτε δὴ ἐν
13 οἵῳ ἐστέ. ἐγὼ οὖν ἀφίημι ὑμᾶς οἴκαδε τοὺς εἰλημμένους, καὶ
δίδωμι ὑμῖν σὺν τοῖς ἄλλοις Χαλδαίοις βουλεύσασθαι εἴτε
βούλεσθε πολεμεῖν ἡμῖν εἴτε φίλοι εἶναι. καὶ ἢν μὲν πόλεμον
αἱρῆσθε, μηκέτι ἥκετε δεῦρο ἄνευ ὅπλων, εἰ σωφρονεῖτε· ἢν
δὲ εἰρήνης δοκῆτε δεῖσθαι, ἄνευ ὅπλων ἥκετε· ὡς δὲ καλῶς
14 ἕξει τὰ ὑμέτερα, ἢν φίλοι γένησθε, ἐμοὶ μελήσει. ἀκού-
σαντες δὲ ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι, πολλὰ μὲν ἐπαινέσαντες, πολλὰ
δὲ δεξιωσάμενοι τὸν Κῦρον ᾤχοντο οἴκαδε.

Ὁ δὲ Ἀρμένιος ὡς ἤκουσε τήν τε κλῆσιν τοῦ Κύρου καὶ
τὴν πρᾶξιν, λαβὼν τοὺς τέκτονας καὶ τἆλλα ὅσων ᾤετο δεῖν,
15 ἧκε πρὸς τὸν Κῦρον ὡς ἐδύνατο τάχιστα. ἐπεὶ δὲ εἶδε τὸν

1 ἀριστοποιῆσαι C D F 2 σκοπιαὶ C E αἱ om. H A G 3 εὔυδρον C E F ἐτείχιζεν εὐθὺς C E 5 post παραγενέσθαι add. καὶ H A G λιθοδόμοι codd., corr. Dind. : λιθολόγοι Valckenaer 10 μὲν λύειν G et E ἐκέλευε C E 12 ἀπελάσειν H A G et c E 13 ποιῆσαι βουλόμενος C E D F 15 οὐδὲν C E D F : οὐκ H A G 17 post οἴκαδε add. καὶ D F 19 καὶ ἢν H A G : κἂν C E D F 20 αἱρήσησθε C E D pr. F pr. : αἱρεῖσθε A H pr. 21 ἄνευ ὅπλων om. D F 22 ἐμοὶ ἔφη A H 23 ταῦτα post χαλδαῖοι H A G 24 τὸν κῦρον om. H A G 25 τήν τε] τὴν C E 26 ἄλλα H A G 27 ἠδύνατο A G

Κῦρον, ἔλεξεν· Ὦ Κῦρε, ὡς ὀλίγα δυνάμενοι προορᾶν ἄν-
θρωποι περὶ τοῦ μέλλοντος πολλὰ ἐπιχειροῦμεν πράττειν.
νῦν γὰρ δὴ καὶ ἐγὼ ἐλευθερίαν μὲν μηχανᾶσθαι ἐπιχειρήσας
δοῦλος ὡς οὐδεπώποτε ἐγενόμην· ἐπεὶ δ' ἑάλωμεν, σαφῶς
ἀπολωλέναι νομίσαντες νῦν ἀναφαινόμεθα σεσωσμένοι ὡς
οὐδεπώποτε. οἳ γὰρ οὐδεπώποτε ἐπαύοντο πολλὰ κακὰ ἡμᾶς
ποιοῦντες, νῦν ὁρῶ τούτους ἔχοντας ὥσπερ ἐγὼ ηὐχόμην.
καὶ τοῦτο ἐπίστω, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅτι ἐγὼ ὥστε ἀπελάσαι 16
Χαλδαίους ἀπὸ τούτων τῶν ἄκρων πολλαπλάσια ἂν ἔδωκα
χρήματα ὧν σὺ νῦν ἔχεις παρ' ἐμοῦ· καὶ ἃ ὑπισχνοῦ ποιήσειν
ἀγαθὰ ἡμᾶς ὅτ' ἐλάμβανες τὰ χρήματα, ἀποτετέλεσταί σοι
ἤδη, ὥστε καὶ προσοφείλοντές σοι ἄλλας χάριτας ἀναπεφή-
ναμεν, ἃς ἡμεῖς γε, εἰ μὴ κακοί ἐσμεν, αἰσχυνοίμεθ' ἂν σοι
μὴ ἀποδιδόντες. ὁ μὲν Ἀρμένιος τοσαῦτ' ἔλεξεν. 17

Οἱ δὲ Χαλδαῖοι ἧκον δεόμενοι τοῦ Κύρου εἰρήνην σφίσι
ποιῆσαι. καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο αὐτούς· Ἄλλο τι, ἔφη, ὦ
Χαλδαῖοι, ἢ τούτου ἕνεκα εἰρήνης νῦν ἐπιθυμεῖτε ὅτι νομίζετε
ἀσφαλέστερον ἂν δύνασθαι ζῆν εἰρήνης γενομένης ἢ πολε-
μοῦντες, ἐπεὶ ἡμεῖς τάδ' ἔχομεν; ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι. καὶ 18
ὅς, Τί δ', ἔφη, εἰ καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀγαθὰ προσγένοιτο διὰ τὴν
εἰρήνην; Ἔτι ἄν, ἔφασαν, μᾶλλον εὐφραινοίμεθα. Ἄλλο
τι οὖν, ἔφη, ἢ διὰ τὸ γῆς σπανίζειν ἀγαθῆς νῦν πένητες
νομίζετ' εἶναι; συνέφασαν καὶ τοῦτο. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κῦρος,
βούλοισθ' ἂν ἀποτελοῦντες ὅσαπερ οἱ ἄλλοι Ἀρμένιοι ἐξεῖναι
ὑμῖν τῆς Ἀρμενίας [γῆς] ἐργάζεσθαι ὁπόσην ἂν θέλητε;
ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι, εἰ πιστεύοιμεν μὴ ἀδικήσεσθαι. Τί δέ, 19
σύ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, βούλοιο ἄν σοι τὴν νῦν ἀργὸν οὖσαν

1 ἅνθρωποι Dind.: ἄνθρωποι codd. 12 ἂν ἀπεφήναμεν HAG 14 τοσαῦτα HAG: ταῦτ' CEDF 17 post ἕνεκα add. ὑμεῖς CE 18 ἂν om. CEDF ζῆν δύνασθαι CE 19 ἐπεὶ CEDF: ἐπεὶ δὲ HAG: ἐπειδὴ Fischer τάδ' ἔχομεν; ἔφασαν HAG: τἄλλα ἔφασαν ἔχομεν CE: ταῦτ' ἐλέγομεν τᾶλλα ἔχομεν ἔφασαν D: τἄλλ' ἔχομεν ἔφασαν F: τὰ ἄκρα ἔχομεν; ἔφασαν Hug 20 δ'] οὖν CEDF 21 ἔτι] ὅτι HAG 23 ἔφη om. HAG 24 ante βούλοισθ' add. ἢ CEDF ἄλλοι om. CDF 25 γῆς om. CF θέλητε HAG: βούλησθε CEDF 27 σοι om. CDF ἀργὴν codd.: corr. Stephanus

[γῆν] ἐνεργὸν γενέσθαι, εἰ μέλλοιεν τὰ νομιζόμενα παρὰ σοὶ
ἀποτελεῖν οἱ ἐργαζόμενοι; ἔφη ὁ Ἀρμένιος πολλοῦ ἂν τοῦτο
20 πρίασθαι· πολὺ γὰρ ἂν αὐξάνεσθαι τὴν πρόσοδον. Τί δ',
ὑμεῖς, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι, ἐπεὶ ὄρη ἀγαθὰ ἔχετε, ἐθέλοιτ'
ἂν ἐᾶν νέμειν ταῦτα τοὺς Ἀρμενίους, εἰ ὑμῖν μέλλοιεν οἱ
νέμοντες τὰ δίκαια ἀποτελεῖν; ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι· πολλὰ
γὰρ ἂν ὠφελεῖσθαι οὐδὲν πονοῦντες. Σὺ δέ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε,
ἐθέλοις ἂν ταῖς τούτων νομαῖς χρῆσθαι, εἰ μέλλοις μικρὰ
ὠφελῶν Χαλδαίους πολὺ πλείω ὠφελήσεσθαι; Καὶ σφόδρα
ἄν, ἔφη, εἴπερ οἰοίμην ἀσφαλῶς νεμεῖν. Οὐκοῦν, ἔφη,
ἀσφαλῶς ἂν νέμοιτε, εἰ τὰ ἄκρα ἔχοιτε σύμμαχα; ἔφη ὁ
21 Ἀρμένιος. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι, οὐκ ἂν
ἡμεῖς ἀσφαλῶς ἐργαζοίμεθα μὴ ὅτι τὴν τούτων, ἀλλ' οὐδ'
ἂν τὴν ἡμετέραν, εἰ οὗτοι τὰ ἄκρα ἔχοιεν. Εἰ δ' ὑμῖν αὖ,
ἔφη, τὰ ἄκρα σύμμαχα εἶεν; Οὕτως ἄν, ἔφασαν, ἡμῖν καλῶς
ἔχοι. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀρμένιος, οὐκ ἂν ἡμῖν αὖ
καλῶς ἔχοι, εἰ οὗτοι παραλήψονται πάλιν τὰ ἄκρα ἄλλως τε
22 καὶ τετειχισμένα. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Οὑτωσὶ τοίνυν, ἔφη,
ἐγὼ ποιήσω· οὐδετέροις ὑμῶν τὰ ἄκρα παραδώσω, ἀλλ' ἡμεῖς
φυλάξομεν αὐτά· κἂν ἀδικῶσιν ὑμῶν ὁπότεροι, σὺν τοῖς
ἀδικουμένοις ἡμεῖς ἐσόμεθα.

23 Ὡς δ' ἤκουσαν ταῦτα ἀμφότεροι, ἐπῄνεσαν καὶ ἔλεγον
ὅτι οὕτως ἂν μόνως ἡ εἰρήνη βεβαία γένοιτο. καὶ ἐπὶ
τούτοις ἔδοσαν καὶ ἔλαβον πάντες τὰ πιστά, καὶ ἐλευθέρους
μὲν ἀμφοτέρους ἀπ' ἀλλήλων εἶναι συνετίθεντο, ἐπιγαμίας δ'
εἶναι καὶ ἐπεργασίας καὶ ἐπινομίας, καὶ ἐπιμαχίαν δὲ κοινήν,

1 γῆν C E D F : χώραν H A G 2 οἱ om. H A G 7 ποιοῦντας A : πονοῦντας G H et c E pr. 9 ὠφελήσεσθαι C pr. F : ὠφεληθήσεσθαι C s. v. cet. 10 εἴπερ οἰοίμην C E : εἰ οἰοίμην H A et F : εἰ ἡμῖν D : om. G ἀσφαλὲς D : om. G νεμεῖν . . . ἀσφαλῶς om. A H νέμειν codd. : corr. Herwerden 14 ἡμῖν C E 15 ἔφη om. C E εἴη C E D F 18 ἐγὼ ποιήσω ἔφη C E D F 20 φυλάξομεν αὐτά] ταῦτα φυλάξομεν C E ὁπότεροι οὖν C D F : ὁποτεροιοῦν E f 21 ἐσόμεθα ἡμεῖς C E D F 22 ἀμφότεροι ταῦτα H A G 23 ἂν . . . γένοιτο H A G : ἂν εἴη μόνως εἰρήνη βεβαία C E D F βεβαίως C F 24 ἔλαβον καὶ ἔδοσαν H A G πάντες] ἀλλήλοις C E 26 ἐπιμαχίαν F : συμμαχίαν C E D : ἐπισυμμαχίαν H A G δὲ om. H A G

εἴ τις ἀδικοίη ὁποτέρους. οὕτω μὲν οὖν τότε διεπράχθη· 24
καὶ νῦν δὲ ἔτι οὕτω διαμένουσιν αἱ τότε γενόμεναι συνθῆκαι
Χαλδαίοις καὶ τῷ τὴν Ἀρμενίαν ἔχοντι. ἐπεὶ δὲ αἱ συνθῆκαι
ἐγεγένηντο, εὐθὺς συνετείχιζόν τε ἀμφότεροι προθύμως ὡς
κοινὸν φρούριον καὶ τὰ ἐπιτήδεια συνεισῆγον. ἐπεὶ δ' 25
ἑσπέρα προσῄει, συνδείπνους ἔλαβεν ἀμφοτέρους πρὸς ἑαυτὸν
ὡς φίλους ἤδη. συσκηνούντων δὲ εἶπέ τις τῶν Χαλδαίων
ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις σφῶν πᾶσιν εὐκτὰ ταῦτα εἴη· εἰσὶ δέ
τινες τῶν Χαλδαίων οἳ ληιζόμενοι ζῶσι καὶ οὔτ' ἐπίσταν-
ται ἐργάζεσθαι οὔτ' ἂν δύναιντο, εἰθισμένοι ἀπὸ πολέμου
βιοτεύειν· αἰεὶ γὰρ ἐλῄζοντο ἢ ἐμισθοφόρουν, πολλάκις
μὲν παρὰ τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ (καὶ γάρ, ἔφασαν, πολύχρυσος
ἀνήρ), πολλάκις δὲ καὶ παρ' Ἀστυάγει. καὶ ὁ Κῦρος ἔφη·
Τί οὖν οὐ καὶ νῦν παρ' ἐμοὶ μισθοφοροῦσιν; ἐγὼ γὰρ δώσω 26
ὅσον τις καὶ ἄλλος πλεῖστον δήποτε ἔδωκε. συνέφασαν [οἱ],
καὶ πολλούς γε ἔσεσθαι ἔλεγον τοὺς ἐθελήσοντας.

Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω συνωμολογεῖτο. ὁ δὲ Κῦρος ὡς 27
ἤκουσεν ὅτι πολλάκις πρὸς τὸν Ἰνδὸν οἱ Χαλδαῖοι ἐπορεύοντο,
ἀναμνησθεὶς ὅτι ἦλθον παρ' αὐτοῦ κατασκεψόμενοι εἰς Μή-
δους τὰ αὐτῶν πράγματα καὶ ᾤχοντο πρὸς τοὺς πολεμίους,
ὅπως αὖ καὶ τὰ ἐκείνων κατίδωσιν, ἐβούλετο μαθεῖν τὸν
Ἰνδὸν τὰ αὐτῷ πεπραγμένα. ἤρξατο οὖν λόγου τοιοῦδε· Ὦ 28
Ἀρμένιε, ἔφη, καὶ ὑμεῖς, ὦ Χαλδαῖοι, εἴπατέ μοι, εἴ τινα ἐγὼ
νῦν τῶν ἐμῶν ἀποστέλλοιμι πρὸς τὸν Ἰνδόν, συμπέμψαιτ'
ἄν μοι τῶν ὑμετέρων οἵτινες αὐτῷ τήν τε ὁδὸν ἡγοῖντο ἂν
καὶ συμπράττοιεν ὥστε γενέσθαι ἡμῖν παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ ἃ
ἐγὼ βούλομαι; ἐγὼ γὰρ χρήματα μὲν προσγενέσθαι ἔτι ἂν

1 ποτέρους H A G post ὁποτέρους add. οὖν C E D F οὖν om. A H et D F 4 γεγένηντο H A G : ἐγένοντο C E D F 5 συνῆγον E D F 8 πᾶσι ταῦτ' εὐκτὰ H A G 9 ἐπίστανται H A G : ἂν ἐπίσταιντο C E D F 10 δύναιντο] βούλοιντο Herwerden 11 ἀεὶ C E D F ἢ H A G : καὶ C E D F 13 ἀνὴρ C D F : ὁ ἀνὴρ c E et H A G 15 οἱ del. Dind. 16 ἐθελήσαντας C E F 18 πολλάκις post ἰνδὸν C E D F 19 κατασκεψάμενοι codd. : corr. Stephanus 20 πρὸς] εἰς C E 22 αὐτῷ C E D F : ἑαυτῷ H A G 24 νῦν om. C D F ἀποστελλοίμην H A G 25 τε om. H A G

βουλοίμην ἡμῖν, ὅπως ἔχω καὶ μισθὸν ἀφθόνως διδόναι οἷς
ἂν δέῃ καὶ τιμᾶν καὶ δωρεῖσθαι τῶν συστρατευομένων τοὺς
ἀξίους· τούτων δὴ ἕνεκα βούλομαι ὡς ἀφθονώτατα χρήματα
ἔχειν, δεῖσθαι τούτων νομίζων. τῶν δὲ ὑμετέρων ἡδύ μοι
ἀπέχεσθαι φαίνεται· φίλους γὰρ ὑμᾶς ἤδη νομίζω· παρὰ δὲ
29 τοῦ Ἰνδοῦ ἡδέως ἂν λάβοιμι, εἰ διδοίη. ὁ οὖν ἄγγελος, ᾧ
κελεύω ὑμᾶς ἡγεμόνας δοῦναι καὶ συμπράκτορας [γενέσθαι],
ἐλθὼν ἐκεῖσε ὧδε λέξει· Ἔπεμψέ με Κῦρος, ὦ Ἰνδέ, πρὸς
σέ· φησὶ δὲ προσδεῖσθαι χρημάτων, προσδεχόμενος ἄλλην
στρατιὰν οἴκοθεν ἐκ Περσῶν· καὶ γὰρ προσδέχομαι, ἔφη·
ἢν οὖν αὐτῷ πέμψῃς ὁπόσα σοι προχωρεῖ, φησίν, ἢν θεὸς
ἀγαθὸν τέλος διδῷ αὐτῷ, πειράσεσθαι ποιῆσαι ὥστε σε
30 νομίζειν καλῶς βεβουλεῦσθαι χαρισάμενον αὐτῷ. ταῦτα μὲν
ὁ παρ᾽ ἐμοῦ λέξει. τοῖς δὲ παρ᾽ ὑμῶν ὑμεῖς αὖ ἐπιστέλλετε
ὅ τι ὑμῖν σύμφορον δοκεῖ εἶναι. καὶ ἢν μὲν λάβωμεν,
ἔφη, παρ᾽ αὐτοῦ, ἀφθονωτέροις χρησόμεθα· ἢν δὲ μὴ λάβω-
μεν, εἰσόμεθα ὅτι οὐδεμίαν αὐτῷ χάριν ὀφείλομεν, ἀλλ᾽
ἐξέσται ἡμῖν ἐκείνου ἕνεκα πρὸς τὸ ἡμέτερον συμφέρον
31 πάντα τίθεσθαι. ταῦτ᾽ εἶπεν ὁ Κῦρος, νομίζων τοὺς ἰόντας
Ἀρμενίων καὶ Χαλδαίων τοιαῦτα λέξειν περὶ αὐτοῦ οἷα αὐτὸς
ἐπεθύμει πάντας ἀνθρώπους καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ.
καὶ τότε μὲν δή, ὁπότε καλῶς εἶχε, διαλύσαντες τὴν σκηνὴν
ἀνεπαύοντο.

III Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ὅ τε Κῦρος ἔπεμπε τὸν ἄγγελον ἐπιστείλας ὅσαπερ ἔφη καὶ ὁ Ἀρμένιος καὶ οἱ Χαλδαῖοι συνέπεμπον οὓς

1 post ὅπως add. ἂν C E 2 στρατευομένων G et D 3 δὴ μὲν C : μὲν δὴ D F 4 δεῖσθαι] δεῖσθαι καὶ C : δεῖσθαι δὲ D F νομίζων C E : νομίζω H A G et D F δὲ] μὲν C D F 5 ἀπέχεσθαι φαίνεται H A G : φείδεσθαι φαίνεται C E : φείδεσθαι D F ἤδη] εἶναι C 7 γενέσθαι del. Hartman ; cf. ἡγοῖντο ἂν καὶ συμπράττοιεν § 28 11 φασιν A H 12 τέλος ἀγαθὸν C E πειρᾶσθαί σε D : πειράσασθαί σε cum punctis F ποιήσειν C E D F σε om. G et D 13 χαρισάμενος H A G 14 ἡμῶν H 15 δοκεῖ συμφέρον C E : δοκεῖ σύμφορον F : συμφέρον δοκεῖ D : σύμφορον δοκοίη H A G 17 αὐτῷ post εἰσόμεθα H A G ὀφείλοιμεν H A G 18 ἕνεκα C E D F et H cor. : ἕνεκεν H pr. A G σύμφορον C E 19 ἰόντας] ἰδιώτας D F 21 ἐπιθυμεῖ H A G καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν C E D F : λέγειν H A G 25 συνέπεμψαν H A G

ἱκανωτάτους ἐνόμιζον εἶναι καὶ συμπρᾶξαι καὶ εἰπεῖν περὶ
Κύρου τὰ προσήκοντα. ἐκ δὲ τούτου κατασκευάσας ὁ Κῦρος
τὸ φρούριον καὶ φύλαξιν ἱκανοῖς καὶ τοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι
καὶ ἄρχοντ' αὐτῶν καταλιπὼν Μῆδον ὃν ᾤετο Κυαξάρῃ ἂν
μάλιστα χαρίσασθαι, ἀπῄει συλλαβὼν τὸ στράτευμα ὅσον τε
ἦλθεν ἔχων καὶ ὃ παρ' Ἀρμενίων προσέλαβε, καὶ τοὺς παρὰ
Χαλδαίων εἰς τετρακισχιλίους, οἳ ᾤοντο καὶ συμπάντων τῶν
ἄλλων κρείττονες εἶναι. ὡς δὲ κατέβη εἰς τὴν οἰκουμένην, 2
οὐδεὶς ἔμεινεν ἔνδον Ἀρμενίων οὔτ' ἀνὴρ οὔτε γυνή, ἀλλὰ
πάντες ὑπήντων ἡδόμενοι τῇ εἰρήνῃ καὶ φέροντες καὶ ἄγοντες
ὅ τι ἕκαστος ἄξιον εἶχε. καὶ ὁ Ἀρμένιος τούτοις οὐκ ἤχθετο,
οὕτως ἂν νομίζων καὶ τὸν Κῦρον μᾶλλον ἥδεσθαι τῇ ὑπὸ
πάντων τιμῇ. τέλος δὲ ὑπήντησε καὶ ἡ γυνὴ τοῦ Ἀρμενίου,
τὰς θυγατέρας ἔχουσα καὶ τὸν νεώτερον υἱόν, καὶ σὺν ἄλλοις
δώροις τὸ χρυσίον ἐκόμιζεν ὃ πρότερον οὐκ ἤθελε λαβεῖν
Κῦρος. καὶ ὁ Κῦρος ἰδὼν εἶπεν· Ὑμεῖς ἐμὲ οὐ ποιήσετε 3
μισθοῦ περιόντα εὐεργετεῖν, ἀλλὰ σύ, ὦ γύναι, ἔχουσα
ταῦτα τὰ χρήματα ἃ φέρεις ἄπιθι, καὶ τῷ μὲν Ἀρμενίῳ
μηκέτι δῷς αὐτὰ κατορύξαι, ἔκπεμψον δὲ τὸν υἱὸν ὡς
κάλλιστα ἀπ' αὐτῶν κατασκευάσασα ἐπὶ τὴν στρατιάν· ἀπὸ
δὲ τῶν λοιπῶν κτῶ καὶ σαυτῇ καὶ τῷ ἀνδρὶ καὶ ταῖς θυγα-
τράσι καὶ τοῖς υἱοῖς ὅ τι κεκτημένοι καὶ κοσμήσεσθε κάλλιον
καὶ ἥδιον τὸν αἰῶνα διάξετε· εἰς δὲ τὴν γῆν, ἔφη, ἀρκείτω
τὰ σώματα, ὅταν ἕκαστος τελευτήσῃ, κατακρύπτειν. ὁ μὲν 4
ταῦτ' εἰπὼν παρήλαυνεν· ὁ δ' Ἀρμένιος συμπρούπεμπε καὶ

2 παρασκευάσας ὁ κῦρος H A G : ὁ κῦρος ἐπιτελέσας C E D F : corr. Poppo 4 κυαξάρῃ G : κυαξάρει cet. 5 ante στράτευμα add. ἕτερον H A G 7 ξυμπάντων G 8 δὲ D F : δ' οὖν C E et H A G 15 post χρυσίον add. καὶ C E D F 16 ἰδὼν] λαβὼν H A G 17 περιόντα C D F (i. q. περιιόντα ; cf. *Hell.* iii. 2. 25) : περιιόντα c cet. 18 τὰ χρήματα om G μὲν add. C s. v. : om. D 19 ἔκπεμπε A : ἔκπεψαι G pr. : ἔκπεμψε H τὸν σὸν υἱὸν C E D F 20 ἀπ' αὐτῶν] ἁπάντων C E : ἀπάντων F στρατείαν C E F 22 καὶ κοσμήσεσθε C F : καὶ κεκοσμημένοι H A G et c E f : κεκοσμήσεσθε D 23 ἔφη ἀρκείτω] ἐφ' ἣν ἂν κείσθω A H (sed κείτω fort. H pr.) 25 παρήλασεν H A G et E

οἱ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι, ἀνακαλοῦντες τὸν εὐεργέτην,
τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθόν· καὶ τοῦτ᾽ ἐποίουν, ἕως ἐκ τῆς χώρας
ἐξέπεμψαν. συναπέστειλε δ᾽ αὐτῷ ὁ Ἀρμένιος καὶ στρατιὰν
5 πλείονα, ὡς εἰρήνης οἴκοι οὔσης. οὕτω δὴ ὁ Κῦρος ἀπῄει
κεχρηματισμένος οὐχ ἃ ἔλαβε μόνον χρήματα, ἀλλὰ πολὺ
πλείονα τούτων ἠτοιμασμένος διὰ τὸν τρόπον, ὥστε λαμ-
βάνειν ὁπότε δέοιτο. καὶ τότε μὲν ἐστρατοπεδεύσατο ἐν
τοῖς μεθορίοις. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ τὸ μὲν στράτευμα καὶ τὰ
χρήματα ἔπεμψε πρὸς Κυαξάρην· ὁ δὲ πλησίον ἦν, ὥσπερ
ἔφησεν· αὐτὸς δὲ σὺν Τιγράνῃ καὶ Περσῶν τοῖς ἀρίστοις
ἐθήρα ὅπουπερ ἐπιτυγχάνοιεν θηρίοις καὶ ηὐφραίνετο.
6 Ἐπεὶ δ᾽ ἀφίκετο εἰς Μήδους, τῶν χρημάτων ἔδωκε τοῖς
αὐτοῦ ταξιάρχοις ὅσα ἐδόκει ἑκάστῳ ἱκανὰ εἶναι, ὅπως καὶ
ἐκεῖνοι ἔχοιεν τιμᾶν, εἴ τινας ἄγαιντο τῶν ὑφ᾽ ἑαυτούς·
ἐνόμιζε γάρ, εἰ ἕκαστος τὸ μέρος ἀξιέπαινον ποιήσειε, τὸ
ὅλον αὐτῷ καλῶς ἔχειν. καὶ αὐτὸς δὲ ὅ τι που καλὸν ἴδοι
ἐς στρατιάν, ταῦτα κτώμενος διεδωρεῖτο τοῖς ἀεὶ ἀξιωτάτοις,
νομίζων ὅ τι καλὸν κἀγαθὸν ἔχοι τὸ στράτευμα, τούτοις
7 ἅπασιν αὐτὸς κεκοσμῆσθαι. ἡνίκα δὲ αὐτοῖς διεδίδου ὧν
ἔλαβεν, ἔλεξεν ὧδέ πως εἰς τὸ μέσον τῶν ταξιάρχων καὶ
λοχαγῶν καὶ πάντων ὅσους ἐτίμα. Ἄνδρες φίλοι, δοκεῖ
ἡμῖν εὐφροσύνη τις νῦν παρεῖναι, καὶ ὅτι εὐπορία τις προσ-
γεγένηται καὶ ὅτι ἔχομεν ἀφ᾽ ὧν τιμᾶν ἕξομεν οὓς ἂν
8 βουλώμεθα καὶ τιμᾶσθαι ὡς ἂν ἕκαστος ἄξιος ᾖ. πάντως δὴ

1 ἄλλοι] λοιποὶ A H 2 καὶ ταῦτ᾽ C D F : ταῦτα δὲ E 3 ἐξέπεμψαν C E D F : ἀπῆν H A G : ἀπῆλθεν cit. Herwerden post αὐτῷ add. καὶ H A G καὶ om. H A G 6 ἑτοιμασάμενος C E D F λαβεῖν C E 7 ἐστρατοπεδεύσαντο C E 8 τὰ om. H A G 11 ὅπου C E D F 13 αὐτοῦ H A G : ἑαυτοῦ C E D F ὅσα] ὡς C F ante ὅπως add. καὶ H A G 14 εἴ τινας] εἴ τινες H : οἵτινες A G ἄγοιντο C E D F ἑαυτοῖς H A G 15 ποιήσειε τὸ] ποιήσαιτο H A G 16 ante αὐτῷ add. ἂν Jacobs καλὸν ἴδοι G et D : ἴδοι καλὸν A H : καλὸν εἴδοιεν C F : καλὸν ἴδοιεν c E f : καλὸν ἴδοι ὃν Hug 17 ἐς H A G : εἰς C E D F τοῦτο H A G ἐδωρεῖτο C E D F ἀεὶ om. C E D F 20 ταξιαρχῶν H A G et D F 21 οὓς C D F (om. E) 24 ἄξιος ᾖ] ἀξιώσῃ A H δὴ] δὲ C E

ἀναμιμνῃσκώμεθα τὰ ποῖ᾽ ἄττα ἔργα τούτων τῶν ἀγαθῶν
ἐστιν αἴτια· σκοπούμενοι γὰρ εὑρήσετε τό τε ἀγρυπνῆσαι
ὅπου ἔδει καὶ τὸ πονῆσαι καὶ τὸ σπεῦσαι καὶ τὸ μὴ εἶξαι
τοῖς πολεμίοις. οὕτως οὖν χρὴ καὶ τὸ λοιπὸν ἄνδρας ἀγα-
θοὺς εἶναι, γιγνώσκοντας ὅτι τὰς μεγάλας ἡδονὰς καὶ τἀγαθὰ
τὰ μεγάλα ἡ πειθὼ καὶ ἡ καρτερία καὶ οἱ ἐν τῷ καιρῷ πόνοι
καὶ κίνδυνοι παρέχονται.

Κατανοῶν δὲ ὁ Κῦρος ὡς εὖ μὲν αὐτῷ εἶχον τὰ σώματα 9
οἱ στρατιῶται πρὸς τὸ δύνασθαι στρατιωτικοὺς πόνους
φέρειν, εὖ δὲ τὰς ψυχὰς πρὸς τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων,
ἐπιστήμονες δ᾽ ἦσαν τὰ προσήκοντα τῇ ἑαυτῶν ἕκαστοι
ὁπλίσει, καὶ πρὸς τὸ πείθεσθαι δὲ τοῖς ἄρχουσιν ἑώρα
πάντας εὖ παρεσκευασμένους, ἐκ τούτων οὖν ἐπεθύμει τι ἤδη
τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους πράττειν, γιγνώσκων ὅτι ἐν τῷ
μέλλειν πολλάκις τοῖς ἄρχουσι καὶ τῆς καλῆς παρασκευῆς
ἀλλοιοῦταί τι. ἔτι δ᾽ ὁρῶν ὅτι φιλοτίμως ἔχοντες ἐν οἷς 10
ἀντηγωνίζοντο πολλοὶ καὶ ἐπιφθόνως εἶχον πρὸς ἀλλήλους
τῶν στρατιωτῶν, καὶ τούτων ἕνεκα ἐξάγειν αὐτοὺς ἐβούλετο
εἰς τὴν πολεμίαν ὡς τάχιστα, εἰδὼς ὅτι οἱ κοινοὶ κίνδυνοι
φιλοφρόνως ποιοῦσιν ἔχειν τοὺς συμμάχους πρὸς ἀλλήλους,
καὶ οὐκέτι ἐν τούτῳ οὔτε τοῖς ἐν ὅπλοις κοσμουμένοις
φθονοῦσιν οὔτε τοῖς δόξης ἐφιεμένοις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ
ἐπαινοῦσι καὶ ἀσπάζονται οἱ τοιοῦτοι τοὺς ὁμοίους, νομί-
ζοντες συνεργοὺς αὐτοὺς τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ εἶναι. οὕτω δὴ 11
πρῶτον μὲν ἐξώπλισε τὴν στρατιὰν καὶ κατέταξεν ὡς ἐδύνατο
κάλλιστά τε καὶ ἄριστα, ἔπειτα δὲ συνεκάλεσε μυριάρχους
καὶ χιλιάρχους καὶ ταξιάρχους καὶ λοχαγούς. οὗτοι γὰρ
ἀπολελυμένοι ἦσαν τοῦ καταλέγεσθαι ἐν τοῖς τακτικοῖς
ἀριθμοῖς, καὶ ὁπότε δέοι ἢ ὑπακούειν τῷ στρατηγῷ ἢ παραγ-

1 ἀναμιμνησκόμεθα A H et C E 10 καταφρονεῖν] φρονεῖν κατὰ H A G 11 ἕκαστος C E D F 13 παρασκευασμένους A H ἤδη] ἴδοι C E 18 τούτων Breitenbach: τούτων δὲ H A G: τῶνδε C E D F 28 ἦσαν ante ἐν C E D F καταδεδέσθαι C, qui in mg. add. λέγεσθαι, D F: καταλέγεσθαι δεδέσθαι E 29 τῶν στρατηγῶν H A G

7*

γέλλειν τι, οὐδ' ὣς οὐδὲν ἄναρχον κατελείπετο, ἀλλὰ δωδεκαδάρχοις καὶ ἑξαδάρχοις πάντα τὰ καταλειπόμενα
12 διεκοσμεῖτο. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον οἱ ἐπικαίριοι, παράγων αὐτοὺς ἐπεδείκνυέ τε αὐτοῖς τὰ καλῶς ἔχοντα καὶ ἐδίδασκεν ᾗ ἕκαστον ἰσχυρὸν ἦν τῶν συμμαχικῶν. ἐπεὶ δὲ κἀκείνους ἐποίησεν ἐρωτικῶς ἔχειν τοῦ ἤδη ποιεῖν τι, εἶπεν αὐτοῖς νῦν μὲν ἀπιέναι ἐπὶ τὰς τάξεις καὶ διδάσκειν ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ ἅπερ αὐτὸς ἐκείνους, καὶ πειρᾶσθαι αὐτοὺς ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν πᾶσι τοῦ στρατεύεσθαι, ὅπως εὐθυμότατα πάντες
13 ἐξορμῷντο, πρῷ δὲ παρεῖναι ἐπὶ τὰς Κυαξάρου θύρας. τότε μὲν δὴ ἀπιόντες οὕτω πάντες ἐποίουν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρῆσαν οἱ ἐπικαίριοι ἐπὶ θύραις. σὺν τούτοις οὖν ὁ Κῦρος εἰσελθὼν πρὸς τὸν Κυαξάρην ἤρχετο λόγου τοιοῦδε.

Οἶδα μέν, ἔφη, ὦ Κυαξάρη, ὅτι ἃ μέλλω λέγειν σοὶ πάλαι δοκεῖ οὐδὲν ἧττον ἢ ἡμῖν· ἀλλ' ἴσως αἰσχύνῃ λέγειν ταῦτα, μὴ δοκῇς ἀχθόμενος ὅτι τρέφεις ἡμᾶς ἐξόδου μεμνῆσθαι.
14 ἐπεὶ οὖν σὺ σιωπᾷς, ἐγὼ λέξω καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. ἡμῖν γὰρ δοκεῖ πᾶσιν, ἐπείπερ παρεσκευάσμεθα, μὴ ἐπειδὰν ἐμβάλωσιν οἱ πολέμιοι εἰς τὴν σὴν χώραν, τότε μάχεσθαι, μηδ' ἐν τῇ φιλίᾳ καθημένους ἡμᾶς ὑπομένειν, ἀλλ' ἰέναι ὡς
15 τάχιστα εἰς τὴν πολεμίαν. νῦν μὲν γὰρ ἐν τῇ σῇ χώρᾳ ὄντες πολλὰ τῶν σῶν σινόμεθα ἄκοντες· ἢν δ' εἰς τὴν πολεμίαν ἴωμεν, τὰ ἐκείνων κακῶς ποιήσομεν ἡδόμενοι.
16 ἔπειτα νῦν μὲν σὺ ἡμᾶς τρέφεις πολλὰ δαπανῶν, ἢν δ'
17 ἐκστρατευσώμεθα, θρεψόμεθα ἐκ τῆς πολεμίας. ἔτι δὲ εἰ

1 κατελίπετο DF 2 λειπόμενα CE 3 ἐπίκουροι h γρ. 4 ἐπεδείκνυέ τε HAG: ἐπεδεικνύετο CD: ἐπεδείκνυεν E: ἐπεδεικνύετε F 8 αὐτοὺς om. HAG 9 ἐμβάλλειν HAG 10 post παρεῖναι add. πάντας CE κυαξάρους CD 11 οὕτω πάντες HAG: οὕτω CF: οὕτως ED 12 ἐπίκουροι HAG τὰς θύρας CEDF 13 οὖν om. CE ἐλθὼν HAG et E ἤρξατο DF 16 ἢ om. HAG et E ταῦτα] αὐτὰ DF 18 prius καὶ om. DF 19 ἐπεὶ HAG 22 χώρᾳ] πόλει F: del. Lincke 25 ἔπειτα δὲ νῦν DF post μὲν add. δὴ C 26 ἐκστρατευώμεθα HAG et D

μὲν μείζων τις ἡμῖν ὁ κίνδυνος ἔμελλεν εἶναι ἐκεῖ ἢ ἐνθάδε,
ἴσως τὸ ἀσφαλέστατον ἦν αἱρετέον. νῦν δὲ ἴσοι μὲν ἐκεῖνοι
ἔσονται, ἤν τε ἐνθάδε ὑπομένωμεν ἤν τε εἰς τὴν ἐκείνων
ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχούμεθα,
ἤν τε ἐνθάδε ἐπιόντας αὐτοὺς δεχώμεθα ἤν τε ἐπ' ἐκείνους
ἰόντες τὴν μάχην συνάπτωμεν. πολὺ μέντοι ἡμεῖς βελτίοσι 18
καὶ ἐρρωμενεστέραις ταῖς ψυχαῖς τῶν στρατιωτῶν χρησόμεθα,
ἢν ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ μὴ ἄκοντες ὁρᾶν δοκῶμεν
τοὺς πολεμίους· πολὺ δὲ κἀκεῖνοι μᾶλλον ἡμᾶς φοβήσονται,
ὅταν ἀκούσωσιν ὅτι οὐ φοβούμενοι πτήσσομεν αὐτοὺς οἴκοι
καθήμενοι, ἀλλ' ἐπεὶ αἰσθανόμεθα προσιόντας, ἀπαντῶμέν
τε αὐτοῖς, ἵν' ὡς τάχιστα συμμείξωμεν, καὶ οὐκ ἀναμένομεν
ἕως ἂν ἡ ἡμετέρα χώρα κακῶται, ἀλλὰ φθάνοντες ἤδη
δῃοῦμεν τὴν ἐκείνων γῆν. καίτοι, ἔφη, εἴ τι ἐκείνους μὲν 19
φοβερωτέρους ποιήσομεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς θαρραλεωτέρους,
πολὺ τοῦτο ἡμῖν ἐγὼ πλεονέκτημα νομίζω, καὶ τὸν κίνδυνον
οὕτως ἡμῖν μὲν ἐλάττω λογίζομαι, τοῖς δὲ πολεμίοις μείζω.
πολὺ γὰρ μᾶλλον, ⟨ὡς⟩ καὶ ὁ πατὴρ αἰεὶ λέγει καὶ σὺ φῄς,
καὶ οἱ ἄλλοι δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν ὡς αἱ μάχαι κρίνονται
μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς τῶν σωμάτων ῥώμαις. ὁ μὲν 20
οὕτως εἶπε· Κυαξάρης δὲ ἀπεκρίνατο· Ἀλλ' ὅπως μέν, ὦ
Κῦρε καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, ἐγὼ ἄχθομαι ὑμᾶς τρέφων μηδ'
ὑπονοεῖτε· τό γε μέντοι ἰέναι εἰς τὴν πολεμίαν ἤδη καὶ
ἐμοὶ δοκεῖ βέλτιον εἶναι πρὸς πάντα. Ἐπεὶ τοίνυν,
ἔφη ὁ Κῦρος, ὁμογνωμονοῦμεν, συσκευαζώμεθα καὶ ἦν

1 μείζων τις ἡμῖν ὁ κίνδυνος ἔμελλεν C F: μείζων ὁ κίνδυνός τις ἡμῖν ἔμελλεν E: μείζων τις ἡμῖν κίνδυνος ἔμελλεν D: μείζων τις κίνδυνος ἔμελλεν ἡμῖν H A G 2 ἀσφαλέστερον C εἶναι ῥητέον H A G: ἦν ἂν αἱρετέον C E D F: corr. Dind. 3 ἐάντε . . . ἐάντε C E D F 5 ἐπιόντες αὐτοῖς μαχώμεθα H A G 6 post ἡμεῖς add. μὲν A H 8 δοκῶμεν ὁρᾶν C E D F 10 οὐ C E D F: οὐχ ὡς H A G πτήσομεν G et C D F 12 ἀναμένωμεν G et E D F 15 ποιήσωμεν A G 18 γὰρ] ἂν H A G post μᾶλλον add. ὃ Hertlein: ὡς καὶ ὁ πατὴρ Hartman, deletis quae sequuntur ὡς et μᾶλλον ἀεὶ C E D F 19 post δὲ add. πάλιν C E 22 τρέφων ὑμᾶς C E D F 25 συσκευασώμεθα C E

τὰ τῶν θεῶν ἡμῖν θᾶττον συγκαταινῇ, ἐξίωμεν ὡς
τάχιστα.
21 Ἐκ τούτου τοῖς μὲν στρατιώταις εἶπον συσκευάζεσθαι· ὁ
δὲ Κῦρος ἔθυε πρῶτον μὲν Διὶ βασιλεῖ, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς
ἄλλοις θεοῖς, οὓς ἡγεῖτο ἵλεως καὶ εὐμενεῖς ὄντας ἡγεμόνας
⟨ἂν⟩ γενέσθαι τῇ στρατιᾷ καὶ παραστάτας ἀγαθοὺς καὶ
συμμάχους καὶ συμβούλους τῶν ἀγαθῶν. συμπαρεκάλει δὲ
22 καὶ ἥρωας γῆς Μηδίας οἰκήτορας καὶ κηδεμόνας. ἐπεὶ δ'
ἐκαλλιέρησέ τε καὶ ἁθρόον ἦν αὐτῷ τὸ στράτευμα πρὸς τοῖς
ὁρίοις, τότε δὴ οἰωνοῖς χρησάμενος αἰσίοις ἐνέβαλεν εἰς τὴν
πολεμίαν. ἐπεὶ δὲ τάχιστα διέβη τὰ ὅρια, ἐκεῖ αὖ καὶ Γῆν
ἱλάσκετο χοαῖς καὶ θεοὺς θυσίαις καὶ ἥρωας Ἀσσυρίας
οἰκήτορας ηὐμενίζετο. ταῦτα δὲ ποιήσας αὖθις Διὶ πατρῴῳ
ἔθυε, καὶ εἴ τις ἄλλος θεῶν ἀνεφαίνετο, οὐδενὸς ἠμέλει.
23 Ἐπεὶ δὲ καλῶς ταῦτα εἶχεν, εὐθὺς τοὺς μὲν πεζοὺς
προαγαγόντες οὐ πολλὴν ὁδὸν ἐστρατοπεδεύοντο, τοῖς δ'
ἵπποις καταδρομὴν ποιησάμενοι περιεβάλοντο πολλὴν καὶ
παντοίαν λείαν. καὶ τὸ λοιπὸν δὲ μεταστρατοπεδευόμενοι
καὶ ἔχοντες ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια καὶ δῃοῦντες τὴν χώραν
24 ἀνέμενον τοὺς πολεμίους. ἡνίκα δὲ προσιόντες ἐλέγοντο
οὐκέτι δέχ' ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχειν, τότε δὴ ὁ Κῦρος λέγει·
Ὦ Κυαξάρη, ὥρα δὴ ἀπαντᾶν καὶ μήτε τοῖς πολεμίοις δοκεῖν
μήτε τοῖς ἡμετέροις φοβουμένους μὴ ἀντιπροσιέναι, ἀλλὰ
25 δῆλοι ὦμεν ὅτι οὐκ ἄκοντες μαχούμεθα. ἐπεὶ δὲ ταῦτα
συνέδοξε τῷ Κυαξάρῃ, οὕτω δὴ συντεταγμένοι προῇσαν

3 εἰπὼν C E D F 4 δὲ ante κῦρος om. C E D F 5 οὓς H Λ G: καὶ C E D F ἡγεῖτο H Λ G: ᾐτεῖτο C E D F 6 ἂν add. Hartman γίνεσθαι C E D F 8 γῆς] τῆς H Λ G μηδείας C D F κηδεμόνας] ἡγεμόνας C E δὲ καλλιέρησέ C E: δὲ καλλιέρησαν Λ G: δ' ἐκαλλιέρησαν H 9 τε om. H Λ G 12 θυσίαις θεοὺς C E 13 εὐμενίζετο codd. 14 ἐφαίνετο C D F 15 καλῶς ταῦτα εἶχεν H Λ G: ταῦτα καλῶς εἶχεν C D: πάντα καλῶς εἶχεν E: ταῦτα ἐποίησαν F τοῖς μὲν πεζοῖς C F 16 προσαγαγόντες Λ H οὐ om. C D F ἐστρατοπεδεύσαντο C E D F 17 ποιήσαντες C D F περιεβάλλοντο H Λ G et C D F 18 δὲ] δὴ Λ H 20 ἰόντες C E D F 22 ἀπαντᾶν D f: ἀπατᾶν C F: ἐξαπαντᾶν Λ H: ἐξαπατᾶν G et c E 23 φοβουμένοις C D F 25 κυαξάρει H pr. et F pr. συντεταγμένοι ἀεὶ C E F: ἀεὶ συντεταγμένοι D προσήεσαν C E D F

τοσοῦτον καθ' ἡμέραν ὅσον ἐδόκει αὐτοῖς καλῶς ἔχειν. καὶ δεῖπνον μὲν αἰεὶ κατὰ φῶς ἐποιοῦντο, πυρὰ δὲ νύκτωρ οὐκ ἔκαιον ἐν τῷ στρατοπέδῳ· ἔμπροσθεν μέντοι τοῦ στρατοπέδου ἔκαιον, ὅπως ὁρῷεν μὲν εἴ τινες νυκτὸς προσίοιεν διὰ τὸ πῦρ, μὴ ὁρῷντο δ' ὑπὸ τῶν προσιόντων. πολλάκις δὲ καὶ ὄπισθεν τοῦ στρατοπέδου ἐπυρπόλουν ἀπάτης ἕνεκα τῶν πολεμίων. ὥστ' ἔστιν ὅτε καὶ κατάσκοποι ἐνέπιπτον εἰς τὰς προφυλακὰς αὐτῶν, διὰ τὸ ὄπισθεν τὰ πυρὰ εἶναι ἔτι πρόσω τοῦ στρατοπέδου οἰόμενοι εἶναι.

Οἱ μὲν οὖν Ἀσσύριοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, ἐπεὶ ἤδη ἐγγὺς 26 ἀλλήλων τὰ στρατεύματα ἐγίγνοντο, τάφρον περιεβάλοντο, ὅπερ καὶ νῦν ἔτι ποιοῦσιν οἱ βάρβαροι βασιλεῖς, ὅπου ἂν στρατοπεδεύωνται, τάφρον περιβάλλονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν· ἴσασι γὰρ ὅτι ἱππικὸν στράτευμα ἐν νυκτὶ ταραχῶδές ἐστι καὶ δύσχρηστον ἄλλως τε καὶ βάρβαρον. πεποδισμένους γὰρ ἔχουσι τοὺς ἵππους ἐπὶ ταῖς φάτναις, 27 καὶ εἴ τις ἐπ' αὐτοὺς ἴοι, ἔργον μὲν νυκτὸς λῦσαι ἵππους, ἔργον δὲ χαλινῶσαι, ἔργον δ' ἐπισάξαι, ἔργον δὲ θωρακίσασθαι, ἀναβάντας δ' ἐφ' ἵππων ἐλάσαι διὰ στρατοπέδου παντάπασιν ἀδύνατον. τούτων δὴ ἕνεκα πάντων καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἐκεῖνοι τὰ ἐρύματα περιβάλλονται, καὶ ἅμα αὐτοῖς δοκεῖ τὸ ἐν ἐχυρῷ εἶναι ἐξουσίαν παρέχειν ὅταν βούλωνται μάχεσθαι. τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγί- 28 γνοντο. ἐπεὶ δὲ προσιόντες ἀπεῖχον ὅσον παρασάγγην, οἱ μὲν Ἀσσύριοι οὕτως ἐστρατοπεδεύοντο ὥσπερ εἴρηται, ἐν περιτεταφρευμένῳ μὲν καταφανεῖ δέ, ὁ δὲ Κῦρος ὡς ἐδύνατο

2 ἀεὶ CEDF 5 προΐοιεν DF 9 ἔτι] ἐπὶ HAG πόρρω CEDF 11 ἐπεὶ ἤδη HAG: ἐπειδὴ CEDF 12 τὸ στράτευμα CD ἐγίγνετο CEDF περιεβάλλοντο CEDF 13 ὅπου ἂν] ὁπόταν CEDF 14 στρατοπεδεύονται H pr. AG 16 δύσοιστον HAG ἄλλως τε om. HAG 17 post πεποδισμένους add. τε HAG 19 ἐπιθωρακίσασθαι CEDF 20 ἀναβάντα CEF ἵππον HAG post διὰ add. τοῦ CEDF ante στρατοπέδου add. ταραττομένου M. C. P. Schmidt 24 μὴ μάχεσθαι CDF

ἐν ἀφανεστάτῳ, κώμας τε καὶ γηλόφους ἐπίπροσθεν ποιησά-
μενος, νομίζων πάντα τὰ πολέμια ἐξαίφνης ὁρώμενα
φοβερώτερα τοῖς ἐναντίοις εἶναι. καὶ ἐκείνην μὲν τὴν
νύκτα ὥσπερ ἔπρεπε προφυλακὰς ποιησάμενοι ἑκάτεροι
ἐκοιμήθησαν.
29 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Ἀσσύριος καὶ ὁ Κροῖσος καὶ οἱ
ἄλλοι ἡγεμόνες ἀνέπαυον τὰ στρατεύματα ἐν τῷ ἐχυρῷ·
Κῦρος δὲ καὶ Κυαξάρης συνταξάμενοι περιέμενον, ὡς εἰ
προσίοιεν οἱ πολέμιοι, μαχούμενοι. ὡς δὲ δῆλον ἐγένετο
ὅτι οὐκ ἐξίοιεν οἱ πολέμιοι ἐκ τοῦ ἐρύματος οὐδὲ μάχην
ποιήσοιντο ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ μὲν Κυαξάρης καλέσας τὸν
30 Κῦρον καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπικαιρίους ἔλεξε τοιάδε· Δοκεῖ
μοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ τυγχάνομεν συντεταγμένοι οὕτως
ἰέναι πρὸς τὸ ἔρυμα τῶν ἀνδρῶν καὶ δηλοῦν ὅτι θέλομεν
μάχεσθαι. οὕτω γάρ, ἔφη, ἐὰν μὴ ἀντεπεξίωσιν ἐκεῖνοι,
οἱ μὲν ἡμέτεροι μᾶλλον θαρρήσαντες ἀπίασιν, οἱ πολέμιοι
δὲ τὴν τόλμαν ἰδόντες ἡμῶν μᾶλλον φοβήσονται. τούτῳ
31 μὲν οὕτως ἐδόκει. ὁ δὲ Κῦρος, Μηδαμῶς, ἔφη, πρὸς τῶν
θεῶν, ὦ Κυαξάρη, οὕτω ποιήσωμεν. εἰ γὰρ ἤδη ἐκφανέντες
πορευσόμεθα, ὡς σὺ κελεύεις, νῦν τε προσιόντας ἡμᾶς οἱ
πολέμιοι θεάσονται οὐδὲν φοβούμενοι, εἰδότες ὅτι ἐν ἀσφαλεῖ
εἰσι τοῦ μηδὲν παθεῖν, ἐπειδάν τε μηδὲν ποιήσαντες ἀπίωμεν,
πάλιν καθορῶντες ἡμῶν τὸ πλῆθος πολὺ ἐνδεέστερον τοῦ
ἑαυτῶν καταφρονήσουσι, καὶ αὔριον ἐξίασι πολὺ ἐρρωμενε-
32 στέραις ταῖς γνώμαις. νῦν δ', ἔφη, εἰδότες μὲν ὅτι πάρεσμεν,
οὐχ ὁρῶντες δὲ ἡμᾶς, εὖ τοῦτο ἐπίστω, οὐ καταφρονοῦσιν,

1 γεωλόφους codd. 2 πολεμικὰ C D F 4 ἔπρεπε] ἔμπροσθεν H A G pr. φύλακας προποιησάμενοι H A G 6 ὁ ante κροῖσος om. D F 8 περιέμενον om. A H 11 ἐν om. C E D F 12 τῶν ἄλλων τοὺς ἐπικαιρίους A H : τοὺς ἄλλους τῶν ἐπικαιρίων G : τοὺς ἄλλους τοὺς ἐπικαιρίους C E F : πάντας τοὺς ἐπικαιρίους D 13 ἔφη om. G H 15 ἐὰν] ἐπειδὰν C E D F ἀντεξίωσιν C E 16 θαρρήσουσιν C E D ἀπιᾶσιν G : ἐπιᾶσιν A H : ἂν ἅπασιν C E D F οἱ δὲ πολέμιοι C E F 17 τόλμην A H φοβηθήσονται codd. 18 μὲν δὴ C E D ἔφη μηδαμῶς C E D F 20 ὡς] ᾗ C E D F 24 ἐξιᾶσι H A G et c f

ἀλλὰ φροντίζουσι τί ποτε τοῦτ' ἔστι, καὶ διαλεγόμενοι περὶ
ἡμῶν ἐγῷδ' ὅτι οὐδὲν παύονται. ὅταν δ' ἐξίωσι, τότε δεῖ
αὐτοῖς ἅμα φανερούς τε ἡμᾶς γενέσθαι καὶ ἰέναι εὐθὺς
ὁμόσε, εἰληφότας αὐτοὺς ἔνθα πάλαι ἐβουλόμεθα. λέξαν- 33
τος δ' οὕτω Κύρου συνέδοξε ταῦτα και Κυαξάρῃ καὶ τοῖς
ἄλλοις. καὶ τότε μὲν δειπνοποιησάμενοι καὶ φυλακὰς
καταστησάμενοι καὶ πυρὰ πολλὰ πρὸ τῶν φυλακῶν καύ-
σαντες ἐκοιμήθησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρῴ Κῦρος μὲν 34
ἐστεφανωμένος ἔθυε, παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοτί-
μοις ἐστεφανωμένοις πρὸς τὰ ἱερὰ παρεῖναι. ἐπεὶ δὲ τέλος
εἶχεν ἡ θυσία, συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεξεν· Ἄνδρες, οἱ μὲν
θεοί, ὡς οἵ τε μάντεις φασὶ καὶ ἐμοὶ συνδοκεῖ, μάχην τ'
ἔσεσθαι προαγγέλλουσι καὶ νίκην διδόασι καὶ σωτηρίαν
ὑπισχνοῦνται ἐν τοῖς ἱεροῖς. ἐγὼ δὲ ὑμῖν μὲν παραινῶν 35
ποίους τινὰς χρὴ εἶναι ἐν τῷ τοιῷδε κἂν αἰσχυνοίμην ἄν·
οἶδα γὰρ ὑμᾶς ταῦτα ἐπισταμένους καὶ μεμελετηκότας καὶ
ἀσκοῦντας διὰ τέλους οἵαπερ ἐγώ, ὥστε κἂν ἄλλους εἰκότως
ἂν διδάσκοιτε. τάδε δὲ εἰ μὴ τυγχάνετε κατανενοηκότες,
ἀκούσατε· οὓς γὰρ νεωστὶ συμμάχους τε ἔχομεν καὶ πειρώ- 36
μεθα ἡμῖν αὐτοῖς ὁμοίους ποιεῖν, τούτους δὲ ἡμᾶς δεῖ
ὑπομιμνήσκειν ἐφ' οἷς τε ἐτρεφόμεθα ὑπὸ Κυαξάρου, ἅ τε
ἠσκοῦμεν, ἐφ' ἅ τε αὐτοὺς παρακεκλήκαμεν, ὧν τε ἄσμενοι
ἀνταγωνισταὶ ἔφασαν ἡμῖν ἔσεσθαι. καὶ τοῦτο δ' αὐτοὺς 37

2 ἐγῷδ' H corr. : ἐγὼ δ' A H pr. : εὖ οἶδ' G et C E : ἐγὼ οἶδ' D : ἐγὼ εὖ οἶδ' F δεῖν G et C E D F 5 καὶ ταῦτα C E D F κυαξάρει H pr. et C F 12 δοκεῖ C E τ' om. H A G 13 παραγγέλλουσι H A G 14 προυπισχνοῦνται C E D F μὲν om. A et C E 15 ὁποίους C E D F κἂν om. CEDF 16 ταῦτα H A G : ταῦτα ἐμοὶ D F : ταῦτα ἐπ' ἴσης ἐμοὶ C : ἐπίσης ἐμοὶ ταῦτα E καὶ] τε καὶ D ante μεμελετηκότας add. ταῦτα C E D F 17 ἀσκοῦντας Herwerden : ἀκούοντας codd. ante ἀκούοντας add. ἀκηκοότας καὶ C E D F οἵαπερ ἐγώ H A G : del. Pantazides : ὥσπερ ἐγὼ C E : ἅπερ ἐγὼ D F κἂν] καὶ C E F ἂν εἰκότως C E F : ἂν om. D 18 διδάσκοιτε τάδε ἃ εἰ μὴ H A G : διδάσκοιτε τάδε. εἰ δὲ μὴ D F 19 post γὰρ add. ἡμεῖς C, ἡμῖν E 20 τούτους δεῖ ἡ(ὑ F)μᾶς C E D F 21 κυαξάρους C D F 22 παρακεκλήκαμεν ὥστε C E D F : παρακεκλημένων τε H A G : corr. Schneider 23 ἡμῖν ἔφασαν C E D F τούτου C F

ὑπομιμνήσκετε ὅτι ἥδε ἡ ἡμέρα δείξει ὧν ἕκαστός ἐστιν ἄξιος. ὧν γὰρ ἂν ὀψιμαθεῖς ἄνθρωποι γένωνται, οὐδὲν θαυμαστὸν εἴ τινες αὐτῶν καὶ τοῦ ὑπομιμνήσκοντος δέοιντο, ἀλλ' ἀγαπητὸν εἰ καὶ ἐξ ὑποβολῆς δύναιντο ἄνδρες ἀγαθοὶ
38 εἶναι. καὶ ταῦτα μέντοι πράττοντες ἅμα καὶ ὑμῶν αὐτῶν πεῖραν λήψεσθε. ὁ μὲν γὰρ δυνάμενος ἐν τῷ τοιῷδε καὶ ἄλλους βελτίους ποιεῖν εἰκότως ἂν ἤδη καὶ ἑαυτῷ συνειδείη τελέως ἀγαθὸς ἀνὴρ ὤν, ὁ δὲ τὴν τούτων ὑπόμνησιν αὐτὸς μόνος ἔχων καὶ τοῦτ' ἀγαπῶν, εἰκότως ἂν ἡμιτελῆ αὑτὸν
39 νομίζοι. τούτου δ' ἕνεκα οὐκ ἐγώ, ἔφη, αὐτοῖς λέγω, ἀλλ' ὑμᾶς κελεύω λέγειν, ἵνα καὶ ἀρέσκειν ὑμῖν πειρῶνται· ὑμεῖς γὰρ καὶ πλησιάζετε αὐτοῖς ἕκαστος τῷ ἑαυτοῦ μέρει. εὖ δ' ἐπίστασθε ὡς ἢν θαρροῦντας τούτοις ὑμᾶς αὐτοὺς ἐπιδεικνύητε, καὶ τούτους καὶ ἄλλους πολλοὺς οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ
40 θαρρεῖν διδάξετε. τέλος εἶπεν ἀπιόντας ἀριστᾶν ἐστεφανωμένους καὶ σπονδὰς ποιησαμένους ἥκειν εἰς τὰς τάξεις αὐτοῖς στεφάνοις. ἐπεὶ δ' ἀπῆλθον, αὖθις τοὺς οὐραγοὺς προσεκάλεσε, καὶ τούτοις τοιάδε ἐνετέλλετο.
41 Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ τῶν ὁμοτίμων γεγόνατε καὶ ἐπιλελεγμένοι ἐστέ, οἳ δοκεῖτε τὰ μὲν ἄλλα τοῖς κρατίστοις ὅμοιοι εἶναι, τῇ δ' ἡλικίᾳ καὶ φρονιμώτεροι. καὶ τοίνυν χώραν ἔχετε οὐδὲν ἧττον ἔντιμον τῶν πρωτοστατῶν· ὑμεῖς γὰρ ὄπισθεν ὄντες τούς τ' ἀγαθοὺς ἂν ἐφορῶντες καὶ ἐπικελεύοντες αὐτοῖς ἔτι κρείττους ποιοῖτε, καὶ εἴ τις μαλακί-
42 ζοιτο, καὶ τοῦτον ὁρῶντες οὐκ ἂν ἐπιτρέποιτε αὐτῷ. συμ-

1 ἥδε ἡ G et D: ἥδε A H: ἤδη C E F ἄξιός ἐστιν C E F: ἄξιος ἕκαστός ἐστιν D 2 ἂν ὀψιμαθεῖς ἄνθρωποι H A G: ἄνθρωποι ὀψιμαθεῖς C E D F 3 ὑπομνήσοντος δέονται C E D F 4 δύναιντ' ἂν H A G 6 λήψεσθαι A H 7 καὶ om. H A G 8 τελείως C E F: τέλειος D 9 αὐτὸν codd. 10 ἕνεκεν D 13 post ἐπίστασθε add. ἔφη D F ὡς ἢν H A G: ἕως ἂν C E D F τούτοις om. C E D F 17 δ' H A G: δὲ οὗτοι C E D F αὖθις] αὐτοὺς H A G 18 τούτοις αὖ τοιάδε ἔλεξεν C E D F 20 ἀπειλεγμένοι C D F 22 ἔντιμον] ἡμῶν H A G προστατῶν codd.: corr. Dind. (neglexerat Leonclavius) 24 ποιεῖτε H A G et C E καὶ εἴ] εἴ τέ C E D F

φέρει δ' ὑμῖν, εἴπερ τῳ καὶ ἄλλῳ, τὸ νικᾶν καὶ διὰ τὴν
ἡλικίαν καὶ διὰ τὸ βάρος τῆς στολῆς. ἢν δ' ἄρα ὑμᾶς καὶ
οἱ ἔμπροσθεν ἀνακαλοῦντες ἕπεσθαι παρεγγυῶσιν, ὑπακούετε
αὐτοῖς, καὶ ὅπως μηδ' ἐν τούτῳ αὐτῶν ἡττηθήσεσθε, ἀντι-
παρακελευόμενοι αὐτοῖς θᾶττον ἡγεῖσθαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους.
καὶ ἀπιόντες, ἔφη, ἀριστήσαντες καὶ ὑμεῖς ἥκετε σὺν τοῖς
ἄλλοις ἐστεφανωμένοι ἐς τὰς τάξεις. οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον 43
ἐν τούτοις ἦσαν· οἱ δὲ Ἀσσύριοι καὶ δὴ ἠριστηκότες ἐξῇσάν
τε θρασέως καὶ παρετάττοντο ἐρρωμένως. παρέταττε δὲ
αὐτοὺς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐφ' ἅρματος παρελαύνων καὶ τοιάδε
παρεκελεύετο.

Ἄνδρες Ἀσσύριοι, νῦν δεῖ ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι· νῦν 44
γὰρ ὑπὲρ ψυχῶν τῶν ὑμετέρων ἀγὼν καὶ ὑπὲρ γῆς ἐν ᾗ
ἔφυτε καὶ [περὶ] οἴκων ἐν οἷς ἐτράφητε, καὶ ὑπὲρ γυναικῶν
τε καὶ τέκνων καὶ περὶ πάντων ὧν πέπασθε ἀγαθῶν. νική-
σαντες μὲν γὰρ ἁπάντων τούτων ὑμεῖς ὥσπερ πρόσθεν
κύριοι ἔσεσθε· εἰ δ' ἡττηθήσεσθε, εὖ ἴστε ὅτι παραδώσετε
ταῦτα πάντα τοῖς πολεμίοις. ἅτε οὖν νίκης ἐρῶντες 45
μένοντες μάχεσθε. μῶρον γὰρ τὸ κρατεῖν βουλομένους τὰ
τυφλὰ τοῦ σώματος καὶ ἄοπλα καὶ ἄχειρα ταῦτα ἐναντία
τάττειν τοῖς πολεμίοις φεύγοντας· μῶρος δὲ καὶ εἴ τις ζῆν
βουλόμενος φεύγειν ἐπιχειροίη, εἰδὼς ὅτι οἱ μὲν νικῶντες
σῴζονται, οἱ δὲ φεύγοντες ἀποθνῄσκουσι μᾶλλον τῶν μενόν-
των· μῶρος δὲ καὶ εἴ τις χρημάτων ἐπιθυμῶν ἧτταν προσίε-
ται. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι οἱ μὲν νικῶντες τά τε ἑαυτῶν

1 τῳ καὶ] καὶ τῷ HAG 2 βάθος CE ἢν HAG : ἂν CEDF 4 μηδ' ἐν] μηδὲ AH 5 αὐτοῖς om. D ἡγεῖσθε codd. : corr. Stephanus 6 ἥκετε καὶ ὑμεῖς CE σὺν τοῖς ἄλλοις om. CE 7 ἐστεφανωμένοις ἄλλοις HAG εἰς HAG 8 δὴ] ἤδη HAG 9 ἐρρωμένοι CF 10 αὐτοὺς om. F αὐτὸς om. ED ὁ om. HAG 13 ὑπὲρ] περὶ CEDFm ἀγὼν HAG (om. C) et c Em : ὁ ἀγὼν DF ὑπὲρ] περὶ CEDFm 14 περὶ ante οἴκων del. Dind. ἐγράφητε AH ὑπὲρ] περὶ CEDFm 15 τε HAG : δὲ CEDFm ante τέκνων add. περὶ HAG πέπασθε] κέκτησθε CEDFm 16 ὑμεῖς om. CE πρόσθε HAG 17 ἡττήσεσθε F 18 ἅτε Castalio : οἵ τε HAG et CEFm : εἵ τε D 19 βουλευομένους HAG 22 ἐπιχειρεῖ CE : ἐπιχειροῖ DFm

σῴζουσι καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων προσλαμβάνουσιν, οἱ δὲ
ἡττώμενοι ἅμα ἑαυτούς τε καὶ τὰ ἑαυτῶν πάντα ἀποβάλ-
λουσιν; ὁ μὲν δὴ Ἀσσύριος ἐν τούτοις ἦν.

46 Ὁ δὲ Κυαξάρης πέμπων πρὸς τὸν Κῦρον ἔλεγεν ὅτι ἤδη
καιρὸς εἴη ἄγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· εἰ γὰρ νῦν, ἔφη, ἔτι
ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἔξω τοῦ ἐρύματος, ἐν ᾧ ἂν προσίωμεν πολλοὶ
ἔσονται· μὴ οὖν ἀναμείνωμεν ἕως ἂν πλείους ἡμῶν γένων-
ται. ἀλλ' ἴωμεν ἕως ἔτι οἰόμεθα εὐπετῶς ἂν αὐτῶν
47 κρατῆσαι. ὁ δ' αὖ Κῦρος ἀπεκρίνατο· Ὦ Κυαξάρη, εἰ μὴ
ὑπὲρ ἥμισυ αὐτῶν ἔσονται οἱ ἡττηθέντες, εὖ ἴσθι ὅτι ἡμᾶς
μὲν ἐροῦσι φοβουμένους τὸ πλῆθος τοῖς ὀλίγοις ἐπιχειρῆσαι,
αὐτοὶ δὲ οὐ νομιοῦσιν ἡττῆσθαι, ἀλλ' ἄλλης σοι μάχης
δεήσει, ἐν ᾗ ἄμεινον ἂν ἴσως βουλεύσαιντο ἢ νῦν βεβού-
λευνται, παραδόντες ἑαυτοὺς ἡμῖν ταμιεύεσθαι ὥσθ' ὁπόσοις
48 ἂν βουλώμεθα αὐτῶν μάχεσθαι. οἱ μὲν δὴ ἄγγελοι ταῦτ'
ἀκούσαντες ᾤχοντο.

Ἐν τούτῳ δὲ ἧκε Χρυσάντας ὁ Πέρσης καὶ ἄλλοι τινὲς
τῶν ὁμοτίμων αὐτομόλους ἄγοντες. καὶ ὁ Κῦρος ὥσπερ
εἰκὸς ἠρώτα τοὺς αὐτομόλους τὰ ἐκ τῶν πολεμίων. οἱ δ'
ἔλεγον ὅτι ἐξίοιέν τε ἤδη σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ παρατάττοι
αὐτοὺς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἔξω ὢν καὶ παρακελεύοιτο μὲν δὴ
τοῖς αἰεὶ ἔξω οὖσι πολλά τε καὶ ἰσχυρά, ὡς ἔφασαν λέγειν
49 τοὺς ἀκούοντας. ἔνθα δὴ ὁ Χρυσάντας εἶπε· Τί δ', ἔφη,
ὦ Κῦρε, εἰ καὶ σὺ συγκαλέσας ἕως ἔτι ἔξεστι παρακελεύ-
σαιο, εἰ ἄρα τι καὶ σὺ ἀμείνους ποιήσαις τοὺς στρατιώτας;

1 πολεμίων ἡττωμένων Λ H : πολεμίων καὶ ἡττωμένων G 7 ἀνα-
μένωμεν C D F 8 ἕως ἂν ἔτι οἰώμεθα H, qui ἂν add. in mg. et
punctum super ω ponit, Λ G 9 ἂν post κρατῆσαι C D F : om. E
12 νομίζουσιν C F : νομίσουσιν D ἀλλ' ἄλλης σοι H Λ G : ἄλλης οὖν
C E D F 13 δεήσει ἐν Schneider : δεήσειεν codd. ᾗ] ἣ H Λ G
et E ἂν ante ἄμεινον C E D F βεβούλευται Λ H 17 ἦλθε
C E D F post χρυσάντας add. τε H Λ G 20 παρατάττει C E
21 αὐτὸς om. C D F δὴ] ἤδη H Λ G 22 αἰεὶ Λ H : ἀεὶ cet.
23 ἔνθα δὴ] ἐνταῦθα D F εἶπεν ὁ χρυσάντας D F 24 ἕως D F :
ὡς H Λ G et c E : om. C παρακελεῦσαι C D : παρακέλευσαι F
25 ποιῆσαι H Λ G

καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ὦ Χρυσάντα, μηδέν σε λυπούντων αἱ 50
τοῦ Ἀσσυρίου παρακελεύσεις· οὐδεμία γάρ ἐστιν οὕτω καλὴ
παραίνεσις ἥτις τοὺς μὴ ὄντας ἀγαθοὺς αὐθημερὸν ἀκού-
σαντας ἀγαθοὺς ποιήσει· οὐκ ἂν οὖν τοξότας γε, εἰ μὴ
ἔμπροσθεν τοῦτο μεμελετηκότες εἶεν, οὐδὲ μὴν ἀκοντιστάς,
οὐδὲ μὴν ἱππέας, ἀλλ' οὐδὲ μὴν τά γε σώματα ἱκανοὺς
πονεῖν, ἢν μὴ πρόσθεν ἠσκηκότες ὦσι. καὶ ὁ Χρυσάντας 51
εἶπεν· Ἀλλ' ἀρκεῖ τοι, ὦ Κῦρε, ἢν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἀμεί-
νονας παρακελευσάμενος ποιήσῃς. Ἦ καὶ δύναιτ' ἄν, ἔφη
ὁ Κῦρος, εἷς λόγος ῥηθεὶς αὐθημερὸν αἰδοῦς μὲν ἐμπλῆσαι
τὰς ψυχὰς τῶν ἀκουόντων, ἢ ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν κωλῦσαι,
προτρέψαι δὲ ὡς χρὴ ἐπαίνου μὲν ἕνεκα πάντα μὲν πόνον,
πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύεσθαι, λαβεῖν δ' ἐν ταῖς γνώμαις
βεβαίως τοῦτο ὡς αἱρετώτερόν ἐστι μαχομένους ἀποθνῄσκειν
μᾶλλον ἢ φεύγοντας σῴζεσθαι; ἆρ' οὐκ, ἔφη, εἰ μέλλουσι 52
τοιαῦται διάνοιαι ἐγγραφήσεσθαι ἀνθρώποις καὶ ἔμμονοι
ἔσεσθαι, πρῶτον μὲν νόμους ὑπάρξαι δεῖ τοιούτους δι' ὧν
τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἔντιμος καὶ ἐλευθέριος ὁ βίος παρα-
σκευασθήσεται, τοῖς δὲ κακοῖς ταπεινός τε καὶ ἀλγεινὸς καὶ
ἀβίωτος ὁ αἰὼν ἐπανακείσεται; ἔπειτα διδασκάλους οἶμαι δεῖ 53
καὶ ἄρχοντας ἐπὶ τούτοις γενέσθαι οἵ τινες δείξουσί τε
ὀρθῶς καὶ διδάξουσι καὶ ἐθιοῦσι ταῦτα δρᾶν, ἔστ' ἂν
ἐγγένηται αὐτοῖς τοὺς μὲν ἀγαθοὺς καὶ εὐκλεεῖς εὐδαιμονε-
στάτους τῷ ὄντι νομίζειν, τοὺς δὲ κακοὺς καὶ δυσκλεεῖς
ἀθλιωτάτους ἁπάντων ἡγεῖσθαι. οὕτω γὰρ δεῖ διατεθῆναι

1 μηδέ DF 2 ἐστιν οὕτως H: οὕτως ἐστὶ CF: οὕτως ἔσται D. οὕτω om. E 5 μὴν om. CEDF 6 ἱππεῖς HAG et D ἀλλ' om. CEDF 7 ποιεῖν cED ἢν] εἰ CE 8 ἀρκεῖ τοι] ἀρκεῖτο AH pr. ἢν HAG: εἰ CE: ἐὰν DF 9 παρακελευσάμενος ἀμείνονας (-ους D) DEF: παρασκευασάμενος ἀμείνονας C ποιήσεις CEF 11 ἀκουσάντων HAG et D κωλύειν HAG 12 ἐπαίνου μὲν CEDF: ἐπαίνων HAG 15 σωθῆναι CDF οὐκ] οὖν CE 17 μὲν om. CF δεῖ om. DF τοιούτους δεῖ CE 20 post ἔπειτα add. δὲ HAG et E δεῖ] δὲ CDF: δέον E 21 γίνεσθαι C οἵ τινες] τίνες HAG τε ὀρθῶς καὶ διδάξουσι om. HAG 22 ἐθίσουσι CEDF ἔστ' HAG: ἕως CEDF 25 πάντων DF δεῖ om. DF

τοὺς μέλλοντας τοῦ ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβου τὴν μάθησιν
54 κρείττονα παρέξεσθαι. εἰ δέ τοι ἰόντων εἰς μάχην σὺν ὅπλοις, ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ τῶν παλαιῶν μαθημάτων ἐξίστανται, ἐν τούτῳ δυνήσεταί τις ἀπορραψῳδήσας παραχρῆμα ἄνδρας πολεμικοὺς ποιῆσαι, πάντων ἂν ῥᾷστον εἴη καὶ μαθεῖν καὶ
55 διδάξαι τὴν μεγίστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀρετήν. ἐπεὶ ἔγωγ', ἔφη, οὐδ' ἂν τούτοις ἐπίστευον ἐμμόνοις ἔσεσθαι οὓς νῦν ἔχοντες παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἠσκοῦμεν, εἰ μὴ καὶ ὑμᾶς ἑώρων παρόντας, οἳ καὶ παράδειγμα αὐτοῖς ἔσεσθε οἵους χρὴ εἶναι καὶ ὑποβαλεῖν δυνήσεσθε, ἤν τι ἐπιλανθάνωνται. τοὺς δ' ἀπαιδεύτους παντάπασιν ἀρετῆς θαυμάζοιμ' ἄν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, εἴ τι πλέον ἂν ὠφελήσειε λόγος καλῶς ῥηθεὶς εἰς ἀνδραγαθίαν ἢ τοὺς ἀπαιδεύτους μουσικῆς ᾆσμα καλῶς ᾀσθὲν εἰς μουσικήν.

56 Οἱ μὲν ταῦτα διελέγοντο. ὁ δὲ Κυαξάρης πάλιν πέμπων ἔλεγεν ὅτι ἐξαμαρτάνοι διατρίβων καὶ οὐκ ἄγων ὡς τάχιστα ἐπὶ τοὺς πολεμίους. καὶ ὁ Κῦρος ἀπεκρίνατο δὴ τότε τοῖς ἀγγέλοις· Ἀλλ' εὖ μὲν ἴστω, ἔφη, ὅτι οὔπω εἰσὶν ἔξω ὅσους δεῖ· καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλετε αὐτῷ ἐν ἅπασιν· ὅμως
57 δέ, ἐπεὶ ἐκείνῳ δοκεῖ, ἄξω ἤδη. ταῦτ' εἰπὼν καὶ προσευξάμενος τοῖς θεοῖς ἐξῆγε τὸ στράτευμα. ὡς δ' ἤρξατο ἄγειν, ἤδη θᾶττον ἡγεῖτο, οἱ δ' εἵποντο εὐτάκτως μὲν διὰ τὸ ἐπίστασθαί τε καὶ μεμελετηκέναι ἐν τάξει πορεύεσθαι, ἐρρωμένως δὲ διὰ τὸ φιλονίκως ἔχειν πρὸς ἀλλήλους καὶ διὰ τὸ τὰ σώματα ἐκπεπονῆσθαι καὶ διὰ τὸ πάντας ἄρχοντας τοὺς πρωτοστάτας εἶναι, ἡδέως δὲ διὰ τὸ φρονίμως ἔχειν· ἠπίσταντο γὰρ καὶ ἐκ πολλοῦ οὕτως ἐμεμαθήκεσαν ἀσφαλέστα-

1 μάθησιν C D F : μάχην H A G et c E 2 τοι] τι C E 5 ῥᾷστον] ἄριστον H A G καὶ ante μαθεῖν om. G 6 ἐπεὶ ἔγωγ' H A G : ἐπειδὴ C E : ἐπεὶ δ' ἔγωγ' D F 7 οὐδ'] οὐκ H A G 9 παράδειγματα G : om. C 10 ὑποβάλλειν C E D F ἤν H A G : ἐὰν C E D F 11 ἔφη om. C E 13 post ᾆσμα add. μάλα H A G et c E 15 τοιαῦτα D F 16 ἐξαμαρτάνει C E 17 ἐπὶ A H et D F : ὡς G : εἰς C E 19 ἔδει c D F 21 post θεοῖς add. αὐτοῦ C E F 22 ἤδη Hug : ἐπεὶ H A G : ἔτι C E D F 23 τε om. H A G

τον εἶναι καὶ ῥᾷστον τὸ ὁμόσε ἰέναι τοῖς πολεμίοις, ἄλλως
τε καὶ τοξόταις καὶ ἀκοντισταῖς καὶ ἱππεῦσιν. ἕως δ' ἔτι ἔξω 58
βελῶν ἦσαν, παρηγγύα ὁ Κῦρος σύνθημα Ζεὺς σύμμαχος καὶ
ἡγεμών. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἧκε τὸ σύνθημα ἀνταποδιδόμενον,
ἐξῆρχεν αὐτὸς ὁ Κῦρος παιᾶνα τὸν νομιζόμενον· οἱ δὲ
θεοσεβῶς πάντες συνεπήχησαν μεγάλῃ τῇ φωνῇ· ἐν τῷ
τοιούτῳ γὰρ δὴ οἱ δεισιδαίμονες ἧττον τοὺς ἀνθρώπους
φοβοῦνται. ἐπεὶ δ' ὁ παιὰν ἐγένετο, ἅμα πορευόμενοι οἱ 59
ὁμότιμοι φαιδροὶ [πεπαιδευμένοι] καὶ παρορῶντες εἰς ἀλλή-
λους, ὀνομάζοντες παραστάτας, ἐπιστάτας, λέγοντες πολὺ
τὸ Ἄγετ' ἄνδρες φίλοι, Ἄγετ' ἄνδρες ἀγαθοί, παρεκάλουν
ἀλλήλους ἕπεσθαι. οἱ δ' ὄπισθεν αὐτῶν ἀκούσαντες ἀντι-
παρεκελεύοντο τοῖς πρώτοις ἡγεῖσθαι ἐρρωμένως. ἦν δὲ
μεστὸν τὸ στράτευμα τῷ Κύρῳ προθυμίας, φιλοτιμίας, ῥώμης,
θάρρους, παρακελευσμοῦ, σωφροσύνης, πειθοῦς, ὅπερ οἶμαι
δεινότατον τοῖς ὑπεναντίοις. τῶν δ' Ἀσσυρίων οἱ μὲν ἀπὸ 60
τῶν ἁρμάτων προμαχοῦντες, ὡς ἐγγὺς ἤδη προσεμίγνυε τὸ
Περσικὸν πλῆθος, ἀνέβαινόν τε ἐπὶ τὰ ἅρματα καὶ ὑπεξῆγον
πρὸς τὸ ἑαυτῶν πλῆθος· οἱ δὲ τοξόται καὶ ἀκοντισταὶ καὶ
σφενδονῆται αὐτῶν ἀφίεσαν τὰ βέλη πολὺ πρὶν ἐξικνεῖσθαι.
ὡς δ' ἐπιόντες οἱ Πέρσαι ἐπέβησαν τῶν ἀφειμένων βελῶν, 61
ἐφθέγξατο δὴ ὁ Κῦρος· Ἄνδρες ἄριστοι, ἤδη θᾶττόν τις
ἰὼν ἐπιδεικνύτω ἑαυτὸν καὶ παρεγγυάτω. οἱ μὲν δὴ παρε-
δίδοσαν· ὑπὸ δὲ προθυμίας καὶ μένους καὶ τοῦ σπεύδειν
συμμεῖξαι δρόμου τινὲς ἦρξαν, συνεφείπετο δὲ καὶ πᾶσα ἡ

1 ῥᾷον C E 3 ξύνθημα G 4 ἐπεὶ δὲ] ἐπεὶ δὴ A H : ἐπειδὴ G 5 αὐτὸς ὁ κῦρος Hug : αὖ διοσκόροις C : αὖ ὁ κῦρος H A G et c : αὖ διοσκούροις D F : ὁ κῦρος ἅμα διοσκόροις E 7 ἧττον] εἰσὶ H A G et c E 9 post φαιδροὶ add. τε H A G πεπαιδευμένοι del. Hug περιορῶντες C E 11 τὸ om. H A G 14 φιλοτιμίας om. C E D F 16 πολεμίοις C E 17 προσεμίγνυε C e D F : προσεμίγνυον H A G et E 18 τε om. C E D F ὑπεξῆγον H A G : ἀνεχώρουν C E D F 21 ἀπέβησαν H A G ἀφιεμένων C D : ἐφιεμένων E F 22 δὴ] ἤδη H A G ἤδη om. D F 23 ἐπιδεικνυέτω C E D F δὴ om. C D F post παρεδίδοσαν add. τούτω C E, τοῦτο D F 25 τινὸς D F ἦρξαν C d F : ἤρξαντο H A G et c E f συνέπετο H A G

62 φάλαγξ δρόμῳ. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κῦρος ἐπιλαθόμενος τοῦ
βάδην δρόμῳ ἡγεῖτο, καὶ ἅμα ἐφθέγγετο Τίς ἕψεται; Τίς
ἀγαθός; Τίς ἄνδρα πρῶτος καταβαλεῖ; οἱ δὲ ἀκούσαντες
ταὐτὸ τοῦτο ἐφθέγγοντο, καὶ διὰ πάντων δὲ ὥσπερ παρηγγύα
63 οὕτως ἐχώρει Τίς ἕψεται; Τίς ἀγαθός; οἱ μὲν δὴ Πέρσαι
οὕτως ἔχοντες ὁμόσε ἐφέροντο. οἵ γε μὴν πολέμιοι οὐκέτι
ἐδύναντο μένειν, ἀλλὰ στραφέντες ἔφευγον εἰς τὸ ἔρυμα.
64 οἱ δ' αὖ Πέρσαι κατά τε τὰς εἰσόδους ἐφεπόμενοι ὠθου-
μένων αὐτῶν πολλοὺς κατεστρώννυσαν, τοὺς δ' εἰς τὰς
τάφρους ἐμπίπτοντας ἐπεισπηδῶντες ἐφόνευον ἄνδρας ὁμοῦ
καὶ ἵππους· ἔνια γὰρ τῶν ἁρμάτων εἰς τὰς τάφρους ἠναγ-
65 κάσθη φεύγοντα ἐμπεσεῖν. καὶ οἱ τῶν Μήδων δ' ἱππεῖς
ὁρῶντες ταῦτα ἤλαυνον εἰς τοὺς ἱππέας τοὺς τῶν πολεμίων·
οἱ δ' ἐνέκλιναν καὶ αὐτοί. ἔνθα δὴ καὶ ἵππων διωγμὸς ἦν
66 καὶ ἀνδρῶν, καὶ φόνος δὲ ἀμφοτέρων. οἱ δ' ἐντὸς τοῦ
ἐρύματος τῶν Ἀσσυρίων ἑστηκότες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς
τάφρου τοξεύειν μὲν ἢ ἀκοντίζειν εἰς τοὺς κατακαίνοντας
οὔτε ἐφρόνουν οὔτε ἐδύναντο διὰ τὰ δεινὰ ὁράματα καὶ
διὰ τὸν φόβον. τάχα δὲ καὶ καταμαθόντες τῶν Περσῶν
τινας διακεκοφότας πρὸς τὰς εἰσόδους τοῦ ἐρύματος ἐτρά-
67 ποντο καὶ ἀπὸ τῶν κεφαλῶν τῶν ἔνδον. ἰδοῦσαι δ' αἱ
γυναῖκες τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν συμμάχων ἤδη φυγὴν καὶ
ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀνέκραγον καὶ ἔθεον ἐκπεπληγμέναι, αἱ
μὲν καὶ τέκνα ἔχουσαι, αἱ δὲ καὶ νεώτεραι, καταρρηγνύμεναί
τε πέπλους καὶ δρυπτόμεναι, καὶ ἱκετεύουσαι πάντας ὅτῳ

2 ἐφθέγγοντο H A G ἕψεται] ἐφέπεται H A G 3 πρῶτον ἄνδρα C : πρῶτος ἄνδρα E D F 4 τὸ αὐτὸ C E D F δὲ] δὴ H A G 7 τὰ ἐρύματα H A G 8 τε om. C E D F ἑπόμενοι C E D F 9 κατεστρώννυσαν H A G : ἀπέκτεινον C E D F 12 συνεισπεσεῖν C E D F 13 ἱππέας] ἱππεῖς C E F : ἵππους (om. τοὺς ante τῶν) D 14 ἐνέκλινον H A G αὐτοὶ H. Sauppe : τούτοις H A G : τούτους C E D F 15 δὲ Pantazides : ἐξ codd. 17 ἢ H A G : καὶ C E D F ἀποκτείνοντας C E D F 18 ante τὰ add. τε C E D F 20 διὰ τὰς κεκοφότας H A G 21 τῶν ἔνδον] ἔφευγον C E D F 22 φυγὴν ἤδη C D F 23 τῷ om. C E 24 καὶ post δὲ om. C E 25 τε] τοὺς D ἱκετεύουσι H A G

ἐντυγχάνοιεν μὴ φεύγειν καταλιπόντας αὐτάς, ἀλλ᾽ ἀμῦναι
καὶ αὐταῖς καὶ τέκνοις καὶ σφίσιν αὐτοῖς. ἔνθα δὴ καὶ 68
αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς σὺν τοῖς πιστοτάτοις στάντες ἐπὶ τὰς
εἰσόδους καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς κεφαλὰς καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο
καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. ὡς δ᾽ ἔγνω ὁ Κῦρος τὰ 69
γιγνόμενα, δείσας μὴ καὶ εἰ βιάσαιντο εἴσω, ὀλίγοι ὄντες
ὑπὸ πολλῶν σφαλεῖέν τι, παρηγγύησεν ἐπὶ πόδ᾽ ἀνάγειν
ἔξω βελῶν [καὶ πείθεσθαι]. ἔνθα δὴ ἔγνω τις ἂν τοὺς 70
ὁμοτίμους πεπαιδευμένους ὡς δεῖ· ταχὺ μὲν γὰρ αὐτοὶ ἐπεί-
θοντο, ταχὺ δὲ τοῖς ἄλλοις παρήγγελλον. ὡς δ᾽ ἔξω βελῶν
ἐγένοντο, ἔστησαν κατὰ χώραν, πολὺ μᾶλλον χοροῦ ἀκριβῶς
εἰδότες ὅπου ἔδει ἕκαστον αὐτῶν γενέσθαι.

2 αὐταῖς καὶ τέκνοις H A G : τέκνοις καὶ ἑαυταῖς C E D F 5 τὸ γιγνόμενον C D F 6 καὶ εἰ H A G : εἰ καὶ C E D F 7 ὑπὸ πόδα C E 8 καὶ πείθεσθαι del. Woerner 9 post ὁμοτίμους add. καὶ C D F 12 ὅπου ἔδει] ὅτι οὐδεὶς H A G αὐτῶν om. C E D F

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δ

Μείνας δὲ ὁ Κῦρος μέτριον χρόνον αὐτοῦ σὺν τῷ στρα- 1
τεύματι καὶ δηλώσας ὅτι ἕτοιμοί εἰσι μάχεσθαι εἴ τις
ἐξέρχοιτο, ὡς οὐδεὶς ἀντεξῄει, ἀπήγαγεν ὅσον ἐδόκει καλῶς
ἔχειν καὶ ἐστρατοπεδεύσατο. φυλακὰς δὲ καταστησάμενος
καὶ σκοποὺς προπέμψας, στὰς εἰς τὸ μέσον συνεκάλεσε τοὺς
ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες Πέρσαι, πρῶ- 2
τον μὲν τοὺς θεοὺς ἐγὼ ἐπαινῶ ὅσον δύναμαι, καὶ ὑμεῖς δὲ
πάντες, οἶμαι· νίκης τε γὰρ τετυχήκαμεν καὶ σωτηρίας.
τούτων μὲν οὖν χρὴ χαριστήρια ὧν ἂν ἔχωμεν τοῖς θεοῖς
ἀποτελεῖν. ἐγὼ δὲ σύμπαντας μὲν ὑμᾶς ἤδη ἐπαινῶ· τὸ
γὰρ γεγενημένον ἔργον σύμπασιν ὑμῖν καλῶς ἀποτετέλεσται·
ὧν δ' ἕκαστος ἄξιος, ἐπειδὰν παρ' ὧν προσήκει πύθωμαι,
τότε τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειράσομαι ἀπο-
διδόναι. τὸν δ' ἐμοῦ ἐγγύτατα ταξίαρχον Χρυσάνταν οὐδὲν 3
ἄλλων δέομαι πυνθάνεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς οἶδα οἷος ἦν· τὰ
μὲν γὰρ ἄλλα ὅσαπερ οἶμαι καὶ πάντες ὑμεῖς ἐποιεῖτε· ἐπεὶ
δ' ἐγὼ παρηγγύησα ἐπανάγειν καλέσας αὐτὸν ὀνομαστί,
ἀνατεταμένος οὗτος τὴν μάχαιραν ὡς παίσων πολέμιον
ὑπήκουσέ τε ἐμοὶ εὐθὺς ἀφείς τε ὃ ἔμελλε ποιεῖν τὸ κελευό-
μενον ἔπραττεν· αὐτός τε γὰρ ἐπανῆγε καὶ τοῖς ἄλλοις μάλα
ἐπισπερχῶς παρηγγύα· ὥστ' ἔφθασεν ἔξω βελῶν τὴν τάξιν
ποιήσας πρὶν τοὺς πολεμίους κατανοῆσαι ὅτι ἀνεχωροῦμεν

3 ἐξέρχεται C E D F post ὡς add. δὲ D, δὴ F ἐξῄει C E D F
4 κατεστρατοπεδεύσατο D F φυλακὰς *Med.* 55. 19 : φύλακας nostri
7 ἐγώ τε D F δὲ om. D 9 post ἂν add. ἀεὶ H A G et c E
10 ξύμπαντας G ὑμᾶς μὲν C E 11 πᾶσιν H A G καλῶς C E : καλὸν H A G et D F 13 ἔργῳ καὶ λόγῳ H A G 14 ἐγγυτάτω C E D F
15 παρ' ἄλλων C E D F 16 ὅσαπερ] ὅπερ D F ὑμεῖς πάντες C E D F
ἐποίει C E F 17 ὀνομαστὶ αὐτὸν C D F : ὀνομαστὶ καλέσας αὐτὸν E
19 ἀφείς τε H A G : καὶ ἀφεὶς C E D F 20 ἐπανήγαγε C E D F
21 ὥστ' C E D F : ἔστ' H A G 22 κατανοῆσαί τε C D F

καὶ τόξα ἐντείνασθαι καὶ τὰ παλτὰ ἐπαφεῖναι· ὥστε αὐτός
τε ἀβλαβὴς καὶ τοὺς αὑτοῦ ἄνδρας ἀβλαβεῖς διὰ τὸ πεί-
4 θεσθαι παρέχεται. ἄλλους δ᾽, ἔφη, ὁρῶ τετρωμένους, περὶ
ὧν ἐγὼ σκεψάμενος ἐν ὁποίῳ χρόνῳ ἐτρώθησαν, τότε τὴν
γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφανοῦμαι. Χρυσάνταν δὲ ὡς καὶ
ἐργάτην τῶν ἐν πολέμῳ καὶ φρόνιμον καὶ ἄρχεσθαι ἱκανὸν
καὶ ἄρχειν χιλιαρχίᾳ μὲν ἤδη τιμῶ· ὅταν δὲ καὶ ἄλλο τι
5 ἀγαθὸν ὁ θεὸς δῷ, οὐδὲ τότε ἐπιλήσομαι αὐτοῦ. καὶ πάντας
δὲ βούλομαι ὑμᾶς, ἔφη, ὑπομνῆσαι· ἃ γὰρ νῦν εἴδετε ἐν τῇ
μάχῃ τῇδε, ταῦτα ἐνθυμούμενοι μήποτε παύεσθε, ἵνα παρ᾽
ὑμῖν αὐτοῖς αἰεὶ κρίνητε πότερον ἡ ἀρετὴ μᾶλλον ἢ ἡ φυγὴ
σῴζει τὰς ψυχὰς καὶ πότερον οἱ μάχεσθαι ἐθέλοντες ῥᾷον
ἀπαλλάττουσιν ἢ οἱ οὐκ ἐθέλοντες, καὶ ποίαν τινὰ ἡδονὴν
τὸ νικᾶν παρέχει· ταῦτα γὰρ νῦν ἄριστ᾽ ἂν κρίναιτε πεῖραν
τε αὐτῶν ἔχοντες καὶ ἄρτι γεγενημένου τοῦ πράγματος.
6 καὶ ταῦτα μέν, ἔφη, ἀεὶ διανοούμενοι βελτίους ἂν εἴητε·
νῦν δὲ ὡς θεοφιλεῖς καὶ ἀγαθοὶ καὶ σώφρονες ἄνδρες δειπνο-
ποιεῖσθε καὶ σπονδὰς τοῖς θεοῖς ποιεῖσθε καὶ παιᾶνα ἐξάρ-
7 χεσθε καὶ ἅμα τὸ παραγγελλόμενον προνοεῖτε. εἰπὼν δὲ
ταῦτα ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἤλασε καὶ πρὸς Κυαξάρην
ἐλθὼν καὶ συνησθεὶς ἐκείνῳ κοινῇ ὡς εἰκὸς καὶ ἰδὼν τἀκεῖ
καὶ ἐρόμενος εἴ τι δέοιτο, ἀπήλαυνεν εἰς τὸ αὑτοῦ στρά-
τευμα. καὶ οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον δειπνοποιησάμενοι καὶ
φυλακὰς καταστησάμενοι ὡς ἔδει ἐκοιμήθησαν.

1 ἐπαφιέναι C D F : ἀφιέναι E 2 ἄπο βλάβης A H : ἀπὸ βλάβης G αὑτοῦ H A G : ἑαυτοῦ C E D F 5 ὡς καὶ C E F : ὡς om. D : καὶ ὡς H A G 6 ἐν πολέμῳ H A G : πολεμικῶν C E D F 8 ὁ θεὸς δῷ C D F : ὁ θεὸς διδῷ E : διδῷ ὁ θεὸς H A G οὐδὲ] οὔτε C E D F 9 ὑμᾶς βούλομαι C E D F ἔφη om. H A G 10 ταῦτα om. H A G 11 ἀεὶ C D F (om. E) prius ἡ] εἴη A : εἰ G H 12 θέλοντες G et D 14 ἄριστα κρίναιτ᾽ ἂν C E D F 16 ἀεὶ om. D F 17 post ὡς add. καὶ C D F 18 καὶ σπονδὰς . . . ποιεῖσθε om. H A G παιᾶνας H A G ἐξάρχετε C E D F 19 ἅμα om. H A G δὲ Zeune : τε H A G : om. C E D F 20 τῶν ἵππων C E 21 ἐλθὼν C E D F : ἦλθε H A G συνησθεὶς C E D F : συγγενόμενος A H : συγγινόμενος G 22 δέοιτο] δεῖ H A G ἀπήλασεν F αὑτοῦ H A G : ἑαυτοῦ C E D F 24 ὡς ἔδει om. H A G et E

Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ἅτε καὶ τεθνηκότος τοῦ ἄρχοντος καὶ 8
σχεδὸν σὺν αὐτῷ τῶν βελτίστων, ἠθύμουν μὲν πάντες,
πολλοὶ δὲ καὶ ἀπεδίδρασκον αὐτῶν τῆς νυκτὸς ἐκ τοῦ
στρατοπέδου. ὁρῶντες δὲ ταῦτα ὅ τε Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι
σύμμαχοι αὐτῶν ἠθύμουν· πάντα μὲν γὰρ ἦν χαλεπά· ἀθυμίαν
δὲ πλείστην παρεῖχε πᾶσιν ὅτι τὸ ἡγούμενον τῆς στρατιᾶς
φῦλον διέφθαρτο τὰς γνώμας. οὕτω δὴ ἐκλείπουσι τὸ
στρατόπεδον καὶ ἀπέρχονται τῆς νυκτός. ὡς δ' ἡμέρα 9
ἐγένετο καὶ ἔρημον ἀνδρῶν ἐφάνη τὸ τῶν πολεμίων στρατό-
πεδον, εὐθὺς διαβιβάζει ὁ Κῦρος τοὺς Πέρσας πρώτους·
κατελέλειπτο δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων πολλὰ μὲν πρόβατα,
πολλοὶ δὲ βόες, πολλαὶ δὲ ἅμαξαι πολλῶν ἀγαθῶν μεσταί·
ἐκ δὲ τούτου διέβαινον ἤδη καὶ οἱ ἀμφὶ Κυαξάρην Μῆδοι
πάντες καὶ ἠριστοποιοῦντο ἐνταῦθα. ἐπεὶ δὲ ἠρίστησαν, 10
συνεκάλεσεν ὁ Κῦρος τοὺς αὐτοῦ ταξιάρχους καὶ ἔλεξε τοιάδε.
Οἷά μοι δοκοῦμεν καὶ ὅσα ἀγαθά, ὦ ἄνδρες, ἀφεῖναι, θεῶν
ἡμῖν αὐτὰ διδόντων. νῦν γὰρ ὅτι οἱ πολέμιοι ἡμᾶς ἀποδε-
δράκασιν αὐτοὶ ὁρᾶτε· οἵτινες δὲ ἐν ἐρύματι ὄντες ἐκλιπόντες
τοῦτο φεύγουσι, πῶς ἄν τις τούτους οἴοιτ' ἂν μεῖναι ἰδόντας
ἡμᾶς ἐν τῷ ἰσοπέδῳ; οἵτινες δὲ ἡμῶν ἄπειροι ὄντες οὐχ
ὑπέμειναν, πῶς νῦν γ' ἂν ὑπομείνειαν, ἐπεὶ ἥττηνταί τε καὶ
πολλὰ κακὰ ὑφ' ἡμῶν πεπόνθασιν; ὧν δὲ οἱ βέλτιστοι ἀπο-
λώλασι, πῶς οἱ πονηρότεροι ἐκείνων μάχεσθαι ἂν ἡμῖν
ἐθέλοιεν; καί τις εἶπε· Τί οὖν οὐ διώκομεν ὡς τάχιστα, 11

1 ἅτε om. A: γε G H 2 μὲν om. C E D 3 post αὐτῶν add. πάντες H A G 6 πᾶσι ante πλείστην C D F: om. E φῦλον τῆς στρατιᾶς C E D F 7 διέφθαρτο τὰς γνώμας C E D F: διεφθάρθαι ἐδόκει ταῖς γνώμαις H A G 8 τῆς om. D 11 καταλέλειπτο H A G et D F: κατελείπετο C E μὲν om. C E 12 βοῦς H A G 15 αὐτοῦ H A G: ἑαυτοῦ C D F: πάντας τοὺς ταξιάρχους αὐτοῦ E ταξιάρχας H A G 16 μοι C D F: μὲν H A G et E δοκ]οῦμεν . . . ἐφίενται in ras. c ἀγαθὰ ὦ ἄνδρες D F: ἄνδρες ἀγαθὰ H A G et c E ἀφεῖναι D F: ἐφίενται H A G et c E 17 post ὅτι add. μὲν C E D F οἱ] οἵ τε C E D φοβούμενοι ἡμᾶς C E D F 18 ἐκλείποντες H pr. 19 ἄν τις τούτους οἴοιτ' ἂν H A G: τούτοις οἴεται ἄν τις C E: τούτους οἴεται ἄν τις D F 20 ἄπειροι ἡμῶν C E D F 21 ὑπομείναιεν H A G τε om. C E D F 23 φαυλότεροι C E D F

καταδήλων γε οὕτω τῶν ἀγαθῶν ὄντων; καὶ ὃς εἶπεν· Ὅτι ἵππων προσδεόμεθα· οἱ μὲν γὰρ κράτιστοι τῶν πολεμίων, οὓς μάλιστα καιρὸς ἦν ἢ λαβεῖν ἢ κατακανεῖν, οὗτοι ἐφ' ἵππων ὀχοῦνται· οὓς ἡμεῖς τρέπεσθαι μὲν σὺν τοῖς θεοῖς ἱκανοί,
12 διώκοντες δὲ αἱρεῖν οὐχ ἱκανοί. Τί οὖν, ἔφασαν, οὐκ ἐλθὼν Κυαξάρῃ λέγεις ταῦτα; καὶ ὃς εἶπε· Συνέπεσθέ τοίνυν μοι πάντες, ὡς εἰδῇ ὅτι πᾶσιν ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ. ἐκ τούτου εἵποντό τε πάντες καὶ ἔλεγον οἷα ἐπιτήδεια ἐδόκουν εἶναι ὑπὲρ ὧν ἐδέοντο.

13 Καὶ ὁ Κυαξάρης ἅμα μὲν ὅτι ἐκεῖνοι ἦρχον τοῦ λόγου, ὥσπερ ὑπεφθόνει· ἅμα δ' ἴσως καλῶς ἔχειν ἐδόκει αὐτῷ μὴ πάλιν κινδυνεύειν· καὶ γὰρ αὐτός τε περὶ εὐθυμίαν ἐτύγχανεν ὢν καὶ τῶν ἄλλων Μήδων ἑώρα πολλοὺς τὸ αὐτὸ ποιοῦντας·
14 εἶπε δ' οὖν ὧδε. Ἀλλ', ὦ Κῦρε, ὅτι μὲν κάλλιστα ἀνθρώπων μελετᾶτε ὑμεῖς οἱ Πέρσαι μηδὲ πρὸς μίαν ἡδονὴν ἀπλήστως διακεῖσθαι καὶ ὁρῶν καὶ ἀκούων οἶδα· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τῆς μεγίστης ἡδονῆς πολὺ μάλιστα συμφέρειν ἐγκρατῆ εἶναι. μείζω δὲ ἡδονὴν τί παρέχει ἀνθρώποις εὐτυχίας ἢ
15 νῦν ἡμῖν παραγεγένηται; ἢν μὲν τοίνυν, ἐπεὶ εὐτυχοῦμεν, σωφρόνως διαφυλάττωμεν αὐτήν, ἴσως δυναίμεθ' ἂν ἀκινδύνως εὐδαιμονοῦντες γηρᾶν· εἰ δ' ἀπλήστως χρώμενοι ταύτῃ ἄλλην καὶ ἄλλην πειρασόμεθα διώκειν, ὁρᾶτε μὴ πάθωμεν ἅπερ πολλοὺς μὲν λέγουσιν ἐν θαλάττῃ πεπονθέναι, διὰ τὸ εὐτυχεῖν οὐκ ἐθέλοντας παύσασθαι πλέοντας ἀπολέσθαι· πολλοὺς δὲ

3 ἦν om. C D F κατακαίνειν H A G : ἀποκτεῖναι C E D : κατακτεῖναι F : corr. Dind. post οὗτοι add. αὐτῶν H A G 4 ὀχοῦνται Cobet : ἔσονται H A G et D f : νέονται C E F 5 αἵρειν H A G 6 κυαξάρει H A G et C D ταῦτα λέγεις C E D F 7 εἰδείη H A G ὑμῖν D F 10 ἤρχοντο C E F 11 ὑπό τι ἐφθόνει D F ἐδόκει ἔχειν D F 13 post αὐτὸ add. τοῦτο C E D F 14 εἶπεν οὖν A H ὦ κῦρε ἀλλ' H A G κάλλιστα C E : μάλιστα D F : post μὲν add. τῶν ἄλλων μᾶλλον εὖ h in mg. A G : om. H 17 μάλιστα] μᾶλλον G συμφέρει C E D F 18 ἡδονὴ παρέχει A : ἡδονὴν παρέχει G H εὐτυχία H A G 19 ἐπεὶ εὐτυχοῦμεν del. Hug 20 σωφρόνως] σοφῶς H A G 21 γηρᾶν] θηρᾶν αὐτήν H A G et E 24 παύεσθαι C E D F πλέοντας παύσασθαι H A G ἀπολέσθαι H A G : ἕως ἂν ἀπόλωνται C E D F

νίκης τυχόντας ἑτέρας ἐφιεμένους καὶ τὴν πρόσθεν ἀπο-
βαλεῖν. καὶ γὰρ εἰ μὲν οἱ πολέμιοι ἥττους ὄντες ἡμῶν 16
ἔφευγον, ἴσως ἂν καὶ διώκειν τοὺς ἥττους ἀσφαλῶς εἶχε.
νῦν δὲ κατανόησον πόστῳ μέρει αὐτῶν πάντες μαχεσάμενοι
νενικήκαμεν· οἱ δ' ἄλλοι ἄμαχοί εἰσιν· οὓς εἰ μὲν μὴ ἀναγ-
κάσομεν μάχεσθαι, ἀγνοοῦντες καὶ ἡμᾶς καὶ ἑαυτοὺς δι'
ἀμαθίαν καὶ μαλακίαν ἀπίασιν· εἰ δὲ γνώσονται ὅτι ἀπιόντες
οὐδὲν ἧττον κινδυνεύουσιν ἢ μένοντες, ὅπως μὴ ἀναγκάσομεν
αὐτούς, κἂν μὴ βούλωνται, ἀγαθοὺς γενέσθαι. ἴσθι γὰρ ὅτι 17
οὐ σὺ μᾶλλον τὰς ἐκείνων γυναῖκας καὶ παῖδας λαβεῖν ἐπι-
θυμεῖς ἢ ἐκεῖνοι σῶσαι. ἐννόει δ' ὅτι καὶ αἱ σύες ἐπειδὰν
ὀφθῶσι, φεύγουσι, κἂν πολλαὶ ὦσι, σὺν τοῖς τέκνοις· ἐπειδὰν
δέ τις αὐτῶν θηρᾷ τι τῶν τέκνων, οὐκέτι φεύγει οὐδ' ἢν μία
τύχῃ οὖσα, ἀλλ' ἵεται ἐπὶ τὸν λαμβάνειν πειρώμενον. καὶ 18
νῦν μὲν κατακλείσαντες ἑαυτοὺς εἰς ἔρυμα παρέσχον ἡμῖν
ταμιεύεσθαι ὥσθ' ὁπόσοις ἐβουλόμεθα αὐτῶν μάχεσθαι· εἰ δ'
ἐν εὐρυχωρίᾳ πρόσιμεν αὐτοῖς καὶ μαθήσονται χωρὶς γενό-
μενοι οἱ μὲν κατὰ πρόσωπον ἡμῖν ὥσπερ καὶ νῦν ἐναντιοῦ-
σθαι, οἱ δ' ἐκ πλαγίου, οἱ δὲ καὶ ὄπισθεν, ὅρα μὴ πολλῶν
ἑκάστῳ ἡμῶν χειρῶν δεήσει καὶ ὀφθαλμῶν. προσέτι δ' οὐδ'
ἂν ἐθέλοιμ', ἔφη, ἐγὼ νῦν, ὁρῶν Μήδους εὐθυμουμένους,
ἐξαναστήσας ἀναγκάζειν κινδυνεύσοντας ἰέναι.

4 *πόσῳ* c E *αὐτῶν μέρει* C E D F 5 *οἱ δ' . . . εἰ μὲν* om. H A G *ἀναγκάσωμεν* H A G: *ἀναγκάσοιμεν* C E D F: corr. Weckherlin 6 *αὐτοὺς* D F 7 *ἀπιᾶσιν* H A G post *ὅτι* add. *καὶ* C E F 8 *κινδυνεύσουσιν* D pr. F *ἀναγκάσωμεν* codd.: corr. Dind. 9 *κἂν* A H: *καὶ* G: *καὶ εἰ* C E D F *βούλονται* C E D *γὰρ*] *δ'* H A G 10 *ἐπιθυμεῖς λαβεῖν* C E D F 11 *καὶ* om. C E D F *ὗες* C E F (*αὐταὶ* D) *ἐπειδὰν*] *ἐπειδὴ* H A G: *ἐπὰν* F 12 *καὶ πολλαὶ οὖσαι* D 13 *ἢν*] *ἂν* E D F 14 *ἵεται* H A G 15 *αὐτοὺς* C E: *αυτοὺς* (sic) F: om. D 16 *ταμιεύσασθαι* C E F *ὥσθ' . . . μάχεσθαι* om. H A G 17 *προσίεμεν* C E D F *μαχήσονται* H A G 18 *καὶ* om. C D F *ἐναντιοῦσθαι*] *ἀντίοις ἐξ ἐναντίου* H A G 19 post *πλαγίου* add. *καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ ἑτέρου πλαγίου* C E D F 20 *καὶ ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν δεήσει* (-*η* E, -*οι* D) C E D F *πρὸς δ' ἔτι ἔφη οὐ βουλοίμην* (*ἂν* add. D) *ἔγωγε νῦν* C E D F 21 *ἐθέλοιμι ἔφη* Poppo: *ἐθέλοιμεν ἢ* H A G *ὁρῶ* H A G 22 ante *ἀναγκάζειν* add. *κινδυνεύειν* H A G

19 Καὶ ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν εἶπεν· Ἀλλὰ σύγε μηδένα
ἀναγκάσῃς, ἀλλὰ τοὺς ἐθέλοντάς μοι ἕπεσθαι δός· καὶ ἴσως
ἂν σοὶ καὶ τῶν σῶν φίλων τούτων ἥκοιμεν ἑκάστῳ ἄγοντες
ἐφ' οἷς ἅπαντες εὐθυμήσεσθε. τὸ μὲν γὰρ πλῆθος ἡμεῖς γε
τῶν πολεμίων οὐδὲ διωξόμεθα· πῶς γὰρ ἂν καὶ καταλά-
βοιμεν; ἢν δέ τι ἢ ἀπεσχισμένον τοῦ στρατεύματος λάβωμεν
20 ἤ τι ὑπολειπόμενον, ἥξομεν πρὸς σὲ ἄγοντες. ἐννόει δ',
ἔφη, ὅτι καὶ ἡμεῖς, ἐπεὶ σὺ ἐδέου, ἤλθομεν σοὶ χαριζόμενοι
μακρὰν ὁδόν· καὶ σὺ οὖν ἡμῖν δίκαιος εἶ ἀντιχαρίζεσθαι,
ἵνα καὶ ἔχοντές τι οἴκαδ' ἀφικώμεθα καὶ μὴ εἰς τὸν σὸν
21 θησαυρὸν πάντες ὁρῶμεν. ἐνταῦθα δὴ ἔλεξεν ὁ Κυαξάρης·
Ἀλλ' εἴ γε μέντοι ἐθέλων τις ἕποιτο, καὶ χάριν ἔγωγέ σοι
εἰδείην ἄν. Σύμπεμψον τοίνυν μοί τινα, ἔφη, τῶν ἀξιοπίστων
τούτων, ὃς ἐρεῖ ἃ ἂν σὺ ἐπιστείλῃς. Λαβὼν δὴ ἴθι, ἔφη,
22 ὅντινα ἐθέλεις τουτωνί· ἔνθα δὴ ἔτυχε παρὼν ὁ φήσας ποτὲ
συγγενὴς αὐτοῦ εἶναι καὶ φιληθείς. εὐθὺς οὖν ὁ Κῦρος
εἶπεν· Ἀρκεῖ μοι, ἔφη, οὑτοσί. Οὗτος τοίνυν σοι ἑπέσθω.
23 καὶ λέγε σύ, ἔφη, τὸν ἐθέλοντα ἰέναι μετὰ Κύρου. οὕτω
δὴ λαβὼν τὸν ἄνδρα ἐξῄει. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθον, ὁ Κῦρος εἶπε·
Νῦν δὴ σὺ δηλώσεις εἰ ἀληθῆ ἔλεγες, ὅτε ἔφης ἥδεσθαι
θεώμενος ἐμέ. Οὔκουν ἀπολείψομαί γέ σου, ἔφη ὁ Μῆδος,
εἰ τοῦτο λέγεις. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Οὐκοῦν καὶ ἄλλους,
ἔφη, προθύμως ἐξάξεις; ἐπομόσας οὖν ἐκεῖνος Νὴ τὸν Δί',

1 μηδένα σύγε CEDF 3 ἑκάστῳ ἥκοιμεν CEDF 4 πάντες CEDF γε] τε HAG 5 οὐ CEDF διώξομεν CE 6 ἢν] ἐὰν C: ἂν D (om. E) ἢ om. HAG 7 ἤ] εἴ CE ἐπιλειπόμενον HAG 8 ἐπειδὴ CDF 11 post πάντες add. οἵδε HAG 13 ἂν om. HAG τινα post τούτων CEDF ἔφη om. CEDF 14 ἐπιστέλλῃς CEDF δὴ om. CEDF ἔφη om. HAG 15 τούτων HAG ἔτυχεν (ἐτύγχανεν G) ὢν codd.: corr. Schneider 16 post φιληθεὶς add. παρών DF, παρ' αὐτοῦ CE 17 ἀρκεῖ μοι ἔφη HAG: ἀρκεῖ ἔμοιγε CE: ἀρκεῖ ἔφη ἔμοιγε DF post σοι add. ἔφη CEDF 18 θέλοντα CEDF 19 ἐξῆλθον Hug: ἐξῆλθεν codd. εὐθὺς ὁ κῦρος CEDF 20 ὅτε] ε in ras. G: ὅτι Hug ἥδεσθαί με θεώμενος CEDF 22 καὶ ὁ κῦρος εἶπεν om. HAG 23 ἔφη om. CEDF ἐξάξεις | λέξεις CEDF ἐπομόσας οὖν ἐκεῖνος HAG: κἀκεῖνος ἐπομόσας CEDF

ἔφη, ἔστε γ᾽ ἂν ποιήσω καὶ σὲ ἐμὲ ἡδέως θεᾶσθαι. τότε 24
δὴ καὶ ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυαξάρου τά τε ἄλλα προθύμως
ἀπήγγελλε τοῖς Μήδοις καὶ προσετίθει ὅτι αὐτός γε οὐκ
ἀπολείψοιτο ἀνδρὸς καλλίστου καὶ ἀρίστου, καὶ τὸ μέγιστον,
ἀπὸ θεῶν γεγονότος.

Πράττοντος δὲ τοῦ Κύρου ταῦτα θείως πως ἀφικνοῦνται II
ἀπὸ Ὑρκανίων ἄγγελοι. οἱ δὲ Ὑρκάνιοι ὅμοροι μὲν τῶν
Ἀσσυρίων εἰσίν, ἔθνος δ᾽ οὐ πολύ, διὸ καὶ ὑπήκοοι ἦσαν
τῶν Ἀσσυρίων· εὔιπποι δὲ καὶ τότε ἐδόκουν εἶναι καὶ νῦν
ἔτι δοκοῦσιν· διὸ καὶ ἐχρῶντο αὐτοῖς οἱ Ἀσσύριοι ὥσπερ καὶ
οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς Σκιρίταις, οὐδὲν φειδόμενοι αὐτῶν οὔτ᾽
ἐν πόνοις οὔτ᾽ ἐν κινδύνοις· καὶ δὴ καὶ τότε ὀπισθοφυλακεῖν
ἐκέλευον αὐτοὺς ὡς χιλίους ἱππέας ὄντας, ὅπως εἴ τι ὄπισθεν
δεινὸν εἴη, ἐκεῖνοι πρὸ αὐτῶν τοῦτ᾽ ἔχοιεν. οἱ δὲ Ὑρκάνιοι, 2
ἅτε μέλλοντες ὕστατοι πορεύεσθαι, καὶ τὰς ἁμάξας τὰς
ἑαυτῶν καὶ τοὺς οἰκέτας ὑστάτους εἶχον. στρατεύονται
γὰρ δὴ οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔχοντες οἱ πολλοὶ μεθ᾽ ὧνπερ
καὶ οἰκοῦσι· καὶ τότε δὴ ἐστρατεύοντο οὕτως οἱ Ὑρκάνιοι.
ἐννοηθέντες δὲ οἷά τε πάσχουσιν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων καὶ ὅτι 3
νῦν τεθναίη μὲν ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἡττημένοι δ᾽ εἶεν, φόβος δ᾽
ἐνείη τῷ στρατεύματι, οἱ δὲ σύμμαχοι αὐτῶν ὡς ἀθύμως
ἔχοιεν καὶ ἀπολείποιεν, ταῦτα ἐνθυμουμένοις ἔδοξεν αὐτοῖς
νῦν καλὸν εἶναι ἀποστῆναι, εἰ θέλοιεν οἱ ἀμφὶ Κῦρον συνεπι-
θέσθαι. καὶ πέμπουσιν ἀγγέλους πρὸς Κῦρον· ἀπὸ γὰρ τῆς

1 ἔστε γ᾽ ἂν H A G : ἕως ἄν γε C E D F ἡδέως ἐμὲ C E D F θεάσασθαι H A G ὅτε H A G et F 2 καὶ om. C E D F κυαξάρους C D F 3 ἀπήγγειλε G : ἀπήγγειλεν F αὐτοὶ H A G γε] τε C E D F 4 ἀπολείψοιντο H A G 6 ταῦτα τοῦ κύρου C E D F 7 ἀπὸ] ὑπὸ G et E μὲν om. H A G 8 ἦσαν post ἀσσυρίων C E D F 9 ἔφιπποι codd.: corr. Fischer post τότε add. δὲ A, δὴ G, δε H ἐδόκουν καὶ νῦν δοκοῦσιν εἶναι H A G 13 ὄντας ἱππέας C E D F ὅπως] ἵνα C E D F 14 ἑαυτῶν C E D F 15 posterius τὰς om. H A G et E 17 δὴ om. D F οἱ ante κατὰ om. H A G 18 καὶ ante οἰκοῦσι om. H A G et E οἱ ὑρκάνιοι οὕτως C E D F 20 δ᾽ ἐνείη] δὲ πολὺς εἴη ἐν C E D : δὲ πολὺς εἴη F 21 οἵ τε C E D F ξύμμαχοι G ὡς om. F 23 νῦν H A G : ὡς καὶ νῦν C E : καὶ ὡς νῦν D F ἐθέλοιεν H et E συνέπεσθαι H A G

4 μάχης τὸ τούτου ὄνομα μέγιστον ηὔξητο. οἱ δὲ πεμφθέντες
λέγουσι Κύρῳ ὅτι μισοῖέν τε τοὺς Ἀσσυρίους δικαίως, νῦν τ',
εἰ βούλοιτο ἰέναι ἐπ' αὐτούς, καὶ σφεῖς σύμμαχοι ὑπάρξοιεν
καὶ ἡγήσοιντο· ἅμα δὲ πρὸς τούτοις διηγοῦντο τὰ τῶν πολε-
μίων ὡς ἔχοι, ἐπαίρειν βουλόμενοι μάλιστα στρατεύεσθαι
5 αὐτόν. καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο αὐτούς· Καὶ δοκεῖτε ἄν, ἔφη,
ἔτι ἡμᾶς καταλαβεῖν αὐτοὺς πρὶν ἐν τοῖς ἐρύμασιν εἶναι;
ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, μάλα συμφορὰν τοῦτο ἡγούμεθα ὅτι
ἔλαθον ἡμᾶς ἀποδράντες. ταῦτα δ' ἔλεγε βουλόμενος αὐ-
6 τοὺς ὡς μέγιστον φρονεῖν ἐπὶ σφίσιν. οἱ δὲ ἀπεκρίναντο
ὅτι καὶ αὔριον, ἕωθεν εἰ εὔζωνοι πορεύοιντο, καταλήψοιντο·
ὑπὸ γὰρ τοῦ ὄχλου καὶ τῶν ἁμαξῶν σχολῇ πορεύεσθαι
αὐτούς· καὶ ἅμα, ἔφασαν, τὴν προτέραν νύκτα ἀγρυπνή-
7 σαντες νῦν μικρὸν προελθόντες ἐστρατοπέδευνται. καὶ ὁ
Κῦρος ἔφη· Ἔχετε οὖν ὧν λέγετε πιστόν τι ἡμᾶς διδάσκειν
ὡς ἀληθεύετε; Ὁμήρους γ', ἔφασαν, ἐθέλομεν αὐτίκα ἐλά-
σαντες τῆς νυκτὸς ἀγαγεῖν· μόνον καὶ σὺ ἡμῖν πιστὰ θεῶν
πεποίησο καὶ δεξιὰν δός, ἵνα φέρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ
8 αὐτὰ ἅπερ ἂν αὐτοὶ λάβωμεν παρὰ σοῦ. ἐκ τούτου τὰ πιστὰ
δίδωσιν αὐτοῖς ἦ μήν, ἐὰν ἐμπεδώσωσιν ἃ λέγουσιν, ὡς
φίλοις καὶ πιστοῖς χρήσεσθαι αὐτοῖς, ὡς μήτε Περσῶν μήτε
Μήδων μεῖον ἔχειν παρ' ἑαυτῷ. καὶ νῦν ἔστιν ἔτι ἰδεῖν
Ὑρκανίους καὶ πιστευομένους καὶ ἀρχὰς ἔχοντας, ὥσπερ καὶ
Περσῶν καὶ Μήδων οἳ ἂν δοκῶσιν ἄξιοι εἶναι.

1 τὸ om. H A G τούτων C ηὔξετο C E D F 2 τε om. C D F τ'] δ' G 3 βούλοιντο E D ὑπάρχοιεν H A G 4 ἡγήσαιντο C E D F 5 ἐπαίρειν H A G : οἷα δὴ ἐπαίρειν C E F : ὡς δὴ ἐπαίρειν D ὡς μάλιστα C E D F 7 ἡμᾶς ἔτι D F 8 post ἡγούμεθα add. εἶναι C F, post συμφορὰν E 11 καὶ] καὶ ἢν H A G εἰ om. H A G 13 ante τὴν add. ἅτε C E D F 14 προελθόντες Zeune : προσελθόντες H A G : πορευθέντες C E D F ἐστρατοπεδεύκασι C E D F 15 post τι add. διδόντες Richards διδάσκειν om. H A G 16 θέλομεν H A G ἐλάσαντες αὐτίκα C E D F 18 πεποίησο del. Cobet : θεῶν τε πιστὰ ποίησον C E D F τὰ αὐτὰ H A G : ταῦτα C E D F 19 τὰ om. H A G 20 ἐὰν] ἂν H A G ἐμπεδῶσιν C E D F λέγωσιν H A G 22 ἑαυτῷ C E : αὐτῷ D : ἑαυτοῦ H A G et F post νῦν add. δ' D F ἔστιν post ἰδεῖν C E D F

Ἐπεὶ δ᾽ ἐδείπνησαν, ἐξῆγε τὸ στράτευμα ἔτι φάους ὄντος, 9
καὶ τοὺς Ὑρκανίους περιμένειν ἐκέλευσεν, ἵνα ἅμα ἴοιεν. οἱ
μὲν δὴ Πέρσαι, ὥσπερ εἰκός, πάντες ἐξῆσαν, καὶ Τιγράνης
ἔχων τὸ αὑτοῦ στράτευμα· τῶν δὲ Μήδων ἐξῆσαν οἱ μὲν διὰ 10
τὸ παιδὶ ὄντι Κύρῳ παῖδες ὄντες φίλοι γενέσθαι, οἱ δὲ διὰ τὸ
ἐν θήραις συγγενόμενοι ἀγασθῆναι αὐτοῦ τὸν τρόπον, οἱ δὲ
διὰ τὸ καὶ χάριν εἰδέναι ὅτι μέγαν αὐτοῖς φόβον ἀπεληλακέναι ἐδόκει, οἱ δὲ καὶ ἐλπίδας ἔχοντες, διὰ τὸ ἄνδρα
φαίνεσθαι ἀγαθὸν καὶ εὐτυχῆ, καὶ μέγαν ἔτι ἰσχυρῶς ἔσεσθαι
αὐτόν, οἱ δέ, ὅτε ἐτρέφετο ἐν Μήδοις, εἴ τι ἀγαθόν τῳ συνέπραξεν, ἀντιχαρίζεσθαι ἐβούλοντο· πολλοῖς δὲ πολλὰ διὰ
φιλανθρωπίαν παρὰ τοῦ πάππου ἀγαθὰ διεπέπρακτο· πολλοὶ
δ᾽, ἐπεὶ καὶ τοὺς Ὑρκανίους εἶδον καὶ λόγος διῆλθεν ὡς
ἡγήσοιντο ἐπὶ πολλὰ ἀγαθά, ἐξῆσαν καὶ τοῦ λαβεῖν τι
ἕνεκα. οὕτω δὴ ἐξῆλθον σχεδὸν ἅπαντες καὶ οἱ Μῆδοι 11
πλὴν ὅσοι σὺν Κυαξάρῃ ἔτυχον σκηνοῦντες· οὗτοι δὲ κατέμενον καὶ οἱ τούτων ὑπήκοοι. οἱ δ᾽ ἄλλοι πάντες φαιδρῶς
καὶ προθύμως ἐξωρμῶντο, ἅτε οὐκ ἀνάγκῃ ἀλλ᾽ ἐθελούσιοι καὶ
χάριτος ἕνεκα ἐξιόντες. ἐπεὶ δ᾽ ἔξω ἦσαν, πρῶτον μὲν πρὸς 12
τοὺς Μήδους ἐλθὼν ἐπῄνεσέ τε αὐτοὺς καὶ ἐπηύξατο μάλιστα μὲν θεοὺς αὐτοῖς ἵλεως ἡγεῖσθαι καὶ σφίσιν, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς δυνασθῆναι χάριν αὐτοῖς ταύτης τῆς προθυμίας ἀποδοῦναι. τέλος δ᾽ εἶπεν ὅτι ἡγήσοιντο μὲν αὐτοῖς οἱ πεζοί, ἐκείνους δ᾽ ἕπεσθαι σὺν τοῖς ἵπποις ἐκέλευσε· καὶ ὅπου ἂν

1 ἐπεὶ] ἐπειδὴ C E D F φάους] φωτὸς C E D F post ὄντος add. καὶ αὐτὸς H A G 3 δὴ] γὰρ H A G πάντες ὥσπερ εἰκὸς C E D F ἐξῆσαν Hug : ἔξω ἦσαν H A G : εὐθὺς ἔξω ἦσαν C E D F 4 αὐτοῦ H A G : ἑαυτοῦ C E D F 5 κύρῳ ὄντι C E D F 7 καὶ om. C E D F post χάριν add. εὖ A, αὖ G H 10 εἴ τινι ἀγαθόν τι C E D F συνέπραξεν C E D F : ἔπραξεν H A G 11 ἠβούλοντο H A G 13 καὶ post ἐπεὶ om. C E D F διῆλθεν H A G : διεδόθη C F : ἐδόθη D : εἰσηγγέλθη E 15 δὴ καὶ μῆδοι σχεδὸν ἅπαντες ἐξῆλθον C E D F πάντες H A G 16 κυαξάρει C E D F κατέμειναν C E D F 19 οὕνεκα H A G 21 ἵλεως] ἡδέως D F ante ἡγεῖσθαι add. ὄντας C E D F 22 δυνηθῆναι C E D F 23 δ᾽ H A G : δ᾽ οὖν C E D F 24 ἐκέλευε C E : ἐκέλευεν F post ἂν add. ἢ C E D F

ἀναπαύωνται ἢ ἐπίσχωσι τῆς πορείας, ἐνετείλατο αὐτοῖς πρὸς
13 αὐτὸν παρελαύνειν τινάς, ἵνα εἰδῶσι τὸ ἀεὶ καίριον. ἐκ τούτου ἡγεῖσθαι ἐκέλευε τοὺς Ὑρκανίους. καὶ οἳ ἠρώτων Τί δέ; οὐκ ἀναμενεῖς, ἔφασαν, τοὺς ὁμήρους ἕως ἂν ἀγάγωμεν, ἵνα ἔχων καὶ σὺ τὰ πιστὰ παρ' ἡμῶν πορεύῃ; καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι λέγεται· Ἐννοῶ γάρ, φάναι, ὅτι ἔχομεν τὰ πιστὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς καὶ ταῖς ἡμετέραις χερσίν. οὕτω γὰρ δοκοῦμεν παρεσκευάσθαι ὡς ἢν μὲν ἀληθεύητε, ἱκανοὶ εἶναι ἡμᾶς εὖ ποιεῖν· ἢν δὲ ἐξαπατᾶτε, οὕτω νομίζομεν ἔχειν ὡς οὐχ ἡμᾶς ἐφ' ὑμῖν ἔσεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον, ἢν οἱ θεοὶ θέλωσιν, ὑμᾶς ἐφ' ἡμῖν γενήσεσθαι. καὶ μέντοι, ἔφη, ὦ Ὑρκάνιοι, ἐπείπερ φατὲ ὑστάτους ἕπεσθαι τοὺς ὑμετέρους, ἐπειδὰν ἴδητε αὐτούς, σημήνατε ἡμῖν ὅτι οἱ ὑμέτεροί εἰσιν,
14 ἵνα φειδώμεθα αὐτῶν. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ὑρκάνιοι τὴν μὲν ὁδὸν ἡγοῦντο ὥσπερ ἐκέλευε, τὴν δὲ ῥώμην τῆς ψυχῆς ἐθαύμαζον· καὶ οὔτε Ἀσσυρίους οὔτε Λυδοὺς οὔτε τοὺς συμμάχους αὐτῶν ἐφοβοῦντο, ἀλλὰ μὴ παντάπασιν ὁ Κῦρος μικράν τινα αὐτῶν οἴοιτο ῥοπὴν εἶναι καὶ προσόντων καὶ ἀπόντων.

15 Πορευομένων δὲ ἐπεὶ νὺξ ἐπεγένετο, λέγεται φῶς τῷ Κύρῳ καὶ τῷ στρατεύματι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προφανὲς γενέσθαι, ὥστε πᾶσι μὲν φρίκην ἐγγίγνεσθαι πρὸς τὸ θεῖον, θάρρος δὲ

1 ἐπιστήσωσι H A G   ἐνετείλατο] ἐκέλευσεν C D F : ἐκέλευεν E 2 αὐτὸν H A G : ἑαυτὸν C E D F   ἀεὶ] δὴ H A G   3 ἐκέλευσε(ν F) C E D F   τί δαὶ D : τί δὲ καὶ C   οὐκ C E D F : οὐ γὰρ H A G : οὐκ ἄρ' Madvig   4 ἀναμενεῖς Dind. : ἀναμένεις codd.   5 καὶ σὺ ἔχων C E D F   6 γὰρ om. C E   post ἔχομεν add. πάντες C E D F 8 ἢν . . . ἢν] ἐὰν . . . ἐὰν C E D F   10 οὐχ] μὴ C E D F   ἔσεσθαι] γενήσεσθαι C : γενέσθαι E   ἢν] ἂν C E : ἐὰν D   11 βούλωνται C E D F   γενήσεσθαι C E D F : γενέσθαι H A G   12 ἐπειδήπερ C E D F   ἔφατε H A G   ἕπεσθαι H A G : πορεύεσθαι C E D F 13 σημάνετε H A G : σημαίνετε C E D F : corr. Dind.   ἡμέτεροι codd. : corr. Brodaeus   14 ἀκούοντες C E F   δὲ om. C E D F   16 οὐχὶ τοὺς ἀσσυρίους οὐδὲ τοὺς λυδοὺς οὐδὲ C E D F   17 post αὐτῶν add. ἔτι C E D F   18 ἑαυτῶν C E D F   19 παρόντων C E D F 20 ἐγένετο C E D F   21 καὶ om. C E   προφανὲς om. C : περιφανὲς E   22 φρίκην μὲν C E D : φρίκην om. F   πρὸς θεῖον ἐγγίγνεσθαι C : πρὸς τὸ θεῖον ἐγγίγνεσθαι E D F

πρὸς τοὺς πολεμίους. ὡς δ᾽ εὔζωνοί τε καὶ ταχὺ ἐπορεύοντο,
εἰκότως πολλήν τε ὁδὸν διήνυσαν καὶ ἅμα κνέφᾳ πλησίον
γίγνονται τοῦ τῶν Ὑρκανίων στρατεύματος. ὡς δ᾽ ἔγνωσαν 16
οἱ ἄγγελοι, καὶ τῷ Κύρῳ λέγουσιν ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ σφέ-
τεροι· τῷ τε γὰρ ὑστάτους εἶναι γιγνώσκειν ἔφασαν καὶ τῷ
πλήθει τῶν πυρῶν· ἐκ τούτου πέμπει τὸν ἕτερον αὐτῶν 17
πρὸς αὐτούς, προστάξας λέγειν, εἰ φίλοι εἰσίν, ὡς τάχιστα
ὑπαντᾶν τὰς δεξιὰς ἀνατείναντας· συμπέμπει δέ τινα καὶ
τῶν σὺν ἑαυτῷ καὶ λέγειν ἐκέλευσε τοῖς Ὑρκανίοις ὅτι ὡς ἂν
ὁρῶσιν αὐτοὺς προσφερομένους, οὕτω καὶ αὐτοὶ ποιήσουσιν.
οὕτω δὴ ὁ μὲν μένει τῶν ἀγγέλων παρὰ τῷ Κύρῳ, ὁ δὲ
προσελαύνει πρὸς τοὺς Ὑρκανίους. ἐν ᾧ δ᾽ ἐσκόπει τοὺς 18
Ὑρκανίους ὁ Κῦρος ὅ τι ποιήσουσιν, ἐπέστησε τὸ στράτευμα·
παρελαύνουσι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ τῶν Μήδων προεστηκότες
καὶ ὁ Τιγράνης καὶ ἐπερωτῶσι τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ λέγει
αὐτοῖς ὅτι τοῦτ᾽ ἔστι τὸ πλησίον Ὑρκανίων στράτευμα καὶ
οἴχεται ὁ ἕτερος τῶν ἀγγέλων πρὸς αὐτοὺς καὶ τῶν ἡμετέρων
τις σὺν αὐτῷ, ἐροῦντες, εἰ φίλοι εἰσίν, ὑπαντιάζειν τὰς δεξιὰς
ἀνατείναντας πάντας. ἢν μὲν οὖν οὕτω ποιῶσι, δεξιοῦσθέ
τε αὐτοὺς καθ᾽ ὃν ἂν ᾖ ἕκαστος καὶ ἅμα θαρρύνετε· ἢν δὲ
ὅπλα αἴρωνται ἢ φεύγειν ἐπιχειρῶσι, τούτων, ἔφη, εὐθὺς δεῖ
πρώτων πειρᾶσθαι μηδένα λιπεῖν. ὁ μὲν τοιαῦτα παρήγ- 19
γειλεν. οἱ δὲ Ὑρκάνιοι ἀκούσαντες τῶν ἀγγέλων ἥσθησάν
τε καὶ ἀναπηδήσαντες ἐπὶ τοὺς ἵππους παρῆσαν τὰς δεξιάς,

1 ὡς δ᾽ DF: ὥστ᾽ HAG: ὥστε CE 3 ὡς δ᾽] ὥστ᾽ HAG 4 καὶ om. CEDF λέγουσι(ν F) τῷ κύρῳ CEDF 7 τάξας HAG 8 ἀπαντᾶν CED: ἀπατᾶν F τινα Zeune: τινας codd. 10 ποιήσωσιν HAG, sed ω in ras. GH 11 δὴ] δὲ HAG τῷ om. CEDF 12 ἐν ᾧ . . . κῦρος om. HAG 13 ἐπέστησε om. G: ἐπιστεῖλαι AH τῷ στρατεύματι HAG 14 καὶ παρελαύνουσι(ν F) om. δὲ CEDF παρεστηκότες CE 15 ἐρωτῶσι(ν F) CEDF 16 ὅτι om. CEDF post πλησίον add. τῶν C, αὐτῶν E 18 τινες CEDF ὑπαντᾶν CDF: ἀπαντᾶν E 19 ἐὰν CEDF οὕτως ἴωσι CEF 20 τε om. CEDF post αὐτοὺς add. καὶ CEF ἐὰν CEDF 21 post τούτων add. δὴ CE εὐθὺ δεῖ πρῶτον HAG: πρώτων εὐθὺς D: πρῶτον δεῖ εὐθὺς F δεῖ om. CED 22 πειρᾶσθε D μηθένα AH λείπειν CEDF

ὥσπερ εἴρητο, προτείνοντες· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ Πέρσαι ἀντ-
20 εδεξιοῦντό τε αὐτοὺς καὶ ἐθάρρυνον. ἐκ τούτου δὴ ὁ Κῦρος
λέγει· Ἡμεῖς μὲν δή, ὦ Ὑρκάνιοι, ἤδη ὑμῖν πιστεύομεν· καὶ
ὑμᾶς δὲ χρὴ πρὸς ἡμᾶς οὕτως ἔχειν. τοῦτο δ', ἔφη, πρῶτον
ἡμῖν εἴπατε πόσον ἀπέχει ἐνθένδε ἔνθα αἱ ἀρχαί εἰσι τῶν
πολεμίων καὶ τὸ ἀθρόον αὐτῶν. οἱ δ' ἀπεκρίναντο ὅτι ὀλίγῳ
πλέον ἢ παρασάγγην.
21 Ἐνταῦθα δὴ λέγει ὁ Κῦρος· Ἄγετε δή, ἔφη, ὦ ἄνδρες
Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ ὑμεῖς ὦ Ὑρκάνιοι, ἤδη γὰρ καὶ πρὸς
ὑμᾶς ὡς πρὸς συμμάχους καὶ κοινωνοὺς διαλέγομαι, εὖ χρὴ
εἰδέναι νῦν ὅτι ἐν τοιούτῳ ἐσμὲν ἔνθα δὴ μαλακισάμενοι μὲν
πάντων ἂν τῶν χαλεπωτάτων τύχοιμεν· ἴσασι γὰρ οἱ πολέμιοι
ἐφ' ἃ ἥκομεν· ἢν δὲ τὸ καρτερὸν ἐμβαλόμενοι ἴωμεν ῥώμῃ
καὶ θυμῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους, αὐτίκα μάλ' ὄψεσθε ὥσπερ
δούλων ἀποδιδρασκόντων ηὑρημένων τοὺς μὲν ἱκετεύοντας
αὐτῶν, τοὺς δὲ φεύγοντας, τοὺς δ' οὐδὲ ταῦτα φρονεῖν δυνα-
μένους. ἡττημένοι τε γὰρ ὄψονται ἡμᾶς καὶ οὔτε οἰόμενοι
ἥξειν οὔτε συντεταγμένοι οὔτε μάχεσθαι παρεσκευασμένοι
22 κατειλημμένοι ἔσονται. εἰ οὖν ἡδέως βουλόμεθα καὶ δει-
πνῆσαι καὶ νυκτερεῦσαι καὶ βιοτεύειν τὸ ἀπὸ τοῦδε, μὴ δῶμεν
τούτοις σχολὴν μήτε βουλεύσασθαι μήτε παρασκευάσασθαι
ἀγαθὸν αὐτοῖς μηδέν, μηδὲ γνῶναι πάμπαν ὅτι ἄνθρωποί
ἐσμεν, ἀλλὰ γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις ἅπαντα καὶ
23 πληγὰς ἥκειν νομιζόντων. καὶ ὑμεῖς μέν, ἔφη, ὦ Ὑρκάνιοι,

1 εἴρηται C E D οἱ πέρσαι C E D F 2 ἐθάρρυναν C E ante ἐκ add. καὶ C E D F λέγει ὁ κῦρος C E D F 3 post λέγει add. εἰ H A G δὴ om. C E D ἤδη ὑμῖν om. H A G 4 ἡμῖν πρῶτον C E D F 5 ὁπόσον C E D F εἰσὶ τῶν] hinc lacuna in F usque ad v. 2. 27 ὁ γωβρύας 9 πρὸς om. C E D 11 τούτῳ C E D δὴ om. C E D 12 πάντων ἂν τῶν C E D: ἂν πάντων H A G ἐὰν C E D 13 ante τὸ add. κατὰ D 15 ante ηὑρημένων add. καὶ C E D 18 παρασκευασάμενοι A H, sed ά s.v. in H 19 καὶ εἰλημμένοι C E D βουλοίμεθα C E D νυκτερεύσειν καὶ δειπνῆσαι H A G 21 τούτοις H A G: αὐτοῖς C E D 22 ἀγαθὸν αὐτοῖς μηδὲν H A G: μηδὲν ἀγαθὸν αὐτοῖς μηδὲν C E: μηδὲν ἀγαθὸν ἑαυτοῖς D 23 καὶ κόπιδας post ἅπαντα C E D πάντας H A G

ὑμᾶς αὐτοὺς προπετάσαντες ἡμῶν πορεύεσθε ἔμπροσθεν, ὅπως
τῶν ὑμετέρων ὅπλων ὁρωμένων λανθάνωμεν ὅτι πλεῖστον
χρόνον. ἐπειδὰν δ' ἐγὼ πρὸς τῷ στρατεύματι γένωμαι τῶν
πολεμίων, παρ' ἐμοὶ μὲν καταλίπετε ἕκαστοι τάξιν ἱππέων,
ὡς, ἄν τι δέῃ, χρῶμαι μένων παρὰ τὸ στρατόπεδον. ὑμῶν 24
δὲ οἱ μὲν ἄρχοντες καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐν τάξει ἀθρόοι
ἐλαύνετε, εἰ σωφρονεῖτε, ἵνα μήποτε ἀθρόῳ τινὶ ἐντυχόντες
ἀποβιασθῆτε, τοὺς δὲ νεωτέρους ἀφίετε διώκειν· οὗτοι δὲ
⟨κατα⟩καινόντων· τοῦτο γὰρ ἀσφαλέστατον νῦν ὡς ἐλαχί-
στους τῶν πολεμίων λιπεῖν. ἢν δὲ νικῶμεν, ἔφη, ὃ πολλοῖς 25
δὴ κρατοῦσι τὴν τύχην ἀνέτρεψε, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ'
ἁρπαγὴν τραπέσθαι· ὡς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνήρ ἐστιν,
ἀλλὰ σκευοφόρος· καὶ ἔξεστι τῷ βουλομένῳ χρῆσθαι ἤδη
τούτῳ ὡς ἀνδραπόδῳ. ἐκεῖνο δὲ χρὴ γνῶναι ὅτι οὐδέν 26
ἐστι κερδαλεώτερον τοῦ νικᾶν· ὁ γὰρ κρατῶν ἅμα πάντα
συνήρπακε, καὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ χρήματα
καὶ πᾶσαν τὴν χώραν. πρὸς ταῦτα τοῦτο μόνον ὁρᾶτε ὅπως
τὴν νίκην διασῳζώμεθα· ἐὰν γὰρ κρατηθῇ, καὶ αὐτὸς ὁ
ἁρπάζων ἔχεται. καὶ τοῦτο ἅμα διώκοντες μέμνησθε, ἥκειν
πάλιν ὡς ἐμὲ ἔτι φάους ὄντος· ὡς σκότους γενομένου οὐδένα
ἔτι προσδεξόμεθα.

Ταῦτ' εἰπὼν ἀπέπεμπεν εἰς τὰς τάξεις ἑκάστους καὶ 27
ἐκέλευεν ἅμα πορευομένους τοῖς αὑτοῦ ἕκαστον δεκαδάρχοις
τὰ αὐτὰ σημαίνειν· ἐν μετώπῳ γὰρ ἦσαν οἱ δεκάδαρχοι, ὥστε

1 προσπελάσαντες H A G 4 καταλείπετε H A G ἵππων H A G 5 ὡς C E D: ἢ H A G δέῃ C E D: δέωμαι ὡς A G et cum ὡς s.v. H στράτευμα H A G 6 ἐλαύνετε ἀθρόοι C E D 7 ἵνα . . . ἀποβιασθῆτε om. G μήποτέ που A H ἐντυγχάνοντες G et D 8 ἀποβιασθείητε A H ἀφίετε C E D: ἐφίετε H A G 9 καινόντων H A G: ἀποκτεινόντων C E D F (Cam.): corr. Herwerden 10 λείπειν C E D ἢν δὲ τὸ πολλοῖς δὴ συμβεβηκὸς κρατοῦσι τὴν τύχην ἀνατρέψαι γίγνηται C E D ἢν] ἂν H A G ὃ g: om. H A G 11 δὴ] δέῃ H A G ἀνέστρεψε H A G δεῖ] δὲ H A G 12 τράπεσθαι H A G 13 ἤδη] δὴ H A G 14 ἐκεῖνο D: κεῖνον H A G: ἐκεῖ C E 16 συνήρπασε G et D 17 ταῦτα H A G: τ' αὖ C E D 18 τὴν δίκην διασώσωμεν· ἐν γὰρ ταύτῃ καὶ αὐτὸς C E D 20 φωτὸς C E D 23 ἐκέλευσεν C E D αὐτοῦ C: ἑαυτοῦ H A G 24 τὰ αὐτὰ H A G: ταῦτα C E D οἱ δέκαρχοι ἦσαν C E D

ἀκούειν· τοὺς δὲ δεκαδάρχους τῇ δεκάδι ἕκαστον κελεύειν
παραγγέλλειν. ἐκ τούτου προηγοῦντο μὲν οἱ Ὑρκάνιοι, αὐ-
τὸς δὲ τὸ μέσον ἔχων σὺν τοῖς Πέρσαις ἐπορεύετο· τοὺς δὲ
28 ἱππέας ἑκατέρωθεν, ὥσπερ εἰκός, παρέταξε. τῶν δὲ πολε-
μίων, ἐπεὶ φῶς ἐγένετο, οἱ μὲν ἐθαύμαζον τὰ ὁρώμενα, οἱ δ'
ἐγίγνωσκον ἤδη, οἱ δ' ἤγγελλον, οἱ δ' ἐβόων, οἱ δ' ἔλυον
ἵππους, οἱ δὲ συνεσκευάζοντο, οἱ δ' ἐρρίπτουν τὰ ὅπλα ἀπὸ
τῶν ὑποζυγίων, οἱ δ' ὡπλίζοντο, οἱ δ' ἀνεπήδων ἐπὶ τοὺς
ἵππους, οἱ δ' ἐχαλίνουν, οἱ δὲ τὰς γυναῖκας ἀνεβίβαζον ἐπὶ
τὰ ὀχήματα, οἱ δὲ τὰ πλείστου ἄξια ἐλάμβανον ὡς διασω-
σόμενοι, οἱ δὲ κατορύττοντες τὰ τοιαῦτα ἡλίσκοντο, οἱ δὲ
πλεῖστοι ἐς φυγὴν ὥρμων· οἴεσθαι δὲ δεῖ καὶ ἄλλα πολλά
τε καὶ παντοδαπὰ ποιεῖν αὐτούς, πλὴν ἐμάχετο οὐδείς, ἀλλ'
29 ἀμαχητὶ ἀπώλλυντο. Κροῖσος δὲ ὁ Λυδῶν βασιλεύς, ὡς
θέρος ἦν, τάς τε γυναῖκας ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις προαπε-
πέμψατο τῆς νυκτός, ὡς ἂν ῥᾷον πορεύοιντο κατὰ ψῦχος,
30 καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς ἱππέας ἐπηκολούθει. καὶ τὸν Φρύγα
τὰ αὐτὰ ποιῆσαί φασι τὸν τῆς παρ' Ἑλλήσποντον ἄρχοντα
Φρυγίας. ὡς δὲ παρῄσθοντο τῶν φευγόντων καὶ καταλαμ-
βανόντων αὐτούς, πυθόμενοι τὸ γιγνόμενον ἔφευγον δὴ καὶ
31 αὐτοὶ ἀνὰ κράτος. τὸν δὲ τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα καὶ τὸν
τῶν Ἀραβίων ἔτι ἐγγὺς ὄντας καὶ ὑποστάντας ἀθωρακίστους
κατακαίνουσιν οἱ Ὑρκάνιοι. τὸ δὲ πλεῖστον ἦν τῶν ἀπο-
θανόντων Ἀσσυρίων καὶ Ἀραβίων· ἐν γὰρ τῇ αὐτῶν ὄντες
32 χώρᾳ ἀσυντονώτατα πρὸς τὴν πορείαν εἶχον. οἱ μὲν δὴ

1 δὲ om. HAG et D 2 post τούτου add. δὲ HAG 4 ἱππεῖς HAG 5 φάος HAG: σαφὲς D ἐγίνετο HAG δρώμενα HAG 7 ἔρριπτον CE 8 ἐπὶ τοὺς om. HAG 10 διασωζόμενοι HAG 12 εἰς CED χρὴ CED καὶ ἄλλα post παντοδαπὰ HAG 14 ἀμαχητεὶ HAG ἀπώλοντο CED ὡς ἂν CE: ὡς αὖ D: ὡς HAG 17 ἱππεῖς HAG 18 τὰ αὐτὰ ταῦτα HAG: ταῦτα CED φασι ποιῆσαι CED 20 ἑαυτοὺς CD 21 ἀνὰ] κατὰ CD καὶ τὸν τῶν ἀραβίων om. HAG: τὸν om. D 22 ὄντα καὶ ὑποστάντα AH: ὄντα ὑποστάντα G ἀθωράκιστον HAG 23 ἀποκτείνουσιν CED 24 ἀσσύριον καὶ ἀρράβιον CEDF (Cam.) αὐτῶν HAG: ἑαυτῶν CED 25 συντονώτατα D: συντομώτατα F (Cam.)

Μῆδοι καὶ Ὑρκάνιοι, οἷα δὴ εἰκὸς κρατοῦντας, τοιαῦτα ἐποίουν
διώκοντες. ὁ δὲ Κῦρος τοὺς παρ' ἑαυτῷ ἱππέας κατα-
λειφθέντας περιελαύνειν ἐκέλευε τὸ στρατόπεδον, καὶ εἴ
τινας σὺν ὅπλοις ἴδοιεν ἐξιόντας, κατακαίνειν· τοῖς δ' ὑπο-
μένουσιν ἐκήρυξεν, ὁπόσοι τῶν πολεμίων στρατιωτῶν ἦσαν
ἱππεῖς ἢ πελτασταὶ ἢ τοξόται, ἀποφέρειν τὰ ὅπλα συνδεδε-
μένα, τοὺς δὲ ἵππους ἐπὶ ταῖς σκηναῖς καταλείπειν· ὅστις
δὲ ταῦτα μὴ ποιήσοι, αὐτίκα τῆς κεφαλῆς στερήσεσθαι· τὰς
δὲ κοπίδας προχείρους ἔχοντες ἐν τάξει περιέστασαν. οἱ μὲν 33
δὴ τὰ ὅπλα ἔχοντες ἐρρίπτουν, ἀποφέροντες εἰς ἓν χωρίον
ὅποι ἐκέλευε· καὶ ταῦτα μὲν οἷς ἐπέταξεν ἔκαιον.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐνενόησεν ὅτι ἦλθον μὲν οὔτε σῖτα οὔτε ποτὰ 34
ἔχοντες, ἄνευ δὲ τούτων οὔτε στρατεύεσθαι δυνατὸν οὔτ' ἄλλο
ποιεῖν οὐδέν. σκοπῶν δ' ὅπως ἂν κάλλιστα καὶ τάχιστα
ταῦτα γένοιτο, ἐνθυμεῖται ὅτι ἀνάγκη πᾶσι τοῖς στρατευο-
μένοις εἶναί τινα ὅτῳ καὶ σκηνῆς μελήσει καὶ ὅπως τὰ
ἐπιτήδεια παρεσκευασμένα τοῖς στρατιώταις εἰσιοῦσιν ἔσται.
καὶ τοίνυν ἔγνω ὅτι τούτους εἰκὸς μάλιστα πάντων ἐν τῷ 35
στρατοπέδῳ νῦν κατειλῆφθαι [ἦν] διὰ τὸ ἀμφὶ συσκευασίαν
ἔχειν· ἐκήρυξε δὴ παρεῖναι τοὺς ἐπιτρόπους πάντας· εἰ δέ
που μὴ εἴη ἐπίτροπος, τὸν πρεσβύτατον ἀπὸ σκηνῆς· τῷ
δὲ ἀπειθοῦντι πάντα τὰ χαλεπὰ ἀνεῖπεν. οἱ δὲ ὁρῶντες καὶ
τοὺς δεσπότας πειθομένους ταχὺ ἐπείθοντο. ἐπεὶ δὲ παρε- 36
γένοντο, πρῶτον μὲν ἐκέλευε καθίζεσθαι αὐτῶν ὅσοις ἐστὶ
πλέον ἢ δυοῖν μηνοῖν ἐν τῇ σκηνῇ τὰ ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ

1 οἱ ὑρκάνιοι H et C E κρατοῦντες codd. : corr. Castalio ταῦτα H A G 2 ἑαυτὸν C E 3 ἐκέλευσε C E D 4 ἐξιόντας ἴδοιεν ἀποκτείνειν (-ένοιεν D) C E D 7 καταλιπεῖν C E D 8 μὴ ταῦτα G et C E D ποιήσει A ut vid. et E στερηθήσεσθαι C D : στερηθήσεται E 9 περιίστασαν codd. : corr. Fischer 11 ὅπῃ C E ἐκέλευσε D ἔταξεν C E D 13 τούτου A H 14 οὐδὲν ποιεῖν C E D ὅπως] ὡς C E D 15 ταῦτα post ἂν C E D post στρατευομένοις add. ἐστὶν C E D 19 νῦν om. H A G ἦν delendum : ἦν ἦν A G : ἢν ἦν H : ἂν C E D ἀμφὶ συσκευασίαν C E D : σκευασίαν H A G 20 ἐκήρυξε H A G : ἐκκηρύττει τε C E : ἐκήρυττε D πάντας ante τοὺς C E D 22 τὰ om. H A G 24 ἐκέλευσε C E οἷς C E D 25 τἀπιτήδεια A H

τούτους εἶδεν, αὖθις ἐκέλευσεν ὅσοις μηνὸς ἦν· ἐν τούτῳ
37 σχεδὸν πάντες ἐκαθίζοντο. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔμαθεν, εἶπεν ὧδε αὐτοῖς· Ἄγετέ νυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, οἵ τινες ὑμῶν τὰ μὲν κακὰ μισεῖτε, μαλακοῦ δέ τινος παρ' ἡμῶν βούλοισθ' ἂν τυγχάνειν, ἐπιμελήθητε προθύμως ὅπως διπλάσια ἐν τῇ σκηνῇ ἑκάστῃ σῖτα καὶ ποτὰ παρεσκευασμένα ᾖ ἢ τοῖς δεσπόταις καὶ τοῖς οἰκέταις καθ' ἡμέραν ἐποιεῖτε· καὶ τἆλλα δὲ πάντα ὁπόσα καλὴν δαῖτα παρέξει ἕτοιμα ποιεῖτε, ὡς αὐτίκα μάλα παρέσονται ὁπότεροι ἂν κρατῶσι, καὶ ἀξιώσουσιν ἔκπλεω ἔχειν πάντα τὰ ἐπιτήδεια. εὖ οὖν ἴστε ὅτι συμφέροι ἂν ὑμῖν
38 ἀμέμπτως δέχεσθαι τοὺς ἄνδρας. οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἀκούσαντες πολλῇ σπουδῇ τὰ παρηγγελμένα ἔπραττον· ὁ δὲ συγκαλέσας τοὺς ταξιάρχους ἔλεξε τοιάδε· Ἄνδρες φίλοι, γιγνώσκομεν ὅτι νῦν ἔξεστιν ἡμῖν προτέροις τῶν ἀπόντων συμμάχων ἀρίστου τυχεῖν καὶ τοῖς μάλιστα ἐσπουδασμένοις σίτοις καὶ ποτοῖς χρῆσθαι· ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ τοῦτ' ἂν τὸ ἄριστον πλέον ὠφελῆσαι ἡμᾶς ἢ τὸ τῶν συμμάχων ἐπιμελεῖς φανῆναι, οὐδ' ἂν αὕτη ἡ εὐωχία ἰσχυροτέρους τοσοῦτον ποιῆσαι ὅσον εἰ
39 δυναίμεθα τοὺς συμμάχους προθύμους ποιεῖσθαι. εἰ δὲ τῶν νυνὶ διωκόντων καὶ κατακαινόντων τοὺς ἡμετέρους πολεμίους καὶ μαχομένων, εἴ τις ἐναντιοῦται, τούτων δόξομεν οὕτως ἀμελεῖν ὥστε καὶ πρὶν εἰδέναι πῶς πράττουσιν ἠριστηκότες φαίνεσθαι, ὅπως μὴ αἰσχροὶ μὲν φανούμεθα, ἀσθενεῖς δ'

1 ἐκέλευεν vulg. ˙οἷς C E D ἦν fort. spurium: vide ea quae praecedunt ἐν δὲ τούτοις C E D 2 σύμπαντες C E 3 νῦν H A G: τοίνυν C E D εἴ τινες G et E 4 μαλακοῦ H A G: ἀγαθοῦ C E D βούλεσθ' C E D 6 σιτία C E D παρεσκευασμένα ᾖ C E D: παρασκευασθῆναι H A G ᾖ om. A G ἢ om. H et C E D τοῖς οἰκέταις καὶ τοῖς δεσπόταις H A G 7 post οἰκεταῖς add. ἢ ἃ C E, ἢ ἃ D 9 ὁπότεροι C E D: ὁπότε H A G ἀξιώσωσιν G et C E D ἔκπλεως C E 10 εὖ οὖν ἴστε H A G: ἴστε οὖν C E D συμφέρει ἂν H A G et C E 12 δὲ H A G: δ' αὖ C E D 13 ταξιάρχους C E D: ὑπάρχους H A G γιγνώσκομεν nostri; cf. c. iii. 4: γιγνώσκω μὲν Valckenarii cod. ignotus 14 ἔστιν H A G ἀπόντων τῶν H A G 15 μάλα C E D καὶ σίτοις H A G: σιτίοις C E D 16 μοι ἂν δοκεῖ τοῦτο ἄριστον H A G 18 αὕτη ἡ εὐωχία C E D: νῦν τὴν εὐωχίαν H A G εἰ] ἢ H: ἡ A G 20 νῦν A G ἀποκτεινόντων C E D 21 ἀντιοῦται H A G 22 πῶς H A G: ὅ τι C E D

ἐσόμεθα συμμάχων ἀποροῦντες. τὸ δὲ τῶν κινδυνευόντων
καὶ πονούντων ἐπιμεληθῆναι ὅπως εἰσιόντες τὰ ἐπιτήδεια
ἕξουσιν, αὕτη ἂν ἡμᾶς ἡ θοίνη πλείω εὐφραίνειεν, ὡς ἐγώ
φημι, ἢ τὸ παραχρῆμα τῇ γαστρὶ χαρίσασθαι. ἐννοήσατε 40
δ', ἔφη, ὡς εἰ μηδ' ἐκείνους αἰσχυντέον ἦν, οὐδ' ὡς ἡμῖν νῦν
προσῆκεν οὔτε πλησμονῆς πω οὔτε μέθης· οὐ γάρ πω δια-
πέπρακται ἡμῖν ἃ βουλόμεθα, ἀλλ' αὐτὰ πάντα νῦν ἀκμάζει
ἐπιμελείας δεόμενα. ἔχομεν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ πολε-
μίους πολλαπλασίους ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τούτους λελυμένους·
οὓς καὶ φυλάττεσθαι ἔτι προσήκει καὶ φυλάττειν, ὅπως ὦσι
καὶ οἱ ποιήσοντες ἡμῖν τὰ ἐπιτήδεια· ἔτι δ' οἱ ἱππεῖς ἡμῖν
ἄπεισι, φροντίδα παρέχοντες ποῦ εἰσι· κἂν ἔλθωσιν, εἰ
παραμενοῦσιν. ὥστ', ὦ ἄνδρες, νῦν μοι δοκεῖ τοιοῦτον σῖτον 41
ἡμᾶς προσφέρεσθαι δεῖν καὶ τοιοῦτον ποτὸν ὁποῖον ἄν τις
οἴεται μάλιστα σύμφορον εἶναι πρὸς τὸ μήτε ὕπνου μήτε
ἀφροσύνης ἐμπίμπλασθαι. ἔτι δὲ καὶ χρήματα πολλά ἐστιν 42
ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὧν οὐκ ἀγνοῶ ὅτι δυνατὸν ἡμῖν κοινῶν
ὄντων τοῖς συγκατειληφόσι νοσφίσασθαι ὁπόσα ἂν βουλώ-
μεθα· ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ τὸ λαβεῖν κερδαλεώτερον εἶναι τοῦ
δικαίους φαινομένους ἐκείνοις τούτῳ πρίασθαι ἔτι μᾶλλον
αὐτοὺς ἢ νῦν ἀσπάζεσθαι ἡμᾶς. δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, καὶ τὸ 43
νεῖμαι τὰ χρήματα, ἐπειδὰν ἔλθωσι, Μήδοις καὶ Ὑρκανίοις
καὶ Τιγράνῃ ἐπιτρέψαι· καὶ ἥν τι μεῖον ἡμῖν δάσωνται,

2 ἐπιμεληθῆναί τινα ὅπως HAG τἀπιτήδεια AH 3 ἂν om. HAG θοῖνα AH πλεῖον C : πλέον E : πλὴν D εὐφράνοιεν CE 5 δ' om. HAG μηδ'] μὴ HAG κείνους HAG νῦν om. CED 6 προσῆκεν Herwerden : προσήκει codd. 7 αὐτὰ D : αὖ τὰ CE : αὖ HAG 8 γὰρ] δ' AH : δὲ G 10 ante ἔτι add. ἴσως HAG 11 ποιήσαντες HAG et CE 12 ὅπου CED εἰ] ἢ CED 13 παραμένουσιν HAG 14 ὁποῖόν τις οἴεται μάλιστα σύμφορον εἶναι D : ὁποῖόν τις βούλεται μάλιστα σύμφορον εἶναι CE : ὁποῖον ἄν τι συμφορώτατον εἴη HAG : corr. Hug 16 ἐμπίπλασθαι AG et CE post χρήματα add. ἐγὼ οἶδα ὅτι CED ἐστιν post στρατοπέδῳ CED 17 ὧν] καὶ HAG 18 ante ὄντων add. αὐτῶν CED κατειληφόσι HAG ἂν om. HAG βουλόμεθα G 20 ἐκείνοις Ald. : ἐκείνους CED : ἐκείνῳ HAG τούτους πειρᾶσθαι ἔτι HAG 21 αὐτοὺς] ποιεῖν HAG δ' ἔμοιγ' AH 23 καὶ ἥν HAG : κἄν CED

κέρδος ἡγεῖσθαι· διὰ γὰρ τὰ κέρδη ἥδιον ἡμῖν παραμενοῦσι.
44 τὸ μὲν γὰρ νῦν πλεονεκτῆσαι ὀλιγοχρόνιον ἂν τὸν πλοῦτον ἡμῖν παράσχοι· τὸ δὲ ταῦτα προεμένους ἐκεῖνα κτήσασθαι ὅθεν ὁ πλοῦτος φύεται, τοῦτο, ὡς ἐγὼ δοκῶ, ἀεναώτερον ἡμῖν
45 δύναιτ' ἂν τὸν ὄλβον καὶ πᾶσι τοῖς ἡμετέροις παρέχειν. οἶμαι δ', ἔφη, καὶ οἴκοι ἡμᾶς τούτου ἕνεκα ἀσκεῖν καὶ γαστρὸς κρείττους εἶναι καὶ κερδέων ἀκαίρων, ἵν', εἴ ποτε δέοι, δυναίμεθα αὐτοῖς συμφόρως χρῆσθαι· ποῦ δ' ἂν ἐν μείζοσι τῶν νῦν παρόντων ἐπιδειξαίμεθ' ἂν τὴν παιδείαν ἐγὼ μὲν
46 οὐχ ὁρῶ. ὁ μὲν οὕτως εἶπε. συνεῖπε δ' αὐτῷ Ὑστάσπας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ὁμοτίμων ὧδε· Δεινὸν γάρ τἂν εἴη, ὦ Κῦρε, εἰ ἐν θήρᾳ μὲν πολλάκις ἄσιτοι καρτεροῦμεν, ὅπως θηρίον τι ὑποχείριον ποιησώμεθα καὶ μάλα μικροῦ ἴσως ἄξιον· ὄλβον δὲ ὅλον πειρώμενοι θηρᾶν εἰ ἐμποδών τι ποιησαίμεθα γενέσθαι ἡμῖν ἃ τῶν μὲν κακῶν ἀνθρώπων ἄρχει, τοῖς δ' ἀγαθοῖς πείθεται, οὐκ ἂν πρέποντα ἡμῖν δοκοῦμεν
47 ποιεῖν. ὁ μὲν οὖν Ὑστάσπας οὕτως εἶπεν· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ταῦτα συνῄνουν. ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν· Ἄγε δή, ἔφη, ἐπειδὴ ὁμονοοῦμεν ταῦτα, πέμψατε ἀπὸ λόχου ἕκαστος πέντε ἄνδρας τῶν σπουδαιοτάτων· οὗτοι δὲ περιιόντες, οὓς μὲν ἂν ὁρῶσι πορσύνοντας τὰ ἐπιτήδεια, ἐπαινούντων· οὓς δ' ἂν ἀμελοῦντας, κολαζόντων ἀφειδέστερον ἢ ὡς δεσπόται. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

III Τῶν δὲ Μήδων τινὲς ἤδη, οἱ μὲν ἁμάξας προωρμημένας καταλαβόντες καὶ ἀποστρέψαντες προσήλαυνον μεστὰς

1 ἡγήσασθαι D : ἡγήσονται E   διὰ CED : ἤδη HAG   3 ἡμῖν om. HAG   4 ὁ om. D   τοῦθ' CE : τοῦτ' αὖ D   ἀενναώτερον CE : ἀεναότερον D : πλειότερον HAG   5 τὸν om. HAG   πλοῦτον CED   6 ἕνεκεν D   7 ἀκαίρων κερδέων C : ἀκαίρων κερδῶν D : ἀκαίρων κερδαλέων E   εἴ ποτε HAG : ὁπότε CED   8 ποῦ δ' ἂν ἐν HAG : ὅτῳ δ' ἂν ἐπὶ CED   9 ἂν om. CED   10 ὑστάσπης codd.   14 εἰ ante ἐμποδὼν et οὐκ ἂν . . . ποιεῖν del. Cobet   ποιησόμεθα CD   16 δοκοῖμεν CD : δοκοῖεν E : δοκοίημεν HAG et c : corr. Dind.   17 οὖν om. CED   ὑστάσπης HAG et CE   ante οὕτως add. δὴ ED   οὕτως om. HAG   18 ἄγετε D   19 ὁμοθυμοῦμεν HAG   πέμψετε CE   πέντε ἄνδρας ἕκαστος CED   22 μέλλοντας CED   25 καταλαμβάνοντες CED

ὧν δεῖται στρατιά, οἱ δὲ καὶ ἁρμαμάξας γυναικῶν τῶν βελτί-
στων τῶν μὲν γνησίων, τῶν δὲ καὶ παλλακίδων διὰ τὸ κάλλος
συμπεριαγομένων, ταύτας εἰληφότες προσῆγον. πάντες γὰρ 2
ἔτι καὶ νῦν οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν στρατευόμενοι ἔχοντες τὰ
πλείστου ἄξια στρατεύονται, λέγοντες ὅτι μᾶλλον μάχοιντ'
ἂν εἰ τὰ φίλτατα παρείη· τούτοις γάρ φασιν ἀνάγκην εἶναι
προθύμως ἀλέξειν. ἴσως μὲν οὖν οὕτως ἔχει, ἴσως δὲ καὶ
ποιοῦσιν αὐτὰ τῇ ἡδονῇ χαριζόμενοι.

Ὁ δὲ Κῦρος θεωρῶν τὰ τῶν Μήδων ἔργα καὶ Ὑρκανίων 3
ὥσπερ κατεμέμφετο καὶ αὑτὸν καὶ τοὺς σὺν αὑτῷ, εἰ οἱ ἄλλοι
τοῦτον τὸν χρόνον ἀκμάζειν τε μᾶλλον ἑαυτῶν ἐδόκουν καὶ
προσκτᾶσθαί τι, αὐτοὶ δὲ ἐν ἀργοτέρᾳ χώρᾳ ὑπομένειν.
καὶ γὰρ δὴ οἱ ἀπάγοντες καὶ ἀποδεικνύντες Κύρῳ ἃ ἦγον
πάλιν ἀπήλαυνον, μεταδιώκοντες τοὺς ἄλλους· ταῦτα γὰρ
σφίσιν ἔφασαν προστετάχθαι ποιεῖν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων.
δακνόμενος δὴ ὁ Κῦρος ἐπὶ τούτοις ταῦτα μὲν ὅμως κατε-
χώριζε· συνεκάλει δὲ πάλιν τοὺς ταξιάρχους, καὶ στὰς ὅπου
ἔμελλον πάντες ἀκούσεσθαι τὰ βουλευόμενα λέγει τάδε.

Ὅτι μέν, ὦ ἄνδρες φίλοι, εἰ κατάσχοιμεν τὰ νῦν προφαι- 4
νόμενα, μεγάλα μὲν ἂν ἅπασι Πέρσαις ἀγαθὰ γένοιτο,
μέγιστα δ' ἂν εἰκότως ἡμῖν δι' ὧν πράττεται, πάντες οἶμαι
γιγνώσκομεν· ὅπως δ' ἂν αὐτῶν ἡμεῖς κύριοι γιγνοίμεθα, μὴ

1 ὧν ἐδεῖτο ἡ στρατιά CE: ὧν ἔδει στρατιᾷ D καὶ om. D 2 καὶ γνησίων CD καὶ om. D 3 καὶ ταύτας D: ταῦτα HAG sectionem 2 del. Lincke πάντα CD: ταῦτα E 7 οὖν om. AG 8 τῇ om. D 9 θεωρῶν] ὁρῶν CED 10 ὡσπερεὶ CED prius καὶ om. CED αὑτὸν HAG: ἑαυτὸν CED εἰ HAG: ὅτι CED post ἄλλοι add. ἂν HAG 11 αἰχμάζειν CED 12 τι, αὐτοὶ δὲ CED: τί δὲ αὐτοὶ HAG ἐνεργωτέρᾳ HAG ὑποκαταμένειν CED 13 ἄγοντες CED καὶ om. CED 15 ἔφασαν σφίσι CED προστετάχθαι D: προτετάχθαι CE: τετάχθαι HAG ποιεῖν om. C: ποιεῖν . . . ἀρχόντων om. E 16 δὴ] δὲ G ταῦτα CED: τὰ HAG ὅπως AG 17 ὅπου αὐτοῦ ἔμελλον ἀκούσεσθαι HAG: ὅπου ἔμελλον αὖ ἐξακούεσθαι CE: ὅπου ἔμελλεν ἂν ἀκούεσθαι D: corr. Hug 18 βουλευόμενα HAG: λεγόμενα CED εἶπε CED 19 νῦν om. HAG 20 ἂν om. HAG 21 πράττεται D: πράσσετε HAG: πράττετε CE 22 γιγνώσκετε HAG κύριοι ἡμεῖς C: ἡμεῖς om. E γενώμεθα CED

αὐτάρκεις ὄντες κτήσασθαι αὐτά, εἰ μὴ ἔσται οἰκεῖον ἱππικὸν
5 Πέρσαις τοῦτο ἐγὼ οὐκέτι ὁρῶ. ἐννοεῖτε γὰρ δή, ἔφη· ἔχομεν
ἡμεῖς οἱ Πέρσαι ὅπλα οἷς δοκοῦμεν ⟨ἂν⟩ τρέπεσθαι τοὺς
πολεμίους ὁμόσε ἰόντες· καὶ δὴ τρεπόμενοι ποίους ἢ ἱππέας
ἢ τοξότας ἢ πελταστὰς ἄνευ ἵππων ὄντες δυναίμεθ' ἂν
φεύγοντας ἢ λαβεῖν ἢ κατακανεῖν; τίνες δ' ἂν φοβοῖντο
ἡμᾶς προσιόντες κακοῦν ἢ τοξόται ἢ ἀκοντισταὶ ἢ ἱππεῖς, εὖ
εἰδότες ὅτι οὐδεὶς αὐτοῖς κίνδυνος ὑφ' ἡμῶν κακόν τι παθεῖν
6 μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πεφυκότων δένδρων; εἰ δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει,
οὐκ εὔδηλον ὅτι οἱ νῦν παρόντες ἡμῖν ἱππεῖς νομίζουσι πάντα
τὰ ὑποχείρια γιγνόμενα ἑαυτῶν εἶναι οὐχ ἧττον ἢ ἡμέτερα,
7 ἴσως δὲ νὴ Δία καὶ μᾶλλον; νῦν μὲν οὖν οὕτω ταῦτ' ἔχει
κατ' ἀνάγκην. εἰ δ' ἡμεῖς ἱππικὸν κτησαίμεθα μὴ χεῖρον
τούτων, οὐ πᾶσιν ἡμῖν καταφανὲς ὅτι τούς τ' ἂν πολεμίους
δυναίμεθα καὶ ἄνευ τούτων ποιεῖν ὅσαπερ νῦν σὺν τούτοις,
τούτους τε ἔχοιμεν ἂν τότε μετριώτερον πρὸς ἡμᾶς φρονοῦν-
τας; ὁπότε γὰρ παρεῖναι ἢ ἀπεῖναι βούλοιντο, ἧττον ἂν ἡμῖν
8 μέλοι, εἰ αὐτοὶ ἄνευ τούτων ἀρκοῖμεν ἡμῖν αὐτοῖς. εἶεν·
ταῦτα μὲν δὴ οἶμαι οὐδεὶς ἂν ἀντιγνωμονήσειε, μὴ οὐχὶ τὸ
πᾶν διαφέρειν Περσῶν γενέσθαι οἰκεῖον ἱππικόν· ἀλλ' ἐκεῖνο
ἴσως ἐννοεῖτε, πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο. ἆρ' οὖν σκεψώμεθα, εἰ
βουλοίμεθα καθιστάναι ἱππικόν, τί ἡμῖν ὑπάρχει καὶ τίνος
9 ἐνδεῖ; οὐκοῦν ἵπποι μὲν οὗτοι πολλοὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ

2 οὐκέτι ἐγὼ C E D 3 ἂν addidi τοὺς πολεμίους τρέπεσθαι C E D 4 ἰόντας C E D ποίους] πῶς Jacob ἢ om. H A G 5 post πελταστὰς add. ἢ ἀκοντιστὰς C E D 6 κατακαίνειν H A G : ἀποκτεῖναι C E D 7 προσιόντας H A G κακουργεῖν C E D 9 ταῦτα οὕτως C E D 10 οὐκ om. H A G εὔδηλον H A G et E D : ἔνδηλον C ante ὅτι add. ἔφη C E D κομίζουσι D ταῦτα πάντα C D : πάντα ταῦτα E 11 οὐχ ἧττον ἑαυτῶν εἶναι C E : οὐχ ἧττον αὐτοῖς εἶναι D 12 οὕτως ἔχει ταῦτα C E 13 μὴ χεῖρον] μέχρι H A G 14 οὗ H παντάπασιν C E D τ' ἂν om. H A G 15 δυνάμεθα H A G καὶ om. C E D ἅπερ καὶ νῦν C E D 16 τότε om. C E 17 ἢ παρεῖναι ἢ ἀπεῖναι D : εἶναι ἢ ἀπεῖναι C E : ἰέναι καὶ ἀπιέναι A H : παρεῖναι καὶ ἀπιέναι G 18 εἰ αὐτοὶ C E D : καὶ γὰρ H A G ἀρκοίημεν H A G εἶεν om. D 19 οἴομαι H A G ἂν om. H A G 20 τῶν περσῶν C E D 21 ἴσως om. H A G ἆρ' οὖν C E D : ἂν H A G 22 ὑμῖν H A G

κατειλημμένοι καὶ χαλινοὶ οἷς πείθονται καὶ τἆλλα ὅσα δεῖ
ἵπποις ἔχουσι χρῆσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ οἷς γε δεῖ ἄνδρα
ἱππέα χρῆσθαι ἔχομεν, θώρακας μὲν ἐρύματα τῶν σωμάτων,
παλτὰ δὲ οἷς καὶ μεθιέντες καὶ ἔχοντες χρῴμεθ' ἄν. τί δὴ 10
τὸ λοιπόν; δῆλον ὅτι ἀνδρῶν δεῖ. οὐκοῦν τοῦτο μάλιστα
ἔχομεν· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἡμέτερόν ἐστιν ὡς ἡμεῖς ἡμῖν
αὐτοῖς. ἀλλ' ἐρεῖ τις ἴσως ὅτι οὐκ ἐπιστάμεθα. μὰ Δί'
οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ἐπισταμένων νῦν πρὶν μαθεῖν οὐδεὶς
ἠπίστατο. ἀλλ' εἴποι ἄν τις ὅτι παῖδες ὄντες ἐμάνθανον.
καὶ πότερα παῖδές εἰσι φρονιμώτεροι ὥστε μαθεῖν τὰ φρα- 11
ζόμενα καὶ δεικνύμενα ἢ ἄνδρες; πότεροι δὲ ἃ ἂν μάθωσιν
ἱκανώτεροι τῷ σώματι ἐκπονεῖν, οἱ παῖδες ἢ οἱ ἄνδρες; ἀλλὰ 12
μὴν σχολή γε ἡμῖν μανθάνειν ὅση οὔτε παισὶν οὔτε ἄλλοις
ἀνδράσιν· οὔτε γὰρ τοξεύειν ἡμῖν μαθητέον ὥσπερ τοῖς παισί·
προεπιστάμεθα γὰρ τοῦτο· οὔτε μὴν ἀκοντίζειν· ἐπιστάμεθα
γὰρ καὶ τοῦτο· ἀλλ' οὐδὲ μὴν ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ἀνδράσι
τοῖς μὲν γεωργίαι ἀσχολίαν παρέχουσι, τοῖς δὲ τέχναι, τοῖς
δὲ ἄλλα οἰκεῖα· ἡμῖν δὲ στρατεύεσθαι οὐ μόνον σχολὴ ἀλλὰ
καὶ ἀνάγκη. ἀλλὰ μὴν οὐχ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ τῶν πολε- 13
μικῶν χαλεπὰ μέν, χρήσιμα δέ· ἱππικὴ δὲ οὐκ ἐν ὁδῷ μὲν
ἡδίων ἢ αὐτοῖν τοῖν ποδοῖν πορεύεσθαι; ἐν δὲ σπουδῇ οὐχ
ἡδὺ ταχὺ μὲν φίλῳ παραγενέσθαι, εἰ δέοι, ταχὺ δέ, εἴτε
ἄνδρα εἴτε θῆρα δέοι διώκεσθαι, καταλαβεῖν; ἐκεῖνο δὲ οὐχὶ
εὐπετές, τὸ ὅ τι ἂν δέῃ ὅπλον φέρειν τὸν ἵππον τοῦτο συμφέ-
ρειν; οὔκουν ταὐτό γ' ἐστὶν ἔχειν τε καὶ φέρειν. ὅ γε μὴν 14

1 *κατειλημμένοι* om. C E 2 *ἵππους* C D *χρῆσθαί γε* C E D *δεῖ* post *ἱππέα* C E D 3 *ἔρυμα* H A G 4 *παλτὰ*] *πάντα* C E *ἄν* om. H A G 6 *οὐθὲν* A H 7 *μὰ δι'* om. C E D 8 *τούτων* om. C E D *ἐπισταμένων* om. C E *οὐθεὶς* A H 10 *πότερον* C E *οἱ παῖδες* C E D 11 *οἱ ἄνδρες* A H et C E D *πότεροι . . . οἱ ἄνδρες* om. C E *πότεροι*] *πότερα* H A G *ἃ ἂν*] *ἐὰν* D 12 *σώμασιν* D 14–16 *ἀνδράσιν . . . τοῖς ἄλλοις* D : om. H A G (add. gh) 15 *ἐπιστάμεθα . . . τοῦτο* om. C E 16 *καὶ* *Vat.* 987, *Med.* 55, 19 : om. D g h *ὥσπερ γε καὶ* C E et h : *ὥσπερ καὶ* D 17 post *τοῖς μὲν* add. *γὰρ* A et E 21 *αὐτοῖν*] *αὐτοὺς* C E D 23 *διώκοντα* C E D *οὐκ* C E D 24 *τὸν* C E D : *τὸ δ'* H A G *ξυμφέρειν* G 25 *οὐκοῦν* H A G *συμφέρειν* C E D

μάλιστ' ἄν τις φοβηθείη, μὴ εἰ δεήσει ἐφ' ἵππου κινδυνεύειν ἡμᾶς πρότερον πρὶν ἀκριβοῦν τὸ ἔργον τοῦτο, κἄπειτα μήτε πεζοὶ ἔτι ὦμεν μήτε πω ἱππεῖς ἱκανοί, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἀμήχανον· ὅπου γὰρ ἂν βουλώμεθα, ἐξέσται ἡμῖν πεζοῖς εὐθὺς μάχεσθαι· οὐδὲν γὰρ τῶν πεζικῶν ἀπομαθησόμεθα
15 ἱππεύειν μανθάνοντες. Κῦρος μὲν οὕτως εἶπε· Χρυσάντας δὲ συναγορεύων αὐτῷ ὧδε ἔλεξεν.

Ἀλλ' ἐγὼ μέν, ἔφη, οὕτως ἐπιθυμῶ ἱππεύειν μαθεῖν ὡς νομίζω, ἢν ἱππεὺς γένωμαι, ἄνθρωπος πτηνὸς ἔσεσθαι.
16 νῦν μὲν γὰρ ἔγωγε ἀγαπῶ ἤν γ' ἐξ ἴσου τῳ θεῖν ὁρμηθεὶς ἀνθρώπων μόνον τῇ κεφαλῇ πρόσχω, κἂν θηρίον παραθέον ἰδὼν δυνασθῶ διατεινάμενος φθάσαι ὥστε ἀκοντίσαι ἢ τοξεῦσαι πρὶν πάνυ πρόσω αὐτὸ γενέσθαι. ἢν δ' ἱππεὺς γένωμαι, δυνήσομαι μὲν ἄνδρα ἐξ ὄψεως μήκους καθαιρεῖν· δυνήσομαι δὲ θηρία διώκων τὰ μὲν ἐκ χειρὸς παίειν καταλαμβάνων, τὰ δὲ ἀκοντίζειν ὥσπερ ἑστηκότα· [καὶ γὰρ ἐὰν ἀμφότερα ταχέα ᾖ, ὅμως δὲ πλησίον γίγνηται ἀλλήλων,
17 ὥσπερ τὰ ἑστηκότα ἐστίν.] ὧν δὲ δὴ μάλιστα δοκῶ ζῴων, ἔφη, ἐζηλωκέναι ἱπποκενταύρους, εἰ ἐγένοντο ὥστε προβουλεύεσθαι μὲν ἀνθρώπου φρονήσει, ταῖς δὲ χερσὶ τὸ δέον παλαμᾶσθαι, ἵππου δὲ τάχος ἔχειν καὶ ἰσχύν, ὥστε τὸ μὲν φεῦγον αἱρεῖν, τὸ δ' ὑπομένον ἀνατρέπειν, οὔκουν πάντα κἀγὼ ταῦτα ἱππεὺς γενόμενος συγκομίζομαι πρὸς

1 *μάλιστ' ἄν* D: *μάλιστά γε ἄν* H A G: *μάλιστα* C E *μὴ* om. H A G 2 *πρότερον ἡμᾶς* C E D *τὸ ἔργον τοῦτο* C E D: *τοῦτο ἔργον* H A G 3 *ἔτι*] *εἴ τι* C E *μήτε πω* H A G: *μήθ'* C E D 5 *οὐθὲν* A H 6 *μαθόντες* C E D 8 *οὕτω* A H 9 *ἐὰν* C E D *ἔσεσθαι* C E D: *γενέσθαι* H A G 10 *ἀγαπῶ ἤν γ'* H A G: *ἀγαπώην τ'* C: *ἀγαπῶ* E: *ἀγαπῶ ἤν τ'* D 11 *προσχὼν* C E *κἂν* H A G: *ἄν τε* C E D 12 *δυνηθῶ* C E D 13 *πόρρω* C E D 14 *μὲν* om. H A G 16 *καὶ γὰρ . . . ἐστίν* del. Hug *ἐὰν*] *ἂν* H A G 17 *πλησία* H A G *γίνεται* H A G 18 *ἐστίν* om. H A G: *ἔσται* D *ὧν* scripsi; ob multa felicissimos praedicat hippocentauros: *ὧ* C E et F (Cam.): *ὃ* H A G et D *ἔφη ζώων* C E F (Cam.): *ἔφη ζῶον* D: *ζῶν ἔφη* H A G 19 *ὥστε*] *οἷοι* Herwerden 20 *δὲ* om. C E 22 *αἱρειν* H: *ὅρειν* A *οὔκουν . . . ἐμαυτόν;* Herwerden: *οὐκοῦν . . . ἐμαυτόν* H A G et C E: *οὐκοῦν* om. D 23 *ταῦτα πάντα καὶ ἐγὼ* G

ἐμαυτόν; προνοεῖν μέν γε ἕξω πάντα τῇ ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ, 18
ταῖς δὲ χερσὶν ὁπλοφορήσω, διώξομαι δὲ τῷ ἵππῳ, τὸν δ'
ἐναντίον ἀνατρέψω τῇ τοῦ ἵππου ῥύμῃ, ἀλλ' οὐ συμπεφυκὼς
δεδήσομαι ὥσπερ οἱ ἱπποκένταυροι· οὐκοῦν τοῦτό γε κρεῖτ- 19
τον ἢ συμπεφυκέναι. τοὺς μὲν γὰρ ἱπποκενταύρους οἶμαι
ἔγωγε πολλοῖς μὲν ἀπορεῖν τῶν ἀνθρώποις ηὑρημένων ἀγα-
θῶν ὅπως δεῖ χρῆσθαι, πολλῶν δὲ τῶν ἵπποις πεφυκότων
ἡδέων πῶς [αὐτῶν] χρὴ ἀπολαύειν. ἐγὼ δὲ ἢν ἱππεύειν 20
μάθω, ὅταν μὲν ἐπὶ τοῦ ἵππου γένωμαι, τὰ τοῦ ἱπποκενταύ-
ρου δήπου διαπράξομαι· ὅταν δὲ καταβῶ, δειπνήσω καὶ
ἀμφιέσομαι καὶ καθευδήσω ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· ὥστε
τί ἄλλο ἢ διαιρετὸς ἱπποκένταυρος καὶ πάλιν σύνθετος
γίγνομαι; ἔτι δ', ἔφη, καὶ τοῖσδε πλεονεκτήσω τοῦ ἱππο- 21
κενταύρου· ὁ μὲν γὰρ δυοῖν ὀφθαλμοῖν ἑώρα τε καὶ δυοῖν
ὤτοιν ἤκουεν· ἐγὼ δὲ τέτταρσι μὲν ὀφθαλμοῖς τεκμαροῦμαι,
τέτταρσι δὲ ὠσὶν αἰσθήσομαι· πολλὰ γάρ φασι καὶ ἵππον
ἀνθρώπῳ τοῖς ὀφθαλμοῖς προορῶντα δηλοῦν, πολλὰ δὲ τοῖς
ὠσὶν προακούοντα σημαίνειν. ἐμὲ μὲν οὖν, ἔφη, γράφε
τῶν ἱππεύειν ὑπερεπιθυμούντων. Νὴ τὸν Δί', ἔφασαν οἱ
ἄλλοι πάντες, καὶ ἡμᾶς γε. ἐκ τούτου δὴ ὁ Κῦρος λέγει 22
Τί οὖν, ἔφη, ἐπεὶ σφόδρα ἡμῖν δοκεῖ ταῦτα, εἰ καὶ νόμον
ἡμῖν αὐτοῖς ποιησαίμεθα αἰσχρὸν εἶναι, οἷς ἂν ἵππους ἐγὼ
πορίσω, ἤν τις φανῇ πεζῇ ἡμῶν πορευόμενος, ἤν τε πολλὴν
ἤν τε ὀλίγην ὁδὸν δέῃ διελθεῖν; ἵνα καὶ παντάπασιν ἱππο-

1 post τῇ add. ἐμῇ C E D et H pr. ut vid. 2 δὲ ante τῷ om. G δ' om. H A G 3 ἀντίον H A G ἀνατρέψομαι C E D ῥύμῃ *Paris.* 1639 mg. manu recenti: ῥώμῃ nostri 6 εὑρημένων codd. 7 πολλῶν Hutchinson: πολλοῖς codd. ἡδέων (-ς D) πεφυκότων C E D 8 αὐτῶν del. Schneider 10 δήπουθεν H A G 13 τοῖσδε H A G: τόδε C E D 14 ἑώρα τε Hug: προ(σ D)εωρᾶτο codd. 15 τέτταρσι μὲν] τέτταρσιν H A G τεκμηροῦμαι H A G: τεκμαίρομαι C E 16 τέτρασι H A G ὠσὶ προαισθήσομαι C E D 17 ἀνθρώπῳ Pantazides: ἀνθρώπου H A G et D: om. C E 18 ὠσὶν ἀκούοντα H A G γραφέτω C E 19 ἐπιθυμούντων C E D τὸν om. C E D ἔφησαν H A G 21 ταῦτα δοκεῖ C E D εἰ] ἢ H A G μόνον H A G 23 πορίσωμαι C E ἄν τις C E D ἡμῶν del. Hartman ἐάν τε . . . ἐάν τε C E D

23 κενταύρους ἡμᾶς οἴωνται οἱ ἄνθρωποι εἶναι. ὁ μὲν οὕτως
ἐπήρετο, οἱ δὲ πάντες συνῄνεσαν· ὥστ' ἔτι καὶ νῦν ἐξ
ἐκείνου χρῶνται Πέρσαι οὕτω, καὶ οὐδεὶς ἂν τῶν καλῶν
κἀγαθῶν ἑκὼν ὀφθείη Περσῶν οὐδαμῇ πεζὸς ἰών. οἱ μὲν
δὴ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦσαν.

IV Ἡνίκα δ' ἦν ἔξω μέσον ἡμέρας, προσήλαυνον μὲν οἱ
Μῆδοι ἱππεῖς καὶ Ὑρκάνιοι, ἵππους τε ἄγοντες αἰχμαλώ-
τους καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὅπλα παρεδίδοσαν, οὐ κατέ-
2 καινον· ἐπεὶ δὲ προσήλασαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐπυνθάνετο
ὁ Κῦρος εἰ σῷοι οἱ πάντες εἶεν αὐτῷ· ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἔφασαν,
ἐκ τούτου ἠρώτα τί ἔπραξαν. οἱ δὲ διηγοῦντο ἅ τ' ἐποίη-
3 σαν καὶ ὡς ἀνδρείως ἕκαστα . . ἐμεγαληγόρουν. ὁ δὲ
διήκουέ τε ἡδέως πάντων ἃ ἐβούλοντο λέγειν· ἔπειτα δὲ
καὶ ἐπῄνεσεν αὐτοὺς οὕτως· Ἀλλὰ καὶ δῆλοί τοι, ἔφη, ἐστὲ
ὅτι ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένεσθε· καὶ γὰρ μείζους φαίνεσθε καὶ
4 καλλίους καὶ γοργότεροι ἢ πρόσθεν ἰδεῖν. ἐκ δὲ τούτου
ἐπυνθάνετο ἤδη αὐτῶν καὶ ὁπόσην ὁδὸν διήλασαν καὶ εἰ
οἰκοῖτο ἡ χώρα. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι καὶ πολλὴν διελάσειαν
καὶ πᾶσα οἰκοῖτο καὶ μεστὴ εἴη καὶ οἰῶν καὶ αἰγῶν καὶ
5 βοῶν καὶ ἵππων καὶ σίτου καὶ πάντων ἀγαθῶν. Δυοῖν ἄν,
ἔφη, ἐπιμελητέον ἡμῖν εἴη, ὅπως τε κρείττους ἐσόμεθα τῶν
ταῦτα ἐχόντων καὶ ὅπως αὐτοὶ μενοῦσιν· οἰκουμένη μὲν
γὰρ χώρα πολλοῦ ἄξιον κτῆμα· ἐρήμη δ' ἀνθρώπων οὖσα

1 *οἴωνται ἡμᾶς* C E D *οἱ* om. A 2 *συνεπῄνεσαν* C E D 3 *οὕτω πέρσαι* C E D 4 *καὶ ἀγαθῶν* C E *οὐδαμοῦ* C E D 6 *ἦν* om. H A G *μέσον* G et D *ἡμέρα ἐγίνετο* H A G *μὲν* om. C E D 7 *οἱ ὑρκάνιοι* C E D 8 *οὐ κατέκαινον* H G: *οὐ κατέκαιον* A: *οὐκ ἀπέκτεινον* C E D: *οὐ κατέκανον* Dind. 10 *εἰ σωθεῖεν πάντες αὐτῶν* H A G *αὐτῷ* C E D: *αὐτῶν* H A G 11 *ὅ τι* C E D *διηγοῦντο* del. Cobet *ἅ τ'*] *ἅπερ* D 12 post *ἕκαστα* fort. excidit aliquid; an *καὶ πολλὰ*? 13 *διήκουέ τε* Schneider: *διηκούετο* H A G: *διήκουε* C E D *ἡδέως πάντων ἃ* H A G: *πάντα ἡδέως ὅσα* C E D *ἠβούλοντο* H A G: *ἠβούλετο* C E 14 *τοι* H G: *τε* A: om. C E D 15 *ὅτι*] *ὡς* C E D 17 *ἤδη* om. C E D *πόσην* C D 18 *διελάσειαν* H A G: *δὴ ἐλάσειαν* C E D 19 post *οἰκοῖτο* add. *ἡ χώρα* C E D *καὶ οἰῶν* C D: *καὶ ὑῶν* E: *ὑῶν* H A G 22 *ταῦτα ἐχόντων* Hug: *αὐτὰ ἐχόντων* H A G: *ἐχόντων αὐτὰ* C E D *αὐτοὶ* C E D: *οὗτοι* H A G *μένωσιν* C E D 23 *πολλοῦ* C E D: *πολὺ* H A G

ἐρήμη καὶ τῶν ἀγαθῶν γίγνεται. τοὺς μὲν οὖν ἀμυνο- 6
μένους, ἔφη, οἶδα ὅτι κατεκάνετε, ὀρθῶς ποιοῦντες· τοῦτο
γὰρ μάλιστα σῴζει τὴν νίκην· τοὺς δὲ παραδιδόντας αἰχμα-
λώτους ἠγάγετε· οὓς εἰ ἀφείημεν, τοῦτ' αὖ σύμφορον ἄν,
ὡς ἐγώ φημι, ποιήσαιμεν· πρῶτον μὲν γὰρ νῦν οὐκ ἂν 7
φυλάττεσθαι οὐδὲ φυλάττειν ἡμᾶς τούτους δέοι, οὐδ' αὖ
σιτοποιεῖν τούτοις· οὐ γὰρ λιμῷ γε δήπου κατακανοῦμεν
αὐτούς· ἔπειτα δὲ τούτους ἀφέντες πλείοσιν αἰχμαλώτοις
χρησόμεθα. ἢν γὰρ κρατῶμεν τῆς χώρας, πάντες ἡμῖν οἱ 8
ἐν αὐτῇ οἰκοῦντες αἰχμάλωτοι ἔσονται· μᾶλλον δὲ τούτους
ζῶντας ἰδόντες καὶ ἀφεθέντας μενοῦσιν οἱ ἄλλοι καὶ πεί-
θεσθαι αἱρήσονται μᾶλλον ἢ μάχεσθαι. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτω
γιγνώσκω· εἰ δ' ἄλλο τις ὁρᾷ ἄμεινον, λεγέτω. οἱ δὲ
ἀκούσαντες συνῄνουν ταῦτα ποιεῖν. οὕτω δὴ ὁ Κῦρος καλέ- 9
σας τοὺς αἰχμαλώτους λέγει τοιάδε· Ἄνδρες, ἔφη, νῦν τε 10
ὅτι ἐπείθεσθε τὰς ψυχὰς περιεποιήσασθε, τοῦ τε λοιποῦ,
ἢν οὕτω ποιῆτε, οὐδ' ὁτιοῦν καινὸν ἔσται ὑμῖν ἀλλ' ἢ οὐχ
ὁ αὐτὸς ἄρξει ὑμῶν ὥσπερ καὶ πρότερον· οἰκήσετε δὲ τὰς
αὐτὰς οἰκίας καὶ χώραν τὴν αὐτὴν ἐργάσεσθε καὶ γυναιξὶ
ταῖς αὐταῖς συνοικήσετε καὶ παίδων τῶν ὑμετέρων ἄρξετε
ὥσπερ νῦν· ἡμῖν μέντοι οὐ μαχεῖσθε οὐδὲ ἄλλῳ οὐδενί·
ἡνίκα δ' ἄν τις ὑμᾶς ἀδικῇ, ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν μαχούμεθα. 11
ὅπως δὲ μηδ' ἐπαγγέλλῃ μηδεὶς ὑμῖν στρατεύειν, τὰ ὅπλα

2 οἶδα ἔφη CD: ἔφη om. E κατεκαίνετε HAG: ἀπεκτείνατε CED: corr. Dind. 4 ἐλάβετε CED αὖ CED: αὐτὸ HAG ξύμφορον G 5 ὡς om. CE 6 τούτους ἡμᾶς CED αὖ Castalio: ἂν codd. 7 τούτους ED post γὰρ add. δὴ HAG κατακαινοῦμεν HAG: ἀποκτενοῦμεν CED: corr. Zeune 8 post δὲ add. καὶ CED 9 ἐὰν CED ἅπαντες CED 10 αὐτῇ HAG: ταύτῃ CED 11 μενοῦσιν HAG: μενοῦσι καὶ CED 12 οὖν om. AH 13 ἄλλο CED: ἄλλα AH: ἄλλος G ἄμεινον CED: ἀμείνονα HAG 15 τάδε D 16 τε om. HAG 17 καινὸν CED: κακὸν HAG 18 ὅσπερ καὶ AH: ὥσπερ G et fort. H pr.: ὡς CE: ὃς D 21 μάχεσθε CED ἄλλων CE οὐδενί om. HAG 22 ἡνίκα δ' ἄν τις H cor. qui ἡνίκα δ' in ras. AG: ἂν δὲ καὶ ἄλλος CD: ἂν δὲ ἄλλος E 23 ὅπως μηδ' ἐπαγγέλλῃ D: ὅπως δὲ μηδ' ἀγγέλλῃ CE: ὡς δ' ἐπαγγελθῇ HAG μηδεὶς ὑμῖν στρατεύειν] τις ὑμῖν στρατιὰ HAG

πρὸς ἡμᾶς κομίσατε· καὶ τοῖς μὲν κομίζουσιν ἔσται εἰρήνη καὶ ἃ λέγομεν ἀδόλως· ὁπόσοι δ' ἂν τὰ πολεμικὰ μὴ ἀποφέρωσιν ὅπλα, ἐπὶ τούτους ἡμεῖς καὶ δὴ στρατευσόμεθα.
12 ἐὰν δέ τις ὑμῶν καὶ ἰὼν ὡς ἡμᾶς εὐνοϊκῶς καὶ πράττων τι καὶ διδάσκων φαίνηται, τοῦτον ἡμεῖς ὡς εὐεργέτην καὶ φίλον, οὐχ ὡς δοῦλον περιέψομεν. ταῦτ' οὖν, ἔφη, αὐτοί
13 τε ἴστε καὶ τοῖς ἄλλοις διαγγέλλετε. ἢν δ' ἄρα, ἔφη, ἡμῶν βουλομένων ταῦτα μὴ πείθωνταί τινες, ἐπὶ τούτους ἡμᾶς ἄγετε, ὅπως ὑμεῖς ἐκείνων, μὴ ἐκεῖνοι ὑμῶν ἄρχωσιν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' εἶπεν· οἱ δὲ προσεκύνουν τε καὶ ὑπισχνοῦντο ταῦτα ποιήσειν.

V Ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι ᾤχοντο, ὁ Κῦρος εἶπεν· Ὥρα δή, ὦ Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι, δειπνεῖν πᾶσιν ἡμῖν· παρεσκεύασται δὲ ὑμῖν τὰ ἐπιτήδεια ὡς ἡμεῖς βέλτιστα ἐδυνάμεθα. ἀλλ' ἴτε καὶ ἡμῖν πέμπετε τοῦ πεποιημένου σίτου τὸν ἥμισυν· ἱκανὸς δὲ ἀμφοτέροις πεποίηται· ὄψον δὲ μὴ πέμπετε μηδὲ πιεῖν· ἱκανὰ γὰρ ἔχομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς παρεσκευασμένα.
2 καὶ ὑμεῖς δέ, ὦ Ὑρκάνιοι, ἔφη, διάγετε αὐτοὺς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐπὶ τὰς μεγίστας, γιγνώσκετε δέ, τοὺς δ' ἄλλους ὡς ἂν δοκῇ κάλλιστα ἔχειν· καὶ αὐτοὶ δὲ δειπνεῖτε ὅπουπερ ἥδιστον ὑμῖν· σῶαι μὲν γὰρ ὑμῖν καὶ ἀκέραιοι αἱ σκηναί· παρεσκεύασται δὲ καὶ ⟨ὑμῖν⟩ ἐνθάδε
3 ὥσπερ καὶ τούτοις. καὶ τοῦτο δὲ ἴστε ἀμφότεροι ὅτι τὰ μὲν ἔξω ὑμῖν ἡμεῖς νυκτοφυλακήσομεν, τὰ δ' ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτοὶ ὁρᾶτε καὶ τὰ ὅπλα εὖ τίθεσθε· οἱ γὰρ ἐν ταῖς

1 ἔστιν H A cor. G 2 ἀποφέρωσιν H A G : ἀποτίθωνται C E D 4 ἐὰν C E D : ἂν H A G 5 φανῆται C D : φανεῖται E 6 περιέψομεν D : περιέψοιμεν C E : περιόψοιμεν H A G 7 ἂν C E D 9 ἐκεῖνοι ὑμῶν C E D : ὑμεῖς ὑπ' ἐκείνων H A G ἄρχωσιν C D : ἄρχουσιν E : ἄρχησθε H A G 10 δὴ om. C E D προσεκύνησαν C E D ὑπισχνοῦντο ταῦτα H A G : ταῦτα ἔφασαν C E D 13 ἡμῖν] ὑμῖν H A G παρεσκευάσθαι A G 14 βέλτιστα C E D : ὦ βέλτιστοι H A G 15 πεπονημένου codd. : corr. Zeune τὸ ἥμισυ D 17 ποιεῖν E G ἱκανὸν . . . παρεσκευασμένον H A G 18 ἔφη ὦ ὑρκάνιοι C E D διαγάγετε A H cor. : διάτε H pr. : διάγειν D 20 δέ om. C E D 21 σῶαι μὲν γὰρ ὑμῖν om. C E D 22 αἱ] καὶ αἱ H A G ὑμῖν vertit Philelphus : om. codd. 24 ἡμεῖς ὑμῖν C 25 εὖ τίθεσθε] ἐντίθεσθε D

σκηναῖς οὔπω φίλοι ἡμῖν. οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ οἱ ἀμφὶ 4
Τιγράνην ἐλοῦντο, καί, ἦν γὰρ παρεσκευασμένα, [καὶ] ἱμάτια
μεταλαβόντες ἐδείπνουν, καὶ οἱ ἵπποι αὐτοῖς εἶχον τὰ ἐπιτή-
δεια· καὶ τοῖς Πέρσαις δὲ ἔπεμπον τῶν ἄρτων τοὺς ἡμίσεις.
ὄψον δὲ οὐκ ἔπεμπον οὐδ' οἶνον, οἰόμενοι ἔχειν τοὺς ἀμφὶ
Κῦρον ἔτι ἄφθονα ταῦτα. ὁ δὲ Κῦρος [ταῦτα] ἔλεγεν ὄψον
μὲν τὸν λιμόν, πιεῖν δ' ἀπὸ τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ.
ὁ μὲν οὖν Κῦρος δειπνίσας τοὺς Πέρσας, ἐπεὶ συνεσκότασε, 5
κατὰ πεμπάδας καὶ κατὰ δεκάδας πολλοὺς αὐτῶν διέπεμψε
καὶ ἐκέλευσε κύκλῳ τοῦ στρατοπέδου κρυπτεύειν, νομίζων
ἅμα μὲν φυλακὴν ἔσεσθαι, ἄν τις ἔξωθεν προσίῃ, ἅμα δέ,
ἄν τις ἔξω φέρων χρήματα ἀποδιδράσκῃ, ἁλώσεσθαι αὐτόν·
καὶ ἐγένετο οὕτω· πολλοὶ μὲν γὰρ ἀπεδίδρασκον, πολλοὶ
δὲ ἑάλωσαν. ὁ δὲ Κῦρος τὰ μὲν χρήματα τοὺς λαβόντας 6
εἴα ἔχειν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀποσφάξαι ἐκέλευσεν· ὥστε
τοῦ λοιποῦ οὐδὲ βουλόμενος ἂν ηὗρες ῥᾳδίως τὸν νύκτωρ
πορευόμενον. οἱ μὲν δὴ Πέρσαι οὕτω διῆγον· οἱ δὲ Μῆδοι 7
καὶ ἔπινον καὶ εὐωχοῦντο καὶ ηὐλοῦντο καὶ πάσης εὐθυμίας
ἐνεπίμπλαντο· πολλὰ γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα ἥλω, ὥστε μὴ
ἀπορεῖν ἔργου τοὺς ἐγρηγορότας.

Ὁ δὲ Κυαξάρης ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς τὴν μὲν νύκτα 8
ἐν ᾗ ἐξῆλθεν ὁ Κῦρος αὐτός τε ἐμεθύσκετο μεθ' ὧνπερ

1 οὔπω] οὗτοι H A G 2 ἐλούοντο H A G : ἐλεοῦντο C καὶ ἦν γὰρ Poppo : ἦν γὰρ καὶ C E : ἦν γὰρ H A G et D καὶ del. Poppo 3 αὐτοῖς H A G : αὐτῶν C E D 4 δὲ ἔπεμπον H A G : διέπεμπον C E D post ἄρτων add. ἑκάστοις C E D τὰς ἡμίσεις C E 6 ἔτι ἄφθονα ταῦτα Dind. : ὅτι ἄφθονα ταῦτα H A G : ὅτι ἔφη ἄφθονα ταῦτα ἔχειν C E D ταῦτα post κῦρος om. H A G 8 δει-πνήσας H A G ἐπειδὴ C E D συνεσκότασε C E D : συνεστηκό-τας ἴδεν A H : συνεστηκότας εἶδε G 9 πεντάδας A H cor. καὶ κατὰ δεκάδας om. H A G διέπεμπε C E D 10 τὸ στρατόπεδον H A G κρύπτειν C E D 11, 12 ἐάν bis C E D 12 ἔξω C E χρήματα φέρειν C E D 15 ἐκέλευσεν ἀποσφάξαι C E D 16 εὗρες C E D : εὕρετο H A G 18 καὶ ἔπινον καὶ εὐωχοῦντο καὶ ηὐλοῦντο D : καὶ εὐωχοῦντο καὶ ἔπινον καὶ ηὐλοῦντο C E : ἔπινον καὶ ἥδοντο H A G 19 τὰ om. C E D ἑάλω C E D 20 ἔργου D : ἔργῳ H A G : ἔργων C E 21 ὁ . . . βασιλεὺς del. Herwerden 22 ἐν om H A G τε om. H A G ὧν παρεσκήνου C E D

ἐσκήνουν ὡς ἐπ' εὐτυχίᾳ, καὶ τοὺς ἄλλους δὲ Μήδους ᾤετο
παρεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ πλὴν ὀλίγων, ἀκούων θόρυβον
πολύν· οἱ γὰρ οἰκέται τῶν Μήδων, ἅτε τῶν δεσποτῶν
ἀπεληλυθότων, ἀνειμένως ἔπινον καὶ ἐθορύβουν, ἄλλως τε
καὶ ἐκ τοῦ Ἀσσυρίου στρατεύματος καὶ οἶνον καὶ ἄλλα
9 πολλὰ εἰληφότες. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἐπὶ θύρας
οὐδεὶς ἧκε πλὴν οἵπερ καὶ συνεδείπνουν, καὶ τὸ στρατόπε-
δον ἤκουε κενὸν εἶναι τῶν Μήδων καὶ τῶν ἱππέων, καὶ
ἑώρα, ἐπειδὴ ἐξῆλθεν, οὕτως ἔχοντα, ἐνταῦθα δὴ ἐβριμοῦτό
τε τῷ Κύρῳ καὶ τοῖς Μήδοις τῷ καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον
οἴχεσθαι, καὶ εὐθύς, ὥσπερ λέγεται ὠμὸς εἶναι καὶ ἀγνώ-
μων, τῶν παρόντων κελεύει τινὰ λαβόντα τοὺς ἑαυτοῦ
ἱππέας πορεύεσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἀμφὶ Κῦρον στρά-
10 τευμα καὶ λέγειν τάδε. Ὤιμην μὲν ἔγωγε, οὐδ' ἂν σέ, ὦ
Κῦρε, περὶ ἐμοῦ οὕτως ἀπρονοήτως βουλεῦσαι, εἰ δὲ Κῦρος
οὕτω γιγνώσκοι, οὐκ ἂν ὑμᾶς, ὦ Μῆδοι, ἐθελῆσαι οὕτως
ἔρημον ἐμὲ καταλιπεῖν. καὶ νῦν, ἂν μὲν Κῦρος βούληται,
11 εἰ δὲ μή, ὑμεῖς γε τὴν ταχίστην πάρεστε. ταῦτα δὴ ἐπέ-
στειλεν. ὁ δὲ ταττόμενος πορεύεσθαι ἔφη· Καὶ πῶς, ὦ
δέσποτα, ἐγὼ εὑρήσω ἐκείνους; Πῶς δὲ Κῦρος, ἔφη, καὶ οἱ
σὺν αὐτῷ ἐφ' οὓς ἐπορεύοντο; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ἀκούω
ἀφεστηκότας τῶν πολεμίων Ὑρκανίους τινὰς καὶ ἐλθόντας
12 δεῦρο οἴχεσθαι ἡγουμένους αὐτῷ. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ
Κυαξάρης πολὺ μᾶλλον ἔτι τῷ Κύρῳ ὠργίζετο τῷ μηδ'
εἰπεῖν αὐτῷ ταῦτα, καὶ πολλῇ σπουδῇ μᾶλλον ἔπεμπεν ἐπὶ

4 ἀπελθόντων HAG ante ἔπινον add. καὶ CED 6 post πολλὰ add. τοιαῦτα CED θύραις HAG 9 ἐπεὶ CED 10 posterius τῷ] τὸ CE et H pr. καταλιπόντα HAG 11 ὥσπερ HAG: ὡς CED καὶ ἀγνώμων CED: ἀγνωμόνως HAG 12 κελεύει τῶν παρόντων CED παρ' ἑαυτοῦ CE: παρ' ἑαυτῷ D 13 τινας ἱππέας CED ἐπὶ] πρὸς CED 15 οὕτως ἀπρονοήτως περὶ ἐμοῦ CED: περὶ ἐμοῦ οὕτως AH: περὶ ἐμοῦ οὕτω G 16 γιγνώσκει A et CE ὑμᾶς γε D οὕτως om. HAG 17 ἐὰν CED 18 γε om. HAG δὴ om. CED ἐπέστελλεν CD 19 ἐγὼ ὦ δέσποτα CED 20 πῶς CED: ὅπῃ HAG 22 ἐλθόντας] ἐθέλοντας CE 23 αὐτῷ CE: αὐτῶν HAG et D δὲ om. D 24 τῷ ante μηδ'] τὸ H: om. D

τοὺς Μήδους, ὡς ψιλώσων αὐτόν, καὶ ἰσχυρότερον ἔτι ἢ
πρόσθεν τοῖς Μήδοις ἀπειλῶν ἀπεκάλει, καὶ τῷ πεμπομένῳ
δὲ ἠπείλει, εἰ μὴ ἰσχυρῶς ταῦτα ἀπαγγέλλοι.

Ὁ μὲν δὴ πεμπόμενος ἐπορεύετο ἔχων τοὺς ἑαυτοῦ 13
ἱππέας ὡς ἑκατόν, ἀνιώμενος ὅτι οὐ καὶ αὐτὸς τότε ἐπο-
ρεύθη μετὰ τοῦ Κύρου. ἐν δὲ τῇ ὁδῷ πορευόμενοι διασχι-
σθέντες τρίβῳ τινὶ ἐπλανῶντο, καὶ οὐ πρόσθεν ἀφίκοντο
ἐπὶ τὸ φίλιον στράτευμα πρὶν ἐντυχόντες ἀποχωροῦσί τισι
τῶν Ἀσσυρίων ἠνάγκασαν αὐτοὺς ἡγεῖσθαι· καὶ οὕτως
ἀφικνοῦνται τὰ πυρὰ κατιδόντες ἀμφὶ μέσας πως νύκτας.
ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο πρὸς τῷ στρατοπέδῳ, οἱ φύλακες, ὥσπερ 14
εἰρημένον ἦν ὑπὸ Κύρου, οὐκ εἰσέφρηκαν αὐτοὺς πρὸ ἡμέρας.
ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπέφαινε, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους καλέσας
ὁ Κῦρος τὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἀγαθοῖς
ἐξαιρεῖσθαι ἐκέλευε. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχον· ὁ δὲ 15
συγκαλέσας τοὺς ὁμοτίμους εἶπεν· Ἄνδρες, ὁ μὲν θεὸς
προφαίνει πολλὰ κἀγαθά· ἡμεῖς δὲ οἱ Πέρσαι ἐν τῷ παρόντι
ὀλίγοι ἐσμὲν ὡς ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν. εἴτε γὰρ ὁπόσα
ἂν προσεργασώμεθα, μὴ φυλάξομεν, πάλιν ταῦτα ἀλλότρια
ἔσται· εἴτε καταλείψομέν τινας ἡμῶν αὐτῶν φύλακας ἐπὶ
τοῖς ἐφ᾽ ἡμῖν γιγνομένοις, αὐτίκα οὐδεμίαν ἰσχὺν ἔχοντες
ἀναφανούμεθα. δοκεῖ οὖν μοι ὡς τάχιστα ἰέναι τινὰ ὑμῶν 16
εἰς Πέρσας καὶ διδάσκειν ἅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ κελεύειν ὡς
τάχιστα ἐπιπέμπειν στράτευμα, εἴπερ ἐπιθυμοῦσι Πέρσαι

2 τοῖς αὐτοῖς μήδοις A G ἐπεκάλει H A G 3 ἠπείλησεν C E D ἀπαγγελοίη Weckerlin : ἀγγέλλοι C E 5 οὐ καὶ αὐτὸς τότε ἐπορεύθη A H : οὐκ ἐπορεύθη καὶ αὐτὸς G : καὶ αὐτὸς οὐκ ἐπορεύθη C D : καὶ αὐτὸς ἐπορεύθη E 6 ὁδῷ πειθόμενοι διασχιζομένων ὁδῶν τρίβῳ C E D 8 φίλιον] τοῦ κύρου C E D ἀποχωροῦσι om. D 9 ἡγήσασθαι D οὕτως] οὗτοι δὴ D 10 ἀμφὶ] περὶ D : ἐς E πως om. C E D 11 πρὸς τῷ στρατοπέδῳ] ἀμφὶ τὸ στρατόπεδον C E D 12 εἰσαφῆκαν codd. : corr. Cobet 13 ἐπεὶ] ἔτι C E ὑπεφαίνετο D ante πρῶτον add. καὶ C E 17 πολλὰ καὶ ἀγαθὰ H A G et D : πολλὰ ἀγαθὰ C E οἱ Bothe : ὦ codd. 18 ὥστε D ὁπόσα Poppo : ὁποῖα C E H A G : ὅσα D 19 κατεργαζόμεθα D ταῦτα πάλιν D 21 ἔχοντες ἰσχὺν D 22 ἡμῶν C 24 ἐπιπέμπειν C E *Vat.* 1335 : πέμπειν H A G et D

τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας αὐτοῖς καὶ τὴν κάρπωσιν γενέσθαι.
17 ἴθι μὲν οὖν σύ, ἔφη, ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἰὼν ταῦτα λέγε,
καὶ ὅτι οὓς ἂν πέμπωσι στρατιώτας, ἐπειδὰν ἔλθωσι παρ'
ἐμέ, ἐμοὶ μελήσει περὶ τροφῆς αὐτοῖς. ἃ δ' ἔχομεν ἡμεῖς,
ὁρᾷς μὲν αὐτός, κρύπτε δὲ τούτων μηδέν, ὅ τι δὲ τούτων
ἐγὼ πέμπων εἰς Πέρσας καλῶς καὶ νομίμως ποιοίην ἂν τὰ
μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς τὸν πατέρα ἐρώτα, τὰ δὲ πρὸς τὸ
κοινὸν τὰς ἀρχάς. πεμψάντων δὲ καὶ ὀπτῆρας ὧν πράτ-
τομεν καὶ φραστῆρας ὧν ἐρωτῶμεν. καὶ σὺ μέν, ἔφη,
συσκευάζου καὶ τὸν λόχον προπομπὸν ἄγε.

18 Ἐκ τούτου δὲ καὶ τοὺς Μήδους ἐκάλει, καὶ ἅμα ὁ παρὰ
τοῦ Κυαξάρου ἄγγελος παρίσταται, καὶ ἐν πᾶσι τήν τε
πρὸς Κῦρον ὀργὴν καὶ τὰς πρὸς Μήδους ἀπειλὰς αὐτοῦ
ἔλεγε· καὶ τέλος εἶπεν ὅτι ἀπιέναι Μήδους κελεύει, καὶ
19 εἰ Κῦρος μένειν βούλεται. οἱ μὲν οὖν Μῆδοι ἀκούσαντες
τοῦ ἀγγέλου ἐσίγησαν, ἀποροῦντες μὲν πῶς χρὴ καλοῦντος
ἀπειθεῖν, φοβούμενοι δὲ πῶς χρὴ ἀπειλοῦντι ὑπακοῦσαι,
20 ἄλλως τε καὶ εἰδότες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ. ὁ δὲ Κῦρος
εἶπεν· Ἀλλ' ἐγώ, ὦ ἄγγελέ τε καὶ Μῆδοι, οὐδέν, ἔφη,
θαυμάζω εἰ Κυαξάρης, πολλοὺς μὲν πολεμίους τότ' ἰδών,
ἡμᾶς δὲ οὐκ εἰδὼς ὅ τι πράττομεν, ὀκνεῖ περί τε ἡμῶν καὶ
περὶ αὐτοῦ· ἐπειδὰν δὲ αἴσθηται πολλοὺς μὲν τῶν πολε-
μίων ἀπολωλότας, πάντας δὲ ἀπεληλαμένους, πρῶτον μὲν
παύσεται φοβούμενος, ἔπειτα γνώσεται, ὅτι οὐ νῦν ἔρημος
γίγνεται, ἡνίκα οἱ φίλο αὐτοῦ τοὺς ἐκείνου ἐχθροὺς ἀπολ-

1 post γενέσθαι add. ἐφ' ἑαυτοῖς D 2 ἴθι μὲν] ἴοιμεν Λ H ἔφη σὺ D : ἔφη om. E 4 περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν D 5 αὐτός Cobet : αὐτά codd. μηθέν C Λ H τοῦτον C E 6 πέμπω C E ποιοίμην C E D 7 τοὺς om. D post πατέρα add. τοὺς H τὰ δὲ] τάδε H τὸ] τὸν H Λ G 9 φρατῆρας C Λ E G H 10 προπομπὸν D : πρῶτον C Λ E G H 11 δὲ D : δὴ C Λ E G H παρὰ om. G et D 12 κυαξάρους C E et D 13 πρὸς κῦρον] ἐπὶ τὸν κῦρον D ante μήδους add. τοὺς D 14 καὶ εἰ] εἰ καὶ ὁ D 15 οὖν] δὴ D 16 post μὲν add. οὖν C Λ E G H καλοῦντι C E 17 ἀπειλοῦντος ἐπακοῦσαι C E 19 ἀλλ' om. C E ὦ om. C E οὐθὲν Λ H 21 περί τε ἡμῶν C E et D : περὶ αὐτῶν Λ H : περὶ ἡμῶν G 22 αὐτοῦ H Λ G : ἑαυτοῦ C E et D (25 ἀπολλύουσιν codd.)

λύουσιν. ἀλλὰ μὴν μέμψεώς γε πῶς ἐσμὲν ἄξιοι, εὖ τε 21
ποιοῦντες ἐκεῖνον καὶ οὐδὲ ταῦτα αὐτοματίσαντες; ἀλλ' ἐγὼ
μὲν ἐκεῖνον ἔπεισα ἐᾶσαί με λαβόντα ὑμᾶς ἐξελθεῖν· ὑμεῖς
δὲ οὐχ ὡς ἐπιθυμοῦντες τῆς ἐξόδου ἠρωτήσατε εἰ ἐξίοιτε
καὶ νῦν δεῦρο ἥκετε, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου κελευσθέντες ἐξιέναι
ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη. καὶ ἡ ὀργὴ οὖν αὕτη σάφ'
οἶδα ὑπό τε τῶν ἀγαθῶν πεπανθήσεται καὶ σὺν τῷ φόβῳ
λήγοντι ἄπεισι. νῦν μὲν οὖν, ἔφη, σύ τε, ὦ ἄγγελε, ἀνά- 22
παυσαι, ἐπεὶ καὶ πεπόνηκας, ἡμεῖς τε, ὦ Πέρσαι, ἐπεὶ
προσδεχόμεθα πολεμίους ἤτοι μαχουμένους γε ἢ πεισομένους
παρέσεσθαι, ταχθῶμεν ὡς κάλλιστα· οὕτω γὰρ ὁρωμένους
εἰκὸς πλέον προανύτειν ὧν χρῄζομεν. σὺ δ', ἔφη, ὁ τῶν
Ὑρκανίων ἄρχων, ὑπόμεινον προστάξας τοῖς ἡγεμόσι τῶν
σῶν στρατιωτῶν ἐξοπλίζειν αὐτούς. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσας 23
ὁ Ὑρκάνιος προσῆλθε, λέγει ὁ Κῦρος· Ἐγὼ δέ, ἔφη, ὦ
Ὑρκάνιε, ἥδομαι αἰσθανόμενος ὅτι οὐ μόνον φιλίαν ἐπι-
δεικνύμενος πάρει, ἀλλὰ καὶ ξύνεσιν φαίνῃ μοι ἔχειν. καὶ
νῦν ὅτι συμφέρει ἡμῖν ταὐτὰ δῆλον· ἐμοί τε γὰρ πολέμιοι
Ἀσσύριοι, σοί τε νῦν ἔτι ἐχθίονές εἰσιν ἢ ἐμοί· οὕτως οὖν 24
ἡμῖν ἀμφοτέροις βουλευτέον ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων
μηδεὶς ἀποστατήσει ἡμῖν συμμάχων, ἄλλους δέ, ἂν δυνώ-
μεθα, προσληψόμεθα. τοῦ δὲ Μήδου ἤκουες ἀποκαλοῦντος
τοὺς ἱππέας· εἰ δ' οὗτοι ἀπίασιν, ἡμεῖς μόνοι οἱ πεζοὶ
μενοῦμεν. οὕτως οὖν δεῖ ποιεῖν ἐμὲ καὶ σὲ ὅπως ὁ ἀπο- 25

1 *γε* D: *τε* CAEGH *τε*] *γε* HAG 3 *ἔπεισα* D: *πείσας* CAEGH post *ἐξελθεῖν* add. *τάδε ποιῶ* CAEGH 5 *ἀλλ'* om. HAG 6 *αυτη* (sic) H: *αὐτὴ* G *σαφῶς* D 7 *τε* om. CE 8 *τε* om. D 9 *καὶ* om. D *ἡμεῖς* *Vat.* 987: *ὑμεῖς* nostri post alt. *ἐπεὶ* add. *καὶ* D 10 *μαχομένους* C pr. E et D 11 *ἐκταχθῶμεν* CE et D 12 *πλέονα* CAEH: *πλείονα* G 14 *σῶν* om. CE et D *ἐπεὶ δὲ* D: *ἐπειδὴ* CAEGH 18 *ὑμῖν* AH *τὰ αὐτὰ* CE et D: *ταῦτα* HAG 19 *ἔτι* om. CAEGH *ἐχθίονες*] *δι' ἔχθους* D; fort. *ἐχθίους* legendum *οὖν ἡμῖν* D: *ἡμῖν νῦν* CE: *ἡμῖν οὖν* HAG 21 *ἀποστήσῃ* CE: *ἀποστατήσῃ* D *συμμαχῶν* AH *ἐὰν* D 22 *ἐπιληψόμεθα* D *ἤκουσας* D 23 *ἀπιᾶσιν* HAG ante *ἡμεῖς* add. *πῶς* D 24 *δεῖ*] *ἀεὶ* HAG *ὁ* om. CE et D

καλῶν οὗτος καὶ αὐτὸς μένειν παρ' ἡμῖν βουλήσεται. σὺ μὲν οὖν εὑρὼν σκηνὴν δὸς αὐτῷ ὅπου κάλλιστα διάξει πάντα τὰ δέοντα ἔχων· ἐγὼ δ' αὖ πειράσομαι αὐτῷ ἔργον τι προστάξαι ὅπερ αὐτὸς ἥδιον πράξει ἢ ἄπεισι· καὶ διαλέγου δὲ αὐτῷ ὁπόσα ἐλπὶς γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς φίλοις, ἂν ταῦτ' εὖ γένηται· ποιήσας μέντοι ταῦτα ἧκε πάλιν παρ' ἐμέ.

26 Ὁ μὲν δὴ Ὑρκάνιος τὸν Μῆδον ᾤχετο ἄγων ἐπὶ σκηνήν· ὁ δ' εἰς Πέρσας ἰὼν παρῆν συνεσκευασμένος· ὁ δὲ Κῦρος αὐτῷ ἐπέστελλε πρὸς μὲν Πέρσας λέγειν ἃ καὶ πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται, Κυαξάρῃ δὲ ἀποδοῦναι τὰ γράμματα. ἀναγνῶναι δέ σοι καὶ τὰ ἐπιστελλόμενα, ἔφη, βούλομαι, ἵνα εἰδὼς αὐτὰ ὁμολογῇς, ἄν τί σε πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ. ἐνῆν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τάδε.

27 Κῦρος Κυαξάρῃ χαίρειν. ἡμεῖς σε οὔτε ἔρημον κατελίπομεν· οὐδεὶς γάρ, ὅταν ἐχθρῶν κρατῇ, τότε φίλων ἔρημος γίγνεται· οὐδὲ μὴν ἀποχωροῦντές γέ σε οἰόμεθα ἐν κινδύνῳ καθιστάναι· ἀλλὰ ὅσῳ πλέον ἀπέχομεν, τοσούτῳ πλέονά
28 σοι τὴν ἀσφάλειαν ποιεῖν νομίζομεν· οὐ γὰρ οἱ ἐγγύτατα τῶν φίλων καθήμενοι μάλιστα τοῖς φίλοις τὴν ἀσφάλειαν παρέχουσιν, ἀλλ' οἱ τοὺς ἐχθροὺς μήκιστον ἀπελαύνοντες
29 μᾶλλον τοὺς φίλους ἐν ἀκινδύνῳ καθιστᾶσι. σκέψαι δὲ

1 οὗτος παρ' ἡμῖν μένειν καὶ αὐτὸς βουλήσεται C E : καὶ αὐτὸς οὗτος μένειν βουλήσεται παρ' ἡμῖν D 2 σκηνὴν εὑρὼν D διάξει πάντα τὰ δέοντα ἔχων D : ἕξει πάντα τὰ δέοντα C Λ E G H 3 ἔργον τι αὐτῷ D 4 ὅπερ D : ὅτι C Λ E G H οὗτος D ἢ ἄπεισι om. H Λ G καὶ διαλέγου δὲ om. H Λ G 5 αὐτῷ D : πάντα τὰ δέοντα αὐτῷ H Λ G : αὐτῷ πάντα τὰ δέοντα αὐτῷ C E 6 ἂν C Λ G H : ἢν E et D ταῦτ'] τὰ δέοντα D εὖ] αὖ C E ταῦτα C et D : αὐτὰ cet. 8 ᾤχετο τὸν μῆδον D ἐπὶ σκηνὴν ἄγων D : ἄγων ἐπὶ σκηνῆς C Λ E G H 9 ante ὁ δ' add. ἵν' H Λ G, ἵνα C E ὅδε C E συνεσκευασμένα H Λ G 10 ἐπέστειλε D 11 κυαξάρει C H et D 12 σοι ἔφη καὶ ἃ ἐπιστέλλω βούλομαι D 13 εἰδὼς αὐτὰ ὁμολογῇς D : εἰδῇς αὐτὰ ὁμολογήσει H Λ G : εἰδῇς αὐτὰ ὁμολογήσειν C E ἐάν D τί] τις C E et D 15 κυαξάρῃ E cor. : κυαξάρει cet. καταλίπομεν Λ H : καταλείπομεν G 16 ante φίλων add. τῶν D 17 post γε add. ἀπὸ σοῦ D σε post κινδύνῳ D 18 post πλέον add. σου D πλείονά D

οἵῳ ὄντι μοι περὶ σὲ οἷος ὢν περὶ ἐμὲ ἔπειτά μοι μέμφῃ.
ἐγὼ μέν γέ σοι ἤγαγον συμμάχους, οὐχ ὅσους σὺ ἔπεισας,
ἀλλ' ὁπόσους ἐγὼ πλείστους ἐδυνάμην· σὺ δέ μοι ἔδωκας
μὲν ἐν τῇ φιλίᾳ ὄντι ὅσους πεῖσαι δυνασθείην· νῦν δ' ἐν
τῇ πολεμίᾳ ὄντος οὐ τὸν θέλοντα ἀλλὰ πάντας ἀποκαλεῖς.
τοιγαροῦν τότε μὲν ᾠόμην ἀμφοτέροις ὑμῖν χάριν ὀφείλειν· 30
νῦν δὲ σύ με ἀναγκάζεις σοῦ μὲν ἐπιλαθέσθαι, τοῖς δὲ
ἀκολουθήσασι πειρᾶσθαι πᾶσαν τὴν χάριν ἀποδιδόναι. οὐ 31
μέντοι ἔγωγε σοὶ ὅμοιος δύναμαι γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ νῦν
πέμπων ἐπὶ στράτευμα εἰς Πέρσας ἐπιστέλλω, ὁπόσοι ἂν
ἴωσιν ὡς ἐμέ, ἤν τι σὺ αὐτῶν δέῃ πρὶν ἡμᾶς ἐλθεῖν, σοὶ
ὑπάρχειν, οὐχ ὅπως ἂν θέλωσιν, ἀλλ' ὅπως ἂν σὺ βούλῃ
χρῆσθαι αὐτοῖς. συμβουλεύω δέ σοι καίπερ νεώτερος ὢν 32
μὴ ἀφαιρεῖσθαι ἃ ἂν δῷς, ἵνα μή σοι ἀντὶ χαρίτων ἔχθραι
ὀφείλωνται, μηδ' ὅταν τινὰ βούλῃ πρὸς σὲ ταχὺ ἐλθεῖν,
ἀπειλοῦντα μεταπέμπεσθαι, μηδὲ φάσκοντα ἔρημον εἶναι ἅμα
πολλοῖς ἀπειλεῖν, ἵνα μὴ διδάσκῃς αὐτοὺς σοῦ μὴ φροντί-
ζειν. ἡμεῖς δὲ πειρασόμεθα παρεῖναι, ὅταν τάχιστα δια- 33
πραξώμεθα ἃ σοί τ' ἂν καὶ ἡμῖν νομίζομεν πραχθέντα κοινὰ
γενέσθαι ἀγαθά. ἔρρωσο.

Ταύτην αὐτῷ ἀπόδος καὶ ὅ τι ἄν σε τούτων ἐρωτᾷ, ᾗ 34
γέγραπται σύμφαθι. καὶ γὰρ ἐγὼ ἐπιστέλλω σοι περὶ
Περσῶν ᾗπερ γέγραπται. τούτῳ μὲν οὕτως εἶπε, καὶ δοὺς
τὴν ἐπιστολὴν ἀπέπεμπε, προσεντειλάμενος οὕτω σπεύδειν
ὥσπερ οἶδεν ὅτι συμφέρει ταχὺ παρεῖναι.

1 οἷός τ' ὢν CE: οἷος εἶ D 2 ὅσους D: οὓς CAEGH 3 ὁπόσους CAEGH: ὅσους D ἠδυνάμην CAEGH 6 τοιγαροῦν D: καὶ γὰρ οὖν CAEGH ᾤμην C 7 σύ με Dind.: σὺ μὲν CAEGH: om. D 9 δύναμαι ὅμοιος γίνεσθαι D 11 τι σὺ CE et D: τις HAG 12 ἐθέλωσιν D βούλῃ H pr. et D: βούλει CAEGH cor. 13 χρῆσθαι αὐτοῖς om. HAG συμ-βουλεύσω CAEGH 14 ἃ ἂν δῷς CE et D: ἢ ἂν δῶσιν HAG ἔχθραι ἀντὶ χάριτος D 15 μηδ' . . . μεταπέμπεσθαι om. CE ὅταν τινὰ D: ὄντινα cet. βούλῃ H pr. et D: βούλει cet. 17 post φροντίζειν add. ἔρρωσο D 19 νομίζωμεν καὶ ἡμῖν D γενέσθαι κοινὰ D 20 ἔρρωσο om. D 21 αὐτῷ CAEGH: τε D ᾗ] ἢ H: ᾗπερ D 24 ἀπέπεμπε καὶ HAG 25 ξυμφέρει G

35 Ἐκ τούτου δὲ ἑώρα μὲν ἐξωπλισμένους ἤδη πάντας καὶ
τοὺς Μήδους καὶ τοὺς Ὑρκανίους καὶ τοὺς ἀμφὶ Τιγράνην·
καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ἐξωπλισμένοι ἦσαν· ἤδη δέ τινες τῶν
36 προσχώρων καὶ ἵππους ἀπῆγον καὶ ὅπλα ἀπέφερον. ὁ δὲ
τὰ μὲν παλτὰ ὅπουπερ τοὺς πρόσθεν καταβάλλειν ἐκέλευσε,
καὶ ἔκαιον οἷς τοῦτο ἔργον ἦν ὁπόσων μὴ αὐτοὶ ἐδέοντο·
τοὺς δ᾽ ἵππους ἐκέλευε φυλάττειν μένοντας τοὺς ἀγαγόντας
ἕως ἄν τι σημανθῇ αὐτοῖς· τοὺς δὲ ἄρχοντας τῶν ἱππέων
καὶ Ὑρκανίων καλέσας τοιάδε ἔλεξεν.
37 Ἄνδρες φίλοι τε καὶ σύμμαχοι, μὴ θαυμάζετε ὅτι πολ-
λάκις ὑμᾶς συγκαλῶ· καινὰ γὰρ ἡμῖν ὄντα τὰ παρόντα
πολλὰ αὐτῶν ἐστιν ἀσύντακτα· ἃ δ᾽ ἂν ἀσύντακτα ᾖ,
ἀνάγκη ταῦτα ἀεὶ πράγματα παρέχειν, ἕως ἂν χώραν λάβῃ.
38 καὶ νῦν ἔστι μὲν ἡμῖν πολλὰ τὰ αἰχμάλωτα χρήματα, καὶ
ἄνδρες ἐπ᾽ αὐτοῖς· διὰ δὲ τὸ μήτε ἡμᾶς εἰδέναι ποῖα τούτων
ἑκάστου ἐστὶν ἡμῶν, μήτε τούτους εἰδέναι ὅστις ἑκάστῳ
αὐτῶν δεσπότης, περαίνοντας μὲν δὴ τὰ δέοντα οὐ πάνυ
ἔστιν ὁρᾶν αὐτῶν πολλούς, ἀποροῦντας δὲ ὅ τι χρὴ ποιεῖν
39 σχεδὸν πάντας. ὡς οὖν μὴ οὕτως ἔχῃ, διορίσατε αὐτά·
καὶ ὅστις μὲν ἔλαβε σκηνὴν ἔχουσαν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ
ποτὰ καὶ τοὺς ὑπηρετήσοντας καὶ στρωμνὴν καὶ ἐσθῆτα καὶ
τἆλλα οἷς οἰκεῖται σκηνὴ καλῶς στρατιωτική, ἐνταῦθα μὲν
οὐδὲν ἄλλο δεῖ προσγενέσθαι ἢ τὸν λαβόντα εἰδέναι ὅτι
τούτων ὡς οἰκείων ἐπιμέλεσθαι δεῖ· ὅστις δ᾽ εἰς ἐνδεόμενά

1 δὲ] δὴ E et D ἤδη om. C E 3 prius δὲ om. C A E G H τινες H A G et D: τινες καὶ C: καί τινες E τῶν προσχώρων D: πλησιόχωροι C A E G H 4 ἀνήγαγον D ἔφερον D 5 ὅπουπερ καὶ D 6 post τοῦτο add. τὸ C A E H οὗτοι D 7 ἐκέλευσε D ἄγοντας D 8 τι σημανθῇ C E: τις σημάνῃ A: τι σημάνῃ G H: τι σημανθείη D 9 τάδε H A G 10 τε om. D ξύμμαχοι G θαυμάζετε ἔφη D 12 αὐτῶν om. D ἀσύντακτά ἐστιν D ἃ δ᾽ ἂν ἀσύντακτα om. H A G ᾖ] ἦν H A G 13 ἀεὶ C E et D: εἰς τὰ H A G 17 αὐτῶν C E et D: ἑαυτῶν H A G δὴ om. D 18 αὐτῶν om. D ὅ τι] τί D 19 ὡς] ἵνα D ἔχει H A G 22 τὰ ἄλλα H A G σκηνὴ] στρωμνὴ C E καλῶς om. C E μὲν οὖν C E 24 ἐπιμελεῖσθαι D δέοι C A E G H

του κατεσκήνωσε, τούτοις ὑμεῖς σκεψάμενοι τὸ ἐλλεῖπον
ἐκπληρώσατε, πολλὰ δὲ καὶ τὰ περιττὰ οἶδ' ὅτι ἔσται·
πλείω γὰρ ἅπαντα ἢ κατὰ τὸ ἡμέτερον πλῆθος εἶχον οἱ 40
πολέμιοι. ἦλθον δὲ πρὸς ἐμὲ καὶ χρημάτων ταμίαι, οἵ τε
τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως καὶ ἄλλων δυναστῶν, οἳ ἔλεγον
ὅτι χρυσίον εἴη παρὰ σφίσιν ἐπίσημον, δασμούς τινας λέ-
γοντες. καὶ ταῦτα οὖν κηρύττετε πάντα ἀποφέρειν πρὸς 41
ὑμᾶς ὅπου ἂν καθέζησθε· καὶ φόβον ἐπιτίθεσθε τῷ μὴ
ποιοῦντι τὸ παραγγελλόμενον· ὑμεῖς δὲ διάδοτε λαβόντες
ἱππεῖ μὲν τὸ διπλοῦν, πεζῷ δὲ τὸ ἁπλοῦν, ἵνα ἔχητε, ἤν
τινος προσδέησθε, καὶ ὅτου ὠνήσεσθε. τὴν δ' ἀγορὰν τὴν 42
οὖσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κηρυξάτω μὲν ἤδη, ἔφη, μὴ ἀδικεῖν
μηδένα, πωλεῖν δὲ τοὺς καπήλους ὅ τι ἔχει ἕκαστος πράσι-
μον, καὶ ταῦτα διαθεμένους ἄλλα ἄγειν, ὅπως ⟨εὖ⟩ οἰκῆται
ἡμῖν τὸ στρατόπεδον. ταῦτα μὲν ἐκήρυττον εὐθύς. οἱ δὲ 43
Μῆδοι καὶ Ὑρκάνιοι εἶπον ὧδε· Καὶ πῶς ἄν, ἔφασαν, ἡμεῖς
ἄνευ σοῦ καὶ τῶν σῶν διανέμοιμεν ταῦτα; ὁ δ' αὖ Κῦρος 44
πρὸς τοῦτον τὸν λόγον ὧδε προσηνέχθη· Ἦ γὰρ οὕτως, ἔφη,
ὦ ἄνδρες, γιγνώσκετε ὡς ὅ τι ἂν δέῃ πραχθῆναι, ἐπὶ πᾶσι
πάντας ἡμᾶς δεήσει παρεῖναι, καὶ οὔτε ἐγὼ ἀρκέσω πράττων
τι πρὸ ὑμῶν ὅ τι ἂν δέῃ, οὔτε ὑμεῖς πρὸ ἡμῶν; καὶ πῶς ἂν
ἄλλως πλείω μὲν πράγματα ἔχοιμεν, μείω δὲ διαπραττοίμεθα
ἢ οὕτως; ἀλλ' ὁρᾶτε, ἔφη· ἡμεῖς μὲν γὰρ διεφυλάξαμέν 45

1 *κατεσκήνησε* A H *τούτους* C A E G H : *τούτῳ* D : corr. Jacobs 2 *ἐκπλήσατε* H A G *δὲ* om. C E *τὰ* om. D 3 *ἔσχον* D 4 *πρός με* D 5 *ἀσσυρίου* H A G 7 *καὶ* om. D 8 *ἐπιτίθησθε* H A G 9 *τὸ παραγγελλόμενον* D : *τὰ παραγγελλόμενα* C A E G H *λαβόντες διαδίδοτε* D 10 posterius *τὸ* om. C H *ἄν τινων προσδεηθῆτε* D 12 *ἤδη* om. D 13 *μηθένα* C A E H post *καπήλους* add. *καὶ ἐμπόρους* D *ὅ τι ἔχει ἕκαστος* H A G et D : *εἴ τι ἔχουσι* C : *ἥν τι ἔχωσι* E ante *πράσιμον* add. *τὸ* H A G 14 *ἄλλα ἄγειν* C E et D : *λέγειν* H A G *εὖ* add. Naber, non reddit Philelphus 15 ante *ταῦτα* add. *καὶ* D *εὐθύς* om. C E 17 *αὖ*] *οὖν* D 18 *ἦ*] *εἰ* D 19 *δεήσῃ* C E *ποιηθῆναι* D 20 *ἀρκέσω ὑμῖν* D 21 *τι* om. D *ὅ τι*] *ἃ* D 22 *μὲν* om. H A G 23 post *ἔφη* add. *ὑμεῖς* C A E G H *γὰρ* om. C E *ἐφυλάξαμεν* C A E G H

τε ὑμῖν τάδε, καὶ ὑμεῖς ἡμῖν πιστεύετε καλῶς διαπεφυ-
λάχθαι· ὑμεῖς δ' αὖ διανείματε, καὶ ἡμεῖς πιστεύσομεν ὑμῖν
46 καλῶς διανενεμηκέναι. καὶ ἄλλο δέ τι αὖ ἡμεῖς πειρασό-
μεθα κοινὸν ἀγαθὸν πράττειν. ὁρᾶτε γὰρ δή, ἔφη, νυνὶ
πρῶτον ἵπποι ὅσοι ἡμῖν πάρεισιν, οἱ δὲ προσάγονται· τού-
τους οὖν εἰ μὲν ἐάσομεν ἀναμβάτους, ὠφελήσουσι μὲν οὐδὲν
ἡμᾶς, πράγματα δὲ παρέξουσιν ἐπιμέλεσθαι· ἢν δὲ ἱππέας
ἐπ' αὐτοὺς καταστήσωμεν, ἅμα πραγμάτων τε ἀπαλλαξόμεθα
47 καὶ ἰσχὺν ἡμῖν αὐτοῖς προσθησόμεθα. εἰ μὲν οὖν ἄλλους
ἔχετε οἷστισιν ἂν δοίητε αὐτούς, μεθ' ὧν ἂν καὶ κινδυνεύοιτε
ἥδιον, εἴ τι δέοι, ἢ μεθ' ἡμῶν, ἐκείνοις δίδοτε· εἰ μέντοι
ἡμᾶς βούλεσθε παραστάτας μάλιστα ἔχειν ἡμῖν αὐτοὺς δότε.
48 καὶ γὰρ νῦν ὅτε ἄνευ ἡμῶν προσελάσαντες ἐκινδυνεύετε,
πολὺν μὲν φόβον ἡμῖν παρείχετε μή τι πάθητε, μάλα δὲ
αἰσχύνεσθαι ἡμᾶς ἐποιήσατε ὅτι οὐ παρῆμεν ὅπουπερ ὑμεῖς·
49 ἢν δὲ λάβωμεν τοὺς ἵππους, ἑψόμεθα ὑμῖν. κἂν μὲν δοκῶ-
μεν ὠφελεῖν πλέον ἀπ' αὐτῶν συναγωνιζόμενοι, οὕτω προ-
θυμίας οὐδὲν ἐλλείψομεν· ἢν δὲ πεζοὶ γενόμενοι δοκῶμεν
καιριωτέρως ἂν παρεῖναι, τό τε καταβῆναι ἐν μέσῳ καὶ
εὐθὺς πεζοὶ ὑμῖν παρεσόμεθα· τοὺς δ' ἵππους μηχανησόμεθα
50 οἷς ἂν παραδοίημεν. ὁ μὲν οὕτως ἔλεξεν· οἱ δὲ ἀπεκρί-
ναντο· Ἀλλ' ἡμεῖς μέν, ὦ Κῦρε, οὔτ' ἄνδρας ἔχομεν οὓς
ἀναβιβάσαιμεν ἂν ἐπὶ τούτους τοὺς ἵππους, οὔτ' εἰ εἴχομεν,

1 τε om. D ἐπιστεύσατε D 2 δ' C E et D: δέ γ' H A G 3 καὶ ἄλλοις δέ τι αὖ H A G: καὶ ἄλλοις δὲ αὖ C E: καὶ ἐν τούτῳ αὖ ἄλλο τι D 4 νῦν C E 5 ὅσοι ἵπποι C E 6 ἐὰν ἐάσωμεν ἀναβάτας, ὠφελήσομεν μὲν οὐδὲ ἡμᾶς D ἀναβάτους C E οὐθὲν A H 7 πρᾶγμα D ἐπιμελεῖσθαι D 8 ἀπαλλαγησόμεθα D 9 εἰ μὲν οὖν in C legi non possunt: om. E 10 ἔχοιτε D δοίοιτε E G: δέητε C: δοίητε sed οί in ras. H κινδυνεύητε C A E G H 11 εἴ τι δεοίμεθα ὑμῶν, ἐκείνοις D 12 βούλεσθε] ἂν βούλοισθε H A G ante μάλιστα add. ἂν C A E G, s.v. H αὐτοῖς D 13 ἐκινδυνεύσατε D 14 μὲν om. C E 15 ἧπερ E 17 πλείονα D ἀπ' αὐτῶν Cobet: ἐπ' αὐτῶν C A E G H: ἐπὶ τῶν ἵππων D 18 ἐλλείψομεν D: ἂν λείψωμεν H A G: ἂν ἐλλείψωμεν C E 19 τε om. H A G 20 εὐθὺ H A G μηχανευσόμεθα H A G 21 παραδιδοίημεν D 23 ἀναβιβάσαιμεν ἂν D: ἀναβιβάσαιμεν H A G: ἀναβιβάσομεν C E εἰ εἴχομεν] ἔχοιμεν D

σοῦ ταῦτα βουλομένου ἄλλο ἂν ἀντὶ τούτων ἡρούμεθα. καὶ νῦν, ἔφασαν, τούτους λαβὼν ποίει ὅπως ἄριστόν σοι δοκεῖ
εἶναι. Ἀλλὰ δέχομαί τε, ἔφη, καὶ ἀγαθῇ τύχῃ ἡμεῖς τε 51
ἱππεῖς γενοίμεθα καὶ ὑμεῖς διέλοιτε τὰ κοινά. πρῶτον μὲν οὖν τοῖς θεοῖς, ἔφη, ἐξαιρεῖτε ὅ τι ἂν οἱ μάγοι ἐξηγῶνται· ἔπειτα δὲ καὶ Κυαξάρῃ ἐκλέξασθε ὁποῖ' ἂν οἴεσθε αὐτῷ
μάλιστα χαρίζεσθαι. καὶ οἱ γελάσαντες εἶπον ὅτι γυναῖκας 52
ἐξαιρετέον εἴη. Γυναῖκάς τε τοίνυν ἐξαιρεῖτε, ἔφη, καὶ ἄλλο ὅ τι ἂν δοκῇ ὑμῖν. ἐπειδὰν δ' ἐκείνῳ ἐξέλητε, τοὺς ἐμοί, ὦ Ὑρκάνιοι, ἐθελουσίους τούτους ἐπισπομένους πάντας
ἀμέμπτους ποιεῖτε εἰς δύναμιν. ὑμεῖς δ' αὖ, ὦ Μῆδοι, τοὺς 53
πρώτους συμμάχους γενομένους τιμᾶτε τούτους, ὅπως εὖ βεβουλεῦσθαι ἡγήσωνται ἡμῖν φίλοι γενόμενοι. νείματε δὲ πάντων τὸ μέρος καὶ τῷ παρὰ Κυαξάρου ἥκοντι αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ· καὶ συνδιαμένειν δὲ παρακαλεῖτε, ὡς ἐμοὶ τοῦτο συνδοκοῦν, ἵνα καὶ Κυαξάρῃ μᾶλλον εἰδὼς περὶ
ἑκάστου ἀπαγγείλῃ τὰ ὄντα. Πέρσαις δ', ἔφη, τοῖς μετ' 54
ἐμοῦ, ὅσα ἂν περιττὰ γένηται ὑμῶν καλῶς κατεσκευασμένων, ταῦτα ἀρκέσει· καὶ γάρ, ἔφη, μάλα πως ἡμεῖς οὐκ ἐν χλιδῇ τεθράμμεθα ἀλλὰ χωριτικῶς, ὥστε ἴσως ἂν ἡμῶν καταγελάσαιτε, εἴ τι σεμνὸν ἡμῖν περιτεθείη, ὥσπερ, ἔφη, οἶδ' ὅτι

1 ἄλλο ἂν] ἄλλον C : οὐκ ἂν ἄλλο D 2 τούτους λαβὼν] λαβὼν τοὺς ἵππους D δοκεῖ σοι D 4 γενώμεθα D διέλοιτε] οι in ras. H 5 ἔφη τοῖς θεοῖς D 6 καὶ om. D κυαξάρει C A H et D ἐξέλετε D ὅποι C A G H : ὅπη E οἴεσθε C E G : οἴησθε A H et D 7 μάλιστα χαρίζεσθαι om. D γυναῖκας ἂν (? leg. οὖν) καλὰς ἐξαιρετέον ἂν εἴη D 9 ἄλλο ὅ τι C E : ἄλλο εἴ τι D : ὅ τι ἄλλο H A G ἐπειδὰν δ' D : ἐπειδὰν C E : ἐπεὶ δ' ἂν H A G ἐξέλοιπε C E ὦ ὑρκάνιοι τοὺς ἐμοὶ D 10 ὦ] οἱ H A G ὑρκανοὶ H A G ἐθελουσίους τούτους C E et D : ἐθέλουσιν οὓς H A G ἐπιεπομένους H A G : ἐπισπωμένους C E et D πάντας ἀμέμπτους C et D : πάντας πρώτους E : μήδους ἀμέμπτους πάντως H A G 12 ξυμμάχους G τούτους τιμᾶτε D 14 παρὰ om. D κυαξάρους C A G H et D ante ἥκοντι add. ἀγγέλῳ D 15 μετ' αὐτοῦ H A G et D : σὺν αὐτῷ C E δὲ] τε C E post ὡς add. καὶ D 16 τοῦτο συνδοκοῦν D : τούτου συνδοκοῦντος C A E G H κυαξάρει C A G H et D 20 χωρητικῶς C E G H pr. et D καταγελώητε D : καταγελῴη C E 21 περιτεθείη D : περιτιθείητε H A G : περιτεθείητε C E

πολὺν ὑμῖν γέλωτα παρέξομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων καθήμενοι, οἶμαι δ', ἔφη, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καταπίπτοντες.

55 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ᾖσαν ἐπὶ τὴν διαίρεσιν, μάλα ἐπὶ τῷ ἱππικῷ γελῶντες· ὁ δὲ τοὺς ταξιάρχους καλέσας ἐκέλευσε τοὺς ἵππους λαμβάνειν καὶ τὰ τῶν ἵππων σκεύη καὶ τοὺς ἱπποκόμους, καὶ ἀριθμήσαντας ⟨δια⟩λαβεῖν κληρωσαμένους
56 εἰς τάξιν ἴσους ἑκάστοις. αὖθις δὲ ὁ Κῦρος ἀνειπεῖν ἐκέλευσεν, εἴ τις εἴη ἐν τῷ Ἀσσυρίων ἢ Σύρων ἢ Ἀραβίων στρατεύματι ἀνὴρ δοῦλος ἢ Μήδων ἢ Περσῶν ἢ Βακτρίων ἢ Καρῶν ἢ Κιλίκων ἢ Ἑλλήνων ἢ ἄλλοθέν ποθεν βεβιασ-
57 μένος, ἐκφαίνεσθαι. οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ κήρυκος ἄσμενοι πολλοὶ προυφάνησαν· ὁ δ' ἐκλεξάμενος αὐτῶν τοὺς τὰ εἴδη βελτίστους ἔλεγεν ὅτι ἐλευθέρους αὐτοὺς ὄντας δεήσει ὅπλα ὑποφέρειν ἃ ἂν αὐτοῖς διδῶσι· τὰ δ' ἐπιτήδεια ὅπως ἂν
58 ἔχωσιν ἔφη αὐτῷ μελήσειν. καὶ εὐθὺς ἄγων πρὸς τοὺς ταξιάρχους συνέστησεν αὐτούς, καὶ ἐκέλευσε τά τε γέρρα καὶ τὰς ψιλὰς μαχαίρας τούτοις δοῦναι, ὅπως ἔχοντες σὺν τοῖς ἵπποις ἕπωνται, καὶ τὰ ἐπιτήδεια τούτοις ὥσπερ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ Πέρσαις λαμβάνειν, αὐτοὺς δὲ τοὺς θώρακας καὶ τὰ ξυστὰ ἔχοντας ἀεὶ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχεῖσθαι, καὶ αὐτὸς οὕτω ποιῶν κατῆρχεν, ἐπὶ δὲ τοὺς πεζοὺς τῶν ὁμοτίμων ἀνθ' αὑτοῦ ἕκαστον καθιστάναι ἄλλον ἄρχοντα τῶν ὁμοτίμων.

VI Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ ταῦτα εἶχον. Γωβρύας δ' ἐν τούτῳ παρῆν Ἀσσύριος πρεσβύτης ἀνὴρ ἐφ' ἵππου σὺν ἱππικῇ

1 ὑμῖν om. C E 2 οἶμαι] οἶδα C E 3 ἐκ τούτου D : κατὰ τοῦτο C Λ E G H μάλα om. D 4 ταξιάρχας C E ἐκέλευε D 6 καὶ om. H Λ G λαβεῖν codd. : corr. Hug 7 ἑκάστους Λ E G H αὖθις] αὖτις H Λ G : αὐτὸς C E et D 9 ἢ βακτρίων H Λ G : ἢ βακτριανῶν D : ἢ βακτριανῶν post κιλίκων C E 10 βεβιασμένος D : βεβιασμένων C A E G H 11 κηρύγματος D 12 προ(ς D)εφάνησαν codd. 13 καλλίστους D 14 ἃ ἂν αὐτοῖς C E et D : κἂν αὐτοὶ Λ H : κἂν αὐτὰ G ἂν om. H Λ G 15–17 ἔχωσιν . . . δοῦναι, ὅπως om. C E 15 αὐτῷ H et D 16 ἐκέλευε H τε om. D 17 σὺν om. H Λ G 19 μεθ' ἑαυτοῦ D 20 ἀεὶ om. C Λ E G, del. H 22 αὑτοῦ] ἑαυτῶν D F (Cam.) : αὐτοῦ A H 24 ὁ ἀσσύριος D ἐφ' ἵππων codd. : corr. Schneider

θεραπείᾳ· εἶχον δὲ πάντες τὰ ἐφίππων ὅπλα. καὶ οἱ μὲν
ἐπὶ τῷ τὰ ὅπλα παραλαμβάνειν τεταγμένοι ἐκέλευον παρα-
διδόναι τὰ ξυστά, ὅπως κατακαίοιεν ὥσπερ τἆλλα. ὁ δὲ
Γωβρύας εἶπεν ὅτι Κῦρον πρῶτον βούλοιτο ἰδεῖν· καὶ οἱ
ὑπηρέται τοὺς μὲν ἄλλους ἱππέας αὐτοῦ κατέλιπον, τὸν δὲ
Γωβρύαν ἄγουσι πρὸς τὸν Κῦρον. ὁ δ᾽ ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, 2
ἔλεξεν ὧδε· Ὦ δέσποτα, ἐγώ εἰμι τὸ μὲν γένος Ἀσσύριος·
ἔχω δὲ καὶ τεῖχος ἰσχυρὸν καὶ χώρας ἐπάρχω πολλῆς· καὶ
ἵππον ἔχω εἰς χιλίαν, ἣν τῷ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ παρει-
χόμην καὶ φίλος ἦν ἐκείνῳ ὡς μάλιστα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος
τέθνηκεν ὑφ᾽ ὑμῶν ἀνὴρ ἀγαθὸς ὤν, ὁ δὲ παῖς ἐκείνου τὴν
ἀρχὴν ἔχει ἔχθιστος ὢν ἐμοί, ἥκω πρὸς σὲ καὶ ἱκέτης προσ-
πίπτω καὶ δίδωμί σοι ἐμαυτὸν δοῦλον καὶ σύμμαχον, σὲ δὲ
τιμωρὸν αἰτοῦμαι ἐμοὶ γενέσθαι· καὶ παῖδα οὕτως ὡς δυνα-
τόν σε ποιοῦμαι· ἄπαις δ᾽ εἰμὶ ἀρρένων παίδων. ὃς γὰρ 3
ἦν μοι μόνος καὶ καλὸς κἀγαθός, ὦ δέσποτα, καὶ ἐμὲ φιλῶν
καὶ τιμῶν ὥσπερ ἂν εὐδαίμονα πατέρα παῖς τιμῶν τιθείη,
τοῦτον ὁ νῦν βασιλεὺς οὗτος καλέσαντος τοῦ τότε βασιλέως,
πατρὸς δὲ τοῦ νῦν, ὡς δώσοντος τὴν θυγατέρα τῷ ἐμῷ παιδί,
ἐγὼ μὲν ἀπεπεμψάμην μέγα φρονῶν ὅτι δῆθεν τῆς βασιλέως
θυγατρὸς ὀψοίμην τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτην· ὁ δὲ νῦν βασιλεὺς
εἰς θήραν αὐτὸν παρακαλέσας καὶ ἀνεὶς αὐτῷ θηρᾶν ἀνὰ κράτος,
ὡς πολὺ κρείττων αὐτοῦ ἱππεὺς ἡγούμενος εἶναι, ὁ μὲν ὡς
φίλῳ συνεθήρα, φανείσης δ᾽ ἄρκτου διώκοντες ἀμφότεροι, ὁ
μὲν νῦν ἄρχων οὗτος ἀκοντίσας ἥμαρτεν, ὡς μήποτε ὤφελεν,
ὁ δ᾽ ἐμὸς παῖς βαλών, οὐδὲν δέον, καταβάλλει τὴν ἄρκτον.

1 post ὅπλα add. πάντα C E, post πάντες A H 3 ὥσπερ καὶ D 5 αὐτοῦ om. C E 7 ὧδε om. C A E G H 8 ἔχων C A E G H ἐπάρχων C E: ὑπάρχων H A G 9 ἔχω om. D: ἔχων E ante εἰς add. δὲ A, δ᾽ H s.v. et G χιλίαν] χιλίων G qui add. τριακοσίων : χιλίαν cum τ′, ut vid., s.v. H ἣν om. D 10 post ἐκεῖνος add. μὲν H A G 11 post παῖς add. ὁ A H 16 μόνος καλὸς ὦ δέσποτα καὶ ἀγαθὸς D 17 ἂν om. D 22 εἰς] ἐπὶ D αὐτῷ] αὐτὸν C E 23 κρεῖσσον C 25 νῦν om. D ὡς] ὥστε H A G μήποτε] μὴ C E 26 οὐδὲν δέον βαλὼν καὶ καταβάλλει D

4 καὶ τότε μὲν δὴ ἀνιαθεὶς ἄρ' οὗτος κατέσχεν ὑπὸ σκότου τὸν φθόνον· ὡς δὲ πάλιν λέοντος παρατυχόντος ὁ μὲν αὖ ἥμαρτεν, οὐδὲν οἶμαι θαυμαστὸν παθών, ὁ δ' αὖ ἐμὸς παῖς αὖθις τυχὼν κατειργάσατό τε τὸν λέοντα καὶ εἶπεν· Ἆρα βέβληκα δὶς ἐφεξῆς καὶ καταβέβληκα θῆρα ἑκατεράκις, ἐν τούτῳ δὴ οὐκέτι κατίσχει ὁ ἀνόσιος τὸν φθόνον, ἀλλ' αἰχμὴν παρά τινος τῶν ἑπομένων ἁρπάσας, παίσας εἰς τὰ στέρνα
5 τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα ἀφείλετο τὴν ψυχήν. κἀγὼ μὲν ὁ τάλας νεκρὸν ἀντὶ νυμφίου ἐκομισάμην καὶ ἔθαψα τηλικοῦτος ὢν ἄρτι γενειάσκοντα τὸν ἄριστον παῖδα τὸν ἀγαπητόν· ὁ δὲ κατακανὼν ὥσπερ ἐχθρὸν ἀπολέσας οὔτε μεταμελόμενος πώποτε φανερὸς ἐγένετο οὔτε ἀντὶ τοῦ κακοῦ ἔργου τιμῆς τινος ἠξίωσε τὸν κατὰ γῆς. ὅ γε μὴν πατὴρ αὐτοῦ καὶ συνῴκτισέ με καὶ δῆλος ἦν συναχθόμενός μοι τῇ
6 συμφορᾷ. ἐγὼ οὖν, εἰ μὲν ἔζη ἐκεῖνος, οὐκ ἄν ποτε ἦλθον πρὸς σὲ ἐπὶ τῷ ἐκείνου κακῷ· πολλὰ γὰρ φιλικὰ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου καὶ ὑπηρέτησα ἐκείνῳ· ἐπεὶ δ' εἰς τὸν τοῦ ἐμοῦ παιδὸς φονέα ἡ ἀρχὴ περιήκει, οὐκ ἄν ποτε τούτῳ ἐγὼ δυναίμην εὔνους γενέσθαι, οὐδὲ οὗτος ἐμὲ εὖ οἶδ' ὅτι φίλον ἄν ποτε ἡγήσαιτο. οἶδε γὰρ ὡς ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἔχω καὶ ὡς πρόσθεν φαιδρῶς βιοτεύων νυνὶ διάκειμαι, ἔρημος ὢν
7 καὶ διὰ πένθους τὸ γῆρας διάγων. εἰ οὖν σύ με δέχῃ καὶ ἐλπίδα τινὰ λάβοιμι τῷ φίλῳ παιδὶ τιμωρίας ἄν τινος μετὰ

1 ἄρα κατέσχεν οὕτως D 2 αὖ om. C E 3 οὐθὲν A H οἶμαι θαυμαστὸν D : θαυμαστὸν οἴομαι C A E G H αὖθις] δυστυχῶς D 4 τε om. D ἄρα C A E G H : ὅρα Naber 5 ante δὶς add. μιᾷ D καὶ om. D θῆρας D 6 δὴ] δὲ D κατέσχεν D 7 παίσας εἰς τὰ στέρνα D : εἰς τὰ στέρνα παίσας C E : εἰς τὰ στέρνα H A G 8 καὶ ἐγὼ C E et D 10 ante ὢν add. δ' H A G 11 κατακανὼν D : κατακαινὼν C E : κατακαίνων H A G οὔτε] οὐ C A E G H 14 συνῴκισε H A G μου D 15 ξυμφορᾷ G post ἐγὼ add. μὲν G et D 16 φιλικὰ] φίλα καὶ D : φιλικὰ καὶ cit. Weiske post ἔπαθον add. δὴ D 18 post ἀρχὴ add. αὕτη D ἐγὼ τούτῳ D 19 οὗτος φιλεῖν ἄν ποτε ἐμὲ ἡγήσαιτο D ἐμὲ] δέ με C A E G H 21 πρόσθε A G : πρὸς σὲ H 21 βιοτεύω A G νῦν C A E G H 22 εἰ μὲν οὖν ἐμὲ σὺ δέχει D δέχοιο Hartman 23 ἄν om. D

σοῦ τυχεῖν, καὶ ἀνηβῆσαι ἂν πάλιν δοκῶ μοι καὶ οὔτε ζῶν ἂν ἔτι αἰσχυνοίμην οὔτε ἀποθνῄσκων ἀνιώμενος ἂν τελευτᾶν δοκῶ. ὁ μὲν οὕτως εἶπε· Κῦρος δ' ἀπεκρίνατο· Ἀλλ' 8 ἤνπερ, ὦ Γωβρύα, καὶ φρονῶν φαίνῃ ὅσαπερ λέγεις πρὸς ἡμᾶς, δέχομαί τε ἱκέτην σε καὶ τιμώρησίν σοι τοῦ παιδὸς σὺν θεοῖς ὑπισχνοῦμαι. λέξον δέ μοι, ἔφη, ἐάν σοι ταῦτα ποιῶμεν καὶ τὰ τείχη σε ἔχειν ἐῶμεν καὶ τὴν χώραν καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὴν δύναμιν ἥνπερ πρόσθεν εἶχες, σὺ ἡμῖν τί ἀντὶ τούτων ὑπηρετήσεις; ὁ δὲ εἶπε· Τὰ μὲν τείχη, ὅταν ἔλθῃς, 9 οἶκόν σοι παρέξω· δασμὸν δὲ τῆς χώρας ὅνπερ ἔφερον ἐκείνῳ σοὶ ἀποίσω, καὶ ὅποι ἂν στρατεύῃ συστρατεύσομαι τὴν ἐκ τῆς χώρας δύναμιν ἔχων. ἔστι δέ μοι, ἔφη, καὶ θυγάτηρ παρθένος ἀγαπητὴ γάμου ἤδη ὡραία, ἣν ἐγὼ πρόσθεν μὲν ᾤμην τῷ νῦν βασιλεύοντι γυναῖκα τρέφειν· νῦν δὲ αὐτή τέ με ἡ θυγάτηρ πολλὰ γοωμένη ἱκέτευσε μὴ δοῦναι αὐτὴν τῷ τοῦ ἀδελφοῦ φονεῖ, ἐγώ τε ὡσαύτως γιγνώσκω. νῦν δέ σοι δίδωμι βουλεύσασθαι καὶ περὶ ταύτης οὕτως ὥσπερ ἂν καὶ ἐγὼ βουλεύων περὶ σοῦ φαίνωμαι. οὕτω δὴ ὁ Κῦρος 10 εἶπεν· Ἐπὶ τούτοις, ἔφη, ἐγὼ ἀληθευομένοις δίδωμί σοι τὴν ἐμὴν καὶ λαμβάνω τὴν σὴν δεξιάν· θεοὶ δ' ἡμῖν μάρτυρες ἔστων. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπράχθη, ἀπιέναι τε κελεύει τὸν Γωβρύαν ἔχοντα τὰ ὅπλα καὶ ἐπήρετο πόση τις ὁδὸς ὡς αὐτὸν εἴη, ὡς ἥξων. ὁ δ' ἔλεγεν· Ἢν αὔριον ἴῃς πρῴ, τῇ ἑτέρᾳ ἂν αὐλίζοιο παρ' ἡμῖν.

Οὕτω δὴ οὗτος μὲν ᾤχετο ἡγεμόνα καταλιπών. οἱ δὲ 11

1 ἂν om. D δοκεῖ C E οὔτ' ἂν ζῶν D 2 ἔτι αἰσχυνοίμην D : ἐπαισχυνοίμην C A E G H 5 τιμώρησίν Cobet : τιμωρήσειν codd. σοι τοῦ παιδὸς C A E G H : τὸν φονέα D : σοι τοῦ παιδὸς τὸν φόνον Zonaras 6 σὺν θεοῖς om. C E ἄν C A E H 7 ποιῶμαι H pr. A G : εν s.v. per compend. H cor. ἔχειν ἐῶμέν σε C E : ἐῶμεν ἔχειν σε D 8 ἣν C E 9 θέλῃς D 10 δὲ] τε D 11 ὅπη C E : ὅπου D στρατεύῃ] δεήσοι στρατεύειν D 12 ante τὴν add. σοι D ἔφη om. C E θυγάτριον C E 13 ἤδη om. D 14 ᾠόμην D 15 μοι C A E G H 18 σὲ C A E G H οὕτω δὴ οὕτως ἔφη καὶ ὁ κῦρος ἐπὶ τούτοις εἶπεν C : οὕτω δὴ οὗτος ἔφη καὶ ὁ κῦρος ἐπὶ τούτοις εἶπεν E 19 ἀληθευόμενος C A E G H δίδωμί τέ σοι D 23 ἢν] ἂν C E H 25 οὕτω (s A H) δὴ οὗτος μὲν C A E G H : ὁ μὲν δὴ γωβρύας D

Μήδοι παρῆσαν, ἃ μὲν οἱ μάγοι ἔφρασαν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν,
ἀποδόντες τοῖς μάγοις, Κύρῳ δ' ἐξῃρηκότες τὴν καλλίστην
σκηνὴν καὶ τὴν Σουσίδα γυναῖκα, ἣ καλλίστη δὴ λέγεται
ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυνὴ γενέσθαι, καὶ μουσουργοὺς δὲ δύο τὰς
κρατίστας, δεύτερον δὲ Κυαξάρῃ τὰ δεύτερα, τοιαῦτα δὲ
ἄλλα ὧν ἐδέοντο ἑαυτοῖς ἐκπληρώσαντες, ὡς μηδενὸς ἐνδεό-
12 μενοι στρατεύωνται· πάντα γὰρ ἦν πολλά. προσέλαβον
δὲ καὶ Ὑρκάνιοι ὧν ἐδέοντο· ἰσόμοιρον δὲ ἐποίησαν καὶ
τὸν παρὰ Κυαξάρου ἄγγελον· τὰς δὲ περιττὰς σκηνὰς ὅσαι
ἦσαν Κύρῳ παρέδοσαν, ὡς τοῖς Πέρσαις γένοιντο. τὸ δὲ
νόμισμα ἔφασαν, ἐπειδὰν ἅπαν συλλεχθῇ, διαδώσειν· καὶ
διέδωκαν.

1 ἃ Stephanus: τὰ codd. οἱ μάγοι] σιγῇ H cor. A G: σιγοὶ H pr. ἔφρασαν C et D; cf. 5. 51: ἔφασαν A E G H 4 ἐν τῇ ἀσίᾳ γυνὴ C A E G H: τῶν ἐν τῇ ἀσίᾳ D 5 prius δὲ om. D κυαξάρει C A H et D 6 post ὧν add. τε D δεόμενοι C A E G H 7 στρατεύοιντο D 8 οἱ ὑρκάνιοι D ἐποιήσαντο D καὶ om. C A E G H 9 παρὰ om. D κυαξάρους C G et D τὰς δὲ περιττὰς H A G: τὰς δὲ περσικὰς C E: τὰ δὲ περὶ τὰς D 11 συναχθῇ δώσειν καὶ ἔδωκαν D

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε

Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἔπραξάν τε καὶ ἔλεξαν. ὁ δὲ Κῦρος 1 τὰ μὲν Κυαξάρου ἐκέλευσε διαλαβόντας φυλάττειν οὓς ᾔδει οἰκειοτάτους αὐτῷ ὄντας· καὶ ὅσα δὲ ἐμοὶ δίδοτε, ἡδέως, ἔφη, δέχομαι· χρήσεται δ' αὐτοῖς ὑμῶν ὁ ἀεὶ μάλιστα δεόμενος. φιλόμουσος δέ τις τῶν Μήδων εἶπε· Καὶ μὴν ἐγώ, ὦ Κῦρε, τῶν μουσουργῶν ἀκούσας ἑσπέρας ὧν σὺ νῦν ἔχεις, ἤκουσά τε ἡδέως κἄν μοι δῷς αὐτῶν μίαν, στρατεύεσθαι ἄν μοι δοκῶ ἥδιον ἢ οἴκοι μένειν. ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν· Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, καὶ δίδωμί σοι καὶ χάριν οἴομαι σοὶ πλείω ἔχειν ὅτι ἐμὲ ᾔτησας ἢ σὺ ἐμοὶ ὅτι λαμβάνεις· οὕτως ἐγὼ ὑμῖν διψῶ χαρίζεσθαι. ταύτην μὲν οὖν ἔλαβεν ὁ αἰτήσας.

Καλέσας δὲ ὁ Κῦρος Ἀράσπαν Μῆδον, ὃς ἦν αὐτῷ 2 ἐκ παιδὸς ἑταῖρος, ᾧ καὶ τὴν στολὴν ἐκδὺς ἔδωκε τὴν Μηδικήν, ὅτε παρ' Ἀστυάγους εἰς Πέρσας ἀπῄει, τοῦτον ἐκέλευσε διαφυλάξαι αὐτῷ τήν τε γυναῖκα καὶ τὴν σκηνήν· ἦν δὲ αὕτη ἡ γυνὴ τοῦ Ἀβραδάτου τοῦ Σουσίου· ὅτε δὲ 3 ἡλίσκετο τὸ τῶν Ἀσσυρίων στρατόπεδον, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς οὐκ ἔτυχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὤν, ἀλλὰ πρὸς τὸν τῶν Βακτρίων βασιλέα πρεσβεύων ᾤχετο· ἔπεμψε δὲ αὐτὸν ὁ Ἀσσύριος

§ 1 libro 4 addit D : om. G   1 δὴ om. D   *τε καὶ ἔλεξαν* om. Λ H   2 *κυαξάρους* C E et D   3 *δὲ* om. C Λ E H   4 post *ἔφη* add. *ἐγὼ* D   *δέχομαι ἔφη* C E : *δέξομαι* D   *ἀεὶ* om. C A E H   5 *δέ*] *δή* H   *εἶπε . . . ἐγώ*] *εἶπεν ἐγὼ νῦν* A H   7 *ἡδέως ἤκουσά τε* A H   *καὶ ἦν* D   *μίαν* om. A H   9 *ἔγωγε* D   *σοι* om. D   10 *ἐμὲ* del. Cobet : *με* D   ante *ἢ* add. *καὶ* C E   13 *ἀράσπην* codd.   13–14 *ἐκ παιδὸς ἦν ἑταῖρος αὐτῷ* C E : *ἦν ἐκ παιδὸς αὐτῷ ἑταῖρος* D   16 *διαφυλάττειν* C E   *τε* om. C E   17 prius *τοῦ* om. C E   *ἀβραδάτα* C   *σουσίου*] *σούσων βασιλέως* C E   19 *τῶν* om. C et D   *βακτριανῶν* H Λ G et D

περὶ συμμαχίας· ξένος γὰρ ὢν ἐτύγχανε τῷ τῶν Βακτρίων
βασιλεῖ· ταύτην οὖν ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος διαφυλάττειν τὸν
4 Ἀράσπαν, ἕως ἂν αὐτὸς λάβῃ. κελευόμενος δὲ ὁ Ἀράσπας
ἐπήρετο· Ἑώρακας δ᾽, ἔφη, ὦ Κῦρε, τὴν γυναῖκα, ἥν με
κελεύεις φυλάττειν; Μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐκ ἔγωγε.
Ἀλλ᾽ ἐγώ, ἔφη, ἡνίκα ἐξῃροῦμέν σοι αὐτήν· καὶ δῆτα, ὅτε
μὲν εἰσήλθομεν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῆς, τὸ πρῶτον οὐ διέ-
γνωμεν αὐτήν· χαμαί τε γὰρ ἐκάθητο καὶ αἱ θεράπαιναι
πᾶσαι περὶ αὐτήν· καὶ τοίνυν ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν
ἐσθῆτα· ἐπεὶ δὲ γνῶναι βουλόμενοι ποία εἴη ἡ δέσποινα
πάσας περιεβλέψαμεν, ταχὺ πάνυ καὶ πασῶν ἐφαίνετο δια-
φέρουσα τῶν ἄλλων, καίπερ καθημένη κεκαλυμμένη τε καὶ
5 εἰς γῆν ὁρῶσα. ὡς δὲ ἀναστῆναι αὐτὴν ἐκελεύσαμεν,
συνανέστησαν μὲν αὐτῇ ἅπασαι αἱ ἀμφ᾽ αὐτήν, διήνεγκε δ᾽
ἐνταῦθα πρῶτον μὲν τῷ μεγέθει, ἔπειτα δὲ καὶ τῇ ἀρετῇ
καὶ τῇ εὐσχημοσύνῃ, καίπερ ἐν ταπεινῷ σχήματι ἑστηκυῖα.
δῆλα δ᾽ ἦν αὐτῇ καὶ τὰ δάκρυα στάζοντα, τὰ μὲν κατὰ τῶν
6 πέπλων, τὰ δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς πόδας. ὡς δ᾽ ἡμῶν ὁ γεραί-
τατος εἶπε, Θάρρει, ὦ γύναι· καλὸν μὲν γὰρ κἀγαθὸν ἀκούο-
μεν καὶ τὸν σὸν ἄνδρα εἶναι· νῦν μέντοι ἐξαιροῦμεν ἀνδρί
σε εὖ ἴσθι ὅτι οὔτε τὸ εἶδος ἐκείνου χείρονι οὔτε τὴν γνώ-
μην οὔτε δύναμιν ἧττω ἔχοντι, ἀλλ᾽ ὡς ἡμεῖς γε νομίζομεν,
εἴ τις καὶ ἄλλος ἀνήρ, καὶ Κῦρος ἄξιός ἐστι θαυμάζεσθαι,
οὗ σὺ ἔσῃ τὸ ἀπὸ τοῦδε· ὡς οὖν τοῦτο ἤκουσεν ἡ γυνή,
περικατερρήξατό τε τὸν ἄνωθεν πέπλον καὶ ἀνωδύρατο·

1 ξυμμαχίας G βακτριανῶν H A G et D 2 ὁ κῦρος ἐκέλευε C E 3 ἀράσπην codd. ἀράσπης codd. 4 ἑώρακας δὴ ὦ κῦρε ἔφη C E 6 ἐγώ] ἔγωγε C E ἐξῃρούμην C A E G H αὐτὴν σοι C E 7 οὐκ ἔγνωμεν C E 8–9 αἱ . . . τοίνυν om. C E 9 ἔσχε C 10 ὁποία C : ὁποῖα E 11 πάνυ om. H A G et in fine fol. D 14 συνέστησαν C E πᾶσαι D 15 καὶ τῇ ἀρετῇ] τῇ ῥώμῃ D 17 καταστάζοντα D 18 καὶ ἐπὶ D : κατὰ C A E G H ὅ τε C E γεραίτατος F (Cam.) : γεραίτερος cet. 20 μέντοι] δ᾽ C E 21 post σε add. ἔφη D 22 τὴν δύναμιν D ἧττω ἔχοντι om. D 24 τὸ om. H A G τοῦτο D : τούτου C A E G H 25 τε] γε D ἀνωδύρετο C E

συνανεβόησαν δὲ καὶ αἱ δμωαί. ἐν τούτῳ δὲ ἐφάνη μὲν 7
αὐτῆς τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ προσώπου, ἐφάνη δὲ ἡ δέρη
καὶ αἱ χεῖρες· καὶ εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἐμοί τε ἔδοξε
καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς ἰδοῦσι μήπω φῦναι μηδὲ γενέ-
σθαι γυνὴ ἀπὸ θνητῶν τοιαύτη ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἀλλὰ πάντως,
ἔφη, καὶ σὺ θέασαι αὐτήν. καὶ ὁ Κῦρος ἔφη· [Ναὶ] Μὰ 8
Δία, πολύ γε ἧττον, εἰ τοιαύτη ἐστὶν οἵαν σὺ λέγεις. Τί
δαί; ἔφη ὁ νεανίσκος. Ὅτι, ἔφη, εἰ νυνὶ σοῦ ἀκούσας ὅτι
καλή ἐστι πεισθήσομαι ἐλθεῖν θεασόμενος, οὐδὲ πάνυ μοι
σχολῆς οὔσης, δέδοικα μὴ πολὺ θᾶττον ἐκείνη αὖθις ἀνα-
πείσῃ καὶ πάλιν ἐλθεῖν θεασόμενον· ἐκ δὲ τούτου ἴσως ἂν
ἀμελήσας ὧν με δεῖ πράττειν καθήμην ἐκείνην θεώμενος.

Καὶ ὁ νεανίσκος ἀναγελάσας εἶπεν· Οἴει γάρ, ἔφη, ὦ 9
Κῦρε, ἱκανὸν εἶναι κάλλος ἀνθρώπου ἀναγκάζειν τὸν μὴ
βουλόμενον πράττειν παρὰ τὸ βέλτιστον; εἰ μέντοι, ἔφη,
τοῦτο οὕτως ἐπεφύκει, πάντας ἂν ἠνάγκαζεν ὁμοίως. ὁρᾷς, 10
ἔφη, τὸ πῦρ, ὡς πάντας ὁμοίως καίει; πέφυκε γὰρ τοιοῦτον·
τῶν δὲ καλῶν τῶν μὲν ἐρῶσι τῶν δ' οὔ, καὶ ἄλλος γε ἄλλου.
ἐθελούσιον γάρ, ἔφη, ἐστί, καὶ ἐρᾷ ἕκαστος ὧν ἂν βούλη-
ται· αὐτίκ', ἔφη, οὐκ ἐρᾷ ἀδελφὸς ἀδελφῆς, ἄλλος δὲ ταύτης,
οὐδὲ πατὴρ θυγατρός, ἄλλος δὲ ταύτης· καὶ γὰρ φόβος καὶ
νόμος ἱκανὸς ἔρωτα κωλύειν. εἰ δέ γ', ἔφη, νόμος τεθείη 11
μὴ ἐσθίοντας μὴ πεινῆν καὶ μὴ πίνοντας μὴ διψῆν μηδὲ
ῥιγοῦν τοῦ χειμῶνος μηδὲ θάλπεσθαι τοῦ θέρους, οὐδεὶς ἂν
νόμος δυνηθείη διαπράξασθαι ταῦτα πείθεσθαι ἀνθρώπους·

1 συνεβόησαν C E prius δὲ] δέ γε C E : δὲ αὐτῇ D
2 δειρὰ C E 3 ὦ om. D ἐμοί τε D : ἔμοιγε C A E G H
4 πᾶσι D 5 γυναῖκα et τοιαύτην D 6 θεάσῃ D ναὶ del.
Cobet 8 δαί D : δὴ C A E H : δ' G ἔφη εἰ νυνὶ] καὶ νῦν D
9 ἔστιν εἰ πεισθήσομαι D οὐδὲ] οὐ D 10 post ἐκείνη add. με D
12 καθοίμην C A E G H 14 ἀναγκάζειν] βουλόμενον H pr. : βουλό-
μενον ποιεῖν H cor. A G 15 τοῦτο ἔφη D 16 ὅρα D 17 τοιοῦτο
H A G 18 δὲ om. H A G 19 ἐθελούσιον . . . βούληται om. C E
ἐθελούσιον D : ἐθέλουσι H A G ἔφη om. D ἐρᾷ om. H A G
24 οὐθεὶς A H 25 νόμος del. Hug διαπράξεσθαι A G
ἀνθρώπους ταῦτα πείθεσθαι D

πεφύκασι γὰρ ὑπὸ τούτων κρατεῖσθαι. τὸ δ' ἐρᾶν ἐθελούσιόν ἐστιν· ἕκαστος γοῦν τῶν καθ' ἑαυτὸν ἐρᾷ, ὥσπερ
12 ἱματίων καὶ ὑποδημάτων. Πῶς οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰ ἐθελούσιόν ἐστι τὸ ἐρασθῆναι, οὐ καὶ παύσασθαι ἔστιν ὅταν τις βούληται; ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, ἑώρακα καὶ κλαίοντας ὑπὸ λύπης δι' ἔρωτα, καὶ δουλεύοντάς γε τοῖς ἐρωμένοις καὶ μάλα κακὸν νομίζοντας πρὶν ἐρᾶν τὸ δουλεύειν, καὶ διδόντας γε πολλὰ ὧν οὐ βέλτιον αὐτοῖς στέρεσθαι, καὶ εὐχομένους ὥσπερ καὶ ἄλλης τινὸς νόσου ἀπαλλαγῆναι, καὶ οὐ δυναμένους μέντοι ἀπαλλάττεσθαι, ἀλλὰ δεδεμένους ἰσχυροτέρᾳ τινὶ ἀνάγκῃ ἢ εἰ ἐν σιδήρῳ ἐδέδεντο. παρέχουσι γοῦν ἑαυτοὺς τοῖς ἐρωμένοις πολλὰ καὶ εἰκῇ ὑπηρετοῦντας· καὶ μέντοι οὐδ' ἀποδιδράσκειν ἐπιχειροῦσι, τοιαῦτα κακὰ ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ φυλάττουσι τοὺς ἐρωμένους μή ποι ἀποδρῶσι.

13 Καὶ ὁ νεανίσκος εἶπε πρὸς ταῦτα· Ποιοῦσι γάρ, ἔφη, ταῦτα· εἰσὶ μέντοι, ἔφη, οἱ τοιοῦτοι μοχθηροί· διόπερ οἶμαι καὶ εὔχονται μὲν αἰεὶ ὡς ἄθλιοι ὄντες ἀποθανεῖν, μυρίων δ' οὐσῶν μηχανῶν ἀπαλλαγῆς τοῦ βίου οὐκ ἀπαλλάττονται. οἱ αὐτοὶ δέ γε οὗτοι καὶ κλέπτειν ἐπιχειροῦσι καὶ οὐκ ἀπέχονται τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐπειδάν τι ἁρπάσωσιν ἢ κλέψωσιν, ὁρᾷς ὅτι σὺ πρῶτος, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον ⟨ὂν⟩ τὸ κλέπτειν, αἰτιᾷ τὸν κλέπτοντα καὶ ἁρπάζοντα, καὶ οὐ συγγι-
14 γνώσκεις, ἀλλὰ κολάζεις; οὕτω μέντοι, ἔφη, καὶ οἱ καλοὶ οὐκ ἀναγκάζουσιν ἐρᾶν ἑαυτῶν οὐδ' ἐφίεσθαι ἀνθρώπους ὧν μὴ δεῖ, ἀλλὰ τὰ μοχθηρὰ ἀνθρώπια πασῶν οἶμαι τῶν ἐπιθυμιῶν ἀκρατῆ ἐστι, κἄπειτα ἔρωτα αἰτιῶνται· οἱ δέ γε

1 ὑπ' αὐτῶν D 2 αὑτὸν D 3–5 ὁ κῦρος . . . ἐγὼ ἔφη om. H Λ G 4 παύσεσθαι C : παύεσθαι E 5 τις om. C E ἑώρακα] ὁρᾷς H Λ G κλάοντας H pr. 8 πολλὰ ὧν (ὡς E) οὐ C E : πολλὰ οὗ D : πολλῶν οὐ H pr. : ὧν πολλῶν οὐ H cor. Λ G βέλτιον ἦν D 9 τινὸς ἄλλης D 11 τινὶ om. C Λ E G H ἐν om. D 13 ἐκδιδράσκειν D 16 οἱ τοιοῦτοι post μοχθηροὶ C, ante ἔφη D διόπερ] οἵπερ D 17 ἀεὶ C E et D ὡς om. D 20 ἐπειδάν τι ἁρπάσωσί τι ἢ H Λ G 21 ὁρᾷς ἔφη C E et D ὡς E et D : ὅτι ὡς C : ὅτι H A G ὂν add. Hug 24 οὐκ] καὶ οὐκ H Λ G 25 τῶν om. D 26 εἰσι C E γε om. D

καλοὶ κἀγαθοὶ ἐπιθυμοῦντες καὶ χρυσίον καὶ ἵππων ἀγαθῶν
καὶ γυναικῶν καλῶν, ὅμως πάντων τούτων δύνανται ἀπέ-
χεσθαι ὥστε μὴ ἅπτεσθαι αὐτῶν παρὰ τὸ δίκαιον. ἐγὼ 15
γοῦν, ἔφη, ταύτην ἑωρακὼς καὶ πάνυ καλῆς δοξάσης μοι
εἶναι ὅμως καὶ παρὰ σοί εἰμι καὶ ἱππεύω καὶ τἆλλα τὰ ἐμοὶ
προσήκοντα ἀποτελῶ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· ἴσως 16
γὰρ θᾶττον ἀπῆλθες ἢ ἐν ὅσῳ χρόνῳ ἔρως πέφυκε συσκευ-
άζεσθαι ἄνθρωπον. καὶ πυρὸς γάρ τοι ἔστι θιγόντα μὴ
εὐθὺς καίεσθαι καὶ τὰ ξύλα οὐκ εὐθὺς ἀναλάμπει· ὅμως δ'
ἔγωγε οὔτε πυρὸς ἑκὼν εἶναι ἅπτομαι οὔτε τοὺς καλοὺς
εἰσορῶ. οὐδέ γε σοὶ συμβουλεύω, ἔφη, ὦ Ἀράσπα, ἐν
τοῖς καλοῖς ἐᾶν τὴν ὄψιν ἐνδιατρίβειν· ὡς τὸ μὲν πῦρ τοὺς
ἁπτομένους καίει, οἱ δὲ καλοὶ καὶ τοὺς ἄπωθεν θεωμένους
ὑφάπτουσιν, ὥστε αἴθεσθαι τῷ ἔρωτι. Θάρρει, ἔφη, ὦ 17
Κῦρε· οὐδ' ἐὰν μηδέποτε παύσωμαι θεώμενος, οὐ μὴ κρα-
τηθῶ ὥστε ποιεῖν τι ὧν μὴ χρὴ ποιεῖν. Κάλλιστα, ἔφη,
λέγεις· φύλαττε τοίνυν, ἔφη, ὥσπερ σε κελεύω καὶ ἐπι-
μελοῦ αὐτῆς· ἴσως γὰρ ἂν πάνυ ἡμῖν ἐν καιρῷ γένοιτο αὕτη
ἡ γυνή. τότε μὲν δὴ ταῦτ' εἰπόντες διελύθησαν. 18

Ὁ δὲ νεανίσκος ἅμα μὲν ὁρῶν καλὴν τὴν γυναῖκα, ἅμα δὲ αἰσθανόμενος τὴν καλοκἀγαθίαν αὐτῆς, ἅμα δὲ θεραπεύων αὐτὴν καὶ οἰόμενος χαρίζεσθαι αὐτῇ, ἅμα δὲ αἰσθανόμενος οὐκ ἀχάριστον οὖσαν, ἀλλ' ἐπιμελομένην διὰ τῶν

2 ἁπάντων D post τούτων add. ῥᾳδίως D 3 ἅπτεσθαι D: ἐπέχεσθαι C A E G H 4 ἔφη post ἑωρακὼς C E μοι ante καλῆς D δοξαζούσης C E 5 εἶναι om. D primum καὶ om. D τὰ ἐμοὶ Dind.: τἀμοὶ D: ἐμοὶ C E: παρὰ σοὶ H A G 7 γὰρ om. H A G ὁ ἔρως D σκευάζεσθαι H A G 8 ἔστι om. C E θίγοντα H A G: θήγοντα C E et D 10 prius οὔτε D: οὐ A E G H: οὐκ εὐθὺς C 11 ἐσορῶ D γε om. D ἀράσπη C A E G H 12 ἐᾶν om. D διατρίβειν H A G 13 ἄποθεν C A G H cor. 14 ὑφάπτουσιν ὥστε D: ὑφάπτουσί γε C A E G H ἔφη om. D 15 ἦν D μηδεπώποτε D 17 ἔφη om. D 18 post ἂν add. καὶ D ἡμῖν] μοι C E post καιρῷ add. τι D 20 καλὴν C A E G H: ὑπερκαλλῆ D τὴν om. C A E G H 21 αἰσθόμενος C E et D 22 αἰσθανόμενος post οὖσαν C E αἰσθόμενος D 23 ἀντεπιμελουμένην D

αὐτῆς οἰκετῶν ὡς καὶ εἰσιόντι εἴη αὐτῷ τὰ δέοντα καὶ εἴ
ποτε ἀσθενήσειεν, ὡς μηδενὸς ἐνδέοιτο, ἐκ πάντων τούτων
ἡλίσκετο ἔρωτι, καὶ ἴσως οὐδὲν θαυμαστὸν ἔπασχε. καὶ
ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐπράττετο.
19 Βουλόμενος δὲ ὁ Κῦρος ἐθελοντὰς μένειν μεθ' ἑαυτοῦ
τούς τε Μήδους καὶ τοὺς συμμάχους, συνεκάλεσε πάντας
20 τοὺς ἐπικαιρίους· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες
Μῆδοι καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐγὼ ὑμᾶς οἶδα σαφῶς ὅτι
οὔτε χρημάτων δεόμενοι σὺν ἐμοὶ ἐξήλθετε οὔτε Κυαξάρῃ
νομίζοντες τοῦτο ὑπηρετεῖν, ἀλλ' ἐμοὶ βουλόμενοι τοῦτο
χαρίζεσθαι καὶ ἐμὲ τιμῶντες νυκτοπορεῖν καὶ κινδυνεύειν
21 σὺν ἐμοὶ ἠθελήσατε. καὶ χάριν τούτων ἐγὼ ὑμῖν ἔχω μέν,
εἰ μὴ ἀδικῶ· ἀποδιδόναι δὲ ἀξίαν οὔπω δύναμιν ἔχειν μοι
δοκῶ. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ αἰσχύνομαι λέγων· τὸ δ' Ἐὰν
μένητε παρ' ἐμοί, ἀποδώσω, τοῦτο, εὖ ἴστε, ἔφη, αἰσχυνοί-
μην ἂν εἰπεῖν· νομίζω γὰρ ⟨ἂν⟩ ἐμαυτὸν ἐοικέναι λέγοντι
ταῦτα ἕνεκα τοῦ ὑμᾶς μᾶλλον ἐθέλειν παρ' ἐμοὶ καταμένειν.
ἀντὶ δὲ τούτου τάδε λέγω· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν, κἂν ἤδη ἀπίητε
Κυαξάρῃ πειθόμενοι, ὅμως, ἂν ἀγαθόν τι πράξω, πειράσομαι
22 οὕτω ποιεῖν ὥστε καὶ ὑμᾶς ἐμὲ ἐπαινεῖν. οὐ γὰρ δὴ αὐτός
γε ἄπειμι, ἀλλὰ καὶ Ὑρκανίοις τοὺς ὅρκους καὶ τὰς δεξιὰς
ἃς ἔδωκα ἐμπεδώσω καὶ οὔποτε τούτους προδιδοὺς ἁλώ-
σομαι, καὶ τῷ νῦν διδόντι Γωβρύᾳ καὶ τείχη ἡμῖν καὶ
χώραν καὶ δύναμιν πειράσομαι ποιεῖν μὴ μεταμελῆσαι τῆς
23 πρὸς ἐμὲ ὁδοῦ. καὶ τὸ μέγιστον δή, θεῶν οὕτω διδόντων

1 αὐτῆς C A E G H εἰσιόντι] εἰ οἷόν τε D αὐτῷ om. A G 2 ἐνδέοιτο Dind. : ἂν δέοιτο C A E G H : δέοιτο D 5 ἐθελοντὰς D : ἐθέλοντας C A E G H αὐτοῦ H 9 κυαξάρει C A G H 10 post. τοῦτο om. D 12 μέν om. D 13 εἴ γε μὴ D ἀξίαν οὔπω D ; cf. *Hell.* i. 6. 11 : οὔπω ἀξίαν C A E G H 14 ἣν D 15 μενῆτε C A E G H τοῦτο εὖ ἴστε C E : εὖ ἴστε ὅτι τοῦτο D : εὖ ἴστε H A G ἔφη om. G et D 16 νομίζοιμι D ἂν addi iubet Hartman ἑαυτὸν C A E G H post λέγοντι add. ὅτι H A G 17 ἐθέλειν μᾶλλον D 19 κυαξάρει C A G H et D ὅπως C A E G H ἤν τι ἀγαθὸν D 20 ὑμᾶς ἐμὲ D : ἐμὲ ὑμᾶς C A E G H 21 ὑρκανίοις H : ὑρκανίους ut vid. A G : ὑρκανίους οἷς D : ὑρκανίοις οἷς C E 22 ἃς om. C E et D 23 νῦν] μὲν ταῦτα D 24 μή] μήποτε D 25 οὕτω περιφανῶς τῶν θεῶν διδόντων D

περιφανῶς ἀγαθὰ καὶ φοβοίμην ἂν αὐτοὺς καὶ αἰσχυνοίμην
ἀπολιπὼν ταῦτα εἰκῇ ἀπελθεῖν. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτως, ἔφη,
ποιήσω· ὑμεῖς δὲ ὅπως γιγνώσκετε οὕτω καὶ ποιεῖτε, καὶ
ἐμοὶ εἴπατε ὅ τι ἂν ὑμῖν δοκῇ. ὁ μὲν οὕτως εἶπε. 24

Πρῶτος δ' ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς τοῦ Κύρου εἶναι
εἶπεν· Ἀλλ' ἐγὼ μέν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ· βασιλεὺς γὰρ
ἔμοιγε δοκεῖς σὺ φύσει πεφυκέναι οὐδὲν ἧττον ἢ ὁ ἐν τῷ
σμήνει φυόμενος τῶν μελιττῶν ἡγεμών· ἐκείνῳ τε γὰρ αἱ
μέλιτται ἑκοῦσαι μὲν πείθονται, ὅπου δ' ἂν μένῃ, οὐδεμία
ἐντεῦθεν ἀπέρχεται· ἐὰν δέ ποι ἐξίῃ, οὐδεμία αὐτοῦ ἀπο-
λείπεται· οὕτω δεινός τις ἔρως αὐταῖς τοῦ ἄρχεσθαι ὑπ'
ἐκείνου ἐγγίγνεται. καὶ πρὸς σὲ δέ μοι δοκοῦσι παραπλησίως 25
πως οἱ ἄνθρωποι οὕτω διακεῖσθαι. καὶ γὰρ εἰς Πέρσας ὅτε
παρ' ἡμῶν ἀπῄεις, τίς Μήδων ἢ νέος ἢ γέρων σοῦ ἀπελείφθη
τὸ μή σοι ἀκολουθεῖν ἔστε Ἀστυάγης ἡμᾶς ἀπέστρεψεν;
ἐπειδὴ δ' ἐκ Περσῶν βοηθὸς ἡμῖν ὡρμήθης, σχεδὸν αὖ
ἑωρῶμεν τοὺς φίλους σου πάντας ἐθελουσίους συνεπομένους.
ὅτε δ' αὖ τῆς δεῦρο στρατείας ἐπεθύμησας, πάντες σοι
Μῆδοι ἑκόντες ἠκολούθησαν. νῦν δ' αὖ οὕτως ἔχομεν ὡς 26
σὺν μὲν σοὶ ὅμως καὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντες θαρροῦμεν, ἄνευ
δὲ σοῦ καὶ οἴκαδε ἀπιέναι φοβούμεθα. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι
ὅπως ποιήσουσιν αὐτοὶ ἐροῦσιν· ἐγὼ δέ, ὦ Κῦρε, καὶ ὧν
ἐγὼ κρατῶ καὶ μενοῦμεν παρὰ σοὶ καὶ ὁρῶντες σὲ ἀνεξόμεθα
καὶ καρτερήσομεν ὑπὸ σοῦ εὐεργετούμενοι.

Ἐπὶ τούτῳ ἔλεξεν ὁ Τιγράνης ὧδε· Σύ, ἔφη, ὦ Κῦρε, 27

2 εἰκῇ D: κἀκεῖ C A E G H ἔφη οὕτω D 3 post ὅπως add. καὶ D 6 εἶπεν C A E G H : πρὸς ταῦτα ἔλεξεν D ante γὰρ add. μὲν D 7 σὺ D : om. C A E G H 8 ante αἱ add. αἰεὶ D 9 μὲν om. D 10 ἦν D ποι Dind. : που codd. 11 αὐταῖς ἔρως D 12 συγγένηται D : συγγεγένηται F (Cam.) 13 οὕτω del. Hug : οὗτοι D 14 ἀπίῃς C A E G H ἢ γέρων ἢ νέος C E 15 τὸ A E G H : τοῦ C et D ἔστε *Vat.* 987, *Med.* 55. 19 : εἰς ὅτε C A E G H : ἕως ὅτε D 16 ἐπεὶ D περσῶν] ποδῶν H A G 17 ἑωρῶμεν Camerarius : ὁρῶμεν codd. ἐφεπομένους C E 18 σοι D : οἱ C A E G H 19 δ' αὖ οὕτως D : γ' αὖ οὕτως A G : γ' αὕτως H : γ' αὕτως C E 20 σοὶ μὲν D ὁμοίως C A E G H 22 ποιήσωσιν H A G 23 ἀνθεξόμεθα H A G 25 ἐπὶ τούτοις ὁ τιγράνης ἔλεξεν D

μήποτε θαυμάσῃς ἂν ἐγὼ σιωπῶ· ἡ γὰρ ψυχή, ἔφη, οὐχ
ὡς βουλεύσουσα παρεσκεύασται ἀλλ' ὡς ποιήσουσα ὅ τι ἂν
28 παραγγέλλῃς. ὁ δὲ Ὑρκάνιος εἶπεν· Ἀλλ' ἐγὼ μέν, ὦ
Μῆδοι, εἰ νῦν ἀπέλθοιτε, δαίμονος ἂν φαίην τὴν ἐπιβουλὴν
εἶναι τὸ μὴ ἐᾶσαι ὑμᾶς μέγα εὐδαίμονας γενέσθαι· ἀνθρω-
πίνῃ δὲ γνώμῃ τίς ἂν ἢ φευγόντων πολεμίων ἀποτρέποιτο
ἢ ὅπλα παραδιδόντων οὐκ ἂν λαμβάνοι ἢ ἑαυτοὺς διδόντων
καὶ τὰ ἑαυτῶν οὐκ ἂν δέχοιτο, ἄλλως τε καὶ τοῦ ἡγεμόνος
ἡμῖν ὄντος τοιούτου ὃς ἐμοὶ δοκεῖ, [ὡς] ὄμνυμι ὑμῖν πάντας
τοὺς θεούς, εὖ ποιῶν ἡμᾶς μᾶλλον ἥδεσθαι ἢ ἑαυτὸν πλου-
29 τίζων. ἐπὶ τούτῳ πάντες οἱ Μῆδοι τοιάδ' ἔλεγον· Σύ, ὦ
Κῦρε, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς καὶ οἴκαδε ὅταν ἀπιέναι καιρὸς
δοκῇ, σὺν σοὶ ἡμᾶς ἄγε. ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα ἀκούσας ἐπηύ-
ξατο· Ἀλλ', ὦ Ζεῦ μέγιστε, αἰτοῦμαί σε, δὸς τοὺς ἐμὲ
30 τιμῶντας νικῆσαί με εὖ ποιοῦντα. ἐκ τούτου ἐκέλευσε τοὺς
μὲν ἄλλους φυλακὰς καταστήσαντας ἀμφ' αὑτοὺς ἤδη ἔχειν,
τοὺς δὲ Πέρσας διαλαβεῖν τὰς σκηνάς, τοῖς μὲν ἱππεῦσι τὰς
τούτοις πρεπούσας, τοῖς δὲ πεζοῖς τὰς τούτοις ἀρκούσας·
καὶ οὕτω καταστήσασθαι ὅπως ποιοῦντες οἱ ἐν ταῖς σκηναῖς
πάντα τὰ δέοντα φέρωσιν εἰς τὰς τάξεις τοῖς Πέρσαις καὶ
τοὺς ἵππους τεθεραπευμένους παρέχωσι, Πέρσαις δὲ μηδὲν
ἄλλο ᾖ ἔργον ἢ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐκπονεῖν. ταύτην
μὲν οὖν οὕτω διῆγον τὴν ἡμέραν.

II Πρῴ δ' ἀναστάντες ἐπορεύοντο πρὸς Γωβρύαν, Κῦρος μὲν ἐφ' ἵππου καὶ οἱ Περσῶν ἱππεῖς γεγενημένοι εἰς δισχι-

1 μήποτε C A E G H : μήτι D σιγῶ D γὰρ] γάρ μοι D 4 ἀπέλθητε C E G post ἂν add. ἦν D F (Cam.) ἐπιβουλὴν] βούλησιν D 6 post φευγόντων add. τῶν H A G 7 διδόντων] παραδιδόντων D 9 ἡμῖν E et D : ὑμῖν C A G H ὃς] ὡς D ὡς C A E G H, ὃς D : del. Schneider 11 τοιαῦτα D 12 prius καὶ om. D καιρός σοι δοκῇ εἶναι D 13 ἀπάγαγε D 14 post δὸς add. μοι C E 15 με om. D 16 φύλακας codd. : corr. Stephanus αὐτοὺς C H 19 οὕτως A H καταστήσεσθαι C A E G H 20 πάντα *Vat.* 987, *Med.* 55. 19 : πάντες C A E G H : ἅπαντες D φέροιεν D 21 τεθραμμένους C E πέρσαι D 22 ἄλλο om. C E ᾖ om. D τὸν om. D 23 οὖν om. D τὴν ἡμέραν διήγαγον D 24 post πρὸς add. τὸν D 25 ἵππῳ D εἰς] ἀμφὶ τοὺς D

λίους· οἱ δὲ τὰ τούτων γέρρα καὶ τὰς κοπίδας ἔχοντες ἐπὶ
τούτοις εἵποντο, ἴσοι ὄντες τὸν ἀριθμόν· καὶ ἡ ἄλλη δὲ
στρατιὰ τεταγμένη ἐπορεύετο. ἕκαστον δ' ἐκέλευσε τοῖς
καινοῖς αὐτῶν θεράπουσιν εἰπεῖν ὅτι ὅστις ἂν αὐτῶν ἢ τῶν
ὀπισθοφυλάκων φαίνηται ὄπισθεν ἢ τοῦ μετώπου πρόσθεν
ἴῃ ἢ κατὰ ⟨τὰ⟩ πλάγια ἔξω τῶν ἐν τάξει ἰόντων ἁλίσκηται,
κολασθήσεται. δευτεραῖοι δὲ ἀμφὶ δείλην γίγνονται πρὸς 2
τῷ Γωβρύα χωρίῳ, καὶ ὁρῶσιν ὑπερίσχυρόν τε τὸ ἔρυμα
καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν πάντα παρεσκευασμένα ὡς ἂν κράτιστα
ἀπομάχοιτο· καὶ βοῦς δὲ πολλοὺς καὶ πάμπολλα πρόβατα
ὑπὸ τὰ ἐρυμνὰ προσηγμένα ἑώρων. πέμψας δ' ὁ Γωβρύας 3
πρὸς τὸν Κῦρον ἐκέλευσε περιελάσαντα ἰδεῖν ᾗ ἡ πρόσοδος
εὐπετεστάτη, εἴσω δὲ πέμψαι πρὸς ἑαυτὸν τῶν πιστῶν
τινας, οἵτινες αὐτῷ τὰ ἔνδον ἰδόντες ἀπαγγελοῦσιν. οὕτω 4
δὴ ὁ Κῦρος αὐτὸς μὲν τῷ ὄντι βουλόμενος ἰδεῖν εἴ που
εἴη αἱρέσιμον τὸ τεῖχος, εἰ ψευδὴς φαίνοιτο ὁ Γωβρύας,
περιήλαυνε πάντοθεν, ἑώρα τε ἰσχυρότερα πάντα ἢ προσ-
ελθεῖν· οὓς δ' ἔπεμψε πρὸς Γωβρύαν, ἀπήγγελλον τῷ
Κύρῳ ὅτι τοσαῦτα εἴη ἔνδον ἀγαθὰ ὅσα ἐπ' ἀνθρώπων
γενεάν, ὡς σφίσι δοκεῖν, μὴ ἂν ἐπιλιπεῖν τοὺς ἔνδον ὄντας.
ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐν φροντίδι ἦν ὅ τι ποτ' εἴη ταῦτα, ὁ δὲ 5
Γωβρύας αὐτός τε ἐξῄει πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς ἔνδοθεν
πάντας ἐξῆγε φέροντας οἶνον, ἄλφιτα, ἄλευρα, ἄλλους δ'

1 δὲ] δὴ D   3 ἐπορεύετο τεταγμένη D   4 αὐτῶν D : ἑαυτῶν HAG : αὑτῶν CE   6 ἴῃ C : εἴη AEGH : om. D   τὰ add. Pantazides   post ἐν add. τῇ CAEGH   ἰόντων Pantazides : ὄντων codd.   8 γωβρύου CAEGH   10 ἀπομάχοιντο D   11 προηγμένα CAEGH   (πε)μψ(ας) . . . (γ)ω(βρυας) § 4 = P (1) ; vide praef.   12 πρὸς τὸν κῦρον ἐκέλευσε PCAEGH : ἐκέλευσε τὸν κῦρον D   ᾗ Camerarius : εἰ codd. [P]   14 αὐτῷ Stephanus : αὐτῶν codd. [P]   15 πη P mg. D   16 εἴη . . . ὁ] horum omisit nonnulla P : ψευδης ειη ο supplet Wessely   τεῖχος] χωρίον D   εἰ Weiske : ἢ codd.   φαίνοιτο] γένοιτο CE   17 περιήλαυνε καὶ ἑώρα πάντοθεν ἰσχυρότερα D   προσῆλθεν HAG   18 post πρὸς add. τὸν D   19 εἴη om. D   20 γενεὰς D   ἐπιλείπειν D : ἐκλιπεῖν HAG   23 ἐξήγαγε D   ἄλφιτα om. CAEGH

ἐλαύνοντας βοῦς, αἶγας, οἶς, σῦς, καὶ εἴ τι βρωτόν, πάντα
ἱκανὰ προσῆγον ὡς δειπνῆσαι πᾶσαν τὴν σὺν Κύρῳ στρα-
6 τιάν. οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τούτῳ ταχθέντες διῄρουν τε ταῦτα
καὶ ἐδειπνοποίουν. ὁ δὲ Γωβρύας, ἐπεὶ πάντες αὐτῷ οἱ
ἄνδρες ἔξω ἦσαν, εἰσιέναι τὸν Κῦρον ἐκέλευσεν ὅπως νομί-
ζοι ἀσφαλέστατα. προεισπέμψας οὖν ὁ Κῦρος προσκόπους
καὶ δύναμιν καὶ αὐτὸς οὕτως εἰσῄει. ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν
ἀναπεπταμένας ἔχων τὰς πύλας, παρεκάλει πάντας τοὺς
7 φίλους καὶ ἄρχοντας τῶν μεθ' ἑαυτοῦ. ἐπειδὴ δὲ ἔνδον
ἦσαν, ἐκφέρων ὁ Γωβρύας φιάλας χρυσᾶς καὶ πρόχους καὶ
κάλπιδας καὶ κόσμον παντοῖον καὶ δαρεικοὺς ἀμέτρους τινὰς
καὶ πάντα καλὰ πολλά, τέλος τὴν θυγατέρα, δεινόν τι
κάλλος καὶ μέγεθος, πενθικῶς δ' ἔχουσαν τοῦ ἀδελφοῦ
τεθνηκότος, ἐξάγων ὧδ' εἶπεν· Ἐγώ σοι, ὦ Κῦρε, τὰ μὲν
χρήματα ταῦτα δωροῦμαι, τὴν δὲ θυγατέρα ταύτην ἐπιτρέπω
διαθέσθαι ὅπως ἂν σὺ βούλῃ· ἱκετεύομεν δέ, ἐγὼ μὲν καὶ
πρόσθεν τοῦ υἱοῦ, αὕτη δὲ νῦν τοῦ ἀδελφοῦ τιμωρόν
γενέσθαι σε.
8 Ὁ δὲ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ἀλλ' ἐγὼ σοὶ μὲν καὶ
τότε ὑπεσχόμην ἀψευδοῦντός σου τιμωρήσειν εἰς δύναμιν·
νῦν δὲ ὅτε ἀληθεύοντά σε ὁρῶ, ἤδη ὀφείλω τὴν ὑπόσχεσιν,
καὶ ταύτῃ ὑπισχνοῦμαι τὰ αὐτὰ ταῦτα σὺν θεοῖς ποιήσειν.
καὶ τὰ μὲν χρήματα ταῦτα, ἔφη, ἐγὼ μὲν δέχομαι, δίδωμι

1 βοῦς καὶ ὗς, ὕιας, αἶγας καὶ εἴ τι D ὕις H cor. A G : ὕεις C H pr. : ὕες E σῦς om. C E βρωτόν] ἄρρητον H A G 2 δειπνῆσαι καλῶς ἅπασαν D 3 τοῦτο H cor. A et fort. G διηροῦντό τε C A E G H : διηροῦντο D : corr. Fischer ταῦτα ante διηροῦντο D : om. E 4 ἐδειπνοποιοῦντο H A G et D αὐτῷ post ἄνδρες D : om. C E : αὐτῶν H A G 5 ἐκέλευε τὸν κῦρον D 6 (ασφα)λ(εστατον) . . . (προχους) § 7 = P (2) ἀσφαλέστατον H A G 7 καὶ αὐτὸς C E et D : αὐτὸς H A G ; neque P habuit καί εἰσῆλθον C E 8 τὰς πύλας ἔχων C A E G H τοὺς φίλους πάντας C A E G H 9 αὐτοῦ H ἐπεὶ C E P (?) 11 καλπίδας A H 12 καὶ πολλὰ D τι] ἄρα D 14 ἐξαγαγὼν D ὧδ'] τάδε D ὦ κῦρε, ἐγώ σοι D 15 δωροῦμαι] δίδωμι D ἐπιτάττω D 17 αὐτῇ C A E G H 19 σοὶ post μὲν C E : om. D 21 ὅτε . . . ὀφείλω] σοι ἐρῶ ὀφείλων H A G σε ἀληθεύοντα D 23 χρήματα ἔφη ἐγὼ ταῦτα δέχομαι D ἔφη om. C E

σ' αὐτὰ τῇ παιδὶ ταύτῃ κἀκείνῳ ὃς ἂν γήμῃ αὐτήν. ἐν δὲ
δῶρον ἄπειμι ἔχων παρὰ σοῦ ἀνθ' οὗ οὐδ' ἂν τὰ ἐν Βαβυ-
λῶνι, [εἰ ἐκεῖ πλεῖστά ἐστιν,] οὐδὲ τὰ πανταχοῦ [ἀντὶ τούτου
οὗ σύ μοι δεδώρησαι] ἥδιον ἂν ἔχων ἀπέλθοιμι. καὶ ὁ 9
Γωβρύας θαυμάσας τε τί τοῦτ' εἴη καὶ ὑποπτεύσας μὴ τὴν
θυγατέρα λέγοι, οὕτως ἤρετο· Καὶ τί τοῦτ' ἔστιν, ἔφη, ὦ
Κῦρε; καὶ ὁ Κῦρος ἀπεκρίνατο· Ὅτι, ἔφη, ἐγώ, ὦ Γωβρύα,
πολλοὺς μὲν οἶμαι εἶναι ἀνθρώπους οἳ οὔτε ἀσεβεῖν ἂν
θέλοιεν οὔτε ἀδικεῖν οὔτε ἂν ψεύδοιντο ἑκόντες εἶναι· διὰ
δὲ τὸ μηδένα αὐτοῖς ἠθεληκέναι προέσθαι μήτε χρήματα
πολλὰ μήτε τυραννίδα μήτε τείχη ἐρυμνὰ μήτε τέκνα ἀξιέ-
ραστα, ἀποθνῄσκουσι πρότερον πρὶν δῆλοι γενέσθαι οἷοι
ἦσαν· ἐμοὶ δὲ σὺ νυνὶ καὶ τείχη ἐρυμνὰ καὶ πλοῦτον παντο- 10
δαπὸν καὶ δύναμιν τὴν σὴν καὶ θυγατέρα ἀξιόκτητον ἐγχει-
ρίσας πεποίηκάς με δῆλον γενέσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι
οὔτ' ἂν ἀσεβεῖν περὶ ξένους θέλοιμι οὔτ' ἂν ἀδικεῖν χρη-
μάτων ἕνεκα οὔτε συνθήκας ἂν ψευδοίμην ἑκὼν εἶναι.
τούτων ἐγώ, εὖ ἴσθι, ἕως ἂν ἀνὴρ δίκαιος ὦ καὶ δοκῶν 11
εἶναι τοιοῦτος ἐπαινῶμαι ὑπ' ἀνθρώπων, οὔποτ' ἐπιλήσομαι,
ἀλλὰ πειράσομαί σε ἀντιτιμῆσαι πᾶσι τοῖς καλοῖς. καὶ 12
ἀνδρὸς δ', ἔφη, τῇ θυγατρὶ μὴ φοβοῦ ὡς ἀπορήσεις ἀξίου
ταύτης· πολλοὶ γὰρ καὶ ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν ἐμοί· ὧν τις
γαμεῖ ταύτην· εἰ μέντοι χρήμαθ' ἕξει τοσαῦτα ὅσα σὺ δίδως
ἢ καὶ ἄλλα πολλαπλάσια τούτων, οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν· σὺ
μέντοι εὖ ἴσθι ὅτι εἰσί τινες αὐτῶν οἳ ὧν μὲν σὺ δίδως

1 ὃς γαμεῖ C E 2 post οὗ add. ἐγὼ D 3 εἰ ἐκεῖ πλεῖστά ἐστιν del. Hirschig; cf. 2. 31 εἰ ἐκεῖ C A E H : ἐκεῖ G : ἐν ᾗ D ἀντὶ . . . δεδώρησαι del. Hirschig 5 τε τί H A G : τί C E : τί ποτε D 6 λέγει D ὦ κῦρε ἔφη C E 7 ἐγώ om. D 8 οἴομαι D εἶναι om. C A E G H 10 μηθένα A H 11 πολλὰ] μεγάλα D 12 γενέσθαι D : γίνεσθαι H A G : ἦσαν C E οἷοί τε C E 13 νυνὶ om. C E : νῦν D 16 ἐθέλοιμι D 17 ἕνεκεν D ἂν post ψευδοίμην D 18 τούτων C A E G H cor. : τοῦτον H pr. et *cod. Peiresc.* : τοῦτο οὖν D εὖ ἴσθι H A G : σοι εὖ ἴσθι D : ἔφη C E 23 ταύτην] αὐτὴν D σὺ om. H A G 24–25 ἢ . . . δίδως om. H A G

χρημάτων οὐδὲ μικρὸν τούτων ἕνεκά σε μᾶλλον θαυμάζουσιν·
ἐμὲ δὲ ζηλοῦσι νυνὶ καὶ εὔχονται πᾶσι θεοῖς γενέσθαι ποτὲ
ἐπιδείξασθαι ὡς πιστοὶ μέν εἰσιν οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ τοῖς
φίλοις, τοῖς δὲ πολεμίοις ὡς οὔποτ᾽ ἂν ὑφεῖντο ζῶντες, εἰ
μή τις θεὸς βλάπτοι· ἀντὶ δ᾽ ἀρετῆς καὶ δόξης ἀγαθῆς ὅτι
οὐδ᾽ ἂν τὰ Σύρων πρὸς τοῖς σοῖς καὶ Ἀσσυρίων πάντα
προέλοιντο· τοιούτους ἄνδρας εὖ ἴσθι ἐνταῦθα καθημένους.
13 καὶ ὁ Γωβρύας εἶπε γελάσας· Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ
Κῦρε, δεῖξόν δή μοι ποῦ οὗτοί εἰσιν, ἵνα σε τούτων τινὰ
αἰτήσωμαι παῖδά μοι γενέσθαι. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ἀμέλει,
ἔφη, οὐδὲν ἐμοῦ σε δεήσει πυνθάνεσθαι, ἀλλ᾽ ἂν σὺν ἡμῖν
ἕπῃ, αὐτὸς σὺ ἕξεις καὶ ἄλλῳ δεικνύναι αὐτῶν ἕκαστον.
14 Τοσαῦτ᾽ εἰπὼν δεξιάν τε λαβὼν τοῦ Γωβρύα καὶ ἀναστὰς
ἐξῄει, καὶ τοὺς μεθ᾽ αὑτοῦ ἐξῆγεν ἅπαντας· καὶ πολλὰ δεο-
μένου τοῦ Γωβρύα ἔνδον δειπνεῖν οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ᾽ ἐν
τῷ στρατοπέδῳ ἐδείπνει καὶ τὸν Γωβρύαν σύνδειπνον παρ-
15 έλαβεν. ἐπὶ στιβάδος δὲ κατακλινεὶς ἤρετο αὐτὸν ὧδε·
Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, πότερον οἴει σοὶ εἶναι πλείω ἢ
ἑκάστῳ ἡμῶν στρώματα; καὶ ὃς εἶπεν· Ὑμῖν νὴ Δί᾽ εὖ
οἶδ᾽ ὅτι, ἔφη, καὶ στρώματα πλείω ἐστὶ καὶ κλῖναι, καὶ
οἰκία γε πολὺ μείζων ἡ ὑμετέρα τῆς ἐμῆς, οἵ γε οἰκίᾳ μὲν
χρῆσθε γῇ τε καὶ οὐρανῷ, κλῖναι δ᾽ ὑμῖν εἰσιν ὁπόσαι εὐναὶ

1 μικρῶν C E H pr. θαυμάσουσιν C E H 2 γενέσθαι ποτὲ πᾶσι θεοῖς C E : γενέσθαι πᾶσι θεοῖς H A G 3 ἐπιδείξασθαι C A E G H : καὶ ἑαυτοὺς ἐπιδεῖξαι D 4 ὡς om. D οὐδέποτ᾽ D 5 τις θεὸς H A G : τις θεῶν C E : θεὸς D 7 περιέλοιντο D ἴσθι ἄνδρας ἐνταῦθα D 8 εἶπε γελάσας H A G : ἔφη γελάσας C E : ἐπιγελάσας D τῶν om. D 9 δή om. D 10 καὶ ὁ κῦρος εἶπεν om. D ἀμέλει ἔφη om. C A E G H 11 σε D : σοι C E : om. H A G δεήσῃ C A H : δεήσοι G ἦν D σὺν C E et D : σὺ H A G 13 τοσαῦτα δ᾽ D post εἰπὼν add. καὶ C E τ᾽ ἔλαβε D γωβρύου E καὶ om. C E 14 μετ᾽ αὐτοῦ C E : σὺν αὐτῷ D πάντας ἐξήγαγε D 15 γωβρύου E 16 in D post παρέλαβε inrepsere verba μέγιστον δ᾽ . . . παρατίθεσθαι ex § 19 17 δὲ om. D κατακλιθεὶς D 18 εἶναι σοὶ D 19 ἡμῶν ἑκάστῳ D καὶ ὃς εἶπεν om. D νὴ τὸν δί᾽ D 20 ἔφη om. D 21 πολὺ] πολλῷ D 22 χρῆσθαι H A G εὐναὶ post ἂν D

γένοιντ᾽ ἂν ἐπὶ γῆς· στρώματα δὲ νομίζετε οὐχ ὅσα πρό-
βατα φύει, ἀλλ᾽ ὅσα ὄρη τε καὶ πεδία ἀνίησι. τὸ μὲν δὴ 16
πρῶτον συνδειπνῶν αὐτοῖς ὁ Γωβρύας καὶ ὁρῶν τὴν φαυλό-
τητα τῶν παρατιθεμένων βρωμάτων πολὺ σφᾶς ἐνόμιζεν
ἐλευθεριωτέρους εἶναι αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν μετριό- 17
τητα τῶν συσσίτων· ἐπ᾽ οὐδενὶ γὰρ βρώματι οὐδὲ πώματι
Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων οὔτ᾽ ἂν ὄμμασιν ἐκπεπληγ-
μένος καταφανὴς γένοιτο οὔτε ἁρπαγῇ οὔτε τῷ νῷ μὴ οὐχὶ
προσκοπεῖν ἅπερ ἂν καὶ μὴ ἐπὶ σίτῳ ὤν· ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ
ἱππικοὶ διὰ τὸ μὴ ταράττεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων δύνανται ἅμα
ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν τὸ δέον, οὕτω
κἀκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαί-
νεσθαι· τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως
πάνυ αὐτοῖς ὑικὸν καὶ θηριῶδες δοκεῖ εἶναι· ἐνενόησε δὲ 18
αὐτῶν καὶ ὡς ἐπηρώτων τε ἀλλήλους τοιαῦτα οἷα ἐρωτηθῆναι
ἥδιον ἢ μὴ καὶ ἔσκωπτον οἷα σκωφθῆναι ἥδιον ἢ μή· ἅ τε
ἔπαιζον ὡς πολὺ μὲν ὕβρεως ἀπῆν, πολὺ δὲ τοῦ αἰσχρόν τι
ποιεῖν, πολὺ δὲ τοῦ χαλεπαίνεσθαι πρὸς ἀλλήλους· μέγιστον 19
δ᾽ αὐτῷ ἔδοξεν εἶναι τὸ ἐν στρατείᾳ ὄντας τῶν εἰς τὸν
αὐτὸν κίνδυνον ἐμβαινόντων μηδενὸς οἴεσθαι δεῖν πλείω
παρατίθεσθαι, ἀλλὰ τοῦτο νομίζειν ἡδίστην εὐωχίαν εἶναι
τοὺς συμμάχεσθαι μέλλοντας ὅτι βελτίστους παρασκευάζειν·
ἡνίκα δὲ [Γωβρύας] ὡς εἰς οἶκον ἀπιὼν ἀνίστατο, εἰπεῖν 20

1 *νομίζεται* A G *ὁπόσα* D 2 post *φύει* add. *ἔρια* C A E G H *ὅσα*] *ὁπόσα φρύγανα* D *τὸ*] *τότε* D 3 *ὁ γωβρύας συνδειπνῶν αὐτοῖς ὁρῶν* D 5 *ἐλευθερωτέρου* A : *ἐλευθερωτέρους* G H 6 *συσσίτων* Muretus : *σίτων* codd. *πώματι* C E H pr. : *πόματι* H cor. A G et D 7 *ἂν* post *ὄμμασιν* D 8 *καὶ καταφανὴς* C A E G H *τῷ* om. D 9 *προνοεῖν* D *μὴ* om. H A G 14 *ὑικὸν* C E : *συικὸν* H A G : *κυνικὸν* D *καὶ θηριῶδες* del. Cobet *ἐδόκει* H A G *ἐνόησε* H A G 15 *τε* om. C A E G H 16 post prius *ἥδιον* add. *εἶναι* C E, *ἦν* D *καὶ ἔσκωπτον . . . μή* om. H A G ante *ἔσκωπτον* add. *ὡς* C E et D : om. codd. *Leidensis* et *Meermannianus* post alt. *ἥδιον* add. *ἦν* D 18 *ποιεῖν*] *εἰπεῖν* C E 19 *αὐτῶν* hic D, sed *αὐτῷ* ad § 15 *τῷ* H A G *στρατιᾷ* C A E G H 21 *παρασκευάζεσθαι* hic D, sed *παρατίθεσθαι* ad § 15 22 *μάχεσθαι* H A G 23 *ὁ γωβρύας εἰς* D : *γωβρύας* delendum

λέγεται· Οὐκέτι θαυμάζω, ὦ Κῦρε, εἰ ἐκπώματα μὲν καὶ
ἱμάτια καὶ χρυσίον ἡμεῖς ὑμῶν πλέονα κεκτήμεθα, αὐτοὶ δὲ
ἐλάττονος ὑμῶν ἄξιοί ἐσμεν. ἡμεῖς μὲν γὰρ ἐπιμελούμεθα
ὅπως ἡμῖν ταῦτα ὡς πλεῖστα ἔσται, ὑμεῖς δέ μοι δοκεῖτε
ἐπιμέλεσθαι ὅπως αὐτοὶ ὡς βέλτιστοι ἔσεσθε. ὁ μὲν ταῦτ'
21 εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος, Ἄγ', ἔφη, ὦ Γωβρύα, ὅπως πρῲ παρέσῃ
ἔχων τοὺς ἱππέας ἐξωπλισμένους, ἵνα καὶ τὴν δύναμίν σου
ἴδωμεν, καὶ ἅμα διὰ τῆς σῆς χώρας ἄξεις ἡμᾶς, ὅπως ἂν
εἰδῶμεν ἅ τε δεῖ φίλια καὶ πολέμια ἡμᾶς νομίζειν.
22 Τότε μὲν δὴ ταῦτ' εἰπόντες ἀπῆλθον ἑκάτερος ἐπὶ τὰ
προσήκοντα.

Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, παρῆν ὁ Γωβρύας ἔχων τοὺς
ἱππέας, καὶ ἡγεῖτο. ὁ δὲ Κῦρος, ὥσπερ προσήκει ἀνδρὶ
ἄρχοντι, οὐ μόνον τῷ πορεύεσθαι τὴν ὁδὸν προσεῖχε τὸν νοῦν,
ἀλλ' ἅμα προϊὼν ἐπεσκοπεῖτο εἴ τι δυνατὸν εἴη τοὺς πολε-
23 μίους ἀσθενεστέρους ποιεῖν ἢ αὑτοὺς ἰσχυροτέρους. καλέσας
οὖν τὸν Ὑρκάνιον καὶ τὸν Γωβρύαν (τούτους γὰρ ἐνόμιζεν
εἰδέναι μάλιστα ὧν αὐτὸς ᾤετο δεῖσθαι μαθεῖν), Ἐγώ τοι, ἔφη,
ὦ ἄνδρες φίλοι, οἶμαι σὺν ὑμῖν ἂν ὡς πιστοῖς βουλευόμενος
περὶ τοῦ πολέμου τοῦδε οὐκ ἂν ἐξαμαρτάνειν· ὁρῶ γὰρ ὅτι
μᾶλλον ὑμῖν ἢ ἐμοὶ σκεπτέον ὅπως ὁ Ἀσσύριος ἡμῶν μὴ
ἐπικρατήσει. ἐμοὶ μὲν γάρ, ἔφη, τῶνδε ἀποσφαλέντι ἔστιν
ἴσως καὶ ἄλλη ἀποστροφή· ὑμῖν δ', εἰ οὗτος ἐπικρατήσει,
24 ὁρῶ ἅμα πάντα τὰ ὄντα ἀλλότρια γιγνόμενα. καὶ γὰρ ἐμοὶ

1 *ἐκπόματα* H A G 2 *πλείονα* D 3 *γὰρ* om. D 4 *ὡς* om. C A E G H 5 *ἐπιμελεῖσθαι* D *κράτιστοι* D 7 *καὶ* om. G 9 *ἅ τε δὴ φίλα ἢ πολέμια* D *ἡμᾶς* om. H A G 10 *δὴ* om. H A G (ει)πο(ντες) . . . ασθενεστερους = P (3) *ἑκάτερος* D : *ἑκάτεροι* P C A E G H 12 *τοὺς* P C E et D : om. H A G 13 *ὥσπερ* P D : *ὡς* C A E G H 14 *τῷ* om. H A G *προσέρχεσθαι* P mg. 15 *ἀλλὰ προιὼν* D *ἐσκοπεῖτο* P D : *προεσκοπειτο* P mg. *τι* om. P A H post *τοὺς* add. *μὲν* D 16 *ἢ αὐτοὺς* C A E G H : *αὐτοὺς δὲ* D 17 *ἐνόμιζε μάλιστα εἰδέναι* D 18 *εἰδέναι*] *εἶναι* H A G *δεῖν* C E 19 *οἴομαι* D *ἂν* om. D *βουλευομένοις* G H 20 *γὰρ ὑμῖν ἔτι μᾶλλον ἢ ἐμοὶ σκεπτέον ὂν* D 21 *ὑμῶν* C E 22 *ἐπικρατήσῃ* C A E G H *ἐπισφαλέντι* C E 23 *ἐπιστροφή* C E 24 *ἅμα πάντα* C A E G H : *ἅπαντα* D

μὲν πολέμιός ἐστιν, οὐκ ἐμὲ μισῶν, ἀλλ᾽ οἰόμενος ἀσύμφορον
αὑτῷ μεγάλους εἶναι ἡμᾶς, καὶ στρατεύει διὰ τοῦτο ἐφ᾽ ἡμᾶς·
ὑμᾶς δὲ καὶ μισεῖ, ἀδικεῖσθαι νομίζων ὑφ᾽ ὑμῶν. πρὸς ταῦτα
ἀπεκρίναντο ἀμφότεροι κατὰ ταὐτά, περαίνειν ὅ τι μέλλει ὡς
ταῦτ᾽ εἰδόσι σφίσι καὶ μέλον αὐτοῖς ἰσχυρῶς ὅπῃ τὸ μέλλον
ἀποβήσοιτο.

Ἐνταῦθα δὴ ἤρξατο ὧδε· Λέξατε δή μοι, ἔφη, ὑμᾶς νομίζει 25
μόνους πολεμικῶς ἔχειν ὁ Ἀσσύριος πρὸς ἑαυτόν, ἢ ἐπί-
στασθε καὶ ἄλλον τινὰ αὐτῷ πολέμιον; Ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη, ὁ
Ὑρκάνιος, πολεμιώτατοι μέν εἰσιν αὐτῷ Καδούσιοι, ἔθνος
πολύ τε καὶ ἄλκιμον· Σάκαι γε μὴν ὅμοροι ἡμῖν, οἳ κακὰ
πολλὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου· ἐπειρᾶτο γὰρ κἀκεί-
νους ὥσπερ καὶ ἡμᾶς καταστρέψασθαι. Οὐκοῦν, ἔφη, οἴεσθε 26
νῦν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ἡδέως ἂν ἐπιβῆναι μεθ᾽ ἡμῶν τῷ
Ἀσσυρίῳ; ἔφασαν καὶ σφόδρ᾽ ἄν, εἴ πῄ γε δύναιντο συμ-
μεῖξαι. Τί δ᾽, ἔφη, ἐν μέσῳ ἐστὶ τοῦ συμμεῖξαι; Ἀσσύριοι,
ἔφασαν, τὸ αὐτὸ ἔθνος δι᾽ οὗπερ νυνὶ πορεύῃ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα 27
ἤκουσεν ὁ Κῦρος, Τί γάρ, ἔφη, ὦ Γωβρύα, οὐ σὺ τοῦ
νεανίσκου τούτου ὃς νῦν εἰς τὴν βασιλείαν καθέστηκεν
ὑπερηφανίαν πολλήν τινα τοῦ τρόπου κατηγόρεις; Τοιαῦτα
γάρ, οἶμαι, ἔφη ὁ Γωβρύας, ἔπαθον ὑπ᾽ αὐτοῦ. Πότερα δῆτα,
ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς σὲ μόνον τοιοῦτος ἐγένετο ἢ καὶ εἰς ἄλλους
τινάς; Νὴ Δί᾽, ἔφη ὁ Γωβρύας, καὶ εἰς ἄλλους γε πολλούς· 28

1 *ἀσύμφορον εἶναι αὐτῷ ἡμᾶς μέγαλους εἶναι* D 2 *ἑαυτῷ* C A E G H *ἐστράτευσε* D 3 *καὶ ἀδικεῖσθαι νομίζει* D 4 *κατὰ ταὐτὰ* D : *καὶ τὰ αὐτὰ* C A E G H (*μελλε*)*ι . . εισιν* § 25 = P (4) *μέλλει* C E et D F (Cam.) : *μέλει* H A G 5 *αὑτοις* P *ισχυρως αυτοις* P mg. *ὅποι* C E : *ο*(. . .) P : *οπηι* P mg. *τὸ μέλλον* P C A E G H : *τὰ νῦν παρόντα* P mg. D 6 *ἀποβήσεται* D 7 *δὴ* om. P D *μονους νομιζει* P : *μόνους ἐνόμιζε* D 8 *πολεμιους* P E : *πολεμιως* P mg. : *πολεμίζειν* D qui om. *ἔχειν* 9 *τινὰ* om. D 11 *πολύ τε*] *καὶ μάλα πολὺ* D *μὴν* om. D *πολλὰ κακὰ* D 13 *οἴεσθε ἔφη* D *οἴεσθε νῦν* C E et D : *οἴεσθ᾽ ἂν νῦν* H A G 14 *μεθ᾽ ἡμῶν*] *σὺν ἡμῖν γε* D 15 *σφόδρ᾽ ἄν* H A G : *σφόδρα* C E et D *γε* om. D 16 *ἐν μέσῳ ἔφη* D 17 *νῦν* D 20 *κατηγόρεις cod. Peiresc.* : *κατηγορεῖς* nostri 21 *οἶμαι* om. C E *ἔπαθον*] redit F ; vide ad iv. 2. 20 21 *δῆτα*] *δ᾽* D F 22 *ἔφη* om. H A G *τοιοῦτος ἐγένετο* post *τινὰς* C E *ἄλλον τινά* D F 23 *πολλούς* D F : om. C A E G H

ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας οἷα ὑβρίζει τί δεῖ λέγειν; ἑνὸς
δὲ ἀνδρὸς πολὺ δυνατωτέρου ἢ ἐγὼ υἱόν, καὶ ἐκείνου ἑταῖρον
ὄντα ὥσπερ τὸν ἐμόν, συμπίνοντα παρ' ἑαυτῷ συλλαβὼν
ἐξέτεμεν, ὡς μέν τινες ἔφασαν, ὅτι ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἐπῄ-
νεσεν αὐτὸν ὡς καλὸς εἴη καὶ ἐμακάρισε τὴν μέλλουσαν
αὐτῷ γυναῖκα ἔσεσθαι· ὡς δ' αὐτὸς νῦν λέγει, ὅτι ἐπείρασεν
αὐτοῦ τὴν παλλακίδα. καὶ νῦν οὗτος εὐνοῦχος μέν ἐστι, τὴν
29 δ' ἀρχὴν ἔχει, ἐπεὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐτελεύτησεν. Οὐκοῦν,
ἔφη, οἴει ἂν καὶ τοῦτον ἡδέως ἡμᾶς ἰδεῖν, εἰ οἴοιτο αὐτῷ
βοηθοὺς ἂν γενέσθαι; Εὖ μὲν οὖν, ἔφη, οἶδα, ὁ Γωβρύας·
ἀλλ' ἰδεῖν τοι αὐτὸν χαλεπόν ἐστιν, ὦ Κῦρε. Πῶς; ἔφη ὁ
Κῦρος. Ὅτι εἰ μέλλει τις ἐκείνῳ συμμείξειν, παρ' αὐτὴν
30 τὴν Βαβυλῶνα δεῖ παριέναι. Τί οὖν, ἔφη, τοῦτο χαλεπόν;
Ὅτι νὴ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδα ἐξελθοῦσαν ⟨ἂν⟩ δύναμιν
ἐξ αὐτῆς πολλαπλασίαν ἧς σὺ ἔχεις νῦν· εὖ δ' ἴσθι ὅτι καὶ
δι' αὐτὸ τοῦτο ἧττόν σοι νῦν ἢ τὸ πρότερον Ἀσσύριοι καὶ τὰ
ὅπλα ἀποφέρουσι καὶ τοὺς ἵππους ἀπάγουσιν, ὅτι τοῖς ἰδοῦσιν
αὐτῶν ὀλίγη ἔδοξεν εἶναι ἡ σὴ δύναμις· καὶ ὁ λόγος οὗτος
πολὺς ἤδη ἔσπαρται· δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, βέλτιον εἶναι
φυλαττομένους πορεύεσθαι.

31 Καὶ ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρύα τοιαῦτα τοιάδε πρὸς
αὐτὸν ἔλεξε. Καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Γωβρύα, κελεύων
ὡς ἀσφαλέστατα τὰς πορείας ποιεῖσθαι. ἔγωγ' οὖν σκοπῶν

1 ὕβριζε D F 3 ὄντα om. F 3–5 τ(ον) . . . (εμακαρι)σε = P (5) συμπίνων H A G πρ(ος) P 4 παλλακὶς P mg. ut vid. et D F αὐτοῦ ἐπῄνεσεν αὐτὸν] αὐτοῦ aut αὐτὸν omisit P 6 αὐτοῦ D F αὐτὸς] οὗτος G et D F 7 παλλακήν C 9 ἡμᾶς ἰδεῖν ἡδέως D F : ἡμᾶς ἡδέως ἰδεῖν C ἑαυτῷ G : αὐτῷ D F : ἑαυτοῦ C A H : αὐτοῦ E post ἂν 10 ἔφη post γωβρύας C E, post οἶδα D F 12 μέλλοι E et D συμμίξειν H A G : συμμίξαι C E et D F αὐτὴν δεῖ βαβυλῶνα παρεῖναι D F 14 ὁ om. D F ἂν add. Schäfer 15 ἐξ αὐτῆς] αὐτόθεν D F ἢ σὺ νῦν ἔχεις D F ὅτι] ἔφη H A G καὶ om. D F 16 αὐτὸ τοῦτο] ταῦτα D F ante ἧττον add. καὶ C A E G H τὸ πρότερον] πρῶτον οἱ D F 18 εἶναι om. C E et D σὴ om. D F οὗτος ὁ λόγος D F 19 δε] δὴ A H 20 φυλαττομένω H A G 21 γωβρύα H pr. : γωβρύου cet. 22 ὦ γωβρύα λέγειν D F 23 ἐγὼ H A G

οὐ δύναμαι ἐννοῆσαι ἀσφαλεστέραν οὐδεμίαν πορείαν ἡμῖν τῆς πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα εἶναι, εἰ ἐκεῖ τῶν πολεμίων ἐστὶ τὸ κράτιστον. πολλοὶ μὲν γάρ εἰσιν, ὡς σὺ φῄς· εἰ δὲ θαρρήσουσι, καὶ δεινοὶ ἡμῖν, ὡς ἐγώ φημι, ἔσονται. 32 μὴ ὁρῶντες μὲν οὖν ἡμᾶς, ἀλλ' οἰόμενοι ἀφανεῖς εἶναι διὰ τὸ φοβεῖσθαι ἐκείνους, σάφ' ἴσθι, ἔφη, ὅτι τοῦ μὲν φόβου ἀπαλλάξονται ὃς αὐτοῖς ἐνεγένετο, θάρρος δ' ἐμφύσεται ἀντὶ τούτου τοσούτῳ μεῖζον ὅσῳ ἂν πλείονα χρόνον ἡμᾶς μὴ ὁρῶσιν· ἢν δὲ ἤδη ἴωμεν ἐπ' αὐτούς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν εὑρήσομεν ἔτι κλαίοντας τοὺς ἀποθανόντας ὑφ' ἡμῶν, πολλοὺς δ' ἔτι τραύματα ἐπιδεδεμένους ἃ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἔλαβον, πάντας δ' ἔτι μεμνημένους τῆς μὲν τοῦδε τοῦ στρατεύματος τόλμης, τῆς δ' αὐτῶν φυγῆς τε καὶ συμφορᾶς. 33 εὖ δ' ἴσθι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, [ἵνα καὶ τοῦτ' εἰδῇς,] οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, ὅταν μὲν θαρρῶσιν, ἀνυπόστατον τὸ φρόνημα παρέχονται· ὅταν δὲ δείσωσιν, ὅσῳ ἂν πλείους ὦσι, τοσούτῳ μείζω καὶ ἐκπεπληγμένον μᾶλλον τὸν φόβον κέκτηνται. 34 ἐκ πολλῶν μὲν γὰρ καὶ κακῶν λόγων ηὐξημένος αὐτοῖς πάρεστιν [, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ πονηρῶν χρωμάτων], ἐκ πολλῶν δὲ καὶ δυσθύμων τε καὶ ἐξεστηκότων προσώπων ἤθροισται. ὥσθ' ὑπὸ τοῦ μεγέθους οὐ ῥᾴδιον αὐτόν ἐστιν οὔτε λόγοις κατασβέσαι οὔτε προσάγοντα πολεμίοις μένος ἐμβαλεῖν οὔτε ἀπάγοντα ἀναθρέψαι τὸ φρόνημα, ἀλλ' ὅσῳ ἂν μᾶλλον αὐτοῖς

1 ἀσφαλέστερον ἂν C E 2 τῆς] τοῦ Weckherlin post βαβυλῶνα add. πορείας C A E G H εἶναι scripsi: ἰέναι codd. 4 θαρσοῦσι H A G δεινοὶ C E et F: δειλοὶ D: δῆλοι H A G ἔσεσθαι D F 7 ἐγένετο C E et D F ἐμφύεται C E 8 τόσῳ D F 9 ἂν C A E G H 12 μὲν post τοῦδε D F 13 αὐτῶν D: αὐτῶν (-ῆς E) cet. ξυμφορᾶς G 14 ἔφη post γωβρύα C: om. D ἵνα . . . εἰδῇς del. Schneider: εἶναι καὶ τοῦτο ἤδη ὡς D F 15 θαρρήσωσιν D F 16 μεῖζον C E et F 18 ηὐξημένος] εὑρησόμενος H A G ἐκ πολλῶν . . . χρωμάτων seclusi, cum πονηρῶν χρωμάτων interpretamentum videatur esse eorum quae seq., et iam monuerat Schneider desiderari verbum quod priori πάρεστιν et sequenti ἤθροισται respondeat; cf. adn. ad § 36 l. 13 19 χρωμάτων C A E G H: χρημάτων D F: σχημάτων Abresch quod recepit Hug coll. vi. 4. 20 20 ἤθροισται om. D, in quo seq. εἶθ' ὥστε 22 ἀπάγοντα D F: ἀπαγαγόντα C A E G H 23 αὐτοῖς] αὐτὸς D F

θαρρεῖν παρακελεύῃ, τοσούτῳ ἐν δεινοτέροις ἡγοῦνται εἶναι.
35 ἐκεῖνο μέντοι νὴ Δί', ἔφη, σκεψώμεθα ἀκριβῶς ὅπως ἔχει.
εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ τοῦδε αἱ νῖκαι ἔσονται ἐν τοῖς πολε-
μικοῖς ἔργοις ὁπότεροι ἂν πλείονα ὄχλον ἀπαριθμήσωσιν,
ὀρθῶς καὶ σὺ φοβῇ περὶ ἡμῶν καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἐν δεινοῖς
ἐσμεν· εἰ μέντοι ὥσπερ πρόσθεν διὰ τοὺς εὖ μαχομένους ἔτι
καὶ νῦν αἱ μάχαι κρίνονται, θαρρῶν οὐδὲν ἂν σφαλείης· πολὺ
μὲν γὰρ σὺν τοῖς θεοῖς πλείονας εὑρήσεις παρ' ἡμῖν τοὺς
36 θέλοντας μάχεσθαι ἢ παρ' ἐκείνοις· ὡς δ' ἔτι μᾶλλον θαρρῇς,
καὶ τόδε κατανόησον· οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι πολὺ μὲν ἐλάττονές
εἰσι νῦν ἢ πρὶν ἡττηθῆναι ὑφ' ἡμῶν, πολὺ δ' ἐλάττονες ἢ
ὅτε ἀπέδρασαν ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ καὶ μείζονες νῦν, ἐπεὶ νενική-
καμεν, καὶ ἰσχυρότεροι, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσγεγένησθε· μὴ
γὰρ ἔτι ἀτίμαζε μηδὲ τοὺς σούς, ἐπεὶ σὺν ἡμῖν εἰσι· σὺν γὰρ
τοῖς νικῶσι, σάφ' ἴσθι, ὦ Γωβρύα, θαρροῦντες καὶ οἱ ἀκό-
37 λουθοι ἕπονται. μὴ λανθανέτω δέ σε μηδὲ τοῦτο, ἔφη, ὅτι
ἔξεστι μὲν τοῖς πολεμίοις καὶ νῦν ἰδεῖν ἡμᾶς· γοργότεροι δέ,
σάφ' ἴσθι, οὐδαμῶς ἂν αὐτοῖς φανείημεν ἢ ἰόντες ἐπ' ἐκεί-
νους. ὡς οὖν ἐμοῦ ταῦτα γιγνώσκοντος ἄγε ἡμᾶς εὐθὺ [τὴν
ἐπὶ] Βαβυλῶνος.

III Οὕτω μὲν δὴ πορευόμενοι τεταρταῖοι πρὸς τοῖς ὁρίοις τῆς Γωβρύα χώρας ἐγένοντο. ὡς δὲ ἐν τῇ πολεμίᾳ ἦν, κατέστησε λαβὼν ἐν τάξει μεθ' ἑαυτοῦ τούς τε πεζοὺς καὶ τῶν ἱππέων ὅσους ἐδόκει καλῶς αὐτῷ ἔχειν· τοὺς δ' ἄλλους

1 παρακελεύῃ θαρρεῖν C E   τόσῳ D F   5 δεινῷ D F   7 αἱ μάχαι om. C E   σφάλοιο D F   8 μὲν om. H A G   τοῖς om. E et D F   παρ' ἡμῖν ante πλείονας D F   9 θαρρήσεις C A G H : θαρσήσῃς E   11 νῦν om. D F   post πολὺ δὲ add. μᾶλλον D F   ἢ om. H A G   12 post μείζονες νῦν add. ἢ πρὶν C A E G H : reiecit Hug   ἐνικήσαμεν D F   13 ἰσχυροὶ H A G   post ἰσχυρότεροι add. ἐπεὶ εὐτυχήκαμεν καὶ πλείονες δὲ C A E G H : reiecit Hug   προσγεγένησθε E : προσεγένεσθε cet.   14 ἔτι om. D F   post. σὺν] νῦν C E   16 μὴ om. D F   18 φανείημεν αὐτοῖς C E   ἢ ἰόντες] μένοντες H A G   ἐπ'] ἔτι H A G   19 ταῦτα] ὄντος D : ὄντως F   τὴν ἐπὶ del. Dind. : τὴν εὐθὺ Βαβυλῶνος cit. H. Richards   21 πρὸς] ἐπὶ D F   22 γωβρύας F : γωβρύου cet.   23 λαβεῖν C E   24 ὁπόσους D F   αὐτῷ καλῶς E et D F

ἱππέας ἀφῆκε καταθεῖν, καὶ ἐκέλευσε τοὺς μὲν ὅπλα ἔχοντας
κατακαίνειν, τοὺς δ' ἄλλους καὶ πρόβατα ὅσα ἂν λάβωσι
πρὸς αὑτὸν ἄγειν. ἐκέλευσε δὲ καὶ τοὺς Πέρσας συγκατα-
θεῖν· καὶ ἧκον πολλοὶ μὲν αὐτῶν κατακεκυλισμένοι ἀπὸ τῶν
ἵππων, πολλοὶ δὲ καὶ λείαν πλείστην ἄγοντες. ὡς δὲ παρῆν 2
ἡ λεία, συγκαλέσας τούς τε τῶν Μήδων ἄρχοντας καὶ τῶν
Ὑρκανίων καὶ τοὺς ὁμοτίμους ἔλεξεν ὧδε. Ἄνδρες φίλοι,
ἐξένισεν ἡμᾶς ἅπαντας πολλοῖς ἀγαθοῖς Γωβρύας. εἰ οὖν,
ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξελόντες τὰ νομιζόμενα καὶ τῇ στρατιᾷ τὰ
ἱκανὰ τὴν ἄλλην τούτῳ δοίημεν λείαν, ἆρ' ἄν, ἔφη, καλὸν
ποιήσαιμεν τῷ εὐθὺς φανεροὶ εἶναι ὅτι καὶ τοὺς εὖ ποιοῦντας
πειρώμεθα νικᾶν εὖ ποιοῦντες; ὡς δὲ τοῦτ' ἤκουσαν, πάντες 3
μὲν ἐπῄνουν, πάντες δ' ἐνεκωμίαζον· εἷς δὲ καὶ ἔλεξεν ὧδε·
Πάνυ, ἔφη, ὦ Κῦρε, τοῦτο ποιήσωμεν· καὶ γάρ μοι δοκεῖ,
ἔφη, ὁ Γωβρύας πτωχούς τινας ἡμᾶς νομίζειν, ὅτι οὐ δαρεικῶν
μεστοὶ ἥκομεν οὐδὲ ἐκ χρυσῶν πίνομεν φιαλῶν· εἰ δὲ τοῦτο
ποιήσομεν, γνοίη ἄν, ἔφη, ὅτι ἔστιν ἐλευθερίους εἶναι καὶ
ἄνευ χρυσοῦ. Ἄγε δή, ἔφη, τὰ τῶν θεῶν ἀποδόντες τοῖς 4
μάγοις καὶ ὅσα τῇ στρατιᾷ ἱκανὰ ἐξελόντες τἆλλα καλέσαντες
τὸν Γωβρύαν δότε αὐτῷ· οὕτω δὴ λαβόντες ἐκεῖνοι ὅσα ἔδει
τἆλλα ἔδοσαν τῷ Γωβρύᾳ.

Ἐκ τούτου δὴ ᾔει πρὸς Βαβυλῶνα παραταξάμενος ὥσπερ 5

1 ἱππεῖς C A E G H καταμαθεῖν E G H et F 2 κατακλίνειν A H pr. λάβωσιν ἄγειν πρὸς ἑαυτόν D F 3 αὐτὸν C A E G H 5–7 (ως) . . . φιλοι = P (6) 7 καὶ om. H A G ὧδε D F : ὦ P C A E G H 8 ὁ γωβρύας D F 9 ἐξελόντες *Aldina* : ἀφελόντες codd. nostri 10 post ἱκανὰ add. δοίημεν H A G, δόντες C E ἱκανὰ δοίημεν τὴν ἄλλην τούτῳ λείαν D ἆρ' D F : ἄρα C A E G H 11 τῷ C A E G H : τοῦ D F φανεροὺς C A E G H 14 πάνυ] παντ(ως) . . . προσελα(σαντα) § 5 = P (7) ποιήσομεν D F ἔμοιγε D F μοι aut ἔφη omisit P 16 φιαλῶν ἐπίνομεν D F : πινομεν aut επινομεν post φιαλων P 17 ἔφη P s.v. ποιήσομεν C E H pr. : ποιήσωμεν H cor. A G : ποιήσαιμεν P D F ἔστιν om. P D F ελευθεροις P : (ελευθε)ρους P mg. : ἐλεύθερος H A G 18 χρυσοῦ] χρυσου εστιν P : χρυσίου ἐστὶν D F ἄγε] ἴτε P D F 19 ἱκανὰ ἐξελόντες P D F : ἐξελόντες ἱκανὰ C A E G H τὰ ἄλλα D F κελεύσαντες C E : (. . . . . .)αντες P 20 δότε αὐτῷ . . . γωβρύαν (§ 5) om. C E 21 τὰ ἄλλα D F 22 ᾔει P mg. H A G : ἄγει P D F τὴν P mg. post πρὸς add. αὐτὴν P D F

ὅτε ἡ μάχη ἦν. ὡς δ' οὐκ ἀντεξῆσαν οἱ Ἀσσύριοι, ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν προσελάσαντα εἰπεῖν ὅτι εἰ βούλεται ὁ βασιλεὺς ἐξιὼν ὑπὲρ τῆς χώρας μάχεσθαι, κἂν αὐτὸς σὺν ἐκείνῳ μάχοιτο· εἰ δὲ μὴ ἀμυνεῖ τῇ χώρᾳ, ὅτι ἀνάγκη τοῖς
6 κρατοῦσι πείθεσθαι. ὁ μὲν δὴ Γωβρύας προσελάσας ἔνθα ἀσφαλὲς ἦν ταῦτα εἶπεν, ὁ δ' αὐτῷ ἐξέπεμψεν ἀποκρινούμενον τοιάδε· Δεσπότης ὁ σὸς λέγει, ὦ Γωβρύα, Οὐχ ὅτι ἀπέκτεινά σου τὸν υἱὸν μεταμέλει μοι, ἀλλ' ὅτι οὐ καὶ σὲ προσαπέκτεινα. μάχεσθαι δὲ ἐὰν βούλησθε, ἥκετε εἰς τριακοστὴν ἡμέραν· νῦν δ' οὔπω ἡμῖν σχολή· ἔτι γὰρ παρα-
7 σκευαζόμεθα. ὁ δὲ Γωβρύας εἶπεν· Ἀλλὰ μήποτέ σοι λήξειεν αὕτη ἡ μεταμέλεια· δῆλον γὰρ ὅτι ἀνιῶ σέ τι, ἐξ οὗ αὕτη σε ἡ μεταμέλεια ἔχει.

8 Ὁ μὲν δὴ Γωβρύας ἀπήγγειλε τὰ τοῦ Ἀσσυρίου· ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας ταῦτα ἀπήγαγε τὸ στράτευμα· καὶ καλέσας τὸν Γωβρύαν Εἰπέ μοι, ἔφη, οὐκ ἔλεγες μέντοι σὺ ὅτι τὸν ἐκτμηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου οἴει ἂν σὺν ἡμῖν γενέσθαι; Εὖ μὲν οὖν, ἔφη, δοκῶ εἰδέναι· πολλὰ γὰρ δὴ ἔγωγε κἀκεῖνος
9 ἐπαρρησιασάμεθα πρὸς ἀλλήλους. Ὁπότε τοίνυν σοι δοκεῖ καλῶς ἔχειν, πρόσιθι πρὸς αὐτόν· καὶ πρῶτον μὲν οὕτω ποίει ὅπως ἂν αὐτοὶ ὅ τι ἂν λέγῃ εἰδῆτε· ἐπειδὰν δὲ συγγένῃ αὐτῷ, ἐὰν γνῷς αὐτὸν φίλον βουλόμενον εἶναι, τοῦτο δεῖ

1 ἐκέλευσεν ὁ κῦρος P D F : καὶ ὁ κῦρος ἐκέλευσε H A G 2 ἐξιὼν ὁ βασιλεὺς D F 4 ὅτι add. s.v. H 5 προσελάσας D F : προσήλασεν H A G : ἤλασεν C E 6 εἶπεν D F : εἰπεῖν C A E G H αὐτὸν C E ἔπεμψεν C E : ἔπεμπεν H A G 8 μεταμελεῖ A H 9 ἐὰν] ἂν D F 10 ἡμῖν οὔπω D F 11 δὲ D F et H pr. : μὲν δὴ C A E G H cor. εἶπεν] ἔφη C E 12 σέ τι A E H : σε ἔτι C : σ' ἔτι G : σε ἐγὼ D F 13 αυτη . . . αγα(θα) § 9 = P (8) σε post μεταμέλεια P 15 ἀκούσας om. C E (habet P) 17 οἴει] η add. s.v. P 18 δὴ P C A E G H : ἤδη D F 19 ὁπότ' οὖν καλῶς σοι δοκεῖ ἔχειν D F σοι (καλως δο)κει P 20 πρόσιθι πρὸς αὐτὸν D F : π(ροσιθι προς) αυτον P : πρόιθι πρὸς αὐτὸν C E : πρὸς αὐτὸν πρόιθι H A G 21 ὅπως ἂν αὐτοὶ (soli) ὅτι ἂν λέγῃ εἰδῆτε P D (ἂν . . . συγγένῃ αὐτῷ om. F) : (αυτ)ου αν P mg : ὅπως ἂν οὗτος λέγῃ C E : ὅπως ἂν αὐτὸς λέγῃ ἤδη γε H A G : ὅπως ἂν αὐτοὶ λάθρᾳ συνῆτε Muretus : ὅπως ἂν αὐτοὶ ἂν λέγῃ εἰδῆτε H. Sauppe 22 ἐὰν μὲν D F φιλον ημιν P : φίλον ἡμῶν D F (ειναι βουλομ)ενον P τοῦτο δεῖ g : τοῦτο δὴ C A E G H : (τουτο δει) δη P : τοῦτ' ἤδη D F

μηχανᾶσθαι ὅπως λάθῃ φίλος ὢν ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἂν φίλους
τις ποιήσειεν ἄλλως πως πλείω ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ ἢ πολέμιος
δοκῶν εἶναι οὔτ' ἂν ἐχθροὺς πλείω τις βλάψειεν ἄλλως πως
ἢ φίλος δοκῶν εἶναι. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδ' ὅτι κἂν 10
πρίαιτο Γαδάτας τὸ μέγα τι ποιῆσαι κακὸν τὸν νῦν βασιλέα
Ἀσσυρίων. ἀλλ' ὅ τι ἂν δύναιτο, τοῦτο δεῖ καὶ ἡμᾶς σκοπεῖν.
Λέγε δή μοι, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς τὸ φρούριον τὸ πρὸ τῆς 11
χώρας, ὅ φατε Ὑρκανίοις τε καὶ Σάκαις ἐπιτετειχίσθαι
τῇδε τῇ χώρᾳ πρόβολον εἶναι τοῦ πολέμου, ἆρ' ἄν, ἔφη, οἴει
ὑπὸ τοῦ φρουράρχου παρεθῆναι τὸν εὐνοῦχον ἐλθόντα σὺν
δυνάμει; Σαφῶς γ', ἔφη ὁ Γωβρύας, εἴπερ ἀνύποπτος ὤν,
ὥσπερ νῦν ἐστιν, ἀφίκοιτο πρὸς αὐτόν. Οὐκοῦν, ἔφη, 12
ἀνύποπτος ἂν εἴη, εἰ προσβάλοιμι μὲν ἐγὼ πρὸς τὰ χωρία
αὐτοῦ ὡς λαβεῖν βουλόμενος, ἀπομάχοιτο δὲ ἐκεῖνος ἀνὰ
κράτος· καὶ λάβοιμι μὲν αὐτοῦ τι ἐγώ, ἀντιλάβοι δὲ κἀκεῖνος
ἡμῶν ἢ ἄλλους τινὰς ἢ καὶ ἀγγέλους πεμπομένους ὑπ' ἐμοῦ
πρὸς τούτους οὓς φατε πολεμίους τῷ Ἀσσυρίῳ εἶναι· καὶ οἱ
μὲν ληφθέντες λέγοιεν ὅτι ἐπὶ στρατεύματα ἔρχονται καὶ
κλίμακας ὡς ἐπὶ τὸ φρούριον ἄξοντες, ὁ δ' εὐνοῦχος ἀκούσας
προσποιήσαιτο προαγγεῖλαι βουλόμενος ταῦτα παρεῖναι; καὶ 13
ὁ Γωβρύας εἶπεν ὅτι οὕτω μὲν γιγνομένων σαφῶς παρείη ἂν

2 πλείω PCAEGH: πλεῖστα DF 3 πλείω om. CAEGH 6 καὶ ἡμᾶς δεῖ (δὴ F) DF 7 post εἰς add. τοῦτο DF πρὸ om. DF 9 ἄν om. DF οἴει ἔφη DF 11 ἀνύποπτος . . . ἔφη om. CE 13 προβάλοιμι G et F: προσβάλλοιμι D μὲν om. DF 15 μὲν] δὲ HAG αὐτοῦ om. CE ἐγώ τι CE (αντ)ιλ(αβοι) . . . (συ)νωμολογει § 15 - P (9 : ἀντιλάβῃ CAGH: ἀντιλάβοιτο P mg. E 16 prius ἢ CE: ἢ καὶ PAGH: τε καὶ D: τι καὶ F 18 στρα(τευ)ματε P, qui α super ε et in mg. add. στρατε(υματος ?) et στρατευμα γε: στρατεύματος DF: στράτευμα CAEGH: σταυρώματα Naber; cf. adn. ad § 16 ἔρχεται PDF: ἀπέρχονται CAEGH 19 ὡς ἐπὶ Dind.: ως υπο P: ὡς CAEGH: ὡσπερεῖ (sic) D: ὥσπερ F 20 προσ(ποιησαιτο ακου)σα(s) P, post quae (ταυτα) vel sim. add. προσαγγεῖλαι DF: (προσαγ)γειλαι P, qui προαγγ(ειλαι) in mg. ταῦτα om. PDF 21 ὅτι om. DF (habet P) post σαφῶς add. οἶδα ὅτι DF (deficit P) παρείη ἂν F: παρίοι ἂν D: παριέναι CAEGH[P]

αὐτόν, καὶ δέοιτό γ' ἂν αὐτοῦ μένειν ἔστε σὺ ἀπέλθοις.
Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴ γε ἅπαξ εἰσέλθοι, δύναιτ' ἂν ἡμῖν
14 ὑποχείριον ποιῆσαι τὸ χωρίον; Εἰκὸς γοῦν, ἔφη ὁ Γωβρύας,
τὰ μὲν ἔνδον ἐκείνου συμπαρασκευάζοντος, τὰ δ' ἔξωθεν σοῦ
ἰσχυρότερα προσάγοντος. Ἴθι οὖν, ἔφη, καὶ πειρῶ ταῦτα
διδάξας καὶ διαπραξάμενος παρεῖναι· πιστὰ δὲ αὐτῷ οὐκ ἂν
μείζω οὔτ' εἴποις οὔτε δείξαις ὧν αὐτὸς σὺ τυγχάνεις παρ'
ἡμῶν εἰληφώς.
15 Ἐκ τούτου ᾤχετο μὲν ὁ Γωβρύας· ἄσμενος δὲ ἰδὼν αὐτὸν
ὁ εὐνοῦχος συνωμολόγει τε πάντα καὶ συνέθετο ἃ ἔδει. ἐπεὶ
δὲ ἀπήγγειλεν ὁ Γωβρύας ὅτι πάντα δοκοίη ἰσχυρῶς τῷ
εὐνούχῳ τὰ ἐπισταλέντα, ἐκ τούτου τῇ ὑστεραίᾳ προσέβαλε
μὲν ὁ Κῦρος, ἀπεμάχετο δὲ ὁ Γαδάτας. ἦν δὲ καὶ ὃ ἔλαβε
16 χωρίον ὁ Κῦρος, ὁποῖον ἔφη ὁ Γαδάτας. τῶν δὲ ἀγγέλων
οὓς ἔπεμψεν ὁ Κῦρος προειπὼν ᾗ πορεύσοιντο, ὅπως ἄγοιεν
τὰ στρατεύματα καὶ τὰς κλίμακας κομίζοιεν, τοὺς μὲν εἴασεν
ὁ Γαδάτας διαφεύγειν· οὓς δ' ἔλαβε, βασανίζων ἐναντίον
πολλῶν, ὡς ἤκουσεν ἐφ' ἃ ἔφασαν πορεύεσθαι, εὐθέως
17 συσκευασάμενος ὡς ἐξαγγελῶν τῆς νυκτὸς ἐπορεύετο. τέλος
δὲ πιστευθεὶς ὡς βοηθὸς εἰσέρχεται εἰς τὸ φρούριον· καὶ
τέως μὲν συμπαρεσκεύαζεν ὅ τι δύναιτο τῷ φρουράρχῳ· ἐπεὶ

1 δέοιντο H A G [P] αὐτοὺς C: αὐτὸς E [P] ἔστε σὺ D F: ἕως C A E G H [P] ἀπέλθοις F: ἀπέλθῃς cet. [P] 2 post οὐκοῦν add. ἂν D F (habuit P) 4 σοῦ om. C E (habuit P) 5 ἴσθι A G [P] οὖν] νῦν D F [P] 7 post εἴποις add. ἂν D F (omisit P) 10 (ευνου)χω . . . (χωριον) § 17 = P (10) 12 post εὐνούχῳ add. ἔχειν P s.v. D F προσέβαλε μὲν] προσεβαλεν P: προσέβαλλε μὲν G H et F 13 ἦν δὲ . . . γαδάτας P D F: om. C A E G H 14 τοὺς δὲ ἀγγέλους C E 15 προέπεμψεν C E: ἔφησε D F: (εφησ`ε P ? mg. (προειπων) πορευ(εσθαι) P ut vid. οἷ D F πορεύσονται D F verba ὅπως . . . κομίζοιεν in P et codd. post διαφεύγειν collocata in hunc loc. transposui; cui loco apta esse senserunt Weiske et Schneider; post διαφεύγειν ridicule esse inserta demonstravit Hartman; cf. § 12: fort. tamen delenda 16 σταυρώματα Naber: στρώματα C E 17 διαφυγειν P ἐνώπιον C E 18 post ὡς add. δ' D F 19 συσκευασάμενος P H A G: συσκεψάμενος C E: συνεσκευασμένος D F εξαγγελων P cor.: ἐξαγγελῶν D f g: ἐξαγγέλλων P C A E H: ἐξαγγέλων G et F 20 της τ ευηθειας P: πιστευθεις P s.v. cet. 21 συμπαρεσκευάζετο C A E G H: παρεσκ(εναζεν) P, qui συν s.v. ἐδύνατο P D F

δὲ ὁ Κῦρος ἦλθε, καταλαμβάνει τὸ χωρίον συνεργοὺς ποιησά-
μενος καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Κύρου αἰχμαλώτους. ἐπεὶ δὲ τοῦτο 18
ἐγένετο, εὐθὺς [Γαδάτας] ὁ εὐνοῦχος τὰ ἔνδον καταστήσας
ἐξῆλθε πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ τῷ νόμῳ προσκυνήσας εἶπε,
Χαῖρε, Κῦρε. Ἀλλὰ ποιῶ ταῦτ', ἔφη· σὺ γάρ με σὺν τοῖς 19
θεοῖς οὐ κελεύεις μόνον ἀλλὰ καὶ ἀναγκάζεις χαίρειν. εὖ γὰρ
ἴσθι, ἔφη, ὅτι ἐγὼ μέγα ποιοῦμαι φίλιον τοῦτο τὸ χωρίον
τοῖς ἐνθάδε συμμάχοις καταλείπων· σοῦ δ', ἔφη, ὦ Γαδάτα,
ὁ Ἀσσύριος παῖδας μέν, ὡς ἔοικε, τὸ ποιεῖσθαι ἀφείλετο, οὐ
μέντοι τό γε φίλους δύνασθαι κτᾶσθαι ἀπεστέρησεν· ἀλλ'
εὖ ἴσθι ὅτι ἡμᾶς τοιούτους τῷ ἔργῳ τούτῳ φίλους πεποίησαι,
οἵ σοι, ἐὰν δυνώμεθα, πειρασόμεθα μὴ χείρους βοηθοὶ παρα-
στῆναι ἢ εἰ παῖδας ἐκγόνους ἐκέκτησο. ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεγεν.
ἐν δὲ τούτῳ ὁ Ὑρκάνιος ἄρτι ᾐσθημένος τὸ γεγενημένον 20
προσθεῖ τῷ Κύρῳ καὶ λαβὼν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ εἶπεν· Ὦ
μέγα ἀγαθὸν σὺ τοῖς φίλοις Κῦρε, ὡς πολλήν με τοῖς θεοῖς
ποιεῖς χάριν ὀφείλειν ὅτι σοί με συνήγαγον. Ἴθι νυν, ἔφη 21
ὁ Κῦρος, καὶ λαβὼν τὸ χωρίον οὗπερ ἕνεκά με ἀσπάζῃ
διατίθει αὐτὸ οὕτως ὡς ἂν τῷ ὑμετέρῳ φύλῳ πλείστου ἄξιον
ᾖ καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, μάλιστα δ', ἔφη, Γαδάτᾳ
τουτῳΐ, ὃς ἡμῖν αὐτὸ λαβὼν παραδίδωσι.

2 τοῦ κύρου A G: τῷ κύρῳ C E: κύρῳ D F   3 γαδάτας del. Zeune: ὁ γαδάτας D F   5 ὦ κῦρε D F   7 φίλιον Zeune: φίλων D: φίλον cet.   8 καταλειπων . . . (συνηινεσε)ν ο § 23 = P (11): καταλείπων P pr. et fort. H pr. et *Med.* 55. 19: καταλιπών P cor. C A E G H et D: καταλιπεῖν P s.v. F   σοῦ P H A G et D F: σὲ C E; cf. iv. 6. 4; vii. 5. 79; viii. 1. 20   9 ποιεῖν D F   ἀφείλετο om. C E   10 φίλους κτᾶσθαί σε δύνασθαι D F   κτα(σθαι) δυνασθ(αι) P   11 τοιουτους P, qui in mg. τοιουτωι; cf. vii. 5. 15: om. codd.   12 ἣν P D F   πειρασώμεθα H A G [P]   χείρους P D F: χείρονες cet.   13 ἐγγόνους C E H pr. et F [P]   ἐκτήσω P mg. D F   ταῦτ'] τοιαῦτα P D F   ἔλεξεν P s.v. D F   14 ἐκ δὲ τούτου C E (εν . . . P)   τοῦ γεγενημένου P s.v. D F   15 προσθεὶς D: προσελθὼν F   τῷ aut καὶ omisit P   16 με] μὲν H A G   17 ποιεῖν χάριν ὀφείλεις C E (non P)   ἴθι P C E H: ἴσθι A G et D F   νῦν P C A E G H et F: τοίνυν D   18 ὁ omisit P ut vid.   ἀσπάζει P F   19 αὐτῷ A H et F pr.   τῷ τε F   ἡμετέρῳ C E   φίλῳ H A G   21 τουτῳΐ Hirschig: τούτῳ codd. [P]   αὐτὸ post (παρεδωκεν) P: om. D F   παρέδωκε P ut vid. D F

22 Τί οὖν; ἔφη ὁ Ὑρκάνιος, ἐπειδὰν Καδούσιοι ἔλθωσι καὶ
Σάκαι καὶ οἱ ἐμοὶ πολῖται, καλέσωμεν καὶ τούτων, ἵνα κοινῇ
βουλευσώμεθα πάντες ὅσοις προσήκει πῶς ἂν συμφορώτατα
23 χρῴμεθα τῷ φρουρίῳ; ταῦτα μὲν οὕτω συνῄνεσεν ὁ Κῦρος·
ἐπεὶ δὲ συνῆλθον οἷς ἔμελε περὶ τοῦ φρουρίου, ἐβουλεύσαντο
κοινῇ φυλάττειν οἷσπερ ἀγαθὸν ἦν φίλιον ὄν, ὅπως αὐτοῖς μὲν
πρόβολος εἴη πολέμου, τοῖς δ' Ἀσσυρίοις ἐπιτετειχισμένον.
24 τούτων γενομένων πολὺ δὴ προθυμότερον καὶ πλείους καὶ
Καδούσιοι συνεστρατεύοντο καὶ Σάκαι καὶ Ὑρκάνιοι· καὶ
συνελέγη ἐντεῦθεν στράτευμα Καδουσίων μὲν πελτασταὶ
εἰς δισμυρίους καὶ ἱππεῖς εἰς τετρακισχιλίους, Σακῶν δὲ
τοξόται εἰς μυρίους καὶ ἱπποτοξόται εἰς χιλίους· καὶ Ὑρκάνιοι
δὲ πεζούς τε ὁπόσους ἐδύναντο προσεξέπεμψαν καὶ ἱππέας
ἐξεπλήρωσαν εἰς δισχιλίους· τὸ γὰρ πρόσθεν καταλελειμμένοι
ἦσαν πλείους οἴκοι αὐτοῖς ἱππεῖς, ὅτι καὶ οἱ Καδούσιοι καὶ
25 οἱ Σάκαι τοῖς Ἀσσυρίοις πολέμιοι ἦσαν. ὅσον δὲ χρόνον
ἐκαθέζετο ὁ Κῦρος ἀμφὶ τὴν περὶ τὸ φρούριον οἰκονομίαν,
τῶν Ἀσσυρίων τῶν κατὰ ταῦτα τὰ χωρία πολλοὶ μὲν ἀπῆγον
ἵππους, πολλοὶ δὲ ἀπέφερον ὅπλα, φοβούμενοι ἤδη πάντας
τοὺς προσχώρους.

26 Ἐκ δὲ τούτου προσέρχεται τῷ Κύρῳ ὁ Γαδάτας καὶ λέγει
ὅτι ἥκουσιν αὐτῷ ἄγγελοι ὡς ὁ Ἀσσύριος, ἐπεὶ πύθοιτο τὰ

1 εἰ ἐπειδὰν H A G et P ut vid. 2 καλέσαιμεν H pr. et D F [P] τούτων Pantazides : τοῦτον P et codd. 3 βουλευσώμεθα P D F : συμβουλευσώμεθα C A E G H 4 χω(ριωι) P post μὲν add. οὖν C E (non P) καὶ ὁ D F 5 ἔμελε H cor. : ἔμελλε cet. 6 ἑαυτοῖς D F 7 εἴη] ἦοι Λ : ᾖ G H post ἐπιτετειχισμένον add. εἴη C A E G H 8–10 επ(ει) . . . πε(λτασται) = P (12) 8 τούτων γενομένων C A E G H : ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο P D F prius καὶ om. P ut vid. D F 9 καδουσίων P ut vid. D F ἐστρατεύοντο P ut vid. D F 10 ἐνταῦθα D F [P] 12 χιλίους H A G : δισχιλίους C E et D: δισμυρίους F 13 δὲ om. C A E G H ὅσους D F προσέπεμψαν C A G H : συνέπεμψαν E ἱππεῖς C A E G H 14 προσεπλήρωσαν D F 15 αὐτῶν D F ὅτι D F : ὅτε C A E G H prius καὶ om. D F 16 οἱ om. C A E G H 17 οἰκοδομίαν H cor. A G 18 τῶν ἀσσυρίων om. C A E G H τῶν κατ' αὐτὰ χωρίων C A E G H (απη)γ(ον) . . . αγγε(λοι) § 26 = P (13) 20 προχώρους C E [P] 22 ὁ om. C E πύθοιτο τὰ] ἤκουσε C E

περὶ τοῦ φρουρίου, χαλεπῶς τε ἐνέγκοι καὶ συσκευάζοιτο ὡς
ἐμβαλῶν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν. ἐὰν οὖν ἀφῇς με, ὦ Κῦρε,
τὰ τείχη ἂν πειραθείην διασῶσαι, τῶν δ' ἄλλων μείων λόγος.
καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ἐὰν οὖν ἴῃς νῦν, πότε ἔσῃ οἴκοι; καὶ ὁ 27
Γαδάτας εἶπεν· Εἰς τρίτην δειπνήσω ἐν τῇ ἡμετέρᾳ. Ἦ καὶ
τὸν Ἀσσύριον, ἔφη, οἴει ἐκεῖ ἤδη καταλήψεσθαι; Εὖ μὲν
οὖν, ἔφη, οἶδα· σπεύσει γὰρ ἕως ἔτι πρόσω δοκεῖς ἀπεῖναι.
Ἐγὼ δ', ἔφη ὁ Κῦρος, ποσταῖος ἂν τῷ στρατεύματι ἐκεῖσε 28
ἀφικοίμην; πρὸς τοῦτο δὴ ὁ Γαδάτας λέγει· Πολὺ ἤδη, ὦ
δέσποτα, ἔχεις τὸ στράτευμα καὶ οὐκ ἂν δύναιο μεῖον ἢ ἐν
ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέραις ἐλθεῖν πρὸς τὴν ἐμὴν οἴκησιν. Σὺ μὲν
τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἄπιθι ὡς τάχιστα· ἐγὼ δ' ὡς ἂν δυνατὸν
ᾖ πορεύσομαι. ὁ μὲν δὴ Γαδάτας ᾤχετο· ὁ δὲ Κῦρος συνε- 29
κάλεσε πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν συμμάχων· καὶ ἤδη πολλοί
τε ἐδόκουν καὶ καλοὶ κἀγαθοὶ παρεῖναι· ἐν οἷς δὴ λέγει ὁ
Κῦρος ταῦτα.

Ἄνδρες σύμμαχοι, Γαδάτας διέπραξεν ἃ δοκεῖ πᾶσιν ἡμῖν 30
πολλοῦ ἄξια εἶναι, καὶ ταῦτα πρὶν καὶ ὁτιοῦν ἀγαθὸν ὑφ'
ἡμῶν παθεῖν. νῦν δὲ ὁ Ἀσσύριος εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ
ἐμβαλεῖν ἀγγέλλεται, δῆλον ὅτι ἅμα μὲν τιμωρεῖσθαι αὐτὸν
βουλόμενος, ὅτι δοκεῖ ὑπ' αὐτοῦ μεγάλα βεβλάφθαι· ἅμα δὲ
ἴσως κἀκεῖνο ἐννοεῖται ὡς εἰ οἱ μὲν πρὸς ἡμᾶς ἀφιστάμενοι
μηδὲν ὑπ' ἐκείνου κακὸν πείσονται, οἱ δὲ σὺν ἐκείνῳ ὄντες
ὑφ' ἡμῶν ἀπολοῦνται, ὅτι τάχα οὐδένα εἰκὸς σὺν αὐτῷ
βουλήσεσθαι εἶναι. νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες, καλόν τι ἄν μοι 31

1 παρασκευάζοιτο D F 2 ἐς C E ἑαυτοῦ C A E G H : αὐτοῦ D F ἦν D F 3 πειρῴμην D F 4 ἦν D F οὖν om. C E νῦν om. H A G ἔσει F 7 ἕως ἔτι] ὅσῳ σὺ D F δοκεῖς ἀπεῖναι C A E G H : δοκεῖς ἰέναι D : εἶναι δοκεῖς F 8 ἂν H A G : σὺν D in ras., F : ἂν σὺν C E 10 τὸ om. C A E G H ἂν] ἐὰν H A G ἐν om. E 15 δὴ καὶ ὁ κῦρος λέγει τάδε D F 17 ἐδόκει C A E G H 18 ὑφ' ἡμῶν ἀγαθὸν H A G 20 ἐμβάλλειν D : ἐμβαλλεῖν F 21 ὑπ'] ἀπ' C A E G H μέγα βεβλάφθαι ὑπ' αὐτοῦ D F 22 ἴσως om. C κἀκεῖνος H A G : κἀκείνη E 23 πήσονται H cor. A G 24 ὅτι del. Hartman τάχα H A G : τάχιστα C E et F : ὡς τάχιστα D 25 βούλεσθαι D F

δοκοῦμεν ποιῆσαι, εἰ προθύμως Γαδάτᾳ βοηθήσαιμεν ἀνδρὶ
εὐεργέτῃ· καὶ ἅμα δίκαια ποιοῖμεν ἂν χάριν ἀποδιδόντες·
ἀλλὰ μὴν καὶ σύμφορά γ' ἄν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πράξαιμεν ἡμῖν
32 αὐτοῖς. εἰ γὰρ πᾶσι φαινοίμεθα τοὺς μὲν κακῶς ποιοῦντας
νικᾶν πειρώμενοι κακῶς ποιοῦντες, τοὺς δ' εὐεργετοῦντας
ἀγαθοῖς ὑπερβαλλόμενοι, εἰκὸς ἐκ τῶν τοιούτων φίλους μὲν
πολλοὺς ἡμῖν βούλεσθαι γίγνεσθαι, ἐχθρὸν δὲ μηδένα ἐπι-
33 θυμεῖν εἶναι· εἰ δὲ ἀμελῆσαι δόξαιμεν Γαδάτα, πρὸς τῶν
θεῶν ποίοις λόγοις ἂν ἄλλον πείθοιμεν χαρίζεσθαί τι ἡμῖν;
πῶς δ' ἂν τολμῷμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπαινεῖν; πῶς δ' ἂν ἀντι-
βλέψαι τις ἡμῶν δύναιτο Γαδάτᾳ, εἰ ἡττῴμεθ' αὐτοῦ εὖ
ποιοῦντος τοσοῦτοι ὄντες ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ τούτου οὕτω διακει-
34 μένου; ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· οἱ δὲ πάντες ἰσχυρῶς συνεπῄνουν
ταῦτα ποιεῖν.

Ἄγε τοίνυν, ἔφη, ἐπεὶ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖ ταῦτα, ἐπὶ μὲν
τοῖς ὑποζυγίοις καὶ ὀχήμασι καταλίπωμεν ἕκαστοι τοὺς μετ'
35 αὐτῶν ἐπιτηδειοτάτους πορεύεσθαι. Γωβρύας δ' ἡμῖν ἀρχέτω
αὐτῶν καὶ ἡγείσθω αὐτοῖς· καὶ γὰρ ὁδῶν ἔμπειρος καὶ τἆλλα
ἱκανός· ἡμεῖς δ', ἔφη, καὶ ἵπποις τοῖς δυνατωτάτοις καὶ
ἀνδράσι πορευώμεθα, τὰ ἐπιτήδεια τριῶν ἡμερῶν λαβόντες·
ὅσῳ δ' ἂν κουφότερον συσκευασώμεθα καὶ εὐτελέστερον,
τοσούτῳ ἥδιον τὰς ἐπιούσας ἡμέρας ἀριστήσομέν τε καὶ
δειπνήσομεν καὶ καθευδήσομεν. νῦν δ', ἔφη, πορευώμεθα
36 ὧδε· πρώτους μὲν ἄγε σύ, Χρυσάντα, τοὺς θωρακοφόρους,
ἐπεὶ ὁμαλή τε καὶ πλατεῖα ἡ ὁδός ἐστι, τοὺς ταξιάρχους

1 γαδάτῃ D F   βοηθήσομεν C E et D   2 ποιοῦμεν C A E G H   3 ξύμφορα G   ἐμοὶ δοκεῖ G : ἐμοὶ δοκῶ C A E H : ἐγὼ δοκῶ D F   πράττοιμεν D F   5 εὐεργέτας C E et F   7 ἡμῖν πολλοὺς D F   8 γαδάτου C A E G H et F   9 λόγοις ἄλλους πείθοιμεν ἂν D F   10 post. ἂν om. H A G   11 ἡμᾶς C E   αὐτοῦ om. C E   12 τοσοίδε D F   ὑφ' ἑνὸς H A G   13 post μὲν add. οὖν D F   συνεπῄνουν ἰσχυρῶς D F   15 ἄγετε H A G   ἐπείπερ D F   16 ὀχήμασι D F : χρήμασι C A E G H   καταλείπωμεν D F   μετὰ τούτων D F   18 αὐτοῖς] αὐτός D   22 τόσῳ D F   ἥδιον post ἡμέρας D F   23 δ' om. H A G   πορευόμεθα A G   24 πρώτους C pr. ut vid. : πρῶτον C cor. cet.   ἄγε σύ C E G H : ἄγε A : σύγε ἄγε D : σὺ ἄγε F   25 ante ἐπεὶ add. ἄγε δὴ D F   ἡ om. D F

*ἔχων ἐν μετώπῳ πάντας· ἡ δὲ τάξις ἑκάστη ἐφ' ἑνὸς ἴτω·
ἀθρόοι γὰρ ὄντες καὶ τάχιστα καὶ ἀσφαλέστατα πορευοίμεθ'
ἄν. τούτου δ' ἕνεκα, ἔφη, κελεύω τοὺς θωρακοφόρους* 37
*ἡγεῖσθαι ὅτι τοῦτο βραδύτατόν ἐστι τοῦ στρατεύματος· τοῦ
δὲ βραδυτάτου ἡγουμένου ἀνάγκη ῥᾳδίως ἕπεσθαι πάντα τὰ
θᾶττον ἰόντα· ὅταν δὲ τὸ τάχιστον ἡγῆται ἐν νυκτί, οὐδέν
ἐστι θαυμαστὸν καὶ διασπᾶσθαι τὰ στρατεύματα· τὸ γὰρ
προταχθὲν ἀποδιδράσκει. ἐπὶ δὲ τούτοις, ἔφη, Ἀρτάβαζος* 38
*τοὺς Περσῶν πελταστὰς καὶ τοξότας ἀγέτω· ἐπὶ δὲ τούτοις
Ἀνδαμύας ὁ Μῆδος τὸ Μήδων πεζόν· ἐπὶ δὲ τούτοις Ἔμβας
τὸ Ἀρμενίων πεζόν· ἐπὶ δὲ τούτοις Ἀρτούχας Ὑρκανίους·
ἐπὶ δὲ τούτοις Θαμβράδας τὸ Σακῶν πεζόν· ἐπὶ δὲ τούτοις
Δατάμας Καδουσίους. ἀγόντων δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἐν* 39
*μετώπῳ μὲν τοὺς ταξιάρχους ἔχοντες, δεξιοὺς δὲ τοὺς πελτα-
στάς, ἀριστεροὺς δὲ τοὺς τοξότας τοῦ ἑαυτῶν πλαισίου· οὕτω
γὰρ πορευόμενοι καὶ εὐχρηστότεροι γίγνονται. ἐπὶ δὲ τούτοις* 40
*οἱ σκευοφόροι, ἔφη, πάντων ἑπέσθων· οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν
ἐπιμελείσθων ὅπως συνεσκευασμένοι τε ὦσι πάντα πρὶν
καθεύδειν καὶ πρῴ σὺν τοῖς σκεύεσι παρῶσιν εἰς τὴν τεταγ-
μένην χώραν καὶ ὅπως κοσμίως ἕπωνται. ἐπὶ δὲ τοῖς* 41
*σκευοφόροις, ἔφη, τοὺς Πέρσας ἱππέας Μαδάτας ὁ Πέρσης
ἀγέτω, ἔχων καὶ οὗτος τοὺς ἑκατοντάρχους τῶν ἱππέων ἐν
μετώπῳ· ὁ δ' ἑκατόνταρχος τὴν τάξιν ἀγέτω εἰς ἕνα, ὥσπερ*

1 *πάντας ἐν μετώπῳ* C E *ἑκάστη σοι* F 2 pr. *καὶ* om. D F *ἂν πορευοίμεθα* D F 3 *κελεύω* ante *ἡγεῖσθαι* D F 4 *βαρύτατον* et 5 *βαρυτάτου* codd. : corr. Hirschig 6 *θᾶττον ἰόντα*] *ἐλάσσονα* D F 7 *διασπᾶσθαι* F : *διεσπᾶσθαι* H A G : *διασπάσασθαι* C E et D *τὸ γὰρ προταθὲν* C E : *τὰ γὰρ ἀποσπασθέντα* D F 8 *ἀρτάβας* D : *ἀρταβάτας* F 10 *ἀνδραμύας* C et F : *ἀνδραμὰς* D *πεζόν*] codd. ter *πεζικόν* primum *ἐπὶ . . . ἀρμενίων πεζόν* om. F : primum *ἐπὶ . . . σακῶν πεζόν* om. D 11 post *ὑρκανίους* add. *ἀγέτω* F 12 *θαμβάτας* F 13 *δατάμας* D : *δαμάτας* cet. *ἐν τῷ* D F 15 *τοὺς ἑαυτῶν πλαγίους* C A E G H 17 *ἔφη οἱ σκευοφόροι* D F *ἑπέσθωσαν* C A G H : *ἐπέστωσαν* E 18 *ἐπιμελείσθωσαν* D F *πάντων ὅπως ἂν* D F *πάντα* om. G 19 *συντεταγμένην* H A G 20 *εὐκοσμίως* C E 21 *μαιδάτας* D F 22 *ἀγέσθω* C E *ἵππων* H A G

42 οἱ πέζαρχοι. ἐπὶ τούτοις †Ῥαμβάκας ὁ Μῆδος ὡσαύτως
τοὺς ἑαυτοῦ ἱππέας· ἐπὶ τούτοις σύ, ὦ Τιγράνη, τὸ σεαυτοῦ
ἱππικόν· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἵππαρχοι μεθ' ὧν ἕκαστοι ἀφί-
κοντο πρὸς ἡμᾶς. ἐπὶ τούτοις Σάκαι ἄγετε· ἔσχατοι δέ,
ὥσπερ ἦλθον, Καδούσιοι ἰόντων· Ἀλκεύνα, σὺ δὲ ὁ ἄγων
αὐτοὺς ἐπιμελοῦ τὸ νῦν εἶναι πάντων τῶν ὄπισθεν καὶ μηδένα
43 ἔα ὕστερον τῶν σῶν ἱππέων γίγνεσθαι. ἐπιμελεῖσθε δὲ
τοῦ σιωπῇ πορεύεσθαι οἵ τε ἄρχοντες καὶ πάντες δὲ οἱ
σωφρονοῦντες· διὰ γὰρ τῶν ὤτων ἐν τῇ νυκτὶ ἀνάγκη
μᾶλλον ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἕκαστα καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ
πράττεσθαι· καὶ τὸ ταραχθῆναι δὲ ἐν τῇ νυκτὶ πολὺ μεῖζόν
ἐστι πρᾶγμα ἢ ἐν τῇ ἡμέρᾳ καὶ δυσκαταστατώτερον· οὗ
44 ἕνεκα ἥ τε σιωπὴ ἀσκητέα καὶ ἡ τάξις φυλακτέα. τὰς δὲ
νυκτερινὰς φυλακάς, ὅταν μέλλητε νυκτὸς ἀναστήσεσθαι,
χρὴ ὡς βραχυτάτας καὶ πλείστας ποιεῖσθαι, ὡς μηδένα
ἡ ἐν τῇ φυλακῇ ἀγρυπνία πολλὴ οὖσα λυμαίνηται ἐν τῇ
πορείᾳ· ἡνίκα δ' ἂν ὥρα ᾖ πορεύεσθαι, σημαίνειν τῷ κέρατι.
45 ὑμεῖς δ' ἔχοντες ἃ δεῖ ἕκαστοι πάρεστε εἰς τὴν ἐπὶ Βαβυ-
λῶνος ὁδόν· ὁ δ' ὁρμώμενος ἀεὶ τῷ κατ' οὐρὰν παρεγγυάτω
ἕπεσθαι.

46 Ἐκ τούτου δὴ ᾤχοντο ἐπὶ τὰς σκηνὰς καὶ ἅμα ἀπιόντες
διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους ὡς μνημονικῶς ὁ Κῦρος ὁπόσοις
47 συνέταττε πᾶσιν ὀνομάζων ἐνετέλλετο. ὁ δὲ Κῦρος ἐπι-

1 ἐπὶ δὲ D F τούτοις ὁ ῥαμβάκας D F : τούτῳ (τοῦτο Λ) ἱερσομβάτας C Λ E G H (ἱεροσομβάτας H pr. ut vid.): fort. Ὀρσάβαρις 2 ἑαυτῶν C Λ G H ἐπὶ δὲ D F σαυτοῦ D F 3 ὧν] οὓς H Λ G ἕκαστος ἀφίκετο D F 5 ἰόντων· ἀλκεύνα F : ἰόντων, ἀλκεῦνα· D : ἀγόντων στράτευμα C Λ E G H ὁ om. D F 6 τῶν om. C Λ E G H 7 ἔα om. D F : ἕνα C E 8 δὲ om. E et D 11 πράττεσθαι] προΐστασθαι H Λ G ταραχθῆναι] πραχθῆναι C Λ E G H τῇ om. C E et D F 12 οὗ εἵνεκα D F : οὕνεκα C Λ E G H 13 διαφυλακτέα D F 14 ἔφη φυλακάς D F ἐξαναστήσεσθαι D F 15 ante χρὴ add. αἰεὶ D F post καὶ add. ὡς D F 16 ante ἡ add. καὶ D F 17 σημανεῖ H Λ G 18 βαβυλῶνα H Λ G 19 ἐγγυτάτω ἑπέσθω D F 21 δὴ] οὖν D F ἀπόντες H Λ G 22 ὁπόσοις . . . κῦρος om. H Λ G 23 πᾶσιν Heindorf : πῶς codd.

μελείᾳ τοῦτο ἐποίει· πάνυ γὰρ αὐτῷ ἐδόκει θαυμαστὸν εἶναι
εἰ οἱ μὲν βάναυσοι ἴσασι τῆς αὑτοῦ τέχνης ἕκαστος τῶν
ἐργαλείων τὰ ὀνόματα, καὶ ὁ ἰατρὸς δὲ οἶδε καὶ τῶν ὀργάνων
καὶ τῶν φαρμάκων οἷς χρῆται πάντων τὰ ὀνόματα, ὁ δὲ
στρατηγὸς οὕτως ἠλίθιος ἔσοιτο ὥστε οὐκ εἴσοιτο τῶν ὑφ'
αὑτῷ ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα, οἷς ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ ὀργάνοις
χρῆσθαι καὶ ὅταν καταλαβεῖν τι βούληται καὶ ὅταν φυλάξαι
καὶ ὅταν θαρρῦναι καὶ ὅταν φοβῆσαι· καὶ τιμῆσαι δὲ ὁπότε
τινὰ βούλοιτο, πρέπον αὐτῷ ἐδόκει εἶναι ὀνομαστὶ προσ-
αγορεύειν. ἐδόκουν δ' αὐτῷ οἱ γιγνώσκεσθαι δοκοῦντες 48
ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ καλόν τι ποιοῦντες ὁρᾶσθαι μᾶλλον
ὀρέγεσθαι καὶ τοῦ αἰσχρόν τι ποιεῖν μᾶλλον προθυμεῖσθαι
ἀπέχεσθαι. ἠλίθιον δὲ καὶ τοῦτ' ἐδόκει εἶναι αὐτῷ τὸ ὁπότε 49
τι βούλοιτο πραχθῆναι, οὕτω προστάττειν ὥσπερ ἐν οἴκῳ
ἔνιοι δεσπόται προστάττουσιν, Ἴτω τις ἐφ' ὕδωρ, Ξύλα τις
σχισάτω· οὕτω γὰρ προσταττομένων εἰς ἀλλήλους τε ὁρᾶν 50
πάντες ἐδόκουν αὐτῷ καὶ οὐδεὶς περαίνειν τὸ προσταχθὲν καὶ
πάντες ἐν αἰτίᾳ εἶναι καὶ οὐδεὶς τῇ αἰτίᾳ οὔτε αἰσχύνεσθαι
οὔτε φοβεῖσθαι ὁμοίως διὰ τὸ σὺν πολλοῖς αἰτίαν ἔχειν· διὰ
ταῦτα δὴ πάντας ὠνόμαζεν αὐτὸς ὅτῳ τι προστάττοι.

Καὶ Κῦρος μὲν δὴ περὶ τούτων οὕτως ἐγίγνωσκεν. οἱ δὲ 51
στρατιῶται τότε μὲν δειπνήσαντες καὶ φυλακὰς καταστησά-

1 γὰρ] δὲ D F ἐδόκει ante αὐτῷ C E, ante εἶναι D F 2 αὐτοῦ D : αὐτοῦ F : ἑαυτοῦ C A G H : ἑαυτῶν E 3 ante ἐργαλείων add. αὐτοῦ C, ἑαυτοῦ H A G 6 αὐτῷ F : ἑαυτῷ H A G : ἑαυτὸν C E et D αὐτῷ] αὐτοῖς H A G 7 λαβεῖν C E : προκαταλαβεῖν D F φυλάξειν C A E G H 8 τιμῆσαι Schneider : ὅταν τιμῆσαι C A E G H : πρὸς τὸ τιμῆσαι D F ὁπότε] πότε C A E G H 9 τὸ πρέπον H A G ὀνόματι C A E G H 11 μᾶλλον ὀρέγεσθαι om. D F 13 καὶ om. D F εἶναι ἐδόκει αὐτῷ C E : αὐτῷ ἐδόκει εἶναι D F 14 τι βούλοιτο Dind. : ὅτι βούλοιτο H A G : βούλοιτό τι D F : βούλοιτο C E οὕτω H A G : ὅτῳ C E : om. D : αὐτῷ F ὥσπερ . . . προστάττουσιν om. C : ὥσπερ . . . σχισάτω om. E ὥσπερ] καὶ D : ὥσπερ καὶ F 15 προστάττουσι δεσπόται D F 16 προσταττομένων D F : πραττομένων C : ταττομένων A E G H τε om. D F 17 πάντες] ἅπαντες D F : πάντες τε C A E G H πραχθὲν C 20 αὐτὸς πάντας ὠνόμαζεν D F ὅτῳ τι D F : ὁπότε H cor. A G : ὅτῳ τε H pr. : ὅτῳ C E πράττοι D F 21 οὕτω περὶ τούτων D F 22 μὲν om. C E

52 μενοι καὶ συσκευασάμενοι πάντα ἃ ἔδει ἐκοιμήθησαν. ἡνίκα
δ' ἦν ἐν μέσῳ νυκτῶν, ἐσήμηνε τῷ κέρατι. Κῦρος δ' εἰπὼν
τῷ Χρυσάντᾳ ὅτι ἐπὶ τῇ ὁδῷ ὑπομενοίη ἐν τῷ πρόσθεν τοῦ
στρατεύματος ἐξῄει λαβὼν τοὺς ἀμφ' αὑτὸν ὑπηρέτας· βραχεῖ
δὲ χρόνῳ ὕστερον Χρυσάντας παρῆν ἄγων τοὺς θωρακο-
53 φόρους. τούτῳ μὲν ὁ Κῦρος δοὺς ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ
πορεύεσθαι ἐκέλευεν ἡσύχως· οὐ γάρ πω ἐν ὁδῷ πάντες
ἦσαν· αὐτὸς δὲ ἑστηκὼς ἐν τῇ ὁδῷ τὸν μὲν προσιόντα
προυπέμπετο ἐν τάξει, ἐπὶ δὲ τὸν ὑστερίζοντα ἔπεμπε καλῶν.
54 ἐπεὶ δὲ πάντες ἐν ὁδῷ ἦσαν, πρὸς μὲν Χρυσάνταν ἱππέας
ἔπεμψεν ἐροῦντας ὅτι ἐν ὁδῷ ἤδη πάντες· ἄγε οὖν ἤδη
55 θᾶττον. αὐτὸς δὲ παρελαύνων τὸν ἵππον εἰς τὸ πρόσθεν
ἥσυχος κατεθεᾶτο τὰς τάξεις. καὶ οὓς μὲν ἴδοι εὐτάκτως
καὶ σιωπῇ ἰόντας, προσελαύνων αὐτοῖς τίνες τε εἶεν ἠρώτα καὶ
ἐπεὶ πύθοιτο ἐπῄνει· εἰ δέ τινας θορυβουμένους αἴσθοιτο, τὸ
αἴτιον τούτου σκοπῶν κατασβεννύναι τὴν ταραχὴν ἐπειρᾶτο.

56 Ἓν μόνον παραλέλειπται τῆς ἐν νυκτὶ ἐπιμελείας αὐτοῦ,
ὅτι πρὸ παντὸς τοῦ στρατεύματος πεζοὺς εὐζώνους οὐ πολλοὺς
προύπεμπεν, ἐφορωμένους ὑπὸ Χρυσάντα καὶ ἐφορῶντας
αὐτόν, ὡς ὠτακουστοῦντες καὶ εἴ πως ἄλλως δύναιντο
αἰσθάνεσθαί τι, σημαίνοιεν τῷ Χρυσάντᾳ ὅ τι καιρὸς δοκοίη
εἶναι· ἄρχων δὲ καὶ ἐπὶ τούτοις ἦν ὃς καὶ τούτους ἐκόσμει,
καὶ τὸ μὲν ἄξιον λόγου ἐσήμαινε, τὸ δὲ μὴ οὐκ ἠνώχλει

2 ἐν μέσῳ H A G : ἐκ μέσων C E et D : ἐν μέσων F ἐσήμαινε E et D F εἶπε C A E G H 3 ὁδῷ] ἔω H A G ἐπιμένοι C E : ἐπιμένοι δὴ D F : ἐπόμενοι A : ἑπόμενοι G H : corr. Schneider et Dind. 4 post ἐξῄει add. δὲ C A E G H αὐτὸν C A H et F βραχὺ A G 5 παρῆν χρυσάντας D F ἔχων D F 6 post μὲν add. οὖν D F δοὺς τοὺς D F 7 ἐκέλευσεν C E et F ἥσυχον ἕως ἄγγελος ἔλθοι D F οὐ . . . ἦσαν] ὅτι πάντες ἐν ὁδῷ D F 8 τῇ ὁδῷ] τῷ αὐτῷ D F 11 prius ἤδη] ἦσαν D F posterius ἤδη om. C E et F, sed ἄγε δὴ οὖν D 14 οἵτινες εἶεν D F ἤρετο C A E G H 15 αἰσθάνοιτο D F τὸν D F 16 ταραχὴν] ἀρχὴν D F 17 παραλέλειπται F : παρελέλειπτο D : παραλείπεται C A E G H 18 στρατοπέδου D F 19 ἐφορῶντες H A G 20 ὠτακουστοῦντας D F : ὑπακουστοῦντες H A G : ὑπακουστοῦντας C E δύνανται D F 21 τι om. H A G 22 ἐπὶ τούτων εἷς ἦν F : ἐπιτάττων εἷς ἦν D 23 ἄξιον μὲν D F

λέγων. τὴν μὲν δὴ νύκτα οὕτως ἐπορεύοντο· ἐπεὶ δὲ ἡμέρα 57
ἐγένετο, τοὺς μὲν Καδουσίων ἱππέας, ὅτι αὐτῶν καὶ οἱ πεζοὶ
ἐπορεύοντο ἔσχατοι, παρὰ τούτοις κατέλιπεν, ὡς μηδ᾽ οὗτοι
ψιλοὶ ἱππέων ἴοιεν· τοὺς δ᾽ ἄλλους εἰς τὸ πρόσθεν παρε-
λαύνειν ἐκέλευσεν, ὅτι καὶ οἱ πολέμιοι ἐν τῷ πρόσθεν ἦσαν,
ὅπως εἴ τί που ἐναντιοῖτο αὐτῷ, ἀπαντῴη ἔχων τὴν ἰσχὺν
ἐν τάξει καὶ μάχοιτο, εἴ τέ τί που φεῦγον ὀφθείη, ὡς ἐξ
ἑτοιμοτάτου διώκοι. ἦσαν δὲ αὐτῷ αἰεὶ τεταγμένοι οὓς τε 58
διώκειν δέοι καὶ οὓς παρ᾽ αὐτῷ μένειν· πᾶσαν δὲ τὴν τάξιν
λυθῆναι οὐδέποτε εἴα. Κῦρος μὲν δὴ οὕτως ἦγε τὸ στρά- 59
τευμα· οὐ μέντοι αὐτός γε μιᾷ χώρᾳ ἐχρῆτο, ἀλλ᾽ ἄλλοτε
ἀλλαχῇ περιελαύνων ἐφεώρα τε καὶ ἐπεμελεῖτο, εἴ του
δέοιντο. οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον οὕτως ἐπορεύοντο.

Ἐκ δὲ τοῦ Γαδάτα ἱππικοῦ τῶν δυνατῶν τις ἀνδρῶν IV
ἐπεὶ ἑώρα αὐτὸν ἀφεστηκότα ἀπὸ τοῦ Ἀσσυρίου, ἐνόμισεν,
εἴ τι οὗτος πάθοι, αὐτὸς ἂν λαβεῖν παρὰ τοῦ Ἀσσυρίου
πάντα τὰ Γαδάτα· οὕτω δὴ πέμπει τινὰ τῶν ἑαυτοῦ πιστῶν
πρὸς τὸν Ἀσσύριον καὶ κελεύει τὸν ἰόντα, εἰ καταλάβοι
ἤδη ἐν τῇ Γαδάτα χώρᾳ τὸ Ἀσσύριον στράτευμα, λέγειν
τῷ Ἀσσυρίῳ ὅτι εἰ βούλοιτο ἐνεδρεῦσαι, λάβοι ἂν Γαδάταν
καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. δηλοῦν δὲ ἐνετέλλετο ὅσην τε εἶχεν 2
ὁ Γαδάτας δύναμιν καὶ ὅτι Κῦρος οὐ συνέποιτο αὐτῷ· καὶ
τὴν ὁδὸν ἐδήλωσεν ᾗ προσιέναι μέλλοι. προσεπέστειλε δὲ
τοῖς αὑτοῦ οἰκέταις, ὡς πιστεύοιτο μᾶλλον, καὶ τὸ τεῖχος ὃ

1 ἐπορεύετο C E et F 2 τοὺς μὲν τῶν D F : τῶν μὲν C E G H : τὸ μὲν A 3 ἔσχατοι (-ν D) ἐπορεύοντο D F κατέλειπεν D F 4 εἶεν D F 5 ἐκέλευεν C G H 6 τί] τε H A G et D ἐναντιοῖτο] ἐναντίον D F ὑφ᾽ αὐτῷ ἔχων ἐν τάξει τὴν ἰσχὺν μάχοιτο D F 7 τί om. H A G ὡς] ὅπως G et D 8 διώκοιεν D F δὲ om. A H ἀεὶ E G et F post τεταγμένοι add. εἰ δέοι διωγμοῦ D F 9 ἑαυτῷ D F 11 γε om. C E ἄλλοτε] ἅτε C E 13 δέοῖτο H, unde δέοιτο A 14 γαδάτα H A G et D F : γαδάτου C E 15 post ἐνόμισεν add. ὅτι G et D F 17 τὰ γαδάτου F : τὰ γαδάτα D : τὰ ἀγαθὰ C E G : τἀγαθὰ A H (19 γαδάτα codd.) 20 λάβοι ἂν D F : λαβεῖν C A E G H 21 τοὺς ἄλλους τοὺς σὺν D F 22 δύναμιν post εἶχεν D F συνέποιτο D F : συνείπετο C A E G H 23 ᾗ μέλλοι (-ει D) προσιέναι ἐδήλωσεν D F post δὲ add. καὶ D F 24 αὐτοῦ C Λ E G H : ἑαυτοῦ D F

ἐτύγχανεν αὐτὸς ἔχων ἐν τῇ Γαδάτα χώρᾳ παραδοῦναι τῷ
Ἀσσυρίῳ καὶ τὰ ἐνόντα· ἥξειν δὲ καὶ αὐτὸς ἔφασκεν, εἰ μὲν
δύναιτο, ἀποκτείνας Γαδάταν, εἰ δὲ μή, ὡς σὺν τῷ Ἀσσυρίῳ
3 τὸ λοιπὸν ἐσόμενος. ἐπεὶ δὲ ὁ ἐπὶ ταῦτα ταχθεὶς ἐλαύνων
ὡς δυνατὸν ἦν τάχιστα ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Ἀσσύριον καὶ
ἐδήλωσεν ἐφ᾽ ἃ ἥκοι, ἀκούσας ἐκεῖνος τό τε χωρίον εὐθὺς
παρέλαβε καὶ πολλὴν ἵππον ἔχων καὶ ἅρματα ἐνήδρευεν ἐν
4 κώμαις ἀθρόαις. ὁ δὲ Γαδάτας ὡς ἐγγὺς ἦν τούτων τῶν
κωμῶν, πέμπει τινὰς προδιερευνησομένους. ὁ δὲ Ἀσσύριος
ὡς ἔγνω προσιόντας τοὺς διερευνητάς, φεύγειν κελεύει ἅρ-
ματα ἐξαναστάντα δύο ἢ τρία καὶ ἵππους ὀλίγους, ὡς δὴ
φοβηθέντας καὶ ὀλίγους ὄντας. οἱ δὲ διερευνηταὶ ὡς εἶδον
ταῦτα, αὐτοί τε ἐδίωκον καὶ τῷ Γαδάτᾳ κατέσειον· καὶ ὃς
ἐξαπατηθεὶς διώκει ἀνὰ κράτος. οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ὡς ἐδόκει
5 ἁλώσιμος εἶναι ὁ Γαδάτας, ἀνίστανται ἐκ τῆς ἐνέδρας. καὶ
οἱ μὲν ἀμφὶ Γαδάταν ἰδόντες ὥσπερ εἰκὸς ἔφευγον, οἱ δ᾽ αὖ
ὥσπερ εἰκὸς ἐδίωκον. καὶ ἐν τούτῳ ὁ ἐπιβουλεύων τῷ
Γαδάτᾳ παίει αὐτόν, καὶ καιρίας μὲν πληγῆς ἁμαρτάνει,
τύπτει δὲ αὐτὸν εἰς τὸν ὦμον καὶ τιτρώσκει. ποιήσας δὲ
τοῦτο ἐξίσταται, ἕως σὺν τοῖς διώκουσιν ἐγένετο· ἐπεὶ δ᾽
ἐγνώσθη ὃς ἦν, ὁμοῦ δὴ [σὺν τοῖς Ἀσσυρίοις] προθύμως
6 ἐκτείνων τὸν ἵππον σὺν τῷ βασιλεῖ ἐδίωκεν. ἐνταῦθα δὴ
ἡλίσκοντο μὲν δῆλον ὅτι οἱ βραδυτάτους ἔχοντες τοὺς ἵππους
ὑπὸ τῶν ταχίστων· ἤδη δὲ μάλα πάντες πιεζόμενοι διὰ τὸ

1 ἔτυχεν C E γαδάτου C Λ E G H δοῦναι D F 2 ἔφη D F 3 δύναται ἀποκτεῖναι C E 4 ἐξελαύνων C E 6 παρέλαβεν εὐθὺς C E 7 καταλαμβάνει D : παραλαμβάνει F 9 προερευνησομένους D F 10 διερευνήσοντας D F : διερμηνευτάς C E 11 ὡς δὴ] ἡδέως δὴ Λ H : ἡδέως δὲ G 12 διερμηνευταὶ C E : προδιερευνηταὶ H Λ G : προερευνηταὶ D F 15 εὐθέως ἀνίστανται D F 16 ἔφευγον . . . εἰκὸς om. H Λ G 17 ὥσπερ εἰκὸς del. Cobet 20 ἕως] ὡς D F διώκουσι γένοιτο D F 21 ὃς] ὡς H Λ G ὁμοῦ δὴ σὺν τοῖς ἀσσυρίοις Λ E G H : ὁμοῦ δ᾽ ἦν ἐν τοῖς ἀσσυρίοις C : ὁμοῦ δὴ ὁ ἀσσύριος D F : ὁμοῦ δὴ ὢν τοῖς ἀσσυρίοις Hug : seclusi post Pantaziden quod interpretamentum videtur esse 23 ἔχοντες τοὺς ἵππους C Λ E G H : ἵππους ἔχοντες D F 24 ταχίστους Cobet ἤδη] ἦσαν D F

κατατετρῦσθαι ὑπὸ τῆς πορείας οἱ τοῦ Γαδάτα ἱππεῖς καθο-
ρῶσι τὸν Κῦρον προσιόντα σὺν τῷ στρατεύματι· δοκεῖν δὲ
χρὴ ἀσμένους καὶ ὥσπερ εἰς λιμένα ἐκ χειμῶνος προσφέρε-
σθαι αὐτούς. ὁ δὲ Κῦρος τὸ μὲν πρῶτον ἐθαύμασεν· ὡς δ' 7
ἔγνω τὸ πρᾶγμα, ἔστε μὲν πάντες ἐναντίοι ἤλαυνον, ἐναντίος
καὶ αὐτὸς ἐν τάξει ἦγε τὴν στρατιάν· ὡς δὲ γνόντες οἱ πο-
λέμιοι τὸ ὂν ἐτράποντο εἰς φυγήν, ἐνταῦθα ὁ Κῦρος διώκειν
ἐκέλευσε τοὺς πρὸς τοῦτο τεταγμένους, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς
ἄλλοις εἵπετο ὡς ᾤετο συμφέρειν. ἐνταῦθα δὴ καὶ ἅρματα 8
ἡλίσκοντο, ἔνια μὲν καὶ ἐκπιπτόντων τῶν ἡνιόχων, τῶν μὲν
ἐν τῇ ἀναστροφῇ, τῶν δὲ καὶ ἄλλως, ἔνια δὲ καὶ περιτεμνό-
μενα ὑπὸ τῶν ἱππέων [ἡλίσκετο]. καὶ ἀποκτείνουσι δὲ ἄλ-
λους τε πολλοὺς καὶ τὸν παίσαντα Γαδάταν. τῶν μέντοι 9
πεζῶν Ἀσσυρίων, οἳ ἔτυχον τὸ Γαδάτα χωρίον πολιορ-
κοῦντες, οἱ μὲν εἰς τὸ τεῖχος κατέφυγον τὸ ἀπὸ Γαδάτα
ἀποστάν, οἱ δὲ φθάσαντες εἰς πόλιν τινὰ τοῦ Ἀσσυρίου
μεγάλην, ἔνθα καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἅρμασι
κατέφυγεν ὁ Ἀσσύριος.

Κῦρος μὲν δὴ διαπραξάμενος ταῦτα ἐπαναχωρεῖ εἰς τὴν 10
Γαδάτα χώραν· καὶ προστάξας οἷς ἔδει ἀμφὶ τὰ αἰχμά-
λωτα ἔχειν, εὐθὺς ἐπορεύετο, ὡς ἐπισκέψαιτο τὸν Γαδάταν

1 κατατετρῦσθαι D : κατατετρῶσθαι d F : κατατάττεσθαι C A E G H : κατατετάσθαι cit. Schneider οἱ om. D F γαδάτου C E et D καθορῶσι δὲ D F 3 χρὴ ἀσμένους καὶ F : χρησαμένους καὶ ἡδέως H A G : χρὴ ἀσμένους καὶ ἡδέως C : χρὴ ἀσμένως καὶ ἡδέως E et D ἐς H A G λιμένας D F ἐκ om. H A G 5 ἔστε μὲν D F : ὡς C A E G H ἀντίοι et ἀντίος D F 6 ἦγεν ἐν τάξει D F 7 ὂν καὶ D ἐτράποντο D F : ἐτράπησαν A E G H : ἐνετράπησαν C ἐνταῦθα δὴ D F ἐκέλευσε διώκειν D F 9 εἵπετο ante σὺν D F ἔνθα D F 10 ἡλίσκοντο C A E G H : ἡλίσκετο D F καὶ . . . τῶν μὲν om. H A G 12 ἡλίσκετο seclusi ἀποκτείνουσι δὲ C A E G H : ἀποκτείνουσιν D F 13 παίσαντα] παῖδα τὸν C E : παίσαντα τὸν D (14 γαδάτα codd.) 15 ante οἱ μὲν add. οἱ πλεῖστοι αὐτῶν D F κατέφευγον C A E G H γαδάτου C A E G H 16 τοῦ ἀσσυρίου C E G H : τῶν ἀσσυρίων D : τῶν ἀσσυρίου F : ἀσσυρίου A 17 τοῖς ἅρμασι καὶ τοῖς ἵπποις D F 18 κατέφευγεν C A E G H 19 ἐπανεχώρει D F πρὸς C E 20 γαδάτου C A E G H οἷς] ὡς C E περὶ C E 21 ἔχειν om. C E ἐπισκέψοιτο H A G

πῶς ἔχοι ἐκ τοῦ τραύματος. πορευομένῳ δὲ αὐτῷ ὁ Γαδάτας ἐπιδεδεμένος ἤδη τὸ τραῦμα ἀπαντᾷ. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Κῦρος ἥσθη τε καὶ εἶπεν· Ἐγὼ δὲ πρὸς σὲ ᾖα ἐπισκεψόμενος πῶς ἔχεις.

11 Ἐγὼ δέ γ', ἔφη ὁ Γαδάτας, ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς σὲ ἐπαναθεασόμενος ᾖα ὁποῖός τίς ποτε φαίνῃ ἰδεῖν ὁ τοιαύτην ψυχὴν ἔχων· ὅστις οὔτ' οἶδα ἔγωγε ὅ τι νῦν ἐμοῦ δεόμενος οὔτε μὴν ὑποσχόμενός γέ μοι ταῦτα πράξειν οὔτ' εὖ πεπονθὼς ὑπ' ἐμοῦ εἴς γε τὸ ἴδιον οὐδ' ὁτιοῦν, ἀλλ' ὅτι τοὺς φίλους ἔδοξά σοί τι ὀνῆσαι, οὕτω μοι προθύμως ἐβοήθησας ὡς νῦν τὸ μὲν ἐπ' ἐμοὶ οἴχομαι, τὸ δ' ἐπὶ σοὶ σέσωσμαι.

12 οὐ μὰ τοὺς θεούς, ὦ Κῦρε, εἰ ἦν οἷος ἔφυν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐπαιδοποιησάμην, οὐκ οἶδ' ἂν εἰ ἐκτησάμην παῖδα τοιοῦτον περὶ ἐμέ· ἐπεὶ ἄλλους τε οἶδα παῖδας καὶ τοῦτον τὸν νῦν Ἀσσυρίων βασιλέα πολὺ πλείω ἤδη τὸν αὑτοῦ πατέρα ἀνιάσαντα ἢ σὲ νῦν δύναται ἀνιᾶν.

13 καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν ὧδε· Ὦ Γαδάτα, ἦ πολὺ μεῖζον παρεὶς θαῦμα ἐμὲ νῦν θαυμάζεις. Καὶ τί δὴ τοῦτ' ἔστιν; ἔφη ὁ Γαδάτας. Ὅτι τοσοῦτοι μέν, ἔφη, Περσῶν ἐσπουδασαν περὶ σέ, τοσοῦτοι δὲ Μήδων, τοσοῦτοι δὲ Ὑρκανίων, πάντες δὲ οἱ παρόντες Ἀρμενίων καὶ Σακῶν καὶ Καδουσίων.

14 καὶ ὁ Γαδάτας ἐπηύξατο· Ἀλλ', ὦ Ζεῦ, ἔφη, καὶ τούτοις πόλλ' ἀγαθὰ δοῖεν οἱ θεοί, καὶ πλεῖστα τῷ αἰτίῳ τοῦ καὶ τούτους τοιούτους εἶναι. ὅπως μέντοι οὓς ἐπαινεῖς τούτους, ὦ Κῦρε, ξενίσωμεν καλῶς,

1 ὅπως D F ἔχοι H A G : ἔχει C E et D F τραύματος] στρατεύματος H pr. et F pr. 2 ἤδη ante ὁ D F ἀπήντα D F ὁ κῦρος αὐτὸν D F 3 δὲ om. C ᾖα] ἔφη D F 4 πῶς C et D F : ὅπως A E G H ἔχεις C A E G H : ἔχεις ἐπορευόμην D : ἔχοις ἐπορευόμην F ἐγὼ δὲ εἶπεν ὁ D F 5 ὁποῖός τίς ποτε D F : ὅστις C A E G H 6 ἐγὼ D F νῦν om. D F 9 σοι ἔδοξά D F ὠνῆσαι H A G οὕτως A H et F 10 ἐπ' om. C E : ἐν F 11 ὦ κῦρε om. H A G 12 ἂν om. D F παῖδά ποτ' ἂν τοιοῦτον D F : τοιοῦτον παῖδα C E 13 τε om. D F τὸν νῦν] νῦν τὸν C A E G H 14 ἤδη C A E G H: δὴ D F αὐτοῦ F : ἑαυτοῦ C A E G H 15 νῦν om. A G 18 περσῶν ἔφη D F 19 ἀρμενίων] ὑρκανίων D F 21 ἔφη om. C E 23 καὶ ὅπως D F ante ξενίσωμεν add. καὶ C E G H καλῶς] καὶ ἄλλως C A E G H

δέχου τάδε ξένια οἷα ἐγὼ ⟨δοῦναι⟩ δύναμαι. ἅμα δὲ προσ-
ῆγε πάμπολλα, ὥστε καὶ θύειν τὸν βουλόμενον καὶ ξενίζε-
σθαι πᾶν τὸ στράτευμα ἀξίως τῶν καλῶς πεποιημένων καὶ
καλῶς συμβάντων.

Ὁ δὲ Καδούσιος ὠπισθοφυλάκει καὶ οὐ μετέσχε τῆς διώ- 15
ξεως· βουλόμενος δὲ καὶ αὐτὸς λαμπρόν τι ποιῆσαι, οὔτε
ἀνακοινωσάμενος οὔτε εἰπὼν οὐδὲν Κύρῳ καταθεῖ τὴν πρὸς
Βαβυλῶνα χώραν. διεσπασμένοις δὲ τοῖς ἵπποις αὐτοῦ
ἀπιὼν ὁ Ἀσσύριος ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως, οἷ κατέφυγε, συν-
τυγχάνει μάλα συντεταγμένον ἔχων τὸ αὑτοῦ στράτευμα.
ὡς δ᾿ ἔγνω μόνους ὄντας τοὺς Καδουσίους, ἐπιτίθεται, καὶ 16
τόν τε ἄρχοντα τῶν Καδουσίων ἀποκτείνει καὶ ἄλλους πολ-
λούς, καὶ ἵππους τινὰς λαμβάνει τῶν Καδουσίων καὶ ἣν
ἄγοντες λείαν ἐτύγχανον ἀφαιρεῖται. καὶ ὁ μὲν Ἀσσύριος
διώξας ἄχρι οὗ ἀσφαλὲς ᾤετο εἶναι ἀπετράπετο· οἱ δὲ
Καδούσιοι ἐσῴζοντο πρὸς τὸ στρατόπεδον ἀμφὶ δείλην οἱ
πρῶτοι. Κῦρος δ᾿ ὡς ᾔσθετο τὸ γεγονός, ἀπήντα τε τοῖς 17
Καδουσίοις καὶ ὅντινα ἴδοι τετρωμένον ἀναλαμβάνων τοῦτον
μὲν ὡς Γαδάταν ἔπεμπεν, ὅπως θεραπεύοιτο, τοὺς δ᾿ ἄλλους
συγκατεσκήνου καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσι συνεπεμελεῖτο,
παραλαμβάνων Περσῶν τῶν ὁμοτίμων συνεπιμελητάς· ἐν
γὰρ τοῖς τοιούτοις οἱ ἀγαθοὶ ἐπιπονεῖν ἐθέλουσι. καὶ ἀνιώ- 18
μενος μέντοι ἰσχυρῶς δῆλος ἦν, ὡς καὶ τῶν ἄλλων δειπνούν-
των ἡνίκα ὥρα ἦν, Κῦρος ἔτι σὺν τοῖς ὑπηρέταις καὶ τοῖς

1 τάδε] τὰ DF δοῦναι add. Laar προῆγε CE (errat Hug) 2 πάμπολλα D: πάντα πολλὰ CAEGH: πάντα πάμπολλα F 3 καλῶς] καλῶν HAG 7 οὐδὲν] τι CE τῷ κύρῳ DF κατέθει DF 8 διεσπασμένοις Df: διεσπασμένους F: διεσπαρμένοις C: διεσπαρμένος AEGH αὐτοῦ D 9 οἷ Dind.: οὗ CAEGH: οὗ δὴ DF 10 μάλα δὴ DF αὐτοῦ F: ἑαυτοῦ CAEGH 12 ἄρχον CE 13 τινὰς] δὲ πολλοὺς DF 15 ἄχρις CAEGH: μέχρις D: μέχρι F 17 ὑπήντα DF τε om. CE et F 19 ἀπέπεμπεν DF θεραπεύσοιτο CAEGH 20 κατεσκήνου Schneider ἔχοιεν DF 22 συνεπιπονεῖν DF θέλουσι C post ἐθέλουσι add. καὶ ἀνεῖν ἐθέλουσι H mg. AG: Suidas s.v. ἀνεῖν 23 post μέντοι add. αὐτὸς DF ὡς] ὃς CAGH 24 ἡνίκα ἤδη DF

ἰατροῖς οὐδένα ἑκὼν ἀτημέλητον παρέλειπεν, ἀλλ' ἢ αὐτόπτης ἐφεώρα ἢ εἰ μὴ αὐτὸς ἐξανύτοι, πέμπων φανερὸς ἦν τοὺς θεραπεύσοντας.

19 Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ κηρύξας συνιέναι τῶν μὲν ἄλλων τοὺς ἄρχοντας, τοὺς δὲ Καδουσίους ἅπαντας, ἔλεξε τοιάδε.

Ἄνδρες σύμμαχοι, ἀνθρώπινον τὸ γεγενημένον· τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας οὐδὲν οἴομαι θαυμαστόν. ἄξιοί γε μέντοι ἐσμὲν τοῦ γεγενημένου πράγματος τούτου ἀπολαῦσαί τι ἀγαθόν, τὸ μαθεῖν μήποτε διασπᾶν ἀπὸ τοῦ ὅλου
20 δύναμιν ἀσθενεστέραν τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως. καὶ οὐ τοῦτο, ἔφη, λέγω ὡς οὐ δεῖ ποτε καὶ ἐλάττονι ἔτι μορίῳ ἰέναι, ὅπου ἂν δέῃ, ἢ νῦν ὁ Καδούσιος ᾤχετο· ἀλλ' ἐάν τις κοινούμενος ὁρμᾶται τῷ ἱκανῷ βοηθῆσαι, ἔστι μὲν ἀπαρτηθῆναι, ἔστι δὲ τῷ ὑπομένοντι ἐξαπατήσαντι τοὺς πολεμίους ἄλλοσε τρέψαι ἀπὸ τῶν ἐξεληλυθότων, ἔστι δὲ ἄλλα παρέχοντα πράγματα τοῖς πολεμίοις τοῖς φίλοις ἀσφάλειαν παρέχειν· καὶ οὕτω μὲν οὐδ' ὁ χωρὶς ὢν ἀπέσται, ἀλλ' ἐξαρτήσεται τῆς ἰσχύος· ὁ δὲ ἀπεληλυθὼς μὴ ἀνακοινωσάμενος, ὅπου ἂν ᾖ, οὐδὲν διάφορον πάσχει ἢ εἰ μόνος ἐστρατεύετο.
21 ἀλλ' ἀντὶ μὲν τούτου, ἔφη, ἐὰν θεὸς θέλῃ, ἀμυνούμεθα τοὺς πολεμίους οὐκ εἰς μακράν. ἀλλ' ἐπειδὰν τάχιστα ἀριστήσητε, ἄξω ὑμᾶς ἔνθα τὸ πρᾶγμα ἐγένετο· καὶ ἅμα μὲν θάψομεν τοὺς τελευτήσαντας, ἅμα δὲ δείξομεν τοῖς πολεμίοις ἔνθα κρατῆσαι νομίζουσιν ἐνταῦθα ἄλλους αὐτῶν κρείττους,

1 παρέλιπεν D : κατέλιπεν C : κατέλειπεν A E G H 3 θεραπεύσοντας D : θεραπεύοντας cet. 6 πάντας D F 7 ἀνθρώπινον μὲν D F post γεγενημένον add. πάθος D F 8 οἶμαι D F ἄξιον μέντοι γε ἡμῖν τοῦ D F 9 τούτου πράγματος D F 11 οὐ om. C E 12 δήποτε D F ἐλάττονι ἔτι] εἴτε ἐλάσσονι D : εἴτι ἐλάσσονι F 13 ὅπου ἂν *cod. Meermannianus* : που ἂν H A G : ποῦ ἂν C E : ὁπόταν D : ὁπότ' ἂν F ᾗν D F τι C E 14 κινούμενος C E et D ἀπατηθῆναι codd.; correxi coll. l. 18; σφαλῆναι vel ἡττηθῆναι cit. Herwerden 18 οὐδ' ὁ] οὐδὲ H A G 19 ἀπελθὼν D F 20 ὅπου ἂν ᾖ om. H A G οὐδέν τι D F 21 ἦν D F 23 post ὑμᾶς add. ἐγὼ D F 25 νομίσουσιν H A G κρείττους αὐτῶν C E

ἣν θεὸς θέλῃ· ἐὰν δὲ μὴ ἀντεπεξίωσι, καύσομεν αὐτῶν τὰς κώμας καὶ δῃώσομεν τὴν χώραν, ἵνα μὴ ἃ ἡμᾶς ἐποίησαν ὁρῶντες εὐφραίνωνται, ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν κακὰ θεώμενοι ἀνιῶνται, καὶ ὅπως γε μηδὲ τὸ χωρίον ἡδέως ὁρῶσιν ἔνθα κατέκανον ἡμῶν τοὺς συμμάχους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι, ἔφη, 22 ἀριστᾶτε ἰόντες· ὑμεῖς δέ, ὦ Καδούσιοι, πρῶτον μὲν ἀπελθόντες ἄρχοντα ὑμῶν αὐτῶν ἕλεσθε ᾗπερ ὑμῖν νόμος, ὅστις ὑμῶν ἐπιμελήσεται σὺν τοῖς θεοῖς καὶ σὺν ἡμῖν, ἄν τι προσδέησθε· ἐπειδὰν δὲ ἕλησθε, πέμψατε πρὸς ἐμὲ τὸν αἱρεθέντα καὶ ἀριστήσατε. οἱ μὲν δὴ ταῦτ᾽ ἔπραξαν· ὁ δὲ Κῦρος 23 ἐπεὶ ἐξήγαγε τὸ στράτευμα, κατέστησεν εἰς τάξιν τὸν ᾑρημένον ὑπὸ τῶν Καδουσίων καὶ ἐκέλευσε πλησίον αὑτοῦ ἄγειν τὴν τάξιν, ὅπως, ἔφη, ἂν δυνώμεθα, ἀναθαρρύνωμεν τοὺς ἄνδρας. οὕτω δὴ ἐπορεύοντο· καὶ ἐλθόντες ἔθαπτον μὲν τοὺς Καδουσίους, ἐδῄουν δὲ τὴν χώραν. ποιήσαντες δὲ ταῦτα ἀπῆλθον τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῆς πολεμίας ἔχοντες πάλιν εἰς τὴν Γαδάτα.

Ἐννοήσας δὲ ὅτι οἱ πρὸς αὐτὸν ἀφεστηκότες ὄντες πλη- 24 σίον Βαβυλῶνος κακῶς πείσονται, ἂν μὴ αὐτὸς αἰεὶ παρῇ, οὕτως ὅσους τε τῶν πολεμίων ἀφίει, τούτους ἐκέλευε λέγειν τῷ Ἀσσυρίῳ, καὶ αὐτὸς κήρυκα ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ταὐτὰ λέγοντα, ὅτι ἕτοιμος εἴη τοὺς ἐργαζομένους τὴν γῆν ἐᾶν καὶ μὴ ἀδικεῖν, εἰ καὶ ἐκεῖνος βούλοιτο ἐᾶν ἐργάζεσθαι τοὺς τῶν

1 ἐὰν] ἢν D F ἀντεξίασι C E καύσομεν C E: καύσωμεν H A G et D F 2 δῃώσωμεν H A G et D 4 καὶ ὅπως . . . συμμάχους in codd. post θεὸς θέλῃ scripta post ἀνιῶνται transponenda esse sensit Schneider μηδὲ] μὴ διὰ C E κατέκαινον D F: ἀπέκτειναν C A E G H 7 αὐτῶν om. C E 8 ὑμῖν C ἥν D F 9 ἐπειδὰν δὲ ἕλησθε om. D F post ἕλησθε add. καὶ ἀριστήσητε C E: καὶ ἀριστήσετε H A G: καὶ ἀριστήσαντες D F: del. Hug; correxi et transposui πρός με H A G 11 ἐπειδὴ D F καὶ κατέστησεν D F 12 ἑαυτοῦ F: αὐτοῦ cet. 13 ἢν D F 14 ἐξελθόντες C E μὲν om. C A G (17 γαδάτα codd.) 19 καλῶς H A G πήσονται A H cor. ἢν D F αἰεὶ om. D F 20 ἀφίῃ codd. καὶ τούτους D F ἐκέλευσε C A E G H 21 ταῦτα codd.: corr. Dind. λέγοντα ταῦτα E et D 22 ἐᾶν post εἴη D F καὶ om. D F

25 πρὸς αὐτὸν ἀφεστηκότων ἐργάτας. καίτοι, ἔφη, σὺ μὲν
ἂν καὶ δύνῃ κωλύειν, ὀλίγους τινὰς κωλύσεις· ὀλίγη γάρ
ἐστι χώρα ἡ τῶν πρὸς ἐμὲ ἀφεστηκότων· ἐγὼ δὲ πολλὴν
ἄν σοι χώραν ἐῴην ἐνεργὸν εἶναι. εἰς δὲ τὴν τοῦ καρποῦ
κομιδήν, ἐὰν μὲν πόλεμος ᾖ, ὁ ἐπικρατῶν οἶμαι καρπώσεται·
ἐὰν δὲ εἰρήνη, δῆλον, ἔφη, ὅτι σύ. ἐὰν μέντοι τις ἢ τῶν
ἐμῶν ὅπλα ἀνταίρηται σοὶ ἢ τῶν σῶν ἐμοί, τούτους, ἔφη,
26 ὡς ἂν δυνώμεθα ἑκάτεροι ἀμυνούμεθα. ταῦτα ἐπιστείλας
τῷ κήρυκι ἔπεμψεν αὐτόν. οἱ δὲ Ἀσσύριοι ὡς ἤκουσαν
ταῦτα, πάντα ἐποίουν πείθοντες τὸν βασιλέα συγχωρῆσαι
27 ταῦτα καὶ ὅτι μικρότατον τοῦ πολέμου λιπεῖν. καὶ ὁ Ἀσσύ-
ριος μέντοι εἴτε ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων πεισθεὶς εἴτε καὶ αὐτὸς
οὕτω βουληθεὶς συνῄνεσε ταῦτα· καὶ ἐγένοντο συνθῆκαι τοῖς
μὲν ἐργαζομένοις εἰρήνην εἶναι, τοῖς δ' ὁπλοφόροις πόλεμον.
28 ταῦτα μὲν δὴ διεπέπρακτο περὶ τῶν ἐργατῶν ὁ Κῦρος· τὰς
μέντοι νομὰς τῶν κτηνῶν τοὺς μὲν ἑαυτοῦ φίλους ἐκέλευσε
καταθέσθαι, εἰ βούλοιντο, ἐν τῇ ἑαυτῶν ἐπικρατείᾳ· τὴν δὲ
τῶν πολεμίων λείαν ἦγον ὁπόθεν δύναιντο, ὅπως εἴη ἡ
στρατεία ἡδίων τοῖς συμμάχοις. οἱ μὲν γὰρ κίνδυνοι οἱ
αὐτοὶ καὶ ἄνευ τοῦ λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἡ δ' ἐκ τῶν πολε-
μίων τροφὴ κουφοτέραν τὴν στρατείαν ἐδόκει παρέχειν.
29 Ἐπεὶ δὲ παρεσκευάζετο ἤδη ὁ Κῦρος ὡς ἀπιών, παρῆν ὁ
Γαδάτας ἄλλα τε δῶρα πολλὰ καὶ παντοῖα φέρων καὶ ἄγων
ὡς ἂν ἐξ οἴκου μεγάλου, καὶ ἵππους δὲ ἦγε πολλοὺς ἀφελό-

1 αὐτὸν D F: ἑαυτὸν C A E G H ἔφη σὺ μὲν H A G et D F: σὺ ἔφη C E 2 ἦν D F κωλύεις C A E G H 3 χώρα] γῆ D F 4 ἂν om. C A E G H χώραν] γῆν D F 5, 6 ἦν ter D F 5 κρατῶν D F 6 post εἰρήνη add. γενήσεται D, γένηται F δηλονότι σὺ ἔφη D F 7 ὅπλα D F: ὁπλιτῶν C A E G H 8 ἀμυνούμεθα ante ἑκάτεροι C, ante ὡς E 9 ἔπεμψεν αὐτόν C A E G H: ἀπέπεμπεν D F ὡς] ἐπεὶ D F 10 ἐποίουν πείθοντες D F: ἐπέπειθον τε H A G: ἔπειθόν τε C E 11 post ὅτι add. εἰς C A E G H σμικρότατον A H 12 ante ὑπὸ add. καὶ C A E G H 14 μὲν om. C A E G H 15 διεπέπρακτο post ἐργατῶν D F 17 δὲ D F: μέντοι C A E G H 18 ἦγεν D F δύναιτο D F εἴη D F: ᾖ C A E G H 19 στρατιὰ G et F 21 στρατιὰν F 22 ὁ κῦρος ἤδη ὡς F: ὁ κῦρος ἰδίως D 23 τε] γε C A E G H καὶ ἄγων om. C 24 δὲ] γε D F

μενος τῶν ἑαυτοῦ ἱππέων οἷς ἠπιστήκει διὰ τὴν ἐπιβουλήν.
ὡς δ' ἐπλησίασεν, ἔλεξε τοιάδε. Ὦ Κῦρε, νῦν μέν σοι 30
ἐγὼ ταῦτα δίδωμι ἐν τῷ παρόντι, καὶ χρῶ αὐτοῖς, ἐὰν δέῃ
τι· νόμιζε δ', ἔφη, καὶ τἆλλα πάντα τἀμὰ σὰ εἶναι. οὔτε
γὰρ ἔστιν οὔτ' ἔσται ποτὲ ὅτῳ ἐγὼ ἀπ' ἐμοῦ φύντι κατα-
λείψω τὸν ἐμὸν οἶκον· ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη, σὺν ἐμοὶ τελευ-
τῶντι πᾶν ἀποσβῆναι τὸ ἡμέτερον γένος καὶ ὄνομα. καὶ 31
ταῦτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὄμνυμί σοι θεούς, οἳ καὶ ὁρῶσι πάντα
καὶ ἀκούουσι πάντα, οὔτε ἄδικον οὔτε αἰσχρὸν οὐδὲν οὔτε εἰπὼν
οὔτε ποιήσας ἔπαθον. καὶ ἅμα ταῦτα λέγων κατεδάκρυσε
τὴν ἑαυτοῦ τύχην καὶ οὐκέτι ἐδυνήθη πλείω εἰπεῖν.

Καὶ ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ μὲν πάθους ᾤκτιρεν αὐτόν, 32
ἔλεξε δὲ ὧδε. Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἵππους δέχομαι, ἔφη· σέ
τε γὰρ ὠφελήσω εὐνουστέροις δοὺς αὐτοὺς ἢ οἳ νῦν σοι
εἶχον, ὡς ἔοικεν, ἐγώ τε οὗ δὴ πάλαι ἐπιθυμῶ, τὸ Περσῶν
ἱππικὸν θᾶττον ἐκπληρώσω εἰς τοὺς μυρίους ἱππέας· τὰ δ'
ἄλλα χρήματα σὺ ἀπαγαγὼν φύλαττε, ἔστ' ἂν ἐμὲ ἴδῃς
ἔχοντα ὥστε σοῦ μὴ ἡττᾶσθαι ἀντιδωρούμενον· εἰ δὲ πλείω
μοι δοὺς ἀπίοις ἢ λαμβάνοις παρ' ἐμοῦ, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ
οἶδ' ὅπως ἂν δυναίμην μὴ αἰσχύνεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Γα- 33
δάτας εἶπεν· Ἀλλὰ ταῦτα μέν, ἔφη, πιστεύω σοι· ὁρῶ γάρ
σου τὸν τρόπον· φυλάττειν μέντοι ὅρα εἰ ἐπιτήδειός εἰμι.
ἕως μὲν γὰρ φίλοι ἦμεν τῷ Ἀσσυρίῳ, καλλίστη ἐδόκει εἶναι 34

1 ἠπιστήκει] ἐφειστήκει HAG 2 ἔλεξεν ὧδε DF 3 ἐγὼ ταῦτα δίδωμι CE: ἔγωγ' αὐτὰ δίδωμι HAG: ἐγὼ ἄγω ταῦτα DF ἵνα ἐν τῷ παρόντι χρῇ αὐτοῖς DF ἄν τι δέῃ DF 5 καταλείψομαι CE 7 ὄνομα] οἴκημα CE 8 τοὺς θεοὺς DF 9 ἀκούουσι πάντα CAEGH: ἀκούουσιν DF alt. οὔτε] οὐδὲ AH, οὐδ' G εἶπον D: ω in lit. F 11 τὴν αὐτὸς αὑτοῦ DF ἠδυνήθη CAEGH: ἐδυνάσθη DF πλέον CE 14 οἳ om. HAG 15 οὗ D: οὖν F: ὃ CAEGH ἐπεθύμουν D: ἐπιθυμῶν F τοῦ . . . ἱππικοῦ DF 16 ἐκπλήσω DF ἱππεῖς CAEGH 17 σὺ ἀπαγαγὼν] συναπαγαγὼν HAG post φύλαττε add. ἔφη DF ἄν με DF ἴδῃς DF cor.: εἰδῇς cet. 19 διδοὺς CAEGH ἀπίῃς CE λαμβάνῃς C: λαμβάνων E 20 οἶδα πῶς CAEGH 21 μέν om. CE ἔφη om. DF 22 ὅρα εἰ] ἄρα Df: ἆρα F 23 τῶν ἀσσυρίων CE καλλίστη δὴ DF

ἡ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς κτῆσις· τῆς γὰρ μεγίστης πόλεως Βαβυλῶνος ἐγγὺς οὖσα ὅσα μὲν ὠφελεῖσθαι ἔστιν ἀπὸ μεγάλης πόλεως, ταῦτα ἀπελαύομεν, ὅσα δὲ ἐνοχλεῖσθαι, οἴκαδε δεῦρ' ἀπιόντες τούτων ἐκποδὼν ἦμεν· νῦν δ' ἐπεὶ ἐχθροί ἐσμεν, δῆλον ὅτι ἐπειδὰν σὺ ἀπέλθῃς, καὶ αὐτοὶ ἐπιβουλευσόμεθα καὶ ὁ οἶκος ὅλος, καὶ οἶμαι λυπηρῶς βιωσόμεθα ὅλως τοὺς ἐχθροὺς καὶ πλησίον ἔχοντες καὶ κρείττους ἡμῶν αὐτῶν
35 ὁρῶντες. τάχ' οὖν εἴποι τις ἄν· καὶ τί δῆτα οὐχ οὕτως ἐνενοοῦ πρὶν ἀποστῆναι; ὅτι, ὦ Κῦρε, ἡ ψυχή μου διὰ τὸ ὑβρίσθαι καὶ ὀργίζεσθαι οὐ τὸ ἀσφαλέστατον σκοποῦσα διῆγεν, ἀλλ' αἰεὶ τοῦτο κυοῦσ', ἆρά ποτ' ἔσται ἀποτείσασθαι τὸν καὶ θεοῖς ἐχθρὸν καὶ ἀνθρώποις, ὃς διατελεῖ μισῶν, οὐκ ἤν τίς τι αὐτὸν ἀδικῇ, ἀλλ' ἐάν τινα ὑποπτεύσῃ βελτίονα
36 αὐτοῦ εἶναι. τοιγαροῦν οἶμαι αὐτὸς πονηρὸς ὢν πᾶσι πονηροτέροις αὐτοῦ συμμάχοις χρήσεται. ἐὰν δέ τις ἄρα καὶ βελτίων αὐτοῦ φανῇ, θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδέν σε δεήσει τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ μάχεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνος τοῦτο ἀρκέσει μηχανώμενος, ἕως ἂν ἕλῃ τὸν ἑαυτοῦ βελτίονα. τοῦ μέντοι ἐμὲ ἀνιᾶν καὶ σὺν πονηροῖς ῥᾳδίως οἶμαι κρείττων ἔσται.

37 Ἀκούσαντι ταῦτα τῷ Κύρῳ ἔδοξεν ἄξια ἐπιμελείας λέγειν· καὶ εὐθὺς εἶπε· Τί οὖν, ἔφη, ὦ Γαδάτα, οὐχὶ τὰ μὲν τείχη φυλακῇ ἐχυρὰ ἐποιήσαμεν, ὅπως ἄν σοι σῶα ᾖ χρῆσθαι ἀσφαλῶς, ὁπόταν εἰς αὐτὰ ἴῃς· αὐτὸς δὲ σὺν ἡμῖν στρατεύῃ, ἵνα ἤν οἱ θεοὶ ὥσπερ νῦν σὺν ἡμῖν ὦσιν, οὗτος σὲ φοβῆται, ἀλλὰ μὴ σὺ τοῦτον; ὅ τι δὲ ἡδύ σοι ὁρᾶν τῶν σῶν ἢ ὅτῳ συνὼν

3 ταύτης C ἀπελαμβάνομεν C: ἐλαμβάνομεν E 4 ἐκποδῶν H A G et F 6 ὁ om. C E ὅλως om. D F 8 εἴποι τις] εἴποις D: τις εἴποι F καὶ om. H A G οὐχ οὕτως] ταῦτα οὐκ D F 10 ὑβρίζεσθαι C E 11 ἀεὶ D F κύουσ' C A E G H: κύουσα D F ἀποτίσεσθαι C A E G H 12 διατελεῖ] δῆλός ἐστι D: ιατελ in ras. F 13 ἀδικήσῃ D F ἢν D F 14 αὐτοῦ D F: ἑαυτοῦ C A E G H 15 αὐτοῦ D F: ἑαυτοῦ C A E G H ξυμμάχοις G ἢν D F 17 τούτῳ ἀρκέσει C A E G H: ἀρκέσει τοῦτο D F 18 ἕως ἂν ἕλῃ C E: ἕως ἀνέλῃ H A G: ὡς ἀπολέσει D F 19 σὺν τοῖς D F κρείττων οἶμαι C E κρείττων pro κύριος suspectum 20 τῷ κύρῳ ταῦτα D F 22 ἐχυρὰ φυλακῇ C E: φυλακῇ ἰσχυρὰ D F ἐποίησας D F σῶα ᾖ] εἴη D F 25 ἢ] ᾗ H A G

χαίρεις, ἔχων σὺν σαυτῷ πορεύου. καὶ σύ τ' ἂν ἐμοί, ὥς
γ' ἐμοὶ δοκεῖ, πάνυ χρήσιμος εἴης, ἐγώ τε σοὶ ὅσα ἂν δύνω-
μαι πειράσομαι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Γαδάτας ἀνέπνευσέ τε 38
καὶ εἶπεν· Ἆρ' οὖν, ἔφη, δυναίμην ἂν συσκευασάμενος φθά-
σαι πρίν σε ἐξιέναι; βούλομαι γάρ τοι, ἔφη, καὶ τὴν μη-
τέρα ἄγειν μετ' ἐμαυτοῦ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, φθάσεις μέντοι.
ἐγὼ γὰρ ἐπισχήσω ἔστ' ἂν φῇς καλῶς ἔχειν. οὕτω δὴ ὁ 39
Γαδάτας ἀπελθὼν φύλαξι μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ ὠχυρώ-
σατο, συνεσκευάσατο δὲ πάντα ὁπόσοις ἂν οἶκος μέγας κα-
λῶς οἰκοῖτο. ἤγετο δὲ καὶ τῶν ἑαυτοῦ τῶν τε πιστῶν οἷς
ἥδετο καὶ ὧν ἠπίστει πολλούς, ἀναγκάσας τοὺς μὲν καὶ γυ-
ναῖκας ἄγειν, τοὺς δὲ καὶ ἀδελφούς, ὡς δεδεμένους τούτοις
κατέχοι αὐτούς. καὶ τὸν μὲν Γαδάταν εὐθὺς ὁ Κῦρος ἐν τοῖς 40
περὶ αὐτὸν ᾔει ἔχων καὶ ὁδῶν φραστῆρα καὶ ὑδάτων καὶ χιλοῦ
καὶ σίτου, ὡς εἴη ἐν [τοῖς] ἀφθονωτάτοις στρατοπεδεύεσθαι.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος καθεώρα τὴν τῶν Βαβυλωνίων 41
πόλιν καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ἡ ὁδὸς ἣν ᾔει παρ' αὐτὸ τὸ τεῖχος
φέρειν, καλέσας τὸν Γωβρύαν καὶ τὸν Γαδάταν ἠρώτα εἰ
εἴη ἄλλη ὁδός, ὥστε μὴ πάνυ ἐγγὺς τοῦ τείχους ἄγειν. καὶ 42
ὁ Γωβρύας εἶπεν· Εἰσὶ μέν, ὦ δέσποτα, καὶ πολλαὶ ὁδοί·
ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη, ᾠόμην καὶ βούλεσθαι ἄν σε νῦν ὅτι ἐγγυ-
τάτω τῆς πόλεως ἄγειν, ἵνα καὶ ἐπιδείξαις αὐτῷ ὅτι τὸ
στράτευμά σου ἤδη πολύ τέ ἐστι καὶ καλόν· ἐπειδὴ καὶ ὅτε

1 ἑαυτῷ C A E G H : ἐμοὶ D F : corr. Hertlein 2 γ' ἐμοὶ δοκεῖ Dind.: γέ μοι δοκῶ H A G : γέ μοι C E : ἐγὼ δοκῶ D F πάνυ ἂν D F ἐγώ τε D F : ἔγωγε C A E G H ὅσα ἂν H A G : ὅταν ἂν C E : ὡς ἐὰν D F 6 ἄγειν μετ' ἐμαυτοῦ C A E G H : μετ' ἐμαυτοῦ ἀγαγεῖν D F 7 ἔστ' D F : ἕως C A E G H καλῶς σὺ φῇς D F 8 φύλαξι] ἐφύλαξε D F & ὠχυρώσατο D F 9 ἂν om. D F καλῶς om. F 11 ὧν] ἃς D F πολλοὺς αὐτῶν D F 12 ἀδελφὰς D F 13 κατέχει C E εὐθὺς om. D F : τοὐντεῦθεν Nitsche ἐν H A G : σὺν C E et D F 14 αὐτὸν codd. ᾔει ἔχων] ἔχων εἴη D F 15 καὶ σίτου om. H A G εἴη] ἀεὶ D, ἀνεὶ (sic) F τοῖς del. Dind. στρατεύοιτο D F 18 ἠρώτα om. C E 19 ἄλλη ὁδὸς εἴη D F πάνυ πλησίον ἄγειν τοῦ τείχους D F 21 ᾤμην D F ἐγγύτατα D F 22 ἄγειν τῆς πόλεως D F ἐπιδείξῃς D F ὅτι . . . σου] τὸ στράτευμα ὅτι σοι D F 23 ἐπεὶ D F

ἔλαττον εἶχες προσῆλθές τε πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος καὶ ἐθεᾶτο
ἡμᾶς οὐ πολλοὺς ὄντας· νῦν δὲ εἰ καὶ παρεσκευασμένος τί
ἐστιν, ὥσπερ πρὸς σὲ εἶπεν ὅτι παρασκευάζοιτο ὡς μαχού-
μενός σοι, οἶδ' ὅτι ἰδόντι αὐτῷ τὴν σὴν δύναμιν πάλιν
ἀπαρασκευαστότατα τὰ αὐτοῦ φανεῖται.
43 Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπε· Δοκεῖς μοι, ὦ Γωβρύα,
θαυμάζειν ὅτι ἐν ᾧ μὲν χρόνῳ πολὺ μείονα ἔχων στρατιὰν
ἦλθον, πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος προσῆγον· νῦν δ' ἐπεὶ πλείονα
44 δύναμιν ἔχω, οὐκ ἐθέλω ὑπ' αὐτὰ τὰ τείχη ἄγειν. ἀλλὰ μὴ
θαύμαζε· οὐ γὰρ τὸ αὐτό ἐστι προσάγειν τε καὶ παράγειν.
προσάγουσι μὲν γὰρ πάντες οὕτω ταξάμενοι ὡς ἂν ἄριστοι
εἶεν μάχεσθαι [καὶ ἀπάγουσι δὲ οἱ σώφρονες ᾗ ἂν ἀσφαλέ-
45 στατα, οὐχ ᾗ ἂν τάχιστα ἀπέλθοιεν], παριέναι δὲ ἀνάγκη
ἐστὶν ἐκτεταμέναις μὲν ταῖς ἁμάξαις, ἀνειρμένοις δὲ καὶ τοῖς
ἄλλοις σκευοφόροις ἐπὶ πολύ· ταῦτα δὲ πάντα δεῖ προκεκα-
λύφθαι τοῖς ὁπλοφόροις καὶ μηδαμῇ τοῖς πολεμίοις γυμνὰ
46 ὅπλων τὰ σκευοφόρα φαίνεσθαι. ἀνάγκη οὖν οὕτω πορευο-
μένων ἐπὶ λεπτὸν καὶ ἀσθενὲς τὸ μάχιμον τετάχθαι· εἰ οὖν
βούλοιντο ἀθρόοι ἐκ τοῦ τείχους προσπεσεῖν πῃ, ὅπῃ προσ-
μείξειαν, πολὺ ἂν ἐρρωμενέστεροι συμμιγνύοιεν τῶν παριόν-

1 προῆλθες C A E G H 2 εἰ καὶ C A E G H: καὶ εἰ D F τί H A G: τίς C E et D F 3 πρὸς σὲ εἶπεν g: πρὸς σὲ εἰπεῖν C A E G H: προεῖπεν D F παρεσκευάσατο D F 4 ὅτι D F: ὅτι ὡς C A E G H 5 ἀπαρασκευαστότατα C A E G H: ἀπαρασκεύαστα D F τὰ om. H A G αὐτοῦ F: ἑαυτοῦ C A E G H 7 μὲν om. C A E G H ἔχων . . . δύναμιν om. C E 8 προσήγαγον νῦν δὲ πλείω δύναμιν ἔχων D F 9 ἀλλὰ γὰρ μὴ θαύμαζε ἔφη D F 10 τε καὶ D F: τι καὶ C E: καὶ H A G 11 ἅπαντες D F ὡς ἂν οἴωνται ἄριστα μάχεσθαι D F 12 καὶ . . . ἀπέλθοιεν del. Hug καὶ ἀπάγουσι δὲ C A E G H: ἀπάγουσι μέντοι D F: παράγουσι δὲ Suidas s. v. προσάγειν 13 δὲ ἀνάγκη] ἀνάγκη δὲ H A G 14 ἀνειρμένοις Dind.: ἀνειργομένοις C A E G H, sed in E super γο obelus: ἀνειργμένοις D F 15 δὲ δεῖ πάντα D F 17 οὕτως A H 19 βούλονται C A E G H ἐκ τοῦ τείχους ἁ(ἀ D)θρόοι πῃ προσπεσεῖν D F πῃ] ποῖ H A G: ὁ πεσεῖν C: om. E ὅποι C E προσμίξειεν C E H: προσμίξαιεν D F: προσμίξειε A G 20 πολλῷ D F ἂν om. C E H et F ἐρρωμενέστεροι Hertlein: ἐρρωμένεστερον C E et D F: ἐρρωμενεστέρων H A G: ἐρρωμενεστέρως g συμμιγνύοιεν fort. F: συμμιγνύειν D: μιγνύειν C A E G H

των· καὶ τοῖς μὲν ἐπὶ μακρὸν πορευομένοις μακραὶ καὶ αἱ 47
ἐπιβοήθειαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ τείχους βραχὺ πρὸς τὸ ἐγγὺς καὶ
προσδραμεῖν καὶ πάλιν ἀπελθεῖν. ἢν δὲ μὴ μεῖον ἀπέχοντες 48
παρίωμεν ἢ ἐφ' ὅσον καὶ νῦν ἐκτεταμένοι πορευόμεθα, τὸ
μὲν πλῆθος κατόψονται ἡμῶν· ὑπὸ δὲ τῶν παρυφασμένων
ὅπλων πᾶς ὄχλος δεινὸς φαίνεται. ἂν δ' οὖν τῷ ὄντι ἐπ- 49
εξίωσί πῃ, ἐκ πολλοῦ προορῶντες αὐτοὺς οὐκ ἂν ἀπαράσκευοι
λαμβανοίμεθα. μᾶλλον δέ, ὦ ἄνδρες, ἔφη, οὐδ' ἐπιχειρή-
σουσιν, ὁπόταν πρόσω δέῃ ἀπὸ τοῦ τείχους ἀπιέναι, ἂν μὴ
τῷ ὅλῳ ὑπολάβωσι τοῦ παντὸς κρείττους εἶναι· φοβερὰ 50
γὰρ ἡ ἀποχώρησις. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' εἶπεν, ἔδοξέ τε ὀρθῶς
τοῖς παροῦσι λέγειν καὶ ἦγεν ὁ Γωβρύας ὥσπερ ἐκέλευσε.
παραμειβομένου δὲ τὴν πόλιν τοῦ στρατεύματος αἰεὶ τὸ
ὑπολειπόμενον ἰσχυρότερον ποιούμενος ἀπεχώρει.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος οὕτως ἐν ταῖς γιγνομέναις ἡμέραις 51
ἀφικνεῖται εἰς τὰ μεθόρια τῶν Σύρων καὶ Μήδων, ἔνθενπερ
ὡρμᾶτο, ἐνταῦθα δὴ τρία ὄντα τῶν Σύρων φρούρια, ἓν μὲν
αὐτὸς τὸ ἀσθενέστατον βίᾳ προσβαλὼν ἔλαβε, τὼ δὲ δύο
[φρουρίω] φοβῶν μὲν Κῦρος, πείθων δὲ Γαδάτας ἔπεισε
παραδοῦναι τοὺς φυλάττοντας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεπέπρακτο, πέμπει πρὸς Κυαξάρην καὶ V
ἐπέστειλεν αὐτῷ ἥκειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ὅπως περὶ τῶν

1 μακρῷ D F 2 τοῖς] τοὺς D F τὸ] τοὺς D F 4 ὁπόσον D F καὶ νῦν . . . πλῆθος om. H A G 5 ἡμᾶς C A E G H 6 ἦν δ' ἄρα καὶ οὕτως ἰόντων ἐπεξίωσι D F 8 ἔφη ὦ ἄνδρες D F ἐπιχειροῦσιν, ὅταν D F 9 ἦν D F 10 ὑπολάβωσι τοῦ παντὸς C A E G H: πίστεως ποῦ πάντως D F, unde πιστεύωσί που πάντως cit. Schneider φοβερὸν D F 12 ἦγεν] ἡγεῖτο post ἐκέλευσεν D F 13 παραμειβομένου . . . στρατεύματος C E et D F: τοῦ παραμειβομένου δὲ στρατεύματος H A G, sed requiritur gen. abs. αἰεὶ C A E G H, sed post ὑπολειπόμενον A G: ἀεὶ D F 16 εἰς] πρὸς D F ἀσσυρίων D F ἔνθενπερ H A G: ἔνθαπερ C E: ὅθενπερ D F 17 ὡρμᾶτο codd.; cf. *Exped.* i. 10. 1: ὥρμητο Hertlein ἀσσυρίων D 18 αὐτῶν D F προσβαλὼν βίᾳ D F δύω C A E G H 19 φρουρίω om. Zonaras ἔπεισε vix sanum, neque satis defenditur locis vi. 4. 18 et viii. 4. 9: παρεσκεύασαν Zonaras: ἐποίησαν Zeune; malim ἐπεσπάσαντο 21 διεπράξατο D F 22 ἐπέστειλεν C E: ἐπέστελλεν cet. ἥκειν αὐτῷ D F στράτευμα D F περί τε τῶν D F

φρουρίων ὧν εἰλήφεσαν βουλεύσαιτο ὅ τι χρήσαιτο, καὶ
ὅπως θεασάμενος τὸ στράτευμα καὶ περὶ τῶν ἄλλων σύμ-
βουλος γίγνοιτο ὅ τι δοκοίη ἐκ τούτου πράττειν· ἐὰν δὲ
κελεύῃ, εἰπέ, ἔφη, ὅτι ἐγὼ ἂν ὡς ἐκεῖνον ἰοίην συστρατο-
2 πεδευσόμενος. ὁ μὲν δὴ ἄγγελος ᾤχετο ταῦτ᾽ ἀπαγγελῶν.
ὁ δὲ Κῦρος ἐν τούτῳ ἐκέλευσε τὴν τοῦ Ἀσσυρίου σκηνήν,
ἣν Κυαξάρῃ οἱ Μῆδοι ἐξεῖλον, ταύτην κατασκευάσαι ὡς
βέλτιστα τῇ τε ἄλλῃ κατασκευῇ ἣν εἶχον καὶ τὼ γυναῖκα εἰσ-
αγαγεῖν εἰς τὸν γυναικῶνα τῆς σκηνῆς καὶ σὺν ταύτῃ τὰς
3 μουσουργούς, αἵπερ ἐξῃρημέναι ἦσαν Κυαξάρῃ. οἱ μὲν δὴ
ταῦτ᾽ ἔπραττον. ὁ δὲ πεμφθεὶς πρὸς τὸν Κυαξάρην ἐπεὶ
ἔλεξε τὰ ἐντεταλμένα, ἀκούσας αὐτοῦ ὁ Κυαξάρης ἔγνω
βέλτιον εἶναι τὸ στράτευμα μένειν ἐν τοῖς μεθορίοις. καὶ
γὰρ οἱ Πέρσαι οὓς μετεπέμψατο ὁ Κῦρος ἧκον· ἦσαν δὲ
4 μυριάδες τέτταρες τοξοτῶν καὶ πελταστῶν. ὁρῶν οὖν καὶ
τούτους σινομένους πολλὰ τὴν Μηδικήν, τούτων ἂν ἐδόκει
ἥδιον ἀπαλλαγῆναι ἢ ἄλλον ὄχλον εἰσδέξασθαι. ὁ μὲν δὴ ἐκ
Περσῶν ἄγων τὸν στρατὸν ἐρόμενος τὸν Κυαξάρην κατὰ τὴν
Κύρου ἐπιστολὴν εἴ τι δέοιτο τοῦ στρατοῦ, ἐπεὶ οὐκ ἔφη
δεῖσθαι, αὐθημερόν, ἐπεὶ ἤκουσε παρόντα Κῦρον, ᾤχετο πρὸς
αὐτὸν ἄγων τὸ στράτευμα.
5 Ὁ δὲ Κυαξάρης ἐπορεύετο τῇ ὑστεραίᾳ σὺν τοῖς παρα-

1 χρήσονται F 2 ὅπως om. H A G 3 γένηται C A E G H ὅ τι ἂν C A E G H τούτων F ἣν D F 4 ἐγὼ ἂν ὡς D : ἔγνω ὡς ἂν C E G H et F : ἔγνωσαν A ἰοίην Dind. : ἰὼν C A E G H : ἴοιμι D F στρατοπεδευσόμενος A H et D F : στρατοπεδευσάμενος C E G : corr. Dind. 5 δὴ om. H A G ἀπαγγέλων E et F : ἀπαγγέλλων C A G H et D : corr. Dind. 6 ἐν τούτῳ ἐκέλευσε] ἐκέλευσε τούτῳ τὸν γαδάτα(η F)ν D F 7 ἣν κυαξάρει D F : κυαξάρει ἣν C A E G H ἐξῆγον C E 8 κάλλιστα D F παρασκευῇ C A E G H εἶχε C E et D F τῷ γυναῖκα C A E G H : τὼ γυναῖκε D F εἰσάγειν C E 9 ταύτῃ C A E G H : αὐταῖς D F 10 κυαξάρει C A E G H et D 11 κυαξάρῃ G H 12 προστεταγμένα C E ὁ κυαξάρης αὐτοῦ D F 16 τούτους] τοὺς H A G 17 post ἀπαλλαγῆναι add. μᾶλλον C E et D F ἄλλον] ὅλον C E 18 τὸν στρατὸν] τὸ στράτευμα C E post τὴν add. τοῦ C E 19 στρατεύματος D F 22 τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύετο D F

μείνασιν ἱππεῦσι Μήδων· ὡς δ' ᾔσθετο ὁ Κῦρος προσιόντα
αὐτόν, λαβὼν τούς τε τῶν Περσῶν ἱππέας, πολλοὺς ἤδη
ὄντας, καὶ τοὺς Μήδους πάντας καὶ τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς
Ὑρκανίους καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τοὺς εὐιπποτάτους τε
καὶ εὐοπλοτάτους ἀπήντα, ἐπιδεικνὺς τῷ Κυαξάρῃ τὴν δύνα-
μιν. ὁ δὲ Κυαξάρης ἐπεὶ εἶδε σὺν μὲν τῷ Κύρῳ πολλούς 6
τε καὶ καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἑπομένους, σὺν αὑτῷ δὲ ὀλίγην
τε καὶ ὀλίγου ἀξίαν θεραπείαν, ἄτιμόν τι αὐτῷ ἔδοξεν εἶναι
καὶ ἄχος αὐτὸν ἔλαβεν. ἐπεὶ δὲ καταβὰς ἀπὸ τοῦ ἵππου ὁ
Κῦρος προσῆλθεν ὡς φιλήσων αὐτὸν κατὰ νόμον, ὁ Κυαξάρης
κατέβη μὲν ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἀπεστράφη δέ· καὶ ἐφίλησε μὲν
οὔ, δακρύων δὲ φανερὸς ἦν. ἐκ τούτου δὴ ὁ Κῦρος τοὺς μὲν 7
ἄλλους πάντας ἀποστάντας ἐκέλευσεν ἀναπαύεσθαι· αὐτὸς
δὲ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς τοῦ Κυαξάρου καὶ ἀπαγαγὼν αὐτὸν
τῆς ὁδοῦ ἔξω ὑπὸ φοίνικάς τινας, τῶν τε Μηδικῶν πίλων
ὑποβαλεῖν ἐκέλευσεν αὐτῷ καὶ καθίσας αὐτὸν καὶ παρακα-
θεζόμενος εἶπεν ὧδε.

Εἰπέ μοι, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ θεῖε, τί μοι ὀργίζῃ καὶ 8
τί χαλεπὸν ὁρῶν οὕτω χαλεπῶς φέρεις; ἐνταῦθα δὴ ὁ Κυα-
ξάρης ἀπεκρίνατο· Ὅτι, ὦ Κῦρε, δοκῶν γε δὴ ἐφ' ὅσον
ἀνθρώπων μνήμη ἐφικνεῖται καὶ τῶν πάλαι προγόνων καὶ
πατρὸς βασιλέως πεφυκέναι καὶ αὐτὸς βασιλεὺς νομιζόμενος
εἶναι, ἐμαυτὸν μὲν ὁρῶ οὕτω ταπεινῶς καὶ ἀναξίως ἐλαύνοντα,

1 μήδων ἱππεῦσιν D F 2 τῶν περσῶν] πέρσας D F 3 πάντας] παρόντας C A E G H καὶ τοὺς ὑρκανίους om. H A G 4 ξυμμάχων G ἱπποτάτους C E τε καὶ εὐοπλοτάτους om. C A E G H 5 post ἀπήντα add. λαβών D F καὶ ἐπιδείκνυσι D F κυαξάρει C A E G et D 6 μὲν om. C E 7 συνεπομένους D F σὺν αὐτῷ C E: σὺν ἑαυτῷ H A G: καὶ αὐτῷ D F 8 ἔδοξεν αὐτῷ D F 9 ὁ κῦρος ἀπὸ τοῦ ἵππου D F 10 ἦλθεν E et D F μόνον C E 12 δὴ] δὲ D F 13 ἀναστάντας C A E G H ἀναπαύσασθαι D F 14 τοῦ] τῆς F κυαξάρους C E et D F 15 τόν τε μηδικὸν πῖλον C E 16 ὑποβάλλειν D F παρακαθεζόμενος D: παρακαθιζόμενος F: παρακαθισάμενος cet. 17 εἶπεν] ἤρετο D F 19 οὕτως A E H 20 ἀπεκρίνατο] αὐτῷ λέγει τάδε D F ὅτι ἔφη D F ὦ γε C E ὅσων C A E G H pr. et D 21 ἀφικνεῖται C A E G H 22 πεφυκὼς D F 23 ἑαυτὸν E ὁρῶν C A E G H οὕτως A H

σὲ δὲ τῇ ἐμῇ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει μέγαν τε καὶ
9 μεγαλοπρεπῆ παρόντα. καὶ ταῦτα χαλεπὸν μὲν οἶμαι καὶ
ὑπὸ πολεμίων παθεῖν, πολὺ δ', ὦ Ζεῦ, χαλεπώτερον ὑφ' ὧν
ἥκιστα ἐχρῆν ταῦτα πεπονθέναι. ἐγὼ μὲν γὰρ δοκῶ δεκάκις
ἂν κατὰ τῆς γῆς καταδῦναι ἥδιον ἢ ὀφθῆναι οὕτω ταπεινὸς
καὶ ἰδεῖν τοὺς ἐμοὺς ἐμοῦ ἀμελήσαντας καὶ ἐπεγγελῶντας
ἐμοί. οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦτο, ἔφη, ὅτι οὐ σύ μου μόνον μείζων
εἶ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ δοῦλοι ἰσχυρότεροι ἐμοῦ ὑπαντιάζουσί
μοι καὶ κατεσκευασμένοι εἰσὶν ὥστε δύνασθαι ποιῆσαι μᾶλ-
10 λον ἐμὲ κακῶς ἢ παθεῖν ὑπ' ἐμοῦ. καὶ ἅμα ταῦτα λέγων
πολὺ ἔτι μᾶλλον ἐκρατεῖτο ὑπὸ τῶν δακρύων, ὥστε καὶ
τὸν Κῦρον ἐπεσπάσατο ἐμπλησθῆναι δακρύων τὰ ὄμματα.
ἐπισχὼν δὲ μικρὸν ἔλεξε τοιάδε ὁ Κῦρος.

'Αλλὰ ταῦτα μέν, ὦ Κυαξάρη, οὔτε λέγεις ἀληθῆ οὔτε
ὀρθῶς γιγνώσκεις, εἰ οἴει τῇ ἐμῇ παρουσίᾳ Μήδους κατε-
11 σκευάσθαι ὥστε ἱκανοὺς εἶναι σὲ κακῶς ποιεῖν· τὸ μέντοι σε
θυμοῦσθαι καὶ φοβεῖσθαι οὐ θαυμάζω. εἰ μέντοι γε δικαίως
ἢ ἀδίκως αὐτοῖς χαλεπαίνεις, παρήσω τοῦτο· οἶδα γὰρ ὅτι
βαρέως ἂν φέροις ἀκούων ἐμοῦ ἀπολογουμένου ὑπὲρ αὐτῶν·
τὸ μέντοι ἄνδρα ἄρχοντα πᾶσιν ἅμα χαλεπαίνειν τοῖς ἀρχο-
μένοις, τοῦτο ἐμοὶ δοκεῖ μέγα ἁμάρτημα εἶναι. ἀνάγκη γὰρ
διὰ τὸ πολλοὺς μὲν φοβεῖν πολλοὺς ἐχθροὺς ποιεῖσθαι, διὰ
δὲ τὸ πᾶσιν ἅμα χαλεπαίνειν πᾶσιν αὐτοῖς ὁμόνοιαν ἐμβάλ-
12 λειν. ὧν ἕνεκα, εὖ ἴσθι, ἐγὼ οὐκ ἀπέπεμπον ἄνευ ἐμαυτοῦ

4 δοκῶ ἔφη D F 5 τῆς om. C E ἥδιον δῦναι D F 6 ἐμοὺς om. D F καὶ om. D F ἐπιγελῶντας D F 8 εἶ] εἶναι C E ἀπαντῶσι C Λ E G H 9 κατασκευασάμενοι C E εἰσὶν om. D F 13 ὁ om. G H 14 ὦ κυαξάρη C Λ E G H : ἔφη ὦ θεῖε D F ἀληθῶς D F 15 κατασκευάσασθαι C E 16 ὥστε] σοι Λ G et H in quo ι erasum σὲ om. H Λ G post ποιεῖν levius, post θαυμάζω gravius interpunxi, ut τὸ μέντοι . . . θαυμάζω cum εἰ οἴει κτλ. coniungantur; cf. § 8 τί μοι . . . φέρεις; 17 θυμοῦσθαι καὶ φοβεῖσθαι οὐ θαυμάζω C E et D F : θυμοῦσθαι οὐ θαυμάζω H Λ G 18 ἢ ἀδίκως in mg. H : ἀδίκως ἢ δικαίως Λ G ἐχαλέπαινες D F 19 φέρῃς C G et D : φέρεις E 20 ἄρχοντα ἄνδρα C E 22 τὸ πολλοὺς μὲν φοβεῖν] μὲν τοῦτο H Λ G 23 ἅμα πᾶσι D F 24 οὕνεκα C Λ E G H οὐχὶ D F

τούτους, φοβούμενος μή τι γένοιτο διὰ τὴν σὴν ὀργὴν ὅ τι πάντας ἡμᾶς λυπήσοι. ταῦτα μὲν οὖν σὺν τοῖς θεοῖς ἐμοῦ παρόντος ἀσφαλῶς ἔχει σοι· τὸ μέντοι σε νομίζειν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικεῖσθαι, τοῦτο ἐγὼ πάνυ χαλεπῶς φέρω, εἰ ἀσκῶν ὅσον δύναμαι τοὺς φίλους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν ἔπειτα τἀναντία τούτου δοκῶ ἐξεργάζεσθαι. ἀλλὰ γάρ, ἔφη, μὴ οὕτως εἰκῇ 13
ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιώμεθα· ἀλλ', εἰ δυνατόν, σαφέστατα κατίδωμεν ποῖόν ἐστι τὸ παρ' ἐμοῦ ἀδίκημα. καὶ τὴν ἐν φίλοις δικαιοτάτην ὑπόθεσιν ἔχω ὑποτιθέναι· ἐὰν γάρ τί σε φανῶ κακὸν πεποιηκώς, ὁμολογῶ ἀδικεῖν· ἐὰν μέντοι μηδὲν φαίνωμαι κακὸν πεποιηκὼς μηδὲ βουληθείς, οὐ καὶ σὺ αὖ ὁμολογήσεις μηδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικεῖσθαι; Ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη. Ἐὰν 14
δὲ δὴ καὶ ἀγαθὰ πεπραχώς σοι δῆλος ὦ καὶ προθυμούμενος πρᾶξαι ὡς ἐγὼ πλεῖστα ἐδυνάμην, οὐκ ἂν καὶ ἐπαίνου σοι ἄξιος εἴην μᾶλλον ἢ μέμψεως; Δίκαιον γοῦν, ἔφη. Ἄγε 15
τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, σκοπῶμεν τὰ ἐμοὶ πεπραγμένα πάντα καθ' ἓν ἕκαστον· οὕτω γὰρ μάλιστα δῆλον ἔσται ὅ τι τε αὐτῶν ἀγαθόν ἐστι καὶ ὅ τι κακόν. ἀρξώμεθα δ', ἔφη, ἐκ τῆσδε 16
τῆς ἀρχῆς, εἰ καὶ σοὶ ἀρκούντως δοκεῖ ἔχειν. σὺ γὰρ δήπου ἐπεὶ ᾔσθου πολλοὺς πολεμίους ἠθροισμένους, καὶ τούτους ἐπὶ σὲ καὶ τὴν σὴν χώραν ὁρμωμένους, εὐθὺς ἔπεμπες πρός τε τὸ Περσῶν κοινὸν συμμάχους αἰτούμενος καὶ πρὸς ἐμὲ ἰδίᾳ δεόμενος πειρᾶσθαι αὐτὸν ἐμὲ ἐλθεῖν ἡγούμενον, εἴ τινες Περσῶν ἴοιεν. οὔκουν ἐγὼ ἐπείσθην τε ταῦτα ὑπὸ σοῦ καὶ παρεγενόμην ἄνδρας ἄγων σοι ὡς ἦν δυνα-

3 ἕξει D F 4 χαλεπῶς πάνυ D F 5 ἐναντίον D : ἐναντία F 6 μὴ om. C A E G H 8 ὁποῖόν D F 9 ἔχω ὑποτιθέναι C A E G H : ἐγὼ ὑποτίθεμαι D F ἦν D F 10 πεποιηκὼς κακῶς C E ἦν D (om. F) μέντοι] δέ τι C E φαίνομαι C E : del. Herwerden 11 μηδὲ] οὐδὲ C E 12 ἀλλ' om. D F ἦν D F 13 σοι πεπραχὼς H A G 14 ὡς ἐγὼ C A G H : ὁπόσα D F : ὡς ἐγὼ ὁπόσα E ἠδυνάμην C E et D καὶ om. D F σοι om. C A E G H 15 μᾶλλον ἄξιος εἴην C E δίκαιος C E 17 γὰρ δὴ D F κατάδηλον D : κατάδηλα F 18 ἐκ om. C A E G H 19 δοκεῖ ἀρκούντως D F 21 καὶ τὴν σὴν] τὴν C E ὡρμημένους D F 23 αὐτόν με D F 24 οὐκοῦν codd. 25 ἦν δυνατὸν C A E G H : ἐδυνάμην D F

17 τὸν πλείστους τε καὶ ἀρίστους; Ἦλθες γὰρ οὖν, ἔφη. Ἐν
τούτῳ τοίνυν, ἔφη, πρῶτόν μοι εἰπὲ πότερον ἀδικίαν τινά
μου πρὸς σὲ κατέγνως ἢ μᾶλλον εὐεργεσίαν; Δῆλον, ἔφη
18 ὁ Κυαξάρης, ὅτι ἔκ γε τούτων εὐεργεσίαν. Τί γάρ, ἔφη,
ἐπεὶ οἱ πολέμιοι ἦλθον καὶ διαγωνίζεσθαι ἔδει πρὸς αὐτούς,
ἐν τούτῳ κατενόησάς πού με ἢ πόνου ἀποστάντα ἤ τινος
19 κινδύνου φεισάμενον; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐ μὲν δή. Τί
γάρ, ἐπεὶ νίκης γενομένης σὺν τοῖς θεοῖς ἡμετέρας καὶ ἀναχωρησάντων τῶν πολεμίων παρεκάλουν ἐγώ σε ὅπως κοινῇ μὲν αὐτοὺς διώκοιμεν, κοινῇ δὲ τιμωροίμεθα, κοινῇ δὲ εἴ τι καλὸν κἀγαθὸν συμβαίνοι, τοῦτο καρποίμεθα, ἐν τούτοις
20 ἔχεις τινά μου πλεονεξίαν κατηγορῆσαι; ὁ μὲν δὴ Κυαξάρης πρὸς τοῦτο ἐσίγα· ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν ὧδε· Ἀλλ' ἐπεὶ πρὸς τοῦτο σιωπᾶν ἥδιόν σοι ἢ ἀποκρίνασθαι, τόδε γ', ἔφη, εἰπὲ εἴ τι ἀδικεῖσθαι ἐνόμισας ὅτι, ἐπεί σοι οὐκ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι τὸ διώκειν, σὲ μὲν αὐτὸν ἀφῆκα τοῦ κινδύνου τούτου μετέχειν, ἱππέας δὲ τῶν σῶν συμπέμψαι μοι ἐδεόμην σου· εἰ γὰρ καὶ τοῦτο αἰτῶν ἠδίκουν, ἄλλως τε καὶ προπαρεσχηκὼς ἐμαυτόν σοι σύμμαχον, τοῦτ' αὖ παρὰ
21 σοῦ, ἔφη, ἐπιδεικνύσθω. ἐπεὶ δ' αὖ καὶ πρὸς τοῦτο ἐσίγα
ὁ Κυαξάρης, Ἀλλ' εἰ μηδὲ τοῦτο, ἔφη, βούλει ἀποκρίνασθαι, σὺ δὲ τοὐντεῦθεν λέγε εἴ τι αὖ ἠδίκουν ὅτι σοῦ ἀποκριναμένου ἐμοὶ ὡς οὐκ ἂν βούλοιο, εὐθυμουμένους ὁρῶν Μήδους, τούτου παύσας αὐτοὺς ἀναγκάζειν κινδυνεύσοντας ἰέναι, εἴ

1 οὖν om. C E 2 μοι πρῶτον D F τινά μου] ἐμοῦ D F 4 ἔν γε τούτῳ D F 5 ἐπεὶ Schneider : εἰπὲ H A G : εἰπέ μοι C E : ἐπειδὴ D F 6 πού om. D F πόνου τινὸς F τινος om. D F 8 τῆς νίκης Hertlein γενομένης νίκης C E 9 σε ἐγὼ D F 10 διοικοῖμεν C A E G H τιμωρώμεθα D F 11 καλὸν κἀγαθὸν] ἀγαθὸν ἢ καλὸν D F ἐμβαίνοι C A E G H 12 ἐμοῦ D F 13 πρὸς ταῦτα D F : ἐν τούτῳ C E 14 ἐπεὶ D F : εἰ C A E G H τόδε] τό H A G 15 ὅτι] ὅτι οὐκ H A G ἐδόκει οὐκ ἀσφαλὲς D F 16 τὸ om. H A G αὐτὸν om. C E οὐκ ἄφηκα τούτου τοῦ κινδύνου D F 17 τούτου om. H A G μετέχειν om. H A G ἱππεῖς D F συμπέμψαι F : πέμψαι cet. 18 μοι om. G et D 19 ἔφη παρὰ σοῦ D F 20 ἔφη om. C E 21 ταῦτα D F 22 δὲ om. D F εἴ τι αὖ] ὅ τι ἂν C E 24 τούτου Stephanus : τούτους codd. ἀναγκάσειν H A G

τι αὖ σοι δοκῶ τοῦτο χαλεπὸν ποιῆσαι ὅτι ἀμελήσας τοῦ
ὀργίζεσθαί σοι ἐπὶ τούτοις πάλιν ᾔτουν σε οὗ ἤδη οὔτε σοὶ
μεῖον ὂν δοῦναι οὐδὲν οὔτε ῥᾷον Μήδοις ἐπιταχθῆναι· τὸν
γὰρ βουλόμενον δήπου ἕπεσθαι ᾐτησά σε δοῦναί μοι. οὐκοῦν 22
τούτου τυχὼν παρὰ σοῦ οὐδὲν ἦν, εἰ μὴ τούτους πείσαιμι.
ἐλθὼν οὖν ἔπειθον αὐτοὺς καὶ οὓς ἔπεισα τούτους ἔχων
ἐπορευόμην σοῦ ἐπιτρέψαντος. εἰ δὲ τοῦτο αἰτίας ἄξιον
νομίζεις, οὐδ' ὅ τι ἂν διδῷς, ὡς ἔοικε, παρὰ σοῦ δέχεσθαι
ἀναίτιόν ἐστιν. οὐκοῦν ἐξωρμήσαμεν οὕτως· ἐπειδὴ δ' 23
ἐξήλθομεν, τί ἡμῖν πεπραγμένον οὐ φανερόν ἐστιν; οὐ τὸ
στρατόπεδον ἥλωκε τῶν πολεμίων; οὐ τεθνᾶσι πολλοὶ τῶν
ἐπὶ σὲ ἐλθόντων; ἀλλὰ μὴν τῶν γε ζώντων ἐχθρῶν πολλοὶ
μὲν ὅπλων ἐστέρηνται, πολλοὶ δὲ ἵππων· χρήματά γε μὴν τὰ
τῶν φερόντων καὶ ἀγόντων τὰ σὰ πρόσθεν νῦν ὁρᾷς τοὺς
σοὺς φίλους καὶ ἔχοντας καὶ ἄγοντας, τὰ μὲν σοί, τὰ δ' αὖ
τοῖς ὑπὸ τὴν σὴν ἀρχήν. τὸ δὲ πάντων μέγιστον καὶ κάλ- 24
λιστον, τὴν μὲν σὴν χώραν αὐξανομένην ὁρᾷς, τὴν δὲ τῶν
πολεμίων μειουμένην· καὶ τὰ μὲν τῶν πολεμίων φρούρια
ἐχόμενα, τὰ δὲ σὰ τὰ πρότερον εἰς τὴν Σύρων ἐπικράτειαν
συντελοῦντα νῦν τἀναντία σοὶ προσκεχωρηκότα· τούτων δὲ

1 δοκῶ σοι DF 2 οὗ cod. ignotus a Valckenario inspectus : οὓς CAEGH: ὃ DF ἤδη Dind.: ᾐγῇ CAEGH: ᾔδειν DF ὅτι οὔτε σοὶ HAG 3 μεῖον ὂν DF: ἄμεινον CAEGH δοῦναί μοι DF οὔτε] οὐδὲ CAEGH ῥᾴδιον DF μήδοις ῥᾷον CE post ἐπιταχθῆναι add. οὐδὲν DF 4 σε] σοι C et DF 5 ἦν CAEH et G ut vid. et F: ἤνυον Dg: ἤνυτον Fischer πείσαιμι . . . τούτους om. HAG 6 ἔχων] λαβὼν DF 7 εἰ δὴ τοῦτό γε DF τούτου CE ἀξιοῖς νομίζειν HAG 8 δίδως CE et DF ὡς] ἴσως CEH : ἴσω A δέχεσθαι παρὰ σοῦ DF 9 ὡρμήθημεν DF ἐπειδὰν δὲ ἐξέλθωμεν CE 11 ἥλωκε τῶν Schneider : ἡλωκότων CAEGH : ἥλω τῶν D : ἥλω τὸ τῶν F 12 ἐπισελθόντων F : ἐπεισελθόντων Df τῶν γε ζώντων DF : τῶν τε ζώντων CE : τῶν πεζῶν τῶν HAG οὐ πολλοὶ μὲν . . . ἵππων; DF 13 στεροῦνται D : στέρονται F γε μὴν DF : μέν γε δὴ CAEGH 14 πρότερον DF 15 ἄγοντας καὶ ἔχοντας CAEGH αὖ τοῖς Df : αὐτοῖς CAEGH et F 16 ἀρχήν om. CE 19 τὰ δὲ σὰ εἰς τὴν σὴν πρότερόν σοι ὁρᾷς ἐπικράτειαν HAG 20 συντελοῦντα Herwerden : συγκαταρρυέντα Hug : συγκυροῦντα CE et F : συγκατασπασθέντα Λ et D : om. GH νῦν τἀναντία σοὶ om. GH προκεχωρηκότα CE

εἴ τι κακόν σοι ἢ εἴ τι μὴ ἀγαθόν σοι μαθεῖν μὲν ἔγωγε
βούλεσθαι οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἂν εἴποιμι· ἀκοῦσαι μέντοι γε
25 οὐδὲν κωλύει. ἀλλὰ λέγε ὅ τι γιγνώσκεις περὶ αὐτῶν. ὁ
μὲν δὴ Κῦρος οὕτως εἰπὼν ἐπαύσατο· ὁ δὲ Κυαξάρης ἔλεξε
πρὸς ταῦτα τάδε.

Ἀλλ᾽, ὦ Κῦρε, ὡς μὲν ταῦτα ἃ σὺ πεποίηκας κακά
ἐστιν οὐκ οἶδ᾽ ὅπως χρὴ λέγειν· εὖ γε μέντοι, ἔφη, ἴσθι
ὅτι ταῦτα τἀγαθὰ τοιαῦτά ἐστιν οἷα ὅσῳ πλείονα φαίνεται,
26 τοσούτῳ μᾶλλον ἐμὲ βαρύνει. τήν τε γὰρ χώραν, ἔφη,
ἐγὼ ἂν τὴν σὴν ἐβουλόμην τῇ ἐμῇ δυνάμει μείζω ποιεῖν
μᾶλλον ἢ τὴν ἐμὴν ὑπὸ σοῦ ὁρᾶν οὕτως αὐξανομένην· σοὶ
μὲν γὰρ ταῦτα ποιοῦντι καλά, ἐμοὶ δέ γέ ἐστί πῃ ταὐτὰ
27 ἀτιμίαν φέροντα. καὶ χρήματα οὕτως ἄν μοι δοκῶ ἥδιόν
σοι δωρεῖσθαι ἢ παρὰ σοῦ οὕτω λαμβάνειν ὡς σὺ νῦν ἐμοὶ
δίδως· τούτοις γὰρ πλουτιζόμενος ὑπὸ σοῦ καὶ μᾶλλον
αἰσθάνομαι οἷς πενέστερος γίγνομαι. καὶ τούς γ᾽ ἐμοὺς
ὑπηκόους ἰδὼν μικρά γε ἀδικουμένους ὑπὸ σοῦ ἧττον ἂν
δοκῶ λυπεῖσθαι ἢ νῦν ὁρῶν ὅτι μεγάλα ἀγαθὰ πεπόνθασιν
28 ὑπὸ σοῦ. εἰ δέ σοι, ἔφη, ταῦτα δοκῶ ἀγνωμόνως ἐνθυ-
μεῖσθαι, μὴ ἐν ἐμοὶ αὐτὰ ἀλλ᾽ εἰς σὲ τρέψας πάντα κατα-
θέασαι οἷά σοι φαίνεται. τί γὰρ ἄν, εἴ τις κύνας, οὓς σὺ
τρέφεις φυλακῆς ἕνεκα σαυτοῦ τε καὶ τῶν σῶν, τούτους
θεραπεύων γνωριμωτέρους ἑαυτῷ ἢ σοὶ ποιήσειεν, ἆρ᾽ ἂν

1 σοι om. D F 3 ante οὐδὲν add. ἔφη D F 4 οὕτως] ταῦτα C E 6 ὡς] εἰ D F 8 ταῦτα τὰ ἀγαθὰ Juntina: ταῦτα ἀγαθὰ C A E H et D F: ἀγαθὰ ταῦτα G post ὅσῳ add. μᾶλλον H Λ G, μᾶλλον ἂν C E πλείω D F φαίνηται C Λ E G H 9 τοσοῦτο Λ H: τόσῳ D F ἐμὲ μᾶλλον D: ἐπ᾽ ἐμὲ μᾶλλον F 9–11 ἐμὲ . . . μᾶλλον om. H Λ G 9 γὰρ om. C E 12 γὰρ om. C E δέ γέ] γε δ᾽ D F πῃ] που G: πως E ταὐτὰ Schneider: ταῦτα H Λ G et D F: om. C E 13 χρήματά γε ἔφη ἐγὼ ἄν σοι δοκῶ ἥδιον οὕτω δωρεῖσθαι D F 14 οὕτω om. D F ὡς] ὧν D F σὺ νῦν C E et D F: σὺν H Λ G 15 μᾶλλον] μάλα D F 16 γ᾽] τε D F 17 ἂν om. C E 20 αὐτὰ C Λ G H: ταῦτα E et D F εἰς σὲ] ἐν σοὶ D F τρέψας] οἴεσθαι C Λ E G H καταθεᾶσθαι C Λ E G H 21 post ἂν add. ἔφη D F εἴ om. C εἴ τις om. E et D ἃς D F 22 τρέφοις F τε om. E et D F ταύτας θεραπεύων ἑαυτῷ γνωριμωτέρας D F 23 ἄρα Λ H ἆρα ἂν ἔφη σὲ εὐφραίνοι D F

σε εὐφράναι τούτῳ τῷ θεραπεύματι; εἰ δὲ τοῦτό σοι δοκεῖ 29
μικρὸν εἶναι, ἐκεῖνο κατανόησον· εἴ τις τοὺς σὲ θεραπεύον-
τας, οὓς σὺ καὶ φρουρᾶς καὶ στρατείας ἕνεκα κέκτησαι,
τούτους οὕτω διατιθείη ὥστ᾽ ἐκείνου μᾶλλον ἢ σοῦ βού-
λεσθαι εἶναι, ἆρ᾽ ἂν ἀντὶ ταύτης τῆς εὐεργεσίας χάριν αὐτῷ
εἰδείης; τί δέ, ὃ μάλιστα ἄνθρωποι ἀσπάζονταί τε καὶ 30
θεραπεύουσιν οἰκειότατα, εἴ τις τὴν γυναῖκα τὴν σὴν οὕτω
θεραπεύσειεν ὥστε φιλεῖν αὐτὴν μᾶλλον ποιήσειεν ἑαυτὸν
ἢ σέ, ἆρ᾽ ἄν σε τῇ εὐεργεσίᾳ ταύτῃ εὐφράναι; πολλοῦ γ᾽
ἂν οἶμαι καὶ δέοι· ἀλλ᾽ εὖ οἶδ᾽ ὅτι πάντων ἂν μάλιστα
ἀδικοίη σε τοῦτο ποιήσας. ἵνα δὲ εἴπω καὶ τὸ μάλιστα τῷ 31
ἐμῷ πάθει ἐμφερές, εἴ τις οὓς σὺ ἤγαγες Πέρσας οὕτω
θεραπεύσειεν ὥστε αὐτῷ ἥδιον ἕπεσθαι ἢ σοί, ἆρ᾽ ἂν φίλον
αὐτὸν νομίζοις; οἶμαι μὲν οὔ, ἀλλὰ πολεμιώτερον ἂν ἢ εἰ
πολλοὺς αὐτῶν κατακάνοι. τί δ᾽, εἴ τις τῶν σῶν φίλων 32
φιλοφρόνως σου εἰπόντος λαμβάνειν ὁπόσα ἐθέλοι εἶτα
τοῦτο ἀκούσας λαβὼν οἴχοιτο ἅπαντα ὁπόσα δύναιτο, καὶ
αὐτὸς μέν γε τοῖς σοῖς πλουτοίη, σὺ δὲ μηδὲ μετρίοις ἔχοις
χρῆσθαι, ἆρ᾽ ἂν δύναιο τὸν τοιοῦτον ἄμεμπτον φίλον νομί-
ζειν; νῦν μέντοι ἐγώ, ὦ Κῦρε, εἰ μὴ ταῦτα ἀλλὰ τοιαῦτα 33
ὑπὸ σοῦ δοκῶ πεπονθέναι. σὺ γὰρ ἀληθῆ λέγεις· εἰπόντος
ἐμοῦ τοὺς θέλοντας ἄγειν λαβὼν ᾤχου πᾶσάν μου τὴν
δύναμιν, ἐμὲ δὲ ἔρημον κατέλιπες· καὶ νῦν ἃ ἔλαβες τῇ

2 ἐκεῖνο C A E G H: κἀκεῖνο D F σὲ om. D F 3 στρατείας] θεραπείας D F 4 οὕτως A H hic et s. 30, 31 διαθείης D: διαθείη F ἢ σοῦ om. D F 5 ἆρ᾽ ἂν *Vat.* 987: ἆρα C A G H: ἆρ᾽ E et D F αὐτῷ om. D F 8 αὐτὴν φιλεῖν D F ποιήσειν C A E G H 9 εὐφράνοι D: εὐφραίνοι F γ᾽ ἂν] τ᾽ ἂν ἔφη D F 10 εὖ οἶδ᾽ om. C A E G H ἂν om. C E: ἂν μάλιστ᾽ ἂν D F 11 ἀδικοῖ H A G τὸ om. C E 12 προσφερὲς D F 15 ἀποκτεῖναι C A E G H 16 λαμβάνειν C A E G H: λάμβανε τῶν ἐμῶν D F ἐθέλοι H A G: ἐθέλει C E: ἐθέλεις D: ἐθέλῃς F εἶτα scripsi: εἰ D F: εἶτ᾽ αὐτοὶ C: εἶτ᾽ αὐτὸς A E G H 17 οἴχοιτο λαβὼν πάντα D F δύναιτο . . . γε om. D F 18 μὲν τοῖς σοῖς γε C A E H μηδὲ om. H A G μετρίως H A G 20 ante ἐγὼ add. ἔφη D F 21 δοκῶ ὑπὸ σοῦ D F 22 ἐθέλοντας D F μου τὴν om. C E

ἐμῇ δυνάμει ἄγεις δή μοι καὶ τὴν ἐμὴν χώραν αὔξεις σὺν
τῇ ἐμῇ ῥώμῃ· ἐγὼ δὲ δοκῶ οὐδὲν συναίτιος ὢν τῶν ἀγαθῶν
παρέχειν ἐμαυτὸν ὥσπερ γυνὴ εὖ ποιεῖν, καὶ τοῖς τε ἄλλοις
ἀνθρώποις καὶ τοῖσδε τοῖς ἐμοῖς ὑπηκόοις σὺ μὲν ἀνὴρ
34 φαίνῃ, ἐγὼ δ' οὐκ ἄξιος ἀρχῆς. ταῦτά σοι δοκεῖ εὐεργετή-
ματ' εἶναι, ὦ Κῦρε; εὖ ἴσθ' ὅτι εἴ τι ἐμοῦ ἐκήδου, οὐδενὸς
ἂν οὕτω με ἀποστερεῖν ἐφυλάττου ὡς ἀξιώματος καὶ τιμῆς.
τί γὰρ ἐμοὶ πλέον τὸ τὴν γῆν πλατύνεσθαι, αὐτὸν δὲ ἀτιμά-
ζεσθαι; οὐ γάρ τοι ἐγὼ Μήδων ἦρχον διὰ τὸ κρείττων
αὐτῶν πάντων εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τὸ αὐτοὺς τούτους
ἀξιοῦν ἡμᾶς αὐτῶν πάντα βελτίονας εἶναι.

35 Καὶ ὁ Κῦρος ἔτι λέγοντος αὐτοῦ ὑπολαβὼν εἶπε· Πρὸς
τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ θεῖε, εἴ τι κἀγώ σοι πρότερον ἐχαρι-
σάμην, καὶ σὺ νῦν ἐμοὶ χάρισαι ὃ ἂν δεηθῶ σου· παῦσαι,
ἔφη, τὸ νῦν εἶναι μεμφόμενός μοι· ἐπειδὰν δὲ πεῖραν ἡμῶν
λάβῃς πῶς ἔχομεν πρὸς σέ, ἐὰν μὲν δή σοι φαίνηται τὰ
ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένα ἐπὶ τῷ σῷ ἀγαθῷ πεποιημένα, ἀσπα-
ζομένου τέ μού σε ἀντασπάζου με εὐεργέτην τε νόμιζε, ἐὰν
36 δ' ἐπὶ θάτερα, τότε μοι μέμφου. Ἀλλ' ἴσως μέντοι, ἔφη
ὁ Κυαξάρης, καλῶς λέγεις· κἀγὼ οὕτω ποιήσω. Τί οὖν;
ἔφη ὁ Κῦρος, ἦ καὶ φιλήσω σε; Εἰ σὺ βούλει, ἔφη. Καὶ
οὐκ ἀποστρέψῃ με ὥσπερ ἄρτι; Οὐκ ἀποστρέψομαι, ἔφη.
καὶ ὃς ἐφίλησεν αὐτόν.

37 Ὡς δὲ εἶδον οἱ Μῆδοί τε καὶ οἱ Πέρσαι καὶ οἱ ἄλλοι

1 ἄγεις δή μοι] λέγεις ἐμὲ D F αὔξειν D F : ἄξεις C E σὺν del. Hartman 2 ῥώμῃ] δυνάμει E et D, unde ῥώμῃ pro δυνάμει ante ἄγεις Herwerden, deletis σὺν . . . ῥώμῃ οὐθὲν δοκῶ C E : δοκῶ οὐθὲν A H 5 post ταῦτα add. οὖν D F 7 ἂν om. H A G 8 τί . . . ἀτιμάζεσθαι om. C E 10 πάντων αὐτῶν D F post τὸ add. καὶ D F 11 ἡμᾶς om. C E αὐτῶν D F : ἑαυτῶν C A E G H 12 ὃ F : ὧν C E et D : om. H A G 14 σου δεηθῶ D F 16 ὅπως D F ἦν D F μὲν om. C A E G H δή om. D F 17 τῷ ἀγαθῷ τῷ σῷ D F πεποιημένα om. C A E G H 18 τέ om. C E ἐμοῦ D F με om. C A E G H νόμιζε εἶναι F : ὀνόμαζε εἶναι D ἦν D F 19 μέντοι] τοι D F 20 κἀγὼ ποιήσω ταῦτα D F 21 βούλῃ C et F pr. καὶ . . . ἔφη om. C A E G H 24 τε om. D F καὶ ἄλλοι πολλοὶ D : καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ F

(πᾶσι γὰρ ἔμελεν ὅ τι ἐκ τούτων ἔσοιτο), εὐθὺς ἥσθησάν τε
καὶ ἐφαιδρύνθησαν. καὶ ὁ Κῦρος δὲ καὶ ὁ Κυαξάρης ἀνα-
βάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ἡγοῦντο, καὶ ἐπὶ μὲν τῷ Κυαξάρῃ
οἱ Μῆδοι εἵποντο (Κῦρος γὰρ αὐτοῖς οὕτως ἐπένευσεν), ἐπὶ
δὲ τῷ Κύρῳ οἱ Πέρσαι, οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τούτοις. ἐπεὶ δὲ 38
ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον καὶ κατέστησαν τὸν Κυαξάρην
εἰς τὴν κατεσκευασμένην σκηνήν, οἷς μὲν ἐτέτακτο παρε-
σκεύαζον τὰ ἐπιτήδεια τῷ Κυαξάρῃ· οἱ δὲ Μῆδοι ὅσον 39
χρόνον σχολὴν πρὸ δείπνου ἦγεν ὁ Κυαξάρης ᾖσαν πρὸς
αὐτόν, οἱ μὲν καὶ αὐτοὶ καθ' ἑαυτούς, οἱ δὲ πλεῖστοι ὑπὸ
Κύρου ἐγκέλευστοι, δῶρα ἄγοντες, ὁ μέν τις οἰνοχόον καλόν,
ὁ δ' ὀψοποιὸν ἀγαθόν, ὁ δ' ἀρτοποιόν, ὁ δὲ μουσουργόν, ὁ
δ' ἐκπώματα, ὁ δ' ἐσθῆτα καλήν· πᾶς δέ τις ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ ἕν γέ τι ὧν εἰλήφει ἐδωρεῖτο αὐτῷ· ὥστε τὸν Κυα- 40
ξάρην μεταγιγνώσκειν ὡς οὔτε ὁ Κῦρος ἀφίστη αὐτοὺς ἀπ'
αὐτοῦ οὔθ' οἱ Μῆδοι ἧττόν τι αὐτῷ προσεῖχον τὸν νοῦν ἢ
καὶ πρόσθεν.

Ἐπεὶ δὲ δείπνου ὥρα ἦν, καλέσας ὁ Κυαξάρης ἠξίου 41
τὸν Κῦρον διὰ χρόνου ἰδόντα αὐτὸν συνδειπνεῖν. ὁ δὲ Κῦρος
ἔφη· Μὴ δὴ σὺ κέλευε, ὦ Κυαξάρη· ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι οὗτοι
οἱ παρόντες ὑφ' ἡμῶν πάντες ἐπαιρόμενοι πάρεισιν; οὔκουν
καλῶς ἂν πράττοιμι εἰ τούτων ἀμελῶν τὴν ἐμὴν ἡδονὴν
θεραπεύειν δοκοίην. ἀμελεῖσθαι δὲ δοκοῦντες στρατιῶται
οἱ μὲν ἀγαθοὶ πολὺ ἀθυμότεροι γίγνονται, οἱ δὲ πονηροὶ
πολὺ ὑβριστότεροι. ἀλλὰ σὺ μέν, ἔφη, ἄλλως τε καὶ ὁδὸν 42

1 ὅ τι] τί DF 2 ἐφαιδρύνοντο F 3 κυαξάρει CAEGH et D 5 ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ ἄλλοι DF 7 ἐπετέτακτο DF 8 κυαξάρει CAGH et D 10 καθ' ἑαυτούς] ἀφ' ἑαυτῶν DF ὑπὸ κύρου ἐγκέλευστοι HAG : ἐγκέλευστοι CE : ὡς κεκέλευστο ὑπὸ κύρου D : ἐκελεύοντο ὑπὸ κύρου F 11 καλόν om. CAEGH 12 ὁ δ' ἐκπώματα, ὁ δ' CE et DF : οἱ δ' ἐκπώματα, οἱ δ' HAG 13 ἔκπωμα Hug τις om. HAG τὸ om. CE 15 ὁ om. DF ἀπέστησεν D : ἀφίστη, sed φι in ras. F 17 καὶ om. C 19 ἰδὼν Bothe 20 ἔφη] εἶπε DF δὴ] δὲ CAEGH ἢ om. CAEGH 21 ἐπηρμένοι DF 22 πράττοιεν CE ἡδονὴν] ὁδὸν CE 23 δοκοίη CE ante στρατιῶται add. οἱ CE 24 πολὺ ἂν DF γίγνοιντο DF

μακρὰν ἥκων δείπνει ἤδη· καὶ εἴ τινές σε τιμῶσιν, ἀντ-
ασπάζου καὶ εὐώχει αὐτούς, ἵνα σε καὶ θαρρήσωσιν· ἐγὼ δ'
43 ἀπιὼν ἐφ' ἅπερ λέγω τρέψομαι. αὔριον δ', ἔφη, πρῷ δεῦρ'
ἐπὶ τὰς σὰς θύρας παρέσονται οἱ ἐπικαίριοι, ὅπως βουλευσώ-
μεθα πάντες σὺν σοὶ ὅ τι χρὴ ποιεῖν τὸ ἐκ τοῦδε. σὺ δ'
ἡμῖν ἔμβαλε ⟨βουλὴν⟩ παρὼν περὶ τούτου, πότερον ἔτι δοκεῖ
44 στρατεύεσθαι ἢ καιρὸς ἤδη διαλύειν τὴν στρατιάν. ἐκ
τούτου ὁ μὲν Κυαξάρης ἀμφὶ δεῖπνον εἶχεν, ὁ δὲ Κῦρος
συλλέξας τοὺς ἱκανωτάτους τῶν φίλων καὶ φρονεῖν καὶ
συμπράττειν, εἴ τι δέοι, ἔλεξε τοιάδε.

Ἄνδρες φίλοι, ἃ μὲν δὴ πρῶτα ηὐξάμεθα, πάρεστι σὺν
θεοῖς. ὅπῃ γὰρ ἂν πορευώμεθα, κρατοῦμεν τῆς χώρας· καὶ
μὲν δὴ τοὺς πολεμίους ὁρῶμεν μειουμένους, ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς
45 πλείονάς τε καὶ ἰσχυροτέρους γιγνομένους. εἰ δὲ ἡμῖν ἔτι
ἐθελήσειαν οἱ νῦν προσγεγενημένοι σύμμαχοι παραμεῖναι,
πολλῷ ἂν μᾶλλον ἀνύσαι δυναίμεθα καὶ εἴ τι βιάσασθαι
καιρὸς καὶ εἴ τι πεῖσαι δέοι. ὅπως οὖν τὸ μένειν ὡς πλεί-
στοις συνδοκῇ τῶν συμμάχων, οὐδὲν μᾶλλον τοῦτο ἐμὸν
46 ἔργον ἢ καὶ ὑμέτερον μηχανᾶσθαι, ἀλλ' ὥσπερ ὅταν μάχε-
σθαι δέῃ, ὁ πλείστους χειρωσάμενος ἀλκιμώτατος δοξάζεται
εἶναι, οὕτω καὶ ὅταν πεῖσαι δέῃ, ὁ πλείστους ὁμογνώμονας
ἡμῖν ποιήσας οὗτος δικαίως ἂν λεκτικώτατός τε καὶ πρα-
47 κτικώτατος κρίνοιτο ἂν εἶναι. μὴ μέντοι ὡς λόγον ἡμῖν
ἐπιδειξόμενοι οἷον ἂν εἴποιτε πρὸς ἕκαστον αὐτῶν τοῦτο
μελετᾶτε, ἀλλ' ὡς τοὺς πεπεισμένους ὑφ' ἑκάστου δήλους

3 ἔλεγον D F 4 ante οἱ add. πάντες D F 5 πάντες om. D τί D F 6 βουλὴν add. Hug δοκεῖ Juntina: δοκεῖς codd. 10 εἴ H A G: ὅ D F: ἄν C E 11 πρῶτον εὐχόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς πάρεστιν ἡμῖν D F 13 post δὴ add. καὶ D F 14 ἰσχυροτάτους C E 15 θελήσειαν D F προσγενόμενοι D F 16 καὶ πολλῷ ἂν ἀνύσαι μᾶλλον D F δυνάμεθα H A G et F 18 συνδόξαι D F ἔργον ἐμὸν H pr. A G 19 καὶ om. C E post ὥσπερ add. καὶ C A E G H μάχεσθαι δέῃ] μάχη ᾖ D F 21 οὕτως A H hic et § 47 πεῖσαι δέῃ] που δέῃ βουλῆς D F 22 τε om. C A E G H καὶ πρακτικώτατος om. C E 23 κρίνοιτο ἂν] φαίνοιτο D F 24 οἷον] ὃ D εἴπητε C A E G H 25 τούς τε C A G H

ἐσομένους οἷς ἂν πράττωσιν οὕτω παρασκευάζεσθε. καὶ 48
ὑμεῖς μέν, ἔφη, τούτων ἐπιμελεῖσθε· ἐγὼ δὲ ὅπως ἂν ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια ὅσον ἂν ἔγωγε δύνωμαι οἱ στρατιῶται περὶ τοῦ στρατεύεσθαι βουλεύωνται τούτου πειράσομαι ἐπιμελεῖσθαι.

3 ὅσα D F ἐγὼ D F 4 βούλωνται C E G H τούτου om. D F : τούτους A H : τούτῳ C E

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ϛ

Ταύτην μὲν δὴ τὴν ἡμέραν οὕτω διαγαγόντες καὶ δειπνή- I
σαντες ἀνεπαύοντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρῲ ἧκον ἐπὶ τὰς
Κυαξάρου θύρας πάντες οἱ σύμμαχοι. ἕως οὖν ὁ Κυαξάρης
ἐκοσμεῖτο, ἀκούων ὅτι πολὺς ὄχλος ἐπὶ ταῖς θύραις εἴη,
ἐν τούτῳ οἱ φίλοι τῷ Κύρῳ προσῆγον οἱ μὲν Καδουσίους
δεομένους αὐτοῦ μένειν, οἱ δὲ Ὑρκανίους, ὁ δέ τις Σάκας,
ὁ δέ τις καὶ Γωβρύαν· Ὑστάσπας δὲ Γαδάταν τὸν εὐνοῦ-
χον προσῆγε, δεόμενον τοῦ Κύρου μένειν. ἔνθα δὴ ὁ 2
Κῦρος γιγνώσκων ὅτι Γαδάτας πάλαι ἀπωλώλει τῷ φόβῳ
μὴ λυθείη ἡ στρατιά, ἐπιγελάσας εἶπεν· Ὦ Γαδάτα, δῆλος
εἶ, ἔφη, ὑπὸ Ὑστάσπου τοῦδε πεπεισμένος ταῦτα γιγνώ-
σκειν ἃ λέγεις. καὶ ὁ Γαδάτας ἀνατείνας τὰς χεῖρας πρὸς 3
τὸν οὐρανὸν ἀπώμοσεν ἦ μὴν μὴ ὑπὸ τοῦ Ὑστάσπου
πεισθεὶς ταῦτα γιγνώσκειν· ἀλλ' οἶδα, ἔφη, ὅτι ἂν ὑμεῖς
ἀπέλθητε, ἔρρει τἀμὰ παντελῶς· διὰ ταῦτ', ἔφη, καὶ τούτῳ
ἐγὼ αὐτὸς διελεγόμην, ἐρωτῶν εἰ εἰδείη τί ἐν νῷ ἔχεις [ὑπὲρ
τῆς διαλύσεως τοῦ στρατεύματος] ποιεῖν. καὶ ὁ Κῦρος 4
εἶπεν· Ἀδίκως ἄρα ἐγὼ Ὑστάσπαν τόνδε καταιτιῶμαι.
Ἀδίκως μέντοι νὴ Δί', ἔφη ὁ Ὑστάσπας, ὦ Κῦρε· ἐγὼ γὰρ

3 ξύμμαχοι G   ἕως C A E G H : ἐν ᾧ D F   ὁ om. C E 4 τὰς θύρας C A E G H   6 αὐτοῦ μένειν δεομένους E G   ὁ δέ τις σάκας post γωβρύαν D F   7 καὶ om. A et D F   ὑστάσπης codd. γαδάτην D F   9 ὁ γαδάτης D F   11 ἔφη εἶ D F   ὑπὸ τοῦ C A E G H   τοῦδε] τούτου C A G H : om. E   12 γαδάτης D F 13 τοῦ om. D F   14 γινώσκειν ταῦτα πεισθείς C E : ταῦτα πεπεῖσθαι ἃ γινώσκοι D F   ἦν D F   15 ἐκρεῖ C A E G H   ταῦτ'] τοῦτο C E   16 διελεγόμην] προσῆλθον D F   τί ἐν νῷ (νόῳ C A E G H) ἔχεις ὑπὲρ] τίνα γνώμην ἔχοις περὶ D F   ὑπὲρ . . . στρατεύματος del. Hug   17 ποιεῖν om. D F   18 post ἐγὼ add. ὡς ἔοικεν D F ὑστάσπαν τόνδε Hug : ὑστάσπου τοῦδε C A E G H : ὑστάσπην D F αἰτιῶμαι D F   19 ἀδίκως μέντοι . . . στρατεύεσθαι] καὶ ὁ ὑστάσπης εἶπεν, ναὶ μὰ δί' ἔφη ὦ κῦρε ἀδίκως μὲν δή· ἐπεὶ (ἐπεὶ δ' D) ἔγωγε καὶ ἀντέλεγον γαδάτῃ ὡς οὐχ οἷόν τέ σοι μένειν D F

ἔλεγον τῷ Γαδάτᾳ τῷδε τοσοῦτον μόνον ὡς οὐχ οἷόν τέ σοι εἴη στρατεύεσθαι, λέγων ὅτι ὁ πατήρ σε μεταπέμποιτο. καὶ
5 ὁ Κῦρος, Τί λέγεις; ἔφη· καὶ σὺ τοῦτο ἐτόλμησας ἐξενεγκεῖν, εἴτ' ἐγὼ ἐβουλόμην εἴτε μή; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· ὁρῶ γάρ σε ὑπερεπιθυμοῦντα ἐν Πέρσαις περίβλεπτον περιελθεῖν καὶ τῷ πατρὶ ἐπιδείξασθαι ἃ ἕκαστα διεπράξω. ὁ δὲ Κῦρος ἔφη· Σὺ δ' οὐκ ἐπιθυμεῖς οἴκαδε ἀπελθεῖν; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, ὁ Ὑστάσπας, οὐδ' ἄπειμί γε, ἀλλὰ μένων στρατηγήσω, ἔστ' ἂν ποιήσω Γαδάταν τουτονὶ τοῦ Ἀσσυρίου δεσπότην.

6 Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτ' ἔπαιζον σπουδῇ πρὸς ἀλλήλους. ἐν δὲ τούτῳ Κυαξάρης σεμνῶς κεκοσμημένος ἐξῆλθε καὶ ἐπὶ θρόνου Μηδικοῦ ἐκαθέζετο. ὡς δὲ πάντες συνῆλθον οὓς ἔδει καὶ σιωπὴ ἐγένετο, ὁ Κυαξάρης ἔλεξεν ὧδε. Ἄνδρες σύμμαχοι, ἴσως, ἐπειδὴ παρὼν τυγχάνω καὶ πρεσβύτερός εἰμι Κύρου, εἰκὸς ἄρχειν με λόγου. νῦν οὖν δοκεῖ μοι εἶναι καιρὸς περὶ τούτου πρῶτον διαλέγεσθαι πότερον στρατεύεσθαι ἔτι [καιρὸς] δοκεῖ [εἶναι] ἢ διαλύειν ἤδη τὴν στρατιάν·
7 λεγέτω οὖν τις, ἔφη, περὶ αὐτοῦ τούτου ᾗ γιγνώσκει. ἐκ τούτου πρῶτος μὲν εἶπεν ὁ Ὑρκάνιος· Ἄνδρες σύμμαχοι, οὐκ οἶδα μὲν ἔγωγε εἴ τι δεῖ λόγων ὅπου αὐτὰ τὰ ἔργα δεικνύει τὸ κράτιστον. πάντες γὰρ ἐπιστάμεθα ὅτι ὁμοῦ μὲν ὄντες πλείω κακὰ τοὺς πολεμίους ποιοῦμεν ἢ πάσχομεν· ὅτε δὲ χωρὶς ἦμεν ἀλλήλων, ἐκεῖνοι ἡμῖν ἐχρῶντο ὡς
8 ἐκείνοις ἦν ἥδιστον, ἡμῖν γε μὴν ὡς χαλεπώτατον. ἐπὶ τούτῳ ὁ Καδούσιος εἶπεν· Ἡμεῖς δὲ τί ἂν λέγοιμεν, ἔφη,

2 μεταπέμποιτο D F : μεταπέμπεται C Λ E G H 3 τοῦτο σὺ D F 4 εἴτ'] ἐπεὶ H A G εἴτε καὶ μή C E ναὶ om. D 7 ἀπελθεῖν] διελθεῖν C Λ E G H οὐ om. D F 8 ὑστάσπης codd. ἔστ' D F : ἕως C Λ E G H 9 ἂν om. C E τουτονὶ τὸν γαδάταν C E γαδάτην D F δεσπότην τοῦ ἀσσυρίου D F 10 τοιαῦτ'] τοῦτ' C E 11 ὁ κυαξάρης D F 13 ὁ om. D F ἔλεξεν H A G : ἔλεγεν C E : εἶπεν D F 14 ἴσως om. H A G 15 με ἄρχειν D F μοι δοκεῖ καιρὸς ἔφη εἶναι D F 16 διαλέγεσθαι πρῶτον D F διαλέγεσθαι] λέγεσθαι C Λ E G H 17 ἔτι post εἶναι D F καιρὸς et εἶναι del. Dind. ἤδη] δεῖ C E 19 πρῶτον C Λ E G H 20 λόγου C Λ E G H 21 δείκνυσι F μὲν ὄντες Jacobs : μὲν μένοντες D cor. : μένοντες cet. 22 κακὰ om. C Λ E G H ποιοῦμεν τοὺς πολεμίους D F 25 τοῦτο H A G

περὶ τοῦ οἴκαδε ἀπελθόντες ἕκαστοι χωρὶς εἶναι, ὁπότε γε
οὐδὲ στρατευομένοις, ὡς ἔοικε, χωρίζεσθαι συμφέρει; ἡμεῖς
γοῦν οὐ πολὺν χρόνον δίχα τοῦ ὑμετέρου πλήθους στρατευ-
σάμενοι δίκην ἔδομεν ὡς καὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε. ἐπὶ τούτῳ 9
Ἀρτάβαζος ὅ ποτε φήσας εἶναι Κύρου συγγενὴς ἔλεξε
τοιάδε· Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ Κυαξάρη, τοσοῦτον διαφέρομαι τοῖς
πρόσθεν λέγουσιν· οὗτοι μὲν γάρ φασιν ἔτι δεῖν μένοντας
στρατεύεσθαι, ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι ὅτε μὲν οἴκοι ἦν, ἐστρατευό-
μην· καὶ γὰρ ἐβοήθουν πολλάκις τῶν ἡμετέρων ἀγομένων 10
καὶ περὶ τῶν ἡμετέρων φρουρίων ὡς ἐπιβουλευσομένων
πολλάκις πράγματα εἶχον φοβούμενός τε καὶ φρουρῶν· καὶ
ταῦτ' ἔπραττον τὰ οἰκεῖα δαπανῶν. νῦν δ' ἔχω μὲν τὰ
ἐκείνων φρούρια, οὐ φοβοῦμαι δ' ἐκείνους, εὐωχοῦμαι δὲ
τὰ ἐκείνων καὶ πίνω τὰ τῶν πολεμίων. ὡς οὖν τὰ μὲν
οἴκοι στρατείαν οὖσαν, τάδε δὲ ἑορτήν, ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ,
ἔφη, διαλύειν τήνδε τὴν πανήγυριν. ἐπὶ τούτῳ ὁ Γωβρύας 11
εἶπεν· Ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, μέχρι μὲν τοῦδε ἐπαινῶ
τὴν Κύρου δεξιάν· οὐδὲν γὰρ ψεύδεται ὧν ὑπέσχετο· εἰ δ'
ἄπεισιν ἐκ τῆς χώρας, δῆλον ὅτι ὁ μὲν Ἀσσύριος ἀναπνεύ-
σεται, οὐ τίνων ποινὰς ὧν τε ὑμᾶς ἐπεχείρησεν ἀδικεῖν
καὶ ὧν ἐμὲ ἐποίησεν· ἐγὼ δὲ ἐν τῷ μέρει ἐκείνῳ πάλιν
δώσω δίκην ὅτι ὑμῖν φίλος ἐγενόμην.

Ἐπὶ τούτοις πᾶσι Κῦρος εἶπεν· Ὦ ἄνδρες, οὐδ' ἐμὲ 12
λανθάνει ὅτι ἐὰν μὲν διαλύωμεν τὸ στράτευμα, τὰ μὲν
ἡμέτερα ἀσθενέστερα γίγνοιτ' ἄν, τὰ δὲ τῶν πολεμίων πάλιν

3 διὰ τοῦ ἡμετέρου C A E G H   5 ὁ συγγενὴς εἶναί ποτε φήσας κύρῳ εἶπε τάδε D F   7 ἔτι δεῖν C A H : ἔτι E : ἔτι δεῖ G : ὅτι δεῖ D F   8 μὲν om. C A E G H   ἤμην C A E G H   9 ἀγομένων . . . ἡμετέρων om. C A E G H   10 σφετέρων D F : corr. Breitenbach   ἐπιβουλευομένων D F   11 γράμματα C A E G H   12 ἔχο μὲν (sic) C : ἔχομεν E   13 ante οὐ add. καὶ D F   δ' om. D F   14 καὶ πίνω] πίνω δὲ D : πίνω τε F   15 στρατιὰν D F   τάδε] τὰ C A E G H   16 ἔφην C : om. E   17 δ' om. C A E G H   ξύμμαχοι G   19 ἄπιτε D F   ἀναπνεύσεται Hertlein : ἀναπαύσεται codd.   21 πάλιν ἐκείνῳ D F   23 τουτοισὶ C A G H   24 ἐὰν μὲν C A E G H : ἢν νῦν D F   25 γίγνοιτ' ἂν C A E G : γίγνοιντ' ἂν H : γίγνεται D F

αὐξήσεται. ὅσοι τε γὰρ αὐτῶν ὅπλα ἀφῄρηνται, ταχὺ ἄλλα ποιήσονται· ὅσοι τε ἵππους ἀπεστέρηνται, ταχὺ πάλιν ἄλλους ἵππους κτήσονται· ἀντὶ δὲ τῶν ἀποθανόντων ἕτεροι ἐφηβήσουσιν [καὶ ἐπιγενήσονται]· ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ πάνυ ἐν τάχει πάλιν ἡμῖν πράγματα παρέχειν δυνήσονται.
13 τί δῆτα ἐγὼ Κυαξάρην ἐκέλευσα λόγον ἐμβαλεῖν περὶ καταλύσεως τῆς στρατιᾶς; εὖ ἴστε ὅτι φοβούμενος τὸ μέλλον. ὁρῶ γὰρ ἡμῖν ἀντιπάλους προσιόντας οἷς ἡμεῖς, εἰ ὧδε
14 στρατευσόμεθα, οὐ δυνησόμεθα μάχεσθαι. προσέρχεται μὲν γὰρ δήπου χειμών, στέγαι δὲ εἰ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς εἰσιν, ἀλλὰ μὰ Δί' οὐχ ἵπποις οὐδὲ θεράπουσιν οὐδὲ τῷ δήμῳ τῶν στρατιωτῶν, ὧν ἄνευ ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα στρατεύεσθαι· τὰ δ' ἐπιτήδεια ὅπου μὲν ἡμεῖς ἐληλύθαμεν ὑφ' ἡμῶν ἀνήλωται· ὅποι δὲ μὴ ἀφίγμεθα, διὰ τὸ ἡμᾶς φοβεῖσθαι ἀνακεκομισμένοι εἰσὶν εἰς ἐρύματα, ὥστε αὐτοὶ μὲν
15 ἔχειν, ἡμᾶς δὲ ταῦτα μὴ δύνασθαι λαμβάνειν. τίς οὖν οὕτως ἀγαθὸς ἢ τίς οὕτως ἰσχυρὸς ὃς λιμῷ καὶ ῥίγει δύναιτ' ἂν μαχόμενος στρατεύεσθαι; εἰ μὲν οὖν οὕτω στρατευσόμεθα, ἐγὼ μέν φημι χρῆναι ἑκόντας ἡμᾶς καταλῦσαι τὴν στρατιὰν μᾶλλον ἢ ἄκοντας ὑπ' ἀμηχανίας ἐξελαθῆναι. εἰ δὲ βουλόμεθα ἔτι στρατεύεσθαι, τόδ' ἐγώ φημι χρῆναι ποιεῖν, ὡς τάχιστα πειρᾶσθαι τῶν μὲν ἐκείνων ὀχυρῶν ὡς πλεῖστα παραιρεῖν, ἡμῖν δ' αὐτοῖς ὡς πλεῖστα ὀχυρὰ ποιεῖσθαι· ἐὰν γὰρ ταῦτα γένηται, τὰ μὲν ἐπιτήδεια πλείω ἕξουσιν ὁπότεροι ἂν πλείω δύνωνται λαβόντες ἀποτίθεσθαι,
16 πολιορκήσονται δὲ ὁπότεροι ἂν ἥττους ὦσι. νῦν δ' οὐδὲν

1 τε] μὲν D F 3 ἵππους del. Herwerden 4 καὶ ἐφηβήσουσι D: καὶ ἐφηβήσονται F καὶ ἐπιγενήσονται del. Schneider 5 πάνυ om. D F 6 λόγον ἐκέλευσα D F ἐμβάλλειν C A E G H 7 στρατείας H A G post ἴστε add. ἔφη D F 10 χειμὼν δήπου A H 13 ὅπου] ὅπῃ E 17 ἰσχυρῶς D F ὃς om. C A E G H 18 οὔτως A H 19–21 χρῆναι . . . φημι om. C A E G H 20 ἐξελασθῆναι D F 21 ἔτι χρῆναι C E H 22 πειρᾶσθαι ὡς τάχιστα D F post ὀχυρῶν add. ἡμᾶς D F 23 παραιρεῖν] καθαιρεῖν Hertlein ἰσχυρὰ D F 24 ἐὰν] εἰ D F πλείονα D F 25 λαμβάνοντες D F 26 ἥττους] κρείττους C A E G H

διαφέρομεν τῶν ἐν τῷ πελάγει πλεόντων· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι
πλέουσι μὲν ἀεί, τὸ δὲ πεπλευσμένον οὐδὲν οἰκειότερον τοῦ
ἀπλεύστου καταλείπουσιν. ἐὰν δὲ φρούρια ἡμῖν γένηται,
ταῦτα δὴ τοῖς μὲν πολεμίοις ἀλλοτριώσει τὴν χώραν, ἡμῖν
δ' ὑπ' εὐδίᾳ μᾶλλον πάντ' ἔσται. ὃ δ' ἴσως ἄν τινες ὑμῶν 17
φοβηθεῖεν, εἰ δεήσει πόρρω τῆς ἑαυτῶν φρουρεῖν, μηδὲν
τοῦτο ὀκνήσητε. ἡμεῖς μὲν γὰρ ἐπείπερ καὶ ὣς οἴκοθεν
ἀποδημοῦμεν, φρουρήσειν ὑμῖν ἀναδεχόμεθα τὰ ἐγγύτατα
χωρία τῶν πολεμίων, ὑμεῖς δὲ τὰ πρόσορα ὑμῖν αὐτοῖς τῆς
Ἀσσυρίας ἐκεῖνα κτᾶσθε καὶ ἐργάζεσθε. ἐὰν γὰρ ἡμεῖς 18
τὰ πλησίον αὐτῶν φρουροῦντες δυνώμεθα σῴζεσθαι, ἐν
πολλῇ ὑμεῖς εἰρήνῃ ἔσεσθε οἱ τὰ πρόσω αὐτῶν ἔχοντες·
οὐ γὰρ οἶμαι δυνήσονται τῶν ἐγγὺς ἑαυτῶν ὄντων ἀμελοῦντες
τοῖς πρόσω ὑμῖν ἐπιβουλεύειν.

Ὡς δὲ ταῦτ' ἐρρήθη, οἵ τε ἄλλοι πάντες ἀνιστάμενοι 19
συμπροθυμήσεσθαι ταῦτ' ἔφασαν καὶ Κυαξάρης. Γαδάτας
δὲ καὶ Γωβρύας καὶ τεῖχος ἑκάτερος αὐτῶν, ἢν ἐπιτρέψωσιν
οἱ σύμμαχοι, τειχιεῖσθαι ἔφασαν, ὥστε καὶ ταῦτα φίλια
τοῖς συμμάχοις ὑπάρχειν. ὁ οὖν Κῦρος ἐπεὶ πάντας ἑώρα 20
προθύμους ὄντας πράττειν ὅσα ἔλεξε, τέλος εἶπεν· Εἰ
τοίνυν περαίνειν βουλόμεθα ὅσα φαμὲν χρῆναι ποιεῖν, ὡς
τάχιστ' ἂν δέοι γενέσθαι μηχανὰς μὲν εἰς τὸ καθαιρεῖν τὰ
τῶν πολεμίων τείχη, τέκτονας δὲ εἰς τὸ ἡμῖν ὀχυρὰ πυργοῦ-
σθαι. ἐκ τούτου ὑπέσχετο ὁ μὲν Κυαξάρης μηχανὴν αὐτὸς 21
ποιησάμενος παρέξειν, ἄλλην δὲ Γαδάτας καὶ Γωβρύας,

4 δὴ] ἤδη D F   5 ὑπ' εὐδίᾳ D : ὑπεύδια F : ὑπ' εὐδίαν C A E G H   ἔσται πάντα· D F   ἡμῶν A E G H   6 δεήσοι C A E H   μὴ δὲ C A E G H   7 ὀκνήσετε C E G et D F   εἴπερ C A E G H   8 ἀναδεχοίμεθα C A G H   9 προσόρια D F   τῆς δὲ συρίας D F   10 ἢν D F   11 πλησίον D F : πλείω C A E G H   δυνώμεθα φρουροῦντες D F   12 ἔσεσθε om. D F   post ἔχοντες add. βιοτεύσετε (-αι F) D F   13 ἑαυτῶν] αὐτοῖς D F   ὄντων] κακῶν D F   15 οἵ τε] οἱ C E G   17 αὐτῶν ἑκατέροις D F : αὐτῶν fort. delendum   18 τειχίσασθαι C A E G H   19 πάντας post προθύμους C E   ἑώρα πάντας D F   20 εἶπεν] ἔφη D F   21 παραινεῖν C A E G H   23 ἐχυρὰ D F   24 ὁ om. D F   25 καὶ C A E G H : τε καὶ D F

ἄλλην δὲ Τιγράνης· αὐτὸς δὲ Κῦρος ἔφη δύο πειράσεσθαι
22 ποιήσασθαι. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔδοξεν, ἐπορίζοντο μὲν μηχανο-
ποιούς, παρεσκευάζοντο δ' ἕκαστοι εἰς τὰς μηχανὰς ὧν ἔδει·
ἄνδρας δ' ἐπέστησαν οἳ ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι ἀμφὶ
ταῦτ' ἔχειν.
23 Κῦρος δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι διατριβὴ ἔσται ἀμφὶ ταῦτα,
ἐκάθισε τὸ στράτευμα ἔνθα ᾤετο ὑγιεινότατον εἶναι καὶ
εὐπροσοδώτατον ὅσα ἔδει προσκομίζεσθαι· ὅσα τε ἐρυμνό-
τητος προσεδεῖτο, ἐποιήσατο, ὡς ἐν ἀσφαλεῖ οἱ αἰεὶ μένοντες
24 εἶεν, εἴ ποτε καὶ πρόσω τῇ ἰσχύι ἀποστρατοπεδεύοιτο. πρὸς
δὲ τούτοις ἐρωτῶν οὓς ᾤετο μάλιστα εἰδέναι τὴν χώραν
ὁπόθεν ἂν ὡς πλεῖστα ὠφελοῖτο τὸ στράτευμα, ἐξῆγεν ἀεὶ
εἰς προνομάς, ἅμα μὲν ὅπως ὅτι πλεῖστα λαμβάνοι τῇ
στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια, ἅμα δ' ὅπως μᾶλλον ὑγιαίνοιεν καὶ
ἰσχύοιεν διαπονούμενοι ταῖς πορείαις, ἅμα δ' ὅπως ἐν ταῖς
25 ἀγωγαῖς τὰς τάξεις ὑπομιμνῄσκοιντο. ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐν
τούτοις ἦν.
Ἐκ δὲ Βαβυλῶνος οἱ αὐτόμολοι καὶ οἱ ἁλισκόμενοι ταὔτ'
ἔλεγον ὅτι ὁ Ἀσσύριος οἴχοιτο ἐπὶ Λυδίας, πολλὰ τάλαντα
χρυσίου καὶ ἀργυρίου ἄγων καὶ ἄλλα κτήματα καὶ κόσμον
26 παντοδαπόν. ὁ μὲν οὖν ὄχλος τῶν στρατιωτῶν ἔλεγεν
ὡς ὑπεκτίθοιτο ἤδη τὰ χρήματα φοβούμενος· ὁ δὲ Κῦρος
γιγνώσκων ὅτι οἴχοιτο συστήσων εἴ τι δύναιτο ἀντίπαλον
ἑαυτῷ, ἀντιπαρεσκευάζετο ἐρρωμένως, ὡς μάχης ἔτι δεῆσον·

1 δὲ om. D F αὐτὸς δὲ] ἄλλην δὲ αὐτὸς D F ἔφη δύο] ἔφατο D F πειράσεσθαι *Med.* 55. 19: πειρᾶσθαι nostri 2 ποιήσασθαι D F: ποιήσειν C A E G H ἐπόριζον D F 3 δεῖ C A G H: δέοι E 6 διατριβήσεται D F 7 post ἐκάθισε add. μὲν D F 8 δεῖ C A E G H ὅσα τε ἐρυμνότητος] ἐρυμνὸν δ' εἴ πῃ D F 9 ἀεὶ D 10 ἀποστρατοπεδεύοιντο H A G: ἀποστρατοπεδεύσαιντο D 12 ὡς] τὰ D F ὠφελεῖτο C E 13 ὅπως] ὡς D F πλεῖστα] πλεῖστα μὲν G E H 15 διαπορευόμενοι C A E G H δ'] θ' C A E G H 18 pr. οἱ om. C A E G H καὶ om. C A E G H post. οἱ om. C E H ταὔτ' Bothe: ταῦτ' codd. 20 ἀργυρίου καὶ χρυσίου D F καὶ ante κόσμον om. C A E G H 21 ἔλεγεν] ὑπελάμβανεν D: ὑπελάμβανον F 23 εἴ] ὅ D F 24 ἑαυτὸν D F δεήσοι D F

ὥστ' ἐξεπίμπλη μὲν τὸ τῶν Περσῶν ἱππικόν, τοὺς μὲν ἐκ τῶν αἰχμαλώτων, τοὺς δέ τινας καὶ παρὰ τῶν φίλων λαμβάνων ἵππους· ταῦτα γὰρ παρὰ πάντων ἐδέχετο καὶ ἀπεωθεῖτο οὐδέν, οὔτε εἴ τις ὅπλον διδοίη καλὸν οὔτ' εἴ τις ἵππον·
κατεσκευάζετο δὲ καὶ ἅρματα ἔκ τε τῶν αἰχμαλώτων ἁρμάτων 27
καὶ ἄλλοθεν ὁπόθεν ἐδύνατο. καὶ τὴν μὲν Τρωικὴν διφρείαν πρόσθεν οὖσαν καὶ τὴν Κυρηναίων ἔτι καὶ νῦν ἁρματηλασίαν κατέλυσε· τὸν γὰρ πρόσθεν χρόνον καὶ οἱ ἐν τῇ Μηδίᾳ καὶ Συρίᾳ καὶ Ἀραβίᾳ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοῖς
ἅρμασιν οὕτως ἐχρῶντο ὥσπερ νῦν οἱ Κυρηναῖοι. ἔδοξε 28
δ' αὐτῷ, ὃ κράτιστον εἰκὸς ἦν εἶναι τῆς δυνάμεως, ὄντων τῶν βελτίστων ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, τοῦτο ἐν ἀκροβολιστῶν μέρει εἶναι καὶ εἰς τὸ κρατεῖν οὐδὲν μέγα [βάρος] συμβάλλεσθαι. ἅρματα γὰρ τριακόσια τοὺς μὲν μαχομένους παρέχεται τριακοσίους, ἵπποις δ' οὗτοι χρῶνται διακοσίοις καὶ χιλίοις· ἡνίοχοι δ' αὐτοῖς εἰσὶ μὲν ὡς εἰκὸς οἷς μάλιστα πιστεύουσιν, οἱ βέλτιστοι· ἄλλοι δὲ εἰσὶ τριακόσιοι οὗτοι,
οἳ οὐδ' ὁτιοῦν τοὺς πολεμίους βλάπτουσι. ταύτην μὲν οὖν 29
τὴν διφρείαν κατέλυσεν· ἀντὶ δὲ τούτου πολεμιστήρια κατεσκευάσατο ἅρματα τροχοῖς τε ἰσχυροῖς, ὡς μὴ ῥᾳδίως συντρίβηται, ἄξοσί τε μακροῖς· ἧττον γὰρ ἀνατρέπεται πάντα τὰ πλατέα· τὸν δὲ δίφρον τοῖς ἡνιόχοις ἐποίησεν ὥσπερ πύργον ἰσχυρῶν ξύλων· ὕψος δὲ τούτων ἐστὶ μέχρι τῶν ἀγκώνων, ὡς δύνωνται ἡνιοχεῖσθαι οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῶν

1 ὥστ' Poppo: ὡς δ' CAEGH: καὶ DF ἐξεπίμπλα DF 4 οὔτε εἴ τις DF: οὐδὲ ἂν CAEGH ἐδίδου DF οὐδ' εἴ τις ἵππον CAEGH: οὔτε ἵππον DF 5 ἔκ τε] ἐκ DF 6 δύναιτο DF τρωικὴν om. CAEGH διφρίαν CAEGH et F 7 ἔτι καὶ νῦν CAEGH: ἔτι νῦν οὖσαν DF 8 κατέλυσεν CE μηδείᾳ CAEGH 10 ἔδοξε δ' DF: ἔδοξεν CAEGH 11 εἰκὸς ἦν CEGH: ἦν εἰκὸς DFg: εἰκὸς A ὄντων τῶν DF: ὂν τῶν CAGH: ὄντων E 12 ante ἐν add. μὴ DF 13 βάρος CAEGH: μέρος DF: del. Bornemann συμβαλέσθαι CAEGH 15 ἵππους CAGH 17 πιστεύσουσιν GH ἄλλοι δὲ om. DF εἰσὶ τριακόσιοι οὗτοι Schneider: εἰς τριακοσίους οὗτοί εἰσιν CAEGH: εἰς τριακοσίους οὗτοι δέ εἰσιν DF 19 διφρίαν E et F κατεσκεύασεν D: κατεσκεύασε τὰ F 20 συντριβῆναι Hirschig 24 post ἀγκώνων add. τοῦ ἡνιόχου DF

δίφρων· τοὺς δ' ἡνιόχους ἐθωράκισε πάντα πλὴν τῶν ὀφθαλ-
30 μῶν. προσέθηκε δὲ καὶ δρέπανα σιδηρᾶ ὡς διπήχη πρὸς
τοὺς ἄξονας ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν τροχῶν καὶ ἄλλα κάτω
ὑπὸ τῷ ἄξονι εἰς τὴν γῆν βλέποντα, ὡς ἐμβαλούντων εἰς
τοὺς ἐναντίους τοῖς ἅρμασιν. ὡς δὲ τότε Κῦρος ταῦτα
κατεσκεύασεν, οὕτως ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἅρμασι χρῶνται οἱ ἐν
τῇ βασιλέως χώρᾳ. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ κάμηλοι πολλαὶ
παρά τε τῶν φίλων συνειλεγμέναι καὶ ⟨αἱ⟩ αἰχμάλωτοι
31 πᾶσαι συνηθροισμέναι. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω συνεπεραίνετο.
Βουλόμενος δὲ κατάσκοπόν τινα πέμψαι ἐπὶ Λυδίας καὶ
μαθεῖν ὅ τι πράττοι ὁ Ἀσσύριος, ἔδοξεν αὐτῷ ἐπιτήδειος
εἶναι Ἀράσπας ἐλθεῖν ἐπὶ τοῦτο ὁ φυλάττων τὴν καλὴν
γυναῖκα. συνεβεβήκει γὰρ τῷ Ἀράσπᾳ τοιάδε. ληφθεὶς
ἔρωτι τῆς γυναικὸς ἠναγκάσθη προσενεγκεῖν λόγους αὐτῇ
32 περὶ συνουσίας. ἡ δὲ ἀπέφησε μὲν καὶ ἦν πιστὴ τῷ
ἀνδρὶ καίπερ ἀπόντι· ἐφίλει γὰρ αὐτὸν ἰσχυρῶς· οὐ μέντοι
κατηγόρησε τοῦ Ἀράσπου πρὸς τὸν Κῦρον, ὀκνοῦσα συμ-
33 βαλεῖν φίλους ἄνδρας. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀράσπας δοκῶν ὑπηρε-
τήσειν τῷ τυχεῖν ἃ ἐβούλετο ἠπείλησε τῇ γυναικὶ ὅτι εἰ
μὴ βούλοιτο ἑκοῦσα, ἄκουσα ποιήσοι ταῦτα, ἐκ τούτου ἡ
γυνή, ὡς ἔδεισε τὴν βίαν, οὐκέτι κρύπτει, ἀλλὰ πέμπει
34 τὸν εὐνοῦχον πρὸς τὸν Κῦρον καὶ κελεύει λέξαι πάντα. ὁ
δ' ὡς ἤκουσεν, ἀναγελάσας ἐπὶ τῷ κρείττονι τοῦ ἔρωτος
φάσκοντι εἶναι, πέμπει Ἀρτάβαζον σὺν τῷ εὐνούχῳ καὶ
κελεύει αὐτῷ εἰπεῖν βιάζεσθαι μὲν μὴ τοιαύτην γυναῖκα,
35 πείθειν δὲ εἰ δύναιτο, οὐκ ἔφη κωλύειν. ἐλθὼν δ' ὁ
Ἀρτάβαζος πρὸς τὸν Ἀράσπαν ἐλοιδόρησεν αὐτόν, παρα-

2 καὶ om. C G   σιδήρεα et διπήχεα D F   3 τῶν om. C A E G H
4 τὴν om. D F   εἰσβαλούντων C A E G H   6 κατεσκεύαζεν
C A E G H   χρῶνται καὶ D F   7 χώρᾳ del. Bisschop   8 αἱ add.
Dind.   9 οὕτω(-s A H) συνεπεραίνετο H A G : οὕτως ἐπεραίνετο D F :
οὕτως συνεπαίρετο C E   10 τινα κατάσκοπον D F   13 γὰρ] δὲ
C E G   15 συνηθείας C A E G H   17 συμβάλλειν D F
18 ὑπηρετεῖν D F   19 τῷ τυχεῖν] ἀπετύγχανεν D F   ἠβούλετο
C A E G H   20 ποιήσοιτο D F   ποιήσει C E   22 ἅπαντα D F
27 ἐλοιδόρησε(ν F) παρακαταθήκην τε D F

καταθήκην ὀνομάζων τὴν γυναῖκα, ἀσέβειάν τε αὐτοῦ λέγων
ἀδικίαν τε καὶ ἀκράτειαν, ὥστε τὸν Ἀράσπαν πολλὰ μὲν
δακρύειν ὑπὸ λύπης, καταδύεσθαι δ' ὑπὸ τῆς αἰσχύνης,
ἀπολωλέναι δὲ τῷ φόβῳ μή τι καὶ πάθοι ὑπὸ Κύρου.
Ὁ οὖν Κῦρος καταμαθὼν ταῦτα ἐκάλεσεν αὐτὸν καὶ 36
μόνος μόνῳ ἔλεξεν· Ὁρῶ σε, ἔφη, ὦ Ἀράσπα, φοβούμενόν
τε ἐμὲ καὶ ἐν αἰσχύνῃ δεινῶς ἔχοντα. παῦσαι οὖν τούτων·
ἐγὼ γὰρ θεούς τε ἀκούω ἔρωτος ἡττῆσθαι, ἀνθρώπους τε
οἶδα καὶ μάλα δοκοῦντας φρονίμους εἶναι οἷα πεπόνθασιν
ὑπ' ἔρωτος· καὶ αὐτὸς δ' ἐμαυτοῦ κατέγνων μὴ ἂν καρτε-
ρῆσαι ὥστε συνὼν καλοῖς ἀμελεῖν αὐτῶν. καὶ σοὶ δὲ
τούτου τοῦ πράγματος ἐγὼ αἴτιός εἰμι· ἐγὼ γάρ σε συγκατ-
εῖρξα τούτῳ τῷ ἀμάχῳ πράγματι. καὶ ὁ Ἀράσπας ὑπο- 37
λαβὼν εἶπεν· Ἀλλὰ σὺ μέν, ὦ Κῦρε, καὶ ταῦτα ὅμοιος εἶ
οἷόσπερ καὶ τἆλλα, πρᾷός τε καὶ συγγνώμων τῶν ἀνθρω-
πίνων ἁμαρτημάτων· ἐμὲ δ', ἔφη, καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι
καταδύουσι τῷ ἄχει. ὡς γὰρ ὁ θροῦς διῆλθε τῆς ἐμῆς
συμφορᾶς, οἱ μὲν ἐχθροὶ ἐφήδονταί μοι, οἱ δὲ φίλοι προσ-
ιόντες συμβουλεύουσιν ἐκποδὼν ἔχειν ἐμαυτόν, μή τι καὶ
πάθω ὑπὸ σοῦ, ὡς ἠδικηκότος ἐμοῦ μεγάλα. καὶ ὁ Κῦρος 38
εἶπεν· Εὖ τοίνυν ἴσθι, ὦ Ἀράσπα, ὅτι ταύτῃ τῇ δόξῃ οἷός
τ' εἶ ἐμοί τε ἰσχυρῶς χαρίσασθαι καὶ τοὺς συμμάχους
μεγάλα ὠφελῆσαι. Εἰ γὰρ γένοιτο, ἔφη ὁ Ἀράσπας, ὅ τι
ἐγώ σοι ἐν καιρῷ ἂν γενοίμην [αὖ χρήσιμος]. Εἰ τοίνυν, 39
ἔφη, προσποιησάμενος ἐμὲ φεύγειν ἐθέλοις εἰς τοὺς πολε-
μίους ἐλθεῖν, οἴομαι ἄν σε πιστευθῆναι ὑπὸ τῶν πολεμίων.
Ἔγωγε ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀράσπας, καὶ ὑπὸ τῶν φίλων
οἶδα ὅτι ὡς σὲ πεφευγὼς λόγον ἂν [παρ]έχοιμι. Ἔλθοις 40

1 ἑαυτοῦ C A E G H 2 καὶ] τὴν Hartman ἀκρασίαν D F 4 καὶ om. D F 5 ἐκάλεσέ(ν F) τε D F 8 ἡσσῆσθαι D F: ἡττᾶσθαι C A E G H 11 ἀμελῆσαι D F σοῦ C E 12 συγκατῆρξα C A E G H: συγκαθεῖρξα D F 15 ὥσπερ C E G H 17 καταλύουσι D F 19 συμβουλεύειν C A G H 21 οἷός τ' εἶ om. C A E G H 22 ἐχυρῶς H 24 ἂν] αὖ Weiske αὖ χρήσιμος del. Weiske 26 οἶμαι D F 27 ἔγωγε] ἐγὼ μὲν D F 28 ἔχοιμι Herwerden: παρέχοιμι codd.

ἂν τοίνυν, ἔφη, ἡμῖν πάντα εἰδὼς τὰ τῶν πολεμίων· οἶμαι
δὲ καὶ λόγων καὶ βουλευμάτων κοινωνὸν ἄν σε ποιοῖντο
διὰ τὸ πιστεύειν, ὥστε μηδὲ ἕν σε λεληθέναι ὧν βουλόμεθα
εἰδέναι. Ὡς πορευσομένου, ἔφη, ἤδη νυνί· καὶ γὰρ τοῦτο
ἴσως ἐν τῶν πιστῶν ἔσται τὸ δοκεῖν με ὑπὸ σοῦ μελλή-
41 σαντά τι παθεῖν ἐκπεφευγέναι. Ἦ καὶ δυνήσῃ ἀπολιπεῖν,
ἔφη, τὴν καλὴν Πάνθειαν; Δύο γάρ, ἔφη, ὦ Κῦρε, σαφῶς
ἔχω ψυχάς· νῦν τοῦτο πεφιλοσόφηκα μετὰ τοῦ ἀδίκου
σοφιστοῦ τοῦ Ἔρωτος. οὐ γὰρ δὴ μία γε οὖσα ἅμα ἀγαθή
τέ ἐστι καὶ κακή, οὐδ᾽ ἅμα καλῶν τε καὶ αἰσχρῶν ἔργων
ἐρᾷ καὶ ταὐτὰ ἅμα βούλεταί τε καὶ οὐ βούλεται πράττειν,
ἀλλὰ δῆλον ὅτι δύο ἐστὸν ψυχά, καὶ ὅταν μὲν ἡ ἀγαθὴ
κρατῇ, τὰ καλὰ πράττεται, ὅταν δὲ ἡ πονηρά, τὰ αἰσχρὰ
ἐπιχειρεῖται. νῦν δὲ ὡς σὲ σύμμαχον ἔλαβε, κρατεῖ ἡ
42 ἀγαθὴ καὶ πάνυ πολύ. Εἰ τοίνυν καὶ σοὶ δοκεῖ πορεύεσθαι,
ἔφη ὁ Κῦρος, ὧδε χρὴ ποιεῖν, ἵνα κἀκείνοις πιστότερος
ᾖς· ἐξάγγελλέ τε αὐτοῖς τὰ παρ᾽ ἡμῶν, οὕτω τε ἐξάγγελλε
ὡς ἂν αὐτοῖς τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα ἐμποδὼν μάλιστ᾽ ἂν
εἴη ὧν βούλονται πράττειν. εἴη δ᾽ ἂν ἐμποδών, εἰ ἡμᾶς
φαίης παρασκευάζεσθαι ἐμβαλεῖν ποι τῆς ἐκείνων χώρας·
ταῦτα γὰρ ἀκούοντες ἧττον ἂν παντὶ σθένει ἀθροίζοιντο,
43 ἕκαστός τις φοβούμενος καὶ περὶ τῶν οἴκοι. καὶ μένε,
ἔφη, παρ᾽ ἐκείνοις ὅτι πλεῖστον χρόνον· ἃ γὰρ ἂν ποιῶσιν
ὅταν ἐγγύτατα ἡμῶν ὦσι, ταῦτα μάλιστα καιρὸς ἡμῖν εἰδέναι
ἔσται. συμβούλευε δ᾽ αὐτοῖς καὶ ἐκτάττεσθαι ὅπῃ ἂν δοκῇ
κράτιστον εἶναι· ὅταν γὰρ σὺ ἀπέλθῃς εἰδέναι δοκῶν τὴν
τάξιν αὐτῶν, ἀναγκαῖον οὕτω τετάχθαι αὐτοῖς· μετατάτ-

3 μηδὲ ἕν σε] μηδὲ D: μηδὲν F   4 ὡς πορεύσομαι οὖν DF
5 δοκοῦν με CEGH: δοκοῦμεν A (δοκοῦνμεν scripserat C)   11 ταῦτα
codd.: corr. Stephanus   βούλεταί τε] βουλελέται (sic) C: τε om. E
12 δῆλον ὅτι om. CEG   ψυχαὶ CΛEGH   15 πολλά CE
17 ᾖ D: εἶ F   18 αὐτῷ DF   19 βούλονται om. D: βούλοιτο F
εἴη δ᾽ ἂν ἐμποδών om. CΛEGH   20 ποι Kappeyne: που codd.
χώρας del. Coppello   22 τις] τι CE   24 ἡμῖν καιρὸς DF
27 αὐτοῖς μετατάττεσθαι γὰρ om. CΛEGH

τεσθαι γὰρ ὀκνήσουσι, καὶ ἤν πῃ ἄλλῃ μετατάττωνται ἐξ
ὑπογύου, ταράξονται. Ἀράσπας μὲν δὴ οὕτως ἐξελθὼν 44
καὶ συλλαβὼν τοὺς πιστοτάτους θεράποντας καὶ εἰπὼν πρός
τινας ἃ ᾤετο συμφέρειν τῷ πράγματι ᾤχετο.

Ἡ δὲ Πάνθεια ὡς ᾔσθετο οἰχόμενον τὸν Ἀράσπαν, 45
πέμψασα πρὸς τὸν Κῦρον εἶπε· Μὴ λυποῦ, ὦ Κῦρε, ὅτι
Ἀράσπας οἴχεται εἰς τοὺς πολεμίους· ἢν γὰρ ἐμὲ ἐάσῃς
πέμψαι πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα, ἐγώ σοι ἀναδέχομαι ἥξειν
πολὺ Ἀράσπου πιστότερον φίλον· καὶ δύναμιν δὲ οἶδ' ὅτι
ὁπόσην ἂν δύνηται ἔχων παρέσται σοι. καὶ γὰρ ὁ μὲν
πατὴρ τοῦ νῦν βασιλεύοντος φίλος ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ νῦν
βασιλεύων καὶ ἐπεχείρησέ ποτε ἐμὲ καὶ τὸν ἄνδρα διασπάσαι
ἀπ' ἀλλήλων· ὑβριστὴν οὖν νομίζων αὐτὸν εὖ οἶδ' ὅτι
ἄσμενος ἂν πρὸς ἄνδρα οἷος σὺ εἶ ἀπαλλαγείη. ἀκούσας 46
ταῦτα ὁ Κῦρος ἐκέλευε πέμπειν πρὸς τὸν ἄνδρα· ἡ δ' ἔπεμ-
ψεν. ὡς δ' ἔγνω ὁ Ἀβραδάτας τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς
σύμβολα, καὶ τἆλλα δὲ ᾔσθετο ὡς εἶχεν, ἄσμενος πορεύεται
πρὸς τὸν Κῦρον ἵππους ἔχων ἀμφὶ τοὺς χιλίους. ὡς δ' ἦν
πρὸς τοῖς τῶν Περσῶν σκοποῖς, πέμπει πρὸς τὸν Κῦρον
εἰπὼν ὃς ἦν. ὁ δὲ Κῦρος εὐθὺς ἄγειν κελεύει αὐτὸν πρὸς
τὴν γυναῖκα. ὡς δ' εἰδέτην ἀλλήλους ἡ γυνὴ καὶ ὁ Ἀβρα- 47
δάτας, ἠσπάζοντο ἀλλήλους ὡς εἰκὸς ἐκ δυσελπίστων. ἐκ
τούτου δὴ λέγει ἡ Πάνθεια τοῦ Κύρου τὴν ὁσιότητα καὶ
τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν κατοίκτισιν. ὁ δὲ
Ἀβραδάτας ἀκούσας εἶπε· Τί ἂν οὖν ἐγὼ ποιῶν, ὦ Πάνθεια,
χάριν Κύρῳ ὑπέρ τε σοῦ καὶ ἐμαυτοῦ ἀποδοίην; Τί δὲ

1 ὀκνήσωσι C A E G H 3 prius *καὶ* om. D F 4 ἃ] οἷα D F ξυμφέρειν G 7 ἐὰν D F 10 δύναιτο C A G H μὲν om. C A E G H 12 βασιλεὺς ὢν D F 13 εὖ om. D F 14 ἀπαλλαγήσεται C A E G H 15 κελεύει D F 16 ἀβραδάτης ubique D F 18 δισχιλίους D F 19 τῶν om. D F 20 εὐθὺς om. C A E G H 21 ἰδέτην H A G et D: ἰδέτοιν C E ἀλλήλους vulg.: ἀλλήλοιν C A E G H: ἀλλήλω D F καὶ ἀβραδάτης G D F 22 ἠσπάσαντο D F 24 ἑαυτὴν F: αὐτὴν cet. 26 καὶ ὑπὲρ σοῦ D: ὑπὲρ σοῦ F ἐμαυτοῦ] ὑπὲρ ἐμοῦ D F ἀποδιδοίην D F

ἄλλο, ἔφη ἡ Πάνθεια, ἢ πειρώμενος ὅμοιος εἶναι περὶ ἐκεῖνον οἷόσπερ ἐκεῖνος περὶ σέ;

48 Ἐκ τούτου δὴ ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀβραδάτας· καὶ ὡς εἶδεν αὐτόν, λαβόμενος τῆς δεξιᾶς εἶπεν· Ἀνθ' ὧν σὺ εὖ πεποίηκας ἡμᾶς, ὦ Κῦρε, οὐκ ἔχω τί μεῖζον εἴπω ἢ ὅτι φίλον σοι ἐμαυτὸν δίδωμι καὶ θεράποντα καὶ σύμμαχον· καὶ ὅσα ἂν ὁρῶ σε σπουδάζοντα, συνεργὸς πειράσομαι γίγνεσθαι ὡς ἂν δύνωμαι κράτιστος. 49 καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ἐγὼ δὲ δέχομαι· καὶ νῦν μέν σε ἀφίημι, ἔφη, σὺν τῇ γυναικὶ δειπνεῖν· αὖθις δὲ καὶ παρ' ἐμοὶ δεήσει σε σκηνοῦν σὺν τοῖς σοῖς τε καὶ ἐμοῖς φίλοις.

50 Ἐκ τούτου ὁρῶν ὁ Ἀβραδάτας σπουδάζοντα τὸν Κῦρον περὶ τὰ δρεπανηφόρα ἅρματα καὶ περὶ τοὺς τεθωρακισμένους ἵππους τε καὶ ἱππέας, ἐπειρᾶτο συντελεῖν αὐτῷ εἰς τὰ ἑκατὸν ἅρματα ἐκ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ ἑαυτοῦ ὅμοια ἐκείνῳ· αὐτὸς δὲ ὡς ἡγησόμενος αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἅρματος παρεσκευάζετο. 51 συνεζεύξατο δὲ τὸ ἑαυτοῦ ἅρμα τετράρρυμόν τε καὶ ἵππων ὀκτώ· [ἡ δὲ Πάνθεια ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν ἑαυτῆς χρημάτων χρυσοῦν τε αὐτῷ θώρακα ἐποιήσατο καὶ χρυσοῦν κράνος, ὡσαύτως δὲ καὶ περιβραχιόνια.] τοὺς δὲ ἵππους τοῦ ἅρματος χαλκοῖς πᾶσι προβλήμασι κατεσκευάσατο.

52 Ἀβραδάτας μὲν ταῦτα ἔπραττε· Κῦρος δὲ ἰδὼν τὸ τετράρρυμον αὐτοῦ ἅρμα κατενόησεν ὅτι οἷόν τε εἴη καὶ ὀκτάρρυμον ποιήσασθαι, ὥστε ὀκτὼ ζεύγεσι βοῶν ἄγειν τῶν μηχανῶν τὸ [κατώτατον] οἴκημα· ἦν δὲ τοῦτο τριώρυγον

1 ὅμοιος om. C E G περὶ ἐκεῖνον εἶναι D F 2 ante ἐκεῖνος add. καὶ D F 3 ἀβραδάτης H A G et D F hic et §§ 50, 52 6 ξύμμαχον G 7 συνεργός σοι D F γενέσθαι G et D 8 ἐγὼ δέχομαί τε D F 15 ἐκείνοις Hug; cf. c. 2. 7 17 τετράρρυμόν D: τετράρυμόν A H et F: τετράρυθμόν C: τετράριθμόν E G 18 ἡ . . . περιβραχιόνια ex c. 4. 2 illata del. Bornemann 23 τετράρυμον A H et D F: τετράρυθμον C: τετράριθμον E G ὅτι A H: om. C E G: ὡς D F 24 ὀκτάρυμον C A G H et D F: ὀκτάριθμον E 25 κατώτατον del. Herwerden: κατωτάτω Buttmann: καρτερώτατον Naber fort. ὄχημα τριώρυγον Dind.: τὸ τριώρυον C A E H: τὸ τριώρων G: τριόργυιον D: τριόργυον F

μάλιστα ἀπὸ τῆς γῆς σὺν τοῖς τροχοῖς. τοιοῦτοι δὲ πύργοι 53
σὺν τάξει ἀκολουθοῦντες ἐδόκουν αὐτῷ μεγάλη μὲν ἐπικουρία
γενήσεσθαι τῇ ἑαυτῶν φάλαγγι, μεγάλη δὲ βλάβη τῇ τῶν
πολεμίων τάξει. ἐποίησε δὲ ἐπὶ τῶν οἰκημάτων καὶ περι-
δρόμους καὶ ἐπάλξεις· ἀνεβίβαζε δ' ἐπὶ τὸν πύργον ἕκαστον
ἄνδρας εἴκοσιν. ἐπεὶ δὲ πάντα συνειστήκει αὐτῷ τὰ περὶ 54
τοὺς πύργους, ἐλάμβανε τοῦ ἀγωγίου πεῖραν· καὶ πολὺ ῥᾷον
ἦγε τὰ ὀκτὼ ζεύγη τὸν πύργον καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῷ ἄνδρας ἢ
τὸ σκευοφορικὸν βάρος ἕκαστον τὸ ζεῦγος. σκευῶν μὲν γὰρ
βάρος ἀμφὶ τὰ πέντε καὶ εἴκοσι τάλαντα ἦν ζεύγει· τοῦ δὲ
πύργου, ὥσπερ τραγικῆς σκηνῆς τῶν ξύλων πάχος ἐχόντων,
καὶ εἴκοσιν ἀνδρῶν καὶ ὅπλων, τούτων ἐγένετο ἔλαττον ἢ
πεντεκαίδεκα τάλαντα ἑκάστῳ ζεύγει τὸ ἀγώγιον. ὡς δ' 55
ἔγνω εὔπορον οὖσαν τὴν ἀγωγήν, παρεσκευάζετο ὡς ἄξων
τοὺς πύργους σὺν τῷ στρατεύματι, νομίζων τὴν ἐν πολέμῳ
πλεονεξίαν ἅμα σωτηρίαν τε καὶ δικαιοσύνην εἶναι καὶ
εὐδαιμονίαν.

Ἦλθον δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ χρή- II
ματα ἄγοντες καὶ ἀπήγγελλον αὐτῷ ὅτι ὁ Ἰνδὸς ἐπιστέλλει
τοιάδε. Ἐγώ, ὦ Κῦρε, ἥδομαι ὅτι μοι ἐπήγγειλας ὧν ἐδέου,
καὶ βούλομαί σοι ξένος εἶναι καὶ πέμπω σοι χρήματα· κἂν
ἄλλων δέῃ, μεταπέμπου. ἐπέσταλται δὲ τοῖς παρ' ἐμοῦ
ποιεῖν ὅ τι ἂν σὺ κελεύῃς. ἀκούσας δὲ ὁ Κῦρος εἶπε· Κελεύω 2
τοίνυν ὑμᾶς τοὺς μὲν ἄλλους μένοντας ἔνθα κατεσκηνώκατε
φυλάττειν τὰ χρήματα καὶ ζῆν ὅπως ὑμῖν ἥδιστον· τρεῖς δέ
μοι ἐλθόντες ὑμῶν ἐς τοὺς πολεμίους ὡς παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ
περὶ συμμαχίας, καὶ τὰ ἐκεῖ μαθόντες ὅ τι ἂν λέγωσί τε καὶ

3 γενήσεσθαι scripsi: γενέσθαι codd. ἑαυτῶν F: ἑαυτοῦ cet. 5 ἀνεβίβαζε δ'] ἀνεβίβαζεν C E G τῶν πύργων D F 7 ἀγωγίμου D F 10 εἴκοσι καὶ πέντε D F ζεύγη H pr. A G 11 πάχος D F: πάχους C A E G H ἐχόντων D: ὄντων cet. 12 τούτων Hutchinson (*harum turrium* Philelphus): τούτοις codd. 14 ὡς ἅμα ἄξων D F 16 εἶναι post τε D F 19 ἀπήγγειλον (sic) C E G 20 μοι om. C A E G H ἀπήγγειλας C A E G H 23 κελεύεις C E δὲ om. D F 26 εἰς D F

ποιῶσιν, ὡς τάχιστα ἀπαγγείλατε ἐμοί τε καὶ τῷ Ἰνδῷ· κἂν
ταῦτά μοι καλῶς ὑπηρετήσητε, ἔτι μᾶλλον ὑμῖν χάριν εἴσομαι
τούτου ἢ ὅτι χρήματα πάρεστε ἄγοντες. καὶ γὰρ οἱ μὲν
δούλοις ἐοικότες κατάσκοποι οὐδὲν ἄλλο δύνανται εἰδότες
ἀπαγγέλλειν ἢ ὅσα πάντες ἴσασιν· οἱ δὲ οἷοίπερ ὑμεῖς
3 ἄνδρες πολλάκις καὶ τὰ βουλευόμενα καταμανθάνουσιν. οἱ
μὲν δὴ Ἰνδοὶ ἡδέως ἀκούσαντες καὶ ξενισθέντες τότε παρὰ
Κύρῳ, συσκευασάμενοι τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο, ὑποσχόμενοι
ἦ μὴν μαθόντες ὅσα ἂν δύνωνται πλεῖστα ἐκ τῶν πολεμίων
ἥξειν ὡς δυνατὸν τάχιστα.
4 Ὁ δὲ Κῦρος τά τε ἄλλα εἰς τὸν πόλεμον παρεσκευάζετο
μεγαλοπρεπῶς, ὡς δὴ ἀνὴρ οὐδὲν μικρὸν ἐπινοῶν πράττειν,
ἐπεμελεῖτο δὲ οὐ μόνον ὧν ἔδοξε τοῖς συμμάχοις, ἀλλὰ καὶ
ἔριν ἐνέβαλλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς φίλοις ὅπως αὐτοὶ ἕκαστοι
φανοῦνται καὶ εὐοπλότατοι καὶ ἱππικώτατοι καὶ ἀκοντιστι-
5 κώτατοι καὶ τοξικώτατοι καὶ φιλοπονώτατοι. ταῦτα δὲ
ἐξειργάζετο ἐπὶ τὰς θήρας ἐξάγων καὶ τιμῶν τοὺς κρατί-
στους ἕκαστα· καὶ τοὺς ἄρχοντας δὲ οὓς ἑώρα ἐπιμελομένους
τούτου ὅπως οἱ αὐτῶν κράτιστοι ἔσονται στρατιῶται, καὶ
τούτους ἐπαινῶν τε παρώξυνε καὶ χαριζόμενος αὐτοῖς ὅ τι
6 δύναιτο. εἰ δέ ποτε θυσίαν ποιοῖτο καὶ ἑορτὴν ἄγοι, καὶ ἐν
ταύτῃ ὅσα πολέμου ἕνεκα μελετῷσιν ἄνθρωποι πάντων τούτων
ἀγῶνας ἐποίει καὶ ἆθλα τοῖς νικῶσι μεγαλοπρεπῶς ἐδίδου,
καὶ ἦν πολλὴ εὐθυμία ἐν τῷ στρατεύματι.
7 Τῷ δὲ Κύρῳ σχεδόν τι ἤδη ἀποτετελεσμένα ἦν ὅσα
ἐβούλετο ἔχων στρατεύεσθαι πλὴν τῶν μηχανῶν. καὶ γὰρ

1 ποιήσωσιν C A E G H κἂν] καὶ C E G 4 δοῦλοι H 5 ante οἷοίπερ add. τοιοῦτοι D F 6 βουλόμενα C E : βουλεύματα D 7 δὴ om. G H ἀκούσαντες ἡδέως D F 10 δυνατὸν om. E : ἂν δύνωνται D F 11 εἰς] πρὸς D F 12 ὡς δὴ] ὥστε C A E G H ὑπονοῶν C A E G H πράττειν suspectum Hartmano 13 ἐπι-μελεῖσθαι C A E G H οὐ . . . ἐνέβαλλε om. C E ὧν om. H A G 14 τοῖς φίλοις om. C A E G H 15 φανῶνται C E G 16 δὲ om. C A E G H 17 ἐπί τε D 18 ἑκασταχῇ D F δὲ] μὲν C E ἐπιμελουμένους D F 19 τούτους C A H : τούτων E αὐτῶν Stephanus : αὐτοὶ C A E G H : αὐτοῦ D F 25 ὁπόσα D F

οἱ Πέρσαι ἱππεῖς ἔκπλεῳ ἤδη ἦσαν εἰς τοὺς μυρίους, καὶ τὰ
ἅρματα τὰ δρεπανηφόρα, ἅ τε αὐτὸς κατεσκεύαζεν, ἔκπλεω
ἤδη ἦν εἰς τὰ ἑκατόν, ἅ τε Ἀβραδάτας ὁ Σούσιος ἐπεχείρησε
κατασκευάζειν ὅμοια τοῖς Κύρου, καὶ ταῦτα ἔκπλεω ἦν εἰς
ἄλλα ἑκατόν. καὶ τὰ Μηδικὰ δὲ ἅρματα ἐπεπείκει Κῦρος 8
Κυαξάρην εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον μετασκευάσαι ἐκ τῆς
Τρωικῆς καὶ Λιβυκῆς διφρείας· καὶ ἔκπλεω καὶ ταῦτα ἦν εἰς
ἄλλα ἑκατόν. καὶ ἐπὶ τὰς καμήλους δὲ τεταγμένοι ἦσαν
ἄνδρες δύο ἐφ' ἑκάστην τοξόται. καὶ ὁ μὲν πλεῖστος στρατὸς
οὕτως εἶχε τὴν γνώμην ὡς ἤδη παντελῶς κεκρατηκὼς καὶ
οὐδὲν ὄντα τὰ τῶν πολεμίων.

Ἐπεὶ δὲ οὕτω διακειμένων ἦλθον οἱ Ἰνδοὶ ἐκ τῶν 9
πολεμίων οὓς ἐπεπόμφει Κῦρος ἐπὶ κατασκοπήν, καὶ ἔλεγον
ὅτι Κροῖσος μὲν ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς πάντων ᾑρημένος
εἴη τῶν πολεμίων, δεδογμένον δ' εἴη πᾶσι τοῖς συμμάχοις
βασιλεῦσι πάσῃ τῇ δυνάμει ἕκαστον παρεῖναι, χρήματα δὲ
εἰσφέρειν πάμπολλα, ταῦτα δὲ τελεῖν καὶ μισθουμένους οὓς
δύναιντο καὶ δωρουμένους οἷς δέοι, ἤδη δὲ καὶ μεμισθω- 10
μένους εἶναι πολλοὺς μὲν Θρᾳκῶν μαχαιροφόρους, Αἰγυ-
πτίους δὲ προσπλεῖν, καὶ ἀριθμὸν ἔλεγον εἰς δώδεκα μυριάδας
σὺν ἀσπίσι ποδήρεσι καὶ δόρασι μεγάλοις, οἷάπερ καὶ νῦν
ἔχουσι, καὶ κοπίσι· προσέτι δὲ καὶ Κυπρίων στράτευμα·
παρεῖναι δ' ἤδη Κίλικας πάντας καὶ Φρύγας ἀμφοτέρους καὶ
Λυκάονας καὶ Παφλαγόνας καὶ Καππαδόκας καὶ Ἀραβίους
καὶ Φοίνικας καὶ σὺν τῷ Βαβυλῶνος ἄρχοντι τοὺς Ἀσσυ-
ρίους, καὶ Ἴωνας δὲ καὶ Αἰολέας καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς
Ἕλληνας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐποικοῦντας σὺν Κροίσῳ ἠναγ-
κάσθαι ἕπεσθαι, πεπομφέναι δὲ Κροῖσον καὶ εἰς Λακεδαί-
μονα περὶ συμμαχίας· συλλέγεσθαι δὲ τὸ στράτευμα ἀμφὶ 11

2, 4, 7 ἔκπλεα codd.: corr. Dind. 3 ἅ] ὅ C E H ἀβραδάτης codd. 15 prius εἴη] ἐπὶ C A E G H 16 τῇ om. D F 21 post ἀσπίσι add. ταῖς D F: συνασπισταῖς pro σὺν ἀσπίσι H pr. καὶ δόρασι om. C A E G H 22 προσέτι] προσπλεῖν D F 23 ἤδη καὶ D F 27 ἀποικοῦντας C A E H: κατοικοῦντας G

τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, προϊέναι δὲ μέλλειν αὐτοὺς εἰς
Θύμβραρα, ἔνθα καὶ νῦν ὁ σύλλογος τῶν ὑπὸ βασιλέα
βαρβάρων τῶν κάτω [Συρίας], καὶ ἀγορὰν πᾶσι παρηγγέλθαι
ἐνταῦθα κομίζειν· σχεδὸν δὲ τούτοις ταὐτὰ ἔλεγον καὶ οἱ
αἰχμάλωτοι· ἐπεμελεῖτο γὰρ καὶ τούτου ὁ Κῦρος ὅπως
ἁλίσκοιτο παρ' ὧν ἔμελλε πεύσεσθαί τι· ἔπεμπε δὲ καὶ
12 δούλοις ἐοικότας κατασκόπους ὡς αὐτομόλους· ὡς οὖν ταῦτα
ἤκουσεν ὁ στρατὸς τοῦ Κύρου, ἐν φροντίδι τε ἐγένετο, ὥσπερ
εἰκός, ἡσυχαίτεροί τε ἢ ὡς εἰώθεσαν διεφοίτων, φαιδροί τε
οὐ πάνυ ἐφαίνοντο, ἐκυκλοῦντό τε καὶ μεστὰ ἦν πάντα
ἀλλήλους ἐρωτώντων περὶ τούτων καὶ διαλεγομένων.
13 Ὡς δὲ ᾔσθετο ὁ Κῦρος φόβον διαθέοντα ἐν τῇ στρατιᾷ,
συγκαλεῖ τούς τε ἄρχοντας τῶν στρατευμάτων καὶ πάντας
ὁπόσων ἀθυμούντων ἐδόκει βλάβη τις γίγνεσθαι καὶ προθυ-
μουμένων ὠφέλεια. προεῖπε δὲ τοῖς ὑπηρέταις, καὶ ἄλλος εἴ
τις βούλοιτο τῶν ὁπλοφόρων προσίστασθαι ἀκουσόμενος τῶν
λόγων, μὴ κωλύειν. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε.
14 Ἄνδρες σύμμαχοι, ἐγὼ τοίνυν ὑμᾶς συνεκάλεσα ἰδών
τινας ὑμῶν, ἐπεὶ αἱ ἀγγελίαι ἦλθον ἐκ τῶν πολεμίων, πάνυ
ἐοικότας πεφοβημένοις ἀνθρώποις. δοκεῖ γάρ μοι θαυμαστὸν
εἶναι εἴ τις ὑμῶν ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι συλλέγονται δέδοικεν,
ὅτι δὲ ἡμεῖς πολὺ πλείους συνειλέγμεθα νῦν ἢ ὅτε ἐνικῶμεν
ἐκείνους, πολὺ δὲ ἄμεινον σὺν θεοῖς παρεσκευάσμεθα νῦν ἢ
15 πρόσθεν, ταῦτα δὲ ὁρῶντες οὐ θαρρεῖτε. ὦ πρὸς θεῶν, ἔφη,
τί δῆτα ἂν ἐποιήσατε οἱ νῦν δεδοικότες, εἰ ἤγγελλόν τινες τὰ

2 θυμβραία C E G : θυμβραϊὰ A H : θύβραρα D F 3 συρίας del. Lincke 4 δὲ om. C E τούτοις ταυτὰ D : τούτοις ταῦτα C A E G H : ταῦτα τούτοις F 6 παρ' om. G et D 7 ἤκουσε ταῦτα D F 8 τῷ κύρῳ C A E G H τε om. A G ἐγένετο C A E G H : ἕκαστος ἐγίγνετο D F 9 post εἰκὸς add. καὶ C E ἐώθεσαν H A G : εἰώθασι D φαιδροί . . . ἐφαίνοντο del. Hug 10 ante οὐ add. οἱ πολλοὶ D F ἐλυποῦντό C A E G H 11 περὶ τούτων om. C E : περὶ πάντων A H, περὶ πάντων post διαλεγομένων G, πάντων post δια-λεγομένων E 14 βλάβη ἐδόκει τις D F 16 προσίστασθαι Stephanus : προίστασθαι codd. 18 ξύμμαχοι G τοίνυν] τοι D F συνέλεξα D F 21 συλλέγονται] λέγονται συλλέγεσθαι D : συλλέγεσθαι λέγονται F 22 post πολὺ add. μὲν D F

παρ᾽ ἡμῖν νῦν ὄντα ταῦτα ἀντίπαλα ἡμῖν προσιόντα, καὶ
πρῶτον μὲν ἠκούετε, ἔφη, ὅτι οἱ πρότερον νικήσαντες ἡμᾶς
οὗτοι πάλιν ἔρχονται ἔχοντες ἐν ταῖς ψυχαῖς ἣν τότε νίκην
ἐκτήσαντο· ἔπειτα δὲ οἱ τότε ἐκκόψαντες τῶν τοξοτῶν καὶ
ἀκοντιστῶν τὰς ἀκροβολίσεις νῦν οὗτοι ἔρχονται καὶ ἄλλοι
ὅμοιοι τούτοις πολλαπλάσιοι· ἔπειτα δὲ ὥσπερ οὗτοι ὁπλισά- 16
μενοι τοὺς πεζοὺς τότ᾽ ἐνίκων, νῦν οὕτω καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτῶν
παρεσκευασμένοι πρὸς τοὺς ἱππέας προσέρχονται, καὶ τὰ μὲν
τόξα καὶ ἀκόντια ἀποδεδοκιμάκασι, παλτὸν δὲ ἓν ἰσχυρὸν
ἕκαστος λαβὼν προσελαύνειν διανενόηται ὡς ἐκ χειρὸς τὴν
μάχην ποιησόμενος· ἔτι δὲ ἅρματα ἔρχεται, ἃ οὐχ οὕτως 17
ἑστήξει ὥσπερ πρόσθεν ἀπεστραμμένα ὥσπερ εἰς φυγήν,
ἀλλ᾽ οἵ τε ἵπποι εἰσὶ κατατεθωρακισμένοι οἱ ἐν τοῖς ἅρμασιν,
οἵ τε ἡνίοχοι ἐν πύργοις ἑστᾶσι ξυλίνοις τὰ ὑπερέχοντα
ἅπαντα συνεστεγασμένοι θώραξι καὶ κράνεσι, δρέπανά τε
σιδηρᾶ περὶ τοῖς ἄξοσι προσήρμοσται, ὡς ἐλῶντες καὶ οὗτοι
εὐθὺς εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐναντίων· πρὸς δ᾽ ἔτι κάμηλοι εἰσὶν 18
αὐτοῖς ἐφ᾽ ὧν προσελῶσιν, ὧν μίαν ἑκάστην ἑκατὸν ἵπποι
οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο ἰδόντες· ἔτι δὲ πύργους προσίασιν ἔχοντες
ἀφ᾽ ὧν τοῖς μὲν ἑαυτῶν ἀρήξουσιν, ἡμᾶς δὲ βάλλοντες κωλύ-
σουσι τοῖς ἐν τῷ ἰσοπέδῳ μάχεσθαι· εἰ δὴ ταῦτα ἀπήγγελλέ 19
τις ὑμῖν ἐν τοῖς πολεμίοις ὄντα, οἱ νῦν φοβούμενοι τί ἂν
ἐποιήσατε; ὁπότε ἀπαγγελλομένων ὑμῖν ὅτι Κροῖσος μὲν
ᾕρηται τῶν πολεμίων στρατηγός, ὃς τοσούτῳ Σύρων κακίων
ἐγένετο ὅσῳ Σύροι μὲν μάχῃ ἡττηθέντες ἔφυγον, Κροῖσος δὲ
ἰδὼν ἡττημένους ἀντὶ τοῦ ἀρήγειν τοῖς συμμάχοις φεύγων

1 παρ᾽ ὑμῖν CAEH 2 ὅτι om. CAEH πρότερον E: πρότερυι CAGH: πρόσθεν DF ἡμᾶς] ὑ s.v. E: ὑμᾶς CAH cor. 3 ἥν ποτε CAEGH 5 ἀκροπόλεις CAEGH 7 οὕτω G: οὕτως cet. 9 ἰσχυρότερον DF 12 ἑστήξεται codd.: corr. Elmsley ἀποστραφέντα DF ὥσπερ CAEGH: ὡς DF 13 οἱ om. DF 16 περὶ] πρὸς DF ἐλῶντες] ἑλόντες CEGH pr. 17 εἰσὶν] ἐν CAEGH 19 ἂν om. CAEGH ἔχοντες προσιᾶσιν DF 20 ὑμᾶς CAH et DF κωλύσουσι τοῖς] κωλύσουσιν DF 22 ἡμῖν CAGH ἐν τοῖς] αὐτοῖς AG 23 ὑμῖν om. DF 24 τοῖς πολεμίοις DF 26 ἡττημένους DF: συνηττημένους CAEGH: σύρους ἡττημένους Hug

20 ᾤχετο· ἔπειτα δὲ διαγγέλλεται δήπου ὅτι αὐτοὶ μὲν οἱ πολέμιοι οὐχ ἱκανοὶ ἡγοῦνται ὑμῖν εἶναι μάχεσθαι, ἄλλους δὲ μισθοῦνται, ὡς ἄμεινον μαχουμένους ὑπὲρ σφῶν ἢ αὐτοί. εἰ μέντοι τισὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα ὄντα δεινὰ δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέτερα φαῦλα, τούτους ἐγώ φημι χρῆναι, ὦ ἄνδρες, ἀφεῖναι εἰς τοὺς ἐναντίους· πολὺ γὰρ ἐκεῖ ὄντες πλείω ἂν ἡμᾶς ἢ παρόντες ὠφελοῖεν.

21 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Κῦρος, ἀνέστη Χρυσάντας ὁ Πέρσης καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ὦ Κῦρε, μὴ θαύμαζε εἴ τινες ἐσκυθρώπασαν ἀκούσαντες τῶν ἀγγελλομένων· οὐ γὰρ φοβηθέντες οὕτω διετέθησαν, ἀλλ' ἀχθεσθέντες· ὥσπερ γε, ἔφη, εἴ τινων βουλομένων τε καὶ οἰομένων ἤδη ἀριστήσειν ἐξαγγελθείη τι ἔργον ὃ ἀνάγκη εἴη πρὸ τοῦ ἀρίστου ἐξεργάσασθαι, οὐδεὶς ἂν οἶμαι ἡσθείη ἀκούσας· οὕτω τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἤδη οἰόμενοι πλουτήσειν, ἐπεὶ ἠκούσαμεν ὅτι ἐστὶ περίλοιπον ἔργον ὃ δεῖ ἐξεργάσασθαι, συνεσκυθρωπάσαμεν, οὐ φοβούμενοι, ἀλλὰ πεποιῆσθαι ἂν ἤδη καὶ τοῦτο βουλόμενοι.
22 ἀλλὰ γὰρ ἐπειδὴ οὐ περὶ Συρίας μόνον ἀγωνιούμεθα, ὅπου σῖτος πολὺς καὶ πρόβατά ἐστι καὶ φοίνικες οἱ καρποφόροι, ἀλλὰ καὶ περὶ Λυδίας, ἔνθα πολὺς μὲν οἶνος, πολλὰ δὲ σῦκα, πολὺ δὲ ἔλαιον, θάλαττα δὲ προσκλύζει καθ' ἣν πλείω ἔρχεται ἢ ὅσα τις ἑώρακεν ἀγαθά, ταῦτα, ἔφη, ἐννοούμενοι οὐκέτι ἀχθόμεθα, ἀλλὰ θαρροῦμεν ὡς μάλιστα, ἵνα θᾶττον καὶ τούτων τῶν Λυδίων ἀγαθῶν ἀπολαύωμεν. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· οἱ δὲ σύμμαχοι πάντες ἥσθησάν τε τῷ λόγῳ καὶ ἐπῄνεσαν.

23 Καὶ μὲν δή, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ μοι ἰέναι ἐπ'

1 δὲ DF : δὴ C : δὲ δὴ AEGH 2 ἡμῖν DF 3 μαχομένους AG et DF 4 εἰ om. CAEGH 6 ἂν om. CAEGH 7 ὠφελοῖεν ἢ παρόντες DF 8 δὲ om. DF 11 γε om. CE 12 καὶ οἰομένων ἤδη om. E : καὶ βουλο τε (sic) cum lacuna C : καὶ οἰομένων τε HAG 13 ἀπαγγελθείη DF τι om. DF 14 ante ἀκούσας add. τοῦτο DF 16 περίλοιπον] τι λοιπὸν DF 22 πλείω . . . ὅσα om. CE 23 ἀλλά γε DF θαρροῦμεν g : θαρρῶμεν CAEGH : θαρροῦντες DF μάλιστα Dind. : τάχιστα codd. 24 τούτων om. DF ἀπολαύσωμεν DF 27 post μοι add. καὶ DF

αὐτοὺς ὡς τάχιστα, ἵνα πρῶτον μὲν αὐτοὺς φθάσωμεν ἀφικόμενοι, ἢν δυνώμεθα, ὅπου τὰ ἐπιτήδεια αὐτοῖς συλλέγεται· ἔπειτα δὲ ὅσῳ ἂν θᾶττον ἴωμεν, τοσούτῳ μείω μὲν τὰ παρόντα αὐτοῖς εὑρήσομεν, πλείω δὲ τὰ ἀπόντα. ἐγὼ μὲν δὴ οὕτω 24 λέγω· εἰ δέ τις ἄλλῃ πῃ γιγνώσκει ἢ ἀσφαλέστερον εἶναι ἢ ῥᾷον ἡμῖν, διδασκέτω. ἐπεὶ δὲ συνηγόρευον μὲν πολλοὶ ὡς χρεὼν εἴη ὅτι τάχιστα πορεύεσθαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἀντέλεγε δὲ οὐδείς, ἐκ τούτου δὴ ὁ Κῦρος ἤρχετο λόγου τοιοῦδε.

Ἄνδρες σύμμαχοι, αἱ μὲν ψυχαὶ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ 25 ὅπλα οἷς δεήσει χρῆσθαι ἐκ πολλοῦ ἡμῖν σὺν θεῷ παρεσκεύασται· νῦν δὲ τὰ ἐπιτήδεια δεῖ εἰς τὴν ὁδὸν συσκευάζεσθαι αὐτοῖς τε ἡμῖν καὶ ὁπόσοις τετράποσι χρώμεθα μὴ μεῖον ἢ εἴκοσιν ἡμερῶν. ἐγὼ γὰρ λογιζόμενος εὑρίσκω πλέον ἢ πεντεκαίδεκα ἡμερῶν ἐσομένην ὁδόν, ἐν ᾗ οὐδὲν εὑρήσομεν τῶν ἐπιτηδείων· ἀνεσκεύασται γὰρ τὰ μὲν ὑφ᾽ ἡμῶν, τὰ δ᾽ ὑπὸ τῶν πολεμίων ὅσα ἐδύναντο. συσκευάζεσθαι οὖν χρὴ 26 σῖτον μὲν ἱκανόν· ἄνευ γὰρ τούτου οὔτε μάχεσθαι οὔτε ζῆν δυναίμεθ᾽ ἄν· οἶνον δὲ τοσοῦτον ἕκαστον ἔχειν χρὴ ὅσος ἱκανὸς ἔσται ἐθίσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ὑδροποτεῖν· πολλὴ γὰρ ἔσται τῆς ὁδοῦ ἄοινος, εἰς ἣν οὐδ᾽ ἂν πάνυ πολὺν οἶνον συσκευασώμεθα, διαρκέσει. ὡς οὖν μὴ ἐξαπίνης ἄοινοι 27 γενόμενοι νοσήμασι περιπίπτωμεν, ὧδε χρὴ ποιεῖν· ἐπὶ μὲν τῷ σίτῳ νῦν εὐθὺς ἀρχώμεθα πίνειν ὕδωρ· τοῦτο γὰρ ἤδη ποιοῦντες οὐ πολὺ μεταβαλοῦμεν. καὶ γὰρ ὅστις ἀλφιτοσιτεῖ, 28 ὕδατι μεμαγμένην ἀεὶ τὴν μᾶζαν ἐσθίει, καὶ ὅστις ἀρτοσιτεῖ, ὕδατι δεδευμένον τὸν ἄρτον, καὶ τὰ ἑφθὰ δὲ πάντα μεθ᾽ ὕδατος τοῦ πλείστου ἐσκεύασται. μετὰ δὲ τὸν σῖτον

3 ἂν om. C A E G H μείω μὲν F: μείονα μὲν D: μειούμενα C A E G H 4 εὑρήσομεν αὐτοῖς C A E G 5 ἄλλως πως D F 6 διδασκέτω . . . μὲν om. A μὲν] ἡμῖν C E H et ut vid. G 9 ξύμμαχοι G 13 ἐγὼ . . . ἡμερῶν om. C A E G H πλέον ὂν D: πλεόνων F: corr. Dind. 16 ἠδύναντο C A E G H σκευάζεσθαι γὰρ (δὲ E) τὸ ἱκανὸν χρή C E G: σκευάζεσθαι γὰρ χρὴ τὸ (τὸν H pr.) ἱκανόν A H 18 χρὴ ἔχειν ἕκαστον ἐν ὅσῳ ἱκανὸν ἔσται D F 20 ἐστι D F 23 νῦν om. C A E G H 25 μεμιγμένην codd.: corr. Hemsterhuys 27 τοῦ πλείστου] τὰ πλεῖστα Pollux x. 28

ἐὰν οἶνον ἐπιπίνωμεν, οὐδὲν μεῖον ἔχουσα ἡ ψυχὴ ἀναπαύσεται.
29 ἔπειτα δὲ καὶ τοῦ μετὰ δεῖπνον ἀφαιρεῖν χρή, ἔστ' ἂν λάθωμεν
ὑδροπόται γενόμενοι. ἡ γὰρ κατὰ μικρὸν παράλλαξις πᾶσαν
ποιεῖ φύσιν ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς· διδάσκει δὲ καὶ ὁ
θεός, ἀπάγων ἡμᾶς κατὰ μικρὸν ἔκ τε τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ
ἀνέχεσθαι ἰσχυρὰ θάλπη ἔκ τε τοῦ θάλπους εἰς τὸν ἰσχυρὸν
χειμῶνα· ὃν χρὴ μιμουμένους εἰς ὃ δεῖ ἐλθεῖν προειθισμένους
30 ἡμᾶς ἀφικνεῖσθαι. καὶ τὸ τῶν στρωμάτων δὲ βάρος εἰς
τἀπιτήδεια καταδαπανᾶτε· τὰ μὲν γὰρ ἐπιτήδεια περιττεύοντα
οὐκ ἄχρηστα ἔσται· στρωμάτων δὲ ἐνδεηθέντες μὴ δείσητε
ὡς οὐχ ἡδέως καθευδήσετε· εἰ δὲ μή, ἐμὲ αἰτιᾶσθε. ἐσθὴς
μέντοι ὅτῳ ἐστὶν ἀφθονωτέρα παροῦσα, πολλὰ καὶ ὑγιαίνοντι
31 καὶ κάμνοντι ἐπικουρεῖ. ὄψα δὲ χρὴ συνεσκευάσθαι ὅσα
ἐστὶν ὀξέα καὶ δριμέα καὶ ἁλμυρά· ταῦτα γὰρ ἐπὶ σῖτόν
τε ἄγει καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀρκεῖ. ὅταν δ' ἐκβαίνωμεν εἰς
ἀκέραια, ὅπου ἤδη εἰκὸς ἡμᾶς σῖτον λαμβάνειν, χειρομύλας
χρὴ αὐτόθεν παρασκευάσασθαι αἷς σιτοποιησόμεθα· τοῦτο
32 γὰρ κουφότατον τῶν σιτοποιικῶν ὀργάνων. συνεσκευάσθαι
δὲ χρὴ καὶ ὧν ἀσθενοῦντες δέονται ἄνθρωποι· τούτων γὰρ
ὁ μὲν ὄγκος μικρότατος, ἢν δὲ τύχη τοιαύτη γένηται, μάλιστα
δεήσει. ἔχειν δὲ χρὴ καὶ ἱμάντας· τὰ γὰρ πλεῖστα καὶ
ἀνθρώποις καὶ ἵπποις ἱμᾶσιν ἤρτηται· ὧν κατατριβομένων
καὶ ῥηγνυμένων ἀνάγκη ἀργεῖν, ἢν μή τις ἔχῃ περίζυγα.
ὅστις δὲ πεπαίδευται καὶ παλτὸν ξύσασθαι, ἀγαθὸν καὶ
33 ξυήλης μὴ ἐπιλαθέσθαι. ἀγαθὸν δὲ καὶ ῥίνην φέρεσθαι· ὁ
γὰρ λόγχην ἀκονῶν ἐκεῖνος καὶ τὴν ψυχήν τι παρακονᾷ.
ἔπεστι γάρ τις αἰσχύνη λόγχην ἀκονῶντα κακὸν εἶναι. ἔχειν

1 ἐὰν D : ἂν F : εἰ C Λ G H : καὶ E   2 τὸ δεῖπνον D F   ἔστ' D F : ἕως C Λ E G H   μάθωμεν C Λ G H (om. E)   3 ὑδρωπόται Λ H   μετάλλαξις D F   5 ἀπαγαγὼν D F   τε om. C Λ E G H   6 ἔκ τε C Λ E G H : καὶ ἐκ D F   9 τὰ ἐπιτήδεια C E et D F   11 καθευδήσηται C : καθευδήσητε H   ἐσθὴς] εὐθὺς D F   13 δὲ ἃ χρὴ C Λ G H   14 post ὀξέα add. ἐπὶ πλεῖστον D F   16 μύλας D F   17 χρὴ om. C Λ E G H   παρασκευάσασθε H Λ G : παρεσκευᾶσθαι (sic) C E   21 ἐδέησεν D F   22 τριβομένων D F   23 καταρρηγνυμένων D F

δὲ χρὴ καὶ ξύλα περίπλεω καὶ ἅρμασι καὶ ἁμάξαις· ἐν γὰρ
πολλαῖς πράξεσι πολλὰ ἀνάγκη καὶ τὰ ἀπαγορεύοντα εἶναι.
ἔχειν δὲ δεῖ καὶ τὰ ἀναγκαιότατα ὄργανα ἐπὶ ταῦτα πάντα· 34
οὐ γὰρ πανταχοῦ χειροτέχναι παραγίγνονται· τὸ δ' ἐφ'
ἡμέραν ἀρκέσον ὀλίγοι τινὲς οἳ οὐχ ἱκανοὶ ποιῆσαι. ἔχειν
δὲ χρὴ καὶ ἄμην καὶ σμινύην κατὰ ἅμαξαν ἑκάστην, καὶ
κατὰ τὸν νωτοφόρον δὲ ἀξίνην καὶ δρέπανον· ταῦτα γὰρ
καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ χρήσιμα καὶ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ πολλάκις
ὠφέλιμα γίγνεται. τὰ μὲν οὖν εἰς τροφὴν δέοντα οἱ ἡγε- 35
μόνες τῶν ὁπλοφόρων ἐξετάζετε τοὺς ὑφ' ὑμῖν αὐτοῖς· οὐ
γὰρ δεῖ παριέναι ὅτου ἄν τις τούτων ἐνδέηται· ἡμεῖς γὰρ
τούτων ἐνδεεῖς ἐσόμεθα. ἃ δὲ κατὰ τὰ ὑποζύγια κελεύω
ἔχειν, ὑμεῖς οἱ τῶν σκευοφόρων ἄρχοντες ἐξετάζετε, καὶ τὸν
μὴ ἔχοντα κατασκευάζεσθαι ἀναγκάζετε. ὑμεῖς δ' αὖ οἱ τῶν 36
ὁδοποιῶν ἄρχοντες ἔχετε μὲν ἀπογεγραμμένους παρ' ἐμοῦ τοὺς
ἀποδεδοκιμασμένους καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἀκοντιστῶν καὶ τοὺς ἐκ
τῶν τοξοτῶν καὶ τοὺς ἐκ τῶν σφενδονητῶν· τούτων δὲ χρὴ
τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν ἀκοντιστῶν πέλεκυν ἔχοντας ξυλοκόπον
ἀναγκάζειν στρατεύεσθαι, τοὺς δ' ἀπὸ τῶν τοξοτῶν σμινύην,
τοὺς δ' ἀπὸ τῶν σφενδονητῶν ἄμην· τούτους δὲ ἔχοντας
ταῦτα πρὸ τῶν ἁμαξῶν κατ' ἴλας πορεύεσθαι, ὅπως ἤν τι
δέῃ ὁδοποιίας, εὐθὺς ἐνεργοὶ ἦτε, καὶ ἐγὼ ἤν τι δέωμαι, ὅπως
εἰδῶ ὅθεν δεῖ λαβόντα τούτοις χρῆσθαι. ἄξω δὲ καὶ τοὺς ἐν 37
τῇ στρατιωτικῇ ἡλικίᾳ σὺν τοῖς ὀργάνοις χαλκέας τε καὶ
τέκτονας καὶ σκυτοτόμους, ὅπως ἄν τι δέῃ καὶ τοιούτων
τεχνῶν ἐν τῇ στρατιᾷ μηδὲν ἐλλείπηται. οὗτοι δὲ ὁπλοφόρου

1 περίπλεα codd.: corr. Dind. 4 ἁπανταχοῦ D F 5 οἳ om. C E: ἢ D ἱκανὸν H 7 τὸν] τὸ D: om. F 8 χρήσιμα ἑκάστῳ D F 10 ὑφ'] ἐφ' A H et D οὐ] εἰ C A E G H cor. 11 παρεῖναι C A E G H δέηται C A E G H γὰρ om. C A E G H 12 ἃ δὲ κατὰ] ὅσα δὲ καὶ D F 17 ἐκ] ἀπὸ D F χρὴ om. C E H 18 τῶν om. C A E G H ξυλοτόμον C A E G H 19 ἀπὸ Stephanus: ἐκ D F: om. C A E G H 20 τῶν om. A E H 21 ἴλλας C A E G H cor.: εἴλας H pr. 22 εὐθὺ C E 24 τε om. D F 25 ἄν τι δέῃ] ὁπόσα ἂν δέηται D F 26 ἐλλείπηται H pr. et D: ἐλλίπηται C A E G H cor.: λίπηται F

μὲν τάξεως ἀπολελύσονται, ἃ δὲ ἐπίστανται, τῷ βουλομένῳ
38 μισθοῦ ὑπηρετοῦντες ἐν τῷ τεταγμένῳ ἔσονται. ἢν δέ τις
καὶ ἔμπορος βούληται ἕπεσθαι πωλεῖν τι βουλόμενος, τῶν
μὲν προειρημένων ἡμερῶν τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν ἤν τι πωλῶν
ἁλίσκηται, πάντων στερήσεται· ἐπειδὰν δ' αὗται παρέλθωσιν
αἱ ἡμέραι, πωλήσει ὅπως ἂν βούληται. ὅστις δ' ἂν τῶν
ἐμπόρων πλείστην ἀγορὰν παρέχων φαίνηται, οὗτος καὶ παρὰ
39 τῶν συμμάχων καὶ παρ' ἐμοῦ δώρων καὶ τιμῆς τεύξεται. εἰ δέ
τις χρημάτων προσδεῖσθαι νομίζει εἰς ἐμπολήν, γνωστῆρας
ἐμοὶ προσαγαγὼν καὶ ἐγγυητὰς ἦ μὴν πορεύσεσθαι σὺν τῇ
στρατιᾷ, λαμβανέτω ὧν ἡμεῖς ἔχομεν. ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα
προαγορεύω· εἰ δέ τίς τι καὶ ἄλλο δέον ἐνορᾷ, πρὸς ἐμὲ
40 σημαινέτω. καὶ ὑμεῖς μὲν ἀπιόντες συσκευάζεσθε, ἐγὼ δὲ
θύσομαι ἐπὶ τῇ ὁρμῇ· ὅταν δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχῃ,
σημανοῦμεν. παρεῖναι δὲ χρὴ ἅπαντας τὰ προειρημένα
ἔχοντας εἰς τὴν τεταγμένην χώραν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας
41 αὐτῶν. ὑμεῖς δὲ οἱ ἡγεμόνες τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστος τάξιν
εὐτρεπισάμενος πρὸς ἐμὲ πάντες συμβάλλετε, ἵνα τὰς ἑαυτῶν
ἕκαστοι χώρας καταμάθητε.

III Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ μὲν συνεσκευάζοντο, ὁ δὲ Κῦρος
ἐθύετο. ἐπεὶ δὲ καλὰ τὰ ἱερὰ ἦν, ὡρμᾶτο σὺν τῷ στρατεύματι·
καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐξεστρατοπεδεύσατο ὡς δυνατὸν
ἐγγύτατα, ὅπως εἴ τίς τι ἐπιλελησμένος εἴη, μετέλθοι,
καὶ εἴ τίς τι ἐνδεόμενος γνοίη, τοῦτο ἐπιπαρασκευάσαιτο.
2 Κυαξάρης μὲν οὖν τῶν Μήδων ἔχων τὸ τρίτον μέρος κατέ-
μενεν, ὡς μηδὲ τὰ οἴκοι ἔρημα εἴη. ὁ δὲ Κῦρος ἐπορεύετο
ὡς ἐδύνατο τάχιστα, τοὺς ἱππέας μὲν πρώτους ἔχων, καὶ

1 ἀπολελαύσονται A H cor. 3 πωλεῖν τι βουλόμενος del. Schneider 4 ἣν δέ τι A et D F : ἢν δέ τις C E G H : corr. Camerarius 5 δ' om. C A E G H 6 αἱ ἡμέραι om. D ante ὅπως add. δ' A E H 8 ξυμμάχων G δώρων om. C E καὶ τιμῆς om. D F 10 προσάγων D F ἐγγύους D F πορεύεσθαι codd. : corr. Stephanus 11 στρατείᾳ C A E G H 12 προσαγορεύω C A E G H ὁρᾷ D F 17 αὐτῶν scripsi : ἑαυτῶν codd. 18 συμβαλεῖτε D F 20 δὲ κῦρος] δ' D F 22 δυνατὸν] ἐδύνατο D F 23 τι om. C : post ἐπιλελησμένος E 25 κατέμεινεν D F 26 ὡς ἠδύνατο ἐπορεύετο C E G

πρὸ τούτων διερευνητὰς καὶ σκοποὺς αἰεὶ ἀναβιβάζων ἐπὶ τὰ
πρόσθεν εὐσκοπώτατα· μετὰ δὲ τούτους ἦγε τὰ σκευοφόρα,
ὅπου μὲν πεδινὸν εἴη, πολλοὺς ὁρμαθοὺς ποιούμενος τῶν
ἁμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων· ὄπισθεν δὲ ἡ φάλαγξ ἐφεπο-
μένη, εἴ τι τῶν σκευοφόρων ὑπολείποιτο, οἱ προστυγχάνοντες
τῶν ἀρχόντων ἐπεμέλοντο ὡς μὴ κωλύοιντο πορεύεσθαι.
ὅπου δὲ στενωτέρα εἴη ἡ ὁδός, διὰ μέσου ποιούμενοι τὰ 3
σκευοφόρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπορεύοντο οἱ ὁπλοφόροι· καὶ
εἴ τι ἐμποδίζοι, οἱ κατὰ ταῦτα γιγνόμενοι τῶν στρατιωτῶν
ἐπεμέλοντο. ἐπορεύοντο δὲ ὡς τὰ πολλὰ αἱ τάξεις παρ'
ἑαυταῖς ἔχουσαι τὰ σκευοφόρα· ἐπετέτακτο γὰρ πᾶσι τοῖς
σκευοφόροις κατὰ τὴν ἑαυτῶν ἑκάστους τάξιν ἰέναι, εἰ μή τι
ἀναγκαῖον ἀποκωλύοι. καὶ σημεῖον δὲ ἔχων ὁ τοῦ ταξιάρχου 4
σκευοφόρος ἡγεῖτο γνωστὸν τοῖς τῆς ἑαυτοῦ τάξεως· ὥστε
ἀθρόοι ἐπορεύοντο, ἐπεμελοῦντό τε ἰσχυρῶς ἕκαστος τῶν
ἑαυτοῦ ὡς μὴ ὑπολείποιντο. καὶ οὕτω ποιούντων οὔτε ζητεῖν
ἔδει ἀλλήλους ἅμα τε παρόντα ἅπαντα καὶ σαώτερα ἦν καὶ
θᾶττον τὰ δέοντα εἶχον οἱ στρατιῶται.

Ὡς δ' οἱ προϊόντες σκοποὶ ἔδοξαν ἐν τῷ πεδίῳ ὁρᾶν 5
ἀνθρώπους λαμβάνοντας καὶ χιλὸν καὶ ξύλα, καὶ ὑποζύγια
δὲ ἑώρων ἕτερα τοιαῦτα ἄγοντα, τὰ δὲ καὶ νεμόμενα, καὶ τὰ
πρόσω αὖ ἀφορῶντες ἐδόκουν καταμανθάνειν μετεωριζόμενον
ἢ καπνὸν ἢ κονιορτόν, ἐκ τούτων πάντων σχεδὸν ἐγίγνωσκον
ὅτι εἴη που πλησίον τὸ στράτευμα τῶν πολεμίων. εὐθὺς 6
οὖν πέμπει τινὰ ὁ σκόπαρχος ἀγγελοῦντα ταῦτα τῷ Κύρῳ.

3 πεδεινὸν E H : πεδίον D F 4 ὄπισθεν . . . ὑπολείποιτο] εἴ τῳ ὑπολείποιτο C A G H : εἴ τῳ ὑπελείπετο E 6 κωλύοιεν D F 7 ὅπου D F : ὅποι C A G H : ὅπῃ E στενωτέρα D : στενοτέρα cet. 9 ταῦτα αὖ D F 12 ἑαυτῶν C A E G H : ἑαυτοῦ D F ἑκάστου C A E G H et F : ἕκαστον D : corr. Hertlein 13 ὁ post ταξιάρχου D F 14 ἑαυτῶν H A G et D 15 ἀθρόοι τε F ἕκαστος D : ἕκαστοι cet. 16 ἑαυτῶν D ὑπολείποιντο C et D : ὑπολίποιντο cet. 17 σωότερα D F 20 primum καὶ om. C E 21 τὰ δὲ D F : τά τε A G : τε C E H 22 ἐφορῶντες C A E G H 23 prius ἢ om. C A E G H ἁπάντων D F σχεδὸν om. D F 24 που om. D F 25 σκοπάρχης codd. : corr. Dind. τινὰ post σκοπάρχης D F

ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκείνους μὲν ἐκέλευσε μένοντας ἐπὶ
ταύταις ταῖς σκοπαῖς ὅ τι ἂν ἀεὶ καινὸν ὁρῶσιν ἐξαγγέλλειν·
τάξιν δ' ἔπεμψεν ἱππέων εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐκέλευσε πειρα-
θῆναι συλλαβεῖν τινας τῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἀνθρώπων, ὅπως
7 σαφέστερον μάθοιεν τὸ ὄν. οἱ μὲν δὴ ταχθέντες τοῦτο
ἔπραττον. αὐτὸς δὲ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτοῦ κατεχώριζεν,
ὅπως παρασκευάσαιντο ὅσα ᾤετο χρῆναι πρὶν πάνυ ὁμοῦ
εἶναι. καὶ πρῶτον μὲν ἀριστᾶν παρηγγύησεν, ἔπειτα δὲ
8 μένοντας ἐν ταῖς τάξεσι τὸ παραγγελλόμενον προνοεῖν· ἐπεὶ
δὲ ἠρίστησαν, συνεκάλεσε καὶ ἱππέων καὶ πεζῶν καὶ ἁρμάτων
ἡγεμόνας, καὶ τῶν μηχανῶν δὲ καὶ τῶν σκευοφόρων τοὺς
9 ἄρχοντας καὶ τῶν ἁρμαμαξῶν· καὶ οὗτοι μὲν συνῆσαν. οἱ δὲ
καταδραμόντες εἰς τὸ πεδίον συλλαβόντες ἀνθρώπους ἦγαγον·
οἱ δὲ ληφθέντες ἀνερωτώμενοι ὑπὸ τοῦ Κύρου ἔλεγον ὅτι
ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου εἶεν, προεληλυθότες ἐπὶ χιλόν, οἱ δ'
ἐπὶ ξύλα, παρελθόντες τὰς προφυλακάς· διὰ γὰρ τὸ πλῆθος
10 τοῦ στρατοῦ σπάνια πάντ' εἶναι. καὶ ὁ Κῦρος ταῦτα ἀκούσας,
Πόσον δέ, ἔφη, ἄπεστιν ἐνθένδε τὸ στράτευμα; οἱ δ' ἔλεγον·
Ὡς δύο παρασάγγας. ἐπὶ τούτοις ἤρετο ὁ Κῦρος· Ἡμῶν δ',
ἔφη, λόγος τις ἦν παρ' αὐτοῖς; Ναὶ μὰ Δί', ἔφασαν, καὶ
πολύς γε ὡς ἐγγὺς ἤδη εἴτε προσιόντες. Τί οὖν; ἔφη ὁ
Κῦρος, ἦ καὶ ἔχαιρον ἀκούοντες ἰόντας; τοῦτο δὲ ἐπήρετο
τῶν παρόντων ἕνεκα. Οὐ μὰ Δί', εἶπον ἐκεῖνοι, οὐ μὲν δὴ
11 ἔχαιρον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἠνιῶντο. Νῦν δ', ἔφη ὁ Κῦρος, τί
ποιοῦσιν; Ἐκτάττονται, ἔφασαν· καὶ ἐχθὲς δὲ καὶ τρίτην
ἡμέραν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔπραττον. Ὁ δὲ τάττων, ἔφη ὁ
Κῦρος, τίς ἐστιν; οἱ δὲ ἔφασαν· Αὐτός τε Κροῖσος καὶ σὺν

2 αἰεὶ D F 9 προσνοεῖν H Λ G 10 καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων ἡγεμόνας καὶ ἁρμάτων C E 11 τοὺς ἡγεμόνας D F 14 συλληφθέντες H Λ G 15 προσεληλυθότες C E : προεληλύθοιεν δὲ D F 16 προελθόντες C Λ H : προσελθόντες G : προεληλυθότες E 18 δέ om. C E post ἔλεγον add. ὅτι H Λ G 19 τούτων D F 20 ἔφησαν H Λ G 21 εἴτε Dind. : ἦτε codd. ἦτε ἤδη C E 22 ἦ καὶ om. D F ἰόντας om. D F τοῦτο δὲ] ὁ δὲ τοῦτο D F 23 δή γε C Λ E H : δὴ καὶ G 24 ἀλλὰ om. D F 25 χθὲς E G et D 26 post. ὁ om. C Λ E G H

αὐτῷ Ἕλλην τις ἀνήρ, καὶ ἄλλος δέ τις Μῆδος· οὗτος
μέντοι ἐλέγετο φυγὰς εἶναι παρ' ὑμῶν. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν·
Ἀλλ', ὦ Ζεῦ μέγιστε, λαβεῖν μοι γένοιτο αὐτὸν ὡς ἐγὼ
βούλομαι.

Ἐκ τούτου τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἀπάγειν ἐκέλευσεν, εἰς 12
δὲ τοὺς παρόντας ὡς λέξων τι ἀνήγετο. ἐν τούτῳ δὲ παρῆν
ἄλλος αὖ παρὰ τοῦ σκοπάρχου, λέγων ὅτι ἱππέων τάξις
μεγάλη ἐν τῷ πεδίῳ προφαίνοιτο· καὶ ἡμεῖς μέν, ἔφη,
εἰκάζομεν ἐλαύνειν αὐτοὺς βουλομένους ἰδεῖν τόδε τὸ στρά-
τευμα. καὶ γὰρ πρὸ τῆς τάξεως ταύτης ἄλλοι ὡς τριάκοντα
ἱππεῖς συχνὸν προελαύνουσι, καὶ μέντοι, ἔφη, κατ' αὐτοὺς
ἡμᾶς, ἴσως βουλόμενοι λαβεῖν, ἢν δύνωνται, τὴν σκοπήν·
ἡμεῖς δ' ἐσμὲν μία δεκὰς οἱ ἐπὶ ταύτης τῆς σκοπῆς. καὶ ὁ 13
Κῦρος ἐκέλευσε τῶν περὶ αὐτὸν ἀεὶ ὄντων ἱππέων ἐλάσαντας
ὑπὸ τὴν σκοπὴν ἀδήλους τοῖς πολεμίοις ἀτρεμίαν ἔχειν.
Ὅταν δ', ἔφη, ἡ δεκὰς ἡ ἡμετέρα λείπῃ τὴν σκοπήν, ἐξ-
αναστάντες ἐπίθεσθε τοῖς ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὴν σκοπήν.
ὡς δὲ ὑμᾶς μὴ λυπῶσιν οἱ ἀπὸ τῆς μεγάλης τάξεως, ἀντέξ-
ελθε σύ, ἔφη, ὦ Ὑστάσπα, τὴν χιλιοστὺν τῶν ἱππέων
λαβὼν καὶ ἐπιφάνηθι ἐναντίος τῇ τῶν πολεμίων τάξει.
διώξῃς δὲ μηδαμῇ εἰς ἀφανές, ἀλλ' ὅπως αἱ σκοπαί σοι
διαμένωσιν ἐπιμεληθεὶς πάριθι. ἢν δ' ἄρα ἀνατείναντές
τινες τὰς δεξιὰς προσελαύνωσιν ὑμῖν, δέχεσθε φιλίως τοὺς
ἄνδρας.

Ὁ μὲν δὴ Ὑστάσπας ἀπιὼν ὡπλίζετο· οἱ δ' ὑπηρέται 14
ἤλαυνον εὐθὺς ὡς ἐκέλευσεν. ἀπαντᾷ δ' αὐτοῖς καὶ δὴ ἐντὸς
τῶν σκοπῶν σὺν τοῖς θεράπουσιν ὁ πεμφθεὶς πάλαι κατά-

7 παρὰ D: ἀπὸ cet. 10 ταύτης om. DF 11 συχνοὶ CEG: συχνῶς D προσελαύνουσι codd.: corr. Stephanus ἔφη om. DF κατ'] καὶ CAEGH 12 ἴσως post λαβεῖν CE 13 οἱ ἐπὶ ταύτης τῆς σκοπῆς vulg.: ἡ ἐπὶ ταύτης τῆς σκοπῆς CAEGH: ἐπὶ ταύτῃ τῇ σκοπῇ DF: del. Hartman 14 αἰεὶ F 16 λίπῃ C: ἀπολίπῃ E 18 ἀντέξελθε σύ] ἀντεξέλθετε HAG 20 ἀντίος DF 21 διώξεις codd.: corr. Hug μηδαμῇ CE et DF: οὐδαμοῖ AH: οὐδαμῇ G 22 ἂν DF ἀνατείνοντες DF 23 τινες post ὑμῖν DF δέχεσθαι AH 25 ὑστάσπης CEG 27 ἁρπάσας (h. e. ἀράσπας) σὺν D

15 σκοπος, ὁ φύλαξ τῆς Σουσίδος γυναικός. ὁ μὲν οὖν Κῦρος
ὡς ἤκουσεν, ἀναπηδήσας ἐκ τῆς ἕδρας ὑπήντα τε αὐτῷ καὶ
ἐδεξιοῦτο· οἱ δὲ ἄλλοι, ὥσπερ εἰκὸς μηδὲν εἰδότας, ἐκπε-
πληγμένοι ἦσαν τῷ πράγματι, ἕως Κῦρος εἶπεν· Ἄνδρες
φίλοι, ἥκει ἡμῖν ἀνὴρ ἄριστος. νῦν γὰρ ἤδη πάντας ἀνθρώ-
πους δεῖ εἰδέναι τὰ τούτου ἔργα. οὗτος οὔτε αἰσχροῦ ἡττηθεὶς
οὐδενὸς ᾤχετο οὔτ᾽ ἐμὲ φοβηθείς, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ἐμοῦ πεμφθεὶς
ὅπως ἡμῖν μαθὼν τὰ τῶν πολεμίων σαφῶς τὰ ὄντα ἐξαγ-
16 γείλειεν. ἃ μὲν οὖν ἐγώ σοι ὑπεσχόμην, ὦ Ἀράσπα,
μέμνημαί τε καὶ ἀποδώσω σὺν τούτοις πᾶσι. δίκαιον δὲ
καὶ ὑμᾶς ἅπαντας, ὦ ἄνδρες, τοῦτον τιμᾶν ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα·
ἐπὶ γὰρ τῷ ἡμετέρῳ ἀγαθῷ καὶ ἐκινδύνευσε καὶ αἰτίαν
17 ὑπέσχεν, ᾗ ἐβαρύνετο. ἐκ τούτου δὴ πάντες ἠσπάζοντο
τὸν Ἀράσπαν καὶ ἐδεξιοῦντο. εἰπόντος δὲ Κύρου ὅτι τού-
των μὲν τοίνυν εἴη ἅλις, Ἃ δὲ καιρὸς ἡμῖν εἰδέναι, ταῦτ᾽,
ἔφη, διηγοῦ, ὦ Ἀράσπα· καὶ μηδὲν ἐλάττου τοῦ ἀληθοῦς
μηδὲ μείου τὰ τῶν πολεμίων. κρεῖττον γὰρ μείζω οἰηθέντας
18 μείονα ἰδεῖν ἢ μείω ἀκούσαντας ἰσχυρότερα εὑρίσκειν. Καὶ
μήν, ἔφη ὁ Ἀράσπας, ὡς ἂν ἀσφαλέστατά γε εἰδείην ὁπόσον
τὸ στράτευμά ἐστιν ἐποίουν· συνεξέταττον γὰρ παρὼν αὐτός.
Σὺ μὲν ἄρα, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ τὸ πλῆθος μόνον οἶσθα, ἀλλὰ
καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἐγὼ μὲν ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη ὁ Ἀράσπας,
καὶ ὡς διανοοῦνται τὴν μάχην ποιεῖσθαι. Ἀλλ᾽ ὅμως, ἔφη
19 ὁ Κῦρος, τὸ πλῆθος ἡμῖν πρῶτον εἰπὲ ἐν κεφαλαίῳ. Ἐκεῖνοι
τοίνυν, ἔφη, πάντες τεταγμένοι ἐπὶ τριάκοντα τὸ βάθος καὶ

1 prius ὁ Budaeus: ἡ C A E G H: om. D F 2 ἤκουσεν C A E G H: εἶδεν D F 3 εἰδότες codd.: corr. Schliack 4 ὁ κῦρος D F 10 δὲ] γὰρ D F 15 τοίνυν om. C E et D ἅλις εἴη D F δὲ καιρὸς] δ' ὁ ἑταῖρος C A E G H εἰδέναι] εἶδεν C A G H: οἶδε E 16 ἔφη post διηγοῦ C, post ἀράσπα E ἐλάττου] μείου D F 17 μηδὲ μείου om. D F: suspectum Dindorfio (agnoscit Suidas s.v. μείου) 19 ὡς . . . ἐστιν] ὡς σαφέστατά γ' ἂν εἰδείην ἃ D F γε] τε C E 20 ξυνεξέταττον H A G αὐτός Dind.: αὐτοῖς C A E G H: αὐτούς D F 21 μὲν om. C E ἄρα] γὰρ C A E G H οἶσθας H A G 23 διανοοῦμαι C E 25 τοίνυν om. C E ἔφη om. E et D ἐπὶ] εἰσὶν ἐπὶ C A E G H

πεζοὶ καὶ ἱππεῖς πλὴν τῶν Αἰγυπτίων ἐπέχουσιν ἀμφὶ τὰ
τετταράκοντα στάδια· πάνυ γάρ μοι, ἔφη, ἐμέλησεν ὥστε
εἰδέναι ὁπόσον κατεῖχον χωρίον. Οἱ δ' Αἰγύπτιοι, ἔφη ὁ 20
Κῦρος, πῶς εἰσι τεταγμένοι; ὅτι εἶπας Πλὴν τῶν Αἰγυπτίων.
Τούτους δὲ οἱ μυρίαρχοι ἔταττον εἰς ἑκατὸν πανταχῇ τὴν
μυριοστὺν ἑκάστην· τοῦτον γὰρ σφίσι καὶ οἴκοι νόμον ἔφασαν
εἶναι τῶν τάξεων. καὶ ὁ Κροῖσος μέντοι μάλα ἄκων συνε-
χώρησεν αὐτοῖς οὕτω τάττεσθαι· ἐβούλετο γὰρ ὅτι πλεῖστον
ὑπερφαλαγγῆσαι τοῦ σοῦ στρατεύματος. Πρὸς τί δή, ἔφη ὁ
Κῦρος, τοῦτο ἐπιθυμῶν; Ὡς ναὶ μὰ Δί', ἔφη, τῷ περιττῷ
κυκλωσόμενος. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ἀλλ' οὔτοι ἂν εἰδεῖεν
εἰ οἱ κυκλούμενοι κυκλωθεῖεν. ἀλλ' ἃ μὲν παρὰ σοῦ καιρὸς 21
μαθεῖν, ἀκηκόαμεν· ὑμᾶς δὲ χρή, ὦ ἄνδρες, οὕτω ποιεῖν·
νῦν μὲν ἐπειδὰν ἐνθένδε ἀπέλθητε, ἐπισκέψασθε καὶ τὰ τῶν
ἵππων καὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν ὅπλα· πολλάκις γὰρ μικροῦ ἐνδείᾳ
καὶ ἀνὴρ καὶ ἵππος καὶ ἅρμα ἀχρεῖον γίγνεται· αὔριον δὲ
πρῴ, ἕως ἂν ἐγὼ θύωμαι, πρῶτον μὲν χρὴ ἀριστῆσαι καὶ
ἄνδρας καὶ ἵππους, ὅπως ὅ τι ἂν πράττειν ἀεὶ καιρὸς ᾖ μὴ
τούτου ἡμῖν ἐνδέῃ· ἔπειτα δὲ σύ, ἔφη, ὦ Ἀρσάμα, ..., τὸ
δεξιὸν κέρας ἔχε ὥσπερ καὶ ἔχεις, καὶ οἱ ἄλλοι μυρίαρχοι ᾗπερ
νῦν ἔχετε· ὁμοῦ δὲ τοῦ ἀγῶνος ὄντος οὐδενὶ ἅρματι καιρὸς
ἵππους μεταζευγνύναι. παραγγείλατε δὲ τοῖς ταξιάρχοις καὶ
λοχαγοῖς ἐπὶ φάλαγγος καθίστασθαι εἰς δύο ἔχοντας ἕκαστον
τὸν λόχον. ὁ δὲ λόχος ἦν ἕκαστος εἴκοσι τέτταρες.
Καί τις εἶπε τῶν μυριάρχων· Καὶ δοκοῦμέν σοι, ἔφη, ὦ 22

1 ἐπέχουσιν Leonclavius : ἀπέχουσιν D : ἔχουσιν F : οὗτοι δ' ἀμφέχουσιν C A E G H   3 κατεῖχον D : κατεῖχε C A E G H : κρατεῖ F   4 ante πῶς add. εἰπὲ D F   5 μυρίαρχοι C E : μυριάρχαι cet.   6 ἔφασαν] ἔθεσαν C A E G H   7 μέντοι] μὲν D F   9 ὁ κῦρος om. C E   11 οὔτοι Brodaeus : οὗτοι codd.   12 οἱ om. D F   καιρὸς παρὰ σοῦ C E   15 τὰ om. D F   πολλάκις γὰρ] ὡς πολλάκις D F   17 ἂν om. D F   θύομαι D   18 ὅπως ὅ τι D F : ὅ τι δ' C A E G H   ᾖ] εἴη D F   19 ἡμῖν] μῖν A G : μιν H   ἀρσάμα cum lac. Pantazides, qui supplet τὸ ἀριστερόν, σὺ δέ, ὦ χρυσάντα, coll. vii. 1. 3 : ἀράσπα codd.   20 καὶ ἔχεις] κατέχεις D F   21 ἐμοῦ A H   δὲ] γὰρ D F   ἅρματι ἔτι D   22 τοὺς ἵππους D F   τοῖς om. D F   25 ἔφη om. D F

Κῦρε, ἱκανῶς ἕξειν εἰς τοσούτους τεταγμένοι πρὸς οὕτω
βαθεῖαν φάλαγγα; καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Αἱ δὲ βαθύτεραι
φάλαγγες ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τοῖς ὅπλοις τῶν ἐναντίων τί σοι,
ἔφη, δοκοῦσιν ἢ τοὺς πολεμίους βλάπτειν ἢ τοὺς συμμάχους
23 ὠφελεῖν; ἐγὼ μὲν γάρ, ἔφη, τοὺς εἰς ἑκατὸν τούτους ὁπλίτας
εἰς μυρίους ἂν μᾶλλον βουλοίμην τετάχθαι· οὕτω γὰρ ἂν
ἐλαχίστοις μαχοίμεθα. ἐξ ὅσων μέντοι ἐγὼ τὴν φάλαγγα
βαθυνῶ οἴομαι ὅλην ἐνεργὸν καὶ σύμμαχον ποιήσειν αὐτὴν
24 ἑαυτῇ. ἀκοντιστὰς μὲν ἐπὶ τοῖς θωρακοφόροις τάξω, ἐπὶ δὲ
τοῖς ἀκοντισταῖς τοὺς τοξότας. τούτους γὰρ πρωτοστάτας
μὲν τί ἄν τις τάττοι, οἳ καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι μηδεμίαν
μάχην ἂν ὑπομεῖναι ἐκ χειρός; προβεβλημένοι δὲ τοὺς
θωρακοφόρους μενοῦσί τε, καὶ οἱ μὲν ἀκοντίζοντες, οἱ δὲ
τοξεύοντες, ὑπὲρ τῶν πρόσθεν πάντων λυμανοῦνται τοὺς
πολεμίους. ὅ τι δ' ἂν κακουργῇ τις τοὺς ἐναντίους, δῆλον ὅτι
25 παντὶ τούτῳ τοὺς συμμάχους κουφίζει. τελευταίους μέντοι
στήσω τοὺς ἐπὶ πᾶσι καλουμένους. ὥσπερ γὰρ οἰκίας οὔτε
ἄνευ λιθολογήματος ὀχυροῦ οὔτε ἄνευ τῶν στέγειν ποιούντων
οὐδὲν ὄφελος, οὕτως οὐδὲ φάλαγγος οὔτ' ἄνευ τῶν πρώτων
οὔτ' ἄνευ τῶν τελευταίων, εἰ μὴ ἀγαθοὶ ἔσονται, ὄφελος
26 οὐδέν. ἀλλ' ὑμεῖς τ', ἔφη, ὡς παραγγέλλω τάττεσθε, καὶ
ὑμεῖς οἱ τῶν πελταστῶν ἄρχοντες ἐπὶ τούτοις ὡσαύτως
τοὺς λόχους καθίστατε, καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν τοξοτῶν ἐπὶ τοῖς
27 πελτασταῖς ὡσαύτως. σὺ δέ, ὃς τῶν ἐπὶ πᾶσιν ἄρχεις,
τελευταίους ἔχων τοὺς ἄνδρας παράγγελλε τοῖς σαυτοῦ ἐφορᾶν

1 τεταγμένους H A G 3 ἢ om. C Λ E G H 4 δοκοῦσιν ἔφη D F pr. ἢ] εἶναι C E: om. D 6 εἰς μυρίους] δισμυρίους D F μᾶλλον] τούτους C E βουλοίμην μᾶλλον D F οὕτως D F post ἂν add. ἐν C E H 7 οἵων D F 8 βαθύνων C Λ E G H 9 μὲν om. D: γὰρ F 10 τοὺς om. D F 11 τί ἄν τις scripsi: τοι ἄν τις H Λ G: ἄν τις C E et D F: πῶς ἄν τις cod. *Med.* 55, 19: τίς ἂν Stephanus 14 πάντως Pantazides 17 ἐπὶ πᾶσι] κατόπιν πάντων C E 18 λιθουργήματος F ὀχυροῦν H A G στέγειν Λ H: στέγην cet. 19 ὄφελος οὐδὲν D F 20 εἰ . . . ἔσονται] ἢν . . . ὦσιν D F 21 τ' om. C Λ E G H 25 σεαυτοῦ E: ἑαυτοῦ cet.

τε ἑκάστῳ τοὺς καθ' αὑτὸν καὶ τοῖς μὲν τὸ δέον ποιοῦσιν
ἐπικελεύειν, τοῖς δὲ μαλακυνομένοις ἀπειλεῖν ἰσχυρῶς· ἢν
δέ τις στρέφηται προδιδόναι θέλων, θανάτῳ ζημιοῦν. ἔργον
γάρ ἐστι τοῖς μὲν πρωτοστάταις θαρρύνειν τοὺς ἑπομένους
καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ· ὑμᾶς δὲ δεῖ τοὺς ἐπὶ πᾶσι τεταγμένους
πλείω φόβον παρέχειν τοῖς κακοῖς τοῦ ἀπὸ τῶν πολεμίων.
καὶ ὑμεῖς μὲν ταῦτα ποιεῖτε. σὺ δέ, ὦ Εὐφράτα, ὃς ἄρχεις 28
τῶν ἐπὶ ταῖς μηχαναῖς, οὕτω ποίει ὅπως τὰ ζεύγη τὰ τοὺς
πύργους ἄγοντα ἕψεται ὡς ἐγγύτατα τῆς φάλαγγος. σὺ δ', 29
ὦ Δαοῦχε, ὃς ἄρχεις τῶν σκευοφόρων, ἐπὶ τοῖς πύργοις ἄγε
πάντα τὸν τοιοῦτον στρατόν· οἱ δὲ ὑπηρέται σου ἰσχυρῶς
κολαζόντων τοὺς προϊόντας τοῦ καιροῦ ἢ λειπομένους. σὺ 30
δέ, ὦ Καρδοῦχε, ὃς ἄρχεις τῶν ἁρμαμαξῶν αἳ ἄγουσι τὰς
γυναῖκας, κατάστησον αὐτὰς τελευταίας ἐπὶ τοῖς σκευοφόροις.
ἑπόμενα γὰρ ταῦτα πάντα καὶ πλήθους δόξαν παρέξει καὶ
ἐνεδρεύειν ἡμῖν ἐξουσία ἔσται, καὶ τοὺς πολεμίους, ἢν κυκλοῦ-
σθαι πειρῶνται, μείζω τὴν περιβολὴν ἀναγκάσει ποιεῖσθαι·
ὅσῳ δ' ἂν μεῖζον χωρίον περιβάλλωνται, τοσούτῳ ἀνάγκη
αὐτοὺς ἀσθενεστέρους γίγνεσθαι. καὶ ὑμεῖς μὲν οὕτω ποιεῖτε· 31
σὺ δέ, ὦ Ἀρτάοζε καὶ Ἀρταγέρσα, τὴν χιλιοστὺν ἑκάτερος
τῶν σὺν ὑμῖν πεζῶν ἐπὶ τούτοις ἔχετε. καὶ σύ, ὦ Φαρνοῦχε 32
καὶ Ἀσιαδάτα, τὴν τῶν ἱππέων χιλιοστὺν ἧς ἑκάτερος ἄρχει
ὑμῶν μὴ συγκατατάττετε εἰς τὴν φάλαγγα, ἀλλ' ὄπισθεν
τῶν ἁρμαμαξῶν ἐξοπλίσθητε καθ' ὑμᾶς αὐτούς· ἔπειτα πρὸς
ἐμὲ ἥκετε σὺν τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσιν. οὕτω δὲ δεῖ ὑμᾶς

1 τοὺς] τοῖς G H   2 κακυνομένοις C A E G H   4 θρασύνειν C A E G H   5 ὑμᾶς δὲ D F: καὶ ὑμᾶς δὲ C E: καὶ ὑμᾶς H A G   7 ἀβραδάτα D F   9 πύργους ἄγοντα] ὑπηρέτας καὶ τοὺς πύργους φέροντα D F   10 δαδοῦχε C A E G   ἐπὶ τοῖς πύργοις ἐπὶ ταῖς μηχαναῖς A E G H: ἐπὶ ταῖς μηχαναῖς C   ἄγετε D F   11 post σου add. τῶν ὄχλων C A E G H   13 καρδοῦχε D F: καδοῦχε C: καροῦχα A E G H   αἳ . . . γυναῖκας delere voluit Weiske   15 πάντα ταῦτα A H   παρέξει F: παρέξειν D: παρέχει C A E G H   16 τοῖς πολεμίοις codd.: corr. Schneider   17 πειρῶνται] βούλωνται D F   18 μεῖζον G: μείζω cet.   περιβάλωνται H A G   19 post μὲν add. αὖ D, ἀῦι F, οὖν G   20 ἀρταγέρσα] ἀρτασάασε C E   21 ἐπὶ τούτοις ἔχετε om. D F   22 ὑμῶν ἄρχει D F   23 κατατάσσετε C E   ὄπισθε A H

33 παρεσκευάσθαι ὡς πρώτους δεῆσον ἀγωνίζεσθαι. καὶ σὺ δὲ ὁ ἄρχων τῶν ἐπὶ ταῖς καμήλοις ἀνδρῶν, ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν ἐκτάττου· ποίει δ' ὅ τι ἄν σοι παραγγέλλῃ Ἀρτα-
34 γέρσης. ὑμεῖς δ' οἱ τῶν ἁρμάτων ἡγεμόνες διακληρωσάμενοι, ὁ μὲν λαχὼν ὑμῶν πρὸ τῆς φάλαγγος τὰ μεθ' ἑαυτοῦ ἑκατὸν ἔχων ἅρματα καταστησάτω· αἱ δ' ἕτεραι ἑκατοστύες τῶν ἁρμάτων, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν πλευρὸν τῆς στρατιᾶς στοιχοῦσα ἑπέσθω τῇ φάλαγγι ἐπὶ κέρως, ἡ δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον. Κῦρος μὲν οὕτω διέταττεν.

35 Ἀβραδάτας δὲ ὁ Σούσων βασιλεὺς εἶπεν· Ἐγώ σοι, Κῦρε, ἐθελούσιος ὑφίσταμαι τὴν κατὰ πρόσωπον τῆς ἀντίας
36 φάλαγγος τάξιν ἔχειν, εἰ μή τί σοι ἄλλο δοκεῖ. καὶ ὁ Κῦρος ἀγασθεὶς αὐτὸν καὶ δεξιωσάμενος ἐπήρετο τοὺς ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅρμασι Πέρσας· Ἦ καὶ ὑμεῖς, ἔφη, ταῦτα συγχωρεῖτε; ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι ἀπεκρίναντο ὅτι οὐ καλὸν εἴη ταῦτα ὑφίεσθαι, διεκλήρωσεν αὐτούς, καὶ ἔλαχεν ὁ Ἀβραδάτας ᾗπερ ὑφίστατο, καὶ ἐγένετο κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους.
37 τότε μὲν δὴ ἀπιόντες καὶ ἐπιμεληθέντες ὧν προεῖπον ἐδειπνοποιοῦντο καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι ἐκοιμήθησαν.

IV Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρῴ Κῦρος μὲν ἐθύετο, ὁ δ' ἄλλος στρατὸς ἀριστήσας καὶ σπονδὰς ποιησάμενος ἐξωπλίζετο πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς χιτῶσι, πολλοῖς δὲ καὶ καλοῖς θώραξι καὶ κράνεσιν· ὥπλιζον δὲ καὶ ἵππους προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις· καὶ τοὺς μὲν μονίππους παραμηριδίοις, τοὺς δ' ὑπὸ τοῖς ἅρμασιν ὄντας παραπλευριδίοις· ὥστε ἤστραπτε μὲν χαλκῷ, ἤνθει δὲ φοινικίσι πᾶσα ἡ στρατιά.

2 Καὶ τῷ Ἀβραδάτᾳ δὲ τὸ τετράρρυμον ἅρμα καὶ ἵππων

1 post δεῆσον add. ὑμᾶς D F 2 ὁ C E G : ὦ A H et D F prius τῶν om. H A G 3 ὅ τι ἄν] ὃ C : ὡς E παραγγέλλει C E ἀρταγέρσας D F 5 πρὸ] πρὸς G H ἑκατὸν] ἕκαστος D F 7 στείχουσα H A G 8 κέρας D F 11 ὦ κῦρε E et D ὑπίσταμαι H A G 12 ὁ om. D F 18 προεῖπεν cit. Schneider 20 ὁ μὲν κῦρος D F 22 μὲν om. D F 24 μονίππους] ἵππους D F παραμηρίοις C A E G : παραμηρίους H 25 ὑπὸ] ἐπὶ D F ὄντας om. D F παραπλευριδίους H 26 φοινικοῖς C E ἡ πᾶσα C E 27 ἀβραδάτῃ H A G et D F τετράρυμον H A G et D F ἵππω C E

ὀκτὼ παγκάλως ἐκεκόσμητο. ἐπεὶ δ' ἔμελλε τὸν λινοῦν
θώρακα, ὃς ἐπιχώριος ἦν αὐτοῖς, ἐνδύεσθαι, προσφέρει
αὐτῷ ἡ Πάνθεια ⟨χρυσοῦν⟩ καὶ χρυσοῦν κράνος καὶ περι-
βραχιόνια καὶ ψέλια πλατέα περὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν
καὶ χιτῶνα πορφυροῦν ποδήρη στολιδωτὸν τὰ κάτω καὶ
λόφον ὑακινθινοβαφῆ. ταῦτα δ' ἐποιήσατο λάθρᾳ τοῦ
ἀνδρὸς ἐκμετρησαμένη τὰ ἐκείνου ὅπλα. ὁ δὲ ἰδὼν ἐθαύ- 3
μασέ τε καὶ ἐπήρετο τὴν Πάνθειαν· Οὐ δήπου, ὦ γύναι,
συγκόψασα τὸν σαυτῆς κόσμον τὰ ὅπλα μοι ἐποιήσω; Μὰ
Δί', ἔφη ἡ Πάνθεια, οὔκουν τόν γε πλείστου ἄξιον· σὺ γὰρ
ἔμοιγε, ἢν καὶ τοῖς ἄλλοις φανῇς οἷόσπερ ἐμοὶ δοκεῖς εἶναι,
μέγιστος κόσμος ἔσῃ. ταῦτα δὲ λέγουσα ἅμα ἐνέδυε τὰ
ὅπλα, καὶ λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο, ἐλείβετο δὲ αὐτῇ τὰ
δάκρυα κατὰ τῶν παρειῶν.
Ἐπεὶ δὲ καὶ πρόσθεν ὢν ἀξιοθέατος ὁ Ἀβραδάτας ὡπλίσθη 4
τοῖς ὅπλοις τούτοις, ἐφάνη μὲν κάλλιστος καὶ ἐλευθεριώ-
τατος, ἅτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχούσης· λαβὼν δὲ παρὰ
τοῦ ὑφηνιόχου τὰς ἡνίας παρεσκευάζετο ὡς ἀναβησόμενος
ἤδη ἐπὶ τὸ ἅρμα. ἐν δὲ τούτῳ ἡ Πάνθεια ἀποχωρῆσαι 5
κελεύσασα τοὺς παρόντας πάντας ἔλεξεν· Ἀλλ' ὅτι μέν,
ὦ Ἀβραδάτα, εἴ τις καὶ ἄλλη πώποτε γυνὴ τὸν ἑαυτῆς
ἄνδρα μεῖζον τῆς αὑτῆς ψυχῆς ἐτίμησεν, οἶμαί σε γιγνώ-
σκειν ὅτι καὶ ἐγὼ μία τούτων εἰμί. τί οὖν ἐμὲ δεῖ καθ' ἓν
ἕκαστον λέγειν; τὰ γὰρ ἔργα οἶμαί σοι πιθανώτερα παρε-
σχῆσθαι τῶν νῦν λεχθέντων λόγων. ὅμως δὲ οὕτως ἔχουσα 6
πρὸς σὲ ὥσπερ σὺ οἶσθα, ἐπομνύω σοι τὴν ἐμὴν καὶ σὴν

3 χρυσοῦν add. Meyer prius καὶ om. C A E G H 4 ψέλλια C A E G H 5 φολιδωτὸν C E G τὰ om. D F 6 τοῦ ἀνδρὸς om. C E 7 ὅπλα om. G H 8 ἤρετο D F οὐ D F : σὺ C A E G H 9 μοι om. C E 11 ἢν] ἂν D F φανεὶς D : φάνηθι F οἷος D : ὡς F 12 ἔσῃ om. D F δὲ om. D F ἐνέδυέ τε τὰ D F 13 αὐτῆς A E G H : αὐτοῖς C 15 ἀβραδάτης H A G et D F 17 καὶ om. E et F ante παρὰ add. καὶ C E 18 ἡνιόχου H A G 19 ὑποχωρῆσαι D F 22 μείζω C E et F αὑτῆς D : αὐτῆς F : ἑαυτῆς C A E G H 23 τούτων μία D F 25 post νῦν add. ἂν Cobet λόγων om. D F ἑκοῦσα D F 26 καὶ τὴν σὴν D F

φιλίαν ἦ μὴν ἐγὼ βούλεσθαι ἂν μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ
γενομένου κοινῇ γῆν ἐπιέσασθαι μᾶλλον ἢ ζῆν μετ᾽ αἰσχυνο-
μένου αἰσχυνομένη· οὕτως ἐγὼ καὶ σὲ τῶν καλλίστων καὶ
7 ἐμαυτὴν ἠξίωκα. καὶ Κύρῳ δὲ μεγάλην τινὰ δοκῶ ἡμᾶς
χάριν ὀφείλειν, ὅτι με αἰχμάλωτον γενομένην καὶ ἐξαι-
ρεθεῖσαν αὑτῷ οὔτε ὡς δούλην ἠξίωσε κεκτῆσθαι οὔτε ὡς
ἐλευθέραν ἐν ἀτίμῳ ὀνόματι, διεφύλαξε δὲ σοὶ ὥσπερ
8 ἀδελφοῦ γυναῖκα λαβών. πρὸς δὲ καὶ ὅτε Ἀράσπας ἀπέστη
αὐτοῦ ὁ ἐμὲ φυλάττων, ὑπεσχόμην αὐτῷ, εἴ με ἐάσειε πρὸς
σὲ πέμψαι, ἥξειν αὐτῷ σὲ πολὺ Ἀράσπου ἄνδρα καὶ
πιστότερον καὶ ἀμείνονα.

9 Ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Ἀβραδάτας ἀγασθεὶς τοῖς
λόγοις καὶ θιγὼν αὐτῆς τῆς κεφαλῆς ἀναβλέψας εἰς τὸν
οὐρανὸν ἐπηύξατο· Ἀλλ᾽, ὦ Ζεῦ μέγιστε, δός μοι φανῆναι
ἀξίῳ μὲν Πανθείας ἀνδρί, ἀξίῳ δὲ Κύρου φίλῳ τοῦ ἡμᾶς
τιμήσαντος. ταῦτ᾽ εἰπὼν κατὰ τὰς θύρας τοῦ ἁρματείου
10 δίφρου ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἅρμα. ἐπεὶ δὲ ἀναβάντος αὐτοῦ
κατέκλεισε τὸν δίφρον ὁ ὑφηνίοχος, οὐκ ἔχουσα ἡ Πάνθεια
πῶς ἂν ἔτι ἄλλως ἀσπάσαιτο αὐτόν, κατεφίλησε τὸν δίφρον·
καὶ τῷ μὲν προῄει ἤδη τὸ ἅρμα, ἡ δὲ λαθοῦσα αὐτὸν συν-
εφείπετο, ἕως ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν Ἀβραδάτας εἶπε·
11 Θάρρει, Πάνθεια, καὶ χαῖρε καὶ ἄπιθι ἤδη. ἐκ τούτου δὴ
οἱ εὐνοῦχοι καὶ αἱ θεράπαιναι λαβοῦσαι ἀπῆγον αὐτὴν εἰς
τὴν ἁρμάμαξαν καὶ κατακλίναντες κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ.
οἱ δὲ ἄνθρωποι, καλοῦ ὄντος τοῦ θεάματος τοῦ τε Ἀβρα-
δάτου καὶ τοῦ ἅρματος, οὐ πρόσθεν ἐδύναντο θεάσασθαι
αὐτὸν πρὶν ἡ Πάνθεια ἀπῆλθεν.

4 καὶ om. C E δοκῶ post δὲ E et D F 6 αὐτῷ C E: ἑαυτῷ cet. ante ὡς δούλην add. με C A E G H 8 ὁ ἀράσπας C 9 ἐάσει G et D: ἐάσεις F 10 post ἥξειν add. ἔσεσθαι C A E G H ἀράσπα C A E G H 12 ἀβραδάτης A H et D F hic et § 10 τοῖς λόγοις] αὐτὴν D F 13 θίγων codd. εἰς] πρὸς D F 15 post δὲ add. καὶ H A G 16 τετιμηκότος C E 18 οὐκ] οὐδ᾽ H A G 19 ἂν om. D F ἔτι om. C E ἄλλως ἢ D F 21 ὁ ἀβραδάτα(η F)ς D F 23 αὐτὴν om. E: post λαβοῦσαι D F 24 κατακλίναντες] κατέκλιναν καὶ D F τὴν σκηνήν E et Pollux x. 52 25 τε om. G et D F

Ὡς δ' ἐκεκαλλιερήκει μὲν ὁ Κῦρος, ἡ δὲ στρατιὰ παρετέ- 12
τακτο αὐτῷ ὥσπερ παρήγγειλε, κατέχων σκοπὰς ἄλλας πρὸ
ἄλλων συνεκάλεσε τοὺς ἡγεμόνας καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἄνδρες 13
φίλοι καὶ σύμμαχοι, τὰ μὲν ἱερὰ οἱ θεοὶ ἡμῖν φαίνουσιν
οἷάπερ ὅτε τὴν πρόσθεν νίκην ἔδοσαν· ὑμᾶς δ' ἐγὼ βούλο-
μαι ἀναμνῆσαι ὧν μοι δοκεῖτε μεμνημένοι πολὺ ἂν εὐθυμό-
τεροι εἰς τὸν ἀγῶνα ἰέναι. ἠσκήκατε μὲν γὰρ τὰ εἰς τὸν 14
πόλεμον πολὺ μᾶλλον τῶν πολεμίων, συντέτραφθε δὲ καὶ
συντέταχθε ἐν τῷ αὐτῷ πολὺ πλείω ἤδη χρόνον ἢ οἱ πολέμιοι
καὶ συννενικήκατε μετ' ἀλλήλων· τῶν δὲ πολεμίων οἱ πολλοὶ
συνήττηνται μεθ' αὑτῶν, οἱ δὲ ἀμάχητοι ἑκατέρων οἱ μὲν
τῶν πολεμίων ἴσασιν ὅτι προδότας τοὺς παραστάτας ἔχουσιν,
ὑμεῖς δὲ οἱ μεθ' ἡμῶν ἴστε ὅτι μετὰ θελόντων τοῖς συμμά-
χοις ἀρήγειν μαχεῖσθε. εἰκὸς δὲ τοὺς μὲν πιστεύοντας 15
ἀλλήλοις ὁμόνως μάχεσθαι μένοντας, τοὺς δὲ ἀπιστοῦντας
ἀναγκαῖον βουλεύεσθαι πῶς ἂν ἕκαστοι τάχιστα ἐκποδὼν
γένοιντο. ἴωμεν δή, ὦ ἄνδρες, ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἅρματα 16
μὲν ἔχοντες ὡπλισμένα πρὸς ἄοπλα τὰ τῶν πολεμίων, ὡς
δ' αὔτως καὶ ἱππέας καὶ ἵππους ὡπλισμένους πρὸς ἀόπλους,
ὡς ἐκ χειρὸς μάχεσθαι. πεζοῖς δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις οἷς καὶ 17
πρόσθεν μαχεῖσθε, Αἰγύπτιοι δὲ ὁμοίως μὲν ὡπλισμένοι
εἰσίν, ὁμοίως δὲ τεταγμένοι· τάς τε γὰρ ἀσπίδας μείζους
ἔχουσιν ἢ ὡς ποιεῖν τι καὶ ὁρᾶν, τεταγμένοι τε εἰς ἑκατὸν
δῆλον ὅτι κωλύσουσιν ἀλλήλους μάχεσθαι πλὴν πάνυ ὀλί-
γων. εἰ δὲ ὠθοῦντες ἐξώσειν πιστεύουσιν, ἵπποις αὐτοὺς 18
πρῶτον δεήσει ἀντέχειν καὶ σιδήρῳ ὑφ' ἵππων ἰσχυριζομένῳ·

1 δ' ἐκεκαλλιερήκει D: δὲ καὶ καλλιερήκει C A: δὲ κεκαλλιερήκει E G H: δὲ καλλιερήκει F 2 κατέχων . . . ἄλλων suspectum Hartmano 4 ξύμμαχοι G ἡμῖν post ἱερὰ D: om. F 7 μὲν om. D F 8 μᾶλλον ἢ H A G 9 τῷ om. C E 10 οἱ πολλοὶ μὲν ἥττηνται D F 11 μετ' αὐτῶν C A E G H: μεθ' ἑαυτῶν F: καθ' ἑαυτῶν D ἄμαχοι cit. Dind. 13 μετ' ἐθελόντων F τῶν συμμάχων D F 14 μαχεῖσθε C E: μάχεσθε cet. 15 ὁμονόως codd.: corr. Dind. 16 ἂν om. D F ἐκποδῶν A H et F 20 οἷς] οἵοις D F 21 αἰγυπτίοις δὲ οἳ ὁμοίως D F 23 ἑκατὸν] ἕκαστον C A G H 25 ante ὠθοῦντες add. τῷ D F

ἣν δέ τις αὐτῶν καὶ ὑπομείνῃ, πῶς ἅμα δυνήσεται ἱππο-
μαχεῖν τε καὶ φαλαγγομαχεῖν καὶ πυργομαχεῖν; καὶ γὰρ
οἱ ἀπὸ τῶν πύργων ἡμῖν μὲν ἐπαρήξουσι, τοὺς δὲ πολεμίους
19 παίοντες ἀμηχανεῖν ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι ποιήσουσιν. εἰ δέ
τινος ἔτι ἐνδεῖσθαι δοκεῖτε, πρὸς ἐμὲ λέγετε· σὺν γὰρ θεοῖς
οὐδενὸς ἀπορήσομεν. καὶ εἰ μέν τις εἰπεῖν τι βούλεται,
λεξάτω· εἰ δὲ μή, ἐλθόντες πρὸς τὰ ἱερὰ καὶ προσευξάμενοι
20 οἷς ἐθύσαμεν θεοῖς ἴτε ἐπὶ τὰς τάξεις· καὶ ἕκαστος ὑμῶν
ὑπομιμνῃσκέτω τοὺς μεθ᾽ αὑτοῦ ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς, καὶ ἐπι-
δεικνύτω τις τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ἄξιον ἀρχῆς, ἄφοβον
δεικνὺς καὶ σχῆμα καὶ πρόσωπον καὶ λόγους.

1 *ὑπομένῃ* D F 2 *καὶ πυργομαχεῖν* om. C Λ E G H 5 *τινες* H A G: *τι* D *γὰρ* om. C E 6 *οὐδὲν* D F *τι* post *βούλεται* C E 8 *ἐθύομεν* D F 9 *ἑαυτοῦ* C E et D

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ

Οἱ μὲν δὴ εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς ἀπῇσαν πρὸς τὰς τάξεις· I
τῷ δὲ Κύρῳ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν προσήνεγκαν οἱ θεράποντες
ἐμφαγεῖν καὶ πιεῖν ἔτι οὖσιν ἀμφὶ τὰ ἱερά. ὁ δὲ Κῦρος
ὥσπερ εἶχεν ἑστηκὼς ἀπαρξάμενος ἠρίστα καὶ μετεδίδου
ἀεὶ τῷ μάλιστα δεομένῳ· καὶ σπείσας καὶ εὐξάμενος ἔπιε,
καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ περὶ αὐτὸν οὕτως ἐποίουν. μετὰ δὲ
ταῦτα αἰτησάμενος Δία πατρῷον ἡγεμόνα εἶναι καὶ σύμμαχον
ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸν ἵππον καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἐκέλευεν.
ὡπλισμένοι δὲ πάντες ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κῦρον τοῖς αὐτοῖς 2
Κύρῳ ὅπλοις, χιτῶσι φοινικοῖς, θώραξι χαλκοῖς, κράνεσι
χαλκοῖς, λόφοις λευκοῖς, μαχαίραις, παλτῷ κρανείνῳ ἑνὶ
ἕκαστος· οἱ δὲ ἵπποι προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις καὶ
παραμηριδίοις χαλκοῖς· τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα παραμηρίδια ἦν
καὶ τῷ ἀνδρί· τοσοῦτον μόνον διέφερον τὰ Κύρου ὅπλα ὅτι
τὰ μὲν ἄλλα ἐκέχριτο τῷ χρυσοειδεῖ χρώματι, τὰ δὲ Κύρου
ὅπλα ὥσπερ κάτοπτρον ἐξέλαμπεν. ἐπεὶ δὲ ἀνέβη καὶ 3
ἔστη ἀποβλέπων ᾗπερ ἔμελλε πορεύεσθαι, βροντὴ δεξιὰ
ἐφθέγξατο· ὁ δ' εἶπεν· Ἑψόμεθά σοι, ὦ Ζεῦ μέγιστε. καὶ
ὡρμᾶτο ἐν μὲν δεξιᾷ ἔχων Χρυσάνταν τὸν ἵππαρχον καὶ τοὺς
ἱππέας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Ἀρσάμαν καὶ τοὺς πεζούς. παρηγ- 4
γύησε δὲ παρορᾶν πρὸς τὸ σημεῖον καὶ ἐν ἴσῳ ἕπεσθαι·

3 *ἐμφαγεῖν καὶ πιεῖν* V cor.: *ἐμφαγεῖν καὶ ἐμποεῖν* D: *ἐμφαγεῖν καὶ ἐμποιεῖν* F: *ἐμπιεῖν καὶ φαγεῖν* C A E G H 8 *αὐτὸν* C E H et F *ἐκέλευσεν* A G et D 9 *ἦσαν* om. C A E G H 11 *λόφοις λευκοῖς* om. A: *λόφοις δὲ λευκοῖς* C E G H *κρανεΐνῳ* D: *κράνει* C A E G H: *κραΐνῳ* F *οἷς ἐνὶ* D f: *οἷς ἔνι* F 12 *καὶ παραμηριδίοις* Weiske: *καὶ παραπλευριδίοις* D F: om. C A E G H 13 *παραμηρίδια ἦν καὶ* Weiske: *καὶ παραμηρίδια ἦν* codd. 14 *διέφερε* D F *ὅπλα . . . κύρου* om. C E 15 *ἐκέχριστο* H A G et D: *ἐκέχρωστο* F: corr. Cobet 16 *ἐξέλαμπον* G 17 *βλέπων* H A G et D F 19 *μὲν ἐν* codd.: corr. Dind. 20 *ἀρσάμαν* Philelphus: *ἀρίσμαν* H A G: *ἀρίσμον* C E: *ἀρασάμβαν* D: *ἀρασάμαν* F

ἦν δὲ αὐτῷ τὸ σημεῖον ἀετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ
ἀνατεταμένος. καὶ νῦν δ' ἔτι τοῦτο τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν
βασιλεῖ διαμένει. πρὶν δὲ ὁρᾶν τοὺς πολεμίους εἰς τρὶς
ἀνέπαυσε τὸ στράτευμα.
5 Ἐπεὶ δὲ προεληλύθεσαν ὡς εἴκοσι σταδίους, ἤρχοντο
ἤδη τὸ τῶν πολεμίων στράτευμα ἀντιπροσιὸν καθορᾶν. ὡς
δ' ἐν τῷ καταφανεῖ πάντες ἀλλήλοις ἐγένοντο καὶ ἔγνωσαν
οἱ πολέμιοι πολὺ ἑκατέρωθεν ὑπερφαλαγγοῦντες, στήσαντες
τὴν αὑτῶν φάλαγγα (οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως κυκλοῦσθαι), ἐπέ-
καμπτον εἰς κύκλωσιν, ὥσπερ γάμμα ἑκατέρωθεν τὴν ἑαυτῶν
6 τάξιν ποιήσαντες, ὡς πάντοθεν ἅμα μάχοιντο. ὁ δὲ Κῦρος
ὁρῶν ταῦτα οὐδέν τι μᾶλλον ἀφίστατο, ἀλλ' ὡσαύτως ἡγεῖτο.
κατανοῶν δὲ ὡς πρόσω τὸν καμπτῆρα ἑκατέρωθεν ἐποιή-
σαντο περὶ ὃν κάμπτοντες ἀνέτεινον τὰ κέρατα, Ἐννοεῖς,
ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἔνθα τὴν ἐπικαμπὴν ποιοῦνται; Πάνυ
γε, ἔφη ὁ Χρυσάντας, καὶ θαυμάζω γε· πολὺ γάρ μοι δοκοῦ-
σιν ἀποσπᾶν τὰ κέρατα ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος. Ναὶ
7 μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀπό γε τῆς ἡμετέρας. Τί δὴ
τοῦτο; Δῆλον ὅτι φοβούμενοι μὴ ἢν ἐγγὺς ἡμῶν γένωνται
τὰ κέρατα τῆς φάλαγγος ἔτι πρόσω οὔσης, ἐπιθώμεθα αὐτοῖς.
Ἔπειτ', ἔφη ὁ Χρυσάντας, πῶς δυνήσονται ὠφελεῖν οἱ
ἕτεροι τοὺς ἑτέρους οὕτω πολὺ ἀπέχοντες ἀλλήλων; Ἀλλὰ
δῆλον, ἔφη ὁ Κῦρος, ὅτι ἡνίκα ἂν γένωνται τὰ κέρατα
ἀναβαίνοντα κατ' ἀντιπέρας τῶν πλαγίων τοῦ ἡμετέρου
στρατεύματος, στραφέντες ὡς εἰς φάλαγγα ἅμα πάντοθεν
8 ἡμῖν προσίασι μαχούμενοι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Χρυσάντας, εὖ

3 εἰς G et D: καὶ cet. 5 δὲ ἤδη C A E G H προεληλύθεισαν F: προσεληλύθεσαν C A E G H: προσεληλύθεισαν D 6 παρορᾶν codd.: corr. Dind. 7 ἀλλήλοις] ἕλληνες C A E G H 9 αὐτῶν C A E G H: ἑαυτῶν D F ἐπεκάμπτουν A H 10 ὅπως ὥσπερ D F 11 ὡς om. D F ὁ δὲ κῦρος] κῦρος δὲ D F 13 ἐποιήσατο A G 14 ἔτεινον C E 17 αὐτῶν F 19 post ὅτι add. ἔφη D F ἢν ἐγγὺς] ἔνεγγυς H A G γένωνται C E: γένηται cet. 20 ἔτι] ἐπὶ C A E G H 22 ἀλλὰ δῆλον om. H A G 23 ὁ κῦρος om. H A G γένωνται H A G: γένηται cet. 25 στραφέντες] στραφεῖεν C A G H: στραφήσονται E 26 προσίασι cod. *Med.* 55, 19: om. C A E G H προίασιν ὡς ἅμα πάντοθεν D F

σοι δοκοῦσι βουλεύεσθαι; Πρός γε ἃ ὁρῶσι· πρὸς δὲ ἃ οὐχ ὁρῶσιν ἔτι κάκιον ἢ εἰ κατὰ κέρας προσῇσαν. ἀλλὰ σὺ μέν, ἔφη, ὦ Ἀρσάμα, ἡγοῦ τῷ πεζῷ ἠρέμα ὥσπερ ἐμὲ ὁρᾷς· καὶ σύ, ὦ Χρυσάντα, ἐν ἴσῳ τούτῳ τὸ ἱππικὸν ἔχων συμπαρέπου. ἐγὼ δὲ ἄπειμι ἐκεῖσε ὅθεν μοι δοκεῖ καιρὸς εἶναι ἄρχεσθαι τῆς μάχης· ἅμα δὲ παριὼν ἐπισκέψομαι ἕκαστα πῶς ἡμῖν ἔχει. ἐπειδὰν δ' ἐκεῖ γένωμαι, ὅταν ἤδη ὁμοῦ 9
προσιόντες ἀλλήλοις γιγνώμεθα, παιᾶνα ἐξάρξω, ὑμεῖς δὲ ἐπείγεσθε. ἡνίκα δ' ἂν ἡμεῖς ἐγχειρῶμεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθήσεσθε μέν, οὐ γὰρ οἶμαι ὀλίγος θόρυβος ἔσται, ὁρμήσεται δὲ τηνικαῦτα Ἀβραδάτας ἤδη σὺν τοῖς ἅρμασιν εἰς τοὺς ἐναντίους· οὕτω γὰρ αὐτῷ εἰρήσεται· ὑμᾶς δὲ χρὴ ἕπεσθαι ἐχομένους ὅτι μάλιστα τῶν ἁρμάτων. οὕτω γὰρ μάλιστα τοῖς πολεμίοις τεταραγμένοις ἐπιπεσούμεθα. παρέσομαι δὲ κἀγὼ ᾗ ἂν δύνωμαι τάχιστα διώκων τοὺς ἄνδρας, ἢν οἱ θεοὶ θέλωσι.

Ταῦτ' εἰπὼν καὶ ξύνθημα παρεγγυήσας Ζεὺς σωτὴρ καὶ 10
ἡγεμὼν ἐπορεύετο. μεταξὺ δὲ τῶν ἁρμάτων καὶ τῶν θωρακοφόρων διαπορευόμενος ὁπότε προσβλέψειέ τινας τῶν ἐν ταῖς τάξεσι, τότε μὲν εἶπεν ἄν· Ὦ ἄνδρες, ὡς ἡδὺ ὑμῶν τὰ πρόσωπα θεάσασθαι. τοτὲ δ' αὖ ἐν ἄλλοις ἂν ἔλεξεν· Ἆρα ἐννοεῖτε, ἄνδρες, ὅτι ὁ νῦν ἀγών ἐστιν οὐ μόνον περὶ τῆς τήμερον νίκης, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς πρόσθεν ἣν νενικήκατε καὶ περὶ πάσης εὐδαιμονίας; ἐν ἄλλοις δ' ἂν παριὼν εἶπεν· 11
Ὦ ἄνδρες, τὸ ἀπὸ τοῦδε οὐδέν ποτε ἔτι θεοὺς αἰτιατέον ἔσται· παραδεδώκασι γὰρ ἡμῖν πολλά τε καὶ ἀγαθὰ κτήσα-

1 πρός γε] πρὸς C E 5 περίειμι D F 6 περιὼν G καὶ ἐπισκέψομαι G et D 8 γενώμεθα C E παιῶνα H A G ἐξάρχω C E G 9 ἐφέπεσθε D F 10 ὁρμήσεται] εὑρήσετε C A E G H 11 τηνικαῦτα] ἡνίκα αὐτὸς C A E G H ἀβραδάτης H A G et D F 14 τῶν πολεμίων τεταραγμένων C E 17 συνθήματα D F ζεῦ D F σῶτερ D 21 ἄλλοις ἂν] ἄλλοισιν C A E G H 23 καὶ om. H A G ἐνικήσατε D F 24 δ' ἂν] δὲ C A E G H post ἂν add. αὖ D F παριὼν Hug: προσιὼν C A E G H: προιὼν D F 25 ποτε om. D 26 ἔτι ante ἔσται D F ante ἀγαθὰ add. μεγάλα D F

12 σθαι. ἀλλ' ἄνδρες ἀγαθοὶ γενώμεθα. κατ' ἄλλους δ' αὖ
τοιάδε· Ὦ ἄνδρες, εἰς τίνα ποτ' ἂν καλλίονα ἔρανον ἀλλή-
λους παρακαλέσαιμεν ἢ εἰς τόνδε; νῦν γὰρ ἔξεστιν ἀγαθοῖς
ἀνδράσι γενομένοις πολλὰ κἀγαθὰ ἀλλήλοις εἰσενεγκεῖν.
13 κατ' ἄλλους δ' αὖ· Ἐπίστασθε μέν, οἶμαι, ὦ ἄνδρες, ὅτι
νῦν ἆθλα πρόκειται τοῖς νικῶσι μὲν διώκειν, παίειν, κατα-
καίνειν, ἀγαθὰ ἔχειν, καλὰ ἀκούειν, ἐλευθέροις εἶναι, ἄρχειν·
τοῖς δὲ κακοῖς δῆλον ὅτι τἀναντία τούτων. ὅστις οὖν αὑτὸν
φιλεῖ, μετ' ἐμοῦ μαχέσθω· ἐγὼ γὰρ κακὸν οὐδὲν οὐδ' αἰσχρὸν
14 ἑκὼν εἶναι προσήσομαι. ὁπότε δ' αὖ γένοιτο κατά τινας
τῶν πρόσθεν συμμαχεσαμένων, εἶπεν ἄν· Πρὸς δὲ ὑμᾶς,
ὦ ἄνδρες, τί δεῖ λέγειν; ἐπίστασθε γὰρ οἵαν τε οἱ ἀγαθοὶ
ἐν ταῖς μάχαις ἡμέραν ἄγουσι καὶ οἵαν οἱ κακοί.
15 Ὡς δὲ παριὼν κατὰ Ἀβραδάταν ἐγένετο, ἔστη· καὶ ὁ
Ἀβραδάτας παραδοὺς τῷ ὑφηνιόχῳ τὰς ἡνίας προσῆλθεν
αὐτῷ· προσέδραμον δὲ καὶ ἄλλοι τῶν πλησίον τεταγμένων
καὶ πεζῶν καὶ ἁρματηλατῶν. ὁ δ' αὖ Κῦρος ἐν τοῖς παρα-
γεγενημένοις ἔλεξεν· Ὁ μὲν θεός, ὦ Ἀβραδάτα, ὥσπερ σὺ
ἠξίους, συνηξίωσέ σε καὶ τοὺς σὺν σοὶ πρωτοστάτας εἶναι
τῶν συμμάχων· σὺ δὲ τοῦτο μέμνησο, ὅταν δέῃ σε ἤδη
ἀγωνίζεσθαι, ὅτι Πέρσαι οἵ τε θεασόμενοι ὑμᾶς ἔσονται καὶ
οἱ ἑψόμενοι ὑμῖν καὶ οὐκ ἐάσοντες ἐρήμους ὑμᾶς ἀγωνί-
16 ζεσθαι. καὶ ὁ Ἀβραδάτας εἶπεν· Ἀλλὰ τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς
ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Κῦρε, καλῶς ἔχειν· ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ
με, ὅτι τὰ μὲν τῶν πολεμίων κέρατα ἰσχυρὰ ὁρῶ ἀνατεινό-
μενα καὶ ἅρμασι καὶ παντοδαπῇ στρατιᾷ· ἡμέτερον δ' οὐδὲν

1 ἄνδρες] ὦ ἄνδρες codd.: corr. Dind. 2 ποτ' ἂν] ποτε C A E G H 5 ὦ ἄνδρες οἶμαι C E 6 παίειν om. H A G: καὶ C E 7 κάλ' D F ἐλευθέρους E et F 8 αὑτὸν H cor. et D f: αὐτὸν H pr. A G et F: ἑαυτὸν C E 9 οὐδὲν κακὸν D F 10 προσήσομαι *Aldina*: προήσομαι codd. 11 συμμεμαχεσμένων C A G H: συμμεμαχουμένων E 14 ἀβραδάτην et ἀβραδάτης hic et infra H A G et D F καὶ] μὲν C A E G H 15 προσῆλθε δ' αὐτῷ C A E G H 16 οἱ ἄλλοι D F 18 ἔλεξε τοιάδε D E 19 σε om. C A E G H 21 θεασάμενοι C E et F 22 ἐάσονται C E: τες in ras. G: ες in ras. H ἡμᾶς H A G 23 μὲν om. D F 25 ante τῶν add. πλάγια C A E G H κέρατα om. D F

ἄλλο αὐτοῖς ἀντιτέτακται ἢ ἅρματα· ὥστ' ἔγωγ', ἔφη, εἰ μὴ
ἔλαχον τήνδε τὴν τάξιν, ᾐσχυνόμην ἂν ἐνθάδε ὤν· οὕτω
πολύ μοι δοκῶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· 17
Ἀλλ' εἰ τὰ παρὰ σοὶ καλῶς ἔχει, θάρρει ὑπὲρ ἐκείνων· ἐγὼ
γάρ σοι σὺν θεοῖς ἔρημα τῶν πολεμίων τὰ πλάγια ταῦτα
ἀποδείξω. καὶ σὺ μὴ πρότερον ἔμβαλλε τοῖς ἐναντίοις,
διαμαρτύρομαι, πρὶν ἂν φεύγοντας τούτους οὓς νῦν φοβῇ
θεάσῃ· τοιαῦτα δ' ἐμεγαληγόρει, μελλούσης τῆς μάχης
γίγνεσθαι· ἄλλως δ' οὐ μάλα μεγαλήγορος ἦν· Ὅταν
μέντοι ἴδῃς τούτους φεύγοντας, ἐμέ τε ἤδη παρεῖναι νόμιζε
καὶ ὅρμα εἰς τοὺς ἄνδρας· καὶ σὺ γὰρ τότε τοῖς μὲν ἐναν-
τίοις κακίστοις ἂν χρήσαιο, τοῖς δὲ μετὰ σαυτοῦ ἀρίστοις.
ἀλλ' ἕως ἔτι σοι σχολή, ὦ Ἀβραδάτα, πάντως παρελάσας 18
παρὰ τὰ σαυτοῦ ἅρματα παρακάλει τοὺς σὺν σοὶ εἰς τὴν
ἐμβολήν, τῷ μὲν προσώπῳ παραθαρρύνων, ταῖς δ' ἐλπίσιν
ἐπικουφίζων. ὅπως δὲ κράτιστοι φανεῖσθε τῶν ἐπὶ τοῖς
ἅρμασι, φιλονικίαν αὐτοῖς ἔμβαλλε· καὶ γάρ, εὖ ἴσθι, ἢν
τάδε εὖ γένηται, πάντες ἐροῦσι τὸ λοιπὸν μηδὲν εἶναι κερδα-
λεώτερον ἀρετῆς. ὁ μὲν δὴ Ἀβραδάτας ἀναβὰς παρήλαυνε
καὶ ταῦτ' ἐποίει.

Ὁ δ' αὖ Κῦρος παριὼν ὡς ἐγένετο πρὸς τῷ εὐωνύμῳ, 19
ἔνθα ὁ Ὑστάσπας τοὺς ἡμίσεις ἔχων ἦν τῶν Περσῶν
ἱππέων, ὀνομάσας αὐτὸν εἶπεν· Ὦ Ὑστάσπα, νῦν (ὁρᾷς;)
ἔργον τῆς σῆς ταχυεργίας· νῦν γὰρ ἢν φθάσωμεν τοὺς
πολεμίους κατακανόντες, οὐδεὶς ἡμῶν ἀποθανεῖται. καὶ ὁ 20
Ὑστάσπας ἐπιγελάσας εἶπεν· Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἐξ
ἐναντίας ἡμῖν μελήσει, τοὺς δ' ἐκ πλαγίου σὺ ἄλλοις πρόσ-
ταξον, ὅπως μηδ' οὗτοι σχολάζωσι. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν·

1 ἐγὼ C E 6 ἐναντίοις Dind. : αἰγυπτίοις ὡς ἐναντίοις C A E G et qui ὡς in ras. H : πολεμίοις D F 7 μαρτύρομαι C A E G H 10 τούτους om. C E : τούτους ἴδῃς D 11 καὶ γὰρ σὺ μὲν τοῖς ἐναντίοις C E 16 δὲ om. C E φανεῖσθε F : ῆ in ras. H : φανῆσθε cet. 18 εὖ om. D τὸ λοιπὸν] πολλοὶ C 21 τὸ εὐώνυμον C E 22 ὁ om. D F ὑστάσπης C A E G H 24 εἰ φθάσομεν C A E G H 25 κατακαίνοντες C A E G H 27 σὺ om. C E H

Ἀλλ' ἐπί γε τούτους ἐγὼ αὐτὸς παρέρχομαι· ἀλλ', ὦ
Ὑστάσπα, τόδε μέμνησο, ὅτῳ ἂν ἡμῶν ὁ θεὸς νίκην διδῷ,
ἤν τί που μένῃ πολέμιον, πρὸς τὸ μαχόμενον ἀεὶ συμ-
21 βάλλωμεν. ταῦτ' εἰπὼν προήει. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ πλευρὸν
παριὼν ἐγένετο καὶ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν ταύτῃ ἁρμάτων,
πρὸς τοῦτον ἔλεξεν· Ἐγὼ δὲ ἔρχομαι ὑμῖν ἐπικουρήσων·
ἀλλ' ὁπόταν αἴσθησθε ἡμᾶς ἐπιτιθεμένους κατ' ἄκρον, τότε
καὶ ὑμεῖς πειρᾶσθε ἅμα διὰ τῶν πολεμίων ἐλαύνειν· πολὺ
γὰρ ἐν ἀσφαλεστέρῳ ἔσεσθε ἔξω γενόμενοι ἢ ἔνδον ἀπο-
22 λαμβανόμενοι. ἐπεὶ δ' αὖ παριὼν ἐγένετο ὄπισθεν τῶν
ἁρμαμαξῶν, Ἀρταγέρσαν μὲν καὶ Φαρνοῦχον ἐκέλευσεν
ἔχοντας τήν τε τῶν πεζῶν χιλιοστὺν καὶ τὴν τῶν ἱππέων
μένειν αὐτοῦ. Ἐπειδὰν δ', ἔφη, αἰσθάνησθε ἐμοῦ ἐπιτιθε-
μένου τοῖς κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας, τότε καὶ ὑμεῖς τοῖς καθ'
ὑμᾶς ἐπιχειρεῖτε· μαχεῖσθε δ', ἔφη, πρὸς κέρας, ᾗπερ
ἀσθενέστατον στράτευμα γίγνεται, φάλαγγα [δ'] ἔχοντες,
ὥσπερ ἂν ἰσχυρότατοι εἴητε. καὶ εἰσὶ μέν, ὡς ὁρᾶτε, τῶν
πολεμίων ἱππεῖς οἱ ἔσχατοι· πάντως δὲ πρόετε πρὸς αὐτοὺς
τὴν τῶν καμήλων τάξιν, καὶ εὖ ἴστε ὅτι καὶ πρὶν μάχεσθαι
γελοίους τοὺς πολεμίους θεάσεσθε.
23 Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ταῦτα διαπραξάμενος ἐπὶ τὸ δεξιὸν
παρῄει· ὁ δὲ Κροῖσος νομίσας ἤδη ἐγγύτερον εἶναι τῶν
πολεμίων τὴν φάλαγγα σὺν ᾗ αὐτὸς ἐπορεύετο ἢ τὰ ἀνατει-
νόμενα κέρατα, ἦρε τοῖς κέρασι σημεῖον μηκέτι ἄνω πορεύε-
σθαι, ἀλλ' αὐτοῦ ἐν χώρᾳ στραφῆναι. ὡς δ' ἔστησαν ἀντία
πρὸς τὸ τοῦ Κύρου στράτευμα ὁρῶντες, ἐσήμηνεν αὐτοῖς
24 πορεύεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ οὕτω δὴ προσῇσαν

2 διδῷ D F : διαδῇ C E : om. A : διδοῖ G H 5 προιὼν E et D F ἐγίγνετο D F 6 δ' ἐπέρχομαι C A E G H 7 ἡμᾶς om. C E ἐπιτεθειμένους C A G H 12 τε om. C A E G H πεζῶν] περσῶν C A E G H 15 ᾗπερ Castalio : ὥσπερ codd. 16 ἀσθενέστατον D : ἀσθενέστερον cet. φάλαγγας ἔχοντες H A G δ' del. Sauppe 23 ἢ τὰ ἀνατεινόμενα] ἐπανατεινόμενα τὰ C A E G H 24 ἄνωθεν D F 25 αὐτοῦ om. D F ἐν τῇ χώρᾳ D F ἀντία] πάντες D F 26 τοῦ om. D F ἐσήμαινεν E et D F 27 προσῄεσαν C A E G H : προίεσαν D : προῄεσαν F

τρεῖς φάλαγγες ἐπὶ τὸ Κύρου στράτευμα, ἡ μὲν μία κατὰ
πρόσωπον, τὼ δὲ δύο, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιόν, ἡ δὲ κατὰ τὸ
εὐώνυμον· ὥστε πολὺν φόβον παρεῖναι πάσῃ τῇ Κύρου
στρατιᾷ. ὥσπερ γὰρ μικρὸν πλινθίον ἐν μεγάλῳ τεθέν,
οὕτω καὶ τὸ Κύρου στράτευμα πάντοθεν περιείχετο ὑπὸ τῶν
πολεμίων καὶ ἱππεῦσι καὶ ὁπλίταις καὶ πελτοφόροις καὶ
τοξόταις καὶ ἅρμασι πλὴν ἐξόπισθεν. ὅμως δὲ ὡς ὁ Κῦρος 25
[ἐπεὶ] παρήγγειλεν, ἐστράφησαν πάντες ἀντιπρόσωποι τοῖς
πολεμίοις· καὶ ἦν μὲν πολλὴ πανταχόθεν σιγὴ ὑπὸ τοῦ
τὸ μέλλον ὀκνεῖν· ἡνίκα δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καιρὸς εἶναι,
ἐξῆρχε παιᾶνα, συνεπήχησε δὲ πᾶς ὁ στρατός. μετὰ δὲ 26
τοῦτο τῷ Ἐνυαλίῳ τε ἅμα ἐπηλάλαξαν καὶ ἐξανίσταται ὁ
Κῦρος, καὶ εὐθὺς μὲν μετὰ τῶν ἱππέων λαβὼν πλαγίους
τοὺς πολεμίους ὁμόσε αὐτοῖς τὴν ταχίστην συνεμίγνυεν·
οἱ δὲ πεζοὶ αὐτῷ συντεταγμένοι ταχὺ ἐφείποντο, καὶ περιε-
πτύσσοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥστε πολὺ ἐπλεονέκτει· φά-
λαγγι γὰρ κατὰ κέρας προσέβαλλεν· ὥστε ταχὺ ἰσχυρὰ
φυγὴ ἐγένετο τοῖς πολεμίοις.
Ὡς δὲ ᾔσθετο Ἀρταγέρσης ἐν ἔργῳ ὄντα τὸν Κῦρον, 27
ἐπιτίθεται καὶ αὐτὸς κατὰ τὰ εὐώνυμα, προεὶς τὰς καμήλους
ὥσπερ Κῦρος ἐκέλευσεν. οἱ δὲ ἵπποι αὐτὰς ἐκ πάνυ πολλοῦ
οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' οἱ μὲν ἔκφρονες γιγνόμενοι ἔφευγον,
οἱ δ' ἐξήλλοντο, οἱ δ' ἐνέπιπτον ἀλλήλοις. τοιαῦτα γὰρ
πάσχουσιν ἵπποι ὑπὸ καμήλων. ὁ δὲ Ἀρταγέρσης συντεταγ- 28
μένους ἔχων τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ταραττομένοις ἐπέκειτο· καὶ

2 τὼ] τὰ H pr. A pr. G 3 πολὺν] τὸ λοιπὸν C A E G H 4 στρατείᾳ H A G 7 post ἅρμασι add. καὶ H A G ὡς Hug: καὶ C A E H et D F: om. G 8 ἐπεὶ del. Hug ἐξέστησαν C: ἐξεστράφησαν E ἀντιπρόσωπον C A G H (ἐπίπροσθεν τῶν πολεμίων E) 9 πάντοθεν C E 10 post καιρὸς add. ἤδη D F 11 παιῶνα H A G 12 ἐξηλάλαξαν C E καὶ ἐξανίσταται] ἵσταται D F 13 μὲν μετὰ D F: μὲν τὰ H pr. A G: μετὰ C E H cor. λαθὼν C A E G H 15 περιέπτυσσον D F 17 προσέβαλεν C E: προσέβαλλον D F 19 ἀρταγέρσας D F ἔργῳ] ἴσῳ C A E G H 21–4 αὐτὰς . . . ἵπποι om. C E 24 οἱ ἵπποι A et D ἀρταγέρσας H et D F 25 μετ' αὐτοῦ F

τὰ ἅρματα δὲ κατὰ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ εὐώνυμον ἅμα ἐνέβαλλε.
καὶ πολλοὶ μὲν τὰ ἅρματα φεύγοντες ὑπὸ τῶν κατὰ κέρας
ἑπομένων ἀπέθνησκον, πολλοὶ δὲ τούτους φεύγοντες ὑπὸ
τῶν ἁρμάτων ἡλίσκοντο.
29 Καὶ ὁ Ἀβραδάτας δὲ οὐκέτι ἔμελλεν, ἀλλ' ἀναβοήσας·
Ἄνδρες φίλοι, ἕπεσθε, ἐνίει οὐδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων,
ἀλλ' ἰσχυρῶς ἐξαιμάττων τῷ κέντρῳ· συνεξώρμησαν δὲ καὶ
οἱ ἄλλοι ἁρματηλάται. καὶ τὰ μὲν ἅρματα ἔφευγεν αὐτοὺς
εὐθύς, τὰ μὲν ἀναλαβόντα τοὺς παραβάτας, τὰ δὲ καὶ
30 ἀπολιπόντα. ὁ δὲ Ἀβραδάτας ἀντικρὺ διᾴττων εἰς τὴν τῶν
Αἰγυπτίων φάλαγγα ἐμβάλλει· συνεισέβαλον δὲ αὐτῷ καὶ
οἱ ἐγγύτατα τεταγμένοι. πολλαχοῦ μὲν οὖν καὶ ἄλλοθι
δῆλον ὡς οὐκ ἔστιν ἰσχυροτέρα φάλαγξ ἢ ὅταν ἐκ φίλων
συμμάχων ἠθροισμένη ᾖ, καὶ ἐν τούτῳ δὲ ἐδήλωσεν. οἱ
μὲν γὰρ ἑταῖροί τε αὐτοῦ καὶ ὁμοτράπεζοι συνεισέβαλλον·
οἱ δ' ἄλλοι ἡνίοχοι ὡς εἶδον ὑπομένοντας πολλῷ στίφει
τοὺς Αἰγυπτίους, ἐξέκλιναν κατὰ τὰ φεύγοντα ἅρματα καὶ
31 τούτοις ἐφείποντο. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀβραδάταν ᾗ μὲν ἐνέ-
βαλλον, ἅτε οὐ δυναμένων διαχάσασθαι τῶν Αἰγυπτίων διὰ
τὸ μένειν τοὺς ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτῶν, τοὺς μὲν ὀρθοὺς
τῇ ῥύμῃ τῇ τῶν ἵππων παίοντες ἀνέτρεπον, τοὺς δὲ πίπτοντας
κατηλόων καὶ αὐτοὺς καὶ ὅπλα καὶ ἵπποις καὶ τροχοῖς. ὅτου
δ' ἐπιλάβοιτο τὰ δρέπανα, πάντα βίᾳ διεκόπτετο καὶ ὅπλα
32 καὶ σώματα. ἐν δὲ τῷ ἀδιηγήτῳ τούτῳ ταράχῳ ὑπὸ τῶν
παντοδαπῶν σωρευμάτων ἐξαλλομένων τῶν τροχῶν ἐκπίπτει
ὁ Ἀβραδάτας καὶ ἄλλοι δὲ τῶν συνεισβαλόντων, καὶ οὗτοι

1 κατὰ] τά τε κατὰ D F 2–3 ὑπὸ τῶν . . . φεύγοντες om. H A G 5 ὁ om. H ἀλλὰ βοήσας H A G 8 post μὲν add. ἐναντία Herwerden 9 post μὲν add. καὶ H A G et D F παραιβάτας H A G et D 10 διᾴττων F: δι' αὐτῶν cet. 11 αἰγυπτίων] πολεμίων C E post ἐμβάλλει add. τὴν τῶν αἰγυπτίων C E 13 ἔνεστιν C A E G H 14 συμμάχων ἠθροισμένων H A G: ἠθροισμένων συμμάχων C E 15 τε om. D F 18 ἀβραδάτην H A G 19 διωρίσαι C: διωρῆσαι E: διαχωρῆσαι G H 20 αὐτῷ H A G 21 posterius τῇ om. H A G ἱππέων C A E G H παίοντες] φεύγοντας C E ἀνετρέποντο H A G 22 ἵππους καὶ τροχούς codd.: corr. Camerarius 26 ἀβραδάτης G H et D συνεισβαλλόντων C et D

μὲν ἐνταῦθα ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι κατεκόπησαν καὶ ἀπέθανον· οἱ δὲ Πέρσαι συνεπισπόμενοι, ᾗ μὲν ὁ Ἀβραδάτας ἐνέβαλε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ταύτῃ ἐπεισπεσόντες τεταραγμένους ἐφόνευον, ᾗ δὲ ἀπαθεῖς ἐγένοντο οἱ Αἰγύπτιοι (πολλοὶ δ' οὗτοι ἦσαν), ἐχώρουν ἐναντίοι τοῖς Πέρσαις.

Ἔνθα δὴ δεινὴ μάχη ἦν καὶ δοράτων καὶ ξυστῶν καὶ μαχαιρῶν· ἐπλεονέκτουν μέντοι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πλήθει καὶ τοῖς ὅπλοις. τά τε γὰρ δόρατα ἰσχυρὰ καὶ μακρὰ ἔτι καὶ νῦν ἔχουσιν, αἵ τε ἀσπίδες πολὺ μᾶλλον τῶν θωράκων καὶ τῶν γέρρων καὶ στεγάζουσι τὰ σώματα καὶ πρὸς τὸ ὠθεῖσθαι συνεργάζονται πρὸς τοῖς ὤμοις οὖσαι. συγκλείσαντες οὖν τὰς ἀσπίδας ἐχώρουν καὶ ἐώθουν. οἱ δὲ Πέρσαι 33
οὐκ ἐδύναντο ἀντέχειν, ἅτε ἐν ἄκραις ταῖς χερσὶ τὰ γέρρα ἔχοντες, ἀλλ' ἐπὶ πόδα ἀνεχάζοντο παίοντες καὶ παιόμενοι, ἕως ὑπὸ ταῖς μηχαναῖς ἐγένοντο. ἐπεὶ μέντοι ἐνταῦθα ἦλθον, ἐπαίοντο αὖθις οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν πύργων· καὶ οἱ ἐπὶ πᾶσι δὲ οὐκ εἴων φεύγειν οὔτε τοὺς τοξότας οὔτε τοὺς ἀκοντιστάς, ἀλλ' ἀνατεταμένοι τὰς μαχαίρας ἠνάγκαζον καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. ἦν δὲ πολὺς μὲν ἀνδρῶν φόνος, 35
πολὺς δὲ κτύπος ὅπλων καὶ βελῶν παντοδαπῶν, πολλὴ δὲ βοὴ τῶν μὲν ἀνακαλούντων ἀλλήλους, τῶν δὲ παρακελευομένων, τῶν δὲ θεοὺς ἐπικαλουμένων.

Ἐν δὲ τούτῳ Κῦρος διώκων τοὺς καθ' αὐτὸν παραγίγνεται. 36
ὡς δ' εἶδε τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς χώρας ἐωσμένους, ἤλγησέ τε καὶ γνοὺς ὅτι οὐδαμῶς ἂν θᾶττον σχοίη τοὺς πολεμίους τῆς εἰς τὸ πρόσθεν προόδου ἢ εἰ εἰς τὸ ὄπισθεν περιελάσειεν αὐτῶν, παραγγείλας ἕπεσθαι τοῖς μεθ' αὐτοῦ περιή-

2 συνεπισπώμενοι C E G H ἀβραδάτης G H et D 3 συνεισπεσόντες C A E G H τεταγμένους C G H : om. E 5 ἐναντίον G H 8 ἰσχυρά τε καὶ μακρὰ ἃ D F 13 ἄκραις D F : ἴσαις H A G : ἴσαις ἄκραις C E 14 ἠναγκάζοντο C E 21 ἀλλήλων H παρακελευομένων] παρακαλουμένων C E H 24 τοὺς om. C E 25 σχοίη] ἔχοι ἢ H A G 26 προόδου F : προσόδου cet. εἰ Philelphus : om. codd. 27 παραγγείλας οὖν D F ἕπεσθε A H ἑαυτοῦ C E G et D

λαυνεν εἰς τὸ ὄπισθεν· καὶ εἰσπεσόντες παίουσιν ἀφορῶντας καὶ πολλοὺς κατακαίνουσιν.
37 οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ὡς ᾔσθοντο, ἐβόων τε ὅτι ὄπισθεν οἱ πολέμιοι καὶ ἐστρέφοντο ἐν ταῖς πληγαῖς. καὶ ἐνταῦθα δὴ φύρδην ἐμάχοντο καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς, πεπτωκὼς δέ τις ὑπὸ τῷ Κύρου ἵππῳ καὶ πατούμενος παίει εἰς τὴν γαστέρα τῇ μαχαίρᾳ τὸν ἵππον αὐτοῦ· ὁ δὲ
38 ἵππος πληγεὶς σφαδᾴζων ἀποσείεται τὸν Κῦρον. ἔνθα δὴ ἔγνω ἄν τις ὅσου ἄξιον εἴη τὸ φιλεῖσθαι ἄρχοντα ὑπὸ τῶν περὶ αὐτόν. εὐθὺς γὰρ ἀνεβόησάν τε πάντες καὶ προσπεσόντες ἐμάχοντο· ἐώθουν, ἐωθοῦντο, ἔπαιον, ἐπαίοντο. καταπηδήσας δέ τις ἀπὸ τοῦ ἵππου τῶν τοῦ Κύρου ὑπηρετῶν
39 ἀναβάλλει αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἵππον. ὡς δ' ἀνέβη ὁ Κῦρος, κατεῖδε πάντοθεν ἤδη παιομένους τοὺς Αἰγυπτίους· καὶ γὰρ Ὑστάσπας ἤδη παρῆν σὺν τοῖς Περσῶν ἱππεῦσι καὶ Χρυσάντας. ἀλλὰ τούτους ἐμβάλλειν μὲν οὐκέτι εἴα εἰς τὴν φάλαγγα τῶν Αἰγυπτίων, ἔξωθεν δὲ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐκέλευεν. ὡς δ' ἐγένετο περιελαύνων παρὰ τὰς μηχανάς, ἔδοξεν αὐτῷ ἀναβῆναι ἐπὶ τῶν πύργων τινὰ καὶ κατασκέψασθαι εἴ πῃ καὶ ἄλλο τι μένοι τῶν πολεμίων καὶ
40 μάχοιτο. ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, κατεῖδε μεστὸν τὸ πεδίον ἵππων, ἀνθρώπων, ἁρμάτων, φευγόντων, διωκόντων, κρατούντων, κρατουμένων· μένον δ' οὐδαμοῦ οὐδὲν ἔτι ἐδύνατο κατιδεῖν πλὴν τὸ τῶν Αἰγυπτίων· οὗτοι δὲ ἐπειδὴ ἠποροῦντο, πάντοθεν κύκλον ποιησάμενοι, ὥστε ὁρᾶσθαι τὰ ὅπλα, ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν ἐκάθηντο· καὶ ἐποίουν μὲν οὐδὲν ἔτι, ἔπασχον δὲ πολλὰ καὶ δεινά.

1 ἀφορῶντας suspectum Schneidero: fort. ἀφορῶντας τὸ πρόσθεν 3 ἐν] οἱ ἐν D F 5 ἱππικῷ C A E G H 9 περὶ αὐτόν] ἀρχομένων C E ἀνεβόησάν τε] ἀναβοήσαντες C E 10 ἐώθουν om. H A G et F ἐωθοῦντο om. C E 12 ἀναλαμβάνει C E 15 μὲν ἐμβάλλειν C E: μὲν ἐμβαλεῖν H A G 17 ἐκέλευσεν C A E παρελαύνων C A E G H παρὰ] ἐπὶ D: περὶ C et F 19 ἄλλο] ἄλλῃ D: ἄλλοι F μένει C E: μένοιεν ... μάχοιντο F 22 μένον] τῶν μὲν πολεμίων φευγόντων, τῶν δ' αὐτοῦ κρατούντων, κρατουμένων D F ἠδύνατο C A E G H 23 πάντοθεν κυκλοποιησάμενοι C A G H: πάντοθεν κύκλῳ ποιησάμενοι F.: κύκλῳ πάντοθεν ποιησάμενοι D: κύκλῳ πάντοσε ποιησάμενοι F: corr. Castalio 24 πάντοθεν post ὁρᾶσθαι transp. Muretus

Ἀγασθεὶς δὲ ὁ Κῦρος αὐτοὺς καὶ οἰκτίρων ὅτι ἀγαθοὶ 41
ἄνδρες ὄντες ἀπώλλυντο, ἀνεχώρισε πάντας τοὺς περιμαχομένους καὶ μάχεσθαι οὐδένα ἔτι εἴα. πέμπει δὲ πρὸς αὐτοὺς κήρυκα ἐρωτῶν πότερα βούλονται ἀπολέσθαι πάντες ὑπὲρ τῶν προδεδωκότων αὐτοὺς ἢ σωθῆναι ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκοῦντες εἶναι. οἱ δ' ἀπεκρίναντο· Πῶς δ' ἂν ἡμεῖς σωθείημεν ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκοῦντες εἶναι; ὁ δὲ Κῦρος πάλιν 42
ἔλεγεν· Ὅτι ἡμεῖς ὑμᾶς ὁρῶμεν μόνους καὶ μένοντας καὶ μάχεσθαι θέλοντας. Ἀλλὰ τοὐντεῦθεν, ἔφασαν οἱ Αἰγύπτιοι, τί καλὸν ἂν ποιοῦντες σωθείημεν; καὶ ὁ Κῦρος αὖ πρὸς τοῦτο εἶπεν· [Εἰ τῶν τε συμμαχομένων μηδένα προδόντες σωθείητε] Τά τε ὅπλα παραδόντες φίλοι τε γενόμενοι τοῖς αἱρουμένοις ὑμᾶς σῶσαι, ἐξὸν ἀπολέσαι. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπήροντο· Ἢν δὲ γενώμεθά σοι φίλοι, 43
τί ἡμῖν ἀξιώσεις χρῆσθαι; ἀπεκρίνατο ὁ Κῦρος Εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν. ἐπηρώτων πάλιν οἱ Αἰγύπτιοι Τίνα εὐεργεσίαν; πρὸς τοῦτο εἶπεν ὁ Κῦρος· Μισθὸν μὲν ὑμῖν δοίην ἂν πλείονα ἢ νῦν ἐλαμβάνετε ὅσον ἂν χρόνον πόλεμος ᾖ· εἰρήνης δὲ γενομένης τῷ βουλομένῳ ὑμῶν μένειν παρ' ἐμοὶ χώραν τε δώσω καὶ πόλεις καὶ γυναῖκας καὶ οἰκέτας. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Αἰγύπτιοι τὸ μὲν ἐπὶ Κροῖσον συστρα- 44
τεύειν ἀφελεῖν σφίσιν ἐδεήθησαν· τούτῳ γὰρ μόνῳ γιγνώσκεσθαι ἔφασαν· τὰ δ' ἄλλα συνομολογήσαντες ἔδοσαν πίστιν καὶ ἔλαβον. καὶ οἱ Αἰγύπτιοί τε οἱ καταμείναντες 45
τότε ἔτι καὶ νῦν βασιλεῖ πιστοὶ διαμένουσι, Κῦρός τε πόλεις αὐτοῖς ἔδωκε, τὰς μὲν ἄνω, αἳ ἔτι καὶ νῦν πόλεις

2 ὄντες om. G et D: ὄντες ἄνδρες E ἀπώλοντο CE: ἀπόλοιντο D: υ in ras. F ἀνεχώρησε codd. 4 πάντες] πάντας DF 5 ὑπὲρ] ὑπὸ HAG et DF αὐτὸν H cor. AG 6 οἱ δ' ἀπεκρίναντο om. HAG 9 ἐθέλοντας DF 10 τί DF: ὅ τι CE: ὅ τι καὶ HAG 11 τοῦτο] αὐτοὺς DF εἰ . . . σωθείητε del. Hug: εἰ et σωθείητε del. Cobet 12 prius τε om. CAEGH post ὅπλα add. ἡμῖν CAEGH, μὴ D 14 φίλοι σοι DF 17 μὲν post ὑμῖν CE: om. D 18 prius ἂν om. CAEGH λαμβάνετε Cobet 24 καὶ οἱ . . . ἔχουσι l. 3 del. Lincke 25 πιστοὶ βασιλεῖ DF 26 αἰγυπτίων πόλεις DF

Αἰγυπτίων καλοῦνται, Λάρισαν δὲ καὶ Κυλλήνην παρὰ
Κύμην πλησίον θαλάττης, ἃς ἔτι καὶ νῦν οἱ ἀπ' ἐκείνων
ἔχουσι. ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ὁ Κῦρος ἤδη σκοταῖος
ἀναγαγὼν ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Θυμβράροις.

46 Ἐν δὲ τῇ μάχῃ τῶν πολεμίων Αἰγύπτιοι μόνοι ηὐδοκίμη-
σαν, τῶν δὲ σὺν Κύρῳ τὸ Περσῶν ἱππικὸν κράτιστον ἔδοξεν
εἶναι· ὥστ' ἔτι καὶ νῦν διαμένει ἡ ὅπλισις ἣν τότε Κῦρος
47 τοῖς ἱππεῦσι κατεσκεύασεν. ηὐδοκίμησε δὲ ἰσχυρῶς καὶ
τὰ δρεπανηφόρα ἅρματα· ὥστε καὶ τοῦτο ἔτι καὶ νῦν διαμένει
48 τὸ πολεμιστήριον τῷ ἀεὶ βασιλεύοντι. αἱ μέντοι κάμηλοι
ἐφόβουν μόνον τοὺς ἵππους, οὐ μέντοι κατέκαινόν γε οἱ
ἐπ' αὐτῶν ἱππεῖς, οὐδ' αὐτοί γε ἀπέθνῃσκον ὑπὸ ἱππέων·
49 οὐδεὶς γὰρ ἵππος ἐπέλαζε. καὶ χρήσιμον μὲν ἐδόκει εἶναι·
ἀλλὰ γὰρ οὔτε τρέφειν οὐδεὶς ἐθέλει καλὸς κἀγαθὸς κάμηλον
ὥστ' ἐποχεῖσθαι οὔτε μελετᾶν ὡς πολεμήσων ἀπὸ τούτων.
οὕτω δὴ ἀπολαβοῦσαι πάλιν τὸ ἑαυτῶν σχῆμα ἐν τοῖς
σκευοφόροις διάγουσι.

II Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Κῦρον δειπνοποιησάμενοι καὶ
φυλακὰς καταστησάμενοι, ὥσπερ ἔδει, ἐκοιμήθησαν. Κροῖ-
σος μέντοι εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεων ἔφευγε σὺν τῷ στρατεύματι·
τὰ δ' ἄλλα φῦλα ὅποι ἐδύνατο προσωτάτω ἐν τῇ νυκτὶ τῆς
2 ἐπ' οἶκον ὁδοῦ ἕκαστος ἀπεχώρει. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο,
εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεις ἦγε Κῦρος. ὡς δ' ἐγένετο πρὸς τῷ τείχει
τῷ ἐν Σάρδεσι, τάς τε μηχανὰς ἀνίστη ὡς προσβαλῶν πρὸς
3 τὸ τεῖχος καὶ κλίμακας παρεσκευάζετο. ταῦτα δὲ ποιῶν
κατὰ τὰ ἀποτομώτατα δοκοῦντα εἶναι τοῦ Σαρδιανῶν ἐρύ-
ματος τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀναβιβάζει Χαλδαίους τε καὶ
Πέρσας. ἡγήσατο δ' αὐτοῖς ἀνὴρ Πέρσης δοῦλος γεγενη-

1 λάρισαν F : λάρισσαν cet. δὲ Zeune : τε codd. 2 καὶ νῦν ἔτι C E 3 δὲ om. C E 4 θυμβάροις C E 5 τῶν μὲν πολεμίων D 6 τὸ] τότε D F 7 ὅπλισις] πόλις C A E G H 11 μόνον] μὲν τῷ ὄντι D F 14 οὔτε] οὕτω D F 15 ὡς] ὥστε D F 16 οὕτω δὲ ἀναβαλοῦσαι C E 19 φύλακας D F ἔδει] ἐδόκει D F 21 ὅποι C : ὅπῃ cet. 22 ἐπεὶ δὲ δὴ H A G : ἐπεὶ δὲ E 26 ἐρύματα D 28 γενόμενος C E

μένος τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει τινὸς φρουρῶν καὶ καταμεμαθηκὼς
κατάβασιν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἀνάβασιν τὴν αὐτήν. ὡς δ' 4
ἐγένετο τοῦτο δῆλον ὅτι εἴχετο τὰ ἄκρα, πάντες δὴ ἔφευγον
οἱ Λυδοὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν ὅποι ἐδύνατο ἕκαστος τῆς πόλεως.
Κῦρος δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰσῄει εἰς τὴν πόλιν καὶ παρήγγει-
λεν ἐκ τῆς τάξεως μηδένα κινεῖσθαι. ὁ δὲ Κροῖσος κατακλει- 5
σάμενος ἐν τοῖς βασιλείοις Κῦρον ἐβόα· ὁ δὲ Κῦρος τοῦ μὲν
Κροίσου φύλακας κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ἀπαγαγὼν πρὸς τὴν
ἐχομένην ἄκραν ὡς εἶδε τοὺς μὲν Πέρσας φυλάττοντας τὴν
ἄκραν, ὥσπερ ἔδει, τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων ὅπλα ἔρημα (κατε-
δεδραμήκεσαν γὰρ ἁρπασόμενοι τὰ ἐκ τῶν οἰκιῶν), εὐθὺς
συνεκάλεσεν αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἀπιέναι
ἐκ τοῦ στρατεύματος ὡς τάχιστα. Οὐ γὰρ ἄν, ἔφη, ἀνα- 6
σχοίμην πλεονεκτοῦντας ὁρῶν τοὺς ἀτακτοῦντας. καὶ εὖ μέν,
ἔφη, ἐπίστασθε ὅτι παρεσκευαζόμην ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς ἐμοὶ
συστρατευομένους πᾶσι Χαλδαίοις μακαριστοὺς ποιῆσαι· νῦν
δ', ἔφη, μὴ θαυμάζετε ἤν τις καὶ ἀπιοῦσιν ὑμῖν κρείττων ἐν-
τύχῃ. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι ἔδεισάν τε καὶ ἱκέτευον 7
παύσασθαι ὀργιζόμενον καὶ τὰ χρήματα πάντα ἀποδώσειν
ἔφασαν. ὁ δ' εἶπεν ὅτι οὐδὲν αὐτῶν δέοιτο. Ἀλλ' εἴ με,
ἔφη, βούλεσθε παύσασθαι ἀχθόμενον, ἀπόδοτε πάντα ὅσα
ἐλάβετε τοῖς διαφυλάξασι τὴν ἄκραν. ἢν γὰρ αἴσθωνται οἱ
ἄλλοι στρατιῶται ὅτι πλεονεκτοῦσιν οἱ εὔτακτοι γενόμενοι,
πάντα μοι καλῶς ἕξει. οἱ μὲν δὴ Χαλδαῖοι οὕτως ἐποίησαν 8
ὡς ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος· καὶ ἔλαβον οἱ πειθόμενοι πολλὰ καὶ
παντοῖα χρήματα. ὁ δὲ Κῦρος καταστρατοπεδεύσας τοὺς
ἑαυτοῦ, ὅπου ἐδόκει ἐπιτηδειότατον εἶναι τῆς πόλεως, μένειν
ἐπὶ τοῖς ὅπλοις παρήγγειλε καὶ ἀριστοποιεῖσθαι.

1 καὶ om. H A G 2 κατάβασίν τινα εἰς F ἀνάβασιν] τὴν ἀνάβασιν C Λ E G H cor. 4 ὅποι C : ὅπῃ cet. τῆς πόλεως om. C E 8 κατέλειπεν C G H pr. et F 11 ἁρπαζόμενοι C A E G H τὰ D : om. cet. 13 ὡς om. C A E G H 16 συστρατευσαμένους D F 17 κρείσσω H A G 18 τε om. D F 19 πάντα om. D F 27 τὸ ἐπιτηδειότατον C A G H εἶναι om. C A E G H 28 ἐπὶ om. H A G παρήγγειλε καὶ] παρήγγειλεν C A E G H

9 Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ἀγαγεῖν ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν Κροῖσον. ὁ δὲ Κροῖσος ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, Χαῖρε, ὦ δέσποτα, ἔφη· τοῦτο γὰρ ἡ τύχη καὶ ἔχειν τὸ ἀπὸ τοῦδε δίδωσι
10 σοὶ καὶ ἐμοὶ προσαγορεύειν. Καὶ σύ γε, ἔφη, ὦ Κροῖσε, ἐπείπερ ἄνθρωποί γέ ἐσμεν ἀμφότεροι. ἀτάρ, ἔφη, ὦ Κροῖσε, ἆρ' ἄν τί μοι ἐθελήσαις συμβουλεῦσαι; Καὶ βουλοίμην γ' ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀγαθόν τί σοι εὑρεῖν· τοῦτο γὰρ ἂν οἶμαι
11 ἀγαθὸν κἀμοὶ γενέσθαι. Ἄκουσον τοίνυν, ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γὰρ ὁρῶν τοὺς στρατιώτας πολλὰ πεπονηκότας καὶ πολλὰ κεκινδυνευκότας καὶ νῦν νομίζοντας πόλιν ἔχειν τὴν πλουσιωτάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ μετὰ Βαβυλῶνα, ἀξιῶ ὠφεληθῆναι τοὺς στρατιώτας. γιγνώσκω γάρ, ἔφη, ὅτι εἰ μή τινα καρπὸν λήψονται τῶν πόνων, οὐ δυνήσομαι αὐτοὺς πολὺν χρόνον πειθομένους ἔχειν. διαρπάσαι μὲν οὖν αὐτοῖς ἐφεῖναι τὴν πόλιν οὐ βούλομαι· τήν τε γὰρ πόλιν νομίζω ἂν διαφθαρῆναι, ἔν τε τῇ ἁρπαγῇ εὖ οἶδ' ὅτι οἱ πονηρότατοι
12 πλεονεκτήσειαν ἄν. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κροῖσος ἔλεξεν· Ἀλλ' ἐμέ, ἔφη, ἔασον λέξαι πρὸς οὓς ἂν ἐγὼ Λυδῶν ἔλθω ὅτι διαπέπραγμαι παρὰ σοῦ μὴ ποιῆσαι ἁρπαγὴν μηδὲ ἐᾶσαι ἀφανισθῆναι παῖδας καὶ γυναῖκας· ὑπεσχόμην δέ σοι ἀντὶ τούτων ἦ μὴν παρ' ἑκόντων Λυδῶν ἔσεσθαι πᾶν ὅ τι καλὸν
13 κἀγαθόν ἐστιν ἐν Σάρδεσιν. ἢν γὰρ ταῦτα ἀκούσωσιν, οἶδ' ὅτι ἥξει σοι πᾶν ὅ τι ἐστὶν ἐνθάδε καλὸν κτῆμα ἀνδρὶ καὶ γυναικί· καὶ ὁμοίως εἰς νέωτα πολλῶν καὶ καλῶν πάλιν σοι πλήρης ἡ πόλις ἔσται. ἢν δὲ διαρπάσῃς, καὶ αἱ τέχναι σοι, ἅς πηγάς φασι τῶν καλῶν εἶναι, διεφθαρμέναι ἔσονται.

1 ταῦτα . . . κροῖσον om. H A G αὐτῷ codd. 3 ἔφη post χαῖρε D F καὶ om. H A G τὸ om. D F 4 σοὶ καὶ ἐμοὶ] μοι H A G 5 ἄνθρωποί γέ] ἄνθρωποι C E 6 θελήσαις C E καὶ om. C A E G H γ' om. D F 12 ὅτι om. D F 13 τῶν πόνων λήψονται D F 15 νομίζω] μείζω C E ἂν] ἅμα D F 16 διαρπαγῆναι H A G τῇ om. D F 17 πλεονεκτήσαιεν C A E G H ἄν om. H et F 18 ἐθέλω C A E G H : θέλω D F : corr. Hug 19 ante παρὰ add. ἐγὼ D F 20 ὑπισχνοῦμαι D F 23 ἥξει σοι] ἥξουσι C A G H 24 primum καὶ] ἢ D F 25 σοι om. A G ἔσται om. H A G : post πλήρης D F 26 εἶναι post φασιν C : om. E

ἐξέσται δέ σοι ἰδόντι ταῦτα ἐλθόντα ἔτι καὶ περὶ τῆς ἁρ- 14
παγῆς βουλεύσασθαι. πρῶτον δ', ἔφη, ἐπὶ τοὺς ἐμοὺς
θησαυροὺς πέμπε καὶ παραλαμβανόντων οἱ σοὶ φύλακες
παρὰ τῶν ἐμῶν φυλάκων. ταῦτα μὲν δὴ πάντα οὕτω
συνήνεσε ποιεῖν ὁ Κῦρος ὥσπερ ἔλεξεν ὁ Κροῖσος.

Τάδε δέ μοι πάντως, ἔφη, ὦ Κροῖσε, λέξον πῶς σοι ἀπο- 15
βέβηκε τὰ ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖς χρηστηρίου· σοὶ γὰρ δὴ
λέγεται πάνυ γε τεθεραπεῦσθαι ὁ Ἀπόλλων καί σε πάντα
ἐκείνῳ πειθόμενον πράττειν. Ἐβουλόμην ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, 16
οὕτως ἔχειν· νῦν δὲ πάντα τἀναντία εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πράττων
προσηνέχθην τῷ Ἀπόλλωνι. Πῶς δέ; ἔφη ὁ Κῦρος· δί-
δασκε· πάνυ γὰρ παράδοξα λέγεις. Ὅτι πρῶτον μέν, ἔφη, 17
ἀμελήσας ἐρωτᾶν τὸν θεόν, εἴ τι ἐδεόμην, ἀπεπειρώμην
αὐτοῦ εἰ δύναιτο ἀληθεύειν. τοῦτο δ', ἔφη, μὴ ὅτι θεός,
ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοί, ἐπειδὰν γνῶσιν ἀπιστού-
μενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας. ἐπεὶ μέντοι ἔγνω καὶ 18
μάλ' ἄτοπα ἐμοῦ ποιοῦντος, καίπερ πρόσω Δελφῶν ἀπέχον-
τος, οὕτω δὴ πέμπω περὶ παίδων. ὁ δέ μοι τὸ μὲν πρῶτον 19
οὐδ' ἀπεκρίνατο· ἐπεὶ δ' ἐγὼ πολλὰ μὲν πέμπων ἀναθήματα
χρυσᾶ, πολλὰ δ' ἀργυρᾶ, πάμπολλα δὲ θύων ἐξιλασάμην
ποτὲ αὐτόν, ὡς ἐδόκουν, τότε δή μοι ἀποκρίνεται ἐρωτῶντι
τί ἄν μοι ποιήσαντι παῖδες γένοιντο· ὁ δὲ εἶπεν ὅτι ἔσοιντο.
καὶ ἐγένοντο μέν, οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἐψεύσατο, γενόμενοι 20
δὲ οὐδὲν ὤνησαν. ὁ μὲν γὰρ κωφὸς ὢν διετέλει, ὁ δὲ ἄρι-
στος γενόμενος ἐν ἀκμῇ τοῦ βίου ἀπώλετο. πιεζόμενος δὲ
ταῖς περὶ τοὺς παῖδας συμφοραῖς πάλιν πέμπω καὶ ἐπερωτῶ
τὸν θεὸν τί ἂν ποιῶν τὸν λοιπὸν βίον εὐδαιμονέστατα διατε-
λέσαιμι· ὁ δέ μοι ἀπεκρίνατο,

1 ταῦτα C E et D F : τὰ H A G 3 θησαυροὺς om. D F παραλαμβανέτωσαν codd. : corr. Dind. 4 πάντα H pr. et D F : ἅπαντα C A E G H cor. 5 συνήνεσεν ὁ κῦρος ποιεῖν D F 6 τάδε δέ] τάδε A H : τὰ δὲ G et F ἔφη πάντως D F ὦ om. A G 7 σοὶ om. C A E G H 8 γε om. D F 9 δ' ἂν D F 11 δέ om. D F 14 ἔφη post θεός C E 16 ἀπιστοῦντας] φιλοῦντας C E 17 καίπερ Hug : καὶ codd. ἀπέσχοντο C E 19 οὐδ'] οὐκ C G 21 ἀπεκρίνατο C : ἀπεκρίνετο E 23 ἐγένετο H A G prius οὐδὲ] οὐ D F 24 διατελεῖ D F

Σαυτὸν γιγνώσκων εὐδαίμων, Κροῖσε, περάσεις.
21 ἐγὼ δ' ἀκούσας τὴν μαντείαν ἥσθην· ἐνόμιζον γὰρ τὸ ῥᾷστόν
μοι αὐτὸν προστάξαντα τὴν εὐδαιμονίαν διδόναι. ἄλλους μὲν
γὰρ γιγνώσκειν τοὺς μὲν οἷόν τ' εἶναι τοὺς δ' οὔ· ἑαυτὸν
22 δὲ ὅστις ἐστὶ πάντα τινὰ ἐνόμιζον ἄνθρωπον εἰδέναι. καὶ
τὸν μετὰ ταῦτα δὴ χρόνον, ἕως μὲν εἶχον ἡσυχίαν, οὐδὲν
ἐνεκάλουν μετὰ τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ταῖς τύχαις· ἐπειδὴ
δὲ ἀνεπείσθην ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου ἐφ' ὑμᾶς στρατεύεσθαι,
εἰς πάντα κίνδυνον ἦλθον· ἐσώθην μέντοι οὐδὲν κακὸν λα-
βών. οὐκ αἰτιῶμαι δὲ οὐδὲ τάδε τὸν θεόν. ἐπεὶ γὰρ ἔγνων
ἐμαυτὸν μὴ ἱκανὸν ὑμῖν μάχεσθαι, ἀσφαλῶς σὺν τῷ θεῷ
23 ἀπῆλθον καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σὺν ἐμοί. νῦν δ' αὖ πάλιν ὑπό
τε πλούτου τοῦ παρόντος διαθρυπτόμενος καὶ ὑπὸ τῶν δεο-
μένων μου προστάτην γενέσθαι καὶ ὑπὸ τῶν δώρων ὧν ἐδί-
δοσάν μοι καὶ ὑπ' ἀνθρώπων, οἵ με κολακεύοντες ἔλεγον ὡς
εἰ ἐγὼ θέλοιμι ἄρχειν, πάντες ἂν ἐμοὶ πείθοιντο καὶ μέγι-
στος ἂν εἴην ἀνθρώπων, ὑπὸ τοιούτων δὲ λόγων ἀναφυσώ-
μενος, ὡς εἵλοντό με πάντες οἱ κύκλῳ βασιλεῖς προστάτην
τοῦ πολέμου, ὑπεδεξάμην τὴν στρατηγίαν, ὡς ἱκανὸς ὢν
24 μέγιστος γενέσθαι, ἀγνοῶν ἄρα ἐμαυτόν, ὅτι σοὶ ἀντιπολε-
μεῖν ἱκανὸς ᾤμην εἶναι, πρῶτον μὲν ἐκ θεῶν γεγονότι, ἔπειτα
δὲ διὰ βασιλέων πεφυκότι, ἔπειτα δ' ἐκ παιδὸς ἀρετὴν ἀσ-
κοῦντι· τῶν δ' ἐμῶν προγόνων ἀκούω τὸν πρῶτον βασιλεύ-
σαντα ἅμα τε βασιλέα καὶ ἐλεύθερον γενέσθαι. ταῦτ' οὖν
25 ἀγνοήσας δικαίως, ἔφη, ἔχω τὴν δίκην. ἀλλὰ νῦν δή, ἔφη,
ὦ Κῦρε, γιγνώσκω μὲν ἐμαυτόν· σὺ δ', ἔφη, ἔτι δοκεῖς
ἀληθεύειν τὸν Ἀπόλλω ὡς εὐδαίμων ἔσομαι γιγνώσκων

1 ἑαυτὸν D F 2 ἐγὼ D F: ἐπεὶ C A E G H τὸ] τό γε D F 4 οἵους D F 7 ἐπειδὴ] ἐπεὶ C E 11 ἱκανὸν C E: ἱκανῶς H A G: ἱκανὸν εἶναι D F 16 ἐθέλοιμι H A G: ἑλοίμην D πάντες πάντ' C E 18 εἵλοντο] προσείχοντο C: προείλοντο E κύκλῳ om. C E 19 ὢν] ὡς H et D 22 δὲ om. C E et D F δ' om. F ἀρετὴν om. C E 24 τε post βασιλέα C E et D F 25 post νῦν add. γὰρ D F 26 γιγνώσκων H A G ἔφη om. C E ἔτι δοκεῖς ἀληθεύειν C E: εἰ δοκεῖς ἔτι ἀληθεύσειν D F · δοκεῖς ἔτι ἀληθεύσειν H A G

ἐμαυτόν; σὲ δὲ ἐρωτῶ διὰ τοῦτο ὅτι ἄριστ' ἄν μοι δοκεῖς
εἰκάσαι τοῦτο ἐν τῷ παρόντι· καὶ γὰρ δύνασαι ποιῆσαι.
Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε· Βουλήν μοι δὸς περὶ τούτου, ὦ Κροῖσε· 26
ἐγὼ γάρ σου ἐννοῶν τὴν πρόσθεν εὐδαιμονίαν οἰκτίρω τέ σε
καὶ ἀποδίδωμι ἤδη γυναῖκά τε ἔχειν ἣν εἶχες καὶ τὰς θυγα-
τέρας (ἀκούω γάρ σοι εἶναι), καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς θερά-
ποντας καὶ τράπεζαν σὺν οἵαπερ ἐζῆτε· μάχας δέ σοι καὶ
πολέμους ἀφαιρῶ. Μὰ Δία μηδὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κροῖσος, 27
σὺ [ἐμοὶ] ἔτι βουλεύου [ἀποκρίνασθαι] περὶ τῆς ἐμῆς εὐδαι-
μονίας· ἐγὼ γὰρ ἤδη σοι λέγω, ἢν ταῦτά μοι ποιήσῃς ἃ
λέγεις, ὅτι ἣν ἄλλοι τε μακαριωτάτην ἐνόμιζον εἶναι βιοτὴν
καὶ ἐγὼ συνεγίγνωσκον αὐτοῖς, ταύτην καὶ ἐγὼ νῦν ἔχων
διάξω. καὶ ὁ Κῦρος εἶπε· Τίς δὴ ὁ ἔχων ταύτην τὴν μακα- 28
ρίαν βιοτήν; Ἡ ἐμὴ γυνή, εἶπεν, ὦ Κῦρε· ἐκείνη γὰρ τῶν
μὲν ἀγαθῶν καὶ τῶν μαλακῶν καὶ εὐφροσυνῶν πασῶν ἐμοὶ
τὸ ἴσον μετεῖχε, φροντίδων δὲ ὅπως ταῦτα ἔσται καὶ πολέ-
μου καὶ μάχης οὐ μετῆν αὐτῇ. οὕτω δὴ καὶ σὺ δοκεῖς ἐμὲ
κατασκευάζειν ὥσπερ ἐγὼ ἣν ἐφίλουν μάλιστα ἀνθρώπων,
ὥστε τῷ Ἀπόλλωνι ἄλλα μοι δοκῶ χαριστήρια ὀφειλήσειν.
ἀκούσας δ' ὁ Κῦρος τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐθαύμασε μὲν τὴν 29
εὐθυμίαν, ἦγε δὲ τὸ λοιπὸν ὅποι καὶ αὐτὸς πορεύοιτο, εἴτε
ἄρα καὶ χρήσιμόν τι νομίζων αὐτὸν εἶναι εἴτε καὶ ἀσφαλέ-
στερον οὕτως ἡγούμενος.

Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ κα- III
λέσας ὁ Κῦρος τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας τοῦ
στρατεύματος, τοὺς μὲν αὐτῶν ἔταξε τοὺς θησαυροὺς
παραλαμβάνειν, τοὺς δ' ἐκέλευσεν ὁπόσα παραδοίη Κροῖσος

1 ἐρωτῶν H A G 4 γάρ] δέ D F 5 ἔχειν ἣν ἔχεις H A G: ἣν ἔχεις ἔχειν C E 7 ἐζῶτε C A E G H et D: ἔζωτε F 9 σὺ] σὺν C E ἐμοὶ seclusi: ἐμοῦ D F ἀποκρίνασθαι seclusi post Herwerdenum; βουλεύου ad βουλήν μοι δὸς § 26 referendum est 10 ποιήσαις C A G H ἃ σὺ λέγεις D F 11 μακαριστοτάτην D F 13 δὴ] δ' ἣν D F μακαριωτάτην C E 14 'μὴ D F ὦ κῦρε εἶπεν C E ἐκείνη μὲν γὰρ C E 15 μὲν om. C 17 δὴ] δή μοι D F 19 post δοκῶ add. ἔφη D F 21 ὅπῃ A E H et D: ὅπου F

χρήματα, πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν ὁποῖ' ἂν οἱ μάγοι
ἐξηγῶνται, ἔπειτα τἆλλα χρήματα παραδεχομένους ἐν
ζυγάστροις στήσαντας ἐφ' ἁμαξῶν ἐπισκευάσαι καὶ διαλα-
χόντας τὰς ἁμάξας κομίζειν ὅποιπερ ἂν αὐτοὶ πορεύωνται,
2 ἵνα ὅπου καιρὸς εἴη διαλαμβάνοιεν ἕκαστοι τὰ ἄξια. οἱ
μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν.

Ὁ δὲ Κῦρος καλέσας τινὰς τῶν παρόντων ὑπηρετῶν,
Εἴπατέ μοι, ἔφη, ἑώρακέ τις ὑμῶν Ἀβραδάταν; θαυμάζω
γάρ, ἔφη, ὅτι πρόσθεν θαμίζων ἐφ' ἡμᾶς νῦν οὐδαμοῦ φαί-
3 νεται. τῶν οὖν ὑπηρετῶν τις ἀπεκρίνατο ὅτι Ὦ δέσποτα,
οὐ ζῇ, ἀλλ' ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν ἐμβαλὼν τὸ ἅρμα εἰς τοὺς
Αἰγυπτίους· οἱ δ' ἄλλοι πλὴν τῶν ἑταίρων αὐτοῦ ἐξέκλιναν,
4 ὥς φασιν, ἐπεὶ τὸ στῖφος εἶδον τὸ τῶν Αἰγυπτίων. καὶ νῦν
γε, ἔφη, λέγεται αὐτοῦ ἡ γυνὴ ἀνελομένη τὸν νεκρὸν καὶ
ἐνθεμένη εἰς τὴν ἁρμάμαξαν, ἐν ᾗπερ αὐτὴ ὠχεῖτο, προσκε-
κομικέναι αὐτὸν ἐνθάδε ποι πρὸς τὸν Πακτωλὸν ποταμόν.
5 καὶ τοὺς μὲν εὐνούχους καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ ὀρύττειν
φασὶν ἐπὶ λόφου τινὸς θήκην τῷ τελευτήσαντι· τὴν δὲ γυ-
ναῖκα λέγουσιν ὡς κάθηται χαμαὶ κεκοσμηκυῖα οἷς εἶχε τὸν
6 ἄνδρα, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔχουσα ἐπὶ τοῖς γόνασι. ταῦτα
ἀκούσας ὁ Κῦρος ἐπαίσατο ἄρα τὸν μηρὸν καὶ εὐθὺς ἀναπη-
δήσας ἐπὶ τὸν ἵππον λαβὼν χιλίους ἱππέας ἤλαυνεν ἐπὶ τὸ
7 πάθος. Γαδάταν δὲ καὶ Γωβρύαν ἐκέλευσεν ὅ τι δύναιντο
λαβόντας καλὸν κόσμημα ἀνδρὶ φίλῳ καὶ ἀγαθῷ τετελευτη-
κότι μεταδιώκειν· καὶ ὅστις εἶχε τὰς ἑπομένας ἀγέλας, καὶ
βοῦς καὶ ἵππους εἶπε τούτῳ καὶ ἅμα πρόβατα πολλὰ ἐλαύ-

1 κτήματα D F ὁποῖ'] ὅποι D F: ὅσα E 3 ἐπ' A G pr. H et D F ἁμαξῶν] ἁμάξας D; cf. quae seq. ἁμαξῶν . . . τὰς om. H A G ἁμάξας H 4 ὅπηπερ E H et D F ἂν om. C E πορεύονται C E 5 ὅπη H A G et D F δεξιά C E 8 ἑωράκει D F 9 ἐφ'] ἀμφ' A H: ε in ras. G: παρ' Hartman; cf. ad c. 4. 6 l. 12 12 αἰγυπτίους] πολεμίους C E 13 ὥς φασιν om. C E 14 γε om. D F αὐτοῦ post γυνὴ C E 17 φασὶν ὀρύττειν D F 20 τὴν] τήν τε D F ταῦτα ἀκούσας] ἀκούσας δὲ D F 21 ἔπαισεν D F ἄρα om. F 23 γωβρύην H A G 24 ἀνδρὶ om. H A G 26 ἅμα] ἄλλα D F

νειν ὅποι ἂν αὐτὸν πυνθάνηται ὄντα, ὡς ἐπισφαγείη τῷ
Ἀβραδάτᾳ.

Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὴν γυναῖκα χαμαὶ καθημένην καὶ τὸν 8
νεκρὸν κείμενον, ἐδάκρυσέ τε ἐπὶ τῷ πάθει καὶ εἶπε· Φεῦ,
ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχή, οἴχῃ δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς; καὶ ἅμα
ἐδεξιοῦτο αὐτὸν καὶ ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ ἐπηκολούθησεν· ἀπε-
κέκοπτο γὰρ κοπίδι ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ ἰδὼν πολὺ 9
ἔτι μᾶλλον ἤλγησε· καὶ ἡ γυνὴ δὲ ἀνωδύρατο καὶ δεξαμένη
δὴ παρὰ τοῦ Κύρου ἐφίλησέ τε τὴν χεῖρα καὶ πάλιν ὡς οἷόν
τ' ἦν προσήρμοσε, καὶ εἶπε· Καὶ τἆλλά τοι, ὦ Κῦρε, οὕτως 10
ἔχει· ἀλλὰ τί δεῖ σε ὁρᾶν; καὶ ταῦτα, ἔφη, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ οὐχ
ἥκιστα ἔπαθεν, ἴσως δὲ καὶ διὰ σέ, ὦ Κῦρε, οὐδὲν ἧττον. ἐγώ
τε γὰρ ἡ μώρα πολλὰ διεκελευόμην αὐτῷ οὕτω ποιεῖν, ὅπως
σοι φίλος ἄξιος γενήσοιτο· αὐτός τε οἶδ' ὅτι οὗτος οὐ τοῦτο
ἐνενόει ὅ τι πείσοιτο, ἀλλὰ τί ἄν σοι ποιήσας χαρίσαιτο.
καὶ γὰρ οὖν, ἔφη, αὐτὸς μὲν ἀμέμπτως τετελεύτηκεν, ἐγὼ δ'
ἡ παρακελευομένη ζῶσα παρακάθημαι. καὶ ὁ Κῦρος χρόνον 11
μέν τινα σιωπῇ κατεδάκρυσεν, ἔπειτα δὲ ἐφθέγξατο· Ἀλλ'
οὗτος μὲν δή, ὦ γύναι, ἔχει τὸ κάλλιστον τέλος· νικῶν γὰρ
τετελεύτηκε· σὺ δὲ λαβοῦσα τοῖσδε ἐπικόσμει αὐτὸν τοῖς
παρ' ἐμοῦ· παρῆν δὲ ὁ Γωβρύας καὶ ὁ Γαδάτας πολὺν καὶ
καλὸν κόσμον φέροντες· ἔπειτα δ', ἔφη, ἴσθι ὅτι οὐδὲ τὰ
ἄλλα ἄτιμος ἔσται, ἀλλὰ καὶ τὸ μνῆμα πολλοὶ χώσουσιν
ἀξίως ἡμῶν καὶ ἐπισφαγήσεται αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ.
καὶ σὺ δ', ἔφη, οὐκ ἔρημος ἔσῃ, ἀλλ' ἐγώ σε καὶ σωφρο- 12
σύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τἆλλα τιμήσω καὶ συ-
στήσω ὅστις ἀποκομιεῖ σε ὅποι ἂν αὐτὴ ἐθέλῃς· μόνον, ἔφη,

1 ὅποι A H et D F: ὅπῃ C E G: ὅπου Priscian αὐτὸν om. C E: ἑαυτὸν D F πυνθάνωνται D F 6 ἐδεξιώσατο D F ἀπεκόπτετο C E 7 δὲ] δὴ C E G H 8 ἀνωδύρετο C E 9 δὴ] τὴν χεῖρα D F τὴν χεῖρα C E: om. cet. 10 τ' om. C E 14 γενήσοιτο F: λόγου φανήσοιτο D: λόγου φανείη C A E G H 15 ὅ τι] τί D F 15 ἄν σοι ποιήσας C E et F: ἂν ποιήσας σοι H A G et D χαρίσαιτο F: χαρίσοιτο cet. 21 alterum ὁ om. A H 27 ἀποκομίσει C A E G H ὅποι H A G et F: ὅπῃ C E et D μόνον δ' C E

13 δήλωσον πρὸς ἐμὲ πρὸς ὅντινα χρήζεις κομισθῆναι. καὶ ἡ
Πάνθεια εἶπεν· Ἀλλὰ θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐ μή σε κρύψω
14 πρὸς ὅντινα βούλομαι ἀφικέσθαι. ὁ μὲν δὴ ταῦτ᾽ εἰπὼν
ἀπῄει, κατοικτίρων τήν τε γυναῖκα οἵου ἀνδρὸς στέροιτο καὶ
τὸν ἄνδρα οἵαν γυναῖκα καταλιπὼν οὐκέτ᾽ ὄψοιτο. ἡ δὲ
γυνὴ τοὺς μὲν εὐνούχους ἐκέλευσεν ἀποστῆναι, ἕως ἄν, ἔφη,
τόνδ᾽ ἐγὼ ὀδύρωμαι ὡς βούλομαι· τῇ δὲ τροφῷ εἶπε παρα-
μένειν, καὶ ἐπέταξεν αὐτῇ, ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, περικαλύψαι
αὐτήν τε καὶ τὸν ἄνδρα ἑνὶ ἱματίῳ. ἡ δὲ τροφὸς πολλὰ
ἱκετεύουσα μὴ ποιεῖν τοῦτο, ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυτε καὶ χαλεπαί-
νουσαν ἑώρα, ἐκάθητο κλαίουσα. ἡ δὲ ἀκινάκην πάλαι
παρεσκευασμένον σπασαμένη σφάττει ἑαυτὴν καὶ ἐπιθεῖσα
ἐπὶ τὰ στέρνα τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθνῃσκεν.
ἡ δὲ τροφὸς ἀνωλοφύρατό τε καὶ περιεκάλυπτεν ἄμφω ὥσπερ
15 ἡ Πάνθεια ἐπέστειλεν. ὁ δὲ Κῦρος ὡς ᾔσθετο τὸ ἔργον
τῆς γυναικός, ἐκπλαγεὶς ἵεται, εἴ τι δύναιτο βοηθῆσαι. οἱ
δὲ εὐνοῦχοι ἰδόντες τὸ γεγενημένον, τρεῖς ὄντες σπασάμενοι
κἀκεῖνοι τοὺς ἀκινάκας ἀποσφάττονται οὗπερ ἔταξεν αὐτοὺς
ἑστηκότες. [καὶ νῦν τὸ μνῆμα μέχρι τοῦ νῦν τῶν εὐνούχων
κεχῶσθαι λέγεται· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ ἄνω στήλῃ τοῦ ἀνδρὸς
καὶ τῆς γυναικὸς ἐπιγεγράφθαι φασὶ τὰ ὀνόματα, Σύρια
γράμματα, κάτω δὲ εἶναι τρεῖς λέγουσι στήλας καὶ ἐπιγε-
16 γράφθαι ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ.] ὁ δὲ Κῦρος ὡς ἐπλησίασε τῷ
πάθει ἀγασθείς τε τὴν γυναῖκα καὶ κατολοφυράμενος ἀπῄει·
καὶ τούτων μὲν ᾗ εἰκὸς ἐπεμελήθη ὡς τύχοιεν πάντων τῶν
καλῶν, καὶ τὸ μνῆμα ὑπερμέγεθες ἐχώσθη, ὥς φασιν.

IV Ἐκ δὲ τούτου στασιάζοντες οἱ Κᾶρες καὶ πολεμοῦντες

1 πρὸς ἐμὲ om. C E χρήζεις] ἂν χρήζῃς D F 4 στέροιτο D : στεροῖτο cet. 5 ὄψεται C E 6 ἕως ἂν ἔφη τοῦτον ὀδύρωμαι D F 7 ὡς βούλομαι om. H A G 9 αὐτήν τε] αὐτῇ D : αὐτὴν F ἐν ἑνὶ H A G 10 ἤνυε codd. : corr. Dind. 12 παρεσκευασμένον σπασαμένη F : παρεσκευασμένη σπασαμένη D : παρασκευασαμένη C A E G H 15 ἐπέστελλεν C A G H : ἐκέλευεν E 16 ἵετο D F 19–23 καὶ . . . σκηπτούχων del. Dind. 19 τοῦ νῦν om. H A G et D F 22 κάτω δὲ] καὶ τῷδε D : καὶ τῶνδε F 24 ἀπολοφυράμενος C E

πρὸς ἀλλήλους, ἅτε τὰς οἰκήσεις ἔχοντες ἐν ἐχυροῖς χωρίοις,
ἑκάτεροι ἐπεκαλοῦντο τὸν Κῦρον. ὁ δὲ Κῦρος αὐτὸς μὲν
μένων ἐν Σάρδεσι μηχανὰς ἐποιεῖτο καὶ κριούς, ὡς τῶν μὴ
πειθομένων ἐρείψων τὰ τείχη, Ἀδούσιον δὲ ἄνδρα Πέρσην
καὶ τἆλλα οὐκ ἄφρονα οὐδ᾽ ἀπόλεμον, καὶ πάνυ δὴ εὔχαριν,
πέμπει ἐπὶ τὴν Καρίαν, στράτευμα δούς· καὶ Κίλικες δὲ καὶ
Κύπριοι πάνυ προθύμως αὐτῷ συνεστράτευσαν. ὧν ἕνεκα 2
οὐδ᾽ ἔπεμψε πώποτε Πέρσην σατράπην οὔτε Κιλίκων οὔτε
Κυπρίων, ἀλλ᾽ ἤρκουν αὐτῷ αἰεὶ οἱ ἐπιχώριοι βασιλεύοντες·
δασμὸν μέντοι ἐλάμβανε καὶ στρατιᾶς ὁπότε δέοιτο ἐπήγ-
γελλεν αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἀδούσιος ἄγων τὸ στράτευμα ἐπὶ τὴν 3
Καρίαν ἦλθε, καὶ ἀπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν Καρῶν παρῆσαν πρὸς
αὐτὸν ἕτοιμοι ὄντες δέχεσθαι εἰς τὰ τείχη ἐπὶ κακῷ τῶν
ἀντιστασιαζόντων· ὁ δὲ Ἀδούσιος πρὸς ἀμφοτέρους ταὐτὰ
ἐποίει· δικαιότερά τε ἔφη λέγειν τούτους ὁποτέροις δια-
λέγοιτο, λαθεῖν τε ἔφη δεῖν τοὺς ἐναντίους φίλους σφᾶς
γενομένους, ὡς δὴ οὕτως ἂν μᾶλλον ἐπιπεσὼν ἀπαρα-
σκεύοις τοῖς ἐναντίοις. πιστὰ δ᾽ ἠξίου γενέσθαι, καὶ τοὺς
μὲν Κᾶρας ὀμόσαι ἀδόλως τε δέξεσθαι εἰς τὰ τείχη σφᾶς
καὶ ἐπ᾽ ἀγαθῷ τῷ Κύρου καὶ Περσῶν· αὐτὸς δὲ ὀμόσαι
θέλειν ἀδόλως εἰσιέναι εἰς τὰ τείχη καὶ ἐπ᾽ ἀγαθῷ τῶν δε-
χομένων. ταῦτα δὲ ποιήσας ἀμφοτέροις λάθρᾳ ἑκατέρων 4
νύκτα συνέθετο τὴν αὐτήν, καὶ ἐν ταύτῃ εἰσήλασέ τε εἰς
τὰ τείχη καὶ παρέλαβε τὰ ἐρύματα ἀμφοτέρων. ἅμα δὲ τῇ
ἡμέρᾳ καθεζόμενος εἰς τὸ μέσον σὺν τῇ στρατιᾷ ἐκάλεσεν
ἑκατέρων τοὺς ἐπικαιρίους. οἱ δὲ ἰδόντες ἀλλήλους ἠχθέ-

1 ὀχυροῖς D 2 μὲν om. C A E G H 4 καδούσιον C A E G H 7 συνεστρατεύσαντο D F 8 ἔπεμπε C E ποτὲ C E κυπρίων οὔτε κιλίκων D F 9 ἀεὶ D F 10 στρατείας C A E G H et D 11 καδούσιος C A E G H hic et infra 12 ἀπ᾽ om. D F 13 αὐτὴν C E 14 τὰ αὐτὰ F: ταῦτα cet. 15 τε om. D: δ᾽ F 17 ἂν om. C A E G H ἐπεισπεσὼν C E 19 τε om. C E δέξασθαι codd.: corr. Dind. σφᾶς post ἀγαθῷ D F 20 τῷ] τοῦ C E et D F ὀμόσαι θέλειν del. Cobet 21 εἰς] πρὸς C E 23 εἰσήλασέ τε Hug post Leonclavium et Cobetum: εἰσήλατο H A G: εἰσήλλατο C E: εἰσῆλθεν D F 26 ἠγάσθησαν C E

5 σθησαν, νομίζοντες ἐξηπατῆσθαι ἀμφότεροι. ὁ μέντοι Ἀδού-
σιος ἔλεξε τοιάδε· Ἐγὼ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὤμοσα ἀδόλως
εἰσιέναι εἰς τὰ τείχη καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δεχομένων. εἰ μὲν
οὖν ἀπολῶ ὁποτέρους ὑμῶν, νομίζω ἐπὶ κακῷ εἰσεληλυθέναι
Καρῶν· ἢν δὲ εἰρήνην ὑμῖν ποιήσω καὶ ἀσφάλειαν ἐργάζε-
σθαι ἀμφοτέροις τὴν γῆν, νομίζω ὑμῖν ἐπ' ἀγαθῷ παρεῖναι.
νῦν οὖν χρὴ ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπιμίγνυσθαί τε ἀλλή-
λοις φιλικῶς, ἐργάζεσθαί τε τὴν γῆν ἀδεῶς, διδόναι τε
τέκνα καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων. ἢν δὲ παρὰ ταῦτα
ἀδικεῖν τις ἐπιχειρῇ, τούτοις Κῦρός τε καὶ ἡμεῖς πολέμιοι
6 ἐσόμεθα. ἐκ τούτου πύλαι μὲν ἀνεῳγμέναι ἦσαν τῶν τειχῶν,
μεσταὶ δὲ αἱ ὁδοὶ πορευομένων παρ' ἀλλήλους, μεστοὶ δὲ οἱ
χῶροι ἐργαζομένων· ἑορτὰς δὲ κοινῇ ἦγον, εἰρήνης δὲ καὶ
7 εὐφροσύνης πάντα πλέα ἦν. ἐν δὲ τούτῳ ἧκον παρὰ Κύρου
ἐρωτῶντες εἴ τι στρατιᾶς προσδέοιτο ἢ μηχανημάτων· ὁ δὲ
Ἀδούσιος ἀπεκρίνατο ὅτι καὶ τῇ παρούσῃ ἐξείη ἄλλοσε
χρῆσθαι στρατιᾷ· καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἀπῆγε τὸ στράτευμα,
φρουροὺς ἐν ταῖς ἄκραις καταλιπών. οἱ δὲ Κᾶρες ἱκέτευον
μένειν αὐτόν· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἤθελε, προσέπεμψαν πρὸς Κῦρον
δεόμενοι πέμψαι Ἀδούσιον σφίσι σατράπην.

8 Ὁ δὲ Κῦρος ἐν τούτῳ ἀπεστάλκει Ὑστάσπαν στράτευμα
ἄγοντα ἐπὶ Φρυγίαν τὴν περὶ Ἑλλήσποντον. ἐπεὶ δ' ἧκεν ὁ
Ἀδούσιος, μετάγειν αὐτὸν ἐκέλευσεν ᾗπερ ὁ Ὑστάσπας
προῴχετο, ὅπως μᾶλλον πείθοιντο τῷ Ὑστάσπᾳ, ἀκούσαντες
9 ἄλλο στράτευμα προσιόν. οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες οἱ ἐπὶ θα-
λάττῃ οἰκοῦντες πολλὰ δῶρα δόντες διεπράξαντο ὥστε εἰς μὲν

1 νομίσαντες D F 2 ante ἔλεξε add. εἰς μέσον D F ὤμοσα ὦ ἄνδρες D F 3 εἰ μὲν D F: εἶπεν H A G: εἴπερ C E 5 καρῶν] καιρῷ H A G 7 οὖν] δὲ C E 8 ante ἐργάζεσθαι add. καὶ C E 12 αἱ om. C E παρ'] ἐπ' D F 14 τὰ πάντα D F παρὰ κύρῳ ἧκον D F: ἧκον οἱ παρὰ τοῦ κύρου C A E G H 15 στρατείας C A E G H 16 ἐξείη D F: ἔχειν C A E G H ἀλλαχόσε C A E G H 17 χρῆσθαι om. C E στρατείᾳ H A G 19 συνέπεμψαν D F πρὸς] κατὰ C E τὸν κῦρον D F 20 πέμψαι post σφίσι E et D F 21 ὑστάσπαν D: ὑστάσπην cet. 22 περὶ] ἐπὶ C A E G H 23 ὑστάσπης C A E G H 24 ὑστάσπῃ H A G: ὑστάσπει C E ἀκούοντες D F 26 δῶρα δόντες C E: δῶρα διδοῦντες D: δῶρα διδόντες F: δόντες δῶρα H A G

τὰ τείχη βαρβάρους μὴ δέχεσθαι, δασμὸν δὲ ἀποφέρειν καὶ
στρατεύειν ὅποι Κῦρος ἐπαγγέλλοι. ὁ δὲ τῶν Φρυγῶν βασιλεὺς 10
παρεσκευάζετο μὲν ὡς καθέξων τὰ ἐρυμνὰ καὶ οὐ πεισόμενος
καὶ παρήγγελλεν οὕτως· ἐπεὶ δὲ ἀφίσταντο αὐτοῦ οἱ ὕπαρχοι
καὶ ἔρημος ἐγίγνετο, τελευτῶν εἰς χεῖρας ἦλθεν Ὑστάσπᾳ ἐπὶ
τῇ Κύρου δίκῃ. καὶ ὁ Ὑστάσπας καταλιπὼν ἐν ταῖς ἄκραις
ἰσχυρὰς Περσῶν φρουρὰς ἀπῄει ἄγων σὺν τοῖς ἑαυτοῦ καὶ
Φρυγῶν πολλοὺς ἱππέας καὶ πελταστάς. ὁ δὲ Κῦρος ἐπέ- 11
στελλεν Ἀδουσίῳ συμμείξαντα πρὸς Ὑστάσπαν τοὺς μὲν
ἑλομένους Φρυγῶν τὰ σφέτερα σὺν τοῖς ὅπλοις ἄγειν, τοὺς
δὲ ἐπιθυμήσαντας πολεμεῖν τούτων ἀφελομένους τοὺς ἵππους
καὶ τὰ ὅπλα σφενδόνας ἔχοντας πάντας κελεύειν ἕπεσθαι.

Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτ᾽ ἐποίουν. Κῦρος δὲ ὡρμᾶτο ἐκ Σάρ- 12
δεων, φρουρὰν μὲν πεζὴν καταλιπὼν πολλὴν ἐν Σάρδεσι,
Κροῖσον δὲ ἔχων, ἄγων δὲ πολλὰς ἁμάξας πολλῶν καὶ παν-
τοδαπῶν χρημάτων. ἧκε δὲ καὶ ὁ Κροῖσος γεγραμμένα
ἔχων ἀκριβῶς ὅσα ἐν ἑκάστῃ ἦν τῇ ἁμάξῃ· καὶ διδοὺς τῷ
Κύρῳ τὰ γράμματα εἶπε· Ταῦτ᾽, ἔφη, ἔχων, ὦ Κῦρε, εἴσῃ
τόν τέ σοι ὀρθῶς ἀποδιδόντα ἃ ἄγει καὶ τὸν μή. καὶ ὁ 13
Κῦρος ἔλεξεν· Ἀλλὰ σὺ μὲν καλῶς ποιεῖς, ὦ Κροῖσε,
προνοῶν· ἔμοιγε μέντοι ἄξουσι τὰ χρήματα οἵπερ καὶ ἔχειν
αὐτὰ ἄξιοί εἰσιν· ὥστε ἤν τι καὶ κλέψωσι, τῶν ἑαυτῶν
κλέψονται. καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς
φίλοις καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ὅπως εἰδεῖεν τῶν ἐπιτρόπων οἵ τε
σῶα αὐτοῖς ἀποδιδοῖεν οἵ τε μή. ἦγε δὲ καὶ Λυδῶν οὓς μὲν 14
ἑώρα καλλωπιζομένους καὶ ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ἅρμασι καὶ
πάντα πειρωμένους ποιεῖν ὅ τι ᾤοντο αὐτῷ χαριεῖσθαι, τού-

1 ἀποφέρειν Zonaras : ὑποφέρειν codd. 2 παραγγέλλοι E : ἀπαγγέλλοι D τῶν om. C E 4 παρήγγειλεν C E ἐπεὶ δὲ] ἐπειδὴ H A G 5 τελευτῶν om. C E ὑστάσπᾳ] ὑστάσπας H A G et F 6 εἰς τὰς ἄκρας C E 12 κελεύειν πάντας D F 13 ὁ κῦρος δὲ D : ὁ δὲ κῦρος F 14 πεζὴν] περσικὴν D F πολλὴν καταλιπὼν G et D F 16 ὁ om. D F 18 εἴσῃ] ἴσθι C A E G H 20 ἐποίεις H A G ὦ om. C E προνοῶν ὦ κροῖσε D F 22 κλέψουσι C E 24 οἵ τε A H et F : εἴτε cet. 25 οἵ τε A H et F : εἴτε G et D : εἴτε καὶ C E 26 ἵπποις καὶ ὅπλοις D F

τους μὲν σὺν τοῖς ὅπλοις· οὓς δὲ ἑώρα ἀχαρίτως ἑπομένους, τοὺς μὲν ἵππους αὐτῶν παρέδωκε Πέρσαις τοῖς πρώτοις συστρατευομένοις, τὰ δὲ ὅπλα κατέκαυσε· σφενδόνας δὲ
15 καὶ τούτους ἠνάγκασεν ἔχοντας ἕπεσθαι. καὶ πάντας δὲ τοὺς ἀόπλους τῶν ὑποχειρίων γενομένων σφενδονᾶν ἠνάγκαζε μελετᾶν, νομίζων τοῦτο τὸ ὅπλον δουλικώτατον εἶναι· σὺν μὲν γὰρ ἄλλῃ δυνάμει μάλα ἔστιν ἔνθα ἰσχυρῶς ὠφελοῦσι σφενδονῆται παρόντες, αὐτοὶ δὲ καθ' αὑτοὺς οὐδ' ἂν οἱ πάντες σφενδονῆται μείνειαν πάνυ ὀλίγους ὁμόσε ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις.

16 Προϊὼν δὲ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος κατεστρέψατο μὲν Φρύγας τοὺς ἐν τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ, κατεστρέψατο δὲ Καππαδόκας, ὑποχειρίους δ' ἐποιήσατο Ἀραβίους. ἐξώπλισε δὲ ἀπὸ πάντων τούτων Περσῶν μὲν ἱππέας οὐ μεῖον τετρακισμυρίους, πολλοὺς δὲ ἵππους τῶν αἰχμαλώτων καὶ πᾶσι τοῖς συμμάχοις διέδωκε· καὶ πρὸς Βαβυλῶνα ἀφίκετο παμπόλλους μὲν ἱππέας ἔχων, παμπόλλους δὲ τοξότας καὶ ἀκοντιστάς, σφενδονήτας δὲ ἀναριθμήτους.

V Ἐπεὶ δὲ πρὸς Βαβυλῶνι ἦν ὁ Κῦρος, περιέστησε μὲν πᾶν τὸ στράτευμα περὶ τὴν πόλιν, ἔπειτα αὐτὸς περιήλαυνε τὴν πόλιν σὺν τοῖς φίλοις τε καὶ ἐπικαιρίοις τῶν συμμάχων.
2 ἐπεὶ δὲ κατεθεάσατο τὰ τείχη, ἀπάγειν παρεσκευάσατο τὴν στρατιὰν ἀπὸ τῆς πόλεως· ἐξελθὼν δέ τις αὐτόμολος εἶπεν ὅτι ἐπιτίθεσθαι μέλλοιεν αὐτῷ, ὁπότε ἀπάγοι τὸ στράτευμα· καταθεωμένοις γάρ, ἔφη, αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους ἀσθενὴς ἐδόκει εἶναι ἡ φάλαγξ· καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν ἦν οὕτως ἔχειν· περὶ γὰρ πολὺ τεῖχος κυκλουμένοις ἀνάγκη ἦν ἐπ' ὀλίγων

1 ἀχαρίστως C E et D F 3 συστρατευσαμένοις D F 6 ἠνάγκασε D F τὸ om. D F 7 μάλα] μᾶλλον D F ἰσχυρῶς om. C E 8 ἑαυτοὺς C E G H 11 προσιὼν C E G H 13 ἐξέπλησε H A G 14 post μεῖον add. ἢ D F 16 παμπόλλους] μάλα πολλοὺς D F 17 ἄγων C E 18 ἀναρίθμους A H et D F 19 post μὲν add. τὸ πρῶτον D, πρῶτον F 22 παρεσκευάζετο D F 23 post τις add. αὐτῷ D F 27 πέριξ D F κυκλουμένους codd. : corr. Bornemann ὀλίγον codd. : corr. Hertlein

τὸ βάθος γενέσθαι τὴν φάλαγγα. ἀκούσας οὖν ὁ Κῦρος 3
ταῦτα, στὰς κατὰ μέσον τῆς αὑτοῦ στρατιᾶς σὺν τοῖς περὶ
αὐτὸν παρήγγειλεν ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἑκατέρωθεν τοὺς ὁπλίτας
ἀναπτύσσοντας τὴν φάλαγγα ἀπιέναι παρὰ τὸ ἑστηκὸς τοῦ
στρατεύματος, ἕως γένοιτο ἑκατέρωθεν τὸ ἄκρον κατ᾽ αὐτὸν
καὶ κατὰ τὸ μέσον. οὕτως οὖν ποιούντων οἵ τε μένοντες 4
εὐθὺς θαρραλεώτεροι ἐγίγνοντο ἐπὶ διπλασίων τὸ βάθος
γιγνόμενοι, οἵ τ᾽ ἀπιόντες ὡσαύτως θαρραλεώτεροι· εὐθὺς
γὰρ οἱ μένοντες ⟨ἀντ᾽⟩ αὐτῶν πρὸς τοὺς πολεμίους ἐγίγνοντο.
ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἑκατέρωθεν συνῆψαν τὰ ἄκρα, ἔστησαν
ἰσχυρότεροι γεγενημένοι, οἵ τε ἀπεληλυθότες διὰ τοὺς ἔμ-
προσθεν, οἵ τ᾽ ἔμπροσθεν διὰ τοὺς ὄπισθεν προσγεγενη-
μένους. ἀναπτυχθείσης δ᾽ οὕτω τῆς φάλαγγος ἀνάγκη τοὺς 5
πρώτους ἀρίστους εἶναι καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ
τοὺς κακίστους τετάχθαι· ἡ δ᾽ οὕτως ἔχουσα τάξις καὶ πρὸς
τὸ μάχεσθαι ἐδόκει εὖ παρεσκευάσθαι καὶ πρὸς τὸ μὴ φεύ-
γειν. καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ καὶ οἱ γυμνῆτες οἱ ἀπὸ τῶν κεράτων
αἰεὶ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο τοῦ ἄρχοντος τοσούτῳ ὅσῳ ἡ φά-
λαγξ βραχυτέρα ἐγίγνετο ἀναδιπλουμένη. ἐπεὶ δὲ οὕτω 6
συνεσπειράθησαν, ἀπῇσαν, ἕως μὲν ἐξικνεῖτο τὰ βέλη ἀπὸ
τοῦ τείχους, ἐπὶ πόδα· ἐπεὶ δὲ ἔξω βελῶν ἐγένοντο, στρα-
φέντες, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγα βήματα προϊόντες μετεβά-
λοντο ἐπ᾽ ἀσπίδα καὶ ἵσταντο πρὸς τὸ τεῖχος βλέποντες·
ὅσῳ δὲ προσωτέρω ἐγίγνοντο, τόσῳ δὲ μανότερον μετεβάλ-
λοντο. ἐπεὶ δ᾽ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐδόκουν εἶναι, ξυνεῖρον
ἀπιόντες, ἔστ᾽ ἐπὶ ταῖς σκηναῖς ἐγένοντο.

2 αὐτοῦ C A G H et F : ἑαυτοῦ E στρατείας H A G 3 παρήγγελεν A : παρήγγελλεν F 5 καθ᾽ ἑαυτὸν D F 7–8 ἐγίγνοντο . . . θαρραλεώτεροι om. C E 7 διπλασίων F : διπλάσιον H A G et D 9 ἀντ᾽ add. Hertlein τοὺς πολεμίους E : τοῖς πολεμίοις cet. 13 οὕτως A H post ἀνάγκη add. ἦν Naber ; cf. § 80 16 δοκεῖ D F 17 alterum οἱ om. C E γυμνῆται D F 18 ἀεὶ D F ἐγένοντο C E τοσοῦτον ὅσον C E 19 ἐπεὶ δὲ] ἐπειδὴ H A G οὕτως A H et D F 20 συνεπειράθησαν C A E G 21 ἐγίγνετο D : ἐγένετο F 22 μὲν om. D F μετεβάλλοντο C E et D F 24 τόσῳ δὲ F : τοσῷδε cet. 25 ἐπεὶ] εἰ A H ξυνῆρον C E : συνεῖρον D : συνείρουν F 26 ἐγίγνοντο D F

7 Ἐπεὶ δὲ κατεστρατοπεδεύσαντο, συνεκάλεσεν ὁ Κῦρος
τοὺς ἐπικαιρίους καὶ ἔλεξεν· Ἄνδρες σύμμαχοι, τεθεάμεθα
μὲν κύκλῳ τὴν πόλιν· ἐγὼ δὲ ὅπως μὲν ἄν τις τείχη οὕτως
ἰσχυρὰ καὶ ὑψηλὰ προσμαχόμενος ἕλοι οὐκ ἐνορᾶν μοι δοκῶ·
ὅσῳ δὲ πλέονες ἄνθρωποι ἐν τῇ πόλει εἰσίν, ἐπείπερ οὐ
μάχονται ἐξιόντες, τοσούτῳ ἂν θᾶττον λιμῷ αὐτοὺς ἡγοῦμαι
ἁλῶναι. εἰ μή τιν' οὖν ἄλλον τρόπον ἔχετε λέγειν, τούτῳ
8 πολιορκητέους φημὶ εἶναι τοὺς ἄνδρας. καὶ ὁ Χρυσάντας
εἶπεν· Ὁ δὲ ποταμός, ἔφη, οὗτος οὐ διὰ μέσης τῆς πόλεως
ῥεῖ πλάτος ἔχων πλέον ἢ ἐπὶ δύο στάδια; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη
ὁ Γωβρύας, καὶ βάθος γ' ὡς οὐδ' ἂν δύο ἄνδρες ὁ ἕτερος
ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἑστηκὼς τοῦ ὕδατος ὑπερέχοιεν· ὥστε
τῷ ποταμῷ ἔτι ἰσχυροτέρα ἐστὶν ἡ πόλις ἢ τοῖς τείχεσι.
9 καὶ ὁ Κῦρος, Ταῦτα μέν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἐῶμεν ὅσα
κρείττω ἐστὶ τῆς ἡμετέρας δυνάμεως· διαμετρησαμένους δὲ
χρὴ ὡς τάχιστα τὸ μέρος ἑκάστους ἡμῶν ὀρύττειν τάφρον
ὡς πλατυτάτην καὶ βαθυτάτην, ὅπως ὅτι ἐλαχίστων ἡμῖν
10 τῶν φυλάκων δέῃ. οὕτω δὴ κύκλῳ διαμετρήσας περὶ τὸ
τεῖχος, ἀπολιπὼν ὅσον τύρσεσι μεγάλαις ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ,
ὤρυττεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ τείχους τάφρον ὑπερμεγέθη,
11 καὶ τὴν γῆν ἀνέβαλλον πρὸς ἑαυτούς. καὶ πρῶτον μὲν
πύργους ἐπὶ τῷ ποταμῷ ᾠκοδόμει, φοίνιξι θεμελιώσας οὐ
μεῖον ἢ πλεθριαίοις (εἰσὶ γὰρ καὶ μείζονες ἢ τοσοῦτοι τὸ
μῆκος πεφυκότες)· καὶ γὰρ δὴ πιεζόμενοι οἱ φοίνικες ὑπὸ
12 βάρους ἄνω κυρτοῦνται, ὥσπερ οἱ ὄνοι οἱ κανθήλιοι· τούτους
δ' ὑπετίθει τούτου ἕνεκα [ὅπως ὅτι μάλιστα ἐοίκοι πολιορκή-

1 κατεστρατοπεδεύσαντο C : κατεστρατοπεδεύσατο Λ E G H : κατεστρατοπεδεύθησαν D F 2 ξύμμαχοι G 3 ἰσχυρὰ οὕτω C E 5 πλείους D F ἄνδρες C E 6 τοσοῦτο Λ H 7 τιν'] τινες C E τούτῳ] τοσούτῳ C E 9 οὗτος ἔφη D F 10 πλεῖον codd. 16 ἑκάστους Madvig : ἕκαστον D : ἑκάστου cet. ὑμῶν Λ E G H 17 βαθυτάτην καὶ πλατυτάτην D F ἐλάχιστον D F ὑμῖν H Λ G 18 δέοι C E 19 καὶ ἀπολιπὼν D F 20 ὤρυσσον C Λ E G H ἔνθεν καὶ ἔνθεν C E : ἔνθα καὶ ἔνθα D F : ἐνθένδε Λ : ἔνθεν δὲ G H 23 καὶ om. D F 25 κυρτῶνται C E 26 δ'] δὴ C E ὅπως . . . παρασκευαζομένῳ del. Breitenbach, post ᾠκοδόμει (l. 22) transp. Weckherlin πολιορκοῦσι D F

σειν παρασκευαζομένῳ], ὡς εἰ καὶ διαφύγοι ὁ ποταμὸς εἰς
τὴν τάφρον, μὴ ἀνέλοι τοὺς πύργους. ἀνίστη δὲ καὶ ἄλλους
πολλοὺς πύργους ἐπὶ τῆς ἀμβολάδος γῆς, ὅπως ὅτι πλεῖστα
φυλακτήρια εἴη. οἱ μὲν δὴ ταῦτ᾽ ἐποίουν· οἱ δ᾽ ἐν τῷ τείχει 13
κατεγέλων τῆς πολιορκίας, ὡς ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια πλέον ἢ
εἴκοσιν ἐτῶν. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος τὸ στράτευμα
κατένειμε δώδεκα μέρη, ὡς μῆνα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἕκαστον τὸ
μέρος φυλάξον. οἱ δὲ αὖ Βαβυλώνιοι ἀκούσαντες ταῦτα 14
πολὺ ἔτι μᾶλλον κατεγέλων, ἐννοούμενοι εἰ σφᾶς Φρύγες
καὶ Λυδοὶ καὶ Ἀράβιοι καὶ Καππαδόκαι φυλάξοιεν, οὓς
σφίσιν ἐνόμιζον πάντας εὐμενεστέρους εἶναι ἢ Πέρσαις.

Καὶ αἱ μὲν τάφροι ἤδη ὀρωρυγμέναι ἦσαν. ὁ δὲ Κῦρος 15
ἐπειδὴ ἑορτὴν τοιαύτην ἐν τῇ Βαβυλῶνι ἤκουσεν εἶναι, ἐν
ᾗ πάντες Βαβυλώνιοι ὅλην τὴν νύκτα πίνουσι καὶ κωμάζου-
σιν, ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, λαβὼν πολλοὺς
ἀνθρώπους ἀνεστόμωσε τὰς τάφρους πρὸς τὸν ποταμόν.
ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, τὸ ὕδωρ κατὰ τὰς τάφρους ἐχώρει ἐν 16
τῇ νυκτί, ἡ δὲ διὰ τῆς πόλεως τοῦ ποταμοῦ ὁδὸς πορεύσιμος
ἀνθρώποις ἐγίγνετο. ὡς δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ οὕτως ἐπορσύ- 17
νετο, παρηγγύησεν ὁ Κῦρος Πέρσαις χιλιάρχοις καὶ πεζῶν
καὶ ἱππέων εἰς δύο ἄγοντας τὴν χιλιοστὺν παρεῖναι πρὸς
αὐτόν, τοὺς δ᾽ ἄλλους συμμάχους κατ᾽ οὐρὰν τούτων ἕπεσθαι
ᾗπερ πρόσθεν τεταγμένους. οἱ μὲν δὴ παρῆσαν· ὁ δὲ κατα- 18
βιβάσας εἰς τὸ ξηρὸν τοῦ ποταμοῦ τοὺς ὑπηρέτας καὶ πε-
ζοὺς καὶ ἱππέας, ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσιμον εἴη τὸ

1 διαφάγοι DF εἰς] ἐκχυθεὶς D : ἐκ F 2 ἂν ἕλοι CAE : ἂν ἕλοι H : ἀνέλοιτο D 3 ὅτι] ἔτι HAG 5 ἢ om. HAG : ἢ ὡς CE 7 τὸ om. HAG 8 φυλάξων CEH pr. 9 πολὺ ἔτι] ἐπὶ πολὺ CE κατεγέλων D : τούτων κατεγέλων CAEGH : om. F φρύγιοι CAEGH 10 λύκιοι CAEGH καππαδόκες HAG et F φυλάξειεν CH pr. : φυλάξαιεν E : φυλάξειαν H cor. AG 13 ἐπεὶ DF ἑορτὴν τοιαύτην CE : ἑορτὴ αὐτῶν D : ἑορτῇ ἑαυτῶν (sic) F : ἑορτὴν HAG ἤκουσεν εἶναι] ἦν DF 14 πάντες οἱ DF 15 ἐπεὶ DF 17 τὸ om. HAG 18 ἀνθρώποις πορεύσιμος DF 19 ἐπορεύετο CAEGH 20 χιλιάρχαις HAG 21 ἵππων AH 25 ἐκέλευε DF πορεύσιμον . . . ὅτι (l. 1) om. HAG

19 ἔδαφος τοῦ ποταμοῦ. ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλαν ὅτι πορεύσιμον
εἴη, ἐνταῦθα δὴ συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῶν πεζῶν καὶ
ἱππέων ἔλεξε τοιάδε.
20 Ἄνδρες, ἔφη, φίλοι, ὁ μὲν ποταμὸς ἡμῖν παρακεχώρηκε
τῆς εἰς τὴν πόλιν ὁδοῦ. ἡμεῖς δὲ θαρροῦντες εἰσίωμεν
[μηδὲν φοβούμενοι εἴσω], ἐννοούμενοι ὅτι οὗτοι ἐφ᾽ οὓς νῦν
πορευσόμεθα ἐκεῖνοί εἰσιν οὓς ἡμεῖς καὶ συμμάχους πρὸς
ἑαυτοῖς ἔχοντας καὶ ἐγρηγορότας ἅπαντας καὶ νήφοντας καὶ
21 ἐξωπλισμένους καὶ συντεταγμένους ἐνικῶμεν· νῦν δ᾽ ἐπ᾽
αὐτοὺς ἴμεν ἐν ᾧ πολλοὶ μὲν αὐτῶν καθεύδουσι, πολλοὶ δ᾽
[αὐτῶν] μεθύουσι, πάντες δ᾽ ἀσύντακτοί εἰσιν· ὅταν δὲ αἴ-
σθωνται ἡμᾶς ἔνδον ὄντας, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν ἀχρεῖοι
22 ἔσονται ὑπὸ τοῦ ἐκπεπλῆχθαι. εἰ δέ τις τοῦτο ἐννοεῖται,
ὃ δὴ λέγεται φοβερὸν εἶναι τοῖς εἰς πόλιν εἰσιοῦσι, μὴ ἐπὶ
τὰ τέγη ἀναβάντες βάλλωσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, τοῦτο μά-
λιστα θαρρεῖτε· ἢν γὰρ ἀναβῶσί τινες ἐπὶ τὰς οἰκίας, ἔχομεν
σύμμαχον θεὸν Ἥφαιστον. εὔφλεκτα δὲ τὰ πρόθυρα αὐ-
τῶν, φοίνικος μὲν αἱ θύραι πεποιημέναι, ἀσφάλτῳ δὲ ὑπεκ-
23 καύματι κεχριμέναι. ἡμεῖς δ᾽ αὖ πολλὴν μὲν δᾷδα ἔχομεν,
ἣ ταχὺ πολὺ πῦρ τέξεται, πολλὴν δὲ πίτταν καὶ στυππεῖον,
ἃ ταχὺ παρακαλεῖ πολλὴν φλόγα· ὥστε ἀνάγκην εἶναι ἢ
φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἢ ταχὺ κατακεκαῦσθαι.
24 ἀλλ᾽ ἄγετε λαμβάνετε τὰ ὅπλα· ἡγήσομαι δ᾽ ἐγὼ σὺν τοῖς
θεοῖς. ὑμεῖς δ᾽, ἔφη, ὦ Γαδάτα καὶ Γωβρύα, δείκνυτε τὰς
ὁδούς· ἴστε γάρ· ὅταν δ᾽ ἐντὸς γενώμεθα, τὴν ταχίστην
25 ἄγετε ἐπὶ τὰ βασίλεια. Καὶ μήν, ἔφασαν οἱ ἀμφὶ τὸν
Γωβρύαν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν εἰ καὶ ἄκλειστοι αἱ πύλαι

6 *μηδὲν φοβούμενοι* iam Stephano suspecta om. D F   *εἴσω ἐννοούμενοι* om. H A G   *νῦν πορευσόμεθα*] *συμπορευσόμεθα* C E G H   8 *ἑαυτοὺς* D F   9 *ὡπλισμένους* D F   10 *ἴωμεν* C A E G H   11 *αὐτῶν* del. Herwerden   ante *αἴσθωνται* add. *καὶ* H A G   *ἡμᾶς αἴσθωνται* C E   12 *πολὺ ἂν* C A E G H   15 *βάλωσιν* H A G   *τούτῳ* D F   16 *τινες* post *οἰκίας* D F   19 *κεχρισμέναι* codd.: corr. Cobet   *μὲν* add. H A G et D, om. C E et F   20 *ἣ τάχει* A H   21 *πολλὴν παρακαλεῖ* D F   *ἀνάγκη* H A G   23 *τὰ* om. C E H   27 *θαυμαστὸν ἂν εἴη* C E   *εἰ καὶ* F: *εἶναι* H A G: *καὶ* C E: *καὶ γὰρ* D   post *ἄκλειστοι* add. *γὰρ* C A E G H

αἱ τοῦ βασιλείου εἶεν· κωμάζει γὰρ ἡ πόλις πᾶσα τῇδε τῇ νυκτί. φυλακῇ μέντοι πρὸ τῶν πυλῶν ἐντευξόμεθα· ἔστι γὰρ αἰεὶ τεταγμένη. Οὐκ ἂν μέλλειν δέοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀλλ᾿ ἰέναι, ἵνα ἀπαρασκεύους ὡς μάλιστα λάβωμεν τοὺς ἄνδρας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐρρήθη, ἐπορεύοντο· τῶν δὲ ἀπαντώντων 26
οἱ μὲν ἀπέθνησκον παιόμενοι, οἱ δ᾿ ἔφευγον πάλιν εἴσω,
οἱ δ᾿ ἐβόων· οἱ δ᾿ ἀμφὶ τὸν Γωβρύαν συνεβόων αὐτοῖς, ὡς
κωμασταὶ ὄντες καὶ αὐτοί· καὶ ἰόντες ᾗ ἐδύναντο [ὡς]
τάχιστα ἐπὶ τοῖς βασιλείοις ἐγένοντο. καὶ οἱ μὲν σὺν τῷ 27
Γωβρύᾳ καὶ Γαδάτᾳ τεταγμένοι κεκλειμένας εὑρίσκουσι τὰς
πύλας τοῦ βασιλείου· οἱ δὲ ἐπὶ τοὺς φύλακας ταχθέντες
ἐπεισπίπτουσιν αὐτοῖς πίνουσι πρὸς φῶς πολύ, καὶ εὐθὺς
ὡς πολεμίοις ἐχρῶντο αὐτοῖς. ὡς δὲ κραυγὴ καὶ κτύπος 28
ἐγίγνετο, αἰσθόμενοι οἱ ἔνδον τοῦ θορύβου, κελεύσαντος τοῦ
βασιλέως σκέψασθαι τί εἴη τὸ πρᾶγμα, ἐκθέουσί τινες
ἀνοίξαντες τὰς πύλας. οἱ δ᾿ ἀμφὶ τὸν Γαδάταν ὡς εἶδον 29
τὰς πύλας χαλώσας εἰσπίπτουσι καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν
εἴσω ἐφεπόμενοι καὶ παίοντες ἀφικνοῦνται πρὸς τὸν βασιλέα·
καὶ ἤδη ἑστηκότα αὐτὸν καὶ ἐσπασμένον ὃν εἶχεν ἀκινάκην
εὑρίσκουσι. καὶ τοῦτον μὲν οἱ σὺν Γαδάτᾳ καὶ Γωβρύᾳ 30
ἐχειροῦντο· καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δὲ ἀπέθνησκον, ὁ μὲν προβαλλόμενός τι, ὁ δὲ φεύγων, ὁ δέ γε καὶ ἀμυνόμενος ὅτῳ

1 *εἶεν*] *ὡς ἐν* C A E G H *κωμάζει*] *κώμῳ· δοκεῖ* C A E G H : *κωμοδοκεῖ* D F : *κωμάζει* Stephanus : *ἐν κώμῳ* Muretus addito *εἶναι* post *πᾶσα*: *εὐωχεῖται* Madvig, unde *εὐωχεῖσθαι γὰρ δοκεῖ* Schenkl : *δειπνεῖ* Hug : *ὡς ἐν* omisi quod videtur varia lectio esse: deinde aptissimam coniecturam Stephani accepi *πᾶσα ἡ πόλις* D F *τῇ* om. H A G 3 *ἀεὶ* D F *ἂν ἀμελεῖν* C E et D F : *ἀμελεῖν* H A G : corr. Muretus 4 *μάλιστ᾿ ἂν* C : *μάλιστα ἂν* H A G 7 *εἴσω*] *ὀπίσω* D F 8 *τὸν* om. D F 9 *ὄντες αὐτοί* H A G : *καὶ αὐτοὶ ὄντες* D F *ὡς* del. *ed. Etonensis* a. 1613 11 *κεκλειμένας* F : *κεκλεισμένας* f cet. 14 *πολέμιοι ἐχρῶντο αὐτοῖς* C E et D F : *πολεμίοις ἐχρῶντο* G : *πολέμιοι ἐχρῶντο* A H 15 *καὶ κελεύσαντος* D F 17 *οἱ . . . πύλας* om. H A G 18 *χαλώσας* om. C E : *εἰς ἃς* H A G 20 *σπασάμενον* D F 21 *γαδάτῃ* A H et F post *γωβρύᾳ* add. *πολλοὶ* C A E G H 22 *προβαλόμενός* H A G 23 *τι*] *τις* A G

31 ἐδύνατο. ὁ δὲ Κῦρος διέπεμπε τὰς τῶν ἱππέων τάξεις κατὰ
τὰς ὁδοὺς καὶ προεῖπεν οὓς μὲν ἔξω λαμβάνοιεν κατακαίνειν,
τοὺς δ' ἐν ταῖς οἰκίαις κηρύττειν τοὺς συριστὶ ἐπισταμένους
ἔνδον μένειν· εἰ δέ τις ἔξω ληφθείη, ὅτι θανατώσοιτο.
32 Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν. Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας
ἧκον· καὶ θεοὺς μὲν πρῶτον προσεκύνουν, ὅτι τετιμωρημένοι
ἦσαν τὸν ἀνόσιον βασιλέα, ἔπειτα δὲ Κύρου κατεφίλουν
καὶ χεῖρας καὶ πόδας, πολλὰ δακρύοντες ἅμα χαρᾷ [καὶ
33 εὐφραινόμενοι]. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο καὶ ᾔσθοντο οἱ τὰς
ἄκρας ἔχοντες ἑαλωκυῖάν τε τὴν πόλιν καὶ τὸν βασιλέα
34 τεθνηκότα, παραδιδόασι καὶ τὰς ἄκρας. ὁ δὲ Κῦρος τὰς
μὲν ἄκρας εὐθὺς παρελάμβανε καὶ φρουράρχους τε καὶ
φρουροὺς εἰς ταύτας ἀνέπεμπε, τοὺς δὲ τεθνηκότας θάπτειν
ἐφῆκε τοῖς προσήκουσι· τοὺς δὲ κήρυκας κηρύττειν ἐκέλευεν
ἀποφέρειν πάντας τὰ ὅπλα Βαβυλωνίους· ὅπου δὲ ληφθή-
σοιτο ὅπλα ἐν οἰκίᾳ, προηγόρευεν ὡς πάντες οἱ ἔνδον
ἀποθανοῖντο. οἱ μὲν δὴ ἀπέφερον, ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα μὲν
εἰς τὰς ἄκρας κατέθετο, ὡς εἴη ἕτοιμα, εἴ τί ποτε δέοι
35 χρῆσθαι. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους
καλέσας, ὡς δοριαλώτου τῆς πόλεως οὔσης ἀκροθίνια τοῖς
θεοῖς καὶ τεμένη ἐκέλευσεν ἐξελεῖν· ἐκ τούτου δὲ καὶ οἰκίας
διεδίδου καὶ ἀρχεῖα τούτοις οὕσπερ κοινῶνας ἐνόμιζε τῶν
καταπεπραγμένων· οὕτω δὲ διένειμεν, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὰ
κράτιστα τοῖς ἀρίστοις. εἰ δέ τις οἴοιτο μεῖον ἔχειν, διδά-
36 σκειν προσιόντας ἐκέλευε. προεῖπε δὲ Βαβυλωνίοις μὲν
τὴν γῆν ἐργάζεσθαι καὶ τοὺς δασμοὺς ἀποφέρειν καὶ θερα-
πεύειν τούτους οἷς ἕκαστοι αὐτῶν ἐδόθησαν· Πέρσας δὲ

1 δύναιτο D F διέπεμπε τάξεις ἱππέων D F 4 ληφθήσοιτο D F 7 ἦσαν] εἴησαν D F 8 καὶ εὐφραινόμενοι del. Lincke 13 φρουρὰς C E θάπτειν om. D F 14 ἀνῆκε C : ἀνεῖκε E ἐκέλευσεν C A E 15 βαβυλωνίους del. Hartman λειφθήσοιτο H pr. : λειφθεῖεν H cor. A G 16 προηγόρευον D F 19 καλέσας τοὺς μάγους D F 21 post. καὶ om. D F 22 κοινωνοὺς C A E G H 23 οὕτω δὲ D F : καὶ οὕτω H cor. A G : οὕτω C E H pr. 24 προσιόντα διδάσκειν D F 25 ἐκέλευσε C E et D 26 δασμοὺς] πόδας μὴ C E 27 αὐτῶν ἕκαστοι D F πέρσας δὲ D F : ὡς πέρσας δὲ καὶ C A E G H

τοὺς κοινῶνας καὶ τῶν συμμάχων ὅσοι μένειν ᾑροῦντο παρ' αὐτῷ ὡς δεσπότας ὧν ἔλαβον προηγόρευε διαλέγεσθαι.

Ἐκ δὲ τούτου ἐπιθυμῶν ὁ Κῦρος ἤδη κατασκευάσασθαι 37
καὶ αὐτὸς ὡς βασιλεῖ ἡγεῖτο πρέπειν, ἔδοξεν αὐτῷ τοῦτο
σὺν τῇ τῶν φίλων γνώμῃ ποιῆσαι, ὡς ὅτι ἥκιστα ἂν ἐπι-
φθόνως σπάνιός τε καὶ σεμνὸς φανείη. ὧδε οὖν ἐμηχανᾶτο
τοῦτο. ἅμα τῇ ἡμέρᾳ στὰς ὅπου ἐδόκει ἐπιτήδειον εἶναι
προσεδέχετο τὸν βουλόμενον λέγειν τι καὶ ἀποκρινάμενος
ἀπέπεμπεν. οἱ δ' ἄνθρωποι ὡς ἔγνωσαν ὅτι προσδέχοιτο, 38
ἧκον ἀμήχανοι τὸ πλῆθος· καὶ ὠθουμένων περὶ τοῦ προσ-
ελθεῖν μηχανή τε πολλὴ καὶ μάχη ἦν. οἱ δὲ ὑπηρέται 39
ὡς ἐδύναντο διακρίναντες προσίεσαν. ὁπότε δέ τις καὶ
τῶν φίλων διωσάμενος τὸν ὄχλον προφανείη, προτείνων
ὁ Κῦρος τὴν χεῖρα προσήγετο αὐτοὺς καὶ οὕτως ἔλεγεν·
Ἄνδρες φίλοι, περιμένετε, ἕως ⟨ἂν⟩ τὸν ὄχλον διωσώμεθα·
ἔπειτα δὲ καθ' ἡσυχίαν συγγενησόμεθα. οἱ μὲν δὴ φίλοι
περιέμενον, ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ πλείων ἐπέρρει, ὥστ'
ἔφθασεν ἑσπέρα γενομένη πρὶν τοῖς φίλοις αὐτὸν σχολάσαι
καὶ συγγενέσθαι. οὕτω δὴ ὁ Κῦρος λέγει· Ὥρα, ἔφη, ὦ 40
ἄνδρες, νῦν μὲν [καιρὸς] διαλυθῆναι· αὔριον δὲ πρῷ ἔλθετε·
καὶ γὰρ ἐγὼ βούλομαι ὑμῖν τι διαλεχθῆναι. ἀκούσαντες
ταῦτα οἱ φίλοι ἄσμενοι ᾤχοντο ἀποθέοντες, δίκην δεδωκότες
ὑπὸ πάντων τῶν ἀναγκαίων. καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Κῦρος παρῆν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, 41

1 *κοινῶνας* H pr.: *κοινωνοὺς* H cor. A G: *κοινωνοῦντας* cet. 2 *ἑαυτῷ* D F 5 *ἂν ἐπιφθόνως* F: *ἀνεπιφθόνως* cet. 8 *ἀποκρινόμενος* C A E G H 11 *μηχανή*] *ταραχή* Cobet *μηχανή . . . ἦν*] *πολλὴ μηχανὴ ἦν* D F 12 *ἠδύναντο* C A E G H *διακρίνοντες* E et D F *προσήεσαν* codd.: corr. Stephanus *καὶ* om. C E 13 *προφανείη*] *φανείη* ante *τὸν* C; ante *διωσάμενος* E 14 *ἔλεγεν· ἄνδρες φίλοι*] *ἔλεγε* H A G 15 *παραμένετε* C A E G H *ἕως* C A E G H: *ὡς* D F *ἂν* add. Hertlein *διωσόμεθα* C A E G H 16 *ἔπειτα . . . συγγενησόμεθα* om. H A G 17 *περιέμενον* D: *παρέμενον* cet. *πλείω καὶ πλείω* H A G *ὥστ' ἔφθασεν* D F: *ἕωσπερ ἔφθασεν* H A G: *ἕως παρέφθασεν* C E 18 *ἑσπέρα τε* C A E G H *σχολάσαι αὐτὸν* D F 19 *οὕτως* A H *ὥρα* Cobet: *ἄρα* codd. 20 *καιρὸς* del. Cobet 22 ante *ταῦτα* add. *δὲ* D F 23 *ἀπὸ* D F

ἀνθρώπων δὲ πολὺ πλέον πλῆθος περιειστήκει βουλομένων
προσιέναι, καὶ πολὺ πρότερον ἢ οἱ φίλοι παρῆσαν. ὁ οὖν
Κῦρος περιστησάμενος τῶν ξυστοφόρων Περσῶν κύκλον
μέγαν εἶπε μηδένα παριέναι ἢ τοὺς φίλους τε καὶ ἄρχοντας
42 τῶν Περσῶν τε καὶ τῶν συμμάχων. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον
οὗτοι, ἔλεξεν ὁ Κῦρος αὐτοῖς τοιάδε· Ἄνδρες φίλοι καὶ
σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς οὐδὲν ἂν ἔχοιμεν μέμψασθαι τὸ
μὴ οὐχὶ μέχρι τοῦδε πάντα ὅσα ηὐχόμεθα καταπεπραχέναι·
εἰ μέντοι τοιοῦτον ἔσται τὸ μεγάλα πράττειν ὥστε μὴ οἷόν
τ᾽ εἶναι μήτε ἀμφ᾽ αὑτὸν σχολὴν ἔχειν μήτε μετὰ τῶν
φίλων εὐφρανθῆναι, ἐγὼ μὲν χαίρειν ταύτην τὴν εὐδαι-
43 μονίαν κελεύω. ἐνενοήσατε γάρ, ἔφη, καὶ χθὲς δήπου ὅτι
ἕωθεν ἀρξάμενοι ἀκούειν τῶν προσιόντων οὐκ ἐλήξαμεν
πρόσθεν ἑσπέρας· καὶ νῦν ὁρᾶτε τούτους ἄλλους πλείονας
44 τῶν χθὲς παρόντας ὡς πράγματα ἡμῖν παρέξοντας. εἰ οὖν
τις τούτοις ὑφέξει ἑαυτόν, λογίζομαι μικρὸν μέν τι ὑμῖν
μέρος ἐμοῦ μετεσόμενον, μικρὸν δέ τι ἐμοὶ ὑμῶν· ἐμαυτοῦ
45 μέντοι σαφῶς οἶδ᾽ ὅτι οὐδ᾽ ὁτιοῦν μοι μετέσται. ἔτι δ᾽,
ἔφη, καὶ ἄλλο ὁρῶ γελοῖον πρᾶγμα· ἐγὼ γὰρ δήπου ὑμῖν
μὲν ὥσπερ εἰκὸς διάκειμαι· τούτων δὲ τῶν περιεστηκότων
ἤ τινα ἢ οὐδένα οἶδα, καὶ οὗτοι πάντες οὕτω παρεσκευασμένοι
εἰσὶν ὡς, ἢν νικῶσιν ὑμᾶς ὠθοῦντες, πρότεροι ἃ βούλονται
ὑμῶν παρ᾽ ἐμοῦ διαπραξόμενοι. ἐγὼ δὲ ἠξίουν τοὺς τοιού-
τους, εἴ τίς τι ἐμοῦ δέοιτο, θεραπεύειν ὑμᾶς τοὺς ἐμοὺς
46 φίλους δεομένους προσαγωγῆς. ἴσως ἂν οὖν εἴποι τις, τί

1 πλείω C H pr. : πλεῖον cet. βουλόμενον D F 3 ξιφηφόρων C E 4 post παριέναι add. ἄλλον D F τοὺς ἄρχοντας C E 5 ξυμμάχων G 6 οὗτοι] αὐτοί C E 10 αὑτὸν F : αὐτὸν cet. 12 ἐννοήσατε C A E G H et D ἐχθὲς δήπουθεν D F ὅτι om. C E 14 ante ἄλλους add. καὶ C A E G H 15 ἐχθὲς D F παρόντων C A E G H 16 ἑαυτόν] αὐτοῖς H A G μικρὸν] μεῖζον H A G 17 ἐμοῦ om. D F δέ] μέν H A G ἐμοὶ om. H A G 18 μοι om. H A G 19 ἔφη om. C E 21 οἶδα H A G : εἶδον C E : γιγνώσκω D F οὕτω om. A E G H 22 ὡς ἢν] ὡσεὶ D : ὡς εἰ F πρότερον C A E G H ἃ] ἂν C E βούλωνται C 23 διαπραξάμενοι H A G τοὺς τοιούτους D F : τούτους C E : τούτους τοὺς τοιούτους H A G 24 τι om. A et D F

δῆτα οὐχ οὕτως ἐξ ἀρχῆς παρεσκευασάμην, ἀλλὰ παρεῖχον
ἐν τῷ μέσῳ ἐμαυτόν. ὅτι τὰ τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐγίγνω-
σκον ὄντα ὡς μὴ ὑστερίζειν δέον τὸν ἄρχοντα μήτε τῷ
εἰδέναι ἃ δεῖ μήτε τῷ πράττειν ἃ ἂν καιρὸς ᾖ· τοὺς δὲ
σπανίους ἰδεῖν στρατηγοὺς πολλὰ ἐνόμιζον ὧν δεῖ πραχθῆναι
παριέναι. νῦν δ' ἐπειδὴ καὶ ὁ φιλοπονώτατος πόλεμος 47
ἀναπέπαυται, δοκεῖ μοι καὶ ἡ ἐμὴ ψυχὴ ἀναπαύσεώς τινος
ἀξιοῦν τυγχάνειν. ὡς οὖν ἐμοῦ ἀποροῦντος ὅ τι ἂν τύχοιμι
ποιῶν ὥστε καλῶς ἔχειν τά τε ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν ἄλλων
ὧν ἡμᾶς δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, συμβουλευέτω ὅ τι τις ὁρᾷ
συμφορώτατον.

Κῦρος μὲν οὕτως εἶπεν· ἀνίσταται δ' ἐπ' αὐτῷ Ἀρτά- 48
βαζος ὁ συγγενής ποτε φήσας εἶναι καὶ εἶπεν· Ἦ καλῶς,
ἔφη, ἐποίησας, ὦ Κῦρε, ἄρξας τοῦ λόγου. ἐγὼ γὰρ ἔτι
νέου μὲν ὄντος σοῦ πάνυ ἀρξάμενος ἐπεθύμουν φίλος γενέ-
σθαι, ὁρῶν δέ σε οὐδὲν δεόμενον ἐμοῦ κατώκνουν σοι
προσιέναι. ἐπεὶ δ' ἔτυχές ποτε καὶ ἐμοῦ δεηθεὶς [προ- 49
θύμως] ἐξαγγεῖλαι πρὸς Μήδους τὰ παρὰ Κυαξάρου, ἐλογι-
ζόμην, εἰ ταῦτα προθύμως σοι συλλάβοιμι, ὡς οἰκεῖός τέ
σοι ἐσοίμην καὶ ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαί σοι ὁπόσον χρόνον
βουλοίμην. καὶ ἐκεῖνα μὲν δὴ ἐπράχθη ὥστε σε ἐπαινεῖν.
μετὰ τοῦτο Ὑρκάνιοι μὲν πρῶτοι φίλοι ἡμῖν ἐγένοντο καὶ 50
μάλα πεινῶσι συμμάχων· ὥστε μόνον οὐκ ἐν ταῖς ἀγκάλαις
περιεφέρομεν αὐτοὺς ἀγαπῶντες. μετὰ δὲ τοῦτο ἐπεὶ ἑάλω
τὸ πολέμιον στρατόπεδον, οὐκ οἶμαι σχολή σοι ἦν ἀμφ'
ἐμὲ ἔχειν· καὶ ἐγώ σοι συνεγίγνωσκον. ἐκ δὲ τούτου 51
Γωβρύας ἡμῖν φίλος ἐγένετο, καὶ ἐγὼ ἔχαιρον· καὶ αὖθις

1 κατεσκευασάμην D F 2 ἐμαυτὸν ἐν τῷ μέσῳ D F γιγνώσκω τοιαῦτα ὄντα D F 3 τῷ] τὸ H A G et D 4 τῷ] τὸ G et D F 5 δεῖ] χρὴ C E 6 ἐπεὶ D F καὶ om. C E 8 οὖν om. D F 10 τις ὅ τι D F 13 post εἶναι add. τοῦ κύρου C E 17 ἐπειδὴ δὲ C προθύμως del. Hug 18 κυαξάρους G et D F 19 πρόθυμος H A G σοι om. E G 20 ὁπόσον ἂν C A E G H 21 σε om. H A G 22 ἐγένοντο ἡμῖν C E 24 περιφέρομεν H A G δὲ om. A G 25 σχολή σοι ἦν D : σχολὴ ποιεῖν F σχολήν σοι εἶναι C A E G H 27 αὖθις] πάλιν D F

Γαδάτας· καὶ ἤδη ἔργον σοῦ ἦν μεταλαβεῖν. ἐπεί γε
μέντοι καὶ Σάκαι καὶ Καδούσιοι σύμμαχοι ἐγεγένηντο, θερα-
πεύειν εἰκότως ἔδει τούτους· καὶ γὰρ οὗτοι σὲ ἐθεράπευον.
52 ὡς δ' ἤλθομεν πάλιν ἔνθεν ὡρμήθημεν, ὁρῶν σε ἀμφ' ἵππους
ἔχοντα, ἀμφ' ἅρματα, ἀμφὶ μηχανάς, ἡγούμην, ἐπεὶ ἀπὸ
τούτων σχολάσαις, τότε σε καὶ ἀμφ' ἐμὲ ἕξειν σχολήν.
ὥς γε μέντοι ἦλθεν ἡ δεινὴ ἀγγελία τὸ πάντας ἀνθρώπους
ἐφ' ἡμᾶς συλλέγεσθαι, ἐγίγνωσκον ὅτι ταῦτα μέγιστα εἴη·
εἰ δὲ ταῦτα καλῶς γένοιτο, εὖ ἤδη ἐδόκουν εἰδέναι ὅτι πολλὴ
53 ἔσοιτο ἀφθονία τῆς ἐμῆς καὶ [τῆς] σῆς συνουσίας. καὶ νῦν
δὴ νενικήκαμέν τε τὴν μεγάλην μάχην καὶ Σάρδεις καὶ
Κροῖσον ὑποχείριον ἔχομεν καὶ Βαβυλῶνα ᾑρήκαμεν καὶ
πάντας κατεστράμμεθα, καὶ μὰ τὸν Μίθρην ἐγώ τοι ἐχθές,
εἰ μὴ πολλοῖς διεπύκτευσα, οὐκ ἂν ἐδυνάμην σοι προσελ-
θεῖν. ἐπεί γε μέντοι ἐδεξιώσω με καὶ παρὰ σοὶ ἐκέλευσας
μένειν, ἤδη περίβλεπτος ἦν, ὅτι μετὰ σοῦ ἄσιτος καὶ ἄποτος
54 διημέρευον. νῦν οὖν εἰ μὲν ἔσται πῃ ὅπως οἱ πλείστου
ἄξιοι γεγενημένοι πλεῖστόν σου μέρος μεθέξομεν· εἰ δὲ μή,
πάλιν αὖ ἐγὼ ἐθέλω παρὰ σοῦ ἐξαγγέλλειν ἀπιέναι πάντας
ἀπὸ σοῦ πλὴν ἡμῶν τῶν ἐξ ἀρχῆς φίλων.
55 Ἐπὶ τούτῳ ἐγέλασε μὲν ὁ Κῦρος καὶ ἄλλοι πολλοί·
Χρυσάντας δ' ἀνέστη ὁ Πέρσης καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ἀλλὰ
τὸ μὲν πρόσθεν, ὦ Κῦρε, εἰκότως ἐν τῷ φανερῷ σαυτὸν
παρεῖχες, δι' ἅ τε αὐτὸς εἶπας καὶ ὅτι οὐχ ἡμᾶς σοι μάλιστα
ἦν θεραπευτέον. ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα
παρῆμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἔδει ἀνακτᾶσθαι ἐκ παντὸς τρόπου,
ὅπως ὅτι ἥδιστα συμπονεῖν καὶ συγκινδυνεύειν ἡμῖν ἐθέλοιεν.

1 ἤδη] δὴ C Λ E G H 2 καὶ σάκαι] σάκαι τε D F ἐγένοντο C E 3 ἔδει τούτους εἰκότως D F 4 ἔνθα C E ὡρμήθην μὲν H cor. Λ G σε δ' H cor. Λ G 5 καὶ ἡγούμην H cor. Λ G 6 τούτου C Λ E G H ἄξειν C 7 ὥς γε] ὥστε H Λ G 9 εἰδέναι D F: εἶναι C Λ G H: om. E 10 τῆς del. Dind. 13 πάντα H Λ G χθὲς D F 14 σοι post ἂν C: om. E 15 ἐξεδιώσωσω Λ H et fort. G: ἐξιδιώσω H s.v. et D F 21 μὲν ὁ om. D F 23 εἰκότως ὦ κῦρε D F 24 εἶπες codd. 27 ὅπως] ὅτι C: om. E

νῦν δ' ἐπεὶ οὐ τούτους [τρόπον] μόνον ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλους 56
ἀνακτᾶσθαι δύνασαι οὓς καιρὸς εἴη, ἤδη καὶ οἰκίας σε τυχεῖν
ἄξιον· ἢ τί ἀπολαύσαις ἂν τῆς ἀρχῆς, εἰ μόνος ἄμοιρος
εἴης ἑστίας, οὗ οὔτε ὁσιώτερον χωρίον ἐν ἀνθρώποις οὔτε
ἥδιον οὔτε οἰκειότερόν ἐστιν οὐδέν; ἔπειτα δ', ἔφη, οὐκ ἂν
οἴει καὶ ἡμᾶς αἰσχύνεσθαι, εἰ σὲ μὲν ὁρῷμεν ἔξω καρτεροῦντα,
αὐτοὶ δ' ἐν οἰκίαις εἴημεν καὶ σοῦ δοκοίημεν πλεονεκτεῖν;
ἐπεὶ δὲ Χρυσάντας ταῦτα ἔλεξε, συνηγόρευον αὐτῷ κατὰ 57
ταὐτὰ πολλοί. ἐκ τούτου δὴ εἰσέρχεται εἰς τὰ βασίλεια,
καὶ τὰ ἐκ Σάρδεων χρήματα ἐνταῦθ' οἱ ἄγοντες ἀπέδοσαν.
ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν ὁ Κῦρος, πρῶτον μὲν Ἑστίᾳ ἔθυσεν, ἔπειτα
Διὶ βασιλεῖ καὶ εἴ τινι ἄλλῳ θεῷ οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο.

Ποιήσας δὲ ταῦτα τὰ ἄλλα ἤδη ἤρχετο διοικεῖν. ἐννοῶν 58
δὲ τὸ αὑτοῦ πρᾶγμα ὅτι ἐπιχειροίη μὲν ἄρχειν πολλῶν
ἀνθρώπων, παρασκευάζοιτο δὲ οἰκεῖν ἐν πόλει τῇ μεγίστῃ
τῶν φανερῶν, αὕτη δ' οὕτως ἔχοι αὐτῷ ὡς πολεμιωτάτη ἂν
γένοιτο ἀνδρὶ πόλις, ταῦτα δὴ λογιζόμενος φυλακῆς περὶ
τὸ σῶμα ἡγήσατο δεῖσθαι. γνοὺς δ' ὅτι οὐδαμοῦ ἄνθρωποι 59
εὐχειρωτότεροί εἰσιν ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ λουτροῖς
καὶ κοίτῃ καὶ ὕπνῳ, ἐσκόπει τίνας ἂν ἐν τούτοις περὶ
αὑτὸν πιστοτάτους ἔχοι. ἐνόμισε δὲ μὴ ἂν γενέσθαι ποτὲ

1 *οὐ τούτους μόνον ἔχεις* scripsi : *οὐ τοῦτο μόνον ἔχεις* Dind. : *οὐ τούτῳ τῷ τρόπῳ μόνον ἄρχεις* Hug : *οὐ τρόπῳ μόνῳ ὃν ἔχεις* Madvig : *οὐχ οὕτω τρόπον μόνον ἔχεις* C E et F : *οὐχ οὕτω τρόπου μόνον ἔχεις* D *Ald. Junt.* : *οὖν τρόπῳ μόνῳ ἔχεις* H A G *ἄλλως* Hermann et Hug : *ἄλλοις* Madvig 2 *δύνασαι ἀνακτᾶσθαι* D F *τυγχάνειν* C E 3 *ἢ . . . τῆς*] *ἀπολαύσαις γὰρ οὐδὲν τῆς σῆς* D : *ἢ ἀπολαύσαιό γ' ἂν οὐδὲν τῆς σῆς* F 4 *οὗ*] *ἧς* D F 6 *καὶ* om. D F 8 *συνηγόρευον δ'* D F 9 *ταὐτὰ* Muretus : *ταῦτα* codd. 10 *ἐνταῦθ' οἱ*] *ἐνταυθοῖ* G H 11 *ἐπεὶ δὲ*] *ἐπειδὴ* A : *ἐπεὶ δὴ* H *εἰσῆλθεν ὁ*] *εἰσῆλθε* H A G *ἔπειτα δὲ* D F 12 *θεῶν* D F 13 *ἤδη* om. C E 14 *αὑτοῦ* D : *αὐτοῦ* cet. 15 *παρεσκευάζετο* H A G : *κατασκευάζοιτο* D F *ἐν τῇ πόλει τῇ* C A E G H 16 *ἔχει* C A E *ὡς πολεμιωτάτη ἂν* E : *ὡς ἂν πολεμιωτάτη ἂν* C : *ὡς ἂν πολεμιωτάτη* D F : *ὡς ἀπολεμωτάτη ἂν* H A G 17 *ἀνδρὶ πόλις* om. H A G 19 *εἰσὶν εὐχειρωτότεροι* D F *εὐχειρότεροι* C A E G H *σιτίοις* C E *καὶ λουτρῷ* D F : om. C E 21 *αὑτὸν* E : *αὐτὸν* C : *ἑαυτὸν* cet. *πιστοτάτας* C E *δὲ*] *δὴ* D F *μὴ ἄν ποτέ τινα πιστὸν γενέσθαι* D F

πιστὸν ἄνθρωπον ὅστις ἄλλον μᾶλλον φιλήσοι τοῦ τῆς
60 φυλακῆς δεομένου. τοὺς μὲν οὖν ἔχοντας παῖδας ἢ γυναῖκας
συναρμοττούσας ἢ παιδικὰ ἔγνω φύσει ἠναγκάσθαι ταῦτα
μάλιστα φιλεῖν· τοὺς δ᾽ εὐνούχους ὁρῶν πάντων τούτων
στερομένους ἡγήσατο τούτους ἂν περὶ πλείστου ποιεῖσθαι
οἵτινες δύναιντο πλουτίζειν μάλιστα αὐτοὺς καὶ βοηθεῖν, εἴ
τι ἀδικοῖντο, καὶ τιμὰς περιάπτειν αὐτοῖς· τούτοις δ᾽ εὐεργε-
61 τοῦντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδέν᾽ ἂν ἡγεῖτο δύνασθαι. πρὸς
δὲ τούτοις ἄδοξοι ὄντες οἱ εὐνοῦχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώ-
ποις καὶ διὰ τοῦτο δεσπότου ἐπικούρου προσδέονται· οὐδεὶς
γὰρ ἀνὴρ ὅστις οὐκ ἂν ἀξιώσειεν εὐνούχου πλέον ἔχειν ἐν
παντί, εἰ μή τι ἄλλο κρεῖττον ἀπείργοι· δεσπότῃ δὲ πιστὸν
62 ὄντα οὐδὲν κωλύει πρωτεύειν καὶ τὸν εὐνοῦχον. ὃ δ᾽ ἂν
μάλιστά τις οἰηθείη, ἀνάλκιδας τοὺς εὐνούχους γίγνεσθαι,
οὐδὲ τοῦτο ἐφαίνετο αὐτῷ. ἐτεκμαίρετο δὲ καὶ ἐκ τῶν
ἄλλων ζῴων ὅτι οἵ τε ὑβρισταὶ ἵπποι ἐκτεμνόμενοι τοῦ μὲν
δάκνειν καὶ ὑβρίζειν ἀποπαύονται, πολεμικοὶ δὲ οὐδὲν ἧττον
γίγνονται, οἵ τε ταῦροι ἐκτεμνόμενοι τοῦ μὲν μέγα φρονεῖν
καὶ ἀπειθεῖν ὑφίενται, τοῦ δ᾽ ἰσχύειν καὶ ἐργάζεσθαι οὐ
στερίσκονται, καὶ οἱ κύνες δὲ ὡσαύτως τοῦ μὲν ἀπολείπειν
τοὺς δεσπότας ἀποπαύονται ἐκτεμνόμενοι, φυλάττειν δὲ καὶ
63 εἰς θήραν οὐδὲν κακίους γίγνονται. καὶ οἵ γε ἄνθρωποι
ὡσαύτως ἠρεμέστεροι γίγνονται στερισκόμενοι ταύτης τῆς
ἐπιθυμίας, οὐ μέντοι ἀμελέστεροί γε τῶν προσταττομένων,
οὐδ᾽ ἧττόν τι ἱππικοί, οὐδὲ ἧττόν τι ἀκοντιστικοί, οὐδὲ ἧττον

1 *μᾶλλον ἄλλον* C E *φιλήσει* C E et D F 2 *γυναῖκα* D F 3 *συναρμόζουσας* C Λ E G H : *συναρμόζουσαν* D F : corr. Dind. *συνηναγκάσθαι* C et D F : *ἂν ἠναγκάσθαι* Hug 5 *στερουμένους* C et F : *ἐστερημένους* E ante *τούτους* add. *μὴ* C E 6 *δύνανται* C Λ E G H 7 *τούτους* codd. : corr. Pantazides *εὐεργετοῦντας* D F 8 *οὐδὲν* codd. : corr. Schneider 11 *ἀνὴρ* D F : *ἂν ἦν* C Λ E G H *ἀξιώσειε πλέον ἔχειν εὐνούχου* C E 12 *τις ἄλλος κρείττων* D F 13 *ἄν τις μάλιστα* C E 14 ante *τοὺς* add. *καὶ* Λ G 15 *καὶ* om. C E 16 *τοῦ μὲν*] *τὸ μὲν* H Λ G 20 *ἀπολείπειν* C E et D : *ἀπολιπεῖν* H Λ G et F 21 *καὶ*] *κἂν* H Λ G 22 *εἰς θήραν*] *θηρᾶν* D F 23 post *ἠρεμέστεροι* add. *μὲν* D *γίγνονται . . . ἀμελέστεροι* om. F 25 *ἧττον ἀκοντισταὶ* D F tert. *ἧττον*] *ἧττόν τι* D F

φιλότιμοι. κατάδηλοι δ' ἐγίγνοντο καὶ ἐν τοῖς πολέμοις 64
καὶ ἐν ταῖς θήραις ὅτι ἔσῳζον τὸ φιλόνικον ἐν ταῖς ψυχαῖς.
τοῦ δὲ πιστοὶ εἶναι ἐν τῇ φθορᾷ τῶν δεσποτῶν μάλιστα
βάσανον ἐδίδοσαν· οὐδένες γὰρ πιστότερα ἔργα ἀπεδείκνυντο
ἐν ταῖς δεσποτικαῖς συμφοραῖς τῶν εὐνούχων. εἰ δέ τι ἄρα 65
τῆς τοῦ σώματος ἰσχύος μειοῦσθαι δοκοῦσιν, ὁ σίδηρος
ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ. ταῦτα
δὴ γιγνώσκων ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν θυρωρῶν πάντας τοὺς
περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα θεραπευτῆρας ἐποιήσατο εὐνούχους.

Ἡγησάμενος δὲ οὐχ ἱκανὴν εἶναι τὴν φυλακὴν ταύτην 66
πρὸς τὸ πλῆθος τῶν δυσμενῶς ἐχόντων, ἐσκόπει τίνας τῶν
ἄλλων ἂν πιστοτάτους περὶ τὸ βασίλειον φύλακας λάβοι.
εἰδὼς οὖν Πέρσας τοὺς οἴκοι κακοβιωτάτους μὲν ὄντας διὰ 67
πενίαν, ἐπιπονώτατα δὲ ζῶντας διὰ τὴν τῆς χώρας τραχύτητα
καὶ διὰ τὸ αὐτουργοὺς εἶναι, τούτους ἐνόμισε μάλιστ' ἂν
ἀγαπᾶν τὴν παρ' αὑτῷ δίαιταν. λαμβάνει οὖν τούτων 68
μυρίους δορυφόρους, οἳ κύκλῳ μὲν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐφύ-
λαττον περὶ τὰ βασίλεια, ὁπότε ἐπὶ χώρας εἴη· ὁπότε δὲ
ἐξίοι ποι, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τεταγμένοι ἐπορεύοντο. νομίσας 69
δὲ καὶ Βαβυλῶνος ὅλης φύλακας δεῖν εἶναι ἱκανούς, εἴτ'
ἐπιδημῶν αὐτὸς τυγχάνοι εἴτε καὶ ἀποδημῶν, κατέστησε
καὶ ἐν Βαβυλῶνι φρουροὺς ἱκανούς· μισθὸν δὲ καὶ τούτοις
Βαβυλωνίους ἔταξε παρέχειν, βουλόμενος αὐτοὺς ὡς ἀμη-
χανωτάτους εἶναι, ὅπως ὅτι ταπεινότατοι καὶ εὐκαθεκτότατοι
εἶεν.

Αὕτη μὲν δὴ ἡ περὶ αὐτόν τε φυλακὴ καὶ ἡ ἐν Βαβυ- 70
λῶνι τότε κατασταθεῖσα καὶ νῦν ἔτι οὕτως ἔχουσα διαμένει.

1 γίγνονται C A E G H   πολεμίοις C A E G H   6 τῆς τοῦ] ἀπίστου H A G   7 ἂν ἰσοῖ (vel sim.) C A E G H   ἰσχυροτέροις D F   ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς ἰσχυροῖς C E   8 δεξάμενος C A E G H   θυρῶν H A G   10 ἱκανὸν D F   12 αὖ πιστοτάτους ἂν D F   φύλακας om. C E   13 τὰς C E   16 αὐτῷ G : αὐτῷ D F : ἑαυτῷ C A E H   17 καὶ νυκτὸς D F   18 ἐπι χώρας εἴη D F : ἔσω ῥαΐσειεν C A E G H   19 ποι Schneider : που codd.   20 ἱκανοὺς εἶναι D F   21 αὐτὸς om. C E   26 prius ἡ om. C A E G H   27 κατασχεθεῖσα H A G   ἔτι om. E G

σκοπῶν δ' ὅπως ἂν καὶ ἡ πᾶσα ἀρχὴ κατέχοιτο καὶ ἄλλη ἔτι προσγίγνοιτο, ἡγήσατο τοὺς μισθοφόρους τούτους οὐ τοσοῦτον βελτίονας τῶν ὑπηκόων εἶναι ὅσον ἐλάττονας· τοὺς δὲ ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγίγνωσκε συνεκτέον εἶναι, οἵπερ σὺν τοῖς θεοῖς τὸ κρατεῖν παρέσχον, καὶ ἐπιμελητέον ὅπως
71 μὴ ἀνήσουσι τὴν τῆς ἀρετῆς ἄσκησιν. ὅπως δὲ μὴ ἐπιτάττειν αὐτοῖς δοκοίη, ἀλλὰ γνόντες καὶ αὐτοὶ ταῦτα ἄριστα εἶναι οὕτως ἐμμένοιέν τε καὶ ἐπιμελοῖντο τῆς ἀρετῆς, συνέλεξε τούς τε ὁμοτίμους καὶ πάντας ὁπόσοι ἐπικαίριοι ἦσαν καὶ ἀξιοχρεώτατοι ἐδόκουν αὐτῷ κοινωνοὶ εἶναι καὶ πόνων καὶ
72 ἀγαθῶν. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε.

Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς μεγίστη χάρις ὅτι ἔδοσαν ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἄξιοι εἶναι. νῦν γὰρ δὴ ἔχομεν καὶ γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν καὶ οἵτινες ταύτην ἐργαζόμενοι θρέψουσιν ἡμᾶς· ἔχομεν δὲ καὶ οἰκίας
73 καὶ ἐν ταύταις κατασκευάς. καὶ μηδείς γε ὑμῶν ἔχων ταῦτα νομιζάτω ἀλλότρια ἔχειν· νόμος γὰρ ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀίδιός ἐστιν, ὅταν πολεμούντων πόλις ἁλῷ, τῶν ἑλόντων εἶναι καὶ τὰ σώματα τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ χρήματα. οὔκουν ἀδικίᾳ γε ἕξετε ὅ τι ἂν ἔχητε, ἀλλὰ φιλανθρωπίᾳ οὐκ
74 ἀφαιρήσεσθε, ἤν τι ἐᾶτε ἔχειν αὐτούς. τὸ μέντοι ἐκ τοῦδε οὕτως ἐγὼ γιγνώσκω ὅτι εἰ μὲν τρεψόμεθα ἐπὶ ῥᾳδιουργίαν καὶ τὴν τῶν κακῶν ἀνθρώπων ἡδυπάθειαν, οἳ νομίζουσι τὸ μὲν πονεῖν ἀθλιότητα, τὸ δὲ ἀπόνως βιοτεύειν εὐδαιμονίαν, ταχὺ ἡμᾶς φημι ὀλίγου ἀξίους ἡμῖν αὐτοῖς ἔσεσθαι καὶ ταχὺ

1 δ'] δ' ἂν H A G ἂν post ὅπως add. in mg. H 2 τοὺς μὲν μισθοφόρους D F τούτους om. C 5 σὺν τοῖς] αὐτοῖς E: αὐ add. s.v. C θεοῖς τὸ om. C E ἐπιμελητέοι C E 6 μὴ ἀνήσουσι Muretus: μηνύσωσι codd. 8 οὕτως ἐμμένοιεν D F: οὕτως συμμένοιεν H A G: οὕτω συνεμμένειεν C E 10 ἐδόκουν om. E αὐτῷ ἐδόκουν D F 13 ἡμῖν ἔδοσαν D F 14 post νῦν add. μὲν H A G 17 ἀλλοτρίαν C A E G H 18 πόλιν C E 19 τῶν om. H A G post. τὰ om. C E 20 οὐκοῦν οὐκ D F 21 ἀφαιρεθήσεσθε C E ἐάν D: ἄν F 23–24 οἳ . . . εὐδαιμονίαν om. C E G 24 ἀθλιότητα D F: ἀθλιώτατον H A G εὐδαιμονίαν Wecklein coll. Plat. *Theaet.* 175 c: ἡδυπάθειαν codd. 25 αὐτοῖς D F

πάντων τῶν ἀγαθῶν στερήσεσθαι. οὐ γάρ τοι τὸ ἀγαθοὺς 75
ἄνδρας γενέσθαι τοῦτο ἀρκεῖ ὥστε καὶ διατελεῖν [ὄντας ἀγαθούς], ἢν μή τις αὐτοῦ διὰ τέλους ἐπιμελῆται· ἀλλ' ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἀμεληθεῖσαι μείονος ἄξιαι γίγνονται καὶ τὰ σώματά γε τὰ εὖ ἔχοντα, ὁπόταν τις αὐτὰ ἀνῇ ἐπὶ ῥᾳδιουργίαν, πονήρως πάλιν ἔχει, οὕτω καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀλκή, ὁπόταν τις αὐτῶν ἀνῇ τὴν ἄσκησιν, ἐκ τούτου εἰς τὴν πονηρίαν πάλιν τρέπεται. οὔκουν 76
δεῖ ἀμελεῖν οὐδ' ἐπὶ τὸ αὐτίκα ἡδὺ προϊέναι αὑτούς. μέγα μὲν γὰρ οἶμαι ἔργον καὶ τὸ ἀρχὴν καταπρᾶξαι, πολὺ δ' ἔτι μεῖζον τὸ λαβόντα διασώσασθαι. τὸ μὲν γὰρ λαβεῖν πολλάκις τῷ τόλμαν μόνον παρασχομένῳ ἐγένετο, τὸ δὲ λαβόντα κατέχειν οὐκέτι τοῦτο ἄνευ σωφροσύνης οὐδ' ἄνευ ἐγκρατείας οὐδ' ἄνευ πολλῆς ἐπιμελείας γίγνεται. ἃ χρὴ 77
γιγνώσκοντας νῦν πολὺ μᾶλλον ἀσκεῖν τὴν ἀρετὴν ἢ πρὶν τάδε τἀγαθὰ κτήσασθαι, εὖ εἰδότας ὅτι ὅταν πλεῖστά τις ἔχῃ, τότε πλεῖστοι καὶ φθονοῦσι καὶ ἐπιβουλεύουσι καὶ πολέμιοι γίγνονται, ἄλλως τε κἂν παρ' ἀκόντων τά τε κτήματα καὶ τὴν θεραπείαν ὥσπερ ἡμεῖς ἔχῃ. τοὺς μὲν οὖν θεοὺς οἴεσθαι χρὴ σὺν ἡμῖν ἔσεσθαι· οὐ γὰρ ἐπιβουλεύσαντες ἀδίκως ἔχομεν, ἀλλ' ἐπιβουλευθέντες ἐτιμωρησάμεθα. τὸ 78
μέντοι μετὰ τοῦτο κράτιστον ἡμῖν αὐτοῖς παρασκευαστέον· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ βελτίονας ὄντας τῶν ἀρχομένων ἄρχειν ἀξιοῦν. θάλπους μὲν οὖν καὶ ψύχους καὶ σίτων καὶ ποτῶν καὶ πόνων καὶ ὕπνου ἀνάγκη καὶ τοῖς δούλοις μεταδιδόναι· μεταδιδόντας γε μέντοι πειρᾶσθαι δεῖ ἐν τούτοις πρῶτον βελτίονας αὐτῶν φαίνεσθαι. πολεμικῆς δ' ἐπιστήμης καὶ 79

1 τοι om. D F : τι H 2 ὄντας ἀγαθούς om. H A G, cf. Schneideri annot. 3 ἐπιμέληται F : ἐπιμελεῖται A G 4 αἱ om. D F 5 γε τὰ E et D F : γε αὐτὰ C A G H : γε αὖ τὰ Fischer 6 ῥᾳδιουργία H A G οὕτως A H 8 τὴν om. D F 9 ἀμελεῖν D F : μέλειν C G H pr. : μέλει A H cor. : θέλειν E αὐτούς codd. 10 οἶμαι ἔργον εἶναι D : ἔργον οἶμαι εἶναι F : ἔργον οἶμαι C E ἀρχὴν] ἔχειν D : ἃ χρῆν F 12 μόνῳ C E 15 γιγνώσκοντα C E G H 17 πλεῖστοι] πλεῖστα C E : πλεῖστοι τούτῳ D F 21 ἀδίκως ταῦτ' D F 22 ἡμῖν om. H A G 25 tert. καὶ om. C E 27 ἑαυτῶν C E H pr.

μελέτης παντάπασιν οὐ μεταδοτέον τούτοις, οὕστινας ἐργάτας ἡμετέρους καὶ δασμοφόρους βουλόμεθα καταστήσασθαι, ἀλλ' αὐτοὺς δεῖ τούτοις τοῖς ἀσκήμασι πλεονεκτεῖν, γιγνώσκοντας ὅτι ἐλευθερίας ταῦτα ὄργανα καὶ εὐδαιμονίας οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπέδειξαν· καὶ ὥσπερ γε ἐκείνους τὰ ὅπλα ἀφῃρήμεθα, οὕτως ἡμᾶς αὐτοὺς δεῖ μήποτ' ἐρήμους ὅπλων γίγνεσθαι, εὖ εἰδότας ὅτι τοῖς ἀεὶ ἐγγυτάτω τῶν ὅπλων
80 οὖσι τούτοις καὶ οἰκειότατά ἐστιν ἃ ἂν βούλωνται. εἰ δέ τις τοιαῦτα ἐννοεῖται, τί δῆτα ἡμῖν ὄφελος καταπρᾶξαι ἃ ἐπεθυμοῦμεν, εἰ ἔτι δεήσει καρτερεῖν καὶ πεινῶντας καὶ διψῶντας καὶ πονοῦντας καὶ ἐπιμελουμένους, ἐκεῖνο δεῖ καταμαθεῖν ὅτι τοσούτῳ τἀγαθὰ μᾶλλον εὐφραίνει ὅσῳ ἂν μᾶλλον προπονήσας τις ἐπ' αὐτὰ ἴῃ· οἱ γὰρ πόνοι ὄψον τοῖς ἀγαθοῖς· ἄνευ δὲ τοῦ δεόμενον τυγχάνειν τινὸς οὐδὲν
81 οὕτω πολυτελῶς παρασκευασθείη ἂν ὥσθ' ἡδὺ εἶναι. εἰ δὲ ὧν μὲν μάλιστα ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσιν ὁ δαίμων ἡμῖν ταῦτα συμπαρεσκεύακεν, ὡς δ' ἂν ἥδιστα ταῦτα φαίνοιτο αὐτός τις αὑτῷ [ταῦτα] παρασκευάσει, ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ τοσούτῳ πλεονεκτήσει τῶν ἐνδεεστέρων βίου ὡς πεινήσας τῶν ἡδίστων σίτων τεύξεται καὶ διψήσας τῶν ἡδίστων ποτῶν ἀπολαύσεται καὶ δεηθεὶς ἀναπαύσεως ⟨ᾗ⟩ ἥδιστον ἀναπαύ-
82 σεται. ὧν ἕνεκά φημι χρῆναι νῦν ἐπιταθῆναι ἡμᾶς εἰς ἀνδραγαθίαν, ὅπως τῶν τε ἀγαθῶν ᾗ ἄριστον καὶ ἥδιστον ἀπολαύσωμεν καὶ ὅπως τοῦ πάντων χαλεπωτάτου ἄπειροι γενώμεθα. οὐ γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τἀγαθὰ οὕτω χαλεπὸν

1 ἐργάτας τε D F   2 ἡμέρους C E   κτήσασθαι C E   3 αὐτοῖς D F   δεῖ] δὴ C A   τοῖς om. D F   6 μὴ τῶν ὅπλων ποτὲ ἐρήμους γενέσθαι C E   8 καὶ om. C E   ἃ ἂν] ὅταν Pantazides   9 post δῆτα add. ἦν Naber   10 εἰ ἔτι] εἴς τι D : ἤ τί F   11 ἐπιμελουμένους καὶ πονοῦντας C E   13 ἴῃ Cobet : εἴη D F : ἀπίοι C A E G H   14 δεομένου D : δεομένους F   18 αὐτῷ D : αὑτῷ A E G H et F : αὐτὸ C   ταῦτα del. Bronn   19 ὡς H A G : ὅσῳ C E et D : ὡς ὁ F   post. τῶν om. C A E G H   21 ἀναπαύσεως ᾗ ἥδιστον scripsi : ἀναπαύσεως ἥδιστον C A E G H : ἀναπαύσασθαι ὡς ἥδιστόν ἐστιν D : ἀναπαύεσθαι ὡς ἥδιστόν ἐστιν F : ἀναπαύσεως ὡς ἥδιστον Hertlein   25 post οὕτω add. γε H A G

ὥσπερ τὸ λαβόντα στερηθῆναι λυπηρόν. ἐννοήσατε δὲ 83
κἀκεῖνο τίνα πρόφασιν ἔχοντες ἂν προσιοίμεθα κακίονες ἢ
πρόσθεν γενέσθαι. πότερον ὅτι ἄρχομεν; ἀλλ᾽ οὐ δήπου
τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων πονηρότερον προσήκει εἶναι.
ἀλλ᾽ ὅτι εὐδαιμονέστεροι δοκοῦμεν νῦν ἢ πρότερον εἶναι;
ἔπειτα τῇ εὐδαιμονίᾳ φήσει τις τὴν κακίαν [ἐπι]πρέπειν;
ἀλλ᾽ ὅτι ἐπεὶ κεκτήμεθα δούλους, τούτους κολάσομεν, ἢν
πονηροὶ ὦσι; καὶ τί προσήκει αὐτὸν ὄντα πονηρὸν πονηρίας 84
ἕνεκα ἢ βλακείας ἄλλους κολάζειν; ἐννοεῖτε δὲ καὶ τοῦτο
ὅτι τρέφειν μὲν παρεσκευάσμεθα πολλοὺς καὶ τῶν ἡμετέρων
οἴκων φύλακας καὶ τῶν σωμάτων· αἰσχρὸν δὲ πῶς οὐκ ἂν
εἴη, εἰ δι᾽ ἄλλους μὲν δορυφόρους τῆς σωτηρίας οἰησόμεθα
χρῆναι τυγχάνειν, αὐτοὶ δὲ ἡμῖν αὐτοῖς οὐ δορυφορήσομεν;
καὶ μὴν εὖ γε δεῖ εἰδέναι ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλη φυλακὴ
τοιαύτη οἵα αὐτόν τινα καλὸν κἀγαθὸν ὑπάρχειν· τοῦτο γὰρ
δεῖ συμπαρομαρτεῖν· τῷ δ᾽ ἀρετῆς ἐρήμῳ οὐδὲ ἄλλο καλῶς
ἔχειν οὐδὲν προσήκει. τί οὖν φημι χρῆναι ποιεῖν καὶ ποῦ 85
τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν καὶ ποῦ τὴν μελέτην ποιεῖσθαι; οὐδὲν
καινόν, ὦ ἄνδρες, ἐρῶ· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ τοῖς
ἀρχείοις οἱ ὁμότιμοι διάγουσιν, οὕτω καὶ ἡμᾶς φημι χρῆναι
ἐνθάδε ὄντας τοὺς ὁμοτίμους πάντα ἅπερ κἀκεῖ ἐπιτηδεύειν,
καὶ ὑμᾶς τε ἐμὲ ὁρῶντας κατανοεῖν παρόντας εἰ ἐπιμελόμενος
ὧν δεῖ διάξω, ἐγώ τε ὑμᾶς κατανοῶν θεάσομαι, καὶ οὓς ἂν
ὁρῶ τὰ καλὰ καὶ τἀγαθὰ ἐπιτηδεύοντας, τούτους τιμήσω.
καὶ τοὺς παῖδας δέ, οἳ ἂν ἡμῶν γίγνωνται, ἐνθάδε παιδεύω- 86

1 ὡς D F 2 προσιοίμεθα Schneider : προσιέμεθα C A E G H : προειλώμεθα D : προειλόμεθα F 3 ἀλλ᾽ . . . εἶναι om. C E 6 φήσει τις] τίς φησι D F ἐπιτρέπειν codd. : corr. Hartman 7 κολάσομεν D : κολάσωμεν cet. 9 ἢ] καὶ D F δὲ] δ᾽ ἔτι D F 10 παρεσκεύασα C : παρεσκευασάμην D τῶν οἰκιῶν τῶν ἡμετέρων D F : τῶν ἡμετέρων δὲ οἴκων C E 11 αἴσχιον C A E G H 12 δι᾽ D F : δὴ C A E G H 13 χρῆν H A G 14 γε] τε H A G δεῖ om. C E 16 ἄλλῳ D F 17 ποῦ] ποῖ D F 20 οὕτω D : οὕτως cet. ὑμᾶς A E et F 21 ὁμοτίμους] ἐντίμους H A G πάντα ἅπερ Stephanus : πάντας ἅπερ codd. : πάνθ᾽ ὅσαπερ Dind. 22 τε E et D : γε C A G H ἐμοὶ H A G : om. E 25 δέ om. D F οἷς H A G ἡμῖν C E παιδεύομεν C E G et F

μεν· αὐτοί τε γὰρ βελτίονες ἐσόμεθα, βουλόμενοι τοῖς παισὶν ὡς βέλτιστα παραδείγματα ἡμᾶς αὐτοὺς παρέχειν, οἵ τε παῖδες οὐδ' ἂν εἰ βούλοιντο ῥᾳδίως πονηροὶ γένοιντο, αἰσχρὸν μὲν μηδὲν μήτε ὁρῶντες μήτε ἀκούοντες, ἐν δὲ καλοῖς κἀγαθοῖς ἐπιτηδεύμασι διημερεύοντες.

3 γίγνοιντο AG

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η

Κῦρος μὲν οὖν οὕτως εἶπεν· ἀνέστη δ' ἐπ' αὐτῷ Χρυσάντας 1 καὶ εἶπεν ὧδε. Ἀλλὰ πολλάκις μὲν δή, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε κατενόησα ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ· οἵ τε γὰρ πατέρες προνοοῦσι τῶν παίδων ὅπως μήποτε αὐτοὺς τἀγαθὰ ἐπιλείψει, Κῦρός τέ μοι δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν ἡμῖν ἀφ' ὧν μάλιστ' ἂν εὐδαιμονοῦντες διατελοῖμεν· ὃ δέ μοι δοκεῖ ἐνδεέστερον ἢ ὡς ἐχρῆν δηλῶσαι, τοῦτο ἐγὼ πειράσομαι τοὺς μὴ εἰδότας διδάξαι. ἐννοήσατε 2 γὰρ δὴ τίς ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ πειθομένων ἁλοίη· τίς δ' ἂν φιλία ὑπὸ μὴ πειθομένων διαφυλαχθείη· ποῖον δ' ἂν ἀπειθούντων στράτευμα νίκης τύχοι· πῶς δ' ἂν μᾶλλον ἐν μάχαις ἡττῷντο ἄνθρωποι ἢ ἐπειδὰν ἄρξωνται ἰδίᾳ ἕκαστος περὶ τῆς αὑτοῦ σωτηρίας βουλεύεσθαι· τί δ' ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθείη ὑπὸ μὴ πειθομένων τοῖς κρείττοσι· ποῖαι δὲ πόλεις νομίμως ἂν οἰκήσειαν ἢ ποῖοι οἶκοι σωθείησαν· πῶς δ' ἂν νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκοιντο· ἡμεῖς δὲ ἃ νῦν ἀγαθὰ ἔχομεν 3 διὰ τί ἄλλο μᾶλλον κατεπράξαμεν ἢ διὰ τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι; διὰ τοῦτο γὰρ καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ταχὺ μὲν ὅποι ἔδει παρεγιγνόμεθα, ἁθρόοι δὲ τῷ ἄρχοντι ἑπόμενοι ἀνυπόστατοι ἦμεν, τῶν δ' ἐπιταχθέντων οὐδὲν ἡμιτελὲς κατελείπομεν. εἰ τοίνυν μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν τἀγαθά, οὕτως εὖ ἴστε ὅτι τὸ αὐτὸ

1 οὖν om. A et D   5 ἐπιλείψει H pr. et F: ἐπιλείψῃ cet.   τέ] δέ C E   6 νῦν om. C E   μάλιστ' ἂν] ἂν μάλιστα D F   7 χρὴ D F   9 δὴ] ἔφη D F   11 πῶς δ' ἄλλως μᾶλλον ἡττῶνται ἐν μάχαις D F   12 ἡττῶνται C E   ἢ om. H A G   13 αὐτοῦ F : αὑτοῦ C : ἑαυτοῦ E : om. H A G et D   14 τοῖς κρείττοσι om. H A G   15 ἢ ποῖοι] ποῖοι δ' D F   16 ἔχομεν ἀγαθὰ D F   19 ὅποι C E V : ὅπου D F : ὅπῃ E : οι in ras. H   παρεγγινόμεθα C E   20 κατελίπομεν H cor. A G et F : καταλείποιμεν D   21 εἰ] ὡς Hertlein   22 οὕτως om. D F   τὸ αὐτὸ D F : καὶ αὐτὸ H pr. V et C E : αὐτὸ H cor. A G

τοῦτο καὶ εἰς τὸ διασῴζειν ἃ δεῖ μέγιστον ἀγαθόν ἐστι.
4 καὶ πρόσθεν μὲν δὴ πολλοὶ ἡμῶν ἦρχον μὲν οὐδενός, ἤρχοντο
δέ· νῦν δὲ κατεσκεύασθε οὕτω πάντες οἱ παρόντες ὥστε
ἄρχετε οἱ μὲν πλειόνων, οἱ δὲ μειόνων. ὥσπερ τοίνυν αὐτοὶ
ἀξιώσετε ἄρχειν τῶν ὑφ' ὑμῖν, οὕτω καὶ αὐτοὶ πειθώμεθα
οἷς ἂν ἡμᾶς καθήκῃ. τοσοῦτον δὲ διαφέρειν δεῖ τῶν
δούλων ὅσον οἱ μὲν δοῦλοι ἄκοντες τοῖς δεσπόταις ὑπηρε-
τοῦσιν, ἡμᾶς δ', εἴπερ ἀξιοῦμεν ἐλεύθεροι εἶναι, ἑκόντας δεῖ
ποιεῖν ὃ πλείστου ἄξιον φαίνεται εἶναι. εὑρήσετε δ', ἔφη,
καὶ ἔνθα ἄνευ μοναρχίας πόλις οἰκεῖται, τὴν μάλιστα τοῖς
ἄρχουσιν ἐθέλουσαν πείθεσθαι ταύτην ἥκιστα τῶν πολεμίων
5 ἀναγκαζομένην ὑπακούειν. παρῶμέν τε οὖν, ὥσπερ Κῦρος
κελεύει, ἐπὶ τόδε τὸ ἀρχεῖον, ἀσκῶμέν τε δι' ὧν μάλιστα
δυνησόμεθα κατέχειν ἃ δεῖ, παρέχωμέν τε ἡμᾶς αὐτοὺς χρῆ-
σθαι Κύρῳ ὅ τι ἂν δέῃ. καὶ τοῦτο γὰρ εὖ εἰδέναι χρὴ ὅτι
οὐ μὴ δυνήσεται Κῦρος εὑρεῖν ὅ τι αὑτῷ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ
χρήσεται, ἡμῖν δὲ οὔ, ἐπείπερ τά γε αὐτὰ ἡμῖν συμφέρει
καὶ οἱ αὐτοί εἰσιν ἡμῖν πολέμιοι.
6 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε Χρυσάντας, οὕτω δὴ καὶ ἄλλοι
ἀνίσταντο πολλοὶ καὶ Περσῶν καὶ τῶν συμμάχων συν-
εροῦντες· καὶ ἔδοξε τοὺς ἐντίμους ἀεὶ παρεῖναι ἐπὶ θύρας
καὶ παρέχειν αὑτοὺς χρῆσθαι ὅ τι ἂν βούληται, ἕως ἀφείη
Κῦρος. ὡς δὲ τότε ἔδοξεν, οὕτω καὶ νῦν ἔτι ποιοῦσιν οἱ
κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες, θεραπεύουσι τὰς τῶν
7 ἀρχόντων θύρας. ὡς δ' ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται Κῦρος

2 μὲν οὐδενὸς ἤρχοντο δὲ D F : οὐδενὸς δ' ἤρχομεν C A E G H 5 ὑφ'] ἐφ' D F post αὐτοὶ add. ἡμεῖς D F 6 ἂν] αὖ D καὶ ἡμᾶς D F : ἡμῖν C E : ὑμᾶς Λ H καθήκει H pr. V Λ G : καθήκοι C E H cor. et D F : corr. Poppo ante δεῖ add. ἡμᾶς D F 9 φαίνεται ἄξιον D F εἶναι om. D F 10 τὴν] τοῖς C E 11 ante τῶν add. ὑπὸ C E 12 ἀκούειν Cobet 14 παρέχομεν E G et F 16 δύνηται Λ H et D F αὑτῷ D : αὐτῷ cet. 17 χρῆται D F γε om. D F ξυμφέρει G 19 ἄλλοι G : οἱ ἄλλοι cet. 20 post τῶν add. ἄλλων D F 22 αὐτοὺς H Λ G et D F : αὐτοῖς C E ἂν om. C Λ E H βούλεται C E ἀφείη H Λ G : ἂν ἀφείη C E : ἂν ἀφίῃ D F 23 τότε G : τόδε Λ H : τοῦτο C E et D F ποιοῦσιν del. Cobet 24 βασιλέα D F

καταστησάμενος εἰς τὸ διαφυλάττειν αὐτῷ τε καὶ Πέρσαις
τὴν ἀρχήν, ταὐτὰ καὶ οἱ μετ᾿ ἐκεῖνον βασιλεῖς νόμιμα ἔτι
καὶ νῦν διατελοῦσι ποιοῦντες. οὕτω δ᾿ ἔχει καὶ ταῦτα ὥσπερ 8
καὶ τἆλλα· ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης βελτίων γένηται, καθα-
ρώτερον τὰ νόμιμα πράττεται· ὅταν δὲ χείρων, φαυλότερον.
ἐφοίτων μὲν οὖν ἐπὶ τὰς θύρας Κύρου οἱ ἔντιμοι σὺν τοῖς
ἵπποις καὶ ταῖς αἰχμαῖς, συνδόξαν πᾶσι τοῖς ἀρίστοις τῶν
συγκαταστρεψαμένων τὴν ἀρχήν.

Κῦρος δ᾿ ἐπὶ μὲν τἆλλα καθίστη ἄλλους ἐπιμελητάς, 9
καὶ ἦσαν αὐτῷ καὶ προσόδων ἀποδεκτῆρες καὶ δαπανημάτων
δοτῆρες καὶ ἔργων ἐπιστάται καὶ κτημάτων φύλακες καὶ
τῶν εἰς τὴν δίαιταν ἐπιτηδείων ἐπιμεληταί· καὶ ἵππων δὲ
καὶ κυνῶν ἐπιμελητὰς καθίστη οὓς ἐνόμιζε καὶ ταῦτα τὰ
βοσκήματα βέλτιστ᾿ ἂν παρέχειν αὐτῷ χρῆσθαι. οὓς δὲ 10
συμφύλακας τῆς εὐδαιμονίας οἱ ᾤετο χρῆναι ἔχειν, τούτους
ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσοιντο οὐκέτι τούτου τὴν ἐπιμέλειαν
ἄλλοις προσέταττεν, ἀλλ᾿ αὑτοῦ ἐνόμιζε τοῦτο ἔργον εἶναι.
ᾔδει γὰρ ὅτι, εἴ τι μάχης ποτὲ δεήσοι, ἐκ τούτων αὐτῷ καὶ
παραστάτας καὶ ἐπιστάτας ληπτέον εἴη, σὺν οἷσπερ οἱ
μέγιστοι κίνδυνοι· καὶ ταξιάρχους δὲ καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων
ἐγίγνωσκεν ἐκ τούτων καταστατέον εἶναι. εἰ δὲ δέοι καὶ 11
στρατηγῶν που ἄνευ αὐτοῦ, ᾔδει ὅτι ἐκ τούτων πεμπτέον
εἴη· καὶ πόλεων δὲ καὶ ὅλων ἐθνῶν φύλαξι καὶ σατράπαις
ᾔδει ὅτι τούτων τισὶν εἴη χρηστέον καὶ πρέσβεις γε τούτων
τινὰς πεμπτέον, ὅπερ ἐν τοῖς μεγίστοις ἡγεῖτο εἶναι εἰς τὸ
ἄνευ πολέμου τυγχάνειν ὧν δέοιτο. μὴ ὄντων μὲν οὖν 12

1 *αὐτῷ* H A G : *ἑαυτῷ* C E et D F 2 *ταῦτα* C A E G H : *τὰ αὐτὰ* D F ante *νόμιμα* add. *ὡς* D F 3 *καὶ νῦν* om. C E 4 *βελτίω* A H 6 *τὰς κύρου θύρας* D F *ταῖς αἰχμαῖς καὶ τοῖς ἵπποις* D F 13 post. *καὶ* om. D F 14 *αὐτῷ* C A E G H : *ἑαυτῷ* D F 15 *τῆς* om. A, del. H *οἱ* om. D F 16 *ὅπως* om. F *ὡς* om. D post *ἔσοιντο* add. *αὐτὸς ἐσκόπει καὶ* F, *αὐτῷ ἐσκόπει καὶ* D 17 *αὐτοῦ* C A E G H : *ἑαυτοῦ* D F 18 *ὅτι* om. C E *τι* H A G : *γε* C E : *τε* D F *μάχη* H A G 19 *εἴη* om. F 21 *δὲ δέοι* D F : *δέοι δὲ* C E : *δέοι* H A G 22 *στρατηγεῖν* C E *ἑαυτοῦ* D F *ᾔδει ὅτι* D F : *ἥδιόν τι* C A E G H 23 *εἴη*] *εἶναι* C E : *ἦν* F : om. D, qui post *ὅτι* ras. habet 26 *δέοιντο* C A E G H

οἵων δεῖ δι' ὧν αἱ μέγισται καὶ πλεῖσται πράξεις ἔμελλον εἶναι, κακῶς ἡγεῖτο τὰ αὑτοῦ ἕξειν. εἰ δ' οὗτοι εἶεν οἵους δέοι, πάντα ἐνόμιζε καλῶς ἔσεσθαι. ἐνέδυ μὲν οὖν οὕτω γνοὺς εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν· ἐνόμιζε δὲ τὴν αὐτὴν καὶ αὑτῷ ἄσκησιν εἶναι τῆς ἀρετῆς. οὐ γὰρ ᾤετο οἷόν τε εἶναι μὴ αὐτόν τινα ὄντα οἷον δεῖ ἄλλους παρορμᾶν ἐπὶ τὰ καλὰ
13 καὶ ἀγαθὰ ἔργα. ὡς δὲ ταῦτα διενοήθη, ἡγήσατο σχολῆς πρῶτον δεῖν, εἰ μέλλοι δυνήσεσθαι τῶν κρατίστων ἐπιμελεῖσθαι. τὸ μὲν οὖν προσόδων ἀμελεῖν οὐχ οἷόν τε ἐνόμιζεν εἶναι, προνοῶν ὅτι πολλὰ καὶ τελεῖν ἀνάγκη ἔσοιτο εἰς μεγάλην ἀρχήν· τὸ δ' αὖ πολλῶν κτημάτων ὄντων ἀμφὶ ταῦτα αὐτὸν ἀεὶ ἔχειν ᾔδει ὅτι ἀσχολίαν παρέξοι τῆς τῶν
14 ὅλων σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. οὕτω δὴ σκοπῶν, ὅπως ἂν τά τε οἰκονομικὰ καλῶς ἔχοι καὶ ἡ σχολὴ γένοιτο, κατενόησέ πως τὴν στρατιωτικὴν σύνταξιν. ὡς γὰρ τὰ πολλὰ δεκάδαρχοι μὲν δεκαδέων ἐπιμέλονται, λοχαγοὶ δὲ δεκαδάρχων, χιλίαρχοι δὲ λοχαγῶν, μυρίαρχοι δὲ χιλιάρχων, καὶ οὕτως οὐδεὶς ἀτημέλητος γίγνεται, οὐδ' ἢν πάνυ πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ὦσι, καὶ ὅταν ὁ στρατηγὸς βούληται χρήσασθαί τι τῇ
15 στρατιᾷ, ἀρκεῖ ἢν τοῖς μυριάρχοις παραγγείλῃ· ὥσπερ οὖν ταῦτ' ἔχει, οὕτω καὶ ὁ Κῦρος συνεκεφαλαιώσατο τὰς οἰκονομικὰς πράξεις· ὥστε καὶ τῷ Κύρῳ ἐγένετο ὀλίγοις διαλεγομένῳ μηδὲν τῶν οἰκείων ἀτημελήτως ἔχειν· καὶ ἐκ τούτου ἤδη σχολὴν ἦγε πλείω ἢ ἄλλος μιᾶς οἰκίας καὶ μιᾶς νεὼς ἐπιμελούμενος. οὕτω δὴ καταστησάμενος τὸ αὑτοῦ ἐδίδαξε καὶ τοὺς περὶ αὑτὸν ταύτῃ τῇ καταστάσει χρῆσθαι.

16 Τὴν μὲν δὴ σχολὴν οὕτω κατεσκευάσατο αὑτῷ τε καὶ τοῖς

1 ἤμελλον C A E G H 2 τὰ] τ' A H αὐτοῦ C A E G H: ἑαυτοῦ D F 3 ἐνόμιζε] ἐλογίζετο D F 4 ἐνόμισε D F 5 ἑαυτῷ F: αὐτῷ cet. 6 τὰ ἀγαθὰ καὶ καλὰ D: τἀγαθὰ καὶ καλὰ F: τὰ καλὰ καὶ τἀγαθὰ H A G 12 αὐτὸν ἀεὶ H A G: αἰεὶ αὐτὸν D: αὐτὸν C E: ἑαυτὸν F παρέξει A E H pr. et D F 13 ὅπως ἂν om. D F 16 δεκαδέων D: δέκα δὲ ὧν F: δεκάδων cet. 17 μυρίαρχοι δὲ χιλιάρχων om. H A G οὐδὲ εἷς D F 23 μηδὲν D: μηδὲ cet. 25 δὴ] δὲ E et D F αὐτοῦ C A E G H: ἑαυτοῦ D F ἐδίδασκε D F 27 οὕτως A H et D: οὗτος F ἑαυτῷ C E et D F: αὐτῷ G: οὕτω A H

περὶ αὐτόν, ἤρχετο δ' ἐπιστατεῖν τοῦ εἶναι οἵους δεῖ τοὺς
κοινῶνας. πρῶτον μὲν ὁπόσοι ὄντες ἱκανοὶ ἄλλων ἐργαζο-
μένων τρέφεσθαι μὴ παρεῖεν ἐπὶ τὰς θύρας, τούτους ἐπεζή-
τει, νομίζων τοὺς μὲν παρόντας οὐκ ἂν ἐθέλειν οὔτε κακὸν
οὔτε αἰσχρὸν οὐδὲν πράττειν καὶ διὰ τὸ παρ' ἄρχοντι εἶναι
καὶ διὰ τὸ εἰδέναι ὅτι ὁρῷντ' ἂν ὅ τι πράττοιεν ὑπὸ τῶν βελ-
τίστων· οἳ δὲ μὴ παρεῖεν, τούτους ἡγεῖτο ἢ ἀκρατείᾳ τινὶ
ἢ ἀδικίᾳ ἢ ἀμελείᾳ ἀπεῖναι. τοῦτο οὖν πρῶτον διηγησό- 17
μεθα ὡς προσηνάγκαζε τοὺς τοιούτους παρεῖναι. τῶν γὰρ
παρ' ἑαυτῷ μάλιστα φίλων ἐκέλευσεν ἄν τινα λαβεῖν τὰ
τοῦ μὴ φοιτῶντος, φάσκοντα λαμβάνειν τὰ ἑαυτοῦ. ἐπεὶ οὖν
τοῦτο γένοιτο, ἧκον ἂν εὐθὺς οἱ στερόμενοι ὡς ἠδικημένοι.
ὁ δὲ Κῦρος πολὺν μὲν χρόνον οὐκ ἐσχόλαζε τοῖς τοιούτοις 18
ὑπακούειν· ἐπεὶ δὲ ἀκούσειεν αὐτῶν, πολὺν χρόνον ἀνεβάλ-
λετο τὴν διαδικασίαν. ταῦτα δὲ ποιῶν ἡγεῖτο προσεθίζειν
αὐτοὺς θεραπεύειν, ἧττον δὲ ἐχθρῶς ἢ εἰ αὐτὸς κολάζων
ἠνάγκαζε παρεῖναι. εἷς μὲν τρόπος διδασκαλίας ἦν αὐτῷ 19
οὗτος τοῦ παρεῖναι· ἄλλος δὲ τὸ τὰ ῥᾷστα καὶ κερδαλεώ-
τατα τοῖς παροῦσι προστάττειν· ἄλλος δὲ τὸ μηδέν ποτε
τοῖς ἀποῦσι νέμειν· ὁ δὲ δὴ μέγιστος τρόπος τῆς ἀνάγκης 20
ἦν, εἰ τούτων μηδέν τις ὑπακούοι, ἀφελόμενος ἂν τοῦτον ἃ
ἔχοι ἄλλῳ ἐδίδου ὃν ᾤετο [δύνασθαι] ἂν ἐν τῷ δέοντι παρεῖ-
ναι· καὶ οὕτως ἐγίγνετο αὐτῷ φίλος χρήσιμος ἀντὶ ἀχρήστου.
ἐπιζητεῖ δὲ καὶ [ὁ] νῦν βασιλεύς, ἤν τις ἀπῇ οἷς παρεῖναι
καθήκει.

1 οἵους δεῖ εἶναι D F 2 κοινωνοὺς F : κοινωνοῦντας G 3 ante μὴ add. καὶ H cor. A G περιιέναι H pr. A G 5 οὐδὲν ἂν H A G : οὐδ' ἂν C E 6 ὁρῷντ' ἂν] ὁρῶνται C A E G H 7 ἢ ἀκρατείᾳ] ἀκρασίᾳ D : ἀκρατίᾳ F 8 post ἀδικίᾳ add. τινὶ C A G H ἡγησόμεθα ὡς F : ἡγησάμενος C E et D 9 γὰρ παρ' C E V cor. : παρ' H A G V : γὰρ D F 10 ἑαυτῷ G : ἑαυτοῦ cet. ἄν τινα λαβεῖν] ἀντιλαβεῖν C E et D τὰ] τι H τὰ μὴ τοῦ C E 12 εὐθὺς post στερόμενοι F : om. C E 16 ἐχθροὺς C E et D εἰ om. C E 18 οὗτος post τρόπος D F τὸ] τοῦ C E τὰ ῥᾷστα] τἀρεστὰ H A G 21 εἴ τις τούτων D μηδέν τις Hertlein : μηδενὸς codd. ὑπακούειν C E 22 δύνασθαι del. Nitsche : δεῖν E 23 οὕτως] οὗτος C E 24 ὁ seclusi : cf. § 36 post νῦν add. ἔτι C E et D ἀπιεὶς καθήκῃ (-οι E) παρεῖναι C E

21 Τοῖς μὲν δὴ μὴ παροῦσιν οὕτω προσεφέρετο. τοὺς δὲ
παρέχοντας ἑαυτοὺς ἐνόμιζε μάλιστ᾽ ἂν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ
ἀγαθὰ ἐπαίρειν, ἐπείπερ ἄρχων ἦν αὐτῶν, εἰ αὐτὸς ἑαυτὸν
ἐπιδεικνύειν πειρῷτο τοῖς ἀρχομένοις πάντων μάλιστα κεκο-
22 σμημένον τῇ ἀρετῇ. αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ ἐδόκει καὶ διὰ
τοὺς γραφομένους νόμους βελτίους γιγνομένους ἀνθρώπους·
τὸν δὲ ἀγαθὸν ἄρχοντα βλέποντα νόμον ἀνθρώποις ἐνόμισεν,
ὅτι καὶ τάττειν ἱκανός ἐστι καὶ ὁρᾶν τὸν ἀτακτοῦντα καὶ
23 κολάζειν. οὕτω δὴ γιγνώσκων πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς
θεοὺς μᾶλλον ἐκπονοῦντα ἐπεδείκνυεν ἑαυτὸν ἐν τούτῳ τῷ
χρόνῳ, ἐπεὶ εὐδαιμονέστερος ἦν. καὶ τότε πρῶτον κατε-
στάθησαν οἱ μάγοι . . . ὑμνεῖν τε ἀεὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τοὺς
θεοὺς καὶ θύειν ἀν᾽ ἑκάστην ἡμέραν οἷς οἱ μάγοι θεοῖς εἴ-
24 ποιεν. οὕτω δὴ τὰ τότε κατασταθέντα ἔτι καὶ νῦν διαμένει
παρὰ τῷ ἀεὶ ὄντι βασιλεῖ. ταῦτ᾽ οὖν πρῶτον ἐμιμοῦντο
αὐτὸν καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, νομίζοντες καὶ αὐτοὶ εὐδαι-
μονέστεροι ἔσεσθαι, ἢν θεραπεύωσι τοὺς θεούς, ὥσπερ ὁ
εὐδαιμονέστατός τε ὢν καὶ ἄρχων· καὶ Κύρῳ δ᾽ ἂν ἡγοῦντο
25 ταῦτα ποιοῦντες ἀρέσκειν. ὁ δὲ Κῦρος τὴν τῶν μεθ᾽ αὑτοῦ
εὐσέβειαν καὶ ἑαυτῷ ἀγαθὸν ἐνόμιζε, λογιζόμενος ὥσπερ
οἱ πλεῖν αἱρούμενοι μετὰ τῶν εὐσεβῶν μᾶλλον ἢ μετὰ τῶν
ἠσεβηκέναι τι δοκούντων. πρὸς δὲ τούτοις ἐλογίζετο ὡς
εἰ πάντες οἱ κοινῶνες θεοσεβεῖς εἶεν, ἧττον ἂν αὐτοὺς ἐθέ-
λειν περί τε ἀλλήλους ἀνόσιόν τι ποιεῖν καὶ περὶ ἑαυτόν,
26 εὐεργέτης νομίζων εἶναι τῶν κοινώνων. ἐμφανίζων δὲ καὶ
τοῦτο ὅτι περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο μηδένα μήτε φίλον ἀδικεῖν
μήτε σύμμαχον, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἰσχυρῶς ἀθρῶν, μᾶλλον καὶ

1 οὕτως Λ H 2 post μάλιστ᾽ ἂν add. παρορμᾶν D F 3 ἐπαίρειν] παρορμᾶν ἔργα C E : ἐπαίρειν ἔργα F : ἔργα D ἄρχων ἦν αὐτῶν C E et D F : ἄρχων αὐτῶν ἐνόμιζε δικαίως εἶναι h A G : ἄρχων αὐτῶν H 4 κεκοσμημένος D F 8 πράττειν C E 9 τὰ om. C E 11 ἐπεὶ om. C E 12 lac. stat. Hug ὕμνει et mox ἔθυεν H A G τοὺς θεοὺς om. C E : τοὺς θεοὺς ἅπαντας D F 13 εἶπον D F 14 τὰ om. D F 19 μεθ᾽ ἑαυτοῦ C E : μετ᾽ αὐτοῦ (-ὸν D) D F 22 ὡς del. Holden ; cf. *Hell.* ii. 2. 2, iii. 4. 27, v. 4. 35 23 ἧττον ἂν] ἥττονα H A G 24 ἑαυτοῦ C E 25 κοινωνῶν H A G et F 26 μηθένα D F 27 ἀθρῶν D F : ὁρῶν C A E G H ; cf. Hesych. s.v.

τοὺς ἄλλους ᾤετ' ἂν τῶν μὲν αἰσχρῶν κερδῶν ἀπέχεσθαι,
διὰ τοῦ δικαίου δ' ἐθέλειν πορεύεσθαι. καὶ αἰδοῦς δ' ἂν 27
ἡγεῖτο μᾶλλον πάντας ἐμπιμπλάναι, εἰ αὐτὸς φανερὸς εἴη
πάντας οὕτως αἰδούμενος ὡς μήτ' εἰπεῖν ἂν μήτε ποιῆσαι
μηδὲν αἰσχρόν. ἐτεκμαίρετο δὲ τοῦτο οὕτως ἕξειν ἐκ τοῦδε. 28
μὴ γὰρ ὅτι ἄρχοντα, ἀλλὰ καὶ οὓς οὐ φοβοῦνται, μᾶλ-
λον τοὺς αἰδουμένους αἰδοῦνται τῶν ἀναιδῶν οἱ ἄνθρωποι·
καὶ γυναῖκας δὲ ἃς ἂν αἰδουμένας αἰσθάνωνται, ἀνται-
δεῖσθαι μᾶλλον ἐθέλουσιν ὁρῶντες. τὸ δ' αὖ πείθεσθαι 29
οὕτω μάλιστ' ἂν ᾤετο ἔμμονον εἶναι τοῖς περὶ αὐτόν, εἰ
τοὺς ἀπροφασίστως πειθομένους φανερὸς εἴη μᾶλλον τιμῶν
τῶν τὰς μεγίστας ἀρετὰς καὶ ἐπιπονωτάτας δοκούντων παρέ-
χεσθαι. γιγνώσκων δ' οὕτω καὶ ποιῶν διετέλει. καὶ σω- 30
φροσύνην δ' αὐτοῦ ἐπιδεικνὺς μᾶλλον ἐποίει καὶ ταύτην
πάντας ἀσκεῖν. ὅταν γὰρ ὁρῶσιν, ᾧ μάλιστα ἔξεστιν ὑβρί-
ζειν, τοῦτον σωφρονοῦντα, οὕτω μᾶλλον οἵ γε ἀσθενέστεροι
ἐθέλουσιν οὐδὲν ὑβριστικὸν ποιοῦντες φανεροὶ εἶναι. [διῄρει 31
δὲ αἰδῶ καὶ σωφροσύνην τῇδε, ὡς τοὺς μὲν αἰδουμένους τὰ
ἐν τῷ φανερῷ αἰσχρὰ φεύγοντας, τοὺς δὲ σώφρονας καὶ
τὰ ἐν τῷ ἀφανεῖ.] καὶ ἐγκράτειαν δὲ οὕτω μάλιστ' ἂν 32
ᾤετο ἀσκεῖσθαι, εἰ αὐτὸς ἐπιδεικνύοι ἑαυτὸν μὴ ὑπὸ τῶν
παραυτίκα ἡδονῶν ἑλκόμενον ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ
προπονεῖν ἐθέλοντα πρῶτον σὺν τῷ καλῷ τῶν εὐφροσυνῶν.
τοιγαροῦν τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ἐπὶ ταῖς θύραις πολλὴν 33
μὲν τῶν χειρόνων εὐταξίαν, ὑπεικόντων τοῖς ἀμείνοσι,
πολλὴν δ' αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. ἐπέγνως
δ' ἂν ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον κραυγῇ οὔτε χαίροντα

1 μὲν om. C E κερδέων Dind. 2 πορίζεσθαι H A G 3 ἐμπιπλάναι G et D F 4 οὕτως om. D F 5 δ' οὕτως τοῦτο D F 6 οὐ om. D F 8 δὲ] γε D F ἀνταιδεῖσθαι] δεῖσθαι C E 9 οἱ ὁρῶντες D F 10 οὕτως D F 11 τιμᾶν C E 14 αὑτοῦ codd. 15 ἀσκεῖν] λέγειν D F 16 τούτῳ E et F οὕτω μᾶλλον] οὐ μάλα D F γε] τε C E 17 ὑβριστικώτερον D F totum capitulum del. Nitsche 18 ὡς τοὺς] αὐτοὺς C E ante τὰ add. ἴσως D F 21 ἐπιδεικνύει C E G et D αὐτὸν F

ὑβριστικῷ γέλωτι, ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτοὺς ἡγήσω τῷ ὄντι εἰς
κάλλος ζῆν.
34 Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ἐπὶ θύραις διῆγον.
τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θήραν ἐξῆγεν οὕσπερ
ἀσκεῖν ταῦτα ᾤετο χρῆναι, ταύτην ἡγούμενος καὶ ὅλως ἀρί-
στην ἄσκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην.
35 καὶ γὰρ ἐπόχους ἐν παντοδαποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀπο-
δείκνυσι διὰ τὸ θηρίοις φεύγουσιν ἐφέπεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν
ἵππων ἐνεργοὺς αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται διὰ τὴν τοῦ λαμ-
36 βάνειν φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν· καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ
καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνα-
σθαι φέρειν ἐνταῦθα μάλιστα προσείθιζε τοὺς κοινῶνας. καὶ
νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα
37 ποιοῦντες διατελοῦσιν. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ᾤετο προσήκειν
οὐδενὶ ἀρχῆς ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων καὶ τοῖς
προειρημένοις πᾶσι δῆλον, καὶ ὅτι οὕτως ἀσκῶν τοὺς περὶ
αὐτὸν πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξεπόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ
38 τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ [τὰς] μελέτας. καὶ γὰρ ἐπὶ θή-
ραν τοὺς μὲν ἄλλους ἐξῆγεν, ὁπότε μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη·
αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παρα-
δείσοις θηρία τρεφόμενα· καὶ οὔτ' αὐτός ποτε πρὶν ἱδρῶσαι
δεῖπνον ᾑρεῖτο οὔτε ἵπποις ἀγυμνάστοις σῖτον ἐνέβαλλε·
συμπαρεκάλει δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν θήραν τοὺς περὶ αὐτὸν
39 σκηπτούχους. τοιγαροῦν πολὺ μὲν αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι
τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ ἐκεῖνον, διὰ τὴν ἀεὶ
μελέτην. παράδειγμα μὲν δὴ τοιοῦτον ἑαυτὸν παρείχετο.
πρὸς δὲ τούτῳ καὶ τῶν ἄλλων οὕστινας μάλιστα ὁρῴη τὰ

1 *ὑβριστικῶς* C Λ E G H *ἐς* D 3 *διῆκον* H Λ G 5 post *ταύτην* add. *αὖ* Λ H, *οὖν* G *ἀρίστην ἄσκησιν*] *ἀρετὴν* C Λ E G H 9 *αὕτη* V D F: *αὐτὴ* C Λ E G: *αυτη* (sic) H 10 *ἐπικράτησιν* C Λ E G H 11 ante *πόνους* add. *πρὸς* D F ante *λιμὸν* add. *πρὸς τὸ* D F 12 *ἐνταῦθα*] *ἔτι τ' αὖ* H Λ G *προσεθίζει* C E 13 δ' om. C E *οἱ περὶ*] *ἐπὶ* C E 15 *οὐδὲν* H Λ G 16 ante *τοὺς* add. *πάντας* D F 18 *τὰς* del. Dind. 19 post *μένειν* add. *οἴκοι* D F 20 *καὶ* om. C Λ E G H post *ἀνάγκη* add. *τις* C E 23 *ἑαυτὸν* D F 26 *τοιόνδε* C Λ E G H 27 *τούτοις* F *μάλιστα* om. C E

καλὰ διώκοντας, τούτους καὶ δώροις καὶ ἀρχαῖς καὶ ἕδραις
καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν· ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν
ἐνέβαλλεν ὅπως ἕκαστος ὅτι ἄριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

Καταμαθεῖν δὲ τοῦ Κύρου δοκοῦμεν ὡς οὐ τούτῳ μόνῳ 40
ἐνόμιζε χρῆναι τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν, τῷ
βελτίονας αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ καταγοητεύειν ᾤετο χρῆναι
αὐτούς. στολήν τε γοῦν εἵλετο τὴν Μηδικὴν αὐτός τε φο-
ρεῖν καὶ τοὺς κοινῶνας ταύτην ἔπεισεν ἐνδύεσθαι·—αὕτη γὰρ
αὐτῷ συγκρύπτειν ἐδόκει εἴ τίς τι ἐν τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι,
καὶ καλλίστους καὶ μεγίστους ἐπιδεικνύναι τοὺς φοροῦντας·
καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχουσιν ἐν οἷς μάλιστα λα- 41
θεῖν ἔστι καὶ ὑποτιθεμένους τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι ἢ
εἰσί·—καὶ ὑποχρίεσθαι δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσίετο, ὡς
εὐοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσί, καὶ ἐντρίβεσθαι, ὡς εὐ-
χροώτεροι ὁρῷντο ἢ πεφύκασιν. ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μὴ 42
πτύοντες μηδὲ ἀπομυττόμενοι φανεροὶ εἶεν, μηδὲ μεταστρε-
φόμενοι ἐπὶ θέαν μηδενός, ὡς οὐδὲν θαυμάζοντες. πάντα
δὲ ταῦτα ᾤετο φέρειν τι εἰς τὸ δυσκαταφρονητοτέρους
φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις.

Οὓς μὲν δὴ ἄρχειν ᾤετο χρῆναι, δι' ἑαυτοῦ οὕτω κατε- 43
σκεύασε καὶ μελέτῃ καὶ τῷ σεμνῶς προεστάναι αὐτῶν· οὓς
δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τούτους οὔτε μελετᾶν
τῶν ἐλευθερίων πόνων οὐδένα παρώρμα οὔθ' ὅπλα κεκτῆσθαι
ἐπέτρεπεν· ἐπεμελεῖτο δὲ ὅπως μήτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοί ποτε
ἔσοιντο ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων. καὶ γὰρ ὁπότε ἐλαύ- 44
νοιεν τὰ θηρία τοῖς ἱππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς
θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων οὐδενί· καὶ ὁπότε
πορεία εἴη, ἦγεν αὐτοὺς πρὸς τὰ ὕδατα ὥσπερ τὰ ὑποζύγια.

3 *ἐνέβαλεν* A et D *ἕκαστος* post *ἄριστος* C E *ὅτι* F : om. cet. *φανήσοιτο* C E H pr. et D F : *φανείη τῷ* H cor. A G 4 *τοῦτο μόνον ἐνόμισε* D F 5 *τὸ* D 8 *αὐτὴ* C E 9 *συγκρύπτειν τε* D F 11 *λανθάνειν* D F 15 *ἐμελέτησαν* H A G *μὴ* D F : *μηδὲ* C A E G H 18 *τι*] *τε* H A G 21 *μελέτῃ καὶ τῷ*] *ἐμελέτησε* D 22 *κατεσκεύασεν* D F 24 *ἐπεμέλετο* D F *μήτε . . . μήτε* C A E G H : *μὴ . . . μηδὲ* D F 25 *ὁπόταν* C A G H 27 ante *θήραν* add. *τὴν* D F

καὶ ὁπότε δὲ ὥρα εἴη ἀρίστου, ἀνέμενεν αὐτοὺς ἔστ' ἐμφάγοιέν τι, ὡς μὴ βουλιμιῷεν· ὥστε καὶ οὗτοι αὐτὸν ὥσπερ οἱ ἄριστοι πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως ἀναμφιλόγως ἀεὶ ἀνδράποδα διατελοῖεν.

45 Τῇ μὲν δὴ ὅλῃ Περσῶν ἀρχῇ οὕτω τὴν ἀσφάλειαν κατεσκεύαζεν. αὑτῷ δὲ ὅτι μὲν οὐχ ὑπὸ τῶν καταστραφέντων κίνδυνος εἴη παθεῖν τι ἰσχυρῶς ἐθάρρει· καὶ γὰρ ἀνάλκιδας ἡγεῖτο εἶναι αὐτοὺς καὶ ἀσυντάκτους ὄντας ἑώρα, καὶ πρὸς τούτοις οὐδ' ἐπλησίαζε τούτων οὐδεὶς αὐτῷ οὔτε νυκτὸς οὔτε
46 ἡμέρας. οὓς δὲ κρατίστους τε ἡγεῖτο καὶ ὡπλισμένους καὶ ἀθρόους ὄντας ἑώρα—καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ᾔδει ἱππέων ἡγεμόνας ὄντας, τοὺς δὲ πεζῶν· πολλοὺς δὲ αὐτῶν καὶ φρονήματα ἔχοντας ᾐσθάνετο ὡς ἱκανοὺς ὄντας ἄρχειν· καὶ τοῖς φύλαξι δὲ αὐτοῦ οὗτοι μάλιστα ἐπλησίαζον, καὶ αὐτῷ δὲ τῷ Κύρῳ τούτων πολλοὶ πολλάκις συνεμίγνυσαν· ἀνάγκη γὰρ ἦν, ὅ τι καὶ χρῆσθαι ἔμελλεν αὐτοῖς—ὑπὸ τούτων οὖν καὶ κίνδυνος ἦν αὐτὸν μάλιστα παθεῖν τι κατὰ
47 πολλοὺς τρόπους. σκοπῶν οὖν ὅπως ἂν αὐτῷ καὶ τὰ ἀπὸ τούτων ἀκίνδυνα γένοιτο, τὸ μὲν περιελέσθαι αὐτῶν τὰ ὅπλα καὶ ἀπολέμους ποιῆσαι ἀπεδοκίμασε, καὶ ἄδικον ἡγούμενος καὶ κατάλυσιν τῆς ἀρχῆς ταύτην νομίζων· τὸ δ' αὖ μὴ προσίεσθαι αὐτοὺς καὶ τὸ ἀπιστοῦντα φανερὸν εἶναι ἀρχὴν ἡγή-
48 σατο πολέμου· ἓν δὲ ἀντὶ πάντων τούτων ἔγνω καὶ κράτιστον εἶναι πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἀσφάλειαν καὶ κάλλιστον, εἰ δύναιτο ποιῆσαι τοὺς κρατίστους ἑαυτῷ μᾶλλον φίλους ἢ ἀλλήλοις. ὡς οὖν ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἡμῖν ἐλθεῖν, τοῦτο πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

1 δὲ om. D F ἔστ' ἂν φάγοιέν C E 3 ὅπως . . . διατελοῖεν del. Cobet 5 οὕτως Λ H κατεσκεύασεν A et D F 6 ἑαυτῷ C A E G H : αὐτῷ D F καταστρεφόντων C E 8 εἶναι ἡγεῖτο D F 9 αὐτῷ] αὐτῶν A H 10 τε om. D F 11 ᾔδει om. H A G 13 ὡς om. C E 16 ὅ τι] εἴ τι H A G καὶ χρῆσθαι] κεχρῆσθαι C E et D F 17 αὐτὸν] αὐτῷ D F παθεῖν τι κατὰ om. D F 19 γένοιντο H pr. περιελέσθαι] παρελέσθαι D : γὰρ παρελέσθαι F 21 ταύτην] τοῦτο C E 23 ante πολέμου add. ἀντὶ H A G 24 αὐτοῦ C E 26 φιλεῖσθαι] φείδεσθαι D F ἡμῖν δοκεῖ D F

Πρῶτον μὲν γὰρ διὰ παντὸς ἀεὶ τοῦ χρόνου φιλανθρωπίαν II τῆς ψυχῆς ὡς ἐδύνατο μάλιστα ἐνεφάνιζεν, ἡγούμενος, ὥσπερ οὐ ῥᾴδιόν ἐστι φιλεῖν τοὺς μισεῖν δοκοῦντας οὐδ᾽ εὐνοεῖν τοῖς κακόνοις, οὕτω καὶ τοὺς γνωσθέντας ὡς φιλοῦσι καὶ εὐνοοῦσιν, οὐκ ἂν δύνασθαι μισεῖσθαι ὑπὸ τῶν φιλεῖσθαι ἡγουμένων. ἕως μὲν οὖν χρήμασιν ἀδυνατώτερος ἦν εὐεργετεῖν, τῷ τε 2 προνοεῖν τῶν συνόντων καὶ τῷ προπονεῖν καὶ τῷ συνηδόμενος μὲν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φανερὸς εἶναι, συναχθόμενος δ᾽ ἐπὶ τοῖς κακοῖς, τούτοις ἐπειρᾶτο τὴν φιλίαν θηρεύειν· ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο αὐτῷ ὥστε χρήμασιν εὐεργετεῖν, δοκεῖ ἡμῖν γνῶναι πρῶτον μὲν ὡς εὐεργέτημα ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους οὐδέν ἐστιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς δαπάνης ἐπιχαριτώτερον ἢ σίτων καὶ ποτῶν μετάδοσις. τοῦτο δ᾽ οὕτω νομίσας πρῶτον 3 μὲν ἐπὶ τὴν αὑτοῦ τράπεζαν συνέταξεν ὅπως οἷς αὐτὸς σιτοῖτο σίτοις, τούτοις ὅμοια ἀεὶ παρατίθοιτο αὐτῷ ἱκανὰ παμπόλλοις ἀνθρώποις· ὅσα δὲ παρατεθείη, ταῦτα πάντα, πλὴν οἷς αὐτὸς καὶ οἱ σύνδειπνοι χρήσαιντο, διεδίδου οἷς δὴ βούλοιτο τῶν φίλων μνήμην ἐνδείκνυσθαι ἢ φιλοφροσύνην. διέπεμπε δὲ καὶ τούτοις οὓς ἀγασθείη ἢ ἐν φυλακαῖς ἢ ἐν θεραπείαις ἢ ἐν αἱστισινοῦν πράξεσιν, ἐνσημαινόμενος τοῦτο, ὅτι οὐκ ἂν λανθάνοιεν χαρίζεσθαι βουλόμενοι. ἐτίμα 4 δὲ καὶ τῶν οἰκετῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης ὁπότε τινὰ ἐπαινέσειε· καὶ τὸν πάντα δὲ σῖτον τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν αὑτοῦ τράπεζαν ἐπετίθετο, οἰόμενος ὥσπερ καὶ τοῖς κυσὶν ἐμποιεῖν τινα καὶ τοῦτο εὔνοιαν. εἰ δὲ καὶ θεραπεύεσθαί τινα βούλοιτο τῶν φίλων ὑπὸ πολλῶν, καὶ τούτοις ἔπεμπεν ἀπὸ τραπέζης· καὶ νῦν γὰρ ἔτι οἷς ἂν ὁρῶσι πεμπόμενα ἀπὸ τῆς βασιλέως τρα-

1 γὰρ om. D F 2 ἠδύνατο C A E G H 4 κακόνοις C E: κακονόοις cet. 6 τῷ τε] τὸ D F 7 prius τῷ] τὸ D F (προπονεῖν καὶ τῷ om. D) 9 τὴν φιλίαν θηρεύειν C E: θηρεύειν τὴν φιλίαν D F: θηρεύειν H A G 14 αὐτοῦ C A G H 17 αὐτὸς] αὐτοῖς H A G οἷς δὴ F: οἷς ἂν C A E G H: οἷς ἀεὶ D V 18 βούλοιντο H A G et D 19 τούτους οὓς D: τούτοις οἷς F 20 αἱστισινοῦν] ἄλλαις τισὶ D F 21 οὐκ ἂν] οὐχὶ D F 22 τῆς om. D F 23 αὐτοῦ C A H et F 24 καὶ . . . τινα om. F τινα om. D 25 θεραπεύεσθαι βούλοιτό τινας D F

πέζης, τούτους πάντες μᾶλλον θεραπεύουσι, νομίζοντες αὐτοὺς ἐντίμους εἶναι καὶ ἱκανοὺς διαπράττειν, ἤν τι δέωνται. ἔτι δὲ καὶ οὐ τούτων μόνον ἕνεκα τῶν εἰρημένων εὐφραίνει τὰ πεμπόμενα παρὰ βασιλέως, ἀλλὰ τῷ ὄντι καὶ ἡδονῇ
5 πολὺ διαφέρει τὰ ἀπὸ τῆς βασιλέως τραπέζης. καὶ τοῦτο μέντοι οὕτως ἔχειν οὐδέν τι θαυμαστόν· ὥσπερ γὰρ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι διαφερόντως ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν ἐξειργασμέναι εἰσί, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ παρὰ βασιλεῖ σῖτα πολὺ διαφερόντως ἐκπεπόνηται. ἐν μὲν γὰρ ταῖς μικραῖς πόλεσιν οἱ αὐτοὶ ποιοῦσι κλίνην, θύραν, ἄροτρον, τράπεζαν, πολλάκις δ' ὁ αὐτὸς οὗτος καὶ οἰκοδομεῖ, καὶ ἀγαπᾷ ἢν καὶ οὕτως ἱκανοὺς αὐτὸν τρέφειν ἐργοδότας λαμβάνῃ· ἀδύνατον οὖν πολλὰ τεχνώμενον ἄνθρωπον πάντα καλῶς ποιεῖν. ἐν δὲ ταῖς μεγάλαις πόλεσι διὰ τὸ πολλοὺς ἑκάστου δεῖσθαι ἀρκεῖ καὶ μία ἑκάστῳ τέχνη εἰς τὸ τρέφεσθαι· πολλάκις δὲ οὐδ' ὅλη μία· ἀλλ' ὑποδήματα ποιεῖ ὁ μὲν ἀνδρεῖα, ὁ δὲ γυναικεῖα· ἔστι δὲ ἔνθα καὶ ὑποδήματα ὁ μὲν νευρορραφῶν μόνον τρέφεται, ὁ δὲ σχίζων, ὁ δὲ χιτῶνας μόνον συντέμνων, ὁ δέ γε τούτων οὐδὲν ποιῶν ἀλλὰ συντιθεὶς ταῦτα. ἀνάγκη οὖν τὸν ἐν βραχυτάτῳ διατρίβοντα ἔργῳ
6 τοῦτον καὶ ἄριστα δὴ ἠναγκάσθαι τοῦτο ποιεῖν. τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο πέπονθε καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν δίαιταν. ᾧ μὲν γὰρ ὁ αὐτὸς κλίνην στρώννυσι, τράπεζαν κοσμεῖ, μάττει, ὄψα ἄλλοτε ἀλλοῖα ποιεῖ, ἀνάγκη οἶμαι τούτῳ, ὡς ἂν ἕκαστον προχωρῇ, οὕτως ἔχειν· ὅπου δὲ ἱκανὸν ἔργον ἑνὶ ἕψειν κρέα, ἄλλῳ ὀπτᾶν, ἄλλῳ δὲ ἰχθὺν ἕψειν, ἄλλῳ ὀπτᾶν, ἄλλῳ ἄρ-

1 θεραπεύουσι μᾶλλον H A G   5 πολὺ] πολλῇ C E: πάνυ F   βασιλέως om. C E   6 αἱ om. C A E G H   8 κατὰ om. D   10 μικραῖς] αὐταῖς H A G   θύραν, κλίνην D F   11 οἰκονομεῖ H A G   12 λαμβάνει C E et F   13 ἅπαντα D F   15 ἀρκεῖ ἑκάστῳ μία D F   16 ποιεῖν H   17 ἔνθα] ὅτε C E   εὐροιραφῶν A H   20 ἔργῳ om. H A G   21 καὶ om. D F   δὴ ἠναγκάσθαι Hertlein: διηναγκάσθαι C A E G H: διενέγκασθαι D F   τοῦτο ποιεῖν om. D F   23 ante μάττει add. σῖτον Naber   post μάττει add. πέττει D F   24 ἀλλοῖα] ἄλλα D F   τούτων G H pr.: τοῦτο E: τούτον (sic) H cor.: τοῦτο D   25 ἓν G: ἕν H cor.   26 ἄλλῳ δὲ . . . ὀπτᾶν om. D pr. F

τους ποιεῖν, καὶ μηδὲ τούτους παντοδαπούς, ἀλλ' ἀρκεῖ ἂν
ἓν εἶδος εὐδοκιμοῦν παρέχῃ, ἀνάγκη οἶμαι καὶ ταῦτα οὕτω
ποιούμενα πολὺ διαφερόντως ἐξειργάσθαι ἕκαστον.

Τῇ μὲν δὴ τῶν σίτων θεραπείᾳ τοιαῦτα ποιῶν πολὺ 7
ὑπερεβάλλετο πάντας· ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θερα-
πεύων πολὺ ἐκράτει, τοῦτο νῦν διηγήσομαι· πολὺ γὰρ διε-
νεγκὼν ἀνθρώπων τῷ πλείστας προσόδους λαμβάνειν πολὺ
ἔτι πλέον διήνεγκε τῷ πλεῖστα ἀνθρώπων δωρεῖσθαι.
κατῆρξε μὲν οὖν τούτου Κῦρος, διαμένει δ' ἔτι καὶ νῦν τοῖς
βασιλεῦσιν ἡ πολυδωρία. τίνι μὲν γὰρ φίλοι πλουσιώτεροι 8
ὄντες φανεροὶ ἢ Περσῶν βασιλεῖ; τίς δὲ κοσμῶν κάλλιον
φαίνεται στολαῖς τοὺς περὶ αὑτὸν ἢ βασιλεύς; τίνος δὲ δῶρα
γιγνώσκεται ὥσπερ ἔνια τῶν βασιλέως, ψέλια καὶ στρεπτοὶ
καὶ ἵπποι χρυσοχάλινοι; οὐ γὰρ δὴ ἔξεστιν ἐκεῖ ταῦτα ἔχειν
ᾧ ἂν μὴ βασιλεὺς δῷ. τίς δ' ἄλλος λέγεται δώρων μεγέθει 9
ποιεῖν αἱρεῖσθαι αὑτὸν καὶ ἀντ' ἀδελφῶν καὶ ἀντὶ πατέρων
καὶ ἀντὶ παίδων; τίς δ' ἄλλος ἐδυνάσθη ἐχθροὺς ἀπέχοντας
πολλῶν μηνῶν ὁδὸν τιμωρεῖσθαι ὡς Περσῶν βασιλεύς; τίς
δ' ἄλλος καταστρεψάμενος ἀρχὴν ὑπὸ τῶν ἀρχομένων
πατὴρ καλούμενος ἀπέθανεν ἢ Κῦρος; τοῦτο δὲ τοὔνομα δῆ-
λον ὅτι εὐεργετοῦντός ἐστι μᾶλλον ἢ ἀφαιρουμένου. κατε- 10
μάθομεν δὲ ὡς καὶ τοὺς βασιλέως καλουμένους ὀφθαλμοὺς
καὶ τὰ βασιλέως ὦτα οὐκ ἄλλως ἐκτήσατο ἢ τῷ δωρεῖσθαί
τε καὶ τιμᾶν· τοὺς γὰρ ἀπαγγείλαντας ὅσα καιρὸς αὐτῷ εἴη
πεπύσθαι μεγάλως εὐεργετῶν πολλοὺς ἐποίησεν ἀνθρώπους
καὶ ὠτακουστεῖν καὶ διοπτεύειν τί ἂν ἀγγείλαντες ὠφελή-

1 ἀρκεῖν C E ἂν in ras. H: ἐὰν D F 2 παράσχῃ H A G καὶ om. C A E G H οὕτως D F 3 ἐξεργάσασθαι D F 4 ταῦτα C E 11 κάλλιον] κάλλιστος C: κάλλιστα E 12 στολαῖς] εἰς πολέμους C E αὐτὸν codd. ὁ βασιλεύς C E τίνος] τὰ τίνος D F 13 ψέλλια C E G et D 16 αὑτὸν] αὐτὸν C E: καὶ αὐτὸν H A G: ἑαυτὸν D F 18 μηνῶν ὁδὸν] ὁδῶν C E 19 ante ἀρχὴν add. τὴν C E 20 δῆλον ὅτι post εὐεργετοῦντος C E 21 κατέμαθον D F 24 αὐτῷ] αὐτὰ C E 25 πυθέσθαι C: πύθεσθαι E 26 κατοπτεύειν D F ἂν om. H A G ἀπαγγείλαντες D F

11 σειαν βασιλέα. ἐκ τούτου δὴ καὶ πολλοὶ ἐνομίσθησαν
βασιλέως ὀφθαλμοὶ καὶ πολλὰ ὦτα. εἰ δέ τις οἴεται ἕνα
αἱρετὸν εἶναι ὀφθαλμὸν βασιλεῖ, οὐκ ὀρθῶς οἴεται· ὀλίγα
γὰρ εἷς γ' ἂν ἴδοι καὶ εἷς ἀκούσειε· καὶ τοῖς ἄλλοις ὥσπερ
ἀμελεῖν ἂν παρηγγελμένον εἴη, εἰ ἑνὶ τοῦτο προστεταγμένον
εἴη· πρὸς δὲ καὶ ὅντινα γιγνώσκοιεν ὀφθαλμὸν ὄντα, τοῦτον
ἂν εἰδεῖεν ὅτι φυλάττεσθαι δεῖ. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ
τοῦ φάσκοντος ἀκοῦσαί τι ἢ ἰδεῖν ἄξιον ἐπιμελείας παντὸς
12 βασιλεὺς ἀκούει. οὕτω δὴ πολλὰ μὲν βασιλέως ὦτα, πολλοὶ
δ' ὀφθαλμοὶ νομίζονται· καὶ φοβοῦνται πανταχοῦ λέγειν τὰ
μὴ σύμφορα βασιλεῖ, ὥσπερ αὐτοῦ ἀκούοντος, καὶ ποιεῖν ἃ
μὴ σύμφορα, ὥσπερ αὐτοῦ παρόντος. οὔκουν ὅπως μνησθῆ-
ναι ἄν τις ἐτόλμησε πρός τινα περὶ Κύρου φλαῦρόν τι, ἀλλ'
ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς πᾶσι καὶ ὠσὶ βασιλέως τοῖς ἀεὶ παροῦσιν
οὕτως ἕκαστος διέκειτο. τὸ δὲ οὕτω διακεῖσθαι τοὺς ἀνθρώ-
πους πρὸς αὐτὸν ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα ὅ τι ἄν τις αἰτιάσαιτο
μᾶλλον ἢ ὅτι μεγάλα ἤθελεν ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν.
13 Καὶ τὸ μὲν δὴ μεγέθει δώρων ὑπερβάλλειν πλουσιώτατον
ὄντα οὐ θαυμαστόν· τὸ δὲ τῇ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν
φίλων βασιλεύοντα περιγίγνεσθαι, τοῦτο ἀξιολογώτερον. ἐκεῖ-
νος τοίνυν λέγεται κατάδηλος εἶναι μηδενὶ ἂν οὕτως αἰσχυν-
14 θεὶς ἡττώμενος ὡς φίλων θεραπείᾳ· καὶ λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπο-
μνημονεύεται ὡς λέγοι παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ
καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ· τόν τε γὰρ νομέα χρῆναι ἔφη εὐδαίμονα
τὰ κτήνη ποιοῦντα χρῆσθαι αὐτοῖς, ᾗ δὴ προβάτων εὐδαιμονία,

2 τινες ᾤοντο . . . οἴονται D F 4 γ' om. C E 5 παραγγελλόμενον codd.: corr. Weckherlin εἰ . . . εἴη om. H A G προσταττόμενον C E 6 τοῦτο C E 9 οὕτως A H πολλοὶ μὲν βασιλέως ὀφθαλμοὶ πολλὰ δὲ ὦτα νομίζεται D F 10 λέγειν τε τὰ D F 11 ἃ μὴ om. D F 12 ὅπως] ὥσπερ C E 15 τὸ] τοῦ H A G οὕτως A H et D 16 οἶδα] οἶμαι D F 18 τῷ C A E G ὑπερβαλεῖν C E: ὑπερβαλέσθαι D F 19 τὸ δὲ τῇ D F: τῇ δὲ C E G H: τῇ A 20 περιγενέσθαι C E 21 κατάλληλος H A G: πᾶσι κατάδηλος D F 23 λέγοι] δέ τοι H A G 24 καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ om. H A G: καὶ οὕτως ἔχοντος βασιλέως C E post χρῆναι add. ἄρα D F 25 ᾗ δὴ] ἤδη H A G

τόν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις καὶ ἀνθρώπους
ποιοῦντα χρῆσθαι αὐτοῖς. οὐδὲν οὖν θαυμαστόν, εἴπερ ταύ-
την εἶχε τὴν γνώμην, τὸ φιλονίκως ἔχειν πάντων ἀνθρώπων
θεραπείᾳ περιγίγνεσθαι. καλὸν δ' ἐπίδειγμα καὶ τοῦτο λέ- 15
γεται Κῦρος ἐπιδεῖξαι Κροίσῳ, ὅτε ἐνουθέτει αὐτὸν ὡς διὰ
τὸ πολλὰ διδόναι πένης ἔσοιτο, ἐξὸν αὐτῷ θησαυροὺς χρυσοῦ
πλείστους ἑνί γε ἀνδρὶ ἐν τῷ οἴκῳ καταθέσθαι· καὶ τὸν 16
Κῦρον λέγεται ἐρέσθαι· Καὶ πόσα ἂν ἤδη οἴει μοι χρήματα
εἶναι, εἰ συνέλεγον χρυσίον ὥσπερ σὺ κελεύεις ἐξ ὅτου ἐν
τῇ ἀρχῇ εἰμι; καὶ τὸν Κροῖσον εἰπεῖν πολύν τινα ἀριθμόν.
καὶ τὸν Κῦρον πρὸς ταῦτα, Ἄγε δή, φάναι, ὦ Κροῖσε,
σύμπεμψον ἄνδρα σὺν Ὑστάσπᾳ τουτῳῒ ὅτῳ σὺ πιστεύεις
μάλιστα. σὺ δέ, ὦ Ὑστάσπα, ἔφη, περιελθὼν πρὸς τοὺς
φίλους λέγε αὐτοῖς ὅτι δέομαι χρυσίου πρὸς πρᾶξίν τινα·
καὶ γὰρ τῷ ὄντι προσδέομαι· καὶ κέλευε αὐτοὺς ὁπόσα ἂν
ἕκαστος δύνηται πορίσαι μοι χρήματα γράψαντας καὶ κατα-
σημηναμένους δοῦναι τὴν ἐπιστολὴν τῷ Κροίσου θεράποντι
φέρειν. ταῦτα δὲ ὅσα ἔλεγε καὶ γράψας καὶ σημηνάμενος 17
ἐδίδου τῷ Ὑστάσπᾳ φέρειν πρὸς τοὺς φίλους· ἐνέγραψε δὲ
πρὸς πάντας καὶ Ὑστάσπαν ὡς φίλον αὐτοῦ δέχεσθαι. ἐπεὶ
δὲ περιῆλθε καὶ ἤνεγκεν ὁ Κροίσου θεράπων τὰς ἐπιστολάς,
ὁ δὴ Ὑστάσπας εἶπεν· Ὦ Κῦρε βασιλεῦ, καὶ ἐμοὶ ἤδη χρὴ
ὡς πλουσίῳ χρῆσθαι· πάμπολλα γὰρ ἔχων πάρειμι δῶρα διὰ
τὰ σὰ γράμματα. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Εἷς μὲν τοίνυν καὶ 18
οὗτος ἤδη θησαυρὸς ἡμῖν, ὦ Κροῖσε· τοὺς δ' ἄλλους κατα-
θεῶ καὶ λόγισαι πόσα ἐστὶν ἕτοιμα χρήματα, ἤν τι δέωμαι
χρῆσθαι. λέγεται δὴ λογιζόμενος ὁ Κροῖσος πολλαπλάσια

2 αὐτοῖς] αὐτοῦ C E 3 εἶχε] ἔχει C A E G H 4 θεραπείᾳ ante πάντων D F 6 τὸ] τὰ A H pr. αὐτῷ] αὖ τοὺς H A G 8 οἴει ἤδη D F 9 ὅσου H A G et D 11 καὶ τὸν] τὸν δὲ D F 12 σὺ πέμψον D F τουτῳὶ Hertlein : τούτῳ codd. 13 ἔφη] ἔφατο ἄρα D F 14 δέομαι] προσδεήσομαι D F 15 ἂν del. Dind. 16 δύνηται V cor. : δύναιτο cet. 17 θεράποντι φέρει τῷ κροίσου C E 18 prius καὶ om. C E 19 προσενέγραφε D F 20 αὐτοῦ C A E G H : ἑαυτοῦ D F ἐπειδὴ δὲ D F 22 ὁ μὲν δὴ D F 24 μὲν] μὲν δὴ D F 27 λογισάμενος D F

εὑρεῖν ἢ ἔφη Κύρῳ ἂν εἶναι ἐν τοῖς θησαυροῖς ἤδη, εἰ συνέ-
19 λεγεν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο φανερὸν ἐγένετο, εἰπεῖν λέγεται ὁ
Κῦρος· Ὁρᾷς, φάναι, ὦ Κροῖσε, ὡς εἰσὶ καὶ ἐμοὶ θησαυροί;
ἀλλὰ σὺ μὲν κελεύεις με παρ' ἐμοὶ αὐτοὺς συλλέγοντα φθο-
νεῖσθαί τε δι' αὐτοὺς καὶ μισεῖσθαι, καὶ φύλακας αὐτοῖς
ἐφιστάντα μισθοφόρους τούτοις πιστεύειν· ἐγὼ δὲ τοὺς φί-
λους πλουσίους ποιῶν τούτους μοι νομίζω θησαυροὺς καὶ
φύλακας ἅμα ἐμοῦ τε καὶ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν πιστο-
20 τέρους εἶναι ἢ εἰ φρουροὺς μισθοφόρους ἐπεστησάμην. καὶ
ἄλλο δέ σοι ἐρῶ· ἐγὼ γάρ, ὦ Κροῖσε, ὃ μὲν οἱ θεοὶ δόντες
εἰς τὰς ψυχὰς τοῖς ἀνθρώποις ἐποίησαν ὁμοίως πάντας
πένητας, τούτου μὲν οὐδ' αὐτὸς δύναμαι περιγενέσθαι, ἀλλ'
21 εἰμὶ ἄπληστος κἀγὼ ὥσπερ οἱ ἄλλοι χρημάτων· τῇδέ γε
μέντοι διαφέρειν μοι δοκῶ τῶν πλείστων ὅτι οἱ μὲν ἐπειδὰν
τῶν ἀρκούντων περιττὰ κτήσωνται, τὰ μὲν αὐτῶν κατορύτ-
τουσι, τὰ δὲ κατασήπουσι, τὰ δὲ ἀριθμοῦντες καὶ μετροῦντες
καὶ ἱστάντες καὶ διαψύχοντες καὶ φυλάττοντες πράγματα
ἔχουσι, καὶ ὅμως ἔνδον ἔχοντες τοσαῦτα οὔτε ἐσθίουσι πλείω
ἢ δύνανται φέρειν, διαρραγεῖεν γὰρ ἄν, οὔτ' ἀμφιέννυνται
πλείω ἢ δύνανται φέρειν, ἀποπνιγεῖεν γὰρ ἄν, ἀλλὰ τὰ
περιττὰ χρήματα πράγματα ἔχουσιν· ἐγὼ δ' ὑπηρετῶ μὲν
22 τοῖς θεοῖς καὶ ὀρέγομαι ἀεὶ πλειόνων· ἐπειδὰν δὲ κτήσωμαι,
ἃ ἂν ἴδω περιττὰ ὄντα τῶν ἐμοὶ ἀρκούντων, τούτοις τάς τ'
ἐνδείας τῶν φίλων ἐξακοῦμαι καὶ πλουτίζων καὶ εὐεργετῶν
ἀνθρώπους εὔνοιαν ἐξ αὐτῶν κτῶμαι καὶ φιλίαν, καὶ ἐκ τού-
των καρποῦμαι ἀσφάλειαν καὶ εὔκλειαν· ἃ οὔτε κατασήπεται
οὔτε ὑπερπληροῦντα λυμαίνεται, ἀλλὰ ἡ εὔκλεια ὅσῳ ἂν πλείων

8 τε] γε Λ H pr. 9 ἢ εἰ] εἰ ἢ H pr. : εἰ om. C et D 10 ἄλλα H Λ G ὃ] ἃ D F 11 ὁμοίως πάντας πένητας H Λ G et D : ὁμοίως πένητας πάντας C E : πάντας ὁμοίως πένητας F 13 κἀγὼ om. C E γε om. D 15 post αὐτῶν add. αὖ H Λ G 16 κατασήπουσιν ἃ δὲ D F 17 ἱστάντες καὶ μετροῦντες D F 18 τοσαῦτα] αὐτὰ C E et D F πλεῖον H cor. Λ G 19 διαρραγεῖεν . . . φέρειν om. C E et D 20 πλεῖον H Λ G 23 ἴδω C E V : εἰδῶ cet. 24 ἐξακοῦμαι F : ἐξαρκοῦμαι C Λ E G H : ἐξασκοῦμαι D 27 ἀλλ' ἡ μὲν εὔκλεια D F πλείω Λ G

ᾖ, τοσούτῳ καὶ μείζων καὶ καλλίων καὶ κουφοτέρα φέρειν
γίγνεται, πολλάκις δὲ καὶ τοὺς φέροντας αὐτὴν κουφο-
τέρους παρέχεται. ὅπως δὲ καὶ τοῦτο εἰδῇς, ἔφη, ὦ 23
Κροῖσε, ἐγὼ οὐ τοὺς πλεῖστα ἔχοντας καὶ φυλάττοντας
πλεῖστα εὐδαιμονεστάτους ἡγοῦμαι· οἱ γὰρ τὰ τείχη φυλάτ-
τοντες οὕτως ἂν εὐδαιμονέστατοι εἴησαν· πάντα γὰρ τὰ ἐν
ταῖς πόλεσι φυλάττουσιν· ἀλλ' ὃς ἂν κτᾶσθαί τε πλεῖστα
δύνηται σὺν τῷ δικαίῳ καὶ χρῆσθαι πλείστοις σὺν τῷ καλῷ,
τοῦτον ἐγὼ εὐδαιμονέστατον νομίζω [καὶ τὰ χρήματα]. καὶ
ταῦτα μὲν δὴ φανερὸς ἦν ὥσπερ ἔλεγε καὶ πράττων.

Πρὸς δὲ τούτοις καταονήσας τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων 24
ὅτι ἢν μὲν ὑγιαίνοντες διατελῶσι, παρασκευάζονται ὅπως
ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια καὶ κατατίθενται τὰ χρήσιμα εἰς τὴν τῶν
ὑγιαινόντων δίαιταν· ὅπως δὲ ἢν ἀσθενήσωσι τὰ σύμφορα
παρέσται, τούτου οὐ πάνυ ἐπιμελομένους ἑώρα· ἔδοξεν οὖν
καὶ ταῦτα ἐκπονῆσαι αὐτῷ, καὶ ἰατρούς τε τοὺς ἀρίστους
συνεκομίσατο πρὸς αὑτὸν τῷ τελεῖν ἐθέλειν καὶ ὁπόσα ἢ
ὄργανα χρήσιμα ἔφη τις ἂν αὐτῶν γενέσθαι ἢ φάρμακα
ἢ σῖτα ἢ ποτά, οὐδὲν τούτων ὅ τι οὐχὶ παρασκευάσας ἐθη-
σαύριζε παρ' αὑτῷ. καὶ ὁπότε δέ τις ἀσθενήσειε τῶν 25
θεραπεύεσθαι ἐπικαιρίων, ἐπεσκόπει καὶ παρεῖχε πάντα ὅτου
ἔδει. καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ χάριν ᾔδει, ὁπότε τις ἰάσαιτό τινα
τῶν παρ' ἐκείνου λαμβάνων.

Ταῦτα μὲν δὴ καὶ τοιαῦτα πολλὰ ἐμηχανᾶτο πρὸς τὸ πρω- 26

1 τοσοῦτον A H 3 εἰδείης D F 5 τὰ om. D F 6 οὕτω γ' D F 7 ὃς] ὡς C E τε F : τε τις C : τις A E G H : δὲ D 8 καὶ χρῆσθαι D F : καὶ χρῆσθαί τε C E : κεχρῆσθαί τε H A G : καὶ χρῆσθαι δὲ Hug 9 καὶ τὰ χρήματα del. Schneider 10 ἔλεγε καὶ Hertlein : καὶ ἔλεγε codd. 14 ἐὰν δὲ ἀσθενήσωσιν ὅπως τὰ D F συμφέροντα C E 15 πάνυ D F : πάντας H A G : πάνυ πάντας C E ἐπιμελουμένους C E 16 αὐτῷ] αὖ H A G : om. C E καὶ ἰατρούς τε D F : τούς τε ἰατροὺς C A E G H : καὶ τούς τε ἰατροὺς Hug 17 πρὸς αὐτὸν H A G : πρὸς ἑαυτὸν D F : ἑαυτῷ C E τελεῖν D F : τε λέγειν C A E G H ἢ] τε D F 18 χρήσιμα ante γενέσθαι D F αὐτῶν] αὐτῷ C E et D F 19 ἐθησαύρισε D F 20 αὐτῷ C A E G H : ἑαυτῷ D F τῶν] τῷ H A G 21 θεραπεύεσθαι del. Nikitin 22 ἔδει] ἐδόκει D F 23 τῶν] τοῖς H A G

τεύειν παρ' οἷς ἐβούλετο ἑαυτὸν φιλεῖσθαι. ὧν δὲ προη-
γόρευέ τε ἀγῶνας καὶ ἆθλα προυτίθει, φιλονικίας ἐμποιεῖν
βουλόμενος περὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ταῦτα τῷ
μὲν Κύρῳ ἔπαινον παρεῖχεν ὅτι ἐπεμέλετο ὅπως ἀσκοῖτο ἡ
ἀρετή· τοῖς μέντοι ἀρίστοις οἱ ἀγῶνες οὗτοι πρὸς ἀλλήλους
27 καὶ ἔριδας καὶ φιλονικίας ἐνέβαλλον. πρὸς δὲ τούτοις ὥσ-
περ νόμον κατεστήσατο ὁ Κῦρος, ὅσα διακρίσεως δέοιτο εἴτε
δίκῃ εἴτε ἀγωνίσματι, τοὺς δεομένους διακρίσεως συντρέχειν
τοῖς κριταῖς. δῆλον οὖν ὅτι ἐστοχάζοντο μὲν οἱ ἀνταγωνι-
ζόμενοί τι ἀμφότεροι τῶν κρατίστων καὶ τῶν μάλιστα φίλων
κριτῶν· ὁ δὲ μὴ νικῶν τοῖς μὲν νικῶσιν ἐφθόνει, τοὺς δὲ μὴ
ἑαυτὸν κρίνοντας ἐμίσει· ὁ δ' αὖ νικῶν τῷ δικαίῳ προσε-
28 ποιεῖτο νικᾶν, ὥστε χάριν οὐδενὶ ἡγεῖτο ὀφείλειν. καὶ οἱ
πρωτεύειν δὲ βουλόμενοι φιλίᾳ παρὰ Κύρῳ, ὥσπερ ἄλλοι
ἐν πόλεσι, καὶ οὗτοι ἐπιφθόνως πρὸς ἀλλήλους εἶχον, ὥσθ'
οἱ πλείονες ἐκποδὼν ἐβούλοντο ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον γενέσθαι
μᾶλλον ἢ συνέπραξαν ἄν τι ἀλλήλοις ἀγαθόν. καὶ ταῦτα
μὲν δεδήλωται ὡς ἐμηχανᾶτο τοὺς κρατίστους αὐτὸν μᾶλλον
πάντας φιλεῖν ἢ ἀλλήλους.

III Νῦν δὲ ἤδη διηγησόμεθα ὡς τὸ πρῶτον ἐξήλασε Κῦρος
ἐκ τῶν βασιλείων· καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἐξελάσεως ἡ σεμνότης
ἡμῖν δοκεῖ μία τῶν τεχνῶν εἶναι τῶν μεμηχανημένων τὴν
ἀρχὴν μὴ εὐκαταφρόνητον εἶναι. πρῶτον μὲν οὖν πρὸ τῆς
ἐξελάσεως εἰσκαλέσας πρὸς αὐτὸν τοὺς τὰς ἀρχὰς ἔχοντας
Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων διέδωκεν αὐτοῖς τὰς
Μηδικὰς στολάς· καὶ τότε πρῶτον Πέρσαι Μηδικὴν στολὴν
ἐνέδυσαν· διαδιδούς τε ἅμα τάδε ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι ἐλάσαι
βούλοιτο εἰς τὰ τεμένη τὰ τοῖς θεοῖς ἐξῃρημένα καὶ θῦσαι
2 μετ' ἐκείνων. πάρεστε οὖν, ἔφη, ἐπὶ τὰς θύρας κοσμηθέντες

3 μὲν τῷ HAG 9 ἀγωνιζόμενοι CΛEGH 11 κριτῶν] κρεῖττον HΛG 16 πλέονες CΛEH 18 ἑαυτὸν DF πάντας μᾶλλον DF 21 ἐξ αὐτῆς DF 22 δοκεῖ ἡμῖν DF 24 αὐτὸν CΛEGH: ἑαυτὸν DF 25 τῶν om. C et F συμμάχων om. CΛEGH 27 τόδε Hertlein ἔλεξεν CE 28 βουλήσοιτο DF 29 ἔφη] ἔφη αὔριον D: αὔριον F

ταῖς στολαῖς ταύταις πρὶν ἥλιον ἀνατέλλειν, καὶ καθίστασθε
ὡς ἂν ὑμῖν Φεραύλας ὁ Πέρσης ἐξαγγείλῃ παρ' ἐμοῦ· καὶ
ἐπειδάν, ἔφη, ἐγὼ ἡγῶμαι, ἕπεσθε ἐν τῇ ῥηθείσῃ χώρᾳ.
ἢν δ' ἄρα τινὶ δοκῇ ὑμῶν ἄλλῃ κάλλιον εἶναι ἢ ὡς ἂν νῦν
ἐλαύνωμεν, ἐπειδὰν πάλιν ἔλθωμεν, διδασκέτω με· ὅπῃ γὰρ
ἂν κάλλιστον καὶ ἄριστον ὑμῖν δοκῇ εἶναι, ταύτῃ ἕκαστα
δεῖ καταστήσασθαι. ἐπεὶ δὲ τοῖς κρατίστοις διέδωκε τὰς 3
καλλίστας στολάς, ἐξέφερε δὴ καὶ ἄλλας Μηδικὰς στολάς,
παμπόλλας γὰρ παρεσκευάσατο, οὐδὲν φειδόμενος οὔτε
πορφυρίδων οὔτε ὀρφνίνων οὔτε φοινικίδων οὔτε καρυκίνων
ἱματίων· νείμας δὲ τούτων τὸ μέρος ἑκάστῳ τῶν ἡγεμόνων
ἐκέλευσεν αὐτοὺς τούτοις κοσμεῖν τοὺς αὑτῶν φίλους, ὥσπερ,
ἔφη, ἐγὼ ὑμᾶς κοσμῶ. καί τις τῶν παρόντων ἐπήρετο 4
αὐτόν· Σὺ δέ, ὦ Κῦρε, ἔφη, πότε κοσμήσῃ; ὁ δ' ἀπεκρίνατο·
Οὐ γὰρ νῦν, ἔφη, δοκῶ ὑμῖν αὐτὸς κοσμεῖσθαι ὑμᾶς κοσμῶν;
ἀμέλει, ἔφη, ἢν δύνωμαι ὑμᾶς τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, ὁποίαν
ἂν ἔχων στολὴν τυγχάνω, ἐν ταύτῃ καλὸς φανοῦμαι. οὕτω
δὴ οἱ μὲν ἀπελθόντες μεταπεμπόμενοι τοὺς φίλους ἐκόσμουν 5
ταῖς στολαῖς. ὁ δὲ Κῦρος νομίζων Φεραύλαν τὸν ἐκ τῶν
δημοτῶν καὶ συνετὸν εἶναι καὶ φιλόκαλον καὶ εὔτακτον καὶ
τοῦ χαρίζεσθαι αὐτῷ οὐκ ἀμελῆ, ὅς ποτε καὶ περὶ τοῦ
τιμᾶσθαι ἕκαστον κατὰ τὴν ἀξίαν συνεῖπε, τοῦτον δὴ καλέσας
συνεβουλεύετο αὐτῷ πῶς ἂν τοῖς μὲν εὔνοις κάλλιστα ἰδεῖν
ποιοῖτο τὴν ἐξέλασιν, τοῖς δὲ δυσμενέσι φοβερώτατα. ἐπεὶ 6
δὲ σκοποῦντοιν αὐτοῖν ταὐτὰ συνέδοξεν, ἐκέλευσε τὸν Φε-
ραύλαν ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἂν οὕτω γένηται αὔριον ἡ ἐξέλασις

1 *καθίστατε* H A G   2 *ἐξαγγέλλῃ* A H : *ἐξαγγέλλειν* G   4 *ἐὰν* D F   *νῦν*] *δύνῃ* H A G   5 *ἐλαύνωμαι* H A G : *ἐλαύνομεν* C et D   *ἐμέ* D F   6 *ἡμῖν* C A G H   *δοκεῖ* A E G et F   7 *κτήσασθαι* C E   12 *αὐτῶν* C G H et F : *ἑαυτῶν* E   14 *σὺ δ' ἔφη ὦ κῦρε* C E   *κοσμεῖς* C E   17 *ἂν* om. D F   *τυγχάνω στολὴν* H A G et D   *καλῶς* A H   21 *ἑαυτῷ* D F   *ἠμέλει* A H : *ἀμελεῖν* G   22 *κατ' ἀξίαν* D F   *εἶπε* C E   23 *συνεβούλετο* C E   ante *κάλλιστα* add. *ὡς* D F   25 *σκοποῦσι τὴν αὐτὴν* C E   *τ' αὐτὰ* A : *ταῦτα* D F : *τὰ αὐτὰ* C E G H   *ἔδοξεν* C E   26 *αὔριον γένηται* C E   *ἡ* om. D F

ὥσπερ ἔδοξε καλῶς ἔχειν. Εἴρηκα δέ, ἔφη, ἐγὼ πάντας πείθεσθαί σοι περὶ τῆς ἐν τῇ ἐξελάσει τάξεως· ὅπως δ' ἂν ἥδιον παραγγέλλοντός σου ἀκούωσι, φέρε λαβών, ἔφη, χιτῶνας μὲν τουτουσὶ τοῖς τῶν δορυφόρων ἡγεμόσι, κασᾶς δὲ τούσδε τοὺς ἐφιππίους τοῖς τῶν ἱππέων ἡγεμόσι δός, καὶ
7 τῶν ἁρμάτων τοῖς ἡγεμόσιν ἄλλους τούσδε χιτῶνας. ὁ μὲν δὴ ἔφερε λαβών· οἱ δὲ ἡγεμόνες ἐπεὶ ἴδοιεν αὐτόν, ἔλεγον· Μέγας δὴ σύγε, ὦ Φεραύλα, ὁπότε γε καὶ ἡμῖν τάξεις ἃ ἂν δέῃ ποιεῖν. Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Φεραύλας, οὐ μόνον γε, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ συσκευοφορήσω· νῦν γοῦν φέρω τώδε δύο κασᾶ, τὸν μὲν σοί, τὸν δὲ ἄλλῳ· σὺ μέντοι τούτων λαβὲ
8 ὁπότερον βούλει. ἐκ τούτου δὴ ὁ μὲν λαμβάνων τὸν κασᾶν τοῦ μὲν φθόνου ἐπελέληστο, εὐθὺς δὲ συνεβουλεύετο αὐτῷ ὁπότερον λαμβάνοι· ὁ δὲ συμβουλεύσας ἂν ὁπότερος βελτίων εἴη καὶ εἰπών· Ἤν μου κατηγορήσῃς ὅτι αἵρεσίν σοι ἔδωκα, εἰς αὖθις ὅταν διακονῶ, ἑτέρῳ χρήσῃ μοι διακόνῳ· ὁ μὲν δὴ Φεραύλας οὕτω διαδοὺς ᾗ ἐτάχθη εὐθὺς ἐπεμελεῖτο τῶν εἰς τὴν ἐξέλασιν ὅπως ὡς κάλλιστα ἕκαστα ἔξοι.

9 Ἡνίκα δ' ἡ ὑστεραία ἧκε, καθαρὰ μὲν ἦν πάντα πρὸ ἡμέρας, στοῖχοι δὲ εἱστήκεσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι ἵστανται ᾗ ἂν βασιλεὺς μέλλῃ ἐλαύνειν· ὧν ἐντὸς οὐδενὶ ἔστιν εἰσιέναι τῶν μὴ τετιμημένων· μαστιγοφόροι δὲ καθέστασαν, οἳ ἔπαιον εἴ τις ἐνοχλοίη. ἕστασαν δὲ πρῶτον μὲν τῶν δορυφόρων εἰς τετρακισχιλίους ἔμπροσθεν

1 ἔφη om. H A G   2 δ' om. H A G   3 σου παραγγέλλοντος D F   σου] που C E   ἀκούσωσι D F   ἔφη χιτῶνας μὲν om. H A G   4 κασᾶς Brodaeus: καλέσας codd.   5 τούσδε om. A E G H   ἐφίππους H A G   ante ἡγεμόσι add. δὸς D   ἡγεμόσι . . . τοῖς om. H A G   δὸς καὶ] δὸς δὲ καὶ D F   8 σύγε] σὺ G et D   προστάξεις ἃ Cobet: τάξεις ἃ F (ὁπόταν . . . τάξῃς ἃ D): τὰ ἴσα C A E G H   10 σκευοφορήσω H A G   φερέτω D F   δύω H A G   11 τὸν] τῶν H A G   σοί] τοι H A G   τὸν δὲ . . . τούτων om. H A G   λάβε codd.   13 συνεβουλεύσατο D F   14 ὁπότερος] ὁπότερον C A G H   16 μοι χρήσῃ G et D F   17 διαδιδοὺς G et F   ἐπεμέλετο D F   18 ἕξει G et D F   19 καθαρὰ μὲν ἦν] καθηράμενοι H A G   20 στίχοι H A G   ἑστήκεσαν C A E G H   21 μέλλει C et D F   24 post ἔμπροσθεν add. δὲ H A G

τῶν πυλῶν εἰς τέτταρας, δισχίλιοι δ' ἑκατέρωθεν τῶν πυλῶν.
καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ πάντες παρῆσαν καταβεβηκότες ἀπὸ τῶν 10
ἵππων, καὶ διειρκότες τὰς χεῖρας διὰ τῶν κανδύων, ὥσπερ
καὶ νῦν ἔτι διείρουσιν, ὅταν ὁρᾷ βασιλεύς. ἕστασαν δὲ
Πέρσαι μὲν ἐκ δεξιᾶς, οἱ δὲ ἄλλοι σύμμαχοι ἐξ ἀριστερᾶς
τῆς ὁδοῦ, καὶ τὰ ἅρματα ὡσαύτως τὰ ἡμίσεα ἑκατέρωθεν.
ἐπεὶ δ' ἀνεπετάννυντο αἱ τοῦ βασιλείου πύλαι, πρῶτον μὲν 11
ἤγοντο τῷ Διὶ ταῦροι πάγκαλοι εἰς τέτταρας καὶ οἷς τῶν
ἄλλων θεῶν οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο· πολὺ γὰρ οἴονται Πέρσαι
χρῆναι τοῖς περὶ τοὺς θεοὺς μᾶλλον τεχνίταις χρῆσθαι ἢ
περὶ τἆλλα. μετὰ δὲ τοὺς βοῦς ἵπποι ἤγοντο θῦμα τῷ 12
Ἡλίῳ· μετὰ δὲ τούτους ἐξήγετο ἅρμα λευκὸν χρυσόζυγον
ἐστεμμένον Διὸς ἱερόν· μετὰ δὲ τοῦτο Ἡλίου ἅρμα λευκόν,
καὶ τοῦτο ἐστεμμένον ὥσπερ τὸ πρόσθεν· μετὰ δὲ τοῦτο ἄλλο
τρίτον ἅρμα ἐξήγετο, φοινικίσι καταπεπταμένοι οἱ ἵπποι, καὶ
πῦρ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάρας μεγάλης ἄνδρες εἵποντο
φέροντες. ἐπὶ δὲ τούτοις ἤδη αὐτὸς ἐκ τῶν πυλῶν πρου- 13
φαίνετο ὁ Κῦρος ἐφ' ἅρματος ὀρθὴν ἔχων τὴν τιάραν καὶ
χιτῶνα πορφυροῦν μεσόλευκον (ἄλλῳ δ' οὐκ ἔξεστι μεσό-
λευκον ἔχειν), καὶ περὶ τοῖς σκέλεσιν ἀναξυρίδας ὑσγινο-
βαφεῖς, καὶ κάνδυν ὁλοπόρφυρον. εἶχε δὲ καὶ διάδημα περὶ
τῇ τιάρᾳ· καὶ οἱ συγγενεῖς δὲ αὐτοῦ τὸ αὐτὸ τοῦτο σημεῖον
εἶχον, καὶ νῦν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔχουσι. τὰς δὲ χεῖρας ἔξω τῶν 14
χειρίδων εἶχε. παρωχεῖτο δὲ αὐτῷ ἡνίοχος μέγας μέν, μείων
δ' ἐκείνου εἴτε καὶ τῷ ὄντι εἴτε καὶ ὁπωσοῦν· μείζων δ' ἐφάνη
πολὺ Κῦρος. ἰδόντες δὲ πάντες προσεκύνησαν, εἴτε καὶ ἄρξαι
τινὲς κεκελευσμένοι εἴτε καὶ ἐκπλαγέντες τῇ παρασκευῇ καὶ
τῷ δόξαι μέγαν τε καὶ καλὸν φανῆναι τὸν Κῦρον. πρόσθεν

2 καὶ om. DF 3 διειρκότες D: διηρκότες cet. 4 διαίρουσιν CE: διειροῦσιν HAG et F 6 post ἅρματα add. δὲ DF 8 ἡγοῦντο CE οἷς] τοῖς HAG τῶν ἄλλων] ἄλλοις DF 9 πολὺ] πολλοὶ HAG 11 θύματα DF 13 τοῦτο E et DF: τόδε CG: τὸ AH ἡλίου om. HAG 14 τρίτον ἄλλο CE 17 τούτοις] τοῖς HAG 18 ὀρθήν τ' D 20 βυσσινοβαφεῖς AH: κυσσινοβαφεῖς G 22 post αὐτὸ add. δὴ H cor. AG: δὲ H pr. 25 ἐφαίνετο F

15 δὲ Περσῶν οὐδεὶς Κῦρον προσεκύνει. ἐπεὶ δὲ προῄει τὸ τοῦ
Κύρου ἅρμα, προηγοῦντο μὲν οἱ τετρακισχίλιοι δορυφόροι,
παρείποντο δὲ οἱ δισχίλιοι ἑκατέρωθεν τοῦ ἅρματος· ἐφεί-
ποντο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν σκηπτοῦχοι ἐφ᾽ ἵππων κεκοσμημένοι
16 σὺν τοῖς παλτοῖς ἀμφὶ τοὺς τριακοσίους. οἱ δ᾽ αὖ τῷ
Κύρῳ τρεφόμενοι ἵπποι παρήγοντο χρυσοχάλινοι, ῥαβδωτοῖς
ἱματίοις καταπεπταμένοι, ἀμφὶ τοὺς διακοσίους· ἐπὶ δὲ τού-
τοις δισχίλιοι ξυστοφόροι· ἐπὶ δὲ τούτοις ἱππεῖς οἱ πρῶτοι
γενόμενοι μύριοι, εἰς ἑκατὸν πανταχῇ τεταγμένοι· ἡγεῖτο δ᾽
17 αὐτῶν Χρυσάντας· ἐπὶ δὲ τούτοις μύριοι ἄλλοι Περσῶν
ἱππεῖς τεταγμένοι ὡσαύτως, ἡγεῖτο δ᾽ αὐτῶν Ὑστάσπας· ἐπὶ
δὲ τούτοις ἄλλοι μύριοι ὡσαύτως, ἡγεῖτο δ᾽ αὐτῶν Δατάμας·
18 ἐπὶ δὲ τούτοις ἄλλοι, ἡγεῖτο δ᾽ αὐτῶν Γαδάτας· ἐπὶ δὲ τού-
τοις Μῆδοι ἱππεῖς, ἐπὶ δὲ τούτοις Ἀρμένιοι, μετὰ δὲ τούτους
Ὑρκάνιοι, μετὰ δὲ τούτους Καδούσιοι, ἐπὶ δὲ τούτοις Σάκαι·
μετὰ δὲ τοὺς ἱππέας ἅρματα ἐπὶ τεττάρων τεταγμένα, ἡγεῖτο
δ᾽ αὐτῶν Ἀρταβάτας Πέρσης.
19 Πορευομένου δὲ αὐτοῦ πάμπολλοι ἄνθρωποι παρείποντο
ἔξω τῶν σημείων, δεόμενοι Κύρου ἄλλος ἄλλης πράξεως.
πέμψας οὖν πρὸς αὐτοὺς τῶν σκηπτούχων τινάς, οἳ παρεί-
ποντο αὐτῷ τρεῖς ἑκατέρωθεν τοῦ ἅρματος αὐτοῦ τούτου ἕνεκα
τοῦ διαγγέλλειν, ἐκέλευσεν εἰπεῖν αὐτοῖς, εἴ τίς τι αὐτοῦ
δέοιτο, διδάσκειν τῶν ἱππάρχων τινὰ ὅ τι τις βούλοιτο, ἐκεί-
νους δ᾽ ἔφη πρὸς αὐτὸν ἐρεῖν. οἱ μὲν δὴ ἀπιόντες εὐθὺς
κατὰ τοὺς ἱππέας ἐπορεύοντο καὶ ἐβουλεύοντο τίνι ἕκαστος
20 προσίοι. ὁ δὲ Κῦρος οὓς ἐβούλετο μάλιστα θεραπεύεσθαι
τῶν φίλων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τούτους πέμπων τινὰ πρὸς

1 ἐπειδὴ δὲ D F : ἐπειδὴ G H pr. 3 ἐφείποντο . . . τριακοσίους om. H A G 5 αὖ τῷ] αὐτῷ G H et D F 9 πανταχῇ εἰς ἑκατὸν D F 12 ὡσαύτως] τεταγμένοι ὡσαύτως D : ὡσαύτως τεταγμένοι F ἡγεῖτο . . . ἄλλοι om. H A G 13 ἄλλοι] scilicet μύριοι : et hoc vel τοσοῦτοι add. Hertlein δ᾽ ἐπ᾽ αὐτῶν H A G 14 μετὰ . . . ὑρκάνιοι om. H A G 15 ἐπὶ δὲ τούτοις σάκαι om. C A E G H 17 ἀρταβάτης codd. 23 ἱππάρχων C E : ὑπάρχων cet. 25 ἐβούλοντο C E 26 τῶν φίλων θεραπεύεσθαι C E

αὐτὸν ἐκάλει καθ᾽ ἕνα ἕκαστον καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς οὕτως· Ἤν
τις ὑμᾶς διδάσκῃ τι τούτων τῶν παρεπομένων, ὃς μὲν ἂν
μηδὲν δοκῇ ὑμῖν λέγειν, μὴ προσέχετε αὐτῷ τὸν νοῦν· ὃς δ᾽
ἂν δικαίων δεῖσθαι δοκῇ, εἰσαγγέλλετε πρὸς ἐμέ, ἵνα κοινῇ
βουλευόμενοι διαπράττωμεν αὐτοῖς. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ἐπεὶ 21
καλέσειεν, ἀνὰ κράτος ἐλαύνοντες ὑπήκουον, συναύξοντες τὴν
ἀρχὴν τῷ Κύρῳ καὶ ἐνδεικνύμενοι ὅτι σφόδρα πείθοιντο·
Δαϊφέρνης δέ τις ἦν σολοικότερος ἄνθρωπος τῷ τρόπῳ, ὃς
ᾤετο, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακούοι, ἐλευθερώτερος ἂν φαίνεσθαι.
αἰσθόμενος οὖν ὁ Κῦρος τοῦτο, πρὶν προσελθεῖν αὐτὸν καὶ 22
διαλεχθῆναι αὐτῷ ὑποπέμψας τινὰ τῶν σκηπτούχων εἰπεῖν
ἐκέλευσε πρὸς αὐτὸν ὅτι οὐδὲν ἔτι δέοιτο· καὶ τὸ λοιπὸν οὐκ
ἐκάλει. ὡς δ᾽ ὁ ὕστερον κληθεὶς αὐτοῦ πρότερος αὐτῷ προσή- 23
λασεν, ὁ Κῦρος καὶ ἵππον αὐτῷ ἔδωκε τῶν παρεπομένων καὶ
ἐκέλευσε τῶν σκηπτούχων τινὰ συναπαγαγεῖν αὐτῷ ὅποι
κελεύσειε. τοῖς δὲ ἰδοῦσιν ἔντιμόν τι τοῦτο ἔδοξεν εἶναι,
καὶ πολὺ πλείονες ἐκ τούτου αὐτὸν ἐθεράπευον ἀνθρώπων.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πρὸς τὰ τεμένη, ἔθυσαν τῷ Διὶ καὶ 24
ὡλοκαύτησαν τοὺς ταύρους· ἔπειτα τῷ Ἡλίῳ καὶ ὡλοκαύ-
τησαν τοὺς ἵππους· ἔπειτα Γῇ σφάξαντες ὡς ἐξηγήσαντο οἱ
μάγοι ἐποίησαν· ἔπειτα δὲ ἥρωσι τοῖς Συρίαν ἔχουσι. μετὰ 25
δὲ ταῦτα καλοῦ ὄντος τοῦ χωρίου ἔδειξε τέρμα ὡς ἐπὶ πέντε
σταδίων [χωρίου], καὶ εἶπε κατὰ φῦλα ἀνὰ κράτος ἐνταῦθα
ἀφεῖναι τοὺς ἵππους. σὺν μὲν οὖν τοῖς Πέρσαις αὐτὸς ἤλασε
καὶ ἐνίκα πολύ· μάλιστα γὰρ ἐμεμελήκει αὐτῷ ἱππικῆς·

1 αὐτὸν codd. ἕνα om. C E οὕτως om. H A G 3 δοκῇ μηδὲν C E 5 διαπράττοιμεν C E H 8 δατίνης D: δάτινις F τὸν τρόπον D F 9 μὴ om. D F ὑπακούοι ἂν D: ὑπακούοιεν F 13 ὡς δ᾽ ὁ] ὁ δὲ D F ante προσήλασεν add. ὑπήκουσε C A E G H 14 ὁ Κῦρος καὶ] καὶ ὁ κῦρος D F 15 συναπάγειν C E ὅποι Dind.: ὅπου H A G et D F: ὅπῃ C E 17 πολὺ πλείονες εἰς τοῦτο D: πολὺ ἢ πλείονες τούτου F ἄνθρωποι H pr. et D F 19 ὡλοκαύτωσαν bis C A E G H καὶ om. C E 20 ἐξηγοῦντο D F 23 χωρίου suspectum Schneidero φῦλα D F: φυλὰς H A G: φυλακὰς C E 24 ἀφιέναι D F 25 πολύ· μάλιστα γὰρ D F: πολὺ μάλιστα γὰρ H V A G: πολὺ γὰρ μάλιστα V cor.: πολὺ γὰρ ἔτι (ἔτιμα E) μάλιστα C E ἱππικῆς] ἵππου H A G

Μήδων δὲ Ἀρτάβαζος ἐνίκα· Κῦρος γὰρ αὐτῷ τὸν ἵππον
ἐδεδώκει· Σύρων δὲ τῶν ἀποστάντων Γαδάτας· Ἀρμενίων
δὲ Τιγράνης· Ὑρκανίων δὲ ὁ υἱὸς τοῦ ἱππάρχου· Σακῶν δὲ
ἰδιώτης ἀνὴρ ἀπέλιπεν ἄρα τῷ ἵππῳ τοὺς ἄλλους ἵππους
26 ἐγγὺς τῷ ἡμίσει τοῦ δρόμου. ἔνθα δὴ λέγεται ὁ Κῦρος
ἐρέσθαι τὸν νεανίσκον εἰ δέξαιτ' ἂν βασιλείαν ἀντὶ τοῦ
ἵππου. τὸν δ' ἀποκρίνασθαι ὅτι Βασιλείαν μὲν οὐκ ἂν
δεξαίμην, χάριν δὲ ἀνδρὶ ἀγαθῷ καταθέσθαι δεξαίμην ἄν.
27 καὶ ὁ Κῦρος εἶπε· Καὶ μὴν ἐγὼ δεῖξαί σοι θέλω ἔνθα κἂν
μύων βάλῃς, οὐκ ἂν ἁμάρτοις ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Πάντως τοίνυν,
ὁ Σάκας ἔφη, δεῖξόν μοι· ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ, ἔφη
28 ἀνελόμενος. καὶ ὁ μὲν Κῦρος δείκνυσιν αὐτῷ ὅπου ἦσαν
πλεῖστοι τῶν φίλων· ὁ δὲ καταμύων ἵησι τῇ βώλῳ καὶ
παρελαύνοντος Φεραύλα τυγχάνει· ἔτυχε γὰρ ὁ Φεραύλας
παραγγέλλων τι τακτὸς παρὰ τοῦ Κύρου· βληθεὶς δὲ οὐδὲ
29 μετεστράφη, ἀλλ' ᾤχετο ἐφ' ὅπερ ἐτάχθη. ἀναβλέψας δὲ
ὁ Σάκας ἐρωτᾷ τίνος ἔτυχεν. Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐδενὸς
τῶν παρόντων. Ἀλλ' οὐ μέντοι, ἔφη ὁ νεανίσκος, τῶν γε
ἀπόντων. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, σύγε ἐκείνου τοῦ
παρὰ τὰ ἅρματα ταχὺ ἐλαύνοντος τὸν ἵππον. Καὶ πῶς, ἔφη,
30 οὐδὲ μεταστρέφεται; καὶ ὁ Κῦρος ἔφη· Μαινόμενος γάρ τίς
ἐστιν, ὡς ἔοικεν. ἀκούσας ὁ νεανίσκος ᾤχετο σκεψόμενος
τίς εἴη· καὶ εὑρίσκει τὸν Φεραύλαν γῆς τε κατάπλεων τὸ
γένειον καὶ αἵματος· ἐρρύη γὰρ αὐτῷ ἐκ τῆς ῥινὸς βληθέντι.
31 ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, ἤρετο αὐτὸν εἰ βληθείη. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο·
Ὡς ὁρᾷς. Δίδωμι τοίνυν σοι, ἔφη, τοῦτον τὸν ἵππον. ὁ δ'
ἐπήρετο· Ἀντὶ τοῦ; ἐκ τούτου δὴ διηγεῖτο ὁ Σάκας τὸ πρᾶγμα,

1 ἀρταβάτης C A E G H 2 τῶν ἀποστάντων Γαδάτας Madvig: τῶν πάντων γαδάτας D F: ὁ προστατῶν C A E G H 3 primum δὲ om. C E 4 ἀπέλειπεν C A E G H 9 σοι δεῖξαι D F 10 μύων] καμμύων D F 11 post ἔφη add. ἀνελόμενος C A E G H ταύτῃ om. H A G ἔφη om. C A E G H 12 ἀνελὼν C A E G H 15 τακτὸς] τακτικὸν D F: τεταγμένον C E παρὰ] ὑπὸ D F τοῦ om. D F 17 ἔτυχες H A G post ἔφη add. ὁ κῦρος D F 21 οὐδὲ] οὐ H A G 22 ἀκούσας δὲ D 24 ἐρρύει A et F: ἔρρει C E 27 ante ἐκ add. καὶ C E τούτου] τοῦ H A G δὴ om. C E

καὶ τέλος εἶπε· Καὶ οἶμαί γε οὐχ ἡμαρτηκέναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ.
καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν· Ἀλλὰ πλουσιωτέρῳ μὲν ἄν, εἰ ἐσω- 32
φρόνεις, ἢ ἐμοὶ ἐδίδους· νῦν δὲ κἀγὼ δέξομαι. ἐπεύχομαι
δέ, ἔφη, τοῖς θεοῖς, οἵπερ με ἐποίησαν βληθῆναι ὑπὸ σοῦ,
δοῦναί μοι ποιῆσαι μὴ μεταμέλειν σοι τῆς ἐμῆς δωρεᾶς. καὶ
νῦν μέν, ἔφη, ἄπελα, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἐμὸν ἵππον· αὖθις δ'
ἐγὼ παρέσομαι πρὸς σέ. οἱ μὲν δὴ οὕτω διηλλάξαντο.
Καδουσίων δὲ ἐνίκα Ῥαθίνης. ἀφίει δὲ καὶ τὰ ἅρματα καθ' 33
ἕκαστον· τοῖς δὲ νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦς τε, ὅπως ἂν
θύσαντες ἑστιῷντο, καὶ ἐκπώματα. τὸν μὲν οὖν βοῦν ἔλαβε
καὶ αὐτὸς τὸ νικητήριον· τῶν δ' ἐκπωμάτων τὸ αὐτοῦ μέρος
Φεραύλᾳ ἔδωκεν, ὅτι καλῶς ἔδοξεν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ βασι-
λείου ἔλασιν διατάξαι. οὕτω δὴ τότε ὑπὸ Κύρου καταστα- 34
θεῖσα ἡ βασιλέως ἔλασις οὕτως ἔτι καὶ νῦν διαμένει, πλὴν
τὰ ἱερὰ ἄπεστιν, ὅταν μὴ θύῃ. ὡς δὲ ταῦτα τέλος εἶχεν,
ἀφικνοῦνται πάλιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐσκήνησαν, οἷς μὲν
ἐδόθησαν οἰκίαι, κατ' οἰκίας, οἷς δὲ μή, ἐν τάξει.

Καλέσας δὲ καὶ ὁ Φεραύλας τὸν Σάκαν τὸν δόντα τὸν 35
ἵππον ἐξένιζε, καὶ τἆλλά τε παρεῖχεν ἔκπλεω, καὶ ἐπεὶ
ἐδεδειπνήκεσαν, τὰ ἐκπώματα αὐτῷ ἃ ἔλαβε παρὰ Κύρου
ἐμπιμπλὰς προύπινε καὶ ἐδωρεῖτο. καὶ ὁ Σάκας ὁρῶν πολλὴν 36
μὲν καὶ καλὴν στρωμνήν, πολλὴν δὲ καὶ καλὴν κατασκευήν,
καὶ οἰκέτας δὲ πολλούς, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Φεραύλα, ἦ καὶ
οἴκοι τῶν πλουσίων ἦσθα; καὶ ὁ Φεραύλας εἶπε· Ποίων 37

2 ὁ om. D F 4 ἔφη] πᾶσι D F 6 ἀπέλασον D τὸν] τόνδε τὸν D F 7 οἱ] οὗτοι D F 8 ῥαδίνης C A E G H : ῥαθινίκης D : ῥαθίης F : corr. Dind. 9 νενικηκόσι C E πᾶσιν ἐδίδου] πᾶσι D F ἂν om. D F 11 αὐτοῦ H A G : αὐτὸ C E : ἑαυτοῦ D F 12 αὐτῷ] αὐτοῦ H A G 13 διαταγεῦσαι H pr., ut vid. (ξ in ras. plur. litt.) et D F οὕτω δὴ ἡ τότε ὑπὸ κύρου κατασταθεῖσα ἔλασις οὕτω ἔτι καὶ νῦν διαμένει ἡ βασιλέως ἔλασις A H : οὕτω δὴ ἡ τότε ὑπὸ κύρου κατασταθεῖσα ἔλασις ceteris om. G : οὕτω δὴ ἡ τότε ὑπὸ κύρου κατασταθεῖσα ἔλασις οὕτως ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ διαμένει C E : οὕτω δὴ τότε ὑπὸ κύρου κατασταθεῖσα ἡ ἔλασις ἔτι καὶ νῦν οὕτω (οὕτως F) διαμένει D F : corr. Hug 15 post θύῃ add. ὁ βασιλεύς C E 16 εἰς τὴν πόλιν om. H A G ἐσκήνωσαν D F 19 τε om. E et D 21 ἐκπιμπλὰς C A G H : ἐμπιπλὰς D F 23 ἦ] εἰ C E et D

πλουσίων; τῶν μὲν οὖν σαφῶς ἀποχειροβιώτων. ἐμὲ γάρ τοι ὁ πατὴρ τὴν μὲν τῶν παίδων παιδείαν γλίσχρως αὐτὸς ἐργαζόμενος καὶ τρέφων ἐπαίδευεν· ἐπεὶ δὲ μειράκιον ἐγενόμην, οὐ δυνάμενος τρέφειν ἀργόν, εἰς ἀγρὸν ἀπαγαγὼν
38 ἐκέλευσεν ἐργάζεσθαι. ἔνθα δὴ ἐγὼ ἀντέτρεφον ἐκεῖνον, ἕως ἔζη, αὐτὸς σκάπτων καὶ σπείρων καὶ μάλα μικρὸν γήδιον, οὐ μέντοι πονηρόν γε, ἀλλὰ πάντων δικαιότατον· ὅ τι γὰρ λάβοι σπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπεδίδου αὐτό τε καὶ τόκον οὐδέν τι πολύν· ἤδη δέ ποτε ὑπὸ γενναιότητος καὶ διπλάσια ἀπέδωκεν ὧν ἔλαβεν. οἴκοι μὲν οὖν ἔγωγε οὕτως ἔζων· νῦν
39 δὲ ταῦτα πάντα ἃ ὁρᾷς Κῦρός μοι ἔδωκε. καὶ ὁ Σάκας εἶπεν· Ὦ μακάριε σὺ τά τε ἄλλα καὶ αὐτὸ τοῦτο ὅτι ἐκ πένητος πλούσιος γεγένησαι· πολὺ γὰρ οἴομαί σε καὶ διὰ τοῦτο ἥδιον
40 πλουτεῖν ὅτι πεινήσας χρημάτων ἐπλούτησας. καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν· Ἦ γὰρ οὕτως, ὦ Σάκα, ὑπολαμβάνεις ὡς ἐγὼ νῦν τοσούτῳ ἥδιον ζῶ ὅσῳ πλείω κέκτημαι; οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι ἐσθίω μὲν καὶ πίνω καὶ καθεύδω οὐδ᾽ ὁτιοῦν νῦν ἥδιον ἢ τότε ὅτε πένης ἦν· ὅτι δὲ ταῦτα πολλά ἐστι, τοσοῦτον κερδαίνω, πλείω μὲν φυλάττειν δεῖ, πλείω δὲ ἄλλοις δια-
41 νέμειν, πλειόνων δὲ ἐπιμελούμενον πράγματα ἔχειν. νῦν γὰρ δὴ ἐμὲ πολλοὶ μὲν οἰκέται σῖτον αἰτοῦσι, πολλοὶ δὲ πιεῖν, πολλοὶ δὲ ἱμάτια· οἱ δὲ ἰατρῶν δέονται· ἥκει δέ τις ἢ τῶν προβάτων λελυκωμένα φέρων ἢ τῶν βοῶν κατακεκρημνισμένα ἢ νόσον φάσκων ἐμπεπτωκέναι τοῖς κτήνεσιν· ὥστε μοι δοκῶ, ἔφη ὁ Φεραύλας, νῦν διὰ τὸ πολλὰ ἔχειν πλείω λυπεῖσθαι ἢ
42 πρόσθεν διὰ τὸ ὀλίγα ἔχειν. καὶ ὁ Σάκας, Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη, ὅταν σῶα ᾖ, πολλὰ ὁρῶν πολλαπλάσια ἐμοῦ εὐφραίνῃ.

1 ἀποχειροβιότων C et F 3 ἐγιγνόμην H A G 4 ἀπαγαγὼν εἰς ἀγρὸν C E 7 post γὰρ add. ἂν C A E G H 8 λάβῃ C E 10 οὖν] δὴ D F : om. C E οὕτως ἔγωγε H A G 14 πεπλούτηκας codd. : corr. Hertlein 15 post σάκα add. ὄντως *Vat.* 73, οὕτως H A G 16 ὅσα H A G πλείονα D F 17 ἥδιον νῦν D F 18 τότε om. D F πολλὰ ταῦτά D F 20 πλειόνων] πλείονα H A G ἐπιμελόμενον F 21 δὴ] δι᾽ C E πολλοὶ δὲ πιεῖν om. H A G 24 ὥστ᾽ ἔμοιγε D F 25 διὰ τὸ νῦν C E 26 post σάκας add. εἶπεν D F

καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν· Οὗτοι, ὦ Σάκα, οὕτως ἡδύ ἐστι τὸ
ἔχειν χρήματα ὡς ἀνιαρὸν τὸ ἀποβάλλειν. γνώσῃ δ' ὅτι
ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· τῶν μὲν γὰρ πλουτούντων οὐδεὶς ἀναγκά-
ζεται ὑφ' ἡδονῆς ἀγρυπνεῖν, τῶν δὲ ἀποβαλλόντων τι ὄψει
οὐδένα δυνάμενον καθεύδειν ὑπὸ λύπης. Μὰ Δί', ἔφη ὁ 43
Σάκας, οὐδέ γε τῶν λαμβανόντων τι νυστάζοντα οὐδένα ἂν
ἴδοις ὑφ' ἡδονῆς. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις· εἰ γάρ τοι τὸ ἔχειν 44
οὕτως ὥσπερ τὸ λαμβάνειν ἡδὺ ἦν, πολὺ ἂν διέφερον εὐδαι-
μονίᾳ οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων. καὶ ἀνάγκη δέ τοί ἐστιν,
ἔφη, ὦ Σάκα, τὸν πολλὰ ἔχοντα πολλὰ καὶ δαπανᾶν καὶ εἰς
θεοὺς καὶ εἰς φίλους καὶ εἰς ξένους· ὅστις οὖν ἰσχυρῶς
χρήμασιν ἥδεται, εὖ ἴσθι τοῦτον καὶ δαπανῶντα ἰσχυρῶς
ἀνιᾶσθαι. ⟨Ναὶ⟩ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ τού- 45
των εἰμί, ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονίαν τοῦτο νομίζω τὸ πολλὰ
ἔχοντα πολλὰ καὶ δαπανᾶν. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, 46
ὁ Φεραύλας, οὐχὶ σύγε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων ἐγένου καὶ
ἐμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας; λαβὼν γάρ, ἔφη, ταῦτα πάντα
κέκτησο, καὶ χρῶ ὅπως βούλει αὐτοῖς· ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ
ὥσπερ ξένον τρέφε, καὶ ἔτι εὐτελέστερον ἢ ξένον· ἀρκέσει
γάρ μοι ὅ τι ἂν καὶ σὺ ἔχῃς τούτων μετέχειν. Παίζεις, 47
ἔφη ὁ Σάκας. καὶ ὁ Φεραύλας ὀμόσας εἶπεν ἦ μὴν σπουδῇ
λέγειν. καὶ ἄλλα γέ σοι, ὦ Σάκα, προσδιαπράξομαι παρὰ
Κύρου, μήτε θύρας τὰς Κύρου θεραπεύειν μήτε στρατεύεσθαι·
ἀλλὰ σὺ μὲν πλουτῶν οἴκοι μένε· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω καὶ
ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ· καὶ ἐάν τι ἀγαθὸν προσλαμβάνω
διὰ τὴν Κύρου θεραπείαν ἢ καὶ ἀπὸ στρατείας τινός, οἴσω
πρὸς σέ, ἵνα ἔτι πλειόνων ἄρχῃς· μόνον, ἔφη, ἐμὲ ἀπόλυσον
ταύτης τῆς ἐπιμελείας· ἢν γὰρ ἐγὼ σχολὴν ἄγω ἀπὸ τούτων,

1 οὕτως om. H A G 2 ὡς] ὥσπερ D F ἀποβαλεῖν D F 3 ἐγὼ om. D F μὲν om. C E et D F 4 ἀποβαλόντων C V cor. ὄψῃ H pr. et F pr. 6 οὐδέ γε] οὐδέ τι H A G: οὐδ' ἔτι C E τι om. D F ἂν om. C E 10 post. καὶ om. C E 13 ναὶ add. Hertlein 16 εὐδαιμονῶν C A E G H 18 post χρῶ add. τε H A G ὅπως] ὥσπερ D F 24 μενεῖς D F 25 ἐμαυτοῦ D F ἂν D F

48 ἐμοί τέ σε οἴομαι πολλὰ καὶ Κύρῳ χρήσιμον ἔσεσθαι. τούτων οὕτω ῥηθέντων ταῦτα συνέθεντο καὶ ταῦτα ἐποίουν. καὶ ὁ μὲν ἡγεῖτο εὐδαίμων γεγενῆσθαι, ὅτι πολλῶν ἦρχε χρημάτων· ὁ δ' αὖ ἐνόμιζε μακαριώτατος εἶναι, ὅτι ἐπίτροπον ἕξοι σχολὴν παρέχοντα πράττειν ὅ τι ἂν αὐτῷ ἡδὺ ᾖ.

49 Ἦν δὲ τοῦ Φεραύλα ὁ τρόπος φιλέταιρός τε καὶ θεραπεύειν οὐδὲν ἡδὺ αὐτῷ οὕτως ἐδόκει εἶναι οὐδ' ὠφέλιμον ὡς ἀνθρώπους. καὶ γὰρ βέλτιστον πάντων τῶν ζῴων ἡγεῖτο ἄνθρωπον εἶναι καὶ εὐχαριστότατον, ὅτι ἑώρα τούς τε ἐπαινουμένους ὑπό τινος ἀντεπαινοῦντας τούτους προθύμως τοῖς τε χαριζομένοις πειρωμένους ἀντιχαρίζεσθαι, καὶ οὓς γνοῖεν εὐνοϊκῶς ἔχοντας, τούτοις ἀντ' εὖ νοοῦντας, καὶ οὓς εἰδεῖεν φιλοῦντας αὐτούς, τούτους μισεῖν οὐ δυναμένους, καὶ γονέας δὲ πολὺ μᾶλλον ἀντιθεραπεύειν πάντων τῶν ζῴων ἐθέλοντας καὶ ζῶντας καὶ τελευτήσαντας· τὰ δ' ἄλλα πάντα ζῷα καὶ ἀχαριστότερα καὶ ἀγνωμονέστερα ἀνθρώπων ἐγίγνωσκεν

50 εἶναι. οὕτω δὴ ὅ τε Φεραύλας ὑπερήδετο ὅτι ἐξέσοιτο αὐτῷ ἀπαλλαγέντι τῆς τῶν ἄλλων κτημάτων ἐπιμελείας ἀμφὶ τοὺς φίλους ἔχειν, ὅ τε Σάκας ὅτι ἔμελλε πολλὰ ἔχων πολλοῖς χρήσεσθαι. ἐφίλει δὲ ὁ μὲν Σάκας τὸν Φεραύλαν, ὅτι προσέφερέ τι ἀεί· ὁ δὲ τὸν Σάκαν, ὅτι παραλαμβάνειν πάντα ἤθελε καὶ ἀεὶ πλειόνων ἐπιμελούμενος οὐδὲν μᾶλλον αὐτῷ ἀσχολίαν παρεῖχε. καὶ οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διῆγον.

IV Θύσας δὲ καὶ ὁ Κῦρος νικητήρια ἑστιῶν ἐκάλεσε τῶν φίλων οἳ μάλιστ' αὐτὸν αὔξειν τε βουλόμενοι φανεροὶ ἦσαν καὶ τιμῶντες εὐνοϊκώτατα. συνεκάλεσε δὲ αὐτοῖς καὶ Ἀρτάβαζον τὸν Μῆδον καὶ Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον καὶ τὸν Ὑρκάνιον

3 εὐδαιμόνων H: εὐδαιμονῶν Λ: εὐδαιμονίαν G 5 παρέξοντα D F 6 εἴη C A E G H 7 τὸ θεραπεύειν D F 16 καὶ ζῶντας om. H Λ G tert. καὶ om. D F 17 ἀγνωμονέστερα καὶ ἀχαριστότερα D F 20 ante φίλους add. ἄλλους D F 22 τε πάντα D 23 ἀεὶ] δὴ D F ἐπιμελομένους D F 24 οὗτοι] αὐτοὶ H Λ G δὴ om. D F 25 καὶ ὁ κῦρος H Λ G et F: καὶ ὁ κῦρος καὶ C E: ὁ κῦρος καὶ D 26 αὐτὸν τοῦτον C E ἄξειν C E 28 post μῆδον add. καὶ τιγράνην τὸν μῆδον H Λ G

ἵππαρχον καὶ Γωβρύαν. Γαδάτας δὲ τῶν σκηπτούχων ἦρχεν 2
αὐτῷ, καὶ ᾗ ἐκεῖνος διεκόσμησεν ἡ πᾶσα ἔνδον δίαιτα καθει-
στήκει· καὶ ὁπότε μὲν συνδειπνοῖέν τινες, οὐδ᾽ ἐκάθιζε Γαδάτας,
ἀλλ᾽ ἐπεμελεῖτο· ὁπότε δὲ αὐτοὶ εἶεν, καὶ συνεδείπνει· ἥδετο
γὰρ αὐτῷ συνών· ἀντὶ δὲ τούτων πολλοῖς καὶ μεγάλοις
ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ Κύρου, διὰ δὲ Κῦρον καὶ ὑπ᾽ ἄλλων. ὡς δ᾽ 3
ἦλθον οἱ κληθέντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οὐχ ὅπου ἔτυχεν ἕκαστον
ἐκάθιζεν, ἀλλ᾽ ὃν μὲν μάλιστα ἐτίμα, παρὰ τὴν ἀριστερὰν
χεῖρα, ὡς εὐεπιβουλευτοτέρας ταύτης οὔσης ἢ τῆς δεξιᾶς,
τὸν δὲ δεύτερον παρὰ τὴν δεξιάν, τὸν δὲ τρίτον πάλιν παρὰ
τὴν ἀριστεράν, τὸν δὲ τέταρτον παρὰ τὴν δεξιάν· καὶ ἢν
πλέονες ὦσιν, ὡσαύτως. σαφηνίζεσθαι δὲ ὡς ἕκαστον ἐτίμα 4
⟨διὰ⟩ τοῦτο ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι, ὅτι ὅπου μὲν οἴονται
ἄνθρωποι τὸν κρατιστεύοντα μήτε κηρυχθήσεσθαι μήτε ἆθλα
λήψεσθαι, δῆλοί εἰσιν ἐνταῦθα οὐ φιλονίκως πρὸς ἀλλήλους
ἔχοντες· ὅπου δὲ μάλιστα πλεονεκτῶν ὁ κράτιστος φαίνεται,
ἐνταῦθα προθυμότατα φανεροί εἰσιν ἀγωνιζόμενοι πάντες.
καὶ ὁ Κῦρος δὲ οὕτως ἐσαφήνιζε μὲν τοὺς κρατιστεύοντας 5
παρ᾽ ἑαυτῷ, εὐθὺς ἀρξάμενος ἐξ ἕδρας καὶ παραστάσεως. οὐ
μέντοι ἀθάνατον τὴν ταχθεῖσαν ἕδραν κατεστήσατο, ἀλλὰ
νόμιμον ἐποιήσατο καὶ ἀγαθοῖς ἔργοις προβῆναι εἰς τὴν
τιμιωτέραν ἕδραν, καὶ εἴ τις ῥᾳδιουργοίη, ἀναχωρῆσαι εἰς
τὴν ἀτιμοτέραν. τὸν δὲ πρωτεύοντα ἐν ἕδρᾳ ᾐσχύνετο μὴ
οὐ πλεῖστα καὶ ἀγαθὰ ἔχοντα παρ᾽ αὐτοῦ φαίνεσθαι. καὶ
ταῦτα δὲ ἐπὶ Κύρου γενόμενα οὕτως ἔτι καὶ νῦν διαμένοντα
αἰσθανόμεθα.

1 ὕπαρχον C A E G H 2 ᾗ] ὅπῃ C E 3 οὐδ᾽] οὐκ C E 4 ante αὐτοὶ add. μὴ H cor. A G 5 ξυνών H A G post μεγάλοις add. δώροις D F 6 ἐτετίμητο D F 7 ὅπου D F: ὅποι H A G: ὅπῃ C E 8 μὲν om. C E 9 ἐπιβουλευτοτέρας C E G et D αὐτῆς D F 12 πλείονες D 13 διὰ add. Dind. ὅτι om. H A G post ὅπου add. ἔτι C A E G H 14 ἄνθρωποι C E et D F: οἱ ἄνθρωποι H A G 17 προθυμότατα] φρονιμώτατα C A E G H εἰσὶ πάντες ἀγωνιζόμενοι D F 18 δὲ] μὲν δὴ D: δὴ F 22 τιμιωτάτην C A E G H τις] τι H A G 23 ἐν ἕδρᾳ] ἕδραις D F 24 οὐ om. C A E G H prius καὶ om. D F ἑαυτοῦ C E 25 ἐπὶ] ὑπὸ DF

6 Ἐπεὶ δὲ ἐδείπνουν, ἐδόκει τῷ Γωβρύᾳ τὸ μὲν πολλὰ
ἕκαστα εἶναι οὐδέν τι θαυμαστὸν παρ' ἀνδρὶ πολλῶν ἄρχοντι·
τὸ δὲ τὸν Κῦρον οὕτω μεγάλα πράττοντα, εἴ τι ἡδὺ δόξειε
λαβεῖν, μηδὲν τούτων μόνον καταδαπανᾶν, ἀλλ' ἔργον ἔχειν
αὐτὸν ἐδόμενον τούτου κοινωνεῖν τοὺς παρόντας, πολλάκις
δὲ καὶ τῶν ἀπόντων φίλων ἔστιν οἷς ἑώρα πέμποντα ταῦτα
7 αὐτὸν οἷς ἡσθεὶς τύχοι· ὥστε ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν καὶ
πάντα τὰ ⟨λοιπὰ⟩ πολλὰ ὄντα διεπεπόμφει ὁ Κῦρος ἀπὸ
τῆς τραπέζης, εἶπεν ἄρα ὁ Γωβρύας· Ἀλλ', ἐγώ, ὦ Κῦρε,
πρόσθεν μὲν ἡγούμην τούτῳ σε πλεῖστον διαφέρειν ἀνθρώ-
πων τῷ στρατηγικώτατον εἶναι· νῦν δὲ θεοὺς ὄμνυμι ἦ μὴν
ἐμοὶ δοκεῖν πλέον σε διαφέρειν φιλανθρωπίᾳ ἢ στρατηγίᾳ.
8 Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· καὶ μὲν δὴ καὶ ἐπιδείκνυμαι τὰ ἔργα
πολὺ ἥδιον φιλανθρωπίας ἢ στρατηγίας. Πῶς δή; ἔφη ὁ
Γωβρύας. Ὅτι, ἔφη, τὰ μὲν κακῶς ποιοῦντα ἀνθρώπους
9 δεῖ ἐπιδείκνυσθαι, τὰ δὲ εὖ. ἐκ τούτου δὴ ἐπεὶ ὑπέπινον,
ἤρετο ὁ Ὑστάσπας τὸν Κῦρον· Ἆρ' ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε,
ἀχθεσθείης μοι, εἴ σε ἐροίμην ὃ βούλομαί σου πυθέσθαι;
Ἀλλὰ ναὶ μὰ τοὺς θεούς, ἔφη, τοὐναντίον τούτου ἀχθοίμην
ἄν σοι, εἴ αἰσθοίμην σιωπῶντα ἃ βούλοιο ἐρέσθαι. Λέγε
δή μοι, ἔφη, ἤδη πώποτε καλέσαντός σου οὐκ ἦλθον; Εὐ-
φήμει, ἔφη ὁ Κῦρος. Ἀλλ' ὑπακούων σχολῇ ὑπήκουσα;
Οὐδὲ τοῦτο. Προσταχθὲν δέ τι ἤδη σοι οὐκ ἔπραξα; Οὐκ
αἰτιῶμαι, ἔφη. Ὃ δὲ πράττοιμι, ἔστιν ὅ τι πώποτε οὐ προ-
θύμως ἢ οὐχ ἡδομένως πράττοντά με κατέγνως; Τοῦτο δὴ
10 πάντων ἥκιστα, ἔφη ὁ Κῦρος. Τίνος μὴν ἕνεκα, ἔφη, πρὸς
τῶν θεῶν, ὦ Κῦρε, Χρυσάνταν ἔγραψας ὥστε εἰς τὴν τιμιω-

5 αὐτὸν ἐδόμενον scripsi (αὐτὸν δεόμενον Richards): τὸν δεόμενον D F : τῶν ἐδομένων C : τῶν ἐδομένων E : δεόμενον H A G : τὸν ἡδόμενον Hug sine τοὺς παρόντας quae del. Cobet   τούτου] τοῦ C E 8 τὰ πάντα πάμπολλα ὄντα D F   λοιπὰ add. Hug   10 πρόσθε A H μὲν om. D F   11 νῦν] τοὺς H A G   post ὄμνυμι add. ὑμῖν D F 12 δοκεῖ C A G H   13 ἐπιδείκνυμί γε D : ἐπιδείκνυμαί γε F   14 δή H et D: δὲ A G : δ' C E : om. F   17 ἐπήρετο D F   ἆρ' ἄν] ἆρα D F 20 ἔρεσθαι C E et F   22 ἔφη σχολῇ D F   23 τι ἤδη] μοι ἤδη τι D F 24 ὃ] ἃ D F   25 ἢ οὐχ ἡδομένως] οὐδὲ ἡδέως C E   27 χρυσάντας H A G ἔγραψας] σε ἔρεψεν c A E G H, sed σε et spir. et accent. et ρ et ψ habuit C

τέραν ἐμοῦ χώραν ἱδρυθῆναι; Ἦ λέγω; ἔφη ὁ Κῦρος.
Πάντως, ἔφη ὁ Ὑστάσπας. Καὶ σὺ αὖ οὐκ ἀχθέσῃ μοι
ἀκούων τἀληθῆ; Ἡσθήσομαι μὲν οὖν, ἔφη, ἢν εἰδῶ ὅτι οὐκ 11
ἀδικοῦμαι. Χρυσάντας τοίνυν, ἔφη, οὑτοσὶ πρῶτον μὲν οὐ
κλῆσιν ἀνέμενεν, ἀλλὰ πρὶν καλεῖσθαι παρῆν τῶν ἡμετέρων
ἕνεκα· ἔπειτα δὲ οὐ τὸ κελευόμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅ τι
αὐτὸς γνοίη ἄμεινον εἶναι πεπραγμένον ἡμῖν τοῦτο ἔπραττεν.
ὁπότε δὲ εἰπεῖν τι δέοι εἰς τοὺς συμμάχους, ἃ μὲν ἐμὲ ᾤετο
πρέπειν λέγειν ἐμοὶ συνεβούλευεν· ἃ δὲ ἐμὲ αἴσθοιτο βουλό-
μενον μὲν εἰδέναι τοὺς συμμάχους, αὐτὸν δέ με αἰσχυνόμενον
περὶ ἐμαυτοῦ λέγειν, ταῦτα οὗτος λέγων ὡς ἑαυτοῦ γνώμην
ἀπεφαίνετο· ὥστ' ἔν γε τούτοις τί κωλύει αὐτὸν καὶ ἐμοῦ
ἐμοὶ κρείττονα εἶναι; καὶ ἑαυτῷ μὲν ἀεί φησι πάντα τὰ
παρόντα ἀρκεῖν, ἐμοὶ δὲ ἀεὶ φανερός ἐστι σκοπῶν τί ἂν
προσγενόμενον ὀνήσειεν, ἐπί τε τοῖς ἐμοῖς καλοῖς πολὺ
μᾶλλον ἐμοῦ ἀγάλλεται καὶ ἥδεται. πρὸς ταῦτα ὁ Ὑστά- 12
σπας εἶπε· Νὴ τὴν Ἥραν, ὦ Κῦρε, ἥδομαί γε ταῦτά σε
ἐρωτήσας. Τί μάλιστα; ἔφη ὁ Κῦρος. Ὅτι κἀγὼ πειρά-
σομαι ταῦτα ποιεῖν· ἓν μόνον, ἔφη, ἀγνοῶ, πῶς ἂν εἴην δῆλος
χαίρων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς· πότερον κροτεῖν δεῖ τὼ χεῖρε ἢ
γελᾶν ἢ τί ποιεῖν. καὶ ὁ Ἀρτάβαζος εἶπεν· Ὀρχεῖσθαι
δεῖ τὸ Περσικόν. ἐπὶ τούτοις μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

Προϊόντος δὲ τοῦ συμποσίου ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν ἐπήρετο· 13
Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, νῦν ἂν δοκεῖς ἥδιον τῶνδέ τῳ τὴν
θυγατέρα δοῦναι ἢ ὅτε τὸ πρῶτον ἡμῖν συνεγένου; Οὐκοῦν,
ἔφη ὁ Γωβρύας, κἀγὼ τἀληθῆ λέγω; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος,
ὡς ψεύδους γε οὐδεμία ἐρώτησις δεῖται. Εὖ τοίνυν, ἔφη,
ἴσθι ὅτι νῦν ἂν πολὺ ἥδιον. Ἦ καὶ ἔχοις ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος,

1 ἐμοῦ χώραν] ἕδραν ἐμοῦ D F ἱδρυνθῆναι D F 2 ἀχθεσθήσῃ C A E G H et D : ἀχθεσθήσει F 10 με om. D F 12 τούτοις] τοῖς τοιούτοις D F 13 ἑαυτῷ] ἑαυτὸν H A G 15 ἐμοῖς om. H A G πολὺ om. H A G 17 post ἥραν add. ἔφη D F 21 post ὀρχεῖσθαι add. ἔφη D F 23 καὶ ὁ D F 24 δοκεῖς F : δοκῇς D : δοκοίης C A E G H τῶνδε] τῷδε H A G 28 ἥδιον . . . ἄν] ἥδιον ἔχοις H A G : ἥδιον C : ἥδιον ἔχεις c : ἥδιον ἔχειν E

14 εἰπεῖν διότι; Ἔγωγε. Λέγε δή. Ὅτι τότε μὲν ἑώρων τοὺς
πόνους καὶ τοὺς κινδύνους εὐθύμως αὐτοὺς φέροντας, νῦν δὲ
ὁρῶ αὐτοὺς τἀγαθὰ σωφρόνως φέροντας. δοκεῖ δέ μοι, ὦ
Κῦρε, χαλεπώτερον εἶναι εὑρεῖν ἄνδρα τἀγαθὰ καλῶς φέροντα
ἢ τὰ κακά· τὰ μὲν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφρο-
15 σύνην τοῖς πᾶσιν ἐμποιεῖ. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ἤκουσας,
ὦ Ὑστάσπα, Γωβρύου τὸ ῥῆμα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· καὶ ἐὰν
πολλὰ τοιαῦτά γε λέγῃ, πολὺ μᾶλλόν με τῆς θυγατρὸς
16 μνηστῆρα λήψεται ἢ ἐὰν ἐκπώματα πολλά μοι ἐπιδεικνύῃ. Ἦ
μήν, ἔφη ὁ Γωβρύας, πολλά γέ μοί ἐστι τοιαῦτα συγγεγραμ-
μένα, ὧν ἐγώ σοι οὐ φθονήσω, ἢν τὴν θυγατέρα μου γυναῖκα
λαμβάνῃς· τὰ δ' ἐκπώματα, ἔφη, ἐπειδὴ οὐκ ἀνέχεσθαί μοι
φαίνει, οὐκ οἶδ' εἰ Χρυσάντᾳ τουτῳῒ δῶ, ἐπεὶ καὶ τὴν ἕδραν
17 σου ὑφήρπασε. Καὶ μὲν δή, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ Ὑστάσπα, καὶ
οἱ ἄλλοι δὲ οἱ παρόντες, ἢν ἐμοὶ λέγητε, ὅταν τις ὑμῶν
γαμεῖν ἐπιχειρήσῃ, γνώσεσθε ὁποῖός τις κἀγὼ συνεργὸς ὑμῖν
18 ἔσομαι. καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν· Ἢν δέ τις ἐκδοῦναι βούληται
θυγατέρα, πρὸς τίνα δεῖ λέγειν; Πρὸς ἐμέ, ἔφη ὁ Κῦρος,
καὶ τοῦτο· πάνυ γάρ, ἔφη, δεινός εἰμι ταύτην τὴν τέχνην.
19 Ποίαν; ἔφη ὁ Χρυσάντας. Τὸ γνῶναι ὁποῖος ἂν γάμος
ἑκάστῳ συναρμόσειε. καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη· Λέγε δὴ πρὸς
τῶν θεῶν ποίαν τινά μοι γυναῖκα οἴει συναρμόσειν κάλλιστα.
20 Πρῶτον μέν, ἔφη, μικράν· μικρὸς γὰρ καὶ αὐτὸς εἶ· εἰ δὲ
μεγάλην γαμεῖς, ἤν ποτε βούλῃ αὐτὴν ὀρθὴν φιλῆσαι, προσ-
άλλεσθαί σε δεήσει ὥσπερ τὰ κυνάρια. Τοῦτο μὲν δή,
ἔφη, ὀρθῶς προνοεῖς· καὶ γὰρ οὐδ' ὁπωστιοῦν ἁλτικός εἰμι.
21 Ἔπειτα δ', ἔφη, σιμὴ ἄν σοι ἰσχυρῶς συμφέροι. Πρὸς τί

8 *πολλά γε τοιαῦτα* D F   9 *μοι* om. H A G   12 *λάβῃς* C E   13 *φαίνῃ* C E H et D F   *τούτῳ* codd.: corr. Hertlein   15 prius *οἱ* om. D F   16 *ἐπιθυμήσῃ* D: *ἐπιθυμεῖ* F   17 *γενήσομαι* F   18 *θυγατέρα* post *τις* D F   20 *τῷ* C E   21 *συναρμόσαι* D F   22 *τινὰ οἴει γυναῖκα ἐμοὶ* D: *τινὰ οἴῃ γυναῖκά μοι* F   *οἴει* om. H A G   23 post *μὲν* add. *γὰρ* D F   *εἰ*] *ἢν* C E G   24 *γαμήσειας* C A E G H *ἐάν* D F   *βούλει* C A G H cor.   25 *ὥσπερ*] *ὡς* C A E G H   26 *καὶ γὰρ οὐδ'*] *οὐδὲ γὰρ* C E   27 *σιμὴ* G et F: *σιμὴν* A H: *μὴ* post lac. C: *οὐ μὴ* E: *εἰ μὴ* D

δὴ αὖ τοῦτο; Ὅτι, ἔφη, σὺ γρυπὸς εἶ· πρὸς οὖν τὴν σιμό-
τητα σάφ' ἴσθι ὅτι ἡ γρυπότης ἄριστ' ἂν προσαρμόσειε.
Λέγεις σύ, ἔφη, ὡς καὶ τῷ εὖ δεδειπνηκότι ὥσπερ καὶ ἐγὼ
νῦν ἄδειπνος ἂν συναρμόττοι. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος·
τῶν μὲν γὰρ μεστῶν γρυπὴ ἡ γαστὴρ γίγνεται, τῶν δὲ
ἀδείπνων σιμή. καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη· Ψυχρῷ δ' ἄν, πρὸς 22
τῶν θεῶν, βασιλεῖ ἔχοις ἂν εἰπεῖν ποία τις συνοίσει; ἐν-
ταῦθα μὲν δὴ ὅ τε Κῦρος ἐξεγέλασε καὶ οἱ ἄλλοι ὁμοίως.
γελώντων δὲ ἅμα εἶπεν ὁ Ὑστάσπας· Πολύ γ', ἔφη, μάλιστα 23
τούτου σε, ὦ Κῦρε, ζηλῶ ἐν τῇ βασιλείᾳ. Τίνος; ἔφη ὁ
Κῦρος. Ὅτι δύνασαι καὶ ψυχρὸς ὢν γέλωτα παρέχειν.
καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ἔπειτ' οὐκ ἂν πρίαιό γε παμπόλλου
ὥστε σοὶ ταῦτ' εἰρῆσθαι, καὶ ἀπαγγελθῆναι παρ' ᾗ εὐδο-
κιμεῖν βούλει ὅτι ἀστεῖος εἶ; καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω
διεσκώπτετο.

Μετὰ δὲ ταῦτα Τιγράνῃ μὲν ἐξήνεγκε γυναικεῖον κόσμον, 24
καὶ ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ δοῦναι, ὅτι ἀνδρείως συνεστρατεύετο
τῷ ἀνδρί, Ἀρταβάζῳ δὲ χρυσοῦν ἔκπωμα, τῷ δ' Ὑρκανίῳ
ἵππον καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ ἐδωρήσατο. Σοὶ δέ, ἔφη,
ὦ Γωβρύα, δώσω ἄνδρα τῇ θυγατρί. Οὐκοῦν ἐμέ, ἔφη ὁ 25
Ὑστάσπας, δώσεις, ἵνα καὶ τὰ συγγράμματα λάβω. Ἦ καὶ
ἔστι σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐσία ἀξία τῶν τῆς παιδός; Νὴ Δί',
ἔφη, πολλαπλασίων μὲν οὖν χρημάτων. Καὶ ποῦ, ἔφη ὁ
Κῦρος, ἔστι σοι αὕτη ἡ οὐσία; Ἐνταῦθα, ἔφη, ὅπουπερ καὶ
σὺ κάθησαι φίλος ὢν ἐμοί. Ἀρκεῖ μοι, ἔφη ὁ Γωβρύας·
καὶ εὐθὺς ἐκτείνας τὴν δεξιάν, Δίδου, ἔφη, ὦ Κῦρε· δέχομαι
γάρ. καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν τὴν τοῦ Ὑστάσπου δεξιὰν ἔδωκε 26
τῷ Γωβρύᾳ, ὁ δ' ἐδέξατο. ἐκ δὲ τούτου πολλὰ καὶ καλὰ ἔδωκε

1 δὴ om. DF 2 ἂν om. CEH συναρμόσειε DF 4 συναρμόζοι HAG et DF: προσαρμόσοι CE 7 post θεῶν add. ἔφη DF 8 δὴ om. CE 10 τοῦτο DF σε ζηλῶ κῦρε CE: ἐγὼ κῦρε ζηλῶ DF 11 post δύνασαι add. ἔφη DF 12 ἔπειτ'] ἐπεὶ CAEGH 14 οὕτως AH et DF 15 διεσκώπτοντο G 19 σὺ AG 24 αὕτη ἐστί σοι DF 25 κάθισαι GH cor. et F pr. 27 τοῦ om. CE 28 δὲ om. CE et D

δῶρα τῷ Ὑστάσπᾳ, ὅπως τῇ παιδὶ πέμψειε· Χρυσάνταν δ᾽
ἐφίλησε προσαγαγόμενος. καὶ ὁ Ἀρτάβαζος εἶπε· Μὰ Δί᾽,
27 ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐχ ὁμοίου γε χρυσοῦ ἐμοί τε τὸ ἔκπωμα
δέδωκας καὶ Χρυσάντᾳ τὸ δῶρον. Ἀλλὰ καὶ σοί, ἔφη, δώσω.
ἐπήρετο ἐκεῖνος Πότε; Εἰς τριακοστόν, ἔφη, ἔτος. Ὡς
ἀναμενοῦντος, ἔφη, καὶ οὐκ ἀποθανουμένου οὕτω παρα-
σκευάζου. καὶ τότε μὲν δὴ οὕτως ἔληξεν ἡ σκηνή· ἐξανι-
σταμένων δ᾽ αὐτῶν ἐξανέστη καὶ ὁ Κῦρος καὶ ξυμπρούπεμψεν
αὐτοὺς ἐπὶ τὰς θύρας.
28 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τοὺς ἐθελουσίους συμμάχους γενομένους
ἀπέπεμπεν οἴκαδε ἑκάστους, πλὴν ὅσοι αὐτῶν οἰκεῖν ἐβού-
λοντο παρ᾽ αὐτῷ· τούτοις δὲ χώραν καὶ οἴκους ἔδωκε, καὶ
νῦν ἔτι ἔχουσιν οἱ τῶν καταμεινάντων τότε ἀπόγονοι· πλεῖ-
στοι δ᾽ εἰσὶ Μήδων καὶ Ὑρκανίων· τοῖς δ᾽ ἀπιοῦσι δωρησά-
μενος πολλὰ καὶ ἀμέμπτους ποιησάμενος καὶ ἄρχοντας καὶ
29 στρατιώτας ἀπεπέμψατο. ἐκ τούτου δὲ διέδωκε καὶ τοῖς
περὶ αὐτὸν στρατιώταις τὰ χρήματα ὅσα ἐκ Σάρδεων ἔλαβε·
καὶ τοῖς μὲν μυριάρχοις καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὑπηρέταις ἐξαί-
ρετα ἐδίδου πρὸς τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ, τὰ δ᾽ ἄλλα διένειμε·
καὶ τὸ μέρος ἑκάστῳ δοὺς τῶν μυριάρχων ἐπέτρεψεν αὐτοῖς
30 διανέμειν ὥσπερ αὐτὸς ἐκείνοις διένειμεν. ἐδίδοσαν δὲ τὰ
μὲν ἄλλα χρήματα ἄρχων ἄρχοντας τοὺς ὑφ᾽ ἑαυτῷ δοκι-
μάζων· τὰ δὲ τελευταῖα οἱ ἑξάδαρχοι τοὺς ὑφ᾽ ἑαυτοῖς ἰδιώ-
τας δοκιμάσαντες πρὸς τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ ἐδίδοσαν· καὶ οὕτω
31 πάντες εἰλήφεσαν τὸ δίκαιον μέρος. ἐπεὶ δὲ εἰλήφεσαν τὰ
τότε δοθέντα, οἱ μέν τινες ἔλεγον περὶ τοῦ Κύρου τοιάδε·
Ἦ που αὐτός γε πολλὰ ἔχει, ὅπου γε καὶ ἡμῶν ἑκάστῳ τοσαῦτα

6 ἔφη] ἔτι C E 8 συνεξανέστη D F προὔπεμψεν C E: συμπρούπεμψεν D F 12 ἑαυτῷ D F χώραν τε καὶ D F 13 τότε D F: τούτων C E: τούτων τότε H A G 15 ἀμέμπτως C E 17 περὶ αὐτὸν C E: περὶ ἑαυτὸν H A G: παρ᾽ ἑαυτῷ D: παρ᾽ ἑαυτοῦ F 18 αὐτὸν C A E H et D F: ἑαυτὸν G 20 ἑκάστου D F αὐτοῖς] αὐτῷ D F 21 ἔδοσαν H A G 22 αὐτῷ G 23 ἑαυτοῖς] ἑαυτοὺς H A G 24 ἐδίδοσαν C E: ἔδοσαν H A G: διεδίδοσαν D: διέδοσαν F οὕτως H et D F 25 ἐπειδὴ δὲ διειλήφεσαν D F 27 ἡμῖν D F

δέδωκεν· οἱ δέ τινες αὐτῶν ἔλεγον· Ποῖα πολλὰ ἔχει; οὐχ
ὁ Κύρου τρόπος τοιοῦτος οἷος χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ διδοὺς
μᾶλλον ἢ κτώμενος ἥδεται.

Αἰσθόμενος δὲ ὁ Κῦρος τούτους τοὺς λόγους καὶ τὰς 32
δόξας τὰς περὶ αὐτοῦ συνέλεξε τοὺς φίλους τε καὶ τοὺς
ἐπικαιρίους ἅπαντας καὶ ἔλεξεν ὧδε.

Ὦ ἄνδρες φίλοι, ἑώρακα μὲν ἤδη ἀνθρώπους οἳ βούλονται
δοκεῖν πλείω κεκτῆσθαι ἢ ἔχουσιν, ἐλευθεριώτεροι ἂν οἰόμενοι οὕτω φαίνεσθαι· ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ἔφη, οὗτοι τοὔμπαλιν
οὗ βούλονται ἐφέλκεσθαι· τὸ γὰρ πολλὰ δοκοῦντα ἔχειν μὴ
κατ' ἀξίαν τῆς οὐσίας φαίνεσθαι ὠφελοῦντα τοὺς φίλους
ἀνελευθερίαν ἔμοιγε δοκεῖ περιάπτειν. εἰσὶ δ' αὖ, ἔφη, οἳ 33
λεληθέναι βούλονται ὅσα ἂν ἔχωσι· πονηροὶ οὖν καὶ οὗτοι
τοῖς φίλοις ἔμοιγε δοκοῦσιν εἶναι. διὰ γὰρ τὸ μὴ εἰδέναι
τὰ ὄντα πολλάκις δεόμενοι οὐκ ἐπαγγέλλουσιν οἱ φίλοι τοῖς
ἑταίροις, ἀλλὰ τητῶνται. ἁπλουστάτου δέ μοι, ἔφη, δοκεῖ 34
εἶναι τὸ τὴν δύναμιν φανερὰν ποιήσαντα ἐκ ταύτης ἀγωνίζεσθαι περὶ καλοκἀγαθίας. κἀγὼ οὖν, ἔφη, βούλομαι ὑμῖν
ὅσα μὲν οἷόν τ' ἐστὶν ἰδεῖν τῶν ἐμοὶ ὄντων δεῖξαι, ὅσα δὲ
μὴ οἷόν τε ἰδεῖν, διηγήσασθαι. ταῦτα εἰπὼν τὰ μὲν ἐδείκνυε 35
πολλὰ καὶ καλὰ κτήματα· τὰ δὲ κείμενα ὡς μὴ ῥᾴδια εἶναι
ἰδεῖν διηγεῖτο· τέλος δ' εἶπεν ὧδε· Ταῦτα, ὦ ἄνδρες, ἅπαντα 36
δεῖ ὑμᾶς οὐδὲν μᾶλλον ἐμὰ ἡγεῖσθαι ἢ καὶ ὑμέτερα· ἐγὼ
γάρ, ἔφη, ταῦτα ἀθροίζω οὐθ' ὅπως αὐτὸς καταδαπανήσω
οὐθ' ὅπως αὐτὸς κατατρίψω· οὐ γὰρ ἂν δυναίμην· ἀλλ'
ὅπως ἔχω τῷ τε ἀεὶ καλόν τι ὑμῶν ποιοῦντι διδόναι καὶ
ὅπως, ἤν τις ὑμῶν τινος ἐνδεῖσθαι νομίσῃ, πρὸς ἐμὲ ἐλθὼν

2 ὁ κῦρος τὸν τρόπον C E οἷος] ὅλος C A E G H 4 αἰσθανόμενος H A G 5 αὐτοῦ C A E G H : ἑαυτοῦ D posterius τοὺς om. C E 6 πάντας D F 7 ὦ om. C E 10 οὗ] ὧν C E 16 ἀλλὰ τητῶνται Dind. : ἀλλὰ ἡττῶνται C A E G H : ἀλλ' ἀπατῶνται D F δοκεῖ ἔφη D F 22 διηγεῖτο τέλος δ' om. H A G δ' om. E et D post ταῦτα add. ἔφη H A G et F 24 καταδαπανήσω . . . αὐτὸς om. H A G 26 τε ἀεὶ] τέλει D F 27 τινος ὑμῶν τις D F

λάβῃ οὗ ἂν ἐνδεὴς τυγχάνῃ ὤν. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτως
ἐλέχθη.

V Ἡνίκα δὲ ἤδη αὐτῷ ἐδόκει καλῶς ἔχειν τὰ ἐν Βαβυλῶνι
ὡς καὶ ἀποδημεῖν, συνεσκευάζετο τὴν εἰς Πέρσας πορείαν
καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγειλεν· ἐπεὶ δ' ἐνόμισεν ἱκανὰ ἔχειν
2 ὧν ᾤετο δεήσεσθαι, οὕτω δὴ ἀνεζεύγνυε. διηγησόμεθα δὲ
καὶ ταῦτα ὡς πολὺς στόλος ὢν εὐτάκτως μὲν κατεσκευάζετο
καὶ πάλιν ἀνεσκευάζετο, ταχὺ δὲ κατεχωρίζετο ὅπου δέοι.
ὅπου γὰρ ἂν στρατοπεδεύηται βασιλεύς, σκηνὰς μὲν δὴ
ἔχοντες πάντες οἱ ἀμφὶ βασιλέα στρατεύονται καὶ θέρους
3 καὶ χειμῶνος. εὐθὺς δὲ τοῦτο ἐνόμιζε Κῦρος, πρὸς ἕω βλέ-
πουσαν ἵστασθαι τὴν σκηνήν· ἔπειτα ἔταξε πρῶτον μὲν
πόσον δεῖ ἀπολιπόντας σκηνοῦν τοὺς δορυφόρους τῆς βασι-
λικῆς σκηνῆς· ἔπειτα σιτοποιοῖς μὲν χώραν ἀπέδειξε τὴν
δεξιάν, ὀψοποιοῖς δὲ τὴν ἀριστεράν, ἵπποις δὲ τὴν δεξιάν,
ὑποζυγίοις δὲ τοῖς ἄλλοις τὴν ἀριστεράν· καὶ τἆλλα δὲ διε-
τέτακτο ὥστε εἰδέναι ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ χώραν καὶ μέτρῳ
4 καὶ τόπῳ. ὅταν δὲ ἀνασκευάζωνται, συντίθησι μὲν ἕκαστος
σκεύη οἷσπερ τέτακται χρῆσθαι, ἀνατίθενται δ' αὖ ἄλλοι ἐπὶ
τὰ ὑποζύγια· ὥσθ' ἅμα μὲν πάντες ἔρχονται οἱ σκευαγωγοὶ
ἐπὶ τὰ τεταγμένα ἄγειν, ἅμα δὲ πάντες ἀνατιθέασιν ἐπὶ τὰ
ἑαυτοῦ ἕκαστος. οὕτω δὴ ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ μιᾷ τε
5 σκηνῇ καὶ πάσαις ἀνῃρῆσθαι. ὡσαύτως οὕτως ἔχει καὶ
περὶ κατασκευῆς. καὶ περὶ τοῦ πεποιῆσθαι δὲ τὰ ἐπιτήδεια
πάντα ἐν καιρῷ ὡσαύτως διατέτακται ἑκάστοις τὰ ποιητέα·
καὶ διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ ἑνί τε μέρει καὶ πᾶσι
6 πεποιῆσθαι. ὥσπερ δὲ οἱ περὶ τὰ ἐπιτήδεια θεράποντες χώραν

1 οὗ] οὐδ' D : οὗ δ' F ἂν om. H Λ G τυγχάνοι E et D F δὴ om. C Λ E G H 3 ἤδη] τὰ ἤθη H Λ G : δὴ D F αὐτῶν H Λ G ἐδόκει αὐτῷ D F 4 post ἀποδημεῖν add. ἑαυτῷ D F τὴν om. H Λ G 6 ὧν] ὅσων D F διηγησώμεθα C et D δὲ] δὲ ἤδη D F 7 πολὺς στόλος D : πολύστολος cet. 8 καὶ πάλιν ἀνεσκευάζετο add. in mg. C : om. F (sed habet D); unde εὐτάκτως μὲν ἀνεσκευάζετο om. cet. Hug δέοιτο C et D F 13 ὁπόσον D F 16 τοῖς ἄλλοις post ἀριστεράν C E : om. D δὲ om. D : δὴ F 18 συντιθέασι Bisschop 21 ἐπιτιθέασιν D F 23 post ὡσαύτως add. δὲ D F 27 post δὲ add. καὶ D F

εἶχον τὴν προσήκουσαν ἕκαστοι, οὕτω καὶ οἱ ὁπλοφόροι
αὐτῷ ἐν τῇ στρατοπεδεύσει χώραν τε εἶχον τὴν τῇ ὁπλίσει
ἑκάστῃ ἐπιτηδείαν, καὶ ᾔδεσαν ταύτην ὁποία ἦν, καὶ ἐπ'
ἀναμφισβήτητον πάντες κατεχωρίζοντο. καλὸν μὲν γὰρ 7
ἡγεῖτο ὁ Κῦρος καὶ ἐν οἰκίᾳ εἶναι ἐπιτήδευμα τὴν εὐθημο-
σύνην· ὅταν γάρ τίς του δέηται, δῆλόν ἐστι ὅπου δεῖ ἐλθόντα
λαβεῖν· πολὺ δ' ἔτι κάλλιον ἐνόμιζε τὴν τῶν στρατιωτικῶν
φύλων εὐθημοσύνην εἶναι, ὅσῳ τε ὀξύτεροι οἱ καιροὶ τῶν
εἰς τὰ πολεμικὰ χρήσεων καὶ μείζω τὰ σφάλματα ⟨τὰ⟩ ἀπὸ
τῶν ὑστεριζόντων ἐν αὐτοῖς· ἀπὸ δὲ τῶν ἐν καιρῷ παραγι-
γνομένων πλείστου ἄξια πλεονεκτήματα ἑώρα γιγνόμενα ἐν
τοῖς πολεμικοῖς· διὰ ταῦτα οὖν καὶ ἐπεμέλετο ταύτης τῆς
εὐθημοσύνης μάλιστα. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ πρῶτον ἑαυτὸν 8
ἐν μέσῳ κατετίθετο τοῦ στρατοπέδου, ὡς ταύτης τῆς χώρας
ἐχυρωτάτης οὔσης· ἔπειτα δὲ τοὺς μὲν πιστοτάτους ὥσπερ
εἰώθει περὶ ἑαυτὸν εἶχε, τούτων δ' ἐν κύκλῳ ἐχομένους
ἱππέας τ' εἶχε καὶ ἁρματηλάτας. καὶ γὰρ τούτους ἐχυρᾶς 9
ἐνόμιζε χώρας δεῖσθαι, ὅτι σὺν οἷς μάχονται ὅπλοις οὐδὲν
πρόχειρον ἔχοντες τούτων στρατοπεδεύονται, ἀλλὰ πολλοῦ
χρόνου δέονται εἰς τὴν ἐξόπλισιν, εἰ μέλλουσι χρησίμως
ἕξειν. ἐν δεξιᾷ δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ αὐτοῦ τε καὶ τῶν 10
ἱππέων πελτασταῖς χώρα ἦν· τοξοτῶν δ' αὖ χώρα ἡ πρόσθεν
ἦν καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἱππέων. ὁπλίτας δὲ καὶ 11
τοὺς τὰ μεγάλα γέρρα ἔχοντας κύκλῳ πάντων εἶχεν ὥσπερ
τεῖχος, ὅπως καὶ εἰ δέοι τι ἐνσκευάζεσθαι τοὺς ἱππέας, οἱ
μονιμώτατοι πρόσθεν ὄντες παρέχοιεν αὐτοῖς ἀσφαλῆ τὴν

1 ἕκαστος DF 2 τὴν ἐν τῇ DF pr. 3 ἐπ'] εἰς DF 4 γὰρ om. CE: οὖν Suidas s.v. εὐθημοσύνη 5 εὐθυμοσύνην CAGH et F, et infra 6 ὅταν γάρ] ὥστε ὅτι ἂν D: ὅτι ἂν F 8 φυλῶν HAG εἶναι post φύλων DF 9 τὰ add. Holden 11 πλεονεκτήματα Schneider: τὰ κτήματα HAG: ταῦτα κτήματα CE et F: ταῦτα τὰ κτήματα D 12 οὖν] γοῦν CE ἐπεμελεῖτο E et DF 13 πρῶτος ἐν μέσῳ ἑαυτὸν DF 15 οὔσης ἐχυρωτάτης DF 17 ἐχυρᾶς] ἰσχυρᾶς CE 18 σὺν om. HAG 21 ἕξειν] ἐξοίσειν HAG post. ἐν om. G ἑαυτοῦ CE et DF 23 ἱππέων] ἵππων HAG 25 καὶ om. F 26 πρόσθεν ὄντες] προσιόντες HAG

12 καθόπλισιν. ἐκάθευδον δὲ αὐτῷ ἐν τάξει ὥσπερ οἱ ὁπλῖται,
οὕτω δὲ καὶ οἱ πελτασταὶ καὶ οἱ τοξόται, ὅπως καὶ ἐκ νυκτῶν,
εἰ δέοι τι, ὥσπερ καὶ οἱ ὁπλῖται παρεσκευασμένοι εἰσὶ παίειν
τὸν εἰς χεῖρας ἰόντα, οὕτω καὶ οἱ τοξόται καὶ οἱ ἀκοντισταί,
εἴ τινες προσίοιεν, ἐξ ἑτοίμου ἀκοντίζοιεν καὶ τοξεύοιεν ὑπὲρ
13 τῶν ὁπλιτῶν. εἶχον δὲ καὶ σημεῖα πάντες οἱ ἄρχοντες ἐπὶ
ταῖς σκηναῖς· οἱ δ' ὑπηρέται ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν οἱ
σώφρονες ἴσασι μὲν καὶ τῶν πλείστων τὰς οἰκήσεις, μάλιστα
δὲ τῶν ἐπικαιρίων, οὕτω καὶ τῶν ἐν τοῖς στρατοπέδοις τάς
τε χώρας τὰς τῶν ἡγεμόνων ἠπίσταντο οἱ Κύρου ὑπηρέται
καὶ τὰ σημεῖα ἐγίγνωσκον ἃ ἑκάστοις ἦν· ὥστε ὅτου δέοιτο
Κῦρος, οὐκ ἐζήτουν, ἀλλὰ τὴν συντομωτάτην ἐφ' ἕκαστον
14 ἔθεον. καὶ διὰ τὸ εἰλικρινῆ ἕκαστα εἶναι τὰ φῦλα πολὺ
μᾶλλον ἦν δῆλα καὶ ὁπότε τις εὐτακτοίη καὶ εἴ τις μὴ πράτ-
τοι τὸ προσταττόμενον. οὕτω δὴ ἐχόντων ἡγεῖτο, εἴ τις
καὶ ἐπίθοιτο νυκτὸς ἢ ἡμέρας, ὥσπερ ἂν εἰς ἐνέδραν εἰς τὸ
15 στρατόπεδον τοὺς ἐπιτιθεμένους ἐμπίπτειν. καὶ τὸ τακτικὸν
δὲ εἶναι οὐ τοῦτο μόνον ἡγεῖτο εἴ τις ἐκτεῖναι φάλαγγα
εὐπόρως δύναιτο ἢ βαθῦναι ἢ ἐκ κέρατος εἰς φάλαγγα κατα-
στῆσαι ἢ ἐκ δεξιᾶς ἢ ἀριστερᾶς ἢ ὄπισθεν ἐπιφανέντων
πολεμίων ὀρθῶς ἐξελίξαι, ἀλλὰ καὶ τὸ διασπᾶν ὁπότε δέοι
τακτικὸν ἡγεῖτο, καὶ τὸ τιθέναι γε τὸ μέρος ἕκαστον ὅπου
μάλιστα ἐν ὠφελείᾳ ἂν εἴη, καὶ τὸ ταχύνειν δὲ ὅπου φθάσαι
δέοι, πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τακτικοῦ ἀνδρὸς ἐνόμιζεν
16 εἶναι καὶ ἐπεμελεῖτο τούτων πάντων ὁμοίως. καὶ ἐν μὲν
ταῖς πορείαις πρὸς τὸ συμπῖπτον ἀεὶ διατάττων ἐπορεύετο,

1 ἐξόπλισιν D F ὥσπερ καὶ οἱ ὁπλῖται, οὕτως καὶ D F 2 tert. καὶ om. C E 4 ἰόντα] ἐρχόμενον C E καὶ οἱ τοξόται om. C A E G H 5 προΐοιεν H A G 7 οἱ σώφρονες del. Hug 8 τῶν om. C E τὰς om. C E 9 οὕτως D F 10 ἐπίσταντο A H post ἠπίσταντο add. καὶ D F 11 post σημεῖα add. δ' D F ἑκάστῳ D F 12 οὐκ] οὐδ' C E 13 τὰ φῦλα om. H A G 15 πραττόμενον C E 16 ἐπίθοιτο] πείθοιτο C A E G H post. εἰς del. Dind. ἐμπίπτειν τοὺς ἐπιτιθεμένους εἰς τὸ στρατόπεδον D F 18 μόνον τοῦτο D F φάλαγγας C A E G H 20 ἐξ ἀριστερᾶς D F 21 τὸ om. H A G 22 γε om. D F 23 ἂν om. D F

ἐν δὲ τῇ στρατοπεδεύσει ὡς τὰ πολλὰ ὥσπερ εἴρηται
κατεχώριζεν.
Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι γίγνονται κατὰ τὴν Μηδικήν, τρέ- 17
πεται ὁ Κῦρος πρὸς Κυαξάρην. ἐπεὶ δὲ ἠσπάσαντο ἀλλή-
λους, πρῶτον μὲν δὴ ὁ Κῦρος εἶπε τῷ Κυαξάρῃ ὅτι οἶκος
αὐτῷ ἐξῃρημένος εἴη ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἀρχεῖα, ὅπως ἔχῃ
καὶ ὅταν ἐκεῖσε ἔλθῃ εἰς οἰκεῖα κατάγεσθαι· ἔπειτα δὲ καὶ
ἄλλα δῶρα ἔδωκεν αὐτῷ πολλὰ καὶ καλά. ὁ δὲ Κυαξάρης 18
ταῦτα μὲν ἐδέχετο, προσέπεμψε δὲ αὐτῷ τὴν θυγατέρα στέ-
φανόν τε χρυσοῦν καὶ ψέλια φέρουσαν καὶ στρεπτὸν καὶ
στολὴν Μηδικὴν ὡς δυνατὸν καλλίστην. καὶ ἡ μὲν δὴ παῖς 19
ἐστεφάνου τὸν Κῦρον, ὁ δὲ Κυαξάρης εἶπε· Δίδωμι δέ σοι,
ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ αὐτὴν ταύτην γυναῖκα, ἐμὴν οὖσαν θυγα-
τέρα· καὶ ὁ σὸς δὲ πατὴρ ἔγημε τὴν τοῦ ἐμοῦ πατρὸς θυγατέρα,
ἐξ ἧς σὺ ἐγένου· αὕτη δ' ἐστὶν ἣν σὺ πολλάκις παῖς ὢν ὅτε
παρ' ἡμῖν ἦσθα ἐτιθηνήσω· καὶ ὁπότε τις ἐρωτῴη αὐτὴν
τίνι γαμοῖτο, ἔλεγεν ὅτι Κύρῳ· ἐπιδίδωμι δὲ αὐτῇ ἐγὼ καὶ
φερνὴν Μηδίαν τὴν πᾶσαν· οὐδὲ γὰρ ἔστι μοι ἄρρην παῖς
γνήσιος. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος ἀπεκρίνατο· Ἀλλ', 20
ὦ Κυαξάρη, τό τε γένος ἐπαινῶ καὶ τὴν παῖδα καὶ τὰ δῶρα·
βούλομαι δέ, ἔφη, σὺν τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ καὶ τῇ τῆς
μητρὸς ταῦτά σοι συναινέσαι. εἶπε μὲν οὖν οὕτως ὁ Κῦρος,
ὅμως δὲ τῇ παιδὶ πάντα ἐδωρήσατο ὁπόσα ᾤετο καὶ τῷ
Κυαξάρῃ χαριεῖσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσας εἰς Πέρσας ἐπορεύετο.
Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τοῖς Περσῶν ὁρίοις ἐγένετο πορευόμενος, τὸ 21
μὲν ἄλλο στράτευμα αὐτοῦ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς
φίλοις εἰς τὴν πόλιν ἐπορεύετο, ἱερεῖα μὲν ἄγων ὡς πᾶσι

1 ὡς om. DF 3 ἐπεὶ] ἐπειδὴ DF ἐγίγνοντο DF 4 ἐπεὶ] ἐπειδὴ DF 5 δὴ om. DF τῷ κυαξάρει HAG : πρὸς κυαξάρην CE 6 εἴη ante αὐτῷ DF ἔχοι CE 9 ἐδέξατο DF 10 ψέλλια CE et D 12 δέ om. CE et D 15 πολλάκις σὺ DF 17 αὐτῇ ἐγὼ καὶ] αὐτῇ D : ἐγὼ αὐτὴν καὶ F 18 τὴν om. DF 20 τε om. V τὰ om. CAEGH 21 γνώμῃ post μητρὸς DF 22 εἶπε μὲν οὖν CAEH : εἶπεν οὖν D : εἶπε μὲν G et F 23 καὶ τῷ om. HAG 24 κυαξάρει CAGH et D χαρίζεσθαι HAG 26 κατέλειπεν H pr.

Πέρσαις ἱκανὰ θύειν τε καὶ ἑστιᾶσθαι· δῶρα δ' ἦγεν οἷα μὲν ἔπρεπε τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις, οἷα δ' ἔπρεπεν ἀρχαῖς καὶ γεραιτέροις καὶ τοῖς ὁμοτίμοις πᾶσιν· ἔδωκε δὲ καὶ πᾶσι Πέρσαις καὶ Περσίσιν ὅσαπερ καὶ νῦν ἔτι
22 δίδωσιν ὅτανπερ ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς Πέρσας. ἐκ δὲ τούτου συνέλεξε Καμβύσης τοὺς γεραιτέρους Περσῶν καὶ τὰς ἀρχάς, οἵπερ τῶν μεγίστων κύριοί εἰσι· παρεκάλεσε δὲ καὶ Κῦρον, καὶ ἔλεξε τοιάδε.

Ἄνδρες Πέρσαι καὶ σύ, ὦ Κῦρε, ἐγὼ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἰκότως εὔνους εἰμί· ὑμῶν μὲν γὰρ βασιλεύω, σὺ δέ, ὦ Κῦρε, παῖς ἐμὸς εἶ. δίκαιος οὖν εἰμι, ὅσα γιγνώσκειν δοκῶ ἀγαθὰ
23 ἀμφοτέροις, ταῦτα εἰς τὸ μέσον λέγειν. τὰ μὲν γὰρ παρελθόντα ὑμεῖς μὲν Κῦρον ηὐξήσατε στράτευμα δόντες καὶ ἄρχοντα τούτου αὐτὸν καταστήσαντες, Κῦρος δὲ ἡγούμενος τούτου σὺν θεοῖς εὐκλεεῖς μὲν ὑμᾶς, ὦ Πέρσαι, ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἐποίησεν, ἐντίμους δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάσῃ· τῶν δὲ συστρατευσαμένων αὐτῷ τοὺς μὲν ἀρίστους καὶ πεπλούτικε, τοῖς δὲ πολλοῖς μισθὸν καὶ τροφὴν παρεσκεύακεν· ἱππικὸν δὲ καταστήσας Περσῶν πεποίηκε Πέρσαις καὶ πεδίων εἶναι
24 μετουσίαν. ἢν μὲν οὖν καὶ τὸ λοιπὸν οὕτω γιγνώσκητε, πολλῶν καὶ ἀγαθῶν αἴτιοι ἀλλήλοις ἔσεσθε· εἰ δὲ ἢ σύ, ὦ Κῦρε, ἐπαρθεὶς ταῖς παρούσαις τύχαις ἐπιχειρήσεις καὶ Περσῶν ἄρχειν ἐπὶ πλεονεξίᾳ ὥσπερ τῶν ἄλλων, ἢ ὑμεῖς, ὦ πολῖται, φθονήσαντες τούτῳ τῆς δυνάμεως καταλύειν πειράσεσθε τοῦτον τῆς ἀρχῆς, εὖ ἴστε ὅτι ἐμποδὼν ἀλλήλοις
25 πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσεσθε. ὡς οὖν μὴ ταῦτα γίγνηται, ἀλλὰ τἀγαθά, ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη, θύσαντας ὑμᾶς κοινῇ καὶ θεοὺς ἐπιμαρτυραμένους συνθέσθαι, σὲ μέν, ὦ Κῦρε, ἤν τις ἐπιστρατεύηται χώρᾳ Περσίδι ἢ Περσῶν νόμους διασπᾶν

3 ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς γεραιτέροις D F   6 τούς τε D F   9 ὦ παῖ κῦρε C E et D F   15 σὺν τοῖς θεοῖς D F   17 στρατευομένων C E   αὐτῷ om. H A G : αὐτῶν F   πεπλούτηκε H A G et D F   23 post ὥσπερ add. καὶ E et D F   27 ἡμᾶς A H et D F   28 ἐπιμαρτυρομένους D F   29 ante χώρᾳ add. ἢ C A E G H   ἀνασπᾶν D F

πειρᾶται, βοηθήσειν παντὶ σθένει, ὑμᾶς δέ, ὦ Πέρσαι, ἤν
τις ἢ ἀρχῆς Κῦρον ἐπιχειρῇ καταπαύειν ἢ ἀφίστασθαί τις
τῶν ὑποχειρίων, βοηθήσειν καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ Κύρῳ καθ'
ὅ τι ἂν οὗτος ἐπαγγέλλῃ. καὶ ἕως μὲν ἂν ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ γί- 26
γνεται ἡ ἐν Πέρσαις βασιλεία· ὅταν δ' ἐγὼ τελευτήσω, δῆλον
ὅτι Κύρου, ἐὰν ζῇ. καὶ ὅταν μὲν οὗτος ἀφίκηται εἰς Πέρσας,
ὁσίως ἂν ὑμῖν ἔχοι τοῦτον θύειν τὰ ἱερὰ ὑπὲρ ὑμῶν ἅπερ νῦν
ἐγὼ θύω· ὅταν δ' οὗτος ἔκδημος ᾖ, καλῶς ἂν οἶμαι ὑμῖν ἔχειν
εἰ ἐκ τοῦ γένους ὃς ἂν δοκῇ ὑμῖν ἄριστος εἶναι, οὗτος τὰ τῶν
θεῶν ἀποτελοίη. ταῦτα εἰπόντος Καμβύσου συνέδοξε Κύρῳ 27
τε καὶ τοῖς Περσῶν τέλεσι· καὶ συνθέμενοι ταῦτα τότε
καὶ θεοὺς ἐπιμαρτυράμενοι οὕτω καὶ νῦν ἔτι διαμένουσι
ποιοῦντες πρὸς ἀλλήλους Πέρσαι τε καὶ βασιλεύς. τούτων
δὲ πραχθέντων ἀπῄει ὁ Κῦρος.

Ὡς δ' ἀπιὼν ἐγένετο ἐν Μήδοις, συνδόξαν τῷ πατρὶ καὶ 28
τῇ μητρὶ γαμεῖ τὴν Κυαξάρου θυγατέρα, ἧς ἔτι καὶ νῦν λόγος
ὡς παγκάλης γενομένης. [ἔνιοι δὲ τῶν λογοποιῶν λέγουσιν
ὡς τὴν τῆς μητρὸς ἀδελφὴν ἔγημεν· ἀλλὰ γραῦς ἂν καὶ
παντάπασιν ἦν ἡ παῖς.] γήμας δ' εὐθὺς ἔχων ἀνεζεύγνυεν.

Ἐπεὶ δ' ἐν Βαβυλῶνι ἦν, ἐδόκει αὐτῷ σατράπας ἤδη VI
πέμπειν ἐπὶ τὰ κατεστραμμένα ἔθνη. τοὺς μέντοι ἐν ταῖς
ἄκραις φρουράρχους καὶ τοὺς χιλιάρχους τῶν κατὰ τὴν
χώραν φυλακῶν οὐκ ἄλλου ἢ ἑαυτοῦ ἐβούλετο ἀκούειν· ταῦτα
δὲ προεωρᾶτο ἐννοῶν ὅπως εἴ τις τῶν σατραπῶν ὑπὸ πλού-
του καὶ πλήθους ἀνθρώπων ἐξυβρίσειε καὶ ἐπιχειρήσειε μὴ
πείθεσθαι, εὐθὺς ἀντιπάλους ἔχοι ἐν τῇ χώρᾳ. ταῦτ' οὖν 2

4 οὗτος om. H A G ἕως] ὡς H ἐμοὶ C E γίγνεται D : γίγνηται cet. 5 πέρσαις] περσίδι C E 6 οὗτος om. D F 7 ἔχοι H A G : ἔχῃ C E : ἔχειν D F 8 ἔχειν] ἔχῃ C : ἔχει E 9 εἰ om. D F 10 ἐπιτελοίη D F 11 τότε om. D : τότε ταῦτα F 12 οὕτως D F ἔτι om. C E 13 πρὸς ἀλλήλους om. C E 15 καὶ τῇ μητρὶ om. H A G 16 κυαξάρους C et D F 17 παγκάλου H : παγγάλου A : παγκάλλου G ἔνιοι . . . παῖς del. Dind. 18 καὶ om. D F 22 φρουράρχους] φυλάρχους C : φρουράρχους καὶ τοὺς in mg. C : φρουράρχους καὶ φυλάρχους E καὶ τοὺς χιλιάρχους om. C E : καὶ τοὺς φιλάρχους ut vid. G 23 φυλάκων D F αὐτοῦ D F 26 ἀντίπαλον C E : ἀντίπαλα D F ἔχοι post χώρᾳ D F ἔχοιεν τὴν χώραν C E

βουλόμενος πρᾶξαι ἔγνω συγκαλέσαι πρῶτον τοὺς ἐπικαιρίους καὶ προειπεῖν, ὅπως εἰδεῖεν ἐφ' οἷς ἴασιν οἱ ἰόντες· ἐνόμιζε γὰρ οὕτω ῥᾷον φέρειν ἂν αὐτούς· ἐπεὶ δὲ κατασταίη τις ἄρχων καὶ αἰσθάνοιτο ταῦτα, χαλεπῶς ἂν ἐδόκουν αὐτῷ φέρειν, νομίζοντες δι' ἑαυτῶν ἀπιστίαν ταῦτα γενέσθαι.
3 οὕτω δὴ συλλέξας λέγει αὐτοῖς τοιάδε.

Ἄνδρες φίλοι, εἰσὶν ἡμῖν ἐν ταῖς κατεστραμμέναις πόλεσι φρουροὶ καὶ φρούραρχοι, οὓς τότε κατελίπομεν· καὶ τούτοις ἐγὼ προστάξας ἀπῆλθον ἄλλο μὲν μηδὲν πολυπραγμονεῖν, τὰ δὲ τείχη διασῴζειν. τούτους μὲν οὖν οὐ παύσω τῆς ἀρχῆς, ἐπεὶ καλῶς διαπεφυλάχασι τὰ προσταχθέντα· ἄλλους δὲ σατράπας πέμψαι μοι δοκεῖ, οἵτινες ἄρξουσι τῶν ἐνοικούντων καὶ τὸν δασμὸν λαμβάνοντες τοῖς τε φρουροῖς
4 δώσουσι μισθὸν καὶ ἄλλο τελοῦσιν ὅ τι ἂν δέῃ. δοκεῖ δέ μοι καὶ τῶν ἐνθάδε μενόντων ὑμῶν, οἷς ἂν ἐγὼ πράγματα παρέχω πέμπων πράξοντάς τι ἐπὶ ταῦτα τὰ ἔθνη, χώρας γενέσθαι καὶ οἴκους ἐκεῖ, ὅπως δασμοφορῆταί τε αὐτοῖς δεῦρο,
5 ὅταν τε ἴωσιν ἐκεῖσε, εἰς οἰκεῖα ἔχωσι κατάγεσθαι. ταῦτα εἶπε καὶ ἔδωκε πολλοῖς τῶν φίλων κατὰ πάσας τὰς καταστραφείσας πόλεις οἴκους καὶ ὑπηκόους· καὶ νῦν εἰσιν ἔτι τοῖς ἀπογόνοις τῶν τότε λαβόντων αἱ χῶραι καταμένουσαι ἄλλαι
6 ἐν ἄλλῃ γῇ· αὐτοὶ δὲ οἰκοῦσι παρὰ βασιλεῖ. Δεῖ δέ, ἔφη, τοὺς ἰόντας σατράπας ἐπὶ ταύτας τὰς χώρας τοιούτους ἡμᾶς σκοπεῖν οἵτινες ὅ τι ἂν ἐν τῇ γῇ ἑκάστῃ καλὸν ἢ ἀγαθὸν ᾖ, μεμνήσονται καὶ δεῦρο ἀποπέμπειν, ὡς μετέχωμεν καὶ οἱ

2 οἱ C s.v.: om. E et F 3 οὕτως ἂν ῥᾷον φέρειν F: οὕτω ῥᾷον φέρειν D: οὕτω ῥᾴδιον φέρειν ἂν H A G: οὕτω ῥᾴδιον φέρειν C E 4 αἰσθάνοντο D 5 διὰ τὴν αὐτῶν ἀπιστίαν D F γίγνεσθαι D F 8 φρουροὶ καὶ om. D: πόλεσι φρουροὶ καὶ om. F 11 διαπεφύκασι H A G: διαπεφυλάκασι cet.: corr. Buttmann 13 ante φρουροῖς add. πρώτοις D F 14 ἄλλοις οἷ D: ἄλλως F τελέσουσιν C A E G H 15 μενόντων om. C A E G H: μὲν ὄντων F 16 παρέχων πέμπω D F 17 γενέσθαι] γε νέμεσθαι C E δασμοφορῆταί τε c A G H: δασμοφορῆτε C E: δασμοφοροῖτε D: δασμοφορῆτέ τε F 18 ante ὅταν add. καὶ D F 20 πόλεις] χώρας D F καὶ ὑπηκόους om. H A G εἰσιν ἔτι V cor.: εἰσιν ἐπὶ H A G: ἔτι εἰσὶ D F: εἰσιν ἔτι ἐπὶ C E 24 ᾖ ante ἢ D F 25 μετέχομεν D F

ἐνθάδε ὄντες τῶν πανταχοῦ γιγνομένων ἀγαθῶν· καὶ γὰρ ἤν
τί που δεινὸν γίγνηται, ἡμῖν ἔσται ἀμυντέον. ταῦτ' εἰπὼν 7
τότε μὲν ἔπαυσε τὸν λόγον, ἔπειτα δὲ οὓς ἐγίγνωσκε τῶν
φίλων ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἐπιθυμοῦντας ἰέναι, ἐκλεξάμενος
αὐτῶν τοὺς δοκοῦντας ἐπιτηδειοτάτους εἶναι ἔπεμπε σατράπας
εἰς Ἀραβίαν μὲν Μεγάβυζον, εἰς Καππαδοκίαν δὲ Ἀρταβάταν,
εἰς Φρυγίαν δὲ τὴν μεγάλην Ἀρτακάμαν, εἰς Λυδίαν δὲ καὶ
Ἰωνίαν Χρυσάνταν, εἰς Καρίαν δὲ Ἀδούσιον, ὅνπερ ᾐτοῦντο,
εἰς Φρυγίαν δὲ τὴν παρ' Ἑλλήσποντον καὶ Αἰολίδα Φαρ-
νοῦχον. Κιλικίας δὲ καὶ Κύπρου καὶ Παφλαγόνων οὐκ 8
ἔπεμψε Πέρσας σατράπας, ὅτι ἑκόντες ἐδόκουν συστρα-
τεῦσαι ἐπὶ Βαβυλῶνα· δασμοὺς μέντοι συνέταξεν ἀπο-
φέρειν καὶ τούτους. ὡς δὲ τότε Κῦρος κατεστήσατο, οὕτως 9
ἔτι καὶ νῦν βασιλέως εἰσὶν αἱ ἐν ταῖς ἄκραις φυλακαὶ καὶ
οἱ χιλίαρχοι τῶν φυλακῶν ἐκ βασιλέως εἰσὶ καθεστηκότες
καὶ παρὰ βασιλεῖ ἀπογεγραμμένοι. προεῖπε δὲ πᾶσι τοῖς 10
ἐκπεμπομένοις σατράπαις, ὅσα αὐτὸν ἑώρων ποιοῦντα, πάντα
μιμεῖσθαι· πρῶτον μὲν ἱππέας καθιστάναι ἐκ τῶν συνεπι-
σπομένων Περσῶν καὶ συμμάχων καὶ ἁρματηλάτας· ὁπόσοι
δ' ἂν γῆν καὶ ἀρχεῖα λάβωσιν, ἀναγκάζειν τούτους ἐπὶ θύρας
ἰέναι καὶ σωφροσύνης ἐπιμελουμένους παρέχειν ἑαυτοὺς τῷ
σατράπῃ χρῆσθαι, ἤν τι δέηται· παιδεύειν δὲ καὶ τοὺς γιγνο-
μένους παῖδας ἐπὶ θύραις, ὥσπερ παρ' αὐτῷ· ἐξάγειν δ' ἐπὶ
τὴν θήραν τὸν σατράπην τοὺς ἀπὸ θυρῶν καὶ ἀσκεῖν αὑτόν
τε καὶ τοὺς σὺν αὑτῷ τὰ πολεμικά. Ὃς δ' ἂν ἐμοί, ἔφη, 11
κατὰ λόγον τῆς δυνάμεως πλεῖστα μὲν ἅρματα, πλείστους

5 ἐπιτηδειοτάτους δοκοῦντας D F 7 λυκίαν H A G 8 καδούσιον C E ὅνπερ] ὥσπερ καὶ C E ᾔτουν C A E G H 11 post ἐδόκουν add. αὐτῷ C E συστρατεῦσαι D F : συστρατεύεσθαι C A E G H 12 ἔταξεν D F 13 δὲ om. H A G ὁ κῦρος C κατεσκευάσατο D F 14 αἱ om. D ταῖς om. D F 17 αὐτὸν ἑώρων ποιοῦντα D : ἑαυτὸν ἑώρων ποιοῦντα F : δυνατὸν ἑώρων ποιοῦντα ἑαυτὸν C A E G H 18 καθεστάναι C E συνεπομένων C E et D 22 ἐπιγιγνομένους D F 23 θύρας codd.: corr. Reiske ἑαυτῷ D F 24 τὴν om. D F θήραν] θύραν H A G αὐτὸν C E G H et D F 25 αὐτῷ C E et D : ἑαυτῷ H A G et F ἐμοὶ om. E et F

δὲ καὶ ἀρίστους ἱππέας ἀποδεικνύῃ, τοῦτον ἐγὼ ὡς ἀγαθὸν σύμμαχον καὶ ὡς ἀγαθὸν συμφύλακα Πέρσαις τε καὶ ἐμοὶ τῆς ἀρχῆς τιμήσω. ἔστων δὲ παρ' ὑμῖν καὶ ἕδραις ὥσπερ παρ' ἐμοὶ οἱ ἄριστοι προτετιμημένοι, καὶ τράπεζα, ὥσπερ ἡ ἐμή, τρέφουσα μὲν πρῶτον τοὺς οἰκέτας, ἔπειτα δὲ καὶ ὡς φίλοις μεταδιδόναι ἱκανῶς κεκοσμημένη καὶ ὡς τὸν καλόν τι
12 ποιοῦντα καθ' ἡμέραν ἐπιγεραίρειν. κτᾶσθε δὲ καὶ παραδείσους καὶ θηρία τρέφετε, καὶ μήτε αὐτοί ποτε ἄνευ πόνου σῖτον παραθῆσθε μήτε ἵπποις ἀγυμνάστοις χόρτον ἐμβάλλετε· οὐ γὰρ ἂν δυναίμην ἐγὼ εἷς ὢν ἀνθρωπίνῃ ἀρετῇ τὰ πάντων ὑμῶν ἀγαθὰ διασῴζειν, ἀλλὰ δεῖ ἐμὲ μὲν ἀγαθὸν ὄντα σὺν ἀγαθοῖς τοῖς παρ' ἐμοῦ ὑμῖν ἐπίκουρον εἶναι, ὑμᾶς δὲ ὁμοίως αὐτοὺς ἀγαθοὺς ὄντας σὺν ἀγαθοῖς τοῖς μεθ' ὑμῶν ἐμοὶ συμ-
13 μάχους εἶναι. βουλοίμην δ' ἂν ὑμᾶς καὶ τοῦτο κατανοῆσαι ὅτι τούτων ὧν νῦν ὑμῖν παρακελεύομαι οὐδὲν τοῖς δούλοις προστάττω· ἃ δ' ὑμᾶς φημι χρῆναι ποιεῖν, ταῦτα καὶ αὐτὸς πειρῶμαι πάντα πράττειν. ὥσπερ δ' ἐγὼ ὑμᾶς κελεύω ἐμὲ μιμεῖσθαι, οὕτω καὶ ὑμεῖς τοὺς ὑφ' ὑμῶν ἀρχὰς ἔχοντας μιμεῖσθαι ὑμᾶς διδάσκετε.

14 Ταῦτα δὲ Κύρου οὕτω τότε τάξαντος ἔτι καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πᾶσαι μὲν αἱ ὑπὸ βασιλεῖ φυλακαὶ ὁμοίως φυλάττονται, πᾶσαι δὲ αἱ τῶν ἀρχόντων θύραι ὁμοίως θεραπεύονται, πάντες δὲ οἱ οἶκοι καὶ μεγάλοι καὶ μικροὶ ὁμοίως οἰκοῦνται, πᾶσι δὲ οἱ ἄριστοι τῶν παρόντων ἕδραις προτετίμηνται, πᾶσαι δὲ αἱ πορεῖαι συντετάγμέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰσί, πᾶσαι δὲ συγκεφαλαιοῦνται πολιτικαὶ πράξεις εἰς ὀλίγους ἐπιστάτας.

2 ξύμμαχον G φύλακα C E 3 ἔστωσαν C Λ E G H ἕδραι codd.: corr. Stephanus 4 οἱ ἄριστοι om. D προτετιμημέναι D : προτετιμημένοις F 8 ἄνευ πόνου] ἄνευ κόπου C E : ἄπονοι D F 15 post τούτων add. ὄντων D F post νῦν add. ἐγὼ C 18 ἀρχεῖα D F 20 capitulum totum del. Lincke οὕτως H A G et D F οὕτω κύρου C E τάξαντος τότε C E 23 οἱ om. D F 24 πᾶσι] πάντες D post ἄριστοι add. ὁμοίως D F τετίμηνται C E 25 πᾶσαι] πᾶσι Dind. 26 πᾶσαι D F : πᾶσι C Λ E G H κεφαλαιοῦνται C E πολιτικαὶ Eichler : πολλαὶ codd. 27 εἰς ὀλίγους ἐπιστάτας D F : ὀλίγοις ἐπιστάταις C Λ E G H

Ταῦτα εἰπὼν ὡς χρὴ ποιεῖν ἑκάστους καὶ δύναμιν ἑκάστῳ 15
προσθεὶς ἐξέπεμπε, καὶ προεῖπεν ἅπασι παρασκευάζεσθαι ὡς
εἰς νέωτα στρατείας ἐσομένης καὶ ἀποδείξεως ἀνδρῶν καὶ
ὅπλων καὶ ἵππων καὶ ἁρμάτων.

Κατενοήσαμεν δὲ καὶ τοῦτο ὅτι Κύρου κατάρξαντος, ὥς 16
φασι, καὶ νῦν ἔτι διαμένει· ἐφοδεύει γὰρ ἀνὴρ κατ' ἐνιαυτὸν
ἀεὶ στράτευμα ἔχων, ὡς ἢν μέν τις τῶν σατραπῶν ἐπικουρίας
δέηται, ἐπικουρῇ, ἢν δέ τις ὑβρίζῃ, σωφρονίζῃ, ἢν δέ τις ἢ
δασμῶν φορᾶς ἀμελῇ ἢ τῶν ἐνοίκων φυλακῆς ἢ ὅπως ἡ χώρα
ἐνεργὸς ᾖ ἢ ἄλλο τι τῶν τεταγμένων παραλίπῃ, ταῦτα πάντα
κατευτρεπίζῃ· ἢν δὲ μὴ δύνηται, βασιλεῖ ἀπαγγέλλῃ· ὁ δὲ
ἀκούων βουλεύεται περὶ τοῦ ἀτακτοῦντος. καὶ οἱ πολλάκις
λεγόμενοι ὅτι βασιλέως υἱὸς καταβαίνει, βασιλέως ἀδελφός,
βασιλέως ὀφθαλμός, καὶ ἐνίοτε οὐκ ἐκφαινόμενοι, οὗτοι τῶν
ἐφόδων εἰσίν· ἀποτρέπεται γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ὁπόθεν ἂν
βασιλεὺς κελεύῃ.

Κατεμάθομεν δὲ αὐτοῦ καὶ ἄλλο μηχάνημα πρὸς τὸ μέγεθος 17
τῆς ἀρχῆς, ἐξ οὗ ταχέως ᾐσθάνετο καὶ τὰ πάμπολυ ἀπέχοντα
ὅπως ἔχοι. σκεψάμενος γὰρ πόσην ἂν ὁδὸν ἵππος καθανύτοι
τῆς ἡμέρας ἐλαυνόμενος ὥστε διαρκεῖν, ἐποιήσατο ἱππῶνας
τοσοῦτον διαλείποντας καὶ ἵππους ἐν αὐτοῖς κατέστησε καὶ
τοὺς ἐπιμελομένους τούτων, καὶ ἄνδρα ἐφ' ἑκάστῳ τῶν τόπων
ἔταξε τὸν ἐπιτήδειον παραδέχεσθαι τὰ φερόμενα γράμματα
καὶ παραδιδόναι καὶ παραλαμβάνειν τοὺς ἀπειρηκότας ἵππους
καὶ ἀνθρώπους καὶ ἄλλους πέμπειν νεαλεῖς· ἔστι δ' ὅτε οὐδὲ 18
τὰς νύκτας φασὶν ἵστασθαι ταύτην τὴν πορείαν, ἀλλὰ τῷ
ἡμερινῷ ἀγγέλῳ τὸν νυκτερινὸν διαδέχεσθαι. τούτων δὲ
οὕτω γιγνομένων φασί τινες θᾶττον τῶν γεράνων ταύτην

1 post ταῦτα add. δ' HAG 3 ἐπιδείξεως HAG 6 φασιν ἔτι καὶ νῦν διαμένοιεν DF 7 σατραπῶν] στρατιωτῶν DF 8 ἐπικουρεῖ CE σωφρονίζει CE 10 παραλείπῃ DF 11 κατευτρεπίζει CE et D ἀπαγγέλλει CE et D 12 βουλεύηται HAG et DF 17 τὸ τῆς ἀρχῆς μέγεθος CE 19 κατανύτοι HAG et F: κατανύτῃ C: κατανύσει E: κατανύτοιτο D 22 τοὺς om. CE ἐπιμελουμένους CE 25 καὶ ἀνθρώπους om. HAG 28 οὕτως AH γεράνων τὴν πορείαν ταύτην CE

τὴν πορείαν ἀνύτειν· εἰ δὲ τοῦτο ψεύδονται, ἀλλ' ὅτι γε
τῶν ἀνθρωπίνων πεζῇ πορειῶν αὕτη ταχίστη, τοῦτο εὔδηλον.
ἀγαθὸν δὲ ὡς τάχιστα ἕκαστον αἰσθανόμενον ὡς τάχιστα
ἐπιμελεῖσθαι.
19 Ἐπεὶ δὲ περιῆλθεν ὁ ἐνιαυτός, συνήγειρε στρατιὰν εἰς
Βαβυλῶνα, καὶ λέγεται αὐτῷ γενέσθαι εἰς δώδεκα μὲν ἱππέων
μυριάδας, εἰς δισχίλια δὲ ἅρματα δρεπανηφόρα, πεζῶν δὲ εἰς
20 μυριάδας ἑξήκοντα. ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνεσκεύαστο αὐτῷ, ὥρμα
δὴ ταύτην τὴν στρατείαν ἐν ᾗ λέγεται καταστρέψασθαι
πάντα τὰ ἔθνη ὅσα Συρίαν ἐκβάντι οἰκεῖ μέχρι Ἐρυθρᾶς
θαλάττης. μετὰ δὲ ταῦτα ἡ εἰς Αἴγυπτον στρατεία λέγεται
21 γενέσθαι καὶ καταστρέψασθαι Αἴγυπτον. καὶ ἐκ τούτου τὴν
ἀρχὴν ὥριζεν αὐτῷ πρὸς ἕω μὲν ἡ Ἐρυθρὰ θάλαττα, πρὸς
ἄρκτον δὲ ὁ Εὔξεινος πόντος, πρὸς ἑσπέραν δὲ Κύπρος καὶ
Αἴγυπτος, πρὸς μεσημβρίαν δὲ Αἰθιοπία. τούτων δὲ τὰ
πέρατα τὰ μὲν διὰ θάλπος, τὰ δὲ διὰ ψῦχος, τὰ δὲ διὰ ὕδωρ,
22 τὰ δὲ δι' ἀνυδρίαν δυσοίκητα. αὐτὸς δ' ἐν μέσῳ τούτων
τὴν δίαιταν ποιησάμενος, τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον
διῆγεν ἐν Βαβυλῶνι ἑπτὰ μῆνας· αὕτη γὰρ ἀλεεινὴ ἡ χώρα·
τὸν δὲ ἀμφὶ τὸ ἔαρ τρεῖς μῆνας ἐν Σούσοις· τὴν δὲ ἀκμὴν
τοῦ θέρους δύο μῆνας ἐν Ἐκβατάνοις· οὕτω δὴ ποιοῦντ'
αὐτὸν λέγουσιν ἐν ἐαρινῷ θάλπει καὶ ψύχει διάγειν ἀεί.
23 οὕτω δὲ διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι ὡς πᾶν μὲν ἔθνος
μειονεκτεῖν ἐδόκει, εἰ μὴ Κύρῳ πέμψειεν ὅ τι καλὸν αὐτοῖς
ἐν τῇ χώρᾳ ἢ φύοιτο ἢ τρέφοιτο ἢ τεχνῷτο, πᾶσα δὲ πόλις
ὡσαύτως, πᾶς δὲ ἰδιώτης πλούσιος ἂν ᾤετο γενέσθαι, εἴ τι
Κύρῳ χαρίσαιτο· καὶ γὰρ ὁ Κῦρος λαμβάνων παρ' ἑκάστων
ὧν ἀφθονίαν εἶχον οἱ διδόντες ἀντεδίδου ὧν σπανίζοντας
αὐτοὺς αἰσθάνοιτο.

1 γε om. C E   5 στρατείαν E et F   6 ἵππων C Λ E G H
8 συνεσκευάσατο H Λ G   9 στρατείαν C E: στρατιὰν H Λ G:
στρατιὰν ἔχων D: στρατείαν ἔχων F   πάντα καταστρέψασθαι D F
10 εἰσβάντι H Λ G   οἰκεῖται D F   19 ἡ χώρα om. C E   21 δὴ]
δὲ C E   25 τεχνοῖτο H Λ G   26 ἂν] ἄρ' C E H

Οὕτω δὲ τοῦ αἰῶνος προκεχωρηκότος, μάλα δὴ πρεσβύτης VII
ὢν ὁ Κῦρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας τὸ ἕβδομον ἐπὶ τῆς αὑτοῦ
ἀρχῆς. καὶ ὁ μὲν πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ πάλαι δὴ ὥσπερ εἰκὸς
ἐτετελευτήκεσαν αὐτῷ· ὁ δὲ Κῦρος ἔθυσε τὰ νομιζόμενα ἱερὰ
καὶ τοῦ χοροῦ ἡγήσατο Πέρσαις κατὰ τὰ πάτρια καὶ τὰ
δῶρα πᾶσι διέδωκεν ὥσπερ εἰώθει. κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ βασι- 2
λείῳ ὄναρ εἶδε τοιόνδε. ἔδοξεν αὐτῷ προσελθὼν κρείττων
τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον εἰπεῖν· Συσκευάζου, ὦ Κῦρε· ἤδη γὰρ
εἰς θεοὺς ἄπει. τοῦτο δὲ ἰδὼν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη καὶ σχεδὸν
ἐδόκει εἰδέναι ὅτι τοῦ βίου ἡ τελευτὴ παρείη. εὐθὺς οὖν 3
λαβὼν ἱερεῖα ἔθυε Διί τε πατρῴῳ καὶ Ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις
θεοῖς ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαι θύουσιν, ὧδ' ἐπευχόμενος·
Ζεῦ πατρῷε καὶ Ἥλιε καὶ πάντες θεοί, δέχεσθε τάδε καὶ
τελεστήρια πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων καὶ χαριστήρια ὅτι
ἐσημαίνετέ μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις καὶ
ἐν οἰωνοῖς καὶ ἐν φήμαις ἅ τ' ἐχρῆν ποιεῖν καὶ ἃ οὐκ ἐχρῆν.
πολλὴ δ' ὑμῖν χάρις ὅτι κἀγὼ ἐγίγνωσκον τὴν ὑμετέραν
ἐπιμέλειαν καὶ οὐδεπώποτε ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις ὑπὲρ ἄνθρωπον
ἐφρόνησα. αἰτοῦμαι δ' ὑμᾶς δοῦναι καὶ νῦν παισὶ μὲν καὶ
γυναικὶ καὶ φίλοις καὶ πατρίδι εὐδαιμονίαν, ἐμοὶ δὲ οἷόνπερ
αἰῶνα δεδώκατε, τοιαύτην καὶ τελευτὴν δοῦναι. ὁ μὲν δὴ 4
τοιαῦτα ποιήσας καὶ οἴκαδε ἐλθὼν ἔδοξεν ἡδέως ἀναπαύ-
σεσθαι καὶ κατεκλίνη. ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, οἱ τεταγμένοι
προσιόντες λούσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι
ἡδέως ἀναπαύοιτο. οἱ δ' αὖ τεταγμένοι, ἐπεὶ ὥρα ἦν,
δεῖπνον παρετίθεσαν· τῷ δὲ ἡ ψυχὴ σῖτον μὲν οὐ προσίετο,
διψῆν δ' ἐδόκει, καὶ ἔπιεν ἡδέως. ὡς δὲ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ 5

1 δὲ] δὴ D F 2 post ἕβδομον add. ἤδη D F αὐτοῦ codd. 4 ante ἔθυσε add. ἐλθὼν καὶ D F ἱερεῖα D F 6 δῶρα] γέρα C E 10 εὖ εἰδέναι D F 13 πατρῷε] πάτερ C E 14 τελευτήρια C E post πολλῶν add. τε C posterius καὶ om. C E 15 ἐσημάνατε V: ἐσημήνατε C A E G H posterius ἐν om. C E σημείοις om. C A E G H 16 τε χρῆν D οὐ χρῆν D F 19 καὶ νῦν δοῦναι D F 22 ταῦτα C E et D ἀπελθὼν D F ἀναπαύσασθαι C A E G H: ἀναπαύεσθαι D F: corr. Stephanus 23 κατεκλίνη Dind., quod propter v. 2. 15 recepi: κατεκλίθη codd. 27 ἔπινεν C E ὡς om. H A G

συνέβαινεν αὐτῷ ταὐτὰ καὶ τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τοὺς παῖδας·
οἱ δ᾽ ἔτυχον συνηκολουθηκότες αὐτῷ καὶ ὄντες ἐν Πέρσαις·
ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς φίλους καὶ τὰς Περσῶν ἀρχάς· παρόντων
δὲ πάντων ἤρχετο τοιοῦδε λόγου.
6 Παῖδες ἐμοὶ καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, ἐμοὶ μὲν
τοῦ βίου τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν· ἐκ πολλῶν τοῦτο σαφῶς
γιγνώσκω· ὑμᾶς δὲ χρή, ὅταν τελευτήσω, ὡς περὶ εὐδαί-
μονος ἐμοῦ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα. ἐγὼ γὰρ παῖς τε
ὢν τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ δοκῶ κεκαρπῶσθαι, ἐπεί τε
ἥβησα, τὰ ἐν νεανίσκοις, τέλειός τε ἀνὴρ γενόμενος τὰ ἐν
ἀνδράσι· σὺν τῷ χρόνῳ τε προϊόντι ἀεὶ συναυξανομένην
ἐπιγιγνώσκειν ἐδόκουν καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν, ὥστε καὶ
τοὐμὸν γῆρας οὐδεπώποτε ᾐσθόμην τῆς ἐμῆς νεότητος ἀσθε-
νέστερον γιγνόμενον, καὶ οὔτ᾽ ἐπιχειρήσας οὔτ᾽ ἐπιθυμήσας
7 οἶδα ὅτου ἠτύχησα. καὶ τοὺς μὲν φίλους ἐπεῖδον δι᾽ ἐμοῦ
εὐδαίμονας γενομένους, τοὺς δὲ πολεμίους ὑπ᾽ ἐμοῦ δουλω-
θέντας· καὶ τὴν πατρίδα πρόσθεν ἰδιωτεύουσαν ἐν τῇ
᾽Ασίᾳ νῦν προτετιμημένην καταλείπω· ὧν τ᾽ ἐκτησάμην οὐ-
δὲν [οἶδα] ὅ τι οὐ διεσωσάμην. καὶ τὸν μὲν παρελθόντα
χρόνον ἔπραττον οὕτως ὥσπερ ηὐχόμην· φόβος δέ μοι συμ-
παρομαρτῶν μή τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἢ ἴδοιμι ἢ ἀκούσαιμι
ἢ πάθοιμι χαλεπόν, οὐκ εἴα τελέως με μέγα φρονεῖν οὐδ᾽
8 εὐφραίνεσθαι ἐκπεπταμένως. νῦν δ᾽ ἢν τελευτήσω, κατα-
λείπω μὲν ὑμᾶς, ὦ παῖδες, ζῶντας οὕσπερ ἔδοσάν μοι οἱ
θεοὶ γενέσθαι· καταλείπω δὲ πατρίδα καὶ φίλους εὐδαι-
9 μονοῦντας· ὥστε πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ δικαίως μακαριζόμενος
τὸν ἀεὶ χρόνον μνήμης τυγχάνοιμι; δεῖ δὲ καὶ τὴν βασιλείαν
με ἤδη σαφηνίσαντα καταλιπεῖν, ὡς ἂν μὴ ἀμφίλογος γενο-

1 συνέβαινον C E ταὐτὰ Zeune: ταῦτα C A G H: ταῦτα post ὑστεραίᾳ E et D: ταὐτὰ ταῦτα post ὑστεραίᾳ F 5 οἱ παρόντες om. C E 6 τὸ om. D F 7 ὡς περὶ] ὥσπερ C A E G H 9 ἔπειτα ἡβήσας D F 12 posterius καὶ om. D F 13 οὐπώποτε ἐπῃσθόμην D F 15 ὅτου] ὅτι C E 19 οἶδα del. Dind. 22 τελείως C E με μέγα Schneider: μέγα C E et D F: με H A G 24 οὓς μοι ἔδοσαν C E 27 καὶ om. C E 28 με ἤδη D F: με C E: om. H A G ἀμφίβυλος C E et D

μένη πράγματα ὑμῖν παράσχῃ. ἐγὼ δ' οὖν φιλῶ μὲν ἀμφο-
τέρους ὑμᾶς ὁμοίως, ὦ παῖδες· τὸ δὲ προβουλεύειν καὶ τὸ
ἡγεῖσθαι ἐφ' ὅ τι ἂν καιρὸς δοκῇ εἶναι, τοῦτο προστάττω τῷ
προτέρῳ γενομένῳ καὶ πλειόνων κατὰ τὸ εἰκὸς ἐμπείρῳ.
ἐπαιδεύθην δὲ καὶ αὐτὸς οὕτως ὑπὸ τῆσδε τῆς ἐμῆς τε καὶ 10
ὑμετέρας πατρίδος, τοῖς πρεσβυτέροις οὐ μόνον ἀδελφοῖς
ἀλλὰ καὶ πολίταις καὶ ὁδῶν καὶ θάκων καὶ λόγων ὑπείκειν,
καὶ ὑμᾶς δέ, ὦ παῖδες, οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευον, τοὺς μὲν
γεραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων προτετιμῆσθαι· ὡς
οὖν παλαιὰ καὶ εἰθισμένα καὶ ἔννομα λέγοντος ἐμοῦ οὕτως
ἀποδέχεσθε. καὶ σὺ μέν, ὦ Καμβύση, τὴν βασιλείαν ἔχε, 11
θεῶν τε διδόντων καὶ ἐμοῦ ὅσον ἐν ἐμοί· σοὶ δ', ὦ Ταναοξάρη,
σατράπην εἶναι δίδωμι Μήδων τε καὶ Ἀρμενίων καὶ τρίτων
Καδουσίων· ταῦτα δέ σοι διδοὺς νομίζω ἀρχὴν μὲν μείζω καὶ
τοὔνομα τῆς βασιλείας τῷ πρεσβυτέρῳ καταλιπεῖν, εὐδαι-
μονίαν δὲ σοὶ ἀλυποτέραν. ὁποίας μὲν γὰρ ἀνθρωπίνης 12
εὐφροσύνης ἐνδεὴς ἔσῃ οὐχ ὁρῶ· ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκοῦντα
ἀνθρώπους εὐφραίνειν παρέσται. τὸ δὲ δυσκαταπρακτοτέρων
τε ἐρᾶν καὶ τὸ πολλὰ μεριμνᾶν καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἡσυχίαν
ἔχειν κεντριζόμενον ὑπὸ τῆς πρὸς τἀμὰ ἔργα φιλονικίας καὶ
τὸ ἐπιβουλεύειν καὶ τὸ ἐπιβουλεύεσθαι, ταῦτα τῷ βασι-
λεύοντι ἀνάγκη σοῦ μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν, ἃ σάφ' ἴσθι
τοῦ εὐφραίνεσθαι πολλὰς ἀσχολίας παρέχει. οἶσθα μὲν οὖν 13
καὶ σύ, ὦ Καμβύση, ὅτι οὐ τόδε τὸ χρυσοῦν σκῆπτρον τὸ
τὴν βασιλείαν διασῷζόν ἐστιν, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι σκῆπτρον
βασιλεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον. πιστοὺς δὲ μὴ

1 δ' οὖν Hertlein : οὖν D F : δὲ νῦν C A E G H 2 τὸ ἡγεῖσθαι] προηγεῖσθαι D F 3 δοκῇ καιρὸς E et D τούτῳ D F 5 τῆσδε om. C E 8 post ἐπαίδευον add. ὥστε D F 9 τῶν δὲ] ὑπὸ δὲ τῶν D F 10 ante παλαιὰ add. καὶ D prius καὶ om. F posterius καὶ om. D 11 post ὦ add. παῖ D F 13 τρίτων E et D : τρίτον cet. 14 δοὺς D 16 εὐφροσύνης ἀνθρωπίνης C E 17 ἐπιδεὴς C A E G H ἔσει F 19 τὸ πολλὰ] τὰ πολλὰ D F 23 τοῦ Schneider : τῷ codd. παρέχειν C A E G H 24 post σκῆπτρον add. ἐστι D F 25 ἐστιν om. D F πιστοὶ] πολλοὶ C A E G H 26 καὶ ἀσφαλέστατον om. D

νόμιζε φύσει φύεσθαι ἀνθρώπους· πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐτοὶ πιστοὶ
φαίνοιντο, ὥσπερ καὶ τἆλλα τὰ πεφυκότα πᾶσι τὰ αὐτὰ
φαίνεται· ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς τίθεσθαι δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ· ἡ
δὲ κτῆσις αὐτῶν ἔστιν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον
14 σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. εἰ οὖν καὶ ἄλλους τινὰς πειράσῃ συμ-
φύλακας τῆς βασιλείας ποιεῖσθαι μηδαμόθεν πρότερον ἄρχου
ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμόθεν γενομένου. καὶ πολῖταί τοι ἄνθρωποι
ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι καὶ σύσσιτοι ἀποσκήνων· οἱ δὲ ἀπὸ
τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς
τραφέντες καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξηθέντες καὶ ὑπὸ τῶν
αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν
αὐτὸν πατέρα προσαγορεύοντες, πῶς οὐ πάντων οὗτοι οἰ-
15 κειότατοι; μὴ οὖν ἃ οἱ θεοὶ ὑφήγηνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα
ἀδελφοῖς μάταιά ποτε ποιήσητε, ἀλλ᾽ ἐπὶ ταῦτα εὐθὺς οἰκοδο-
μεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ οὕτως ἀεὶ ἀνυπέρβλητος ἄλλοις
ἔσται ἡ ὑμετέρα φιλία. ἑαυτοῦ τοι κήδεται ὁ προνοῶν
ἀδελφοῦ· τίνι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφὸς μέγας ὢν οὕτω καλὸν ὡς
ἀδελφῷ; τίς δ᾽ ἄλλος τιμήσεται δι᾽ ἄνδρα μέγα δυνάμενον
οὕτως ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεταί τις ἀδικεῖν ἀδελφοῦ
16 μεγάλου ὄντος οὕτως ὡς τὸν ἀδελφόν; μήτε οὖν θᾶττον
μηδεὶς σοῦ τούτῳ ὑπακουέτω μήτε προθυμότερον παρέστω·
οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τούτου οὔτε ἀγαθὰ οὔτε δεινὰ ἢ σοί.
ἐννόει δὲ καὶ τάδε· τίνι χαρισάμενος ἐλπίσαις ἂν μειζόνων
τυχεῖν ἢ τούτῳ; τίνι δ᾽ ἂν βοηθήσας ἰσχυρότερον σύμμαχον
ἀντιλάβοις; τίνα δ᾽ αἴσχιον μὴ φιλεῖν ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα
δὲ ἁπάντων κάλλιον προτιμᾶν ἢ τὸν ἀδελφόν; μόνου τοι, ὦ

1 *φύσει* om. codd. praeter D; agnoscit Stob. 2 prius *τὰ* om. H A G 3 *φαίνεσθαι* C Λ E G H *τοὺς* om. C E 4 *ἐστὶν αὐτῶν* D F 8 *ἀπὸ σκηνῶν* C Λ E G H 9 *μήτρας* Λ : *ὸς* in ras. H 10 *ὑπὸ* om. H Λ G 11 *αὐτῶν* om. C E 14 ante *ἀδελφοῖς* add. *τοῖς* D F 15 *ἄλλοις* D F : *ἀλλήλοις* C Λ E G H 17 *οὕτως* D F 18 *δι᾽* D F : *δὴ* C in mg. H Λ G : om. C pr. E *μέγαν δυνάμενον* C E H cor. : *μεγαλυνάμενον* H pr. Λ G 22 *τὰ* om. D F *τἀγαθὰ* D F *τὰ δεινὰ* D F 23 *ἐννόει δὲ*] *ἐννοεῖτε* H Λ G 25 *τίνα δὲ ἁπάντων . . . ἀδελφόν* om. F 26 *προτιμᾶν πάντων καλὸν* D

Καμβύσῃ, πρωτεύοντος ἀδελφοῦ παρ' ἀδελφῷ οὐδὲ φθόνος
παρὰ τῶν ἄλλων ἐφικνεῖται. ἀλλὰ πρὸς θεῶν πατρῴων, 17
ὦ παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους, εἴ τι καὶ τοῦ ἐμοὶ χαρίζεσθαι
μέλει ὑμῖν· οὐ γὰρ δήπου τοῦτό γε σαφῶς δοκεῖτε εἰδέναι
ὡς οὐδὲν ἔτι ἐγὼ ἔσομαι, ἐπειδὰν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου
τελευτήσω· οὐδὲ γὰρ νῦν τοι τήν γ' ἐμὴν ψυχὴν ἑωρᾶτε,
ἀλλ' οἷς διεπράττετο, τούτοις αὐτὴν ὡς οὖσαν κατεφωρᾶτε.
τὰς δὲ τῶν ἄδικα παθόντων ψυχὰς οὔπω κατενοήσατε οἵους 18
μὲν φόβους τοῖς μιαιφόνοις ἐμβάλλουσιν, οἵους δὲ παλαμ-
ναίους τοῖς ἀνοσίοις ἐπιπέμπουσι; τοῖς δὲ φθιμένοις τὰς
τιμὰς διαμένειν ἔτι ἂν δοκεῖτε, εἰ μηδενὸς αὐτῶν αἱ ψυχαὶ
κύριαι ἦσαν; οὔτοι ἔγωγε, ὦ παῖδες, οὐδὲ τοῦτο πώποτε 19
ἐπείσθην ὡς ἡ ψυχὴ ἕως μὲν ἂν ἐν θνητῷ σώματι ᾖ, ζῇ,
ὅταν δὲ τούτου ἀπαλλαγῇ, τέθνηκεν· ὁρῶ γὰρ ὅτι καὶ τὰ
θνητὰ σώματα ὅσον ἂν ἐν αὐτοῖς χρόνον ᾖ ἡ ψυχή, ζῶντα
παρέχεται. οὐδέ γε ὅπως ἄφρων ἔσται ἡ ψυχή, ἐπειδὰν 20
τοῦ ἄφρονος σώματος δίχα γένηται, οὐδὲ τοῦτο πέπεισμαι·
ἀλλ' ὅταν ἄκρατος καὶ καθαρὸς ὁ νοῦς ἐκκριθῇ, τότε καὶ
φρονιμώτατον αὐτὸν εἰκὸς εἶναι. διαλυομένου δὲ ἀνθρώπου
δῆλά ἐστιν ἕκαστα ἀπιόντα πρὸς τὸ ὁμόφυλον πλὴν τῆς
ψυχῆς· αὕτη δὲ μόνη οὔτε παροῦσα οὔτε ἀπιοῦσα ὁρᾶται.
ἐννοήσατε δ', ἔφη, ὅτι ἐγγύτερον μὲν τῶν ἀνθρωπίνων 21
θανάτῳ οὐδέν ἐστιν ὕπνου· ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ τότε
δήπου θειοτάτη καταφαίνεται καὶ τότε τι τῶν μελλόντων
προορᾷ· τότε γάρ, ὡς ἔοικε, μάλιστα ἐλευθεροῦται. εἰ μὲν 22
οὖν οὕτως ἔχει ταῦτα ὥσπερ ἐγὼ οἴομαι καὶ ἡ ψυχὴ κατα-
λείπει τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καταιδούμενοι ποιεῖτε
ἃ ἐγὼ δέομαι· εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλὰ μένουσα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ

1 πρωτεύοντος] πρώτου ὄντος C A E G H 2 ἀφικνεῖται codd.: corr. Dind. 3 ὦ om. C A G H τοῦ] τότε H A G 4 μέλλει C E et D F 5 ἔτι ἐγὼ ἔσομαι D F: εἰμὶ ἐγὼ ἔτι C A E G H 6 γὰρ om. D F 7 διεπέπρακτο C E 11 διανέμειν D F δοκοίητε C E et D 12 οὔτοι] οὕτω D: οὕτως F 15 χρόνον ἐν αὐτοῖς C E 18 post. καὶ om. D F 19 εἰκὸς αὐτὸν H A G et D 22 τῷ ἀνθρωπίνῳ H A G 28 ἃ] ὡς D F ἐν τῷ σώματι ἡ ψυχή D F

σώματι συναποθνήσκει, ἀλλὰ θεούς γε τοὺς ἀεὶ ὄντας καὶ
πάντ᾽ ἐφορῶντας καὶ πάντα δυναμένους, οἳ καὶ τήνδε τὴν τῶν
ὅλων τάξιν συνέχουσιν ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον
καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι
μήποτ᾽ ἀσεβὲς μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον μήτε ποιήσητε μήτε
23 βουλεύσητε. μετὰ μέντοι θεοὺς καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος
τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε· οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ
ἀποκρύπτονται, ἀλλ᾽ ἐμφανῆ πᾶσιν ἀνάγκη ἀεὶ ζῆν τὰ ὑμέ-
τερα ἔργα· ἃ ἢν μὲν καθαρὰ καὶ ἔξω τῶν ἀδίκων φαίνηται,
δυνατοὺς ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει· εἰ δὲ εἰς
ἀλλήλους ἄδικόν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων ἀνθρώπων τὸ
ἀξιόπιστοι εἶναι ἀποβαλεῖτε. οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔτι πιστεῦσαι
δύναιτο ὑμῖν, οὐδ᾽ εἰ πάνυ προθυμοῖτο, ἰδὼν ἀδικούμενον τὸν
24 μάλιστα φιλίᾳ προσήκοντα. εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ὑμᾶς ἱκανῶς
διδάσκω οἵους χρὴ πρὸς ἀλλήλους εἶναι· εἰ δὲ μή, καὶ παρὰ
τῶν προγεγενημένων μανθάνετε· αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκαλία.
οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ διαγεγένηνται φίλοι μὲν γονεῖς παισί,
φίλοι δὲ ἀδελφοὶ ἀδελφοῖς· ἤδη δέ τινες τούτων καὶ
ἐναντία ἀλλήλοις ἔπραξαν· ὁποτέροις ἂν οὖν αἰσθάνησθε
τὰ πραχθέντα συνενεγκόντα, ταῦτα δὴ αἱρούμενοι ὀρθῶς ἂν
25 βουλεύοισθε. καὶ τούτων μὲν ἴσως ἤδη ἅλις. τὸ δ᾽ ἐμὸν
σῶμα, ὦ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε μήτε
ἐν ἀργύρῳ μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενί, ἀλλὰ τῇ γῇ ὡς τάχιστα
ἀπόδοτε. τί γὰρ τούτου μακαριώτερον τοῦ γῇ μειχθῆναι, ἣ
πάντα μὲν τὰ καλά, πάντα δὲ τἀγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει;

1 γε] τε C E   3 ἀκριβῆ C A E G H   ἀκήρατον C A E G H : ἄκρατον D   4 κάλλους] τάχους D F   μεγέθους] τάχους καὶ μεγέθους C : μεγέθους καὶ τάχους E   5 μήποι C A E G H   ποιήσετε C E   6 βουλεύσετε C E   7 αἰδεῖσθαι A E   9 ἢν] εἰ C E G   post ἀδίκων add. ἔργων D F   φαίνεται C : ὑποφαίνεται E   10 ἀποδείξει C E   ἐς H A G   12 ἀξιόπιστον C A E G H   14 μάλιστα] πάνυ D F   ὑμᾶς post διδάσκω C E   16 ἡ ἀρίστη D F   17 οἱ] εἰ C E   18 ἀδελφοὶ om. C A E G H   19 ἐναντία V D F : ἐν αἰτίᾳ C A E H   ὁποτέρως D F   20 συνενεχθέντα C E   δὴ αἱρούμενοι] διαιρούμενοι C E : ἂν αἱρούμενοι D F   21 βουλεύησθε C E   23 μηδὲ] μήτε A   24 μακαριώτατον H A G   τοῦ] ἢ τὸ D F

ἐγὼ δὲ καὶ ἄλλως φιλάνθρωπος ἐγενόμην καὶ νῦν ἡδέως ἄν μοι δοκῶ κοινωνῆσαι τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπους. ἀλλὰ 26
γὰρ ἤδη, ἔφη, ἐκλείπειν μοι φαίνεται ἡ ψυχὴ ὅθενπερ, ὡς ἔοικε, πᾶσιν ἄρχεται ἀπολείπουσα. εἴ τις οὖν ὑμῶν ἢ δεξιᾶς βούλεται τῆς ἐμῆς ἅψασθαι ἢ ὄμμα τοὐμὸν ζῶντος ἔτι προσιδεῖν ἐθέλει, προσίτω· ὅταν δ' ἐγὼ ἐγκαλύψωμαι, αἰτοῦμαι ὑμᾶς, ὦ παῖδες, μηδεὶς ἔτ' ἀνθρώπων τοὐμὸν σῶμα ἰδέτω, μηδ' αὐτοὶ ὑμεῖς. Πέρσας μέντοι πάντας καὶ τοὺς 27
συμμάχους ἐπὶ τὸ μνῆμα τοὐμὸν παρακαλεῖτε συνησθησομένους ἐμοὶ ὅτι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν παθεῖν, μήτε ἢν μετὰ τοῦ θείου γένωμαι μήτε ἢν μηδὲν ἔτι ὦ· ὁπόσοι δ' ἂν ἔλθωσι, τούτους εὖ ποιήσαντες ὁπόσα ἐπ' ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται ἀποπέμπετε. καὶ τοῦτο, 28
ἔφη, μέμνησθέ μου τελευταῖον, τοὺς φίλους εὐεργετοῦντες καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν. καὶ χαίρετε, ὦ φίλοι παῖδες, καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε ὡς παρ' ἐμοῦ· καὶ πάντες δὲ οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε. ταῦτ' εἰπὼν καὶ πάντας δεξιωσάμενος ἐνεκαλύψατο καὶ οὕτως ἐτελεύτησεν.

Ὅτι μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ VIII
Κύρου βασιλεία ἐγένετο αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. ὡρίσθη γὰρ πρὸς ἕω μὲν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, πρὸς ἄρκτον δὲ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, πρὸς ἑσπέραν δὲ Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ, πρὸς μεσημβρίαν δὲ Αἰθιοπίᾳ. τοσαύτη δὲ γενομένη μιᾷ γνώμῃ τῇ Κύρου ἐκυβερνᾶτο, καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτοῦ παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἵ τε ἀρχόμενοι Κῦρον ὡς πατέρα ἐσέβοντο. ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύ- 2

3 ἐκλιπεῖν C A E G H 8 μέντοι] δέ τοι C E 11 posterius ἢν] εἰ C E 13 ὅσα D νομίζετε C E ἀποπέμψατε C E 14 τελευταῖον ἔπος D F εὐεργετοῦντες] εὖ ποιοῦντες D F 18 συνεκαλύψατο codd. : corr. Cobet 20 καλλίστη καὶ μεγίστη] ἀρίστως καὶ καλλίστως D : ἀρίστη καὶ καλλίστη F 21 γὰρ D : μὲν cet. 22 μὲν om. C A E G H 23 post πόντῳ add. καὶ προποντίδι καὶ ἑλλησπόντῳ D F 24 τῇ αἰθιοπίᾳ C E τῇ] τοῦ C E

τησεν, εὐθὺς μὲν αὐτοῦ οἱ παῖδες ἐστασίαζον, εὐθὺς δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίσταντο, πάντα δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐτρέποντο. ὡς δ' ἀληθῆ λέγω ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων. οἶδα γὰρ ὅτι πρότερον μὲν βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπ' αὐτῷ καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκους ὀμόσαιεν, ἠμπέδουν, εἴτε
3 δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοι ἦσαν καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον οὐδ' ἂν εἷς αὐτοῖς ἐπίστευεν, ὥσπερ οὐδὲ νῦν πιστεύει οὐδὲ εἷς ἔτι, ἐπεὶ ἔγνωσται ἡ ἀσέβεια αὐτῶν. οὕτως οὐδὲ τότε ἐπίστευσαν ἂν οἱ τῶν σὺν Κύρῳ ἀναβάντων στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ τῇ πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες ἐνεχείρισαν ἑαυτούς, καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλαις πίστεσιν ἐξαπατηθέντες ἀπώλοντο.
4 πολὺ δὲ καὶ τάδε χείρονες νῦν εἰσι. πρόσθεν μὲν γὰρ εἴ τις ἢ διακινδυνεύσειε πρὸ βασιλέως ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιήσειεν ἢ ἄλλο τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ διαπράξειεν, οὗτοι ἦσαν οἱ τιμώμενοι· νῦν δὲ καὶ ἤν τις ὥσπερ Μιθριδάτης τὸν πατέρα Ἀριοβαρζάνην προδούς, καὶ ἤν τις ὥσπερ Ῥεομίθρης τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπὼν καὶ τοὺς μεγίστους ὅρκους παραβὰς βασιλεῖ δόξῃ τι σύμφορον ποιῆσαι,
5 οὗτοί εἰσιν οἱ ταῖς μεγίσταις τιμαῖς γεραιρόμενοι. ταῦτ' οὖν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες ἐπὶ τὸ ἀσεβὲς καὶ τὸ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν· ὁποῖοί τινες γὰρ ἂν οἱ προστάται ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται. ἀθεμιστότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτῃ γεγένηνται.

1 αὐτοῦ] αὐτοὶ C A E G H 2 ἔθνη καὶ πόλεις D F πᾶν D ἐτρέποντο C et F : ἐτρέπετο cet. 3 διδάσκειν C 5 ἐνεπέδουν D F 7 οὐδ' . . . ἐπίστευεν om. H A G ἐπίστευσεν Hug 8 οὐδὲ εἷς] οὐδεὶς D F 9 ἂν om. H A G 14 πολὺ] πολλοὶ C E et D 15 πρὸ] πρὸς C pr. et D 16 ἀγαθὸν ἢ καλὸν D F 7 ἤν] ἂν D F μιθριδάτης . . . ὥσπερ om. C A E G H 19 ῥωμίθρης C A E G H : ῥεωμίθρης D : λεομίθρης F : corr. Dind. 20 αἰγυπτίων G E H καταλιπὼν C E 21 παραβὰς] ὀμόσας παρὰ D F 24 πρωτοστάται C E 25 ὡς om. C A E G H 26 δὴ] μὲν γὰρ δὴ D F : δὲ C A E G H

Εἴς γε μὴν χρήματα τῇδε ἀδικώτεροι· οὐ γὰρ μόνον τοὺς 6
πολλὰ ἡμαρτηκότας, ἀλλ᾽ ἤδη τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας συλλαμ-
βάνοντες ἀναγκάζουσι πρὸς οὐδὲν δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν·
ὥστ᾽ οὐδὲν ἧττον οἱ πολλὰ ἔχειν δοκοῦντες τῶν πολλὰ
ἠδικηκότων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας οὐδ᾽ οὗτοι ἐθέλουσι
τοῖς κρείττοσιν ἰέναι. οὐδέ γε ἀθροίζεσθαι εἰς βασιλικὴν
στρατιὰν θαρροῦσι. τοιγαροῦν ὅστις ἂν πολεμῇ αὐτοῖς, 7
πᾶσιν ἔξεστιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀναστρέφεσθαι ἄνευ μάχης
ὅπως ἂν βούλωνται διὰ τὴν ἐκείνων περὶ μὲν θεοὺς ἀσέβειαν,
περὶ δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. αἱ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτῃ τῷ
παντὶ χείρους νῦν ἢ τὸ παλαιὸν αὐτῶν.

Ὡς δὲ οὐδὲ τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται ὥσπερ πρόσθεν, 8
νῦν αὖ τοῦτο διηγήσομαι. νόμιμον γὰρ δὴ ἦν αὐτοῖς μήτε
πτύειν μήτε ἀπομύττεσθαι. δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα οὐ τοῦ ἐν
τῷ σώματι ὑγροῦ φειδόμενοι ἐνόμισαν, ἀλλὰ βουλόμενοι διὰ
πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι. νῦν δὲ τὸ μὲν
μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι ἔτι διαμένει, τὸ δ᾽ ἐκπονεῖν 9
οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται. καὶ μὴν πρόσθεν μὲν ἦν αὐτοῖς
μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῷντο εἰς τὰς
πράξεις καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι. νῦν γε μὴν τὸ μὲν μονο-
σιτεῖν ἔτι διαμένει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου ἡνίκαπερ οἱ
πρῳαίτατα ἀριστῶντες μέχρι τούτου ἐσθίοντες καὶ πίνοντες
διάγουσιν ἔστεπερ οἱ ὀψιαίτατα κοιμώμενοι.

Ἦν δ᾽ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ προχοΐδας εἰσφέρεσθαι εἰς 10
τὰ συμπόσια, δῆλον ὅτι νομίζοντες τὸ μὴ ὑπερπίνειν ἧττον
ἂν καὶ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ
εἰσφέρεσθαι ἔτι αὖ διαμένει, τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ὥστε

1 post *μὴν* add. *δὴ* H A G 2 post *ἤδη* add. *καὶ* D F 3 *ἀποτείνειν* C A E H et F 5 post *χεῖρας* add. *καὶ* A H 7 *στρατιὰν* V cor.: *στρατείαν* cet. 10 *ταυτὶ* A H 13 *αὖ*] *αὐτῶν* D: *αὐτὸ* F *δὴ* om. C E et D 14 *ἀποπτύειν* D F 16 *ἱδρώτων* G et D *μὲν* s.v. C: om. E 17 *ἀποπτύειν* D F *δ᾽ ἐκπονεῖν*] *δὲ πονεῖν* C A E G H 19 *χρῶντο* F: *χρῶντο καὶ* H A G: *χρῶνται καὶ* C E et D 21 *ἡνίκα μὲν* D F 22 ante *μέχρι* add. *καὶ* C E 23 *ἔσγεπερ* H A G 24 *ἐκφέρεσθαι* H A G 25 *τὸ μὴ*] *τῷ μὴ* H A G 26 *μὲν* om. H A G 27 *καταμένειν* D: *καταμένει* F

ἀντὶ τοῦ εἰσφέρειν αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὰν μηκέτι δύνωνται ὀρθούμενοι ἐξιέναι.

11 Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο ἦν αὐτοῖς ἐπιχώριον τὸ μεταξὺ πορευομένους μήτε ἐσθίειν μήτε πίνειν μήτε τῶν διὰ ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν ποιοῦντας φανεροὺς εἶναι· νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας οὕτω βραχείας ποιοῦνται ὡς μηδέν' ἂν ἔτι θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

12 Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ θήραν πρόσθεν μὲν τοσαυτάκις ἐξῇσαν ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥττους τοῦ οἴνου ἐγένοντο, οὐκέτι ὁμοίως οὔτ' αὐτοὶ ἐξῇσαν οὔτε τοὺς ἄλλους ἐξῆγον ἐπὶ τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ εἴ τινες φιλόπονοι γενόμενοι [καὶ] σὺν τοῖς περὶ αὑτοὺς ἱππεῦσι θαμὰ θηρῷεν, φθονοῦντες αὐτοῖς δῆλοι ἦσαν καὶ ὡς βελτίονας αὑτῶν ἐμίσουν.

13 Ἀλλά τοι καὶ τοὺς παῖδας τὸ μὲν παιδεύεσθαι ἐπὶ ταῖς θύραις ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν ἀπέσβηκε διὰ τὸ μὴ εἶναι ὅπου ἂν ἀποφαινόμενοι εὐδοκιμοῖεν. καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς δίκας δικαίως δικαζομένας ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο παντάπασιν ἀνέστραπται· σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας
14 ὁπότεροι ἂν πλέον διδῶσιν. ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο· νῦν δὲ ἐοίκασι ταῦτα διδασκομένοις, ὅπως ὅτι πλεῖστα κακο-

3 αὐτοῖς om. C 5 μηδέν' Stephanus : μηδὲν D F : μηδ' C Λ E G H 10 αὐτοῖς τε] καὶ αὐτοῖς D F 11 ἀρτοξέρξης H A G ὁ βασιλεὺς om. F : καὶ ὁ βασιλεὺς D 13 θύρας H pr. εἴ H et D F : οἵ C Λ E G γένοιντο D F 14 καὶ om. *cod. Med.* 55. 19 : del. Dind. αὐτοὺς C Λ E G H et D : ἑαυτοῦ F ἱππεῦσι θαμὰ θηρῷεν Dind. : ἱππεῦσιν ἅμα θηρῷεν C E et D F : ἱππεῦσι μαρτυρῷεν H Λ G 15 αὑτῶν D : αὐτῶν C Λ E G H : ἑαυτῶν F 17 τοι om. D F 18 θήραις Λ H cor. post μέντοι add. ἔτι D F 19 εἶναι] ἰέναι C Λ E G H 20 πρόσθε Λ H 23 πλεῖον codd. διδῶσιν] διαδῶσιν C Λ E G H τῆς om. D F 26 διδασκόμενοι D F

ποιῶσιν· οὐδαμοῦ γοῦν πλείους ἢ ἐκεῖ οὔτ' ἀποθνήσκουσιν
οὔτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.
Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νῦν ἢ ἐπὶ Κύρου εἰσί. 15
τότε μὲν γὰρ ἔτι τῇ ἐκ Περσῶν παιδείᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ
ἐχρῶντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἁβρότητι· νῦν δὲ τὴν μὲν
ἐκ Περσῶν καρτερίαν περιορῶσιν ἀποσβεννυμένην, τὴν δὲ
τῶν Μήδων μαλακίαν διασῴζονται. σαφηνίσαι δὲ βούλομαι 16
καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν. ἐκείνοις γὰρ πρῶτον μὲν τὰς εὐνὰς
οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς ὑποστόρνυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν
κλινῶν τοὺς πόδας ἐπὶ ταπίδων τιθέασιν, ὅπως μὴ ἀντερείδῃ
τὸ δάπεδον, ἀλλ' ὑπείκωσιν αἱ τάπιδες. καὶ μὴν τὰ πεττόμενα
ἐπὶ τράπεζαν ὅσα τε πρόσθεν ηὕρητο, οὐδὲν αὐτῶν ἀφῄρηται,
ἄλλα τε ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶνται· καὶ ὄψα γε ὡσαύτως·
καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. ἀλλὰ 17
μὴν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ
πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄκραις ταῖς
χερσὶ χειρῖδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. ἔν γε μὴν
τῷ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς οὔθ' αἱ τῶν δένδρων οὔθ' αἱ
τῶν πετρῶν σκιαί, ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας σκιὰς ἄνθρωποι
μηχανώμενοι αὐτοῖς παρεστᾶσι. καὶ μὴν ἐκπώματα ἢν μὲν 18
ὡς πλεῖστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται· ἢν δ' ἐξ ἀδίκου
φανερῶς ᾖ μεμηχανημένα, οὐδὲν τοῦτο αἰσχύνονται· πολὺ
γὰρ ηὔξηται ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεια.
Ἀλλὰ καὶ πρόσθεν μὲν ἦν ἐπιχώριον αὐτοῖς μὴ ὁρᾶσθαι 19
πεζῇ πορευομένοις, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ τοῦ ὡς ἱππικω-
τάτους γίγνεσθαι· νῦν δὲ στρώματα πλείω ἔχουσιν ἐπὶ τῶν
ἵππων ἢ ἐπὶ τῶν εὐνῶν· οὐ γὰρ τῆς ἱππείας οὕτως ὥσπερ
τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι ἐπιμέλονται. τά γε μὴν πολεμικὰ 20

1 γοῦν] οὖν DF 3 πολὺ νῦν] γε νῦν πολὺ DF 8 μὲν οὐκέτι τὰς εὐνὰς μόνον DF 9 ὑποστόρνυσθαι AH : ὑποστρόννυσθαι G : ὑποστρώννυσθαι CE : ὑπεστρωννύσθαι D : ὑπεστορνύσθαι F 10 ταπίδων CE et DF : ταπήδων AH : ταπήτων G 11 τάπιδες C pr. EH pr. et DF : δάπιδες cet. 12 εὕροιτο CE et D 13 καινὰ αἰεὶ Athenaeus 16 περὶ om. CAEGH 19 σκιάδας DF : del. Kaibel 24 ἐπιχώριον ἦν DF 27 ante οὕτως add. μόνον DF

πῶς οὐκ εἰκότως νῦν τῷ παντὶ χείρους ἢ πρόσθεν εἰσίν; οἷς
ἐν μὲν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἐπιχώριον εἶναι ὑπῆρχε τοὺς
μὲν τὴν γῆν ἔχοντας ἀπὸ ταύτης ἱππότας παρέχεσθαι, οἳ δὴ
καὶ ἐστρατεύοντο εἰ δέοι στρατεύεσθαι, τοὺς δὲ φρουροῦντας
πρὸ τῆς χώρας μισθοφόρους εἶναι· νῦν δὲ τούς τε θυρωροὺς
καὶ τοὺς σιτοποιοὺς καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς καὶ οἰνοχόους καὶ
λουτροχόους καὶ παρατιθέντας καὶ ἀναιροῦντας καὶ κατακοι-
μίζοντας καὶ ἀνιστάντας, καὶ τοὺς κοσμητάς, οἳ ὑποχρίουσί
τε καὶ ἐντρίβουσιν αὐτοὺς καὶ τἆλλα ῥυθμίζουσι, τούτους
πάντας ἱππέας οἱ δυνάσται πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν
21 αὐτοῖς. πλῆθος μὲν οὖν καὶ ἐκ τούτων φαίνεται, οὐ μέντοι
ὄφελός γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον· δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ
γιγνόμενα· κατὰ γὰρ τὴν χώραν αὐτῶν ῥᾷον οἱ πολέμιοι ἢ
22 οἱ φίλοι ἀναστρέφονται. καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τοῦ μὲν
ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, θωρακίσας δὲ καὶ αὐτοὺς καὶ
ἵππους καὶ ἓν παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρα ὁμόθεν τὴν
μάχην ἐποιεῖτο· νῦν δὲ οὔτε ἀκροβολίζονται ἔτι οὔτ᾽ εἰς
23 χεῖρας συνιόντες μάχονται. καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα
καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις ὥσπερ ⟨οἱ⟩ ἐπὶ Κύρου τὴν μάχην
24 ποιησάμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἰέναι οὐδ᾽ οὗτοι ἐθέλουσιν. οὐδέ
γε τοῖς δρεπανηφόροις ἅρμασιν ἔτι χρῶνται ἐφ᾽ ᾧ Κῦρος
αὐτὰ ἐποιήσατο. ὁ μὲν γὰρ τιμαῖς αὐξήσας τοὺς ἡνιόχους
καὶ ἀγαστοὺς ποιήσας εἶχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλοῦντας·
οἱ δὲ νῦν οὐδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ἐπὶ τοῖς ἅρμασιν οἴονται
25 σφίσιν ὁμοίους τοὺς ἀνασκήτους τοῖς ἠσκηκόσιν ἔσεσθαι. οἱ
δὲ ὁρμῶσι μέν, πρὶν δ᾽ ἐν τοῖς πολεμίοις εἶναι οἱ μὲν ἄκοντες
ἐκπίπτουσιν, οἱ δ᾽ ἐξάλλονται, ὥστε ἄνευ ἡνιόχων γιγνό-

2 εἶναι ὑπῆρχε] ἦν D F 4 εἰ δέοι στρατεύεσθαι quae post παρέχεσθαι habent C E, post φρουροῦντας D F, huc transp. Nitsche: om. H A G 12 οὐθὲν D F 13 ῥάδιον C A E G H 14 οἱ om. H A G ἀνατρέφονται H A G 16 χεῖρας E et D F 17 ἔτι om. C E 18 post μὲν add. δὴ D F 19 οἱ add. Nitsche 20 ποιησάμενοι D F: ποιησόμενοι C A E G H θέλουσιν D F 23 ἀγαθοὺς codd.: corr. Dind. εἶχέ γε D: εἶχέ τε F 26 ἄκοντες *cod. Peiresc.*: ἑκόντες codd. 27 post ἄνευ add. τῶν D F

μενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τοὺς φίλους ἢ τοὺς
πολεμίους ποιεῖ. ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γιγνώσκουσιν οἷα 26
σφίσι τὰ πολεμιστήρια ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι
ἄνευ Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, οὔτε ὅταν ἀλλήλοις
πολεμῶσιν οὔτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς ἀντιστρατεύωνται·
ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτους ἐγνώκασι μεθ᾽ Ἑλλήνων τοὺς πολέμους
ποιεῖσθαι.

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἅπερ ὑπεθέμην ἀπειργάσθαι μοι. 27
φημὶ γὰρ Πέρσας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς καὶ ἀσεβεστέρους
περὶ θεοὺς καὶ ἀνοσιωτέρους περὶ συγγενεῖς καὶ ἀδικωτέρους
περὶ τοὺς ἄλλους καὶ ἀνανδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν
ἢ πρόσθεν ἀποδεδεῖχθαι. εἰ δέ τις τἀναντία ἐμοὶ γιγνώσκοι,
τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν εὑρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς
ἐμοῖς λόγοις.

4 post ἄνευ add. τῶν C A G H et D   5 οὔτ᾽ ἄν ποτε ἕλληνες D F
6 τούτους D : τούτοις cet.   πολέμους D g : πολεμίους cet. (om. G)
8 οἴομαι D F   ἀπειργάσθαι H A G : ἀπείργασταί C E et F : ἀπεργάσασθαί D   10 ἀνομωτέρους D F   12 γιγνώσκει E et D

INDEX NOMINVM

OXFORD CLASSICAL TEXTS

The prices given of copies on ordinary paper are for copies bound in limp cloth; uncut copies may be had in paper covers at 6d. less per volume (1s. less for those priced from 6s. in cloth).

All volumes are also on sale interleaved with writing-paper and bound in stout cloth: for prices see pp. 2 and 3.

Feb. 1920

OXFORD
AT THE CLARENDON PRESS
LONDON EDINBURGH GLASGOW NEW YORK
TORONTO MELBOURNE CAPE TOWN BOMBAY
OXFORD UNIVERSITY PRESS
HUMPHREY MILFORD

Crown 8vo. Prices in cloth (A), interleaved (B), on India paper (C)
Uncut copies in paper covers at 6d. less (1s. for those priced at 6s. or above in cloth)

All prices are net

Greek

	A	B	C
Aeschylus. A. Sidgwick. Ed. 2.	3s. 6d.	7s. 6d.	4s. 6d.
Antoninus. J. H. Leopold	3s.	5s. 6d.	4s.
Apollonius Rhodius. R. C. Seaton	3s.	5s. 6d.	4s.
Aristophanes. F. W. Hall, W. M. Geldart			8s. 6d.
I. Ach., Eq., Nub., Vesp., Pax, Aves. Ed. 2.	3s. 6d.	7s. 6d.	4s. 6d.
II. Lys., Thesm., Ran., Eccl., Plut. fr. Ed. 2.	3s. 6d.	7s. 6d.	4s. 6d.
Aristotle. I. Bywater. De Arte Poetica. Ed. 2.	2s.	4s. 6d.	
Ethica.	4s.	8s.	5s.
Bucolici Graeci. U. v. Wilamowitz-Moellendorff.	3s.	7s.	4s.
Demosthenes. S. H. Butcher			12s. 6d.
I. Orationes I–XIX	4s. 6d.	8s. 6d. }	
II. i. Orationes XX–XXVI	3s. 6d.	7s. 6d. }	
Euripides. G. G. A. Murray			12s. 6d.
I. Cyc., Alc., Med., Heracl., Hip., Andr., Hec.	3s. 6d.	7s. 6d.	} 9s.
II. Suppl., Herc., Ion, Tro., El., I. T.	3s. 6d.	7s. 6d.	}
III. Hel., Phoen., Or., Bacch., Iph. Aul., Rh.	3s. 6d.	7s. 6d.	4s. 6d.
Hellenica Oxyrhynchia cum Theopompi et Cratippi fragmentis. B. P. Grenfell, A. S. Hunt	4s. 6d.	8s. 6d.	
Herodotus. K. Hude. I (Books I–IV). Ed. 2.	4s. 6d.	10s.	} 12s. 6d.
II (Books V–IX)	4s. 6d.	10s.	}
Homer. I–II. Iliad. D. B. Monro, T. W. Allen. I–XII	3s.	5s. 6d.	} 7s.
Books XIII–XXIV. Ed. 2.	3s.	5s. 6d.	}
III–IV. Odyssey. T. W. Allen. Books I–XII. Ed. 2.	3s.	5s. 6d.	} 6s.
Books XIII–XXIV. Ed. 2.	3s.	5s. 6d.	}
V. Hymns, etc. T. W. Allen	4s. 6d.	8s. 6d.	5s.
Hyperides. F. G. Kenyon	3s. 6d.	6s.	
Longinus. A. O. Prickard	2s. 6d.	5s.	
Lysias. K. Hude	3s. 6d.	7s.	4s. 6d.
Plato. J. Burnet. (India Paper I–III, 20s. IV–V, 18s.)			
I. Euth., Apol., Crit., Ph.; Crat., Tht., Soph., Polit. Ed. 2.	6s.	12s.	7s.
II. Par., Phil., Symp., Phdr.; Alc. I, II, Hipp., Am. Ed. 2.	6s.	12s.	7s.
III. Thg., Chrm., Lch., Lys.; Euthd., Prot., Gorg., Men.; Hp., Ma. et Min., Io, Mnx.	6s.	12s.	7s.
IV. Clit., Rep., Tim., Critias	7s.	14s.	8s. 6d.
Republic separately (4to with margin, 10s. 6d.)	6s.	12s.	7s.
Clit., Tim., Crit., paper covers, 2s.			
V. Part i. Minos, Leges I–VIII; Part ii. Leges IX–XII, Ep., Epp., Def., Spuria	8s.	16s.	10s. 6d.
Separately: Tetr. i; Ap. and Men.; Tetr. v, paper covers, 2s. each. Tetr. vi (cloth)	4s.		
Theophrasti Characteres. H. Diels	3s. 6d.	6s.	
Thucydides. H. Stuart Jones. Bks. I–IV; V–VIII. Ed. 2	each 3s. 6d.	7s. 6d.	[together 8s. 6d.
Tragicorum Fragmenta Papyracea. A. S. Hunt.	3s.	5s. 6d.	
Xenophon. E. C. Marchant. I–III and IV–V			[each 12s. 6d.
I–V			21s.
I. Historia Graeca, Ed. 2, and III. Anabasis	each 3s.	7s.	
II. Libri Socratici and IV. Institutio Cyri	each 3s. 6d.	7s. 6d.	
V. Opuscula	6s.		10s.

Latin

	A	B	C
Asconius. A. C. Clark	3s. 6d.	6s.	
Caesar, Commentarii. R. L. A. Du Pontet			7s.
Bellum Gallicum	2s. 6d.	6s.	
Bellum Civile	3s.	7s.	
Catullus. R. Ellis	2s. 6d.	5s.	
With Tibullus and Propertius			8s. 6d.
Cicero, Epistulae. L. C. Purser			21s.
I. ad Fam.	6s.	12s.	
II. ad Att., Pars i (1-8), Pars ii (9-16) . each	4s. 6d.	8s. 6d.	
III. ad Q. F., ad M. Brut., Fragm.	3s.	5s. 6d.	
Orationes. A. C. Clark and W. Peterson.			
Rosc. Am., I. Pomp., Clu., Cat., Mur., Cael. Clark	3s.	7s.	18s. 6d. (with the two following)
Pro Milone, Caesarianae, Philippicae. Clark	3s.	7s.	
Verrinae. Peterson. Ed. 2.	4s.	8s.	
Quinct., Rosc. Com., Caec., Leg. Agr., Rab. Perduell., Flacc., Pis., Rab. Post. Clark	3s.	7s.	16s. (with the two following)
Post Reditum, De Domo, Har. Resp., Sest., Vat., Prov. Cons., Balb. Peterson	3s.	7s.	
Tull., Font., Sull., Arch., Planc., Scaur. Clark	2s. 6d.	5s.	
Rhetorica. A. S. Wilkins			7s. 6d.
I. De Oratore	3s.	7s.	
II. Brutus, etc.	3s. 6d.	7s. 6d.	
Horace. E. C. Wickham. Ed. 2. H. W. Garrod	3s.	5s. 6d.	4s. 6d.
Isidori Etymologiae. W. M. Lindsay. Two vols.	20s.	32s.	25s.
Livy. R. S. Conway and C. F. Walters. Books I–V.	4s.	8s.	5s. 6d.
Books VI–X.	5s. 6d.	10s.	7s. 6d.
Lucretius. C. Bailey	3s.	5s. 6d.	4s.
Martial. W. M. Lindsay	6s.	12s.	7s. 6d.
Nepos. E. O. Winstedt	2s.	4s. 6d.	
Ovid. S. G. Owen. Tristia, Epistulae ex Ponto, etc.	3s.	5s. 6d.	
Persius and Juvenal. S. G. Owen. Ed. 2.	3s.	5s. 6d.	4s.
Phaedrus, Fabulae. J. P. Postgate.	5s.	7s. 6d.	
Plautus. W. M. Lindsay. I. Amph.—Merc.	6s.	13s. 6d.	16s. (I and II together)
II. Miles—fragm.	6s.	13s. 6d.	
Propertius. J. S. Phillimore. (I. P. with Catullus.) Ed. 2	3s.	5s. 6d.	
Statius			10s. 6d.
Silvae. J. S. Phillimore. Ed. 2.	3s. 6d.	6s.	10s. 6d.
Thebais and Achilleis. H. W. Garrod	6s.	12s.	
Tacitus			15s.
Annales. C. D. Fisher	6s.	12s.	7s.
Historiae. C. D. Fisher	4s.	7s. 6d.	5s. 6d.
Opera Minora. H. Furneaux	2s.	4s. 6d.	
Terence. R. Y. Tyrrell	3s. 6d.	7s. 6d.	5s.
Tibullus. J. P. Postgate. Ed. 2. (I. P., see Catullus)	2s.	4s. 6d.	
Vergil. Sir Arthur Hirtzel	3s. 6d.	8s. 6d.	4s. 6d.
Appendix Vergiliana. R. Ellis	4s.	7s.	

The Oxford Greek Testament, 4s. 6d. net (I. P. 6s. n.); Dr. Souter's Pocket Lexicon to the above, 3s. 6d. net, I. P. 5s. n.; The New Testament in Latin, 3s. net (I. P. 4s. 6d. net). See also the General Catalogue.

